

WOORDENBOEK VAN DE LIMBURGSE DIALECTEN

DEEL III
ALGEMENE WOORDENSCHAT

Sectie 1
De mens als individu

Aflevering 3
Kleding en lichamelijke verzorging

Colofon

ISBN 90-5179-238-7

1e druk 2005

© 2005 Lic. R. Keulen

Exemplaren zijn te bestellen via de boekhandel of rechtstreeks bij de uitgever:

Gopher B.V.

Postbus 8018

3503 RA Utrecht

tel.: 030-2905320

Fax: 030-2905310

Dit werk is tot stand gekomen met steun van de Katholieke Universiteit Leuven, het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek – Vlaanderen (FWO) en de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) te 's-Gravenhage.

Foto omslag: Eijsden 1935, 'Zij kunnen het goed met elkaar vinden'.
foto:Limburgs Museum, Venlo (collectie Spaarnestadarchieven)'

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op enige wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur en de uitgever.

This book may not be reproduced by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the author and the publisher.

WOORDENBOEK VAN DE LIMBURGSE DIALECTEN

Opgezet door prof. dr. A. Weijnen,
voortgezet door prof. dr. L. Draye en prof. dr. R. van Hout

DEEL III
ALGEMENE WOORDENSCHAT

Sectie 1
De mens als individu

Aflevering 3
Kleding en lichamelijke verzorging

door RONNY KEULEN

2005 Gopher Publishers, www.gopher.nl

Ten Geleide

bij aflevering III, 1.3, Kleding en lichamelijke verzorging

Deze aflevering is de derde van sectie 1 van de Algemene Woordenschat, *De mens als individu*. In die sectie zijn onlangs reeds de afleveringen over Het menselijk lichaam (1.1) en Beweging en gezondheid (1.2) verschenen. Er rest nu enkel nog aflevering 4: Karakter en gevoelens in die sectie. Deze aflevering met als titel Kleding en lichamelijke verzorging bevat de begrippen in verband met kledingstukken, hoofddeksels, schoeisel, versiering en lichamelijke verzorging. Zie voor een volledige indeling van de Algemene Woordenschat in WLD III, 1.1: *Het menselijk lichaam*, pag. v-vi.

De aflevering is onderverdeeld in vijf hoofdstukken die elk voorzien zijn van een eigen inleiding waarin meer duiding omtrent de ontwikkelingsgeschiedenis en de taalkundige bijzonderheden van de behandelde begrippen gegeven wordt. Het eerste, omvangrijkste hoofdstuk behandelt de benamingen voor verschillende kledingstukken. Dat hoofdstuk is onderverdeeld in verschillende paragrafen. Na enkele algemene begrippen komt in een tweede paragraaf de bovenkleding aan bod, dat is de kleding die boven het ondergoed gedragen wordt en die voor andere mensen zichtbaar is. Achtereenvolgens komen verschillende types jassen, truien, hemden, broeken, jurken en pakken ter sprake. De derde paragraaf is gewijd aan de werkkleding, de kleren die over de gewone bovenkleding gedragen worden om te werken. De vierde paragraaf betreft de nachtkleding en in de vijfde paragraaf wordt de onderkleding behandeld. Paragraaf zes bevat de benamingen voor de onderdelen van verschillende kledingstukken, alsook enkele toebehoren als hals-, hoofd- en omslagdoeken of handschoenen. In een korte laatste paragraaf komen ten slotte enkele lemma's in verband met het vervaardigen van kledingstukken aan bod.

Hoofdstuk 2 behandelt de kledingstukken die het hoofd bedekken. Hier komen diverse types hoeden, petten en mutsen ter sprake. Hoofdstuk 3 is gewijd aan schoeisels en beenbekleding, het bevat benamingen voor verschillende soorten schoenen, laarzen, pantoffels en kousen. In twee kleinere hoofdstukken ten slotte worden begrippen in verband met versiering en opschik (hoofdstuk 4) en lichamelijke verzorging (hoofdstuk 5) behandeld.

De methodiek en de opbouw van de lemma's in de afleveringen van de Algemene Woordenschat wordt uitvoerig beschreven in de Inleiding die is opgenomen in WLD III, 4.1: *Vogels*, pag. v-l. Zoals gebruikelijk worden in de paragraafinleidingen de begrippen vermeld waarvoor wel gegevens verzameld zijn, maar die niet tot een lemma bewerkt zijn omdat het materiaal ontoereikend of onvoldoende gedifferentieerd is. Die gegevens zijn wel raadpleegbaar in de materiaalbasis op

internet (zie verder). De lemma's in elke paragraaf staan niet in een alfabetische, maar in een logische volgorde. Wanneer de spreiding van de dialectwoorden van een lemma visueel op een kaart is weergegeven, begint het lemma met een verwijzing naar het desbetreffende kaart- en paginanummer. Elk lemma bevat voorts een overzicht van de geraadpleegde bronnen en een semantische toelichting die het begrip nader definieert en waar eventueel aantekeningen met betrekking tot de dialectwoorden of opmerkingen van de informanten worden opgenomen. Daarna volgen de trefwoorden en lexicale varianten, die doorgaans in volgorde van frequentie en vormsamenhang geordend zijn. Voor elk trefwoord worden de plaatsen van voorkomen opgesomd. Wanneer het meerdere plaatsen in een aaneensluitend gebied betreft, wordt gebruik gemaakt van gebiedsomschrijvingen. Een kaartje met de verklaring van de frequentie- en gebiedsaanduidingen is in deze aflevering op de binnenkant van de achterflap te vinden.

Voor 147 lemma's is een taalkaart opgenomen die de verspreiding van de meest frequente en gebiedsvormende trefwoorden visueel weergeeft. Die kaarten zijn in een afzonderlijke katern na de eigenlijke lemmatekst opgenomen. Na de kaarten volgt een alfabetisch register van de lemmatitels, trefwoorden en lexicale varianten.

De WLD-website: <http://www.ru.nl/dialect/wld>

De WLD-afleveringen van deel III gaan vergezeld van nauwkeurig gedocumenteerde teksten, de zogenoemde materiaalbases. Die kunnen worden beschouwd als zeer gedetailleerde versies van de woordenboekafleveringen, waarin trefwoorden voorzien zijn van hun dialectnotering (in fonetisch schrift) en hun precieze geografische localisering.

In deel I (Agrarische Woordenschat) en II (Niet-agrarische vakterminologieën) van WLD en WBD werden de dialectgegevens in druk op die manier gepresenteerd. In deel III (Algemene Woordenschat) is er echter voor gekozen om de gedrukte woordenboekaflevering meer toegankelijk te presenteren, zonder fonetische documentatie maar met lexicale varianten die het 'woordbeeld' recht doen, en voorts ook zonder de reeksen plaatscodes maar met gebiedsomschrijvingen en frequentie-aanduidingen. De gedetailleerde data van deel III kan men langs elektronische weg raadplegen. In de loop der jaren zal de website nog verder uitgebreid en gemoderniseerd worden, zodat nog meer materiaal toegankelijk wordt en ook ingewikkeldere zoekopdrachten mogelijk zijn.

De materiaalbases die ten grondslag liggen aan de verschenen afleveringen van deel III van het WLD zijn te vinden op <http://www.ru.nl/dialect/wld>. De databanken kunnen op verschillende manieren worden geraadpleegd. De lemma's kunnen op de eerste plaats als lopende tekst, naast de gepubliceerde woordenboektekst, worden 'doorgebladerd'.

Hieronder volgt als voorbeeld een fragment uit de materiaalbasis van het lemma sok uit deze aflevering:

voetsel *vøtsəl*: ZND 16 (1934): P 176; *vədsəl*: ZND 47 (1950): P 176; ZND 48 (1954): P 214; *vətsəl*: N 24 (1964): P 176, P 218, P 222; ZND 47 (1950): P 214; ZND 48 (1954): P 176, P 186; *vətsəls*: ZND 47 (1950): P 120; *vətsel*:

ZND 48 (1954): P 176; *veitsel*: ZND 16 (1934): P 197; *vetzels*: ZND 48 (1954): P 197; *veudsel*: ZND 47 (1950): P 176; *vuotzel*: Kortessem Wb.: Q 074; *vötsæl*: N 24 (1964): P 174; *vùtsel*: Sint-Truiden Wb.: P 176; *võtsel*: ZND 47 (1950): P 176; [*vøtsæl*]: Niel-bij-St.Truiden Wl.: P 213; *vetset* *vedsel*: Limburgs Id.: ; *vetset*: Limburgs Id.: ; ZND 48 (1954): P 177a.
strump *strump*: N 24 (1964): L 329; *strumpe*: DC 09 (1940): L 318; *strumpen*: ZND 48 (1954): L 355; *strûmp*: Tungalroy Wb.: L 318b; *stromp* *sjtrômp*: Roermond Wb.: L 329; *stRòmp*: N 24 (1964): K 357; DC 09 (1940): L 266; *stroomp*: DC 09 (1940): L 246, L 246b; *stròmp*: N 24 (1964): K 357.

Een regel begint met een vetgedrukt vernederlandst trefwoord, eventueel gevolgd door een lexicale variant die onderstreept is. De eigenlijke opgaven in fonetisch schrift staan cursief, vervolgens wordt de bron vermeld en ten slotte de plaatscode. Zie voor een volledige lijst van de plaatscodes en de corresponderende plaatsnaam de Inleiding bij deel III in de aflevering over de *Vogels* (WLD III, 4.1, pag. XXIV-XLI) of op de website.

Met het bovenstaande fragment uit de materiaalbasis corresponderen de volgende regels uit de woordenboek tekst (zie ook pag. 209):

voetsel (ook *vetset*): freq. Truierlds. en aansluitend Lonerlds.; ook in Limburgs Id.
strump (ook *stromp*): zeldz. Kleverlds.; ook in Roermond, Stramproy, Tungalroy, Peer en Paal.

In de lemmatekst in deze aflevering zijn de plaatscodes uit de materiaalbasis vervangen door de plaatsnamen. Bij trefwoorden met een groter verspreidingsgebied worden de plaatscodes vervangen door frequentie- en gebiedsomschrijvingen. In deze aflevering is op de binnenkant van de achterflap een kaartje opgenomen met de verklaring van de frequentie- en gebiedsaanduidingen.

Op de tweede plaats kan men door het volledige materiaal van de aflevering zoeken op trefwoord, op begrip, op bron (vragenlijst, woordenboek of monografie) en op Kloekencode. Dat wil zeggen dat men bijvoorbeeld kan opzoeken welk kledingstuk een **schommelaar** is en waar dat woord gebruikt wordt, welke (en hoeveel) verschillende spotnamen in Limburg voor een SLIPIAS gebruikt worden, welke dialectwoorden met betrekking tot de hoofdbekking opgenomen zijn in het Sint-Truidens woordenboek of welke dialectwoorden men in Sittard kent voor de verschillende schoeisels.

Hieronder volgt een voorbeeld van een zoekresultaat uit de materiaalbasis van deze WLD-aflevering. De zoekterm is **schurket** als trefwoord.

<i>Lemma</i>	<i>Trefwoord</i>	<i>Opgave</i>	<i>Bron</i>	<i>Plaatscode</i>
jak	schurket	<i>cheurke</i>	ZND 27 (1938)	Q 179
jak	schurket	<i>scheureke</i>	ZND 27 (1938)	Q 179
jak	schurket	<i>sjörket</i>	ZND 27 (1938)	Q 196
onderrok	schurket	<i>sjörket</i>	N 24 (1964)	Q 020
onderrok	schurket	<i>sjörreket</i>	N 24 (1964)	Q 196
rok	schurket	<i>sjeürke</i>	ZND 17 (1935)	Q 175
rok	schurket	<i>cherked</i>	ZND 17 (1935)	Q 178
rok	schurket	<i>schurket</i>	Limburgs Id.	Q 178

rok	schurket	<i>scheureke</i>	ZND 17 (1935)	Q 179
rok	schurket	<i>sjeurket</i>	N 24 (1964)	Q 198
rok	schurket	<i>sjèèrket</i>	N 24 (1964)	Q 198b
rok als boven- kledingstuk	schurket	<i>sjeurket</i>	N 24 (1964)	Q 198

Het resultaat van de zoekopdracht laat zien dat **schurket** twaalf maal aanwezig is in de materiaalbasis van deze aflevering. Uit kolom één blijkt dat het voorkomt in vier lemma's en uit kolom vijf dat het werd opgetekend in zeven verschillende dialecten. In kolom drie staan de opgaven van de informanten in een fonetische spelling en in kolom vier worden de verschillende bronnen vermeld.

Bronnen

Zie voor een uitvoerige behandeling van het bronnenmateriaal de Inleiding op deel III, opgenomen in afl. 4.1: *Fauna: Vogels* (pag. XXII-XLIX).

Vragenlijsten

Aan het begin van elk lemma is een verantwoording van de benutte bronnen opgenomen. Van buitengewoon belang voor de onderhavige aflevering over de kleding zijn de gegevens uit de thematische Nijmeegse vragenlijsten N 23, N 24 en N 25 uit 1964. Daarnaast leverden ook de vaktaalwoordenschatvragenlijsten N 59 over de Kleermaker, N 60: Schoenmaker, N 61: Mutsenmaakster en N 62: Naaister, allen uit 1973, waardevolle (aanvullende) informatie. N 86 uit 1981 ten slotte vormt de hoofdbron voor de paragrafen 4 (Versiering en opschik) en 5 (Lichamelijke verzorging). Op de kaart wordt de herkomst van de informanten voor de belangrijkste vragenlijsten weergegeven.

Naast de thematische Nijmeegse vragenlijsten zijn ook heel wat gegevens uit de overige omvangrijke enquêtes (zie de *Inleiding* bij deel III, pag. XLII e.v.) in deze aflevering opgenomen: 90 vragen uit 17 verschillende vragenlijsten van de Dialectencommissie der Koninklijke Nederlands(ch)e Akademie van Wetenschappen te Amsterdam (**DC**), 32 begrippen uit de enquête die Schrijnen, van Ginneken en Verbeeten in 1914 uitstuurden in Nederlands-Limburg (**SGV**), 3 begrippen uit de *Reeks Nederlandse Dialectatlassen* (**RND**) en 186 vragen uit 38 verschillende vragenlijsten van de voormalige Zuid-Nederlandse Dialectcentrale van de K.U.Leuven (**ZND**). Van de monografische bronnen van ZND, in de aflevering bij de bronnen vermeld als ZND m, komen in deze aflevering voor:

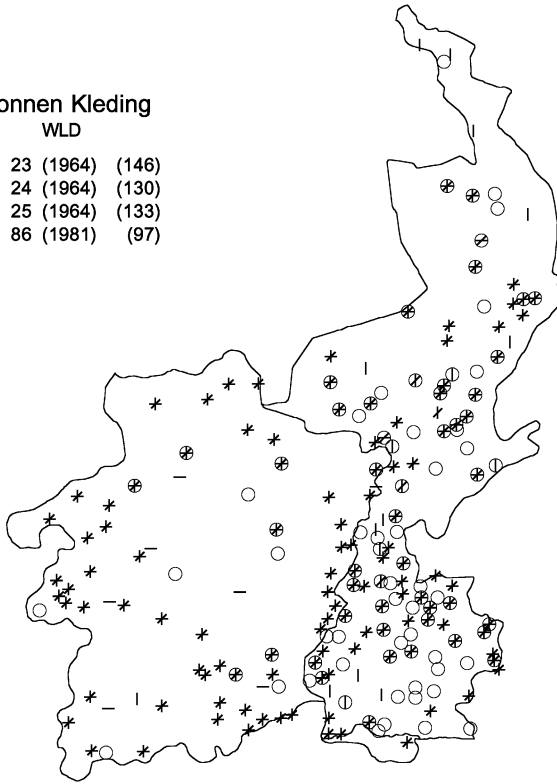
- Coomans, M. (1937), *Het dialect van Diest*. Licentiaatsverhandeling K.U.Leuven.
- Drieskens, J. (1924), *De klankleer van het dialect van Bocholt en dialectgeographisch onderzoek van Noord-Oostelijk Limburg*. Licentiaatsverhandeling K.U.Leuven.
- Dupont, J. (zj.hs.), materiaalverzameling in handschrift uit Bree (L 360).
- Fraussen, J. (1920), *Klank- en vormleer van het dialect van Reckheim*. Licentiaatsverhandeling K.U.Leuven.
- Gessler, L. (1936-1937), Uit het taaleigen van Maaseik en omtrek. In: *Limburg 18*, pag. 218-221.

Bronnen Kleding

WLD

	N 23 (1964)	(146)
/	N 24 (1964)	(130)
-	N 25 (1964)	(133)
○	N 86 (1981)	(97)

Godelaine (K 353, Tessenderlo).

GrGr: Grootaers, L. & J. Grauls (1930), *Klankleer van het Hasseltsch dialect*.

Leuven.

Houben, J. (1905), *Het dialect der stad Maastricht*. Maastricht.

Langohr, J. (1936), *Het Zuidnederlandsch dialectgebied van Overmaas*. Leuven.

Mathys, A.W. (1924), *Klankleer van het dialect van Sint-Truiden en geografisch onderzoek van 23 plaatsen uit de omgeving*. Licentiaatsverhandeling K.U.Leuven.

Michiels (Q 078, Wellen).

Pipers (Q 071, Diepenbeek).

Raymaekers, A. (1926), *Het dialect van Loksbergen*. Licentiaatsverhandeling K.U.Leuven.

Vanderbeeken (Q 156, Borgloon).

Welter, W. (1929), *Studien zur Dialektgeographie des Kreises Eupen*. Bonn.

Canonieke woordenboeken

Om de soms kleine nuances tussen verschillende kledingstukken of hoofddrachten juist te kunnen duiden en weergeven, vormen de lokale woordenboeken en streekwoordenboeken een waardevolle bron. De volgende woordenboeken zijn dan ook exhaustief geraadpleegd. In de onderstaande lijst verwijst de afkorting **Wb.** naar een zelfstandig gepubliceerd woordenboek, **Wl.** staat voor een niet-gepubliceerde bron, doorgaans een licentiaatsverhandeling van de K.U.Leuven.

- Beverlo Wb.** Vandermeeren, L. (1995), *Het Bjêvels*. Beverlo. (K 318)
- Boorsemer Wb.** Opdenacker, M. (2000), *Maaslands uit Boorsemer*.
Digitaal woordenboek, zie: <<http://maaslands.free.fr>>
(Q 011)
- Bree Wb.** Schoofs, R. (1988, 2e druk: 1996), *Woordenboek van het dialect van Bree en omgeving*. Bree. (L 317, L 358, L 360, L 363, L 364, L 366, L 367, L 368, L 415, L 416, L 417)
- Diepenbeek Wb.** Castermans, J. e.a. (2000), *Diepenbeeks. Eigenwoordig en eigenzinnig*. Diepenbeek. (Q 071)
- Eupen Wb.** Tonnar, A. & W. Evers (1899), *Wörterbuch der Eupener Sprache*. Eupen. (Q 284)
- Genk Wb.** Geraerts, A. e.a. (z.j.), *Genker Woerdeleest*. Genk. (Q 003)
- Gennep Wb.** Dinter, W. van e.a. (1993), *Dialectwoordenboek van de gemeente Gennep. Een keuze uit de woordenschat van het dialect van Gennep, Heijen, Milsbeek, Ottersum en Ven-Zelderheide*. Gennep. (L 163, L 163a, L 163b, L 164, L 165)
- Gronsveld Wb.** Jaspars, G. (1979), *Groéselder Diksjenêr. Woordenboek van het Gronsvelds dialect*. Gronsveld. (Q 193)
- Hamont Wl.** Bernaerts, J. (1963), *Idioticon van het dialect van Hamont*. Licentiaatsverhandeling K.U.Leuven. (L 286)
- Hamont-Achel Wb.** Bernaerts, J. (1991), *Hamonts-Achels dialectwoordenboek. Etymologische verkenningen in het dialect van Hamont en Achel*. Hamont. (L 282, L 286)
- Hasselt Wb.** Staelens, X. (1982), *Dieksjenêr van 't (H)essels*. Hasselt. (Q 002)
- Heerlen Wb.2** Veldeke *Heële en umsjtrieke* (2000), *Woadbook Heëlesj-Hollensj. Woordenboek Heerlens-Nederlands*. Heerlen. (Q 113)
- Kerkrade Wb.** Amkreutz, L. e.a. (1987, 2e druk: 1997), *Kirchröadsjer Dieksiejoneer*. Kerkrade. (Q 121, Q 121a, Q 121b, Q 121c, Q 121d, Q 121e)
- Kortessemer Wb.** Oris, J. (2000), *Diksjenêr van Kotsove*. Kortessemer. (Q 074)
- Limburgs Id.** Maasen, M. & J. Goossens (1975), *Limburgs Idioticon. Verzameling dialectwoorden (Woordenzangen), van 1885 tot 1902 verschenen in het tijdschrift "t Daghet in den Oosten"*. Tongeren.
- Lommel Wl.** Jansen, J. (1966), *Idioticon van het dialect van Lommel*. Licentiaatsverhandeling K.U.Leuven. (K 278)
- Maastricht Wb.** Endepols, H.J. (1955, 4e druk: 1985), *Woordenboek of Diksjenaer van 't Mestreechs*. Maastricht. (Q 095)
- Meerlo-Wanssum Wb.** Voort, Th. van de (1973), *Het dialekt van de gemeente Meerlo-Wanssum*. Amsterdam. (L 214, L 214a, L 215, L 217, L 245, L 246a)
- Meeswijk Wl.** Janssen, J. (1964), *Idioticon van het dialect van Meeswijk*. Licentiaatsverhandeling K.U.Leuven. (L 424)
- Meeuwen Wl.** Kelchtermans, J. (1964), *Idioticon van het dialect van Meeuwen*. Licentiaatsverhandeling K.U.Leuven. (L 364)

- Meijel Wb.** Crompvoets, H. (1991), *Mééls Woordeboe:k*. Meijel. (L 265)
- Niel-bij-St.Truiden Wl.** Smets, W. (1966), *Idioticon van het dialect van Niel-bij-St.-Truiden*. Licentiaatsverhandeling K.U.Leuven. (P 213).
- Roermond Wb.** Kats, J.C.P. (1985), *Remunjs Waordebook*. Roermond. (L 329)
- Sint-Truiden Wb.** 't Neigemènneke (1995), *Sintrùinse Diksjonèèr*. Sint-Truiden. (P 176)
- Sittard Wb.** Schelberg, P.J.G. (1979), *Woordenboek van het Sittards dialekt met folkloristische aantekeningen*. Amsterdam. (Q 020)
- Tegelen Wb.** Houx, J. e.a. (1968), *Tegels Dialek. Uiteenzetting over de klankleer, spraakkunst en woordenschat van het dialect van Tegelen*. Maastricht. (L 270)
- Tongeren Wb.** Stevens, A. (1986), *Túngërsë Diksjiëéèr*. Tongeren. (Q 162)
- Tungelroy Wb.** Kooijman, G. (1985), *Thematisch Woordenboek van het Tungelroys*. Amsterdam. (L 318b)
- Uikhoven Wl.** Bollen, G. (1985), *Plat Ukevers. Woorden en wendingen uit het dialect van Uikhoven*. Uikhoven. (Q 013)
- Valkenburg Wb.** Dorren, Th. (1927, 2e druk: 1928), *Woordenlijst uit het Valkenburgsch Plat, met etymologische en andere aantekeningen*. Valkenburg. (Q 101)
- Venlo Wb.** Alsters, A. e.a. (1993), *Venloos Woordenboek*. Venlo. (L 271)
- Weertlands Wb.** Berg, J. van den e.a. (1983), *Weertlands Woordenboek*. Weert. (L 287, L 288, L 288a, L 288b, L 288c, L 289, L 289a, L 289b, L 289p, L 289q, L 318a, L 318d, L 318e)
- Zonhoven Wb.** Achten, E. & L. Achten (1996), *Het Zonhovens Woordenboek*. Zonhoven. (Q 001)

Van het volgende woordenboek is slechts sporadisch gebruik gemaakt:

- Gemmenich Wb.** Aldenhoff, J. e.a. (2003), *Diksjonäär van et Jömelejer Plat*. Eupen. (Q 251)

Overige bronnen

In de derde groep bronnen wordt in deze aflevering hoofdzakelijk verwezen naar enkele licentiaatsverhandelingen die niet gepubliceerd zijn, maar waarvan een exemplaar berust in het Dialectarchief van de Katholieke Universiteit Leuven.

Beenen, P.H.H. (1973), *Dialect en volkskunde van Herten*, Roermond. (L 330)

Bettens, A. (1954), *De Franse en Waalse woorden in het dialect van Kanne*.

Licentiaatsverhandeling R.U.Luik. (Q 188)

Celis, A. (1975), *De Franse woorden in het dialect van Gingelom*.

Licentiaatsverhandeling K.U.Leuven. (P 175)

Leenen, J. (1954), Teuthonista-overblijfsels in Limburg. In: *Taal- en Tongval 6*, pag. 116-118. (Q 010: dialectwoorden uit Opgrimbie)

- Lijnen, J. (1984), *Te hooi en te gras. Bijdrage tot een idioticon van het dialect van Romershoven*. Hoeseelt. (Q 076)
- Niesten, P. (1934), *Klank- en vormleer van het dialect van Vroenhoven*. Licentiaatsverhandeling R.U.Luik. (Q 172)
- Schoels, A. (1947), *De Franse en Waalse woordenschat in het dialect van Wellen*. Licentiaatsverhandeling K.U.Leuven. (Q 078)

Speciale bibliografie

Voor het samenstellen van de paragraafinleidingen en semantische toelichtingen werd gebruik gemaakt van de volgende studies met betrekking tot (de benamingen voor) kleding en lichamelijke verzorging. Vele van de onderstaande titels kunnen ook dienen als verdere literatuur over het thema van deze WLD-aflevering.

- Bakema, P. e.a. (red.) (2003), *Vlaams-Nederlands woordenboek. Van ambetanterik tot zwanzer*. Antwerpen.
- Cajot, J. (1977), De Rijksgrens tussen beide Limburgen als Taalgrens. In: *Taal en Tongval* 29, pag. 37-49. (Herdrukt als *Mededelingen van de Vereniging voor Limburgse Dialect- en Naamkunde nr. 4*. Hasselt.)
- Cajot, J. (1989), *Neue Sprachschranken im 'Land ohne Grenzen'?. Zum Einfluss politischer Grenzen auf die germanischen Mundarten in der belgisch-niederländisch-luxemburgischen Euregio*. Rheinisches Archiv. Keulen/Wenen: Böhlau.
- Capelle, A. (1996), *Vestimentaire attitudes: een enquête naar de kennis, het gebruik en de spreiding van kledingnamen*. Licentiaatsverhandeling K.U.Leuven.
- Coupé, G. (2005), *Woordenboek van de Brabantse Dialecten, deel III: Algemene Woordenschat, aflevering 1.3: Kleding*. Groningen.
- Crompvoets, H. (1993), Etymologische varia. Over 'tesnuzzek', 'tesseplak', 'maalplak' en 'maalslat'. In *Veldeke* 68, nr. 5, pag. 131-133.
- Daan, J. & G. Winnen (1954), *Schort* in de Nederlandse dialecten. In: *Taal en Tongval* 6, pag. 37-48.
- Debever, A. (2003), *Van klak tot kazak. Dialectbenamingen voor kleding in West-Vlaanderen*. Licentiaatsverhandeling Universiteit Gent. 2 delen.
- Debrabandere, F. (1985), Jurken en japonnen. In: *Nederlands van Nu* 33, nr. 6, pag. 189-192.
- Debrabandere, F. (1986), Een pak of een kostuum. In: *Nederlands van Nu* 34, nr. 2, pag. 34-37.
- Debrabandere, F. (1992a), Sjaals en dassen. In: *Nederlands van Nu* 40, nr. 3, pag. 65-68.
- Debrabandere, F. (1992b), Dassen en beffen. In: *Nederlands van Nu* 40, nr. 4, pag. 97-99.
- Debrabandere, F. (1993), De broek van Pantalón. In: *Nederlands van Nu* 41, nr. 4, pag. 75-76.
- Debrabandere, F. (2000), *Wat woorden weten. Over woorden en hun geschiedenis*. Amsterdam/Antwerpen.
- D'Haene, P. (1946), *Bijdrage tot het historisch en geografisch onderzoek van Latijnse en Romaanse leenwoorden in de Zuid-Nederlandse dialecten*. Licentiaatsverhandeling K.U.Leuven. 2 delen. (O.a. het vest komt aan bod.)

- Geeraerts, D., S. Grondelaers en D. Speelman (1999), *Convergentie en divergentie in de Nederlandse woordenschat: een onderzoek naar kleding- en voetbaltermen*. Amsterdam.
- Gerritsen, M. (1991), Met een spijkerbroek door de Limburgse dialecten. In: *Medewerkerscontact WBD en WLD 2*, pag. 4-10.
- Goossens, J., J. Taeldeman en G. Verleyen (2005), *Fonologische Atlas van de Nederlandse Dialecten. Deel IV: Consonantisme*. Gent.
- Moerdijk, A.M.F. (1979), *Continentaalwestgermaanse en Centraalromaanse heteroniemen voor het begrippencomplex rok-onderrok-jurk: ruimtelijke verbreding en methodische verdieping van het areaal-linguïstisch onderzoek*. Dissertatie K.U.Nijmegen.
- Moerdijk, A. en D. Geeraerts (1991), Het systematische dialectwoordenboek en de lexicologische gebruiker. In: *Taal en Tongval. Themanummer 4: Dialect-lexicografie*, pag. 58-104.
- Pée, W. (1953), “Kazavik”, een stervend woord? In: *De Nieuwe Taalgids 46*, pag. 91-97.
- Putzeys, G. (2004), *Convergentie en divergentie in de Nederlandse woordenschat van 2004: een onderzoek naar kledingtermen*. Licentiaatsverhandeling K.U.Leuven.
- Rooy, J. de (1967), Met de handen in de zak. In: *Taal en Tongval 19*, pag. 23-35.
- Roukens, W. (1937), *Wort- und Sachgeographie in Niederländisch-Limburg und den benachbarten Gebieten. Mit besonderer Berücksichtigung des Volkskundlichen*. Nijmegen, 2 delen (I: Texte, II: Atlas).
- Sanders, E. i.s.m. J. Engelsman (1995), *Geoniemenwoordenboek. Woorden die afgeleid zijn van plaatsnamen*. Amsterdam.
- Schrijnen, J. (1923), Uit Nederlands zuidoostelijk dialectgebied. In: *Zeitschrift für Deutsche Mundarten 18. Festschrift Ferdinand Wrede*, pag. 232-235. (Over de ontstaansgeschiedenis van de benamingen voor broek en vest.)
- Stenuit, F. (1963), *De benamingen van kledingstukken*. Licentiaatsverhandeling K.U.Leuven.
- Sterkens-Cieters, P. (1935), *Volkskleederdrachten in Vlaanderen*. Antwerpen.
- Stroop, J. (2003), Bretels. In: *Taal en Tongval 55*, pag. 113-123.
- 't Neigemènneke (2002), *'t Bukske nummerou zes*. Sint-Truiden.
- Van Attenhoven, R. (1986), *De benamingen van enkele kledingstukken in de Zuidnederlandse dialecten*. Licentiaatsverhandeling K.U.Leuven.
- Van Dale. Groot woordenboek der Nederlandse Taal*. Utrecht/Antwerpen.
- Van Ginneken, J. (1935), De namen Brabant en België, een keerpunt in de Europeesche kleederontwikkeling. In: *Onze Taaltuin 4*, pag. 97-113.
- WBD*: Weijnen, A., J. van Bakel e.a. (1967-), *Woordenboek van de Brabantse Dialecten (WBD)*. Assen/Groningen, verschijnt in delen en afleveringen.
- Wehrens, A. (1931), Oud-Limburgsche Kleederdrachten. In: *Eigen Volk 3*, pag. 229-230.
- Weijnen, A. (1937), Taalkaart: Boerenslobkous. In: *Onze Taaltuin 5*, pag. 27-29.
- Wikipedia. De vrije encyclopedie*. Internet: <http://nl.wikipedia.org>
- Winnen, G. (1958), Nogmaals de etymologie van 'schort'. In: *Contact 8*, pag. 35-38.
- WLD*: Weijnen, A., J. Goossens e.a. (1983-), *Woordenboek van de Limburgse Dialecten (WLD)*. Assen/Groningen, verschijnt in delen en afleveringen.
- WNT: Woordenboek der Nederlandsche Taal*. 's-Gravenhage.
- WVD*: Devos, M., H. Ryckeboer e.a. (1979-), *Woordenboek van de Vlaamse Dialecten (WVD)*. Gent/Tongeren, verschijnt in delen en afleveringen.

www.cultuurwijs.nl (geschiedenis van de schoen)

www.dameshoeden.nl (beknopte geschiedenis van de hoed in de twintigste eeuw)

www.kousencenter.com (geschiedenis van de kous)

Kaarten en gebiedsindeling

De kaarten zijn getekend met behulp van de programmatuur die in nauwe samenwerking met de afdeling automatisering van het Meertens Instituut van de Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen (KNAW) in Amsterdam is ontworpen. Daar zijn ook de programmaonderdelen gemaakt waarmee het skelet van de lemma's en de materiaalbasis uit de database kan worden afgeleid.

Vanaf 2004 worden de afleveringen niet meer in off-set gedrukt, maar geprint; dat procédé laat alleen zwart-wit illustraties toe. De kaarten worden niet meer in de woordenboekartikelen geplaatst, maar in een afzonderlijke paragraaf achter in het boek. De gebiedsindeling, omstandig uiteengezet in de Inleiding bij deel III, afl. 4.1: *Inleiding en Fauna: Vogels*, pag. xviii-xxiii, vindt men hier op de binnenkant van het stofomslag gedrukt.

Financiële steun en begeleiding

Dit werk is tot stand gekomen met steun van het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek – Vlaanderen (FWO) en van de Katholieke Universiteit Leuven. De publicatie is mogelijk dankzij de publicatiesubsidie van de Nederlandse organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) te 's-Gravenhage. In het kader van een nieuw digitaliseringsproject waarbij de afleveringen binnen afzienbare tijd ook raadpleegbaar zullen zijn op internet, is afgestapt van de kostelijke meerkleurendruk zoals in de afleveringen over de *Fauna* en de *Flora*. Dat er desondanks naast een digitale publicatie ook een papieren versie van deze afleveringen van het WLD zal verschijnen, is voorts mede te danken aan de bereidwillige medewerking van printing-on-demand uitgeverij Gopher.

De wetenschappelijke projectleiding was in handen van prof. dr. L. Draye (Katholieke Universiteit Leuven) en prof. dr. R. van Hout (Radboud Universiteit Nijmegen).

Een speciaal woord van dank gaat uit naar lic. Griet Coupé, die tegelijkertijd de aflevering over de Kleding en lichamelijke verzorging voor het *Woordenboek van de Brabantse Dialecten (WBD)* voorbereidde en met wie veelvuldig overleg gepleegd is over de inhoud en het opzet van de onderhavige aflevering. Mijn hartelijke dank gaat eveneens uit naar dr. Joep Kruijssen die de rol van pionier voor deel III bij het WLD vervulde en in het najaar van 2004 het nieuwe drukprocédé intensief begeleid en mee op punt gesteld heeft. Voorts dank ik ook de overige Nijmeegse en Leuvense collega's voor de aangename werksfeer waarin dit werk tot stand is gekomen.

Ronny Keulen,
maart 2005

Inhoudsopgave

Sectie 1: De mens als individu

Aflevering 1.3: Kleding en lichamelijk verzorging

Ten Geleide	V	Lange overjas	23
Inhoudstafel	XV	Korte overjas	24
1 Kleding	1	Lichte overjas	25
<i>1.1 Algemene begrippen</i>	<i>2</i>	Regenjas (kaart 15)	26
Kledij, kleren (kaarten 1 en 2)	2	Wijde regenmantel zonder mouwen (kaart 16)	27
Kledij, kleren: spotnamen	3	Spijkerjas	27
Doordeweekse kleren (kaart 3)	3	<i>1.2.1.2 Jassen voor mannen</i>	28
Zondagse kleren	4	Colbertjasje (kaart 17)	28
Uitgaanskleren	5	Jasje van het zwarte pak	29
Zomerkleren	6	Slipjas (kaart 18)	29
Winterkleren	7	Slipjas: Spotnamen	30
Zich warm aankleden	7	Kapotjas	31
Zich verkleeden (kaart 4)	8	Jagersjas	31
Passen (kaart 5)	8	<i>1.2.1.3 Jassen voor vrouwen</i>	32
Niet passen	9	Damesmantel (kaart 19)	32
Te groot zijn	10	Dikke, warme mantel	32
Te klein zijn	10	Bontmantel (kaart 20)	33
Binnenstebuiten (kaart 6)	11	Kraagmantel	34
Kreukel (kaart 7)	12	Kapmantel (kaart 21)	34
Kreukelen	12	Zomerkapmanteltje	36
Rafel (kaart 8)	14	Schoudermanteltje	36
Rafelen	15	Cape	36
Gat in een kledingstuk (kaart 9)	16	Jasje van het mantelpak	37
Versleten	16	<i>1.2.2 Truien</i>	38
Vod (kaart 10)	17	Trui (kaart 22)	38
In lompen gekleed (zijn) (kaart 11)	18	Pullover	39
Slecht gekleed persoon	19	Slip-over	40
Naakt (kaart 12)	19	Vest (kaart 23)	40
<i>1.2 Bovenkleding</i>	<i>21</i>	Jumper (kaart 24)	41
<i>1.2.1 Jassen</i>	<i>21</i>	Wambuis	42
<i>1.2.1.1 Algemeen</i>	<i>22</i>	<i>1.2.3 Hemden (kaart 25)</i>	<i>43</i>
Jas: Algemeen (kaart 13)	22	Overhemd (kaart 26)	43
Overjas (kaart 14)	22	Halfhemd	44
		Jongensblouse	44
		Damesblouse	45
		Jak (kaart 27)	45
		Jacquetjak	47
		<i>1.2.4 Broeken</i>	<i>49</i>
		Broek (kaart 28)	49

Veel te wijde broek (kaart 29)	50	<i>1.5 Onderkleding</i>	84
Lange broek	51	Ondergoed (kaart 49)	84
Korte broek	51	Borstrok (kaart 50)	84
Klepbroek (kaart 30)	52	Onderhemd	86
Broek met split	53	Korset	87
Gestreepte broek (kaart 31)	54	Bustehouder (kaart 51)	87
Spijkerbroek (kaart 32)	54	Bustehouder: spotnamen	88
Pofbroek (kaart 33)	55	Onderjurk (kaart 52)	88
Kuitbroek	56	Onderrok (kaart 53)	89
Rijbroek (kaart 34)	56	Baaien onderrok	89
Regenpijpen	57	Kort onderrokje	90
<i>1.2.5 Jurken</i>	58	Onderbroek (kaart 54)	91
Jurk (kaart 35)	58	Directoire	91
Geruite jurk (kaart 36)	59	Open broek met linten	92
Rok: Algemeen (kaart 37)	60	Meisjespantalon met	
Rok als bovenkledingstuk	61	kanten pijpen	93
Rok van grove stof	61		
Hoepelrok (kaart 38)	62	<i>1.6 Onderdelen en</i>	
<i>1.2.6 Pakken</i>	63	<i>toebehoren</i>	94
Pak, kostuum (kaart 39)	63	<i>1.6.1 Algemeen</i>	94
Zwart pak	64	Slip	94
Jacquetpak	64	Franje (kaart 55)	94
Spijkerpak	65	Knoop (kaart 56)	95
Mantelpak (kaart 40)	65	Knoopsgat	96
Matrozenpakje (kaart 41)	66	Koordje i.p.v. knoopsgat	96
		Ritssluiting (kaart 57)	96
<i>1.3 Werkkleding</i>	68	Zak in een kledingstuk	
Werkkieren	68	(kaart 58)	97
Overall (kaart 42)	69	<i>1.6.2 Jas en vest</i>	98
Kiel (kaart 43)	69	Kraag (kaart 59)	98
Boezeroen	70	Bontkraag (kaart 60)	98
Voorschoot, schort:		Kraag van een kraagmantel	99
Algemeen (kaart 44)	71	Kap van een lange	
Baalschort (kaart 45)	72	schoudermantel	
Doordeweekse (werk)schort	72	(kaart 61)	99
Zondagse schort	74	Capuchon (kaart 62)	100
Jasschort (kaart 46)	75	Ophanger	100
Mouwschort	76	Buitenzak op een jas	
Kinderschort met mouwen	76	(kaart 63)	101
Bandschort met borststuk	77	Zakje net boven de	
Schort zonder borststuk	78	buitenzak	102
Schootsvel	79	Borstzak(je)	102
		Binnenzak	103
<i>1.4 Nachtkleding</i>	80	Grote binnenzak	104
Nachtkieren	80	Monicazak	104
Nachthemd	81	Vestzakje (kaart 64)	104
Nachtjapon (kaart 47)	81	<i>1.6.3 Broek</i>	107
Nachtpak	82	Broekzak opzij (kaart 65)	107
Kamerjas (kaart 48)	82	Broekzak voor	107
Slaapmuts	83	Broekzak achter (kaart 66)	108

Lange, smalle broekzak	109	Stola	137
Gulp van een broek (kaart 67)	110	Omslagdoek (kaart 84)	137
Klep van een broek	110	Omslagdoek over mantel of jak	138
Zitvlak van een broek (kaart 68)	111	Omslagdoek onder mantel of jak	138
Broekspijp (kaart 69)	112	Zijden omslagdoek (kaart 85)	139
Bretel (kaart 70)	112	Sierlijke omslagdoek	140
Broeksriem (kaart 71)	113	Bont geruite langwerpige omslagdoek	141
Ceintuur	114	<i>1.6.8 Handbekteedsels</i>	143
Lusje van de ceintuur	114	Handschoen (kaart 86)	143
Gesp van een broek (kaart 72)	115	Glacé	143
<i>1.6.4 Jurk en rok</i>	116	Handschoen zonder vingers (kaart 87)	144
Bovenstuk van een jurk	116	Want (kaart 88)	144
Uitneembaar frontje	116	Dikke want (kaart 89)	145
Zijspleet in de overrok	117	Tuinwant	146
Zak in de onderrok (kaart 73)	118	Mof (kaart 90)	146
Losse zak onder de rok	118	Polsmof (kaart 91)	147
Rokkussentje	119	Duimeling (kaart 92)	148
<i>1.6.5 Schort</i>	121	<i>1.6.9 Overige</i>	149
Borststuk van een schort (kaart 74)	121	Bont als apart kledingstuk	149
Lang schortlint	121	Zakdoek (kaart 93)	149
Kort schortlint	122	Beugeltas	150
Zak op een schort (kaart 75)	123	Paraplu	151
<i>1.6.6 Hemd en blouse</i>	124	Balein	151
Pofmouw	124	Wandelstok	152
Mouw met kanten plooiel	124	<i>1.7 Handwerk</i>	153
Manchet	125	Kousenwol (kaart 94)	153
Losse manchet	125	Kluwen	153
Manchetknoop (kaart 76)	126	Breien (kaart 95)	154
Boordenknoopje (kaart 77)	126	Minderen (kaart 96)	154
Vaste boord	127	Haken (kaart 97)	154
Losse linnen halsboord	128	Borduren	155
Gesteven voorstuk van een overhemd	129	2 Hoofdbedekking	157
Bef (kaart 78)	129	<i>2.1 Hoeden</i>	157
<i>1.6.7 Hoofd-, hals- en omslagdoeken</i>	131	Hoed: spotnamen (kaarten 98a en b)	158
Stropdas (kaart 79)	131	Oude versleten hoed (kaart 99)	160
Vlinderdasje (kaart 80)	132	Slappe vilten hoed met deuk (kaart 100)	160
Dasspeld (kaart 81)	133	Flaphoed	161
Das, sjaal (kaart 82)	134	Bolhoed	162
Dunne sjaal	135		
Dikke wollen sjaal (kaart 83)	135		
Sjerp	136		

Bolhoed: Spotnamen (kaart 101)	162	Zwarte meisjesmuts met ingewerkte bloemen	179
Steek	163		
Strooien hoed (kaart 102)	163	2.4 <i>Onderdelen en toebehoren</i>	181
Strooien dameshoed	164	Deuk in een hoed (kaart 105)	181
Valhoedje	164	Rand van een hoed	181
2.2 <i>Petten</i>	165	Hoedenspeld (kaart 106)	182
Pet (kaart 103)	165	Pronkveer op een hoed (kaart 107)	182
Pet met brede klep	166	Pompon van een muts (kaart 108)	183
Pet met opstaand bovenstuk	166	Klep van een pet	184
Halfhoge pet met opstaand bovenstuk	167	Kussentje op het hoofd	184
Hoge pet met opstaand bovenstuk	167		
2.3 <i>Mutsen</i>	169	3 Schoeisel en been- bekleding	185
Muts (kaart 104)	169	3.1 <i>Schoeisel: algemeen</i>	185
Baret	170	Barrevoets (kaart 109)	185
Muts met pompon	170	Schoeisel (kaart 110)	186
IJsmuts	171	Knellen, gezegd van schoenen (kaart 111)	187
Gebreide wollen muts	171	Schoenen poetsen	187
Bivakmuts	172	Schoenborstel	188
Leren muts die onder de kin wordt gesloten	172	Schoensmeer (kaart 112)	188
Alpinomuts	173		
Puntmuts	174	3.2 <i>Schoenen</i>	190
Binnenshuismutsje voor bejaarde mannen	174	Schoen (kaart 113)	190
Ondermuts	175	Een paar schoenen	190
Witte kanten muts zonder sierkrans	175	Schoen: spotnamen	190
Witte kanten muts waarop een sierkrans werd gedragen	176	Veel te grote schoen	191
Witte muts met sierkrans en afhangende linten	176	Krakende schoen	192
Witte muts met linten	177	Lage herenschoen	193
Witte muts met een strik onder de kin	177	Hoge herenschoen	193
Meisjesmuts met afhangende strook	178	Hoge schoen met elastieken tussen- stukken	194
Witte muts met fijne plooiën om het voorhoofd en een afhangend strookje	178	Hoge rijgschoen	194
Nevelslingen mutsje met plooiënrand en kinbanden	178	Halfhoge damesschoen met knopen opzij	195
Zwarte gevederde muts met kinbanden	179	Damesschoen met hoge of halfhoge hak	196
		Lakschoen (kaart 114)	196
		Werkschoen (kaart 115)	197
		Hoge waterdichte schoen	198
		Klomp (kaart 116)	198
		Klompschoen	199

Sandaal	200	Metalen uiteinde van	
Houten sandaal	200	een schoenveter	224
		Schoenlepel (kaart 127)	224
3.3 <i>Laarzen</i>	202	Laarzenschacht (kaart 128)	225
Laars (kaart 117)	202	3.6.2 <i>Kousen</i>	226
Dameslaars	203	Kousenband (kaart 129)	226
Rijglaars	203	Sokophouder (kaart 130)	227
Laars met sluitriempje	204	Jarretelle	227
Korte laars	204		
Laars tot of boven de knie	205	4 Versiering en opschik	229
Waterdichte laars	206		
3.4 <i>Kousen</i>	207	Versiersel	229
Kous (kaart 118)	207	Juweel	230
Gebreide kous (kaart 119)	208	Horloge (kaart 131)	230
Lange kleurige herenkous	209	Zakhorloge (kaart 132)	231
Sok (kaart 120)	209	Medaillon (kaart 133)	232
Nylonkous	210	Halsketting (kaart 134)	232
Dunne zijden dameskous	210	Kwastje aan een	
Dunne zwarte rouwkous	211	halsketting	233
Kous met knoopjes	211	Halssnoer (kaart 135)	233
Slobkous (kaart 121)	212	Ooring (kaart 136)	234
Groflinnen beenwindsel	213	Oorknop	234
Leren beenkap (kaart 122)	213	Armband (kaart 137)	235
		Paillette	235
3.5 <i>Pantoffels</i>	215	Haarbandje (kaart 138)	236
Pantoffel (kaart 123)	215		
Leren pantoffel	216	5 Lichamelijke	
Stoffen pantoffel	216	verzorging	237
Muiltje (kaart 124)	216		
3.6 <i>Onderdelen en toebehoren</i>	218	Douchen	237
3.6.1 <i>Schoenen en laarzen</i>	218	Tanden poetsen (kaart 140)	238
Neus van een schoen	218	Tandpasta (kaart 141)	238
Zool van een schoen	219	Tandenborstel	238
Hak van een schoen		Tandenstoker (kaart 142)	238
(kaart 125)	219	Scheren	239
Hielstuk van een schoen	220	Scheermes (kaart 143)	239
Tong van een schoen	220	Scheerapparaat (kaart 144)	240
IJzertje onder een schoen	221	Eau de Cologne (kaart 145)	240
Lap op een schoen	222	Parfum (kaart 146)	241
Schoenveter (kaart 126)	222	Haarcrème (kaart 147)	241
Gaatje voor een		Pruik	242
schoenveter	223		

Kaarten

1. Kleren	243	48. Kamerjas	267
2. Kledij	244	49. Ondergoed	267
3. Doordeweekse kleren	244	50. Borstrok	268
4. Zich verkleden	245	51. Bustehouder	268
5. Passen	245	52. Onderjurk	269
6. Binnenstebuiten	246	53. Onderrok	269
7. Kreukel	246	54. Onderbroek	270
8. Rafel	247	55. Franje	270
9. Gat in een kledingstuk	247	56. Knoop	271
10. Vod	248	57. Ritssluiting	271
11. In lompen gekleed	248	58. Zak in een kledingstuk	272
12. Naakt	249	59. Kraag	272
13. Jas: algemeen	249	60. Bontkraag	273
14. Overjas	250	61. Kap van een lange schoudermantel	273
15. Regenjas	250	62. Capuchon	274
16. Wijde regenmantel zonder mouwen	251	63. Buitenzak op een jas	274
17. Colbertjasje	251	64. Vestzakje	275
18. Slipjas	252	65. Broekzak opzij	275
19. Damesmantel	252	66. Broekzak achter	276
20. Bontmantel	253	67. Gulp van een broek	276
21. Kapmantel	253	68. Zitvlak van een broek	277
22. Trui	254	69. Broekspijp	277
23. Vest	254	70. Bretel	278
24. Jumper	255	71. Broeksriem	278
25. Hemd (fonologisch)	255	72. Gesp van een broek	279
26. Overhemd	256	73. Zak in de onderrok	279
27. Jak	256	74. Borststuk van een schort	280
28. Broek	257	75. Zak op een schort	280
29. Veel te wijde broek	257	76. Manchetknoop	281
30. Klepbroek	258	77. Boordenknoopje	281
31. Gestreepte broek	258	78. Bef	282
32. Spijkerbroek	259	79. Stropdas	282
33. Pofbroek	259	80. Vlinderdasje	283
34. Rijbroek	260	81. Dasspeld	283
35. Jurk	260	82. Das, sjaal	284
36. Geruite jurk	261	83. Dikke wollen sjaal	284
37. Rok	261	84. Omslagdoek	285
38. Hoepelrok	262	85. Zijden omslagdoek	285
39. Pak, kostuum	262	86. Handschoen	286
40. Mantelpak	263	87. Handschoen zonder vingers	286
41. Matrozenpakje	263	88. Want	287
42. Overall	264	89. Dikke want	287
43. Kiel	264	90. Mof	288
44. Voorschoot, schort	265	91. Polsmof	288
45. Baalschort	265	92. Duimeling	289
46. Jasschort	266	93. Zakdoek	289
47. Nachttjapon	266		

94. Kousenwol	290	120. Sok	303
95. Breien	290	121. Slobkous	304
96. Minderen	291	122. Leren beenkap	304
97. Haken	291	123. Pantoffel	305
98. a. Hoed: spotnamen [1]	292	124. Muiltje	305
b. Hoed: spotnamen [2]	292	125. Hak van een schoen	306
99. Oude versleten hoed	293	126. Schoenveter	306
100. Slappe vilten hoed	293	127. Schoenlepel	307
101. Bolhoed: spotnamen	294	128. Laarzenschacht	307
102. Strooien hoed	294	129. Kousenband	308
103. Pet	295	130. Sokophouder	308
104. Muts	295	131. Horloge	309
105. Deuk in een hoed	296	132. Zakhorloge	309
106. Hoedenspeld	296	133. Medaillon	310
107. Pronkveer op een hoed	297	134. Halsketting	310
108. Pompon van een muts	297	135. Halssnoer	311
109. Barvevoets	298	136. Ooring	311
110. Schoeisel	298	137. Armband	312
111. Knellen, gezegd van schoenen	299	138. Haarbandje	312
112. Schoensmeer	299	139. Kam	313
113. Schoen	300	140. Tand en poetsen	313
114. Lakschoen	300	141. Tandpasta	314
115. Werkschoen	301	142. Tandstoker	314
116. Klomp	301	143. Scheermes	315
117. Laars	302	144. Scheerapparaat	315
118. Kous	302	145. Eau de cologne	316
119. Gebreide kous	303	146. Parfum	316
		147. Haarcrème	317

Alfabetisch register 319

Lijst van de verschenen afleveringen 387

1 Kleding

Onder ‘kleding’ wordt doorgaans verstaan datgene wat dient om zich te kleden. Veralgemeend zou men kunnen zeggen dat iedere vorm van lichaamsbedekking ‘kleding’ genoemd kan worden. Het dragen van kleding zou volgens *Wikipedia. De vrije encyclopedie* (<http://nl.wikipedia.org>) zo’n 70.000 jaar geleden ontstaan zijn. Dat kan afgeleid worden uit het ontstaan van een nieuwe subsoort van de luis in die periode, namelijk de lichaamsluis, die de bescherming nodig heeft van kleding om te kunnen overleven. We beschikken over weinig kennis aangaande de eerste kleding, maar ze werd allicht gemaakt van dierenhuiden, bladeren of gras en werd rond het lichaam gebonden als bescherming tegen koude.

Kleding is een modegevoelig verschijnsel en heeft in de loop van de geschiedenis heel wat gedaanteverwisselingen ondergaan. Niet zelden heeft kleding ook een belangrijke sociale rol vervuld in de samenleving. Zo heeft er lange tijd een verschil bestaan tussen de kleding van de hogere en de lagere klassen. Door het dragen van bepaalde kleding liet men zien tot welke stand men behoorde. Ook tegenwoordig zijn er heel wat trends waar te nemen in de klederdracht en kan men door het wel of niet dragen van bepaalde kleding laten zien dat men tot een bepaalde groep behoort.

In de onderhavige paragraaf komen de recentste modeverschijnselen niet aan bod, de meest recente begrippen zijn allicht SPIJKERJAS, SPIJKERBROEK en SPIJKERPAK. In Nederland en België maakte de spijkerbroek vanaf de jaren zestig van de twintigste eeuw een steile opmars. De benaming **jeans** in de betekenis ‘spijkerbroek’ is voor zover bekend pas in 1970 voor het eerst opgetekend, *Van Dale* vermeldt het pas in 1984 (Sanders 1995: 105). Sommige recentere modegrillen van voorbijgaande aard zijn in deze aflevering niet opgenomen. Voor die kledingstukken worden immers vaak Nederlandse (leen)woorden gebruikt.

De nadruk in deze aflevering ligt hoofdzakelijk op de algemenere begrippen in verband met de terminologie rond kleding. Aangezien de meeste thematische vragenlijsten omtrent de Kleding in de jaren zestig en zeventig van de twintigste eeuw verzameld zijn, werden omwille van de rijkheid aan dialectbenamingen ook enkele lemma’s opgenomen van kledingstukken die nu alweer verouderd zijn, maar in het midden van de twintigste eeuw tot de dagelijkse kleding behoorden.

Deze paragraaf is thematisch onderverdeeld in verschillende subparagrafen. Na enkele algemene begrippen komt de bovenkleding aan bod, dat is de kleding die boven het ondergoed gedragen wordt en die voor andere mensen zichtbaar is. Achtereenvolgens worden verschillende types jassen, truien, hemden, broeken, jurken en pakken aan de orde gesteld. De werkkleding, die vaak over de gewone bovenkleding gedragen wordt, is ondergebracht in een aparte subparagraaf. Vervolgens komen de nachtkleding en de onderkleding aan bod en ten slotte worden dialectbenamingen voor verschillende onderdelen en toebehoren behandeld.

1.1 Algemene begrippen

KLEDIJ, KLEREN —————

Kaart 1, pag. 243

Kaart 2, pag. 244

DC 03 (1934) (017), DC 62 (1987) (001, 002a, 002b, 002c, 005a), N 23 (1964) (001a, 001b, 003a, 003b), ZND 04 (1924) (017), ZND 36 (1941) (034), ZND m (Langohr); Beverlo Wb. (127), Boorseem Wb. (076), Bree Wb. (233, 234), Diepenbeek Wb. (121), Genk Wb. (162), Gennep Wb. (098), Gronsveld Wb. (220, 225), Hamont Wl. (215), Hamont-Achel Wb. (056), Hasselt Wb. (225), Heerlen Wb.2 (312, 342), Lommel Wl. (149, 150), Maastricht Wb. (188), Meerlo-Wanssum Wb. (160), Meeswijk Wl. (318), Meeuwen Wl. (122), Meijel Wb. (068), Niel-bij-St.Truiden Wl. (I.580), Roermond Wb. (134), Sint-Truiden Wb. (141), Sittard Wb. (182), Tegelen Wb. (094), Tongeren Wb. (269, 274), Tungalroy Wb. (088), Valkenburg Wb. (099), Venlo Wb. (137, 165, 217), Zonhoven Wb. (222); Beenen, P. (1973) (155), Bettens, A. (1954) (071), Niesten, P. (1942) (040, 050).

Verzamelnaam voor het geheel van kledingstukken, zowel voor mannen als vrouwen, volwassenen als kinderen. Gewoonlijk gebruikt met betrekking tot de bovenkleren.

De oorspronkelijke meervoudsvorm **dingen** is op verschillende plaatsen onzijdig enkelvoud geworden. Veelal komen beide vormen naast elkaar voor, b.v. *het schoon dingen* naast *de schone dingen*. In Tongeren Wb. wordt ook **klovement** (Brg.) vermeld, een afleiding van Bargoens **kloven** ‘zich kleden’.

Op kaart 1 worden de verschillende uitspraakvarianten van **kleren** weergegeven.

kleren (ook *kleer, kleier, kleieren, klier, klieren*): alg. in heel Lb.

kledage (*kleiaasj, kleiage, kleiazie*): freq. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg., Oostlb., Centr.Lb. en Zuid-geld.Lb., zeldz. Demerkemp. en Lonerlds.; ook in Beringen.

klerage (ook *kleraje, klerazie*): freq. Westlb., Truierlds. en Kleverlds.; ook in Genk, Mopertingen, Romershoven, Riksingen, Kwaadmechelen, Tessenderlo, Linkhout en Lommel.

kleraadjes: Herstappe.

klerade: Diepenbeek.

kleiade: Diepenbeek Wb. en in Wellen.

kleding (ook *kleiing*): zeldz. Noord.Oostlb. en Horns; ook in Beek, Schimmert, Boshoven, Bree, Urmond, Maastricht, Itteren, Wijk en Eigenbilzen.

dingen: freq. Beringerlds., Zuiderkemp. en Getelds.; ook in Panningen, Hamont, Eksel, Lummen, Zonhoven en Broekhuizen.

kleedsel: Eisden, Eksel, Beverlo, Kwaadmechelen, Tessenderlo en Lommel.

kleersel: Kuringen.

kledergoed (*kleergoed, kleiergoed*): Hamont, Beverlo, Kortessem en Linkhout.

goed: Venlo.

gerei: Venray.

kledij: Leopoldsburg en Kermt.

klederij (*kleieraai*): Genk.

garderobe (fr.) (ook *galdroop, gelderobe*): Heerlen, Kanne, Mettekoven en Sint-Truiden.

lijnwaad (*lijvend, lijvet*): Maasniel, Ulestraten, Thorn en Diepenbeek.

bagage: Gutshoven.

monturing (*mantoering*): Sittard.

tenue (fr.): Tongeren Wb.

trousseau (fr.): Hechtel.

KLEDIJ, KLEREN: SPOT-NAMEN

DC 62 (1987) (001), N 23 (1964) (001b), ZND 04 (1924) (017), ZND 36 (1941) (034), ZND m (Langohr); Tongeren Wb. (523, 567), Venlo Wb. (217).

ploeten: Nieuwenhagen, Waubach, Maasniel, Brunssum, Hoensbroek, Klimmen, Thorn, Echt/Gebroek en Venlo.

klommelen: Bocholtz.

lommelen: Vucht.

pongelen: Roermond en Echt/Gebroek.

prullen: Waubach.

oude prullen (*ouw prullen*): Klimmen.

spullen: Tongeren Wb.

vodden: Sint-Lambrechts-Herk en Sint-Truiden.

klikken en klakken: Tongeren.

boel: Stokrooie.

DOORDEWEEKSE KLEREN

Kaart 3, pag. 244

DC 62 (1987) (003b), N 23 (1964) (002b); Gennep Wb. (049), Gronsveld Wb. (474, 556), Hamont Wl. (544), Kerkrade Wb. (047), Lommel Wl. (398), Maastricht Wb. (338), Meeswijk Wl. (028), Meeuwen Wl. (209), Meijel Wb. (070), Roermond Wb. (057), Tegelen Wb. (122), Venlo Wb. (219), Weertlands Wb. (C4-001); Beenen, P. (1973) (441).

De gewone kleren die op een weekdag gedragen worden.

Tegenwoordig is het onderscheid tussen zondagse kleren en doordeweekse kleren wel niet meer zo strikt. Zo wordt in Gronsveld Wb. (pag. 556) bijvoorbeeld opgemerkt *ién de klyasj zuus te nog neet mie 't versjèil tössje zoondig en wérdeg* 'in de kleding zie

je nog niet meer het verschil tussen zondag en werkdag'.

doordeweekse kleren: verspr. Zuid.Oostlb. en Horns; ook in Waubach, Roermond, Herten (bij Roermond), Boshoven, Echt/Gebroek, Kerensheide, Maastricht, Heugem, Venlo en Oirlo.

durchdeweekse kleren: Heerlerheide.

klere voor durchdeweek: Nuth/Aalbeek.

klere voor doordeweek: Bilzen en Meerssen.

klere voor doordeweeks: Heugem.

klere voor 's werkdags (*klere voor 's werdes*): Bilzen.

's werkdagsklere (*'s werdesklere*): Uikhoven en Val-Meer.

werkdagsklere (ook *werdesklere*): zeldz. Zuid.Oostlb.; ook in Epen, Teuven, Geulle en Maastricht.

werkdagse klere (*werdaagse klere, werdese klere, werdigse klere*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Beesel, Diepenbeek en Tongeren.

's werkdagse klere (ook *'s werdaagse klere, 's werdagse klere, 's werdese klere, 's werdigse klere*): alg. Noord.Oostlb., freq.

Trichterlds., Bilzerlds. en Tongerlds.; ook in Klimmen, Gronsveld, Eind, Tungalroy, Ell, Grathem, Guttecoven, Mechelen-aan-de-Maas, Rekem, Borgloon, Kwaadmechelen en Meijel.

's werkerdagse klere: Kaulille.

's werkendaagse kleder (*'s werkendaagse kleder*): Lommel.

's werkendaagse klere (ook *'s werkendaagse klere, 's werkendaagse klere, 's werkendagse klere, 's werkendigse klere*): freq. Truierlds. en Getelds., verspr. Westlb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Roermond, Susteren, Schimmert, Bocholt, Rosmeer en Lommel.

werkendaagse kleren (ook *werken-dagse kleren*): verspr. Kleverlds.; ook in Nieuwenhagen en Lommel.

werkendaagskleren (*werkendags-kleren*): Heerlen.

's **werkeldaagse kleren** (ook *'s werkeldigse kleren*): Maasniel, Grathem, Maasbracht, Bree, Meeuwen en Holtum.

werkeldaagse kleren (ook *werkel-daarse kleren*, *werkeldaase kleren*, *werkeldagse kleren*, *werkeldigse kleren*): freq. Ripuar., Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Horn, Tungalroy, Thorn, Echt/Gebroek, Buchten en Urmond.

werkeldaagskleren (ook *werkel-daarskleren*, *werkeldaaskleren*): freq. Ripuar.; ook in Brunssum.

's **weldaagse kleren** (*'s weldigse kleren*): Stein.

's **werkelijkse kleren**: Herten (bij Roermond).

werkkleren: freq. Zuid.Oostlb. en aansluitend Centr.Maaslds.; ook in Roermond, Weert, Neeritter, Stevensweert, Neroeteren, Caberg, Eigenbilzen, Hoeselt, Beringen, Gors-Opleeuw, Halen en Oirlo.

werktenue (<fr.): Stokkem.

werkdingen: Boekt/Heikant.

's **werkdaagsdingen** (*'s werdesdingen*, *'s werresdingen*): Meijel, Panningen en Egchel.

's **werkendaagsdingen** (*'s werken-dagsdingen*): freq. Beringerlds., Zuiderkemp. en Getelds.; ook in Lummen en Broekhuizen.

's **werkendaagse dingen** (ook *'s werkendigse dingen*): Boekt/Heikant, Sevenum en Boekend.

kwade dingen (*kwaai dingen*): Eksel.

werkendaagsgerei (*werkendags-grei*): Venray.

's **werkendaagsgerei** (*'s werken-dagsgrei*): Ottersum.

's **werkdaagsgoed** (*'s werdegsgoed*): Eijsden.

's **werkendaagskleedseel** (*'s werken-dagskleedseel*): Tessengerlo.

aldaagskleren: Kerkrade.

aldaagse kleren: freq. rond Dilsen-Stokkem; ook in Boeket/Heisterstraat en Weert.

aldaagse spullen: Neeritter.

alledaagse kleren (ook *alledagse kleren*): Heythuysen, Weert, Bree, Opglabbeek, Maaseik, Stokkem, Eidsen en Zonhoven.

daagse kleren: Panningen, Tungalroy, Venlo en Gennep.

wekendaagse kleren: Sint-Truiden.

weekdaagse kleren: Opglabbeek en Oirsbeek.

's **weekdaagse kleren**: Neerharen.

's **weekse kleren**: Maastricht en Wijk.

weekse kleren: verspr. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Mechelen-aan-de-Maas, Maastricht, Borg-haren, Hasselt en Venlo.

weekskleren: Ophoven.

weekstenuue (<fr.): Stokkem.

weekkleren: Maaseik.

wekelijkse kleren: Hasselt.

gewone kleren (*gewoon kleren*): Genk en Hoeselt.

oude kleren (*ouw kleren*): Kerkrade, Hoensbroek, Valkenburg en Maastricht.

kwade kleren (*kwaai kleren*): Bree, Bilzen en Mal.

pongelige kleren: Venlo.

pongelen: Maastricht.

weekse pongelen: Roermond.

congékleren (<fr.): Tongeren.

ZONDAGSE KLAREN

DC 62 (1987) (003a), N 23 (1964) (002a); Gennep Wb. (215), Gronsveld Wb. (046, 476), Hasselt Wb. (246), Kerkrade Wb. (319), Kortessem Wb. (504), Lommel Wl. (422), Meerlo-Wanssum Wb. (337), Meeuwen Wl. (245), Meijel Wb. (072), Roermond Wb. (335), Sint-Truiden Wb. (225, 240), Sittard Wb. (506), Zonhoven Wb. (147, 244);

Beenen, P. (1973) (244), Bettens, A. (1954) (073).

De nette, propere kleren die op zondag gedragen worden.

In Lommel Wl. wordt ook de uitdrukking **op zijn 's zondags** vermeld en in Gronsveld Wb. **met het bandje om** (*met het bensje om*) voor 'op zijn 's zondags gekleed'.

zondagse kleren (ook *zondaagse kleren, zondese kleren, zondigse kleren, zondisse kleren*): verspr. Oost.Zuidlb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Bocholtz, Heerlerheide, Mechelen, Tegelen, Beesel, Neeritter, Bree, Opglabbeek, Maaseik, Guttecoven, Mechelen-aan-de-Maas, Maastricht, Eijsden en Lommel.

's **zondagse kleren** (ook *'s zondaagse kleren, 's zondaase kleren, 's zondese kleren, 's zondigse kleren, 's zonnegse kleren, 's zonnese kleren*): freq. in heel Lb.

zondagskleren (ook *zondaagskleren, zondeskleren, zondigskleren*): freq. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg. en aansluitend Zuid.Oostlb.; ook in Uikhoven, Tongeren en Blerick.

's **zondagskleren** (ook *'s zondeskleren, 's zondigskleren, 's zonnesekleren*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Nieuwenhagen, Haelen, Bree, Genk, Maaseik, Buchten, Geulle, Maastricht, Wijk, Val-Meer, Hoeselt en Middelaar.

's **zondagdingen** (ook *'s zondaagsdingen, 's zondesdingen, 's zonnese ding*): freq. Beringerlds., Zuiderkemp. en Getelds., verspr. Kleverlds.; ook in Panningen, Egchel, Diepenbeek, Boekt/-Heikant, Lummen en Donk (bij Herk-de-Stad).

's **zondagse dingen** (*'s zondigse dingen*): Boekend.

goede dingen (*goei dingen*): Eksel.

goede kleren (*goei kleren*): verspr. Zuid.Oostlb. en Tongerlds.; ook in Kerkrade, Ubachsberg, Mechelen, Kessel, Roermond, Herten (bij Roermond), Weert, Neeritter, Thorn, Stein, Maastricht, Wijk, Oost-Maarland, Bilzen, Gors-Opleeuw, Herk-de-Stad, Borlo, Kwaadmechelen, Venlo en Venray.

beste kleren: Bleijerheide, Heythuysen, Stokkem en Eisden.

zondag, de -: freq. Kleverlds.

zondagse kleding: Maastricht.

zondagsgerei (ook *zondagsgrei*): Ottersum, Gennep en Bergen.

's **zondagsgerei**: Venray.

's **zondagsgoed**: Eijsden.

's **zondagskleedsel**: Tessenderlo.

's **zondagskostuum** (*'s zondeskostuum*): Eigenbilzen.

goed kostuum: Zonhoven en Hasselt.

goede monturing (*gouw montoring*): Sittard.

goed pak: Venlo.

zondagspak: Oirlo.

's **zondagspak** (*'s zondespak*): Hoensbroek.

's **zondagspaksje** (*'s zondigspakske*): Maasbracht.

zondagstaat (*zondigsstaat*): Kerkrade Wb.

tenue (fr.): Sint-Truiden Wb.

grande tenue (fr.): Kortessem Wb. en in Kanne.

kieskleren: Diepenbeek.

's **zondagse pongelen** (*'s zondaagse pongelen*): Roermond.

goede vodden (*goei vodden*): Sint-Truiden Wb.

UITGAANSKLEREN

DC 62 (1987) (003c), N 114 (2002) (039); Hasselt Wb. (224, 416), Sint-Truiden Wb. (222).

Kleren die men draagt wanneer men restaurants, cafés, schouwburgen e.d.

gaat bezoeken. Voor heel wat informanten zijn **UITGANGSKLEREN** synoniem met **ZONDAGSE KLEREN**. Dat komt allicht doordat uitgangsgeligheden vroeger meestal nette bedoeningen waren. Tegenwoordig kan dat wel al eens anders zijn, wat blijkt uit de opgaven **kwade kleren** (*kwaai kleren*) en **clown** (eng.) voor Stokkem en **oude kleren** (*alde kleren*) voor Venray.

uitgaansklere: zeldz. Oostlb.; ook in Tungalroy, Ell, Maastricht, Venlo en Oirlo.

klere om uit te gaan: Zolder.

uitgangskleding: Vorsen.

feestkledij: Ophoven.

zondagse klere (ook *zondese klere*, *zondigse klere*): Beesel, Klimmen, Maaseik, Mechelen-aan-de-Maas, Bilzen en Jeuk.

's **zondagse klere** (ook 's *zondaagse klere*, 's *zondese klere*, 's *zondigse klere*, 's *zonnegse klere*): Susteren, Klimmen, Grathem, Geistingen, Bocholt, Dilsen, Veldwezelt, Bilzen, Riemst, Val-Meer, Kaulille, Eksel, Gors-Opleeuw, Lommel, Venray en Meijel.

's **zondagsklere** ('s *zondeskleren*, 's *zondigskleren*): Nuth/Aalbeek en Kanne.

zondagsklere (*zondaagsklere*, *zondeskleren*, *zondigskleren*): Simpelveld, Waubach, Schaesberg en Eigenbilzen.

zondag, de -: Venray en Tienray.

goede klederen (*goei kleder*): Lommel.

goede klere (*goei klere*): freq. Centr.Lb. en Westlb., zeldz. in overig Lb.

beste klere: Venray, Achel en Bree.

betere klere (*beter klere*):

Stevensweert.

chique klere: Eksel, Bilzen en Meerssen.

nette klere: Venlo en Hoeselt.

staatse klere: Eygelshoven.

kostuum: Kerkhoven.

goed kostuum (ook *goei kostuum*):

Wittem/Partei, Bilzen, Zonhoven, Hasselt en Sint-Truiden.

schoon kostuum: Maaseik.

soirée (fr.): Hasselt.

soiréekleed (<fr.): Hasselt.

soiréeklere (<fr.): Sint-Truiden en Jeuk.

beste grei (*best grei*): Venray.

paasdingen: Eijsden.

goede ding (*goei ding*): Eksel en Zonhoven.

goede vodden (*goei vodden*): Alken.

ZOMERKLERE

DC 62 (1987) (004a), N 23 (1964) (004a); Gennep Wb. (215), Tongeren Wb. (045); Bettens, A. (1954) (030), Celis, A. (1975) (047).

Dunne, lichte klere voor in de zomer. Voor Beek is ook **zomerkleed** opgetekend voor één zo'n kleedje. Bij A. Bettens (1954) en A. Celis (1975) en in Tongeren Wb. wordt voor een dergelijk 'zomerjurkje' het leenwoord **bain de soleil** (fr.) (*baidsolei*) vermeld.

zomerklere: alg. in heel Lb.

zomerse klere: Roermond, Posterholt, Maasbracht, Lanklaar, Maastricht, Wijk en Lommel.

zomerdingen: Boekt/Heikant, Paal, Beringen, Zelem en Meijel.

zomergrei (*zomergrei*): Ottersum, Gennep en Venlo.

zomergoed: verspr. Zuid.Oostlb., Horns en Trichterlds.; ook in Eind, Weert, Rotem en Mal.

zomerkledage (*zomerkleiazie*): Maasniel.

zomerklederen (ook *zomerkleder*): Tessengerlo en Lommel.

zomerkleedjes (ook *zomerkleedjes*): Blerick en Hasselt.

zomerkleedsel: Kwaadmechelen.
kleren voor de zomer: Heugem.
dunne bommeltjes (*dun bommelkes*): Eksel.

WINTERKLEREN

DC 62 (1987) (004b), N 23 (1964) (004b);
 Gennep Wb. (208), Hamont Wl. (550),
 Lommel Wl. (403).

winterkleren: alg. in heel Lb.
winterse kleren: Posterholt en Maastricht.
winterdingen: Boekt/Heikant, Paal, Beringen en Zelem.
wintergerei (*wintergrei*): Ottersum, Gennep en Venlo.
wintergoed: verspr. Zuid.Oostlb., Horns en Trichterlds.; ook in Nunhem, Maasniel, Eind, Weert, Rotem, Mal en Lommel.
winterklederen (ook *winterkleder*): Tessenderlo en Lommel.
winterkleedjes: Blerick.
winterkleedsel: Kwaadmechelen.
dik dingen, het -: Eksel.
warme kleren: Venlo.

ZICH WARM AANKLEDEN

N 86 (1981) (029), N 114 (2002) (031);
 Lommel Wl. (002).

Warme kleren, in het bijzonder warme bovenkleren, aantrekken. In tegenstelling tot het *Woordenboek van de Brabantse Dialecten* is voor het begrip ZICH AANKLEDEN onvolgende materiaal voor Limburg beschikbaar. De schaarse gegevens uit de lokale woordenboeken zijn niet opgenomen als afzonderlijk lemma, maar kunnen wel in de materiaalbasis op internet geraadpleegd worden.

warm aandoen (ook *warm aadoen*): verspr. in heel Lb.
warme kleren aandoen: Vliermaal.
iet warm aandoen: Hoeselt.
get warms aandoen: Zutendaal.
goed aandoen (ook *goed aadoeë*): Eys, Reuver, Geleen, Weert, Grevenbicht/Papenhoven en Bilzen.
dik aandoen (ook *dik aadoen*): Wijlre, Stein, Maastricht en Eksel.
dik aantrekken: Reuver.
warm aantrekken: freq. Kleverlds.; ook in Blerick.
get warms aantrekken: Maaseik.
warm kleden (*warm kleien*): verspr. Oost.Zuidlb. en Oostlb.; ook in Stein, Maastricht, Bilzen, Peer, Tessenderlo en Meijel.
warm aankleden (*warm aankleien*): Maaseik en Kanne.
inpakken (ook *ipakken*): zeldz. Zuid.Oostlb.; ook in Heerlen, Beesel, Haler, Thorn, Meeuwen, Echt/Gebroek, Maastricht, Ifteren, Loksbergen, Venlo, Meijel en Sevenum.
goed inpakken: Reuver, Montfort, Nieuwstadt en Tungalroy.
warm inpakken (ook *warm ipakke*): zeldz. Noord.Oostlb.; ook in Kerkrade, Waubach, Gennep en Sevenum.
duffelen: Schinnen, Merkelbeek, Ittervoort, Ifteren en Loksbergen.
aanduffelen: Geistingen, Bocholt, Oplabbeek en Lommel.
induffelen (ook *indoffelen*): freq. Maaskemp. en aansluitend Bilzerlds.; ook in Nunhem, Ophoven, Guttecoven, Hoeselt, Kaulille, Eksel, Zolder, Alken, Vorsen, Leopoldsburg, Kerkhoven en Loksbergen.
goed induffelen: Lommel en Bilzen.
warm induffelen: Bree en Kinrooi.
warm aantrondelen: Beesel.
warm aantuieren: Susteren.

warm erin draaien (*warm drin draaien*): Venlo.
aanbochelen (*aanpochelen*): Diepenbeek.
aandossen (*aantossen*): Maasbree.
aanpatroneren: Jeuk.
aanpongelen: Beek en Maastricht.
aanponnieën: Venray.
aanpriegen (*aanpreugen*): Born.
aanschieren: Kunrade.
aantoddelen: Swalmen.
aantuilen: Neer en Ell.
indraaien: Susteren.
indoffen: Schimmert en Lauw.
inmoffelen: As.
inpoemelen: Venray.
troddelen: Melick.
verhoeieren: Ingber.

ZICH VERKLEDEN —————

Kaart 4, pag. 245

DC 58 (1983) (006), N 114 (2002) (030); Diepenbeek Wb. (093, 094, 238), Genk Wb. (349), Kerkrade Wb. (282), Kortesseem Wb. (542), Maastricht Wb. (287, 458), Meerlo-Wanssum Wb. (297), Roermond Wb. (303), Tegelen Wb. (106), Tungalroy Wb. (086), Venlo Wb. (263), Zonhoven Wb. (168); Beenen, P. (1973) (259).

Andere kleren aandoen.

De dialectwoorden met betrekking tot VERKLEDEN in de betekenis van ‘kostumeren, in een bijzonder kostuum kleden (b.v. met carnaval)’ komen, voor zover verschillend, in dit lemma niet aan bod.

omkleden: freq. Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds. en Trichterlds.; ook in Kerkrade, Baexem, Geleen, Berg-en-Terblijt, Mheer, Bilzen, Diepenbeek, Tongeren, Houthalen, Kerkhoven, Tessenderlo, Arcen, Venlo en Maasbree.
verkleeden: Waubach, Herten (bij Roermond), Genk, Maastricht,

Munsterbilzen, Bilzen, Eigenbilzen, Diepenbeek, Lauw, Peer, Zonhoven, Kortesseem en Meijel.
omtrekken: freq. Kleverlds.; ook in Tegelen, Beesel, Ell, Maasbracht, Echt/Gebroek en Venlo.
anders aandoen: Mheer, Tungalroy, Genk, Bilzen, Hoeselt, Achel, Peer, Hechtel en Gors-Opleeuw.
iet anders aandoen: Zutendaal, Bilzen, Hoeselt, Tongeren, Eksel, Alken, Wellen, Jeuk en Lommel.
iets anders aandoen: Grote-Spouwen, Riemst, Val-Meer, Diepenbeek, Eksel, Hasselt, Gors-Opleeuw, Sint-Truiden en Kerkhoven.
get anders aandoen: Simpelveld, Limbricht, Kinrooi, Geistingen en Maaseik.
wat anders aandoen: Kaulille.
andere kleren aandoen: Roermond, Vliermaal en Gors-Opleeuw.
andere kleren aantrekken: Roermond, Mechelen-Bovelingen en Eigenbilzen.
iet anders aantrekken: Lommel, Hoepertingen en Zutendaal.
iets anders aantrekken: Lommel en Diepenbeek.
heraandoen: Vorsen, Zonhoven en Diepenbeek.
herschaddelen: Diepenbeek Wb.

PASSEN —————

Kaart 5, pag. 245

N 62 (1973) (026a), N 86 (1981) (030a), N 114 (2002) (032), ZND 48 (1954) (001); Genk Wb. (206), Lommel Wl. (226), Meerlo-Wanssum Wb. (218), Meeswijk Wl. (474), Sittard Wb. (306), Weertlands Wb. (C4-007); Beenen, P. (1973) (202).

Nauwkeurig sluiten, zo om het lichaam sluiten dat het juist goed is; de vereiste vorm of grootte hebben. Het lemma is onderverdeeld in A.

Werkwoorden en B. Adjectieven, die aanduiden dat iemand goed staat met bepaalde kleding. Voorts is voor Tongeren ook de uitdrukking **in iemand gegoten zijn** en voor Eksel **op het lijf gesneden** opgetekend.

A. Werkwoorden

passen: alg. Oost.Zuidlb., Oostlb., Weertlds., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds., Trichterlds., Dommelds., Demerkemp., Brab.Lb., Lommels, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Riemst, Val-Meer, Zichen-Zussen-Bolder, Beringen, Sint-Lambrechts-Herk en Ordingen.

goed passen: verspr. Oostlb., Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook in Gulpen, Ingber, Ittervoort, Bocholt, Opglabbeek, Maastricht, Itteren, Eigenbilzen, Diepenbeek, Achel, Neerpelt, Houthalen en Oostham.

fijn passen: Schimmert.

juist passen: Mechelen-aan-de-Maas en Herderen.

knap passen: Tungelroy.

perfect passen: Meijel.

precies passen: Venray en Thorn.

schoon passen: Bilzen en Maastricht.

mikken: alg. Bilzerlds., Tongerlds., Lonerlds. en Truierlds.; ook in As, Genk, Zutendaal, Peer, Stevoort en Hasselt.

goed mikken: Genk, Eigenbilzen, Vlijtingen, Hoeselt, Hoepertingen en Jeuk.

juist mikken: Herderen.

schoon mikken: Bilzen.

staan: Sweikhuizen.

goed staan: freq. Oost.Zuidlb.; ook in Beesel, Nieuwstadt, Oirsbeek, Hulsberg, As, Rekem, Stein, Maastricht, Bilzen, Eigenbilzen, Eksel en Venlo.

zitten: Mheer.

goed zitten: freq. Ripuar., Oost.-Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Reuver, Weert en Tessenderlo.

gegoten zitten: Itteren.

zitten als gegoten: Neerpelt.

passen als gegoten: Zonhoven.

passen wie gegoten: Kinrooi.

passen wie een klok: Lutterade.

B. Adjectieven

aangemeten: Beesel.

adroit (fr.) (*adret*): Kerkrade.

beschaafd: Hoensbroek.

chic: Maastricht, Bunde en Kerkrade.

gegoten: Vludrop.

goed sluitend: Venlo.

passend: Merkelbeek.

precies: Maastricht.

NIET PASSEN

N 86 (1981) (030b), N 114 (2002) (033), ZND 32 (1939) (079 add.).

Niet nauwkeuring om het lichaam sluiten, hetzij te groot of te klein zijn. In dit lemma komen alleen de algemene benamingen voor het NIET PASSEN van kledingstukken aan bod. De specifieke benamingen VOOR TE GROOT ZIJN of TE KLEIN ZIJN zijn ondergebracht in aparte lemma's.

niet passen (ook *nie passen*): alg. Oost.Zuidlb., Oostlb., Horns, Centr.Maaslds., Trichterlds. en Kleverlds.; ook in Neeroeteren, Genk, Achel, Eksel, Zonhoven, Beringen, Kwaadmehelen, Leopoldsburg en Venlo.

niet goed passen (*nie goed passen*): Zutendaal.

niet schoon passen (*nie schoon passen*): Meijel.

nergens heer passen: Beesel en Kelpen.

van geen kanten passen: Venray.

slecht passen: Gulpen, Susteren, Zutendaal en Caberg.
niet mikken (ook *nie mikken*): freq. Bilzerlds. en Tongerlds.; ook in Alken en Jeuk.
niet staan (ook *nie staan*): Kerkrade, Wijlre, Ingber, Beesel, Nunhem, Roermond, Schimmert, Ell, Bilzen, Eksel, Venlo en Meijel.
niet goed staan: Eys.
niet zitten: Kunrade, Kanne en Lontzen.
niet goed zitten: Amby en Ubachsberg.
slecht zitten: Geleen.
niet gaan: Lontzen.
niet vallen (*nie vallen*): Eksel.
omhangen: Melick, Itteren en Kanne.
pronzen (*prosjen*): Heerlen.
pronzen: Loksbergen.

TE GROOT ZIJN

N 62 (1973) (026c), N 86 (1981) (030b), N 114 (2002) (033), ZND 32 (1939) (079 add.); Gennep Wb. (167), Gronsveld Wb. (134, 136, 422), Hasselt Wb. (135), Lommel Wl. (085), Maastricht Wb. (388), Meeswijk Wl. (206), Sittard Wb. (101), Venlo Wb. (162).

Voor Bilzen is ook de uitdrukking **erin verloren lopen** opgetekend en voor Herderen **wat is dat voor een losse boel**.

te groot zijn: Guttecoven, Bilzen, Diepenbeek, Hoepertingen, Wellen, Jeuk, Oostham en Loksbergen.
te hol zijn: Munsterbilzen, Bilzen, Tongeren, Houthalen, Hoepertingen, Wellen en Jeuk.
te wijd zijn: verspr. Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Weert, Bocholt, Opglabbeek, Achel, Neerpelt, Ottersum en Meijel.
te los zijn: Tessenderlo.
te royaal zijn (ook *te reaal zijn*): Reuver en Opglabbeek.
te ruim zijn: Heerlen.

ruim zijn: Kesseleik.
te vollig zijn: Mechelen-aan-de-Maas, Bleijerheide en Noorbeek.
te vollig zitten: Rothem.
get vollig zijn: Opglabbeek.
te lobbijg zijn: Leopoldsburg.
veel te breed zijn: Beverlo.
flodderen (ook *vlotteren*): verspr. Oost.Zuidlb., Maaskemp., Centr.-Maaslds. en in Haspengouw; ook in Haelen, Ophoven, Kaulille en Lommel.
flodderig zijn: Oirlo en Maastricht.
slobberen: Roermond, Herten (bij Roermond), Maasniel, Nieuwstadt en Gronsveld.
slodderen: Montfort, Geleen, Tungalroy, Bocholt, Rekem, Maastricht, Bunde, Eksel, Zolder, Hechtel, Houthalen, Tessenderlo, Loksbergen en Gennep.
lodderen: Kaulille.
lubberen: Kapel-in-'t-Zand.
bobbelen: Posterholt.
bolderen: Kapel-in-'t-Zand, Stein, Venlo, Gennep en Horst.
buidelen (*boddelen, builen*): Lutterade, Nieuwenhagen en Gronsveld.
lommelen: Maastricht.
lommeltig zijn: Beek.
voddelen: Mheer.
voddeltig zijn (*foddeltig zijn*): Gronsveld Wb.
zitten wie een voddel (*zitten wie een foddel*): Neer.
hangen: Nieuwenhagen.
hangen als een zak: Hechtel.
hangen wie een zak: As.
hangen wie een lommel: As.
hangen wie een hoddel: Eys.
flatsen: Hasselt Wb.

TE KLEIN ZIJN

N 62 (1973) (026b), N 86 (1981) (030b), N 114 (2002) (033), ZND 32 (1939) (079 add.); Bree Wb. (428), Meeswijk Wl. (626), Meeuwen Wl. (207), Uikhoven Wl. (160).

Voor Bilzen is ook de uitdrukking **het is mis werk** opgetekend.

te eng zijn: verspr. Oost.Zuidlb. en Bilzerlds.; ook in Reuver, Opglabbeek, Eisdén, Mechelen-aan-de-Maas, Maastricht, Diepenbeek, Neerpelt, Houthalen, Stokrooie, Ottersum en Meijel.

te eng zitten: Schimmert.

te juist zijn: Jeuk.

te klein zijn: Loksbergen en Hoepertingen.

te krap zijn: Weert.

te smal zijn: Mechelen-aan-de-Maas, Boorsem, Oostham, Tessenderlo en Loksbergen.

te strang zijn: Meeuwen Wl., Meeswijk Wl. en Uikhoven Wl.

te strang zitten: Neerpelt.

tamelijk strang zitten: Bree Wb.

te strak zitten: Neerpelt.

trekken: Heerlen, Kesseleik, Luttede, Schimmert, Noorbeek, Weert, Bocholt, Eisdén, Bilzen, Tongeren, Achel, Eksel, Hoepertingen, Wellen, Tessenderlo en Loksbergen.

spannen: Valkenburg, Bleijerheide en Herderen.

generen: Maastricht.

proemen: Swalmen.

wringen: Mechelen-aan-de-Maas.

van alle kanten knijpen: Schinnen.

BINNENSTEBUITEN

Kaart 6, pag. 246

N 86 (1981) (038), N 114 (2002) (051), SGV (1914) (019), ZND 01 (1922) (678); Bree Wb. (136), Gennep Wb. (105), Hasselt Wb. (053), Meeuwen Wl. (018), Roermond Wb. (147), Tegelen Wb. (096), Venlo Wb. (173), Zonhoven Wb. (026); Beenen, P. (1973) (162).

Omgekeerd, zo dat de binnenkant buiten komt.

binnenstebuiten (ook *binnelstebuiten*, *binnersterbuiten*): freq. Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds., Trichterlds. en Bilzerlds., verspr. Tongerlds., Dommellds. en Lonerlds.; ook in Simpelveld, Heythuysen, Montfort, Posterholt, Hechtel, Jeuk, Lommel, Oirlo en Meijel.

krang (ook *krank*): freq. in het noorden van het Kleverlds.; ook in Eijsden.

krangs (ook *krams*, *kranges*, *kranks*, *krams*): freq. Noord.Oostlb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Sittard, Hoensbroek en Maasbracht.

krangt: Maasbree en Helden/Everlo.

averechts: freq. Maaskemp., Demerkemp., Beringerlds., Lonerlds., Truierlds., Brab.Lb. en Lommels, verspr. Zuid.Oostlb. en Horns; ook in Heerlerbaan/Kaumer, Elen, Guttecoven, Stein, Maastricht, Tongeren, Eksel en Meijel.

links: freq. Oost.Zuidlb., verspr. Zuid.Oostlb., Horns en Trichterlds.; ook in Beesel, Montfort, Weert, Bree, Maaseik, Born, Bilzen, Diepenbeek, Tongeren, Lauw en Kaulille.

links om: Geleen en Ubachsberg.

links gedraaid: Kinrooi, Vlijtingen en Vaals.

van links (ook *va links*): verspr. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Maastricht en Grote-Spouwen.

van links gedraaid (*va links gedriënt*): Eys.

omgedraaid: Kapel-in-'t-Zand, Nieuwstadt, Grevenbicht/Papenhoven, Maastricht en Tongeren.

verdraaid: Grevenbicht/Papenhoven.

verkeerd: Schinveld, Berg-en-Terblijt, Maaseik en Leopoldsburg.

verkeerd om: Weert.

gekeerd: Maastricht.
kek het omgekeerde: Maastricht.
anders om: Rekem.
terwars (*terwjaas, terwiës*): Vlier-
 maal en Bilzen.
lorche: Vaals.

KREUKEL

Kaart 7, pag. 246

N 02 (1960) (047), N 86 (1981) (037), N 114
 (2002) (050);
 Beverlo Wb. (206), Bree Wb. (143), Genk
 Wb. (178), Gennep Wb. (101), Hamont Wl.
 (243), Lommel Wl. (088), Maastricht Wb.
 (213), Meeswijk Wl. (357), Meeuwen Wl.
 (073), Niel-bij-St.Truiden Wl. (I.619), Roer-
 mond Wb. (150), Uikhoven Wl. (089, 167),
 Zonhoven Wb. (127, 253);
 Schoels, A. (1947) (056).

Een ongewenste, verkeerde, valse
 plooi of vouw in een kledingstuk.
 Voor Eksel is ook de uitdrukking **hij
 heeft zeker in het paard zijn kont
 gezeten** opgetekend en voor Ell **uit
 de vouw** (*uutte vaag*).

kreuk: verspr. Oost.Zuidlb. en Zuid.-
 Oostlb., zeldz. Noord.Oostlb.; ook
 in Kinrooi, Urmond, Maastricht,
 Beverlo, Loksbergen, Venlo en
 Venray.

valse kreuk: Schimmert.

kreukt: Beesel.

kreukel: freq. Oost.Zuidlb., Oostlb.,
 Horns, Centr.Maaslds., Zuid-
 geld.Lb. en Kleverlds., verspr.
 Dommelds.; ook in Weert, As,
 Zutendaal, Wolder/Oud-Vroen-
 hoven, Maastricht, Bilzen, Hout-
 halen, Zonhoven, Paal, Niel-bij-
 St.-Truiden, Kerkhoven en
 Tessengerlo.

kronkel (ook *kreunkel, krinkel, krun-
 kel*): freq. Bilzerlds., Tongerlds. en
 Lonerlds., verspr. Centr.Maaslds.
 en Trichterlds.; ook in Roermond,

Gronsveld, Genk, Zonhoven, Jeuk
 en Loksbergen.

plooi: Maastricht, Achel, Zonhoven,
 Vorsen, Kerkhoven en Loksbergen.

valse plooi: verspr. Maaskemp.,
 Trichterlds. en Bilzerlds.; ook in
 Eys, Montfort, Posterholt,
 Amstenrade, Mheer, 's-Graven-
 voeren, Kinrooi, Maaseik, Rekem,
 Tongeren, Kaulille, Eksel, Zolder,
 Hechtel, Sint-Truiden, Jeuk,
 Leopoldsburg, Loksbergen,
 Lommel en Venlo.

vouw (ook *vaag, vaai*): Kerkrade,
 Nunhem, Doenrade, Weert en
 Oirlo.

pijpenvouw: Stein.

valse vouw (ook *valse vaai*): freq.
 Oost.Zuidlb. en aansluitend
 Zuid.Oostlb.; ook in Roermond,
 Montfort, Thorn, Grevenbicht/-
 Papenhoven, Geulle, Maastricht,
 Eksel, Venlo en Venray.

verkeerde vouw: Venray en Ingber.

frons: Meeuwen en Zonhoven.

fronsel (ook *frosel*): zeldz. Noord.-
 Oostlb. en Horns; ook in Wijlre,
 Susteren, Brunssum, Weert,
 Bocholt, Maaseik en Hechtel.

fommel: Bree en Lutterade.

frommel: Lommel, Bree en Meeuwen.

freutel: Sevenum.

rimpsel (*rumpsel*): Valkenburg.

rinsel (*runsel*): Klimmen.

tondel (*tonsel*): Uikhoven.

godet (fr.): Wellen.

knuffel (*knoefel*): Gennep Wb.

KREUKELLEN

N 86 (1981) (036), N 114 (2002) (050 add.),
 ZND 32 (1939) (079);
 Diepenbeek Wb. (239), Genk Wb. (178),
 Gennep Wb. (101, 102, 195), Gronsveld Wb.
 (139, 246, 515, 519), Hamont-Achel Wb.
 (036), Limburgs Id. (271), Lommel Wl. (088,
 163), Meeswijk Wl. (693), Niel-bij-St.Truiden
 Wl. (I.619, I.624, I.629, II.454), Weertlands
 Wb. (C4-003, C4-005).

Kreuken, vouwen of rimpels in iets maken of krijgen.

Voor Vroenhoven is ook de uitdrukking **daar komen plooiën in** opgetekend en voor het buurdorp Zichen-Zussen-Bolder **in plooiën**. Een informant voor Kwaadmechelen noteert voorts **daar ligt geen snee in**.

kreuken (ook *kroken*): freq. Oost.-Zuidlb. en Oostlb., verspr. Centr.-Maaslds.; ook in Weert, Tungelroy, Maastricht, Hamont, Niel-bij-St.-Truiden, Lommel en Venlo.

verkreuken: As en Niel-bij-St.-Truiden.

kreukelen: freq. Oost.Zuidlb., Oostlb., Horns, Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook in Weert, Meeuwen, Zutendaal, Wolder/Oud-Vroenhoven en Maastricht.

verkreukelen: Kapel-in-'t-Zand, Merkelbeek, Zutendaal, Maastricht, Eksel en Blerick.

kronkelen (ook *kreunkelen*, *krunkelen*): verspr. Bilzerlds. en Truierlds.; ook in Sittard, Gronsveld, Genk, Lanaken, Maastricht, Zonhoven, Hasselt en Loksbergen.

bekronkelen: Klimmen en Val-Meer.

verkronkelen (ook *verkreunkelen*, *verkrunkelen*): verspr. in Haspengouw; ook in Gronsveld, Meeswijk, Hasselt en Loksbergen.

fronsen: verspr. Lonerlds.; ook in Weert, Opglabbeek, Veldwezelt, Rijkhoven, Achel, Hamont, Hasselt, Sint-Truiden, Borlo en Lommel.

fronsen maken: Mal.

verfronsen: Zeperen.

fronselen: Neer, Herten (bij Roermond), Swalmen, Susteren, Brunssum, Tungelroy, Ophoven, Opoeteren, Opglabbeek, As, Lommel en Maasbree.

befronselen: Kinrooi en Opglabbeek.

verfronselen (ook *verfrontselen*): Venlo, Kapel-in-'t-Zand en Bree.

fronselen: Maaseik.

frommelen: Gronsveld, Weert, Eksel, Lommel en Gennep.

befrommelen: Kinrooi.

verfrommelen: Meeuwen, Genk, Rekem, Vlijtingen, Achel, Leopoldsburg, Lommel, Venlo en Venray.

fommelen: Eys, Lutterade, Geleen en Bree.

rimpelen (ook *rummelen*, *rumpe-len*): Tessenderlo, Meldert, Loksbergen en Lommel.

verrimpelen: Heppen.

rimpselen (ook *rumpselen*, *rum-selen*): Valkenburg, Bocholt, Opitter en Maaseik.

verrimpselen (*verrum-selen*): Eksel.

berinselen (*berunselen*): Klimmen.

trekken: verspr. Dommelds., zeldz. in overig Belg.Lb.

zich trekken: verspr. Maaskemp. en Dommelds.; ook in Weert, Geistingen, Mechelen-aan-de-Maas en Ogrimbe.

spannen: Weert, Dilsen, Rosmeer, Hasselt en Tessenderlo.

knuffelen (*knoefelen*, *knoevelen*): zeldz. Oost.Zuidlb.; ook in Gennep Wb. en in Kerkrade.

verknuffelen (*verknoevelen*): Gennep en Ingber.

plooien: Mheer, Opglabbeek, Lanaken, Vroenhoven, Bilzen, Hasselt, Rijkkel, Wellen en Sint-Truiden.

plooien gooien: Diepenbeek.

valse plooien gooien: Gorseem.

plooien smijten: Heers.

plooien werpen: Voort.

plooien zetten: Eupen.

vouwen zetten: Eupen.

blazen: Stevoort en Gutshoven.

blaasteren: Mechelen-aan-de-Maas.

bobbelen: Peer.

broeken: Herk-de-Stad.

buidelen (*biegelen*): Reppel.

fretelen: Sevenum.

frotselen: Koersel en Gronsveld.

gapen: Gingelom.

ploteren (*pleuteren*): Sint-Martens-
Voeren.

poffen: Rotem.

schrinkelen: Helchteren.

stremmen: Achel.

stroppen: Beringen.

vallen: Vlodrop.

verfomfaaien: Horst.

verfroddele: Gronsveld.

verrafelen: Limburgs Id.

wringen: Hechtel, Melick en Jeuk.

wrinkelen (*frinkelen*): Diepenbeek.

verwinkelen (*verfrinkelen*):

Hasselt.

in prottelen zitten: Moresnet.

RAFEL

Kaart 8, pag. 247

DC 31 (1959) (008), N 62 (1973) (045b),
N 86 (1981) (041 add.), N 114 (2002) (036
add.), ZND 41 (1943) (006);
Diepenbeek Wb. (111, 193), Genk Wb. (168),
Gennep Wb. (063, 148, 150), Gronsveld Wb.
(138, 530), Hamont Wl. (378), Hasselt Wb.
(368), Kerkrade Wb. (063, 092, 238, 277,
278, 295), Kortesse Wb. (219), Limburgs
Id. (265), Lommel Wl. (241, 254), Maastricht
Wb. (469), Meerlo-Wanssum Wb. (098, 108),
Meeswijk Wl. (681, 682), Meijel Wb. (053),
Niel-bij-St.Truiden Wl. (I.556), Roermond
Wb. (081, 238), Sint-Truiden Wb. (105),
Sittard Wb. (336, 447, 462), Tegelen Wb.
(110), Tongeren Wb. (261), Uikhoven Wl.
(134), Valkenburg Wb. (028, 186, 190), Venlo
Wb. (128, 167, 217, 225), Weertlands Wb.
(C4-003, C4-006), Zonhoven Wb. (117, 376);
Beenen, P. (1973) (261).

Het gedeelte van een draad van sche-
ring of inslag dat uit het verband van
het weefsel is losgeraakt.

De informant voor Laak en Genooi/-
Ohé geeft aan dat men nooit een
zelfstandig naamwoord gebruikt,
maar steeds zegt dat iets **uitgerafeld**
is.

rafel: freq. in Nl.Lb., verspr. in
Belg.Lb.

rafeltje (*rafelke*): Hasselt.

rafeling: Kwaadmechelen.

rafeldraad: Houthalen.

franjel (ook *frajel*, *frangel*, *frannel*):

freq. Noord.Oostlb., Weertlds.,
Maaskemp. en Centr.Maaslds.,
verspr. Demerkemp. en Zuid-
geld.Lb., zeldz. Zuid.Oostlb.; ook
in Ell, Lanaken, Maastricht, Walt-
wilder, Beringen, Hoepertingen,
Gutshoven, Guigoven, Monte-
naken, Sevenum en Maasbree.

fringel (ook *frengel*): Sint-Truiden
en Halen.

frandel: Weert Wb. en in Helchte-
ren.

franje: Maasbree, Achel en Stokkem.

franie (ook *frangie*): Achel, Hamont,
Neerpelt en Heusden.

fralie: Kaulille, Peer, Zolder en
Kuringen.

kettel (ook *keddel*): freq. Truierlds.,
Lonerlds. en aansluitend Ton-
gerlds.; ook in Bree, Waltwilder,
Grote-Spouwen, Hasselt en Halen.

vadem (*vaam*): verspr. Oost.Zuidlb.
en Zuid.Oostlb.; ook in Kerkrade,
Linne, Tungalroy, Maasbracht en
Borgharen.

dreumel: freq. Kleverlds. en aanslui-
tend Zuidgeld.Lb.; ook in Stok-
kem, Eisdien en Mechelen-aan-de-
Maas.

vets: zeldz. Zuid.Oostlb.; ook in
Vijlen, Herten (bij Roermond),
Meeswijk, Mechelen-aan-de-
Maas, Maastricht en Tongeren.

vetsel (ook *fetsel*): freq. Centr.-
Maaslds.; ook in Sittard, Mheer,
Neeroeteren, Lanaken, Wanssum
en Meerlo.

vetsem: Diepenbeek.

vezel (ook *fezel*): Kerkrade, Gulpen,
Sittard en Hasselt.

veensel: Valkenburg Wb.

karrel (ook *kerrel*): Koersel, Heus-
den, Zonhoven, Beringen, Oost-
ham en Meldert.

pluis: Helden/Everlo, Belfeld, Limbricht, Meeuwen, Born, Tessenderlo en Lommel.

pluisje (*pluiske*): Kerkhoven en Tessenderlo.

pluizel: Venlo.

bies: Opoeteren.

biezel: Valkenburg Wb. en in Klimmen.

bommel: Kerkrade Wb. en Peer.

bommeltje (*bommelke*): Sint-Huibrechts-Lille.

draad: Neerpelt, Gutshoven en Mechelen.

losse draad: Venray.

trakeldraad: Tungalroy.

faggel (ook *feggel*, *veggel*): Zonhoven Wb. en in Bree en Hasselt.

femmel: Meerlo-Wanssum Wb.

flechter (ook *flender*): Gennep.

floche (fr.) (*floes*): Waubach.

foezel: Kerkrade Wb. en in Vaals.

fronjel (*fronzjel*): Gronsveld Wb.

fronseltje (*fronselke*): Zichen-Zussen-Bolder.

kanjel (*kaonel*): Genk.

kladder: Stokrooie.

knammel: Venlo Wb.

krul: Bilzen.

lap: Jeuk.

lodder: Lommel en Tessenderlo.

rettel (ook *reddel*): Bilzen en Tongeren.

uitrettel (*uitreddel*): Genk.

rettem: Diepenbeek Wb.

sliert: Lanaken.

slijtsel: Reppel.

sommel (*soemel*, *tsiemel*, *tsoemel*): Kerkrade Wb. en in Schaesberg en Eys.

swingel: Heusden.

vazel (*vazzel*): Noorbeek.

zemel (*siemel*, *zemmel*): Vaesrade en Klimmen.

kwakel (*kakel*): Opglabbeek.

kwakels (**uitsl. mv.**) (*kwakelen*): Weert Wb.

vodden (**mv.**): Peer en Herk-de-Stad.

versleten bellen (**mv.**): Bocholt.

RAFELEN

DC 31 (1959) (008 add.), N 62 (1973) (045a), N 86 (1981) (041), N 114 (2002) (036), SGV (1914) (029), ZND 41 (1943) (006 add.); Diepenbeek Wb. (165), Gennep Wb. (150, 190), Gronsveld Wb. (375, 396, 530), Hamont Wl. (378), Heerlen Wb.2 (378), Kerkrade Wb. (092, 238, 278, 295), Kortessem Wb. (102), Limburgs Id. (262), Lommel Wl. (254), Maastricht Wb. (341, 441), Meeswijk Wl. (394, 536, 682), Meeuwen Wl. (174), Meijel Wb. (053), Niel-bij-St.Truiden Wl. (I.557, II.225, II.238), Roermond Wb. (238), Sint-Truiden Wb. (200), Sittard Wb. (273, 336, 348, 462), Tegelen Wb. (105), Tongeren Wb. (481), Uikhoven Wl. (097, 134), Valkenburg Wb. (150, 186), Weertlands Wb. (C4-011, C4-008), Zonhoven Wb. (376, 498); Beenen, P. (1973) (191, 217).

Aan de rand uiteenvallen in afzonderlijke draden, het loslaten van draden aan de rand van een weefsel, gezegd van kleren.

Voor As is ook de vergelijkende uitdrukking **wie kaal uitereenvallen** opgetekend.

rafelen (ook *ruffelen*): freq. in heel Lb.

uitrafelen: verspr. in heel Lb.

kettelen: Riemst, Diepenbeek, Tongeren, Hoepertingen en Niel-bij-St.-Truiden.

verkettelen (*verkeddelen*): As.

rettelen: freq. Bilzerlds.; ook in Hoeselt en Tongeren.

uitrettelen (ook *uitreddelen*): Bilzen en Tongeren.

uitrettemen: Diepenbeek en Gors-Opleeuw

rimpselen (*rimselen*): Nederweert en Weert.

uitrimpselen (*uitrumselen*): Weert.

pluizen: Meeuwen.

uitpluizen: Posterholt.

vetsen: Gronsveld.

vetselen: Meeswijk en Sittard.

vetsemen (*fetsemen*): Kortessem.

veenselen: Valkenburg Wb.
vezelen: Kerkrade Wb.
foezelen: Kerkrade Wb.
sommelen (*tsoemelen*): Kerkrade Wb.
lumpen: Meeswijk en Uikhoven.
loslaten: Maastricht.

GAT IN EEN KLEDING-STUK

Kaart 9, pag. 247

DC 14A (1946) (001), N 62 (1973) (047),
 N 86 (1981) (039), ZND 23 (1937) (063a);
 Beverlo Wb. (079), Bree Wb. (129, 263, 463),
 Gronsveld Wb. (271), Kerkrade Wb. (233),
 Kortessem Wb. (239), Lommel Wl. (161),
 Maastricht Wb. (106), Meerlo-Wanssum Wb.
 (114, 188), Meeswijk Wl. (215), Meijel Wb.
 (068), Roermond Wb. (085, 158), Sittard Wb.
 (221), Tegelen Wb. (084), Tongeren Wb.
 (282), Tungalroy Wb. (090), Uikhoven Wl.
 (101), Valkenburg Wb. (117), Venlo Wb.
 (130, 213);
 Niesten, P. (1942) (024).

Een open plaats in een vaste stof of voorwerp, meestal met de gedachte dat die door geweld, bederf of slijtage is ontstaan.
 De trefwoorden **aardappel**, **patat** en **knol** hebben uitsluitend betrekking op een gat in een kous. Met betrekking hiertoe zijn voor Sibbe/IJzeren, Tungalroy en Bree ook respectievelijk de uitdrukkingen **bij die vrouw bloeien de aardappelen**, **de aardappelen komen uit** en **die heeft zijn aardappelen nog niet uit** opgetekend.

gat: alg. Noord.Oostlb., Weertlds., Horns, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., freq. Maaskemp. en Centr.-Maaslds., verspr. Truierlds., zeldz. Zuid.Oostlb. en Bilzerlds.; ook in Maastricht, Groot-Gelmen en Kwaadmechelen.

gaatje: Meijel Wb.
kot: alg. Maaskemp., Bilzerlds., Tongerlds., Westlb., Truierlds., Brab.Lb. en Lommels, verspr. Trichterlds.
lok: alg. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg., Zuid.Oostlb. en aansluitend Centr.Maaslds. en Trichterlds., zeldz. Kleverlds.; ook in Roermond en Venlo.
luchtlok: Sittard.
aardappel (*eerappel*, *erpel*): verspr. Noord.Oostlb.; ook in Heerlerbaan/Kaumer, Sibbe/IJzeren, Born, Maastricht en Venray.
patat: Horst en Venlo.
knol: Venlo.
vijf: Merkelbeek, Waubach en Wijlre.
kuil (*kuile*): Halen.
rabauw: Kerkrade.

VERSLETEN

N 86 (1981) (035 add., 040), N 114 (2002) (038), ZND 25 (1937) (009), ZND m (Houben, Raymaekers, Vanderbeeken, Welter); Beverlo Wb. (284), Boorse Wb. (076), Gennep Wb. (190), Hamont Wl. (511), Kerkrade Wb. (252), Kortessem Wb. (549), Maastricht Wb. (387, 463), Meeswijk Wl. (544, 698), Roermond Wb. (263), Sittard Wb. (271, 366), Tegelen Wb. (113), Tungalroy Wb. (095), Venlo Wb. (206), Weertlands Wb. (C4-011), Zonhoven Wb. (402, 405).

Door lang gebruik stukgegaan, niet meer bruikbaar of vormloos en kleurloos geworden, gezegd van een kledingstuk.

Voor Kaulille zijn ook de uitdrukkingen **ge kunt er de gazet door lezen** en **zo dun wie een rozenblaadje** opgetekend en voor Jeuk **het stof blinkt**. In Bilzen wordt van een versleten kledingstuk gezegd **het heeft zijn tijd gedaan** of **plekken erin** (*plakken drin*). Voor 'versleten kleren' wordt in Boorse Wb. **oude tuiers** (*ouw tuieren*) vermeld.

versleten: alg. in heel Lb.
tot op de draad versleten: Kinrooi, Bilzen, Eksel, Hechtel en Oirlo.
totaal versleten: Bunde.
gesleten: Moelingen.
sleten: Loksbergen en Geleen.
sleets: Horst, Venlo en Roermond.
sletig: Eksel.
kaal: verspr. Oost.Zuidlb., Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Weert, Tungalroy, Haler, Zutendaal, Maastricht, Bilzen, Kaulille, Hechtel, Venlo, Meijel en Sevenum.
kaalgevreten: Hechtel.
schabbig: zeldz. Oostlb.; ook in Kerkrade, Nieuwenhagen, Gulpen, Genk, Maastricht en Zonhoven.
schabbetig: Haelen, Roermond, Sittard, Geleen, Meeswijk en Maastricht.
schoffig: Bree.
afgedragen: Nieuwenhagen, Klimmen, As, Maaseik en Diepenbeek.
afgeleefd: Eksel.
aftands: As.
door: Tongeren.
durch (du.): Eys.
dun: Eksel en Geulle.
eweg: Weert.
kapot: Eksel.
op: Weert.
op de hond (*op der honk*): Heerlen.
opgeslobberd: Venlo.
uitgedeind: Sittard.
uitgelodderd: Gennep.
verhandvold (*vermamfelt*): Loksbergen.
verratsbatst: Kinrooi.

VOD

Kaart 10, pag. 248

N 02 (1960) (036), N 86 (1981) (035, 042 add.), N 114 (2002) (035 add.), SGV (1914) (041), ZND 37 (1941) (007, 007a), ZND B1 (1940sq) (083);
 Beverlo Wb. (151, 289), Bree Wb. (279, 351), Genk Wb. (195, 365), Gennep Wb. (054, 064,

099, 167, 182), Gronsveld Wb. (136, 273), Hamont Wl. (519), Heerlen Wb.2 (355), Kerkrade Wb. (180), Kortessem Wb. (568), Lommel Wl. (379), Maastricht Wb. (239, 327, 427), Meerlo-Wanssum Wb. (289), Meeswijk Wl. (387), Meeuwen Wl. (142, 179, 229), Meijel Wb. (070, 071), Niel-bij-St.Truiden Wl. (II.475), Roermond Wb. (080), Sint-Truiden Wb. (240), Sittard Wb. (102, 222, 429), Tegelen Wb. (109), Tongeren Wb. (334), Tungalroy Wb. (086), Uikhoven Wl. (100, 183), Valkenburg Wb. (100, 117, 180), Venlo Wb. (128, 168, 185, 186, 219, 278), Weertlands Wb. (C4-002, C4-006), Zonhoven Wb. (275, 425, 531);
 Beenen, P. (1973) (122), Niesten, P. (1942) (014).

Een oude lap, een versleten stuk doek of stof.

De samenstellingen met **schotel**-verwijzen meestal naar een vaatdoek, die vroeger ook wel eens gebruikt werd om de gootsteen mee af te vegen (zie het lemma VAATDOEK in WLD III, 2.1: *De Woning*).

vod (ook *fod*): alg. Westlb., Truierlds., Brab.Lb. en Lommels, freq. Centr.Lb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Heythuysen en Heel.

schotelvod (ook *schotelvat*): Vlijtingen en Val-Meer.

voddel (ook *foddel*): freq. Noord-Oostlb. en Horns, zeldz. Zuid-Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Gulpen, Weert en Venlo.

lommel (ook *loemel*): alg. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg., Zuid.Oostlb., Centr.Maaslds. en Trichterlds., freq. Maaskemp. en Bilzerlds., zeldz. Noord.Oostlb.; ook in Weert, Tongeren, Houthalen, Zonhoven en Venlo.

tod: freq. Kleverlds.; ook in Banholt, Arcen en Venlo.

toddel: Roermond, Maastricht en Schimmert.

tondel (ook *tondsel*, *tontel*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Bunde.
pongel: verspr. Noord.Oostlb.; ook in Bree, Meeuwen, Lozen en Meijel.
hoddel: Heerlen, Gulpen, Epen, Lontzen, Noorbeek en Terlinden.
hoddeltje (*hoddelke*): Heerlen.
lomp: verspr. Zuidgeld.Lb.; ook in Steyl, Hoensbroek, Beverlo en Horst.
lap: zeldz. Maaskemp.; ook in Maaseik, Stokkem, Maastricht, Zichen-Zussen-Bolder en Loksbergen.
poetslap: Blerick.
poppenlap: Venlo.
plag (ook *plak*): Panningen, Helden/-Everlo, Opoeteren, Lottum, Grubbenvorst, Meterik en Maasbree.
schotelplag (*schotelplak*): Moelingen.
schotelsplag (*schotelsplak*): Neeroeteren en Stein.
slet: Venlo, Gennep, Sevenum en Maasbree.
slat: Beringen en Zonhoven.
doek: Nieuwenhagen, Zutendaal, Lanaken, Maastricht, Eigenbilzen en Zussen.
fommel (ook *foemel*): Nieuwstadt en Sittard.
klommel: Weert, Beegden en Valkenburg.
knommel: Venlo en Buggenum.
pommel (*poemel*): Maastricht.
sommel (*soemel*): Heerlen.
drel: Gennep.
karrel (*kerrel*): Beverlo.
kettel: Jeuk, Kortessem en Tongeren.
klooi: Gennep.
kwakel: Tungelroy.
prul: Blitterswijk, Buggenum en Itteren.
loeder: Paal.

IN LOMPEN GEKLEED (ZIJN)

Kaart 11, pag. 248

N 86 (1981) (042), N 114 (2002) (035, 036 add.);
 Beverlo Wb. (237), Gronsveld Wb. (125),
 Roermond Wb. (015), Venlo Wb. (232);
 Beenen, P. (1973) (222).

In vodden gekleed; slechte, gescheurde of armoedige kleren dragen.

De onderstaande lemmatekst is onderverdeeld in A. Adjectieven en B. Werkwoordelijke uitdrukkingen, beide categorieën kunnen door elkaar gebruikt worden.

A. Adjectieven

schamel: freq. Noord.Oostlb., Horns, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., zeldz. Zuid.Oostlb.; ook in Heerlen, Weert, Bocholt, Bree, Maaseik, Guttecoven, Stein en Zonhoven.

schabbig (ook *schappig*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Nieuwenhagen, Gulpen, Roermond, Herten (bij Roermond), Maasniel, Urmond, Stein, Maastricht, Bilzen, Hechtel, Gors-Opleeuw en Venlo.

schabachtig: Nunhem.

schabbetig (ook *schappetig*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Roermond, Kinrooi, Geulle, Maastricht, Caberg, Bilzen, Eigenbilzen en Diepenbeek.

armoedig (ook *armoeidig*, *armoeiig*, *armoeitig*): Neer, Roermond, Bree, Zutendaal, Rekem, Maastricht, Bilzen, Vliermaal, Tongeren, Achel, Beverlo, Leopoldsburg en Lommel.

armoedetig (*armoeietig*): Maastricht.

armzalig: Wijlre, Epen, Hulsberg, Zonhoven, Wellen, Sint-Truiden en Loksbergen.

armelijk gekleed: Beverlo en Gronsveld.

arm: Lauw.

lommelig (ook *lommelisch*): Vaals, Heerlen, Veldwezelt, Maastricht,

Bilzen, Grote-Spouwen en Hout-
halen.

lommelachtig: Waubach, As, Eigen-
bilzen, Grote-Spouwen en Eksel.

aangestoten: Kaulille.

faggelachtig (*fakkelachtig*): Eksel.

haveloos: Eksel, Maastricht en
Ingber.

hoddelig: Wijnandsrade, Kunrade en
Heerlen.

hoddelachtig: Ingber.

klommelig: Eksel.

mottig: Hechtel en Bilzen.

onnuttig: Jeuk.

schooierachtig: Lommel.

sjofel: Born en Maastricht.

slecht: Brunssum.

slecht gekleed: Melick en Eys.

slodderig: Heerlen.

slordig: Zolder.

vazel: Herten (bij Roermond).

voddeltig: Mheer.

B. Werkwoordelijke uitdrukkingen

in hoddelen rondlopen: Eys.

in lommelen gekleed: Ingber.

in lommelen lopen: Maastricht.

in lompen: Bilzen.

in lompen lopen: Peer en Maas-
tricht.

in todden gekleed: Meijel.

in vodden gekleed: Vliermaal.

in vodden lopen: Hoeselt.

lompen aan: Merkelbeek.

met lommelen aan: Nieuwstadt.

met vodden om het lijf: Bilzen.

lommelen aanhebben (ook *lomme-
len aanhemmen*): Hechtel en
Eigenbilzen.

todden aanhebben: Venray en Oirlo.

vodden aanhebben (*vodden aan-
hemmen*): Hoepertingen.

wie een bedelaar lopen: Zutendaal.

wie een bedelaar te bij lopen:
Kanne.

wie een lommelenkramer gekleed
(*wie een lommelenkriemer ge-
kleed*): Gronsveld.

wie een lommelenman te bij lopen:
Kanne.

als een kramer erbij lopen: Oirlo.

niks aan de zak hebben: Eys.

niks aan het lijf hebben (*niks aa-
gelijf haan*): Eys.

SLECHT GEKLEED PER- SOON

N 86 (1981) (042 add.), N 114 (2002) (035
add.).

voddenman: Meeuwen, Munster-
bilzen, Eigenbilzen, Hechtel, Jeuk
en Vorsen.

lommelenman: Vlijtingen en Kanne.

lommelenkerel: Stein en Bunde.

lommelenkramer (*lommelenkrie-
mer*): Kerkrade, Gronsveld en
's-Gravenvoeren.

lompenkramer (*lompenkremer*):
Heythuysen.

kramer: Oirlo.

wagenman: Hechtel.

armoedspongel: Geleen.

bedelaar: Zutendaal en Kanne.

schooier: Venlo.

slodder: Tessenderlo.

sloeber: Jeuk.

schobbejak: Ten-Esschen/Weusten-
rade.

NAAKT

Kaart 12, pag. 249

N 86 (1981) (031), SGV (1914) (025), ZND
05 (1924) (001), ZND 11 (1925) (009), ZND
A2 (1940sq) (413);

Beverlo Wb. (043, 164, 169, 245), Boorse-
m Wb. (076), Bree Wb. (089, 308), Diepenbeek
Wb. (157, 162, 182), Genk Wb. (060, 218),
Gennep Wb. (126, 139, 140), Gronsveld Wb.
(063, 305, 360), Hamont Wl. (055, 305, 341),
Hasselt Wb. (077, 302, 310, 355), Heerlen
Wb.2 (289, 368, 398), Kerkrade Wb. (062,
201, 227), Kortessem Wb. (044, 317, 330,
405), Limburgs Id. (174), Lommel Wl. (039,
205, 223), Maastricht Wb. (040, 264, 273,

326), Meerlo-Wanssum Wb. (074, 203, 222), Meeswijk Wl. (105, 436, 494), Meeuwen Wl. (032, 155, 175), Meijel Wb. (069), Niel-bij-St.Truiden Wl. (I.170, II.065, II.144), Roermond Wb. (037, 191, 225), Sint-Truiden Wb. (176, 188), Sittard Wb. (258, 320, 322, 324), Tegelen Wb. (104), Tongeren Wb. (075, 363, 379, 451), Tungelroy Wb. (086), Uikhoven Wl. (017, 114), Valkenburg Wb. (140), Venlo Wb. (102, 198, 199, 214, 248), Zonhoven Wb. (053, 309, 362);
 Beenen, P. (1973) (208), Niesten, P. (1942) (030, 044).

Zonder kleren, ontbloot van alle bedekking.

In Beverlo Wb. wordt ook de uitdrukking **niks om of aan** vermeld met als betekenis 'naakt'. Voor Meeuwen is voorts **blote flikker** opgetekend en voor Loksbergen **flikker**.

naaks: freq. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg., Oostlb., Centr.Lb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. in overig Lb.

naakst: Eys.

naats: Einighausen, Grevenbicht/-Papenhoven, Obbicht, Urmond en Stein.

naakt: Zonhoven, Oostham, Blerick, Heijen en Griendtsveen.

naak (ook *nake*): Asenray/Maalbroek, Bree, Buchten en Maasbree.

bloot (ook *bloos*): freq. in de Limburgse Kempen, Dommellds., Getelds. en Lommels, verspr. in overig Lb.

bloots: Gronsveld, Caberg, Vroenhoven en Vlijtingen.

mellebloot: Beverlo Wb.

paddenbloot: Sint-Truiden Wb. en Niel-bij-St.-Truiden Wl.

paddernaaks: Lommel Wl. en Hamont Wl.

poedernaaks (*poeiernaaks*): Zonhoven Wb.

moedernaaks (ook *moeiernaaks*, *moernaaks*): freq. Truierlds.,

Lonerlds. en aansluitend Tongerlds. en Demerkemp.; ook in As, Genk, Mechelen-aan-de-Maas, Opgrimbie, Lanaken, Maastricht, Mopertingen, Hamont, Beverlo, Tessengerlo en Loksbergen.

moedernaakt (ook *moeiernaakt*):

Oostham, Maaseik en Zonhoven.

moedertjenaaks (*moeierkenaaks*):

Diepenbeek Wb.

moedertjesnaaks (*moeierkesnaaks*):

Kortessem Wb.

poedelnaaks: verspr. Centr.Maaslds.

en aansluitend Zuid.Oostlb. en Bilzerlds.; ook in Kerkrade, Heerlen, Montzen, Eupen, Roermond, Herten (bij Roermond), As, Lanaken, Maastricht, Tongeren, Hamont, Hasselt en Kortessem.

poedeltjenaaks (*poedelkenaaks*):

Diepenbeek Wb. en Kortessem Wb.

poedeltjesnaaks (*poedelkesnaaks*):

Tongeren Wb.

poeletjesnaaks (*poelekesnaaks*):

Riksingen.

poelnaaks: Meeuwen Wl.

pieletjenaaks (*pielekenaks*): Gennep Wb.

piemeltjenaaks (*piemelkenaks*):

Venlo Wb.

pinnetjenaaks (*pinnekenaks*):

Gennep Wb. en Meerlo-Wanssum Wb.

polkernaaks (ook *polgernaaks*, *por-*

kelnaaks): Heerlen, Montzen, Sittard, Valkenburg, Klimmen en Maastricht.

spiernaaks: Venlo Wb. en in As.

kaal: Beverlo en Oirlo.

rauw: Heerlen.

poedelrauw: Heerlen Wb.2 en Kerkrade Wb.

poedel: Maastricht.

1.2 Bovenkleding

1.2.1 Jassen

Net zoals vele bovenkledingstukken is de jas in de loop der tijden aan verschillende modetrends onderhevig geweest waardoor het uiterlijk (bijvoorbeeld de lengte) van de jas sterk varieerde per tijdperiode. Bovendien werd de jas in tegenstelling tot vandaag niet altijd door zowel mannen als vrouwen gedragen. Dat blijkt bijvoorbeeld uit de toelichting in Aflevering VII¹: J-KEURSMEDE van het *Woordenboek der Nederlandse Taal (WNT)* uit 1926 onder het lemma **JAS (II)**, betekenis 2): “Als technische benaming thans alleen voor een manskledingstuk gebruikelijk; voorheen echter, en plaatselijk nog, ook wel de naam voor een soortgelijk vrouwengewaad, bepaaldelijk in onderscheiding van den (wijden, lossen) mantel zonder mouwen”. In het begin van de twintigste eeuw was de jas volgens het *WNT* dus nog uitsluitend een kledingstuk voor de man, meestal tot aan of over de knieën reikend, terwijl de jas daarvoor nog door zowel mannen als vrouwen gedragen werd. Eenzelfde beeld blijkt uit de verschillende uitgaven van *Van Dale. Groot Woordenboek der Nederlandse Taal*. In de derde uitgave uit 1884 is de **jas** nog een ‘kledingstuk (van mannen inz. en van vrouwen), overrok’. In de vierde tot en met de zesde druk (1898⁴, 1914⁵, 1924⁶) treffen we nog uitsluitend de algemenere betekenis ‘bovenkledingstuk voor mannen’ aan. Vanaf de zevende uitgave is de betekenis van jas specifiek: ‘tot aan of over de knieën reikend, over de bovenkleding gedragen kledingstuk voor mannen ter bescherming tegen koude en regen’. Interessant daarbij is de toelichting “in de omgangstaal spreken thans ook dames van haar *jas*, als ze een mantel bedoelen” (*Van Dale* 1950⁷, 1961⁸, 1970⁹, 1976¹⁰). Dergelijk gebruik van de benaming **jas** vinden we in de onderstaande lemmatekst bijvoorbeeld terug in het lemma DAMESMANTEL. Vanaf het midden van de twintigste eeuw duikt **jas** na een halve eeuw dus terug op als een benaming van een kledingstuk voor vrouwen.

Vanaf de elfde uitgave van *Van Dale* wordt de betekenis nog iets ruimer geformuleerd; de toelichting luidt nu “vroeger alleen voor mannen, tgv. *mantel* voor vrouwen, nu ook voor vrouwen” (*Van Dale* 1984¹¹, 1992¹², 1999¹³). Het gebruik van **jas** voor een dameskledingstuk beperkt zich vanaf dan blijkbaar niet meer tot de omgangstaal. In het begin van de eenentwintigste eeuw kunnen we het begrip ‘jas’ het beste opvatten als een algemene benaming voor een bovenkledingstuk van verschillende lengte voor zowel mannen als vrouwen.

Een informant voor Millen noteert voorts *koinder* voor een jas die vaak voorkwam na de oorlog, afgeleid van een soldatenjas uit Amerika, vgl. *amerikoinder* ‘Amerikaan’ (letterlijk: Amerikaander) en licht toe: “het is een lichtgroen kledingstuk dat de lengte heeft van een jas van een kostuum. Hij is zeer warm. Aan de buitenkant is het regenjassenstof, vanbinnen gevoerd met dikke wollen stof, aan de zijkanten twee gespen en aan de voorkant een ritssluiting”.

1.2.1.1 Algemeen**JAS: ALGEMEEN** —————

Kaart 13, pag. 249

DC 42B (1967) (007h), N 23 (1964) (005, 090d), N 25 (1964) (add.), SGV (1914) (016), ZND 01 (1922) (544), ZND 06 (1924) (054), ZND 08 (1925) (110), ZND 44 (1946) (030), ZND B1 (1940sq) (071), ZND m (Fraussen, Houben, Langohr); Boorse Wb. (079), Diepenbeek Wb. (180), Gennep Wb. (091), Gronsveld Wb. (194), Hamont Wl. (188), Heerlen Wb.2 (336), Kerkrade Wb. (093), Kortessem Wb. (190, 397), Lommel Wl. (131), Maastricht Wb. (163), Meeswijk Wl. (282), Meeuwen Wl. (073, 113), Roermond Wb. (115), Sittard Wb. (104, 157), Tongeren Wb. (159, 232), Tungelroy Wb. (089, 090), Uikhoven Wl. (067), Venlo Wb. (156), Weertlands Wb. (C4-004), Zonhoven Wb. (190); Lijnen, J. (1984) (011, 012).

Kledingstuk ter bedekking van het bovenlijf, over de bovenkleding gedragen ter bescherming tegen koude of regen.

jas: alg. Oost.Zuidlb., Oostlb., Weertlds., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds., Trichterlds., Bilzerlds., Dommelllds., Demerkemp., Truierlds., Zuiderkemp., Getelds., Lommels, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., freq. Beringerlds., verspr. Ripuar., Tongerlds. en Lonerlds.

jasje (*jaske*): Bocholt, Neerpelt en Kaulille.

paletot (fr.) (ook *palto*, *paltong*): freq. in het zuiden van het Tongerlds. en Lonerlds.; ook in Mechelen-aan-de-Maas, Maastricht, Beverlo, Paal, Aalst-bij-St.-Truiden, Borlo en Kwaadmechelen.

rok: alg. Ripuar. en aansluitend Oostlb-Rip. overgg. en in Bruns-

sum; ook in 's-Herenelderen, Ketsingen en Millen.

pit: freq. in het noorden van het Tongerlds. en Lonerlds.; ook in Bilzen en Martenslinde.

frak: Kerkrade, Teuven, Sittard, Schimmert, Meeuwen, Tongeren, Mal, Beverlo, Herk-de-Stad, Borlo, Leopoldsburg en Blerick.

stoep (ook *stoeb*): Gulpen, Heer, Gronsveld en Mheer.

buis: Lottum en Venlo.

mantel: Tessenderlo, Halen en Caberg.

pardessus (fr.): Borgloon en Tongeren.

OVERJAS —————

Kaart 14, pag. 250

N 23 (1964) (004b add., 006a, 006c, 006d, 090d), N 25 (1964) (067a, 067b), N 59 (1973) (171, 172), N 114 (2002) (add.); Beverlo Wb. (057, 195, 198), Diepenbeek Wb. (072, 174), Gennep Wb. (091), Gronsveld Wb. (340), Hamont Wl. (101, 337), Hasselt Wb. (336), Heerlen Wb.2 (442), Kerkrade Wb. (220, 281, 284), Kortessem Wb. (381, 383), Limburgs Id. (220), Lommel Wl. (222), Maastricht Wb. (304, 309), Meeswijk Wl. (472), Meeuwen Wl. (113), Meijel Wb. (069), Niel-bij-St.Truiden Wl. (I.518, II.152), Sint-Truiden Wb. (188, 189), Sittard Wb. (091, 092, 303, 305), Tongeren Wb. (427, 428, 672), Tungelroy Wb. (089), Valkenburg Wb. (134), Weertlands Wb. (C4-007), Zonhoven Wb. (190, 337, 344); Bettens, A. (1954) (093, 094), Celis, A. (1975) (141, 142), Schoels, A. (1947) (070).

Jas die over de andere kleren gedragen wordt.

overjas: freq. Oostlb-Rip. overgg., Oostlb., Weertlds., Horns, Maas-

- kemp., Centr.Maaslds., Trichterlds., Dommelds., Demerkemp., Beringerlds., Lommels, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Ripuar. en Truierlds.; ook in Eigenbilzen, Rosmeer, Grote-Spouwen, Tongeren, Horpmaal en Halen.
- overjasje** (*overjaske*): Neerpelt en Kaulille.
- pardessus** (fr.) (ook *parressus*): freq. Centr.Maaslds., Trichterlds., Bilerlds., Tongerlds., Demerkemp., Beringerlds., Lonerlds., Truierlds., Brab.Lb. en Lommels; ook in Teuven, Sittard, Mheer, Weert, As, Maastricht, Wijk, Kanne en Eksel.
- paletot** (fr.) (ook *palletong*, *palto*): freq. Truierlds., verspr. Trichterlds. en aansluitend Zuid.Oostlb.; ook in Kerkrade, Bleijerheide, Weert, Neeritter, Geulle, Wintershoven, Tongeren, Mal, Hasselt, Beverlo en Kortessem.
- overpaletot** (<fr.) (*overpalto*): Sittard, Ulestraten, Riksingen en Tongeren.
- jas**: freq. Truierlds. en Getelds., verspr. Oostlb.; ook in Kerkrade, Waubach, Weert, Bocholt, Bree, Neeroeteren, Maastricht, Wijk, Eijsden, Zonhoven, Hasselt, Boekend, Venlo, Horst en Meijel.
- lange jas**: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Maasniel, Geulle, Lanaken, Oost-Maarland en Kermt.
- winterjas**: freq. Zuid.Oostlb., verspr. Noord.Oostlb., Horns en Centr.-Maaslds.; ook in Mechelen, Eind, Oplabbeek, Velm, Boekend, Gennep en Meijel.
- mantel**: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Waubach, Roermond, Maastricht, Kwaadmechelen en Boekend.
- overmantel**: Bocholtz.
- frak**: Leopoldsburg.
- overfrak**: Beringen.
- winterfrak**: Tessenderlo.
- pit**: Romershoven, Vliermaal en Borgloon.
- overpit**: Diepenbeek en Romershoven.
- lange pit**: Romershoven en Vliermaal.
- overrok**: freq. Ripuar.; ook in Teuven en Brunssum.
- lange rok**: Ketsingen en Millen.
- überzieher** (du.): Kerkrade.
- overzieher** (<du.) (ook *oversier*): Egchel.
- überzieh** (<du.): Chèvremont.
- pardezieh** (*partezieh*): Chèvremont.
- duf**: Ittervoort.
- duffel**: Neeritter, Bree, Lanklaar, Hamont, Lommel en Sevenum.
- overall** (eng.): verspr. Truierlds.; ook in Lummen.
- surtout** (fr.): Genk, Vliermaal, Tongeren en Borgloon.
- jasje** (*jaske*): Bocholt.
- jekker**: Oirlo, Neeroeteren en Sittard.
- loden** (du.): Halen.
- reversjas** (<fr.): Genk.
- schanloper**: Limburgs Id. (Achel).
- windvang**: Tongeren.
- zomerjas**: Grathem.

LANGE OVERJAS —————

N 23 (1964) (006a, 006c), N 25 (1964) (067a), N 59 (1973) (172, 179 add.); Tongeren Wb. (673).

- lange overjas**: Heerlerheide, Roermond, Hoensbroek, Thorn, Meeuwen, Zolder en Houtbierick.
- geklede overjas**: Schimmert.
- lange jas**: Heerlerheide, Schimmert, Klimmen, Lanklaar, Holtum, Urmond, Lanaken, Heugem, Rosmeer en Oirlo.
- geklede jas**: Weert, Susteren en Puth.
- goede jas** (*goeie jas*): Stevensweert.
- gelegenheidsjas**: Munstergeleen.
- rouwjas**: Bree, Val-Meer en Zichen-Zussen-Bolder.

bruidsjas: Sittard.
slipjas: Blerick, Haelen en Hoeselt.
slippenjas: Broekhuizen.
jopjas (<du.) (*joepjas*): Jabeek en Noorbeek.
koetsiersjas: Klimmen.
jagersjas: Eksel en Maastricht.
jager: Kerensheide en Heugem.
lange paletot (fr.) (ook *lange palto*): Hoepertingen, Riksingen en Tongeren.
lange pit: Vliermaal.
lange rok: Ketsingen en Millen.
lange overrok: Bleijerheide.
ulster (ook *hulster*): Kerkrade, Born, Wijk, Eijsden, Venlo en Horst.
ratiné (fr.): Roermond en Echt/-Gebroek.
redingote (fr.): Hasselt.
badfries: Paal.
flankaard (*flanker*): Klimmen en Teuven.
loden (du.): Neerharen.
winterkazak: Tongeren.

KORTE OVERJAS —————

N 23 (1964) (006b add., 006d), N 59 (1973) (171, 183a);
 Bree Wb. (426), Diepenbeek Wb. (220), Gennep Wb. (091), Gronsveld Wb. (470), Heerlen Wb.2 (336), Kerkrade Wb. (136, 266), Lommel Wl. (131), Maastricht Wb. (163, 412), Meeswijk Wl. (621), Meijel Wb. (068), Roermond Wb. (055), Sittard Wb. (476), Tongeren Wb. (533, 542, 718), Weertlands Wb. (C4-004).

In Tongeren Wb. wordt bij de Addenda (pag. 718) ook *wêrëvruske* vermeld voor een 'kort overjasje dat tot aan de dijen reikt'.
 Voor Baarlo is ook de schertsende benaming **kontenjas** opgetekend, voor Meeuwen **kontenklatser** en voor Sittard **vrijschijtertje** (*vrijschijterke*).

jekker: freq. Ripuar., Oost.Zuidlb., Oostlb., Weertlds., Horns, Centr.-

Maaslds., Trichterlds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Bocholt, Bree, Hamont, Neerpelt, Boekt/Heikant, Donk (bij Herkede-Stad), Sint-Truiden, Leopoldsburg en Lommel.

jekkertje (*jekkerke*): Neerpelt.

jekkes: Echt/Gebroek.

stoep (ook *stoeb*): freq. Tongerlds., verspr. Horns, Maaskemp. en Centr.Maaslds.; ook in Kerkrade, Nunhem, Horn, Mesch, Eijsden, Oost-Maarland, Opheers en Horst.

stoepje (*stoepke*): Roermond en Gronsveld.

stoepjas: Panningen, Bree, Meeswijk, Bilzen en Tongeren.

stoepjasje (*stopjaske*): Maastricht.

stomp: Neeroeteren.

stompjas: As.

korte jas: Heerlerheide, Egchel, Jabeek, Eigenbilzen, Ottersum en Oirlo.

kort jasje (*kort jaske*): Sint-Truiden.

korte overjas: Mechelen, Stein, Kermt en Meijel.

korte paletot (fr.) (*korte palto*): Borlo.

korte pardessus (fr.): Bilzen en Horpmaal.

korte pit: Borgloon.

halve jas (ook *hauve jas*): Val-Meer, Zichen-Zussen-Bolder, Eksel, Paal, Beringen en Kwadmechelen.

halve, een -: Wintershoven.

halve lange, een - (ook *hauve lange*): Zelem, Eijsden en Bilzen.

halve lange rok (*hauve lange rok*): Ketsingen.

halve overjas: Opglabbeek en Zolder.

halflange jas: Meeuwen.

driekwartjas: Zolder.

bonker van duffelse stof: Venlo.

covercoat (eng.) (ook *coverco*): Roermond, Echt/Gebroek en Maastricht.

duffel: Herten (bij Roermond), Weert, Tungelroy, Bree, Rotem, Eijsden en Achel.

joppe (du.) (*job, jop, joep*): freq. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg. en aansluitend Zuid.Oostlb.
jopjas (<du.) (*joepjas*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Ransdaal.
joppejas (<du.) (*joepejas*): Klimmen.
jopper (<du.): Neeritter, Brunssum en Caberg.
jager: Velm.
jagersjas: Rosmeer.
jak (ook *jek*): Egchel, Herten (bij Roermond), Maastricht en Halen.
jacque (<ofr.): Hoeselt.
jasje (*jaske*): Meijel en Heerlen.
kieltje (*kielke*): Lummen.
pitje (*pitsje*): Hasselt.
koopman: Riksingén.
kwip: Lommel.
loden jas: Schülen.
ratiné (fr.): Herten (bij Roermond).
schippertje (*schipperke*): Diepenbeek.
steek: Rotem.
surtout (fr.): Tongeren Wb.

LICHTE OVERJAS —————

N 23 (1964) (005 add., 006b), N 25 (1964) (067a, 067b), N 59 (1973) (171 add., 172 add.);
 Diepenbeek Wb. (059), Gronsveld Wb. (092, 403), Maastricht Wb. (063, 378, 419), Meeswijk Wl. (157), Meeuwen Wl. (047, 194), Roermond Wb. (060, 260, 261), Sint-Truiden Wb. (079), Sittard Wb. (070, 355), Tongeren Wb. (103), Uikhoven Wl. (029, 162);
 Beenen, P. (1973) (220), Bettens, A. (1954) (056), Schoels, A. (1947) (047).

Een lange overjas uit dunne stof voor in het tussenseizoen, veelal uitsluitend gedragen door mannen.

demi (fr.): verspr. Zuid.Oostlb. en Trichterlds.; ook in Heerlen, Tegelen, Roermond, Boeket/Heisterstraat, Weert, Neeritter, Thorn, Maasbracht, Meeswijk, Urmond,

Eigenbilzen, Sint-Truiden, Blerick en Venlo.

demi-jas (<fr.): Schinnen.
demi-saison (fr.): freq. in Haspengouw en Brab.Lb., verspr. Zuid.Oostlb., Maaskemp., Centr.-Maaslds., Demerkemp. en Beringerlds.; ook in Neerpelt.
mi-saison (<fr.): Maastricht.
demi-seizoensjas (<fr.): Munstergeleen.
seizoensjas: freq. Oostlb. en Horns; ook in Mechelen, Weert, Meeuwen, Holtum, Guttecoven, Geulle en Maastricht.
seizoensjasje (*seizoensjaske*): Margraten.
seizoenjas: Egchel, Neer, Belfeld, Blerick en Meijel.
gabardine (fr.): freq. Zuid.Oostlb. en aansluitend Centr.Maaslds., verspr. Dommelds.; ook in Mechelen, Tungelroy, Heugem, Boekt/Heikant, Borgloon en Herk-de-Stad.
overjas: Roermond, Schinveld, Neeroeteren, Maastricht, Hout-Blerick, Middelaar en Bergen.
overjasje (*overjaske*): Horn.
dunne overjas: Maasniel, Hoensbroek en Wijk.
lichte overjas: Lanklaar, Kermt en Bocholtz.
herenoverjas: Wijk.
lochte herenoverjas: Heerlerheide.
jas: Stevensweert en Echt/Gebroek.
lichte jas: Beek.
surtout (fr.): verspr. Tongerlds.; ook in Schimmert, Uikhoven, Maastricht en Eijsden.
lichte surtout (fr.): Teuven.
lichte overrok: Bleijerheide.
dunne rok: Kerkrade.
falcon: Eind.
fladderjas: Lummen.
jager: Halen.
lange frak: Mal.
pardessus (fr.): Linkhout en Donk (bij Herk-de-Stad).
regenjas (ook *regerjas*): Beringen en Caberg.

veston (fr.): Tongeren.
winterjas: Buchten en Hoensbroek.
herfstjas: Ottersum en Sittard.
zomerjas: Oirlo.
zomerpit: Borgloon.

REGENJAS

Kaart 15, pag. 250

N 23 (1964) (008, 009, 090d), N 59 (1973) (174);
 Beverlo Wb. (218), Bree Wb. (203), Diepenbeek Wb. (193), Genk Wb. (244, 262), Gronsveld Wb. (141), Hamont Wl. (127, 384), Hasselt Wb. (372), Heerlen Wb.2 (402), Kerkrade Wb. (122, 139, 236), Kortesseem Wb. (116, 397), Lommel Wl. (230, 258), Maastricht Wb. (104, 346), Meeswijk Wl. (213, 273, 518), Meeuwen Wl. (075, 113, 182), Niel-bij-St.-Truiden Wl. (I.365, I.498, II.239), Roermond Wb. (084), Sint-Truiden Wb. (091, 129, 228), Sittard Wb. (107), Tongeren Wb. (142, 163, 590), Weertlands Wb. (C4-003), Zonhoven Wb. (183, 383);
 Beenen, P. (1973) (213), Bettens, A. (1954) (041, 070, 076), Celis, A. (1975) (111), Schoels, A. (1947) (058).

Overjas van min of meer waterdichte stof ter bescherming van de gewone kleren tegen regen. Het trefwoord **regenmantel** wordt soms specifiek gebruikt met betrekking tot een regenjas voor vrouwen.

regenjas (ook *reenjas*, *regeljas*, *regerjas*, *regnejas*, *rengelas*, *rengeljas*, *rengerjas*): alg. Oost.-Zuidlb., Oostlb., Centr.Lb. (behalve in het Tongerlds.), Dommellds., Demerkemp., Beringerlds., Truierlds., Getelds., Lommels, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Chèvremont, Bocholtz, Hoeselt, Hoepertingen en Kwaadmechelen.
regenjasje (*regenjaske*): Kaulille.
regenmantel (ook *reenmantel*, *renemantel*, *rengelmantel*, *rengemantel*): freq. Tongerlds., verspr. Ripuar., Oostlb.-Rip. overgg., Zuid.Oostlb., Centr.-Maaslds. en Trichterlds., zeldz. Noord.Oostlb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Weert, Bilzen, Eigenbilzen, Paal, Borgloon, Kwaadmechelen en Lommel.

regenpit (*regelpit*, *rengelpit*, *rengerpit*): freq. Tongerlds.; ook in Bilzen, Kortesseem en Borgloon.
regenpaletot (<fr.) (*regelpalto*, *rengelpalto*, *rengerpalto*): Riksingen, Tongeren, Opheers, Horpmaal en Niel-bij-St.-Truiden.
regenrok (*reenrok*, *rengerrok*): Kerkrade, Ketsingen en Millen.
regenfrak: Leopoldsburg.
regenjacket: Bemelen.
regenjak (*regenjek*): Schimmert.
impermeable (fr.): verspr. Truierlds. en Demerkemp.; ook in Teuven, Sittard, Bree, Maaseik, Meeswijk, Kanne, Tongeren, Beringen, Wellen, Leopoldsburg en Tessen-derlo.
imper (<fr.): Sint-Truiden.
perméable (<fr.): verspr. Demerkemp.; ook in Genk, Lanklaar, Lanaken, Eksel, Beverlo, Kwaadmechelen en Lommel.
gabardine (fr.): verspr. Zuid.Oostlb. en Trichterlds.; ook in Kerkrade, Roermond, Weert, Meeuwen, Meeswijk, Diepenbeek, Tongeren, Hamont, Kortesseem, Sint-Truiden, Niel-bij-St.-Truiden en Tessen-derlo.
anorak: As.
caban (fr.) (ook *kabang*): Weert, Hoepertingen en Schimmert.
canadienne (fr.): Sint-Truiden en Kanne.
capuchon (fr.): Sittard.
mantel: Bree en Thorn.
trens: Sint-Truiden Wb. en Tongeren Wb.
plastiek: Rothem.
rusjer: Stevensweert.
jüsjer: Kerkrade Wb.

WIJDE REGENMANTEL ZONDER MOUWEN

Kaart 16, pag. 251

N 23 (1964) (011), N 59 (1973) (175);
Diepenbeek Wb. (111), Gronsveld Wb. (204),
Hasselt Wb. (372), Kortessem Wb. (197),
Maastricht Wb. (179), Meeswijk Wl. (136),
Niel-bij-St.Truiden Wl. (I.211), Roermond
Wb. (127), Sint-Truiden Wb. (127), Sittard
Wb. (162), Tongeren Wb. (238), Uikhoven
Wl. (025), Zonhoven Wb. (069);
Beenen, P. (1973) (203), Bettens, A. (1954)
(039).

Een trapeziumvormige regenmantel
zonder mouwen en met kap.
Het trefwoord **raglan** verwijst naar
Fitzroy James Henry Somerset
(1788-1855), de eerste baron Raglan,
die bij Waterloo zijn rechterarm ver-
loor en daarom een aangepaste
tuniek droeg. De uitspraak *raglao*
verraadt dat het woord allicht via het
Frans aan het Engels ontleend is.

caban (fr.) (ook *kabang*): alg. Bil-
zerlds., Tongerlds., Demerkemp.,
Beringerlds., Lonerlds., Truierlds.,
Brab.Lb. en Lommels, freq.
Zuid.Oostlb., Horns, Maaskemp.,
Centr.Maaslds., Trichterlds. en
Dommelds., verspr. Oostlb-Rip.
overgg.; ook in Horn en Roer-
mond.

regencaban (<fr.) (*regenkabars*):
Kermt en Oplabbeek.

cape (eng.): alg. Noord.Oostlb.,
Weertlds., Zuidgeld.Lb. en
Kleverlds., freq. Ripuar., Oost-
Zuidlb., Zuid.Oostlb., Horns,
Centr.Maaslds. en Trichterlds.;
ook in Bree, Neeroeteren, Neer-
pelt, Eksel, Zolder en Leopolds-
burg.

regencape (<eng.) (ook *reencape*):
Meerssen en Bleijerheide.

pelerine (<fr.) (ook *pelderien*, *pele-
rien*, *perlien*): verspr.

Zuid.Oostlb.; ook in Heerlen,
Tegelen, Maasniel, Weert, Echt/-
Gebroek, Guttecoven, Maastricht,
Eijsden en Halen.

kap: Genk, Eigenbilzen, Millen en
Sint-Truiden.

kapoets (*kaboets*): Bocholtz.

kapmantel: Boeket/Heisterstraat,
Heythuysen en Haelen.

regenmantel (ook *rengelmantel*):
Panningen en Meeuwen.

mantel: Lommel en Panningen.

overgooier: Bree en Neeroeteren.

kepje: Mesch.

raglan: Horpmaal.

SPIJKERJAS

DC 58 (1983) (013b), N 114 (2002) (042).

Jeansjas, jas van gekeperde stof.

spijkerjas: Maasbree, Beesel en
Geleen.

spijkerjasje (*spijkerjaske*): alg.
Horns, Zuidgeld.Lb. en
Kleverlds.; ook in Simpelveld,
Waubach, Baexem, Limbricht,
Berg-en-Terblijt, Echt/Gebroek en
Itteren.

jeansjas: verspr. Bilzerlds.; ook in
Kinrooi, Ophoven, Kaulille,
Houthalen, Zonhoven, Alken,
Jeuk, Kerkhoven en Tessenderlo.

jeansjasje (*jeansjaske*): verspr.
Maaskemp., Centr.Maaslds.,
Bilzerlds., Dommelds. en Demer-
kemp.; ook in Kinrooi, Geistingen,
Veldwezelt, Kanne en Venray.

jak (*jek*): Lommel, Maasbree en Ell.

jakje (*jakske*): Eigenbilzen.

jeansjak (*jeansjek*): Stramproy.

jeansfrak: Tongeren.

jekker: Maaseik en Sint-Truiden.

jeansjekker: Dilsen.

jeansvest: Tongeren.

jeanspaletot (<fr.) (*jeanspalto*):
Hoeselt.

jeanspit: Hoepertingen en Wellen.

jeanspitje (*jeanspitsje*): Bilzen.
pitje van staven (*pitsje van staven*):
 Bilzen.
jasje van staven (*jaske van staven*):
 Bilzen.

texasjasje (*texasjaske*): Eksel.
sportjas: Arcen.

1.2.1.2 *Jassen voor mannen*

COLBERTJASJE

Kaart 17, pag. 251

N 23 (1964) (005 add., 044b, 047 add., 048b add.), N 59 (1973) (083a, 171);
 Heerlen Wb.2 (336), Maastricht Wb. (469),
 Meijel Wb. (068), Niel-bij-St.Truiden Wl.
 (II.148), Roermond Wb. (053), Sittard Wb.
 (189), Tongeren Wb. (643), Weertlands Wb.
 (C4-005);
 Beenen, P. (1973) (150), Bettens, A. (1954)
 (048).

Model van jas zonder panden, gedragen bij een twee- of driedelig pak. De naam **colbert** is ontleend aan de Franse staatsman Jean Baptiste Colbert (1619-1683), die als reactie tegen de barokke bombarie van zijn tijd koos voor een sobere levensstijl, waar het korte praktische jasje deel van uitmaakte.

colbert (fr.): freq. Zuid.Oostlb., verspr. Horns en Trichterlds.; ook in Ransdaal, Heerlen, Roermond, Herten (bij Roermond), Weert, Boshoven, Stokkem, Stein en Diepenbeek.
colbertje (<fr.) (ook *colberke*): verspr. Zuid.Oostlb. en Trichterlds.; ook in Herten (bij Roermond), Neeritter en Maaseik.
colbertjas (<fr.): verspr. Zuid.-Oostlb.; ook in Stevensweert.
colbertjasje (<fr.) (ook *colbertjaske*): zeldz. Oostlb. en Zuidgeld.Lb.; ook in Heerlerheide, Weert, Bree, Echt/Gebroek, Maastricht, Wijk en Halen.

jas: freq. Oostlb., Maaskemp., Centr.-Maaslds., Trichterlds., Bilzerlds., Dommelllds., Demerkemp., Beringerlds., Truierlds., Brab.Lb., Lommels, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Heerlen, Boeket/Heisterstraat en Tungelroy.

jas met een knoop: Meeuwen.

jas met twee knopen: Neeroeteren.

fantasiejas: Zelem.

pinjas: As.

pakkenjasje (*pakkenjaske*): Blerick.

sportjasje (*sportjaske*): Weert.

jasje (ook *jaske*): freq. Ripuar.,

Oost.Zuidlb., Oostlb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Weertlds., Horns en Trichterlds.; ook in Neerpelt, Kaulille, Lummen en Linkhout.

korte jas: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Heerlen, Tegelen, Heythuysen, Horn, Eind, Holtum, Tessenderlo, Blerick, Ottersum en Sevenum.

kort jasje (*kort jaske*): verspr. Zuid.Oostlb. en Trichterlds.; ook in Nieuwenhagen, Mechelen, Belfeld, Maasniel, Weert, Tungelroy, Opglabbeek, Lanklaar, Guttecoven en Eigenbilzen.

pit: freq. Tongerlds.; ook in Genk, Bilzen, Borgloon en Velm.

pitje (*pitsje*): Hasselt en Tongeren.

korte pit: Borgloon.

rok: Bleijerheide.

rokje (*roksje*): Bocholtz.

korte rok: Kerkrade, Ketsingen en Millen.

paletot (fr.) (*palto*): verspr. Tongerlds. en Lonerlds.; ook in Niel-bij-St.-Truiden.

paletotje (<fr.) (*paltoke*): Tongeren.
kamizool (<fr.): Kerensheide,
 Hoelselt, Tongeren, Kermt en
 Linkhout.
veston (fr.): Thorn, Genk, Maas-
 tricht, Tongeren, Hasselt en Borlo.
stoep (ook *stoeb*): 's-Gravenvoeren,
 Teuven en Montzen.
stoepje (*stoebke*): Montzen.
stoepjas: Tungelroy.
jager: Velm.
anzug (du.): Bleijerheide.
frak: Mal.

JASJE VAN HET ZWARTE PAK

N 23 (1964) (047, 048b), N 59 (1973) (149
 add.).

zwart jasje (*zwart jaske*): Nieuwen-
 hagen, Tegelen, Herten (bij Roer-
 mond), Hoensbroek, Eind, Weert,
 Maasbracht, Heugem en Zelem.
zwarte jas: Waubach, Haelen, Roer-
 mond, Munstergeleen, Oirsbeek,
 Klimmen, Margraten, Tungelroy,
 Urmond, Eijsden, Oost-Maarland,
 Zelem, Venlo, Middelaar, Otter-
 sum en Oirlo.
korte zwarte jas: Meerssen, Klim-
 men, Holtum en Bergen.
korte jas: Heerlen, Horn, Meerssen,
 Rothem en Ottersum.
kort jasje (*kort jaske*): Mechelen.
jasje (ook *jaske*): Boshoven en
 Bocholtz.
jas: Tegelen, Baarlo, Reuver,
 Schimmert, Rotem, Mechelen-
 aan-de-Maas, Eigenbilzen,
 Rosmeer, Hamont, Eksel, Sint-
 Truiden, Tessenderlo, Linkhout,
 Blerick en Boekend.
aangeklede jas: Susteren.
geklede jas: Hout-Blerick.
goede jas (*goewe jas*): Puth.
soiréejas (<fr.): Beringen.
fantasiejas: Kwaadmechelen, Val-
 Meer en Zichen-Zussen-Bolder.

fantasierok: Millen.
rokje (*roksje*): Bocholtz.
paletot (fr.) (*palto*): Opheers, Rik-
 singen en Tongeren.
pit: Vliermaal en Borgloon.
zwarte pit: Borgloon.
zwarte colbert (fr.): Schimmert.
stoep van de smoking: Teuven.
redingote (fr.): Neerharen.
zijden, een - (zije): Swalmen.

SLIPJAS

Kaart 18, pag. 252

N 23 (1964) (006d, 046a, 046b, 047, 048b
 add.), N 59 (1973) (150a, 150b), N 114
 (2002) (add.), SGV (1914) (016 add.),
 ZND m (Langohr, Michiels);
 Beverlo Wb. (223, 313), Boorseem Wb. (079),
 Diepenbeek Wb. (175, 180, 261), Gronsveld
 Wb. (456, 462, 576), Hamont Wl. (357),
 Hamont-Achel Wb. (088), Hasselt Wb. (408,
 546), Heerlen Wb.2 (413), Kerkrade Wb.
 (171, 249, 252), Kortessem Wb. (398, 615),
 Lommel Wl. (236), Maastricht Wb. (162, 321,
 333, 388, 523), Meerlo-Wanssum Wb. (263),
 Meeswijk Wl. (488), Meeuwen Wl. (173,
 197), Sittard Wb. (181, 331, 378, 413), Tege-
 len Wb. (115), Tongeren Wb. (327, 520, 521,
 706), Tungelroy Wb. (090, 091), Uikhoven
 Wl. (125, 128), Venlo Wb. (243), Weertlands
 Wb. (C4-005, C4-008), Zonhoven Wb. (357,
 428, 589);
 Beenen, P. (1973) (227, 282), Bettens,
 A. (1954) (100), Celis, A. (1975) (151).

Pandjesjas, jas met slippen of pan-
 den.

In de onderstaande lemmatekst zijn
 alle varianten voor **zwaluw**- samen-
 genomen. Zie voor de verspreiding
 van de verschillende varianten het
 lemma ZWALUW in WLD III, 4.1:
Fauna: Vogels.

slipjas: freq. Oostlb. en Centr.Lb.,
 verspr. Oost.Zuidlb., Truierlds.,
 Getelds., Lommels, Zuidgeld.Lb.

en Kleverlds.; ook in Achel, Schu-
len, Zonhoven, Paal, Beringen,
Borgloon en Tessenderlo.
slipjasje (*slipjaske*): Swalmen.
slipsjas: Ulestraten.
slipjesjas (*slipkesjas*): Halen.
slippenjas: freq. Zuid.Oostlb.,
verspr. Noord.Oostlb., Horns,
Centr.Maaslds., Trichterlds. en
Kleverlds.; ook in Mechelen en
Neeroeteren.
slippenjasje (*slippenjaske*): Echt/-
Gebroek en Einighausen.
slippenrok: Kerkrade, Bleijerheide
en Teuven.
slipperd: Margraten.
slip (ook *slup*): Beek, Sittard, Bruns-
sum, Echt/Gebroek en Holtum.
zwaluwenstaart (*zwaleftenstaart*,
zwalgenstaart, *zwalvenstaart*,
zwarbelenstaart, *zwasenstaart*):
Herten (bij Roermond), Swalmen,
Sittard, Tungalroy, Neeritter,
Meeuwen, Maaseik, Lanklaar,
Beverlo, Paal en Lommel.
zwaluwstaart (ook *zwalberstaart*,
zwalgerstaart, *zwalmerstaart*,
zwalverstaart): verspr. Trich-
terlds., Tongerlds., Demerkemp.,
Lonerlds., Truierlds. en Getelds.;
ook in Lutterade, Gronsveld,
Mechelen-aan-de-Maas, Rekem,
Neerpelt en Leopoldsburg.
zwaluwstots (*zwalberstats*, *zwalber-*
stoets, *zwallemstots*): Mechelen,
Bocholtz en Montzen.
zwaluw: Hasselt Wb.
pitteleer (<fr.): freq. Maaskemp.,
Centr.Maaslds., Dommellids.,
Demerkemp., Beringerlds. en
Lommels, verspr. in Haspengouw;
ook in Weert, Neeritter, Ophoven,
Kwaadmehelen en Tessenderlo.
pitteleertje (<fr.) (*pitteleerke*):
Boeket/Heisterstraat.
frak (ook *vrak*): verspr. Ripuar.,
Zuid.Oostlb. en Oost.Zuidlb.,
zeldz. Noord.Oostlb., Zuid-
geld.Lb. en Kleverlds.; ook in
Urmond, Stein en Wijk.

jacquet (<fr.): Tegelen, Maastricht,
Hasselt en Venlo.
jacquetje (<fr.) (*jacquetsje*): Hasselt.
jacquetjas (<fr.): Stevensweert,
Maastricht en Ransdaal.
jacquetpit (<fr.): Bilzen.
pit: Hasselt Wb.
pitjas: Beringen.
pin: Uikhoven Wl. en Bree.
pinjas: Diepenbeek Wb., Hasselt
Wb. en in Meeuwen.
scheur: Paal, Borgloon en Millen.
scheurjas: Velm.
geklede jas: Blerick, Tegelen en
Urmond.
ceremoniejas: Zichen-Zussen-
Bolder.
pandjas: Middelaar.
schonkenjas: Rotem.
rok: Bilzen en Wijk.
schootrok: Kerkrade Wb.
flankaard (*flanker*): Klimmen en
Montzen.
hever: Puth.
kleverd: Sittard Wb.
korte pij: Weertlds. Wb.
paletot (fr.) **met slippen** (*palto met*
slippen): Riksingen.
snippel: Montzen.
spek: Tongeren Wb.
speklemp: Tongeren Wb.
lemp: Tongeren Wb.
stikjas: Gronsveld Wb.
stikkerd: Gronsveld Wb.

SLIPJAS: SPOTNAMEN

N 23 (1964) (046b, 047), N 59 (1973) (150b);
Boorse Wb. (079), Bree Wb. (248), Diepen-
beek Wb. (035), Gronsveld Wb. (032), Heer-
len Wb.2 (279, 350), Kerkrade Wb. (053),
Kortessem Wb. (031, 041, 244), Lommel Wl.
(091), Maastricht Wb. (021), Roermond Wb.
(020), Sittard Wb. (033), Uikhoven Wl. (011,
085), Venlo Wb. (150, 172), Weertlands Wb.
(C4-001, C4-003, C4-005);
Beenen, P. (1973) (096).

batsenhouwer: Rosmeer.
batsenklatser: Herten (bij Roermond), Lutterade, Mheer, Uikhoven, Diepenbeek en Kortessem.
batsenkletser: Maasniel, Bilzen, Tongeren, Opheers en Kortessem.
batsenklopper: Romershoven.
batsenklotser: Vliermaal.
batsenslager: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Heerlen, Mechelen, Roermond, Thorn, Uikhoven, Maastricht en Eijsden.
batsenterger: Weert.
batsenvitser: verspr. Ripuar.; ook in Hoensbroek en Klimmen.
batsenwritser: Bleijerheide.
batsenzwitser: Boorse Wb.
billenklatser: Bilzen.
billenkletser: Bree, Opglabbeek, Echt/Gebroek, Tongeren, Zolder, Kermt, Kortessem, Sint-Truiden en Borlo.
billentikker: Neer, Roermond, Herten (bij Roermond), Sittard, Schimmert, Weert, Boshoven, Tungalroy, Neeroeteren, Blerick, Venlo, Middelaar en Oirlo.
bodemkletser (*bomekletser*): Puth.
gattenkletser: Lommel Wl.
hesenkletser: Weertlds. Wb.
kissenkletser: Ell.
kontenklatser: Eksel en Uikhoven.
kontenkletser: Bree, As, Kaulille, Kortessem, Herk-de-Stad en Venlo.
kontentikker: Venlo.
kuitentikker: Haelen, Weert, Neerpelt, Venlo en Meijel.
vottenklatser: Susteren.
vottenkletser: Waubach.
slakkensteker: Diepenbeek.
keutelenvanger: Heerlen Wb.2
purgeerjas (*pregeerjas*): Maastricht Wb.
purgeerkiel: Sittard Wb.
hondjesterger: Venlo Wb.
flikker: Egchel.

KAPOTJAS

N 23 (1964) (049e);
 Lommel Wl. (139), Maastricht Wb. (175), Meeswijk Wl. (297), Niel-bij-St.Truiden Wl. (I.538), Sint-Truiden Wb. (130), Tongeren Wb. (245);
 Bettens, A. (1954) (042).

Een soort van overjas of regenjas, lange soldatenoverjas uit zwarte, viltachtige stof.

kapotjas (<fr.): freq. Oostlb., Centr.Lb., Westlb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Tessenderlo, Halen en Lommel.

kapot (<fr.): freq. Tongerlds., Demerkemp., Lonerlds., Truierlds. en Brab.Lb.; ook in Rotem, Meeswijk, Kanne, Eksel, Beverlo en Lommel.

JAGERSJAS

N 59 (1973) (181).

Een groene jas met een plooi in de rug.

jagersjas: verspr. Zuid.Oostlb., Centr.Maaslds., Maas- en Demerkemp.; ook in Ransdaal, Herten (bij Roermond), Lanaken, Bilzen, Horpmaal, Horst en Meijel.

jagerspit: Diepenbeek.

jagerrok: Montzen.

loden (du.): Meeuwen, Genk, Lanaken en Horpmaal.

loden jas: Venlo, Maastricht en Eijsden.

loden mantel: Bleijerheide.

tirolerjas: Neeroeteren en Nieuwstadt.

covercoat (eng.) (*govercoat*): Venlo.

1.2.1.3 Jassen voor vrouwen**DAMESMANTEL** —————

Kaart 19, pag. 252

N 25 (1964) (067c, 067d), SGV (1914) (023), ZND 01 (1922) (822), ZND m (Gessler, Houben, Mathys, Michiels, Raymaekers, Vanderbeeken, Welter); Gennep Wb. (117), Gronsveld Wb. (279), Hamont Wl. (284, 569), Hasselt Wb. (290), Heerlen Wb.2 (358), Kerkrade Wb. (187), Kortessem Wb. (292), Meerlo-Wanssum Wb. (192), Meeswijk Wl. (402), Meeuwen Wl. (147), Roermond Wb. (174), Sittard Wb. (230), Tongeren Wb. (339, 701), Tungalroy Wb. (089), Venlo Wb. (188), Weertlands Wb. (C4-006), Zonhoven Wb. (287); Schoels, A. (1947) (069).

Overkleed voor vrouwen om in de openlucht te dragen. (Men kan dat vergelijken met een overjas voor heren.)

mantel: freq. in heel Lb.**manteltje** (*mantelke*): Maastricht.**damesmantel:** Heerlen, Mechelen, Roermond, Jabeek, Ulestraten, Weert, Ophoven, Maasbracht, Stevensweert en Wijk.**vrouwenmantel:** Mechelen.**vrouwluimantel** (ook *vrouwliemantel*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Mechelen, Teuven, Bree, Romershoven, Millen, Spalbeek en Hasselt.**jas:** freq. Demerkemp., Beringerlds., Truierlds. en Getelds., verspr. Zuid.Oostlb. en Trichterlds.; ook in Tegelen, Nunhem, Tungalroy, Bree, Neeroeteren, Maaseik, Boorseme, Eigenbilzen, Rosmeer, Achel, Tessenderlo, Lommel, Venlo, Oirlo, Meijel en Sevenum.**damesjas:** Hoensbroek.**vrouwenjas:** Beringen.**vrouwluijas** (ook *vrouwliejas*): Nuth/Aalbeek, Lanklaar, Borg-haren, Kermt en Halen.**vrouwluisjas** (ook *vrouwluitsjas*):

Waubach en Bocholtz.

wijverjas: Kwaadmechelen en Zolder.**paletot** (fr.) (ook *palto*): verspr.

Lonerlds. en Truierlds.; ook in Montzen, Grathem, Val-Meer, Zichen-Zussen-Bolder, Tongeren, Beverlo, Kwaadmechelen en Tessenderlo.

vrouwluipaletot (<fr.) (*vrouwlie-palto*): Opheers.**vrouwluirok:** Millen.**frak:** Leopoldsburg en Beringen.**DIKKE, WARME MANTEL**

N 23 (1964) (006 add., 031 add.), N 25 (1964) (067 add.), N 59 (1973) (173), ZND 31 (1939) (005);

Maastricht Wb. (081), Niel-bij-St.Truiden Wl. (II.157), Roermond Wb. (069), Weertlands Wb. (C4-002).

mantel: freq. in Nl.Lb. en aansluitend Centr.Maaslds. en Trichterlds., verspr. in overig Lb.**dikke mantel:** freq. in Belg.Lb.; ook in Lontzen, Mheer en Weert.**warme mantel:** Montzen, Roermond, Geleen, 's-Gravenvoeren, Eisdén, Urmond, Bilzen, Kuringen, Hout-Blerick en Venlo.**grove mantel:** Leopoldsburg.**lange mantel:** Riksingen.**zware mantel:** Leopoldsburg, Maaseik en Rijkhoven.**wintermantel:** freq. Zuid.Oostlb.; ook in Bleijerheide, Mechelen, Teuven, Vlodrop, Weert, Ophoven, Opglabbeek, Maaseik, Buchten, Holtum, Borgharen, Eijsden, Eigenbilzen, Romershoven, Riksingen, Hasselt, Blerick, Venlo, Horst en Meijel.**dikke wintermantel:** Bergen.

jas: Valkenburg, Tungalroy, Bree, Meeuwen, Achel, Neerpelt, Zolder, Lummen, Sint-Truiden en Linkhout.

dikke jas: verspr. Demerkemp.; ook in Valkenburg, Klimmen, Genk, Maaseik, Heugem, Neerpelt, Kaulille, Zepperen, Gorseem, Linkhout en Oirlo.

lange jas: Lommel.

warme jas: Born en Stein.

winterjas: verspr. Zuid.Oostlb. en Trichterlds.; ook in Haelen, Herten (bij Roermond), Grathem, Echt/-Gebroek, Rosmeer, Eksel, Hasselt, Paal, Kwaadmechelen, Zelem, Blerick, Venlo en Oirlo.

dikke winterjas: Brunssum.

overjas: Kinrooi, Sint-Huibrechts-Lille, Koersel en Paal.

dikke overjas: Lommel, Reuver en Sittard.

caban (fr.) (ook *kabang*): Oirsbeek, Ulestraten, Bree, Geulle, Maastricht, Oost-Maarland, Hoeselt, Hamont en Beringen.

dikke caban (fr.): Heers.

duffel: Ransdaal, Nunhem, Roermond, Weert, Neeritter, Echt/-Gebroek, Maastricht, Helchteren, Lommel en Sevenum.

duffeltje (*duffelke*): Bree.

duffeljas: Echt/Gebroek.

dikke duffel: Egchel en Neeroeteren.

paletot (fr.) (ook *palto*, *paltong*): verspr. Lonerlds., Truierlds. en Brab.Lb.; ook in Mechelen en Valkenburg.

dikke paletot (fr.) (*dikke palto*): verspr. Lonerlds., Truierlds. en Brab.Lb.; ook in Beverlo.

winterpaletot (<fr.) (*winterpalto*): Opheers.

pardessus (fr.): Bilzen, Zichen-Zussen-Bolder, Hasselt, Heppen, Paal, Sint-Truiden, Kwaadmechelen en Lommel.

dikke pardessus (fr.): Hasselt, Heers, Sint-Truiden en Lommel.

lange dikke pardessus (fr.): Bilzen.

lange dikke overrok: Montzen.

dikke pit: Zepperen, Wellen en Vliermaal.

lange pit: Romershoven.

winterpit: Borgloon.

jekker: Valkenburg.

overall (eng.): Ulbeek, Mielenboven-Aalst en Jeuk.

patattenjas: Niel-bij-St.-Truiden.

surtout (fr.): Grote-Spouwen.

windvanger: Sittard.

BONTMANTEL

Kaart 20, *pag.* 253

N 23 (1964) (014 add., 028);

Diepenbeek Wb. (175), Gennep Wb. (138), Gronsveld Wb. (343), Hasselt Wb. (082, 344), Kortessem Wb. (387), Lommel Wl. (229), Maastricht Wb. (046, 315), Roermond Wb. (040), Sint-Truiden Wb. (234), Sittard Wb. (308), Tongeren Wb. (432), Tungalroy Wb. (089), Venlo Wb. (212), Weertlands Wb. (C4-008), Zonhoven Wb. (057, 349).

Een jas of mantel van pels, d.i. van het vel van zachtharige dieren, met het haar eraan bereid en gebruikt als verwarmende winterkleding.

bontmantel: freq. Oostlb., Horns, Centr.Maaslds., Trichterlds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Heerlerheide, Bree, Hamont en Opheers.

pelsmantel: verspr. in het zuiden van Nl.Lb., zeldz. in overig Lb.

pelsen mantel: freq. Tongerlds.; ook in Maastricht, Hasselt, Hoepertingen en Borgloon.

vellen mantel: Neeritter, Maastricht en Rothem.

fourruremantel (<fr.): Teuven.

miemenmantel: Teuven.

bontjas: verspr. Oostlb., Weertlds., Centr.Maaslds., Trichterlds. en Zuidgeld.Lb.; ook in Bocholtz en Nieuwenhagen.

pelsjas: verspr. Zuid.Oostlb. en Trichterlds.; ook in Heerlen, Weert, Bree, Boorsem, Achel, Kermt, Zonhoven, Beringen, Halen, Blerick en Venlo.

pelsen jas: verspr. Dommelds., Demerkemp., Beringerlds., Truierlds. en Getelds., zeldz. Centr.Maaslds. en Bilzerlds.; ook in Bocholt, Kwaadmechelen en Lommel.

vellen jas: Weert, Ophoven, Lanklaar, Mechelen-aan-de-Maas en Sint-Truiden.

pelsen pit: Diepenbeek, Vliermaal, Kortessem en Borgloon.

pelsen frak: Tessenderlo.

pelsen rok: Millen.

pelsen paletot (fr.) (*pelsen palto*): Opheers.

harenpaletot (<fr.) (*harenpalto*): Borlo.

pels: Tungalroy, Lummen, Zonhoven en Gennep.

pelisse (fr.): Tongeren.

KRAAGMANTEL

N 23 (1964) (014a), N 25 (1964) (067 add.), N 59 (1973) (178), ZND m (Welter); Maastricht Wb. (176).

Overjas met een of meerdere kragen.

pelerine (<fr.) (ook *pelderien*, *pele-rien*, *pelerieng*, *perlien*, *plerien*): verspr. Zuid.Oostlb., Centr.-Maaslds. en Trichterlds., zeldz. Maas- en Demerkemp.; ook in Bleijerheide, Ransdaal, Montzen, Bilzen, Diepenbeek, Achel, Eksel, Donk (bij Herk-de-Stad), Tessenderlo, Halen, Venlo en Meijel.

pelerinetje (<fr.) (*pelerienke*): Venlo.

pelerinetjesjas (<fr.) (*pelerienkesjas*): Egchel.

pelerinemantel (<fr.) (*pelerienmantel*): Hoeselt en Maastricht.

mantel met pelerine (<fr.) (*mantel met pelerien*): Reuver.

paletot (fr.) **bet pelerine** (<fr.) (*palto be pelerien*): Borlo.

kraagjas: Bree, Val-Meer en Zichen-Zussen-Bolder.

kraagmantel: Roermond, Diepenbeek, Tongeren en Boekt/Heikant.

mantel met een grote kraag: Klimmen.

mantel met een sjaalkraag: Meerssen.

carrick (fr.): Montzen, Schimmert, Bocholt, Rotem, Maastricht en Beringen.

caban (fr.): Echt/Gebroek.

capeline (fr.): Sint-Truiden.

cloche (fr.) (*klos*): Riksingem.

duffel: Grathem.

kapmantel: Maaseik.

kapmantel met mouwen: Neeritter.

kapoets (*kalboets*): Kerkrade.

kapot (<fr.): Kwaadmechelen.

kiel: Zolder.

lange mantel: Linkhout.

schoudermantel (*schouwermantel*): Sittard.

voile (fr.): Rosmeer.

vrouwluimantel (*vrouwliemantel*): Thorn.

pelerinekap (<fr.) (*pelerienkap*): Eigenbilzen.

KAPMANTEL

Kaart 21, pag. 253

N 23 (1964) (013a, 090d), N 25 (1964) (064a, 067 add.), ZND 35 (1941) (011a); Beverlo Wb. (052), Boorsem Wb. (078), Bree Wb. (212), Genk Wb. (148), Limburgs Id. (134), Maastricht Wb. (168), Roermond Wb. (174), Sint-Truiden Wb. (130), Sittard Wb. (102), Valkenburg Wb. (058, 083), Weertlands Wb. (C4-004); Celis, A. (1975) (055), Schoels, A. (1947) (032).

Een grote zwarte mantel met kap en zonder mouwen, een zeer ruime aan

de hals gerimpelde cape die tot de voeten reikt en voorzien is van een grote muts, die over het hoofd getrokken wordt als het regent.

kapmantel (ook *kapmansel*): freq. Weertlds., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds., Dommellids., Demerkemp., Beringerlds., Brab.Lb. en Lommels, verspr. Zuid.Oostlb., Trichterlds., Bilzerlds., Tongerlds., Lonerlds. en Trui-erlds., zeldz. Noord.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Nieuwenhagen, Waubach en Teuven.

kapmanteltje (*kapmantelke*): Neerpelt.

oudertijdse kapmantel (*ouwertijdse kapmantel*): Teuven.

caban (fr.) (ook *kabaai*, *kabang*, *kabouw*, *karbang*): freq. Zuid.-Oostlb., Trichterlds., Bilzerlds., Tongerlds., Lonerlds. en Trui-erlds., verspr. Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds., Dommellids. en Demerkemp.; ook in Mechelen, Teuven, Haelen, Nunhem, Horn, Weert, Beverlo, Leopoldsburg, Zelem en Lommel.

pelerine (<fr.) (ook *parelien*, *pelderien*, *peldrien*, *peleriem*, *pelerien*, *prelien*): zeldz. Oostlb.; ook in Thorn, Neeroeteren, Maaseik, Veldwezelt, Borgharen, Tongeren, Hasselt, Zepperen, Heers, Jeuk, Blerick, Venlo en Meijel.

pelerinetje (<fr.) (*pelerineke*): Lommel.

cape (eng.): freq. Kleverlds., verspr. Noord.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Nuth/Aalbeek, Maastricht en Blerick.

cape (eng.) **met capuchon** (fr.): Sittard.

cape (eng.) **met kap**: Blerick.

capemantel (<eng.): Egchel.

capeline (fr.): Sint-Truiden, Mechelen-aan-de-Maas en Rekem.

cloche (fr.) (ook *klos*): Martenslinde, Linkhout en Halen.

clochemantel (<fr.) (*klosmantel*):

Grote-Brogel.

mantel: Kerkrade, Susteren, Val-Meer, Mal, Boekt/Heikant, Spalbeek, Hasselt, Heers, Borlo, Meldert, Linkhout en Sevenum.

mantel met capuchon (fr.): Schinveld.

mantel met een muts: Teuven.

mantelet (fr.): Tungalroy.

mantille (fr.) (ook *mantelie*, *mantielie*): Eisden, Maastricht, Zichen-Zussen-Bolder, Diepenbeek, Tongeren, Hasselt en Blerick.

mantilletje (<fr.) (*mantielke*): Roermond.

kap: Hasselt, Sint-Lambrechts-Herk, Opheers en Ottersum.

kapjas: Halen en Valkenburg.

kapoets (*kaboets*): Bleijerheide en Bocholtz.

kaproen (*kaproe*): Eksel.

cache-misère (<fr.): Eijsden.

capuchon (fr.): Sint-Truiden en Eisden.

falie: Hout-Blerick.

halsneusdoek (*halsneuzek*): Groot-Loon.

fuik: Sittard, Valkenburg en Klimmen.

huik: Valkenburg en Klimmen.

huikmantel: Swalmen.

keizermantel: Hoensbroek.

kerkmantel: Linde.

klokkenkast: Opoeteren.

lakenmantel: Paal en Herk-de-Stad.

lakenkapmantel: Paal.

schoudermantel (*schouwermantel*): Hamont.

wijde, losse mantel (*wije losse mantel*): Klimmen.

holle mantel: Borlo.

dominie: Oirlo.

kapoel: Chèvremont.

ZOMERKAPMANTELJTJE

N 25 (1964) (064b);
Meijel Wb. (071).

Kapmanteltje voor de zomer met een ovaalvormig voor- en achterpand.

pelerine (<fr.) (ook *palderien*, *pelderien*, *peldrien*, *peleriem*, *pelerien*, *pelrien*, *perelien*, *perlien*): freq. in heel Lb.

pelerinetje (<fr.) (*pedrienke*, *pedderienke*, *pelderienke*, *pelerienke*, *pelerienkje*, *peleriensje*, *pelerientje*, *pelerineke*, *pelevrineke*): verspr. Oostlb.; ook in Weert, Ittervoort, Bree, Maastricht, Tongeren, Kaulille, Zolder, Hechtel, Lummen, Donk (bij Herk-de-Stad), Sint-Truiden, Leopoldsburg, Kwaadmechelen, Zelem, Hout-Blerick en Sevenum.

capeline (fr.): Hasselt.

capelinetje (<fr.) (*kapelieneke*): Grote-Spouwen.

visite (fr.): Eijsden.

visitetje (<fr.) (*visietje*): Meijel.

visitemanteltje (<fr.) (*visietmantelke*): Meijel.

SCHOUDERMANTELJTJE

N 23 (1964) (016);

Beverlo Wb. (201, 233), Bree Wb. (351), Genk Wb. (243), Gronsveld Wb. (354), Hasselt Wb. (081, 344), Maastricht Wb. (315), Meijel Wb. (069), Roermond Wb. (218), Sittard Wb. (308), Venlo Wb. (212), Weertlands Wb. (C4-007), Zonhoven Wb. (349);
Beenen, P. (1973) (203), Bettens, A. (1954) (098), Celis, A. (1975) (147), Schoels, A. (1947) (072).

Een kort schoudermanteltje, door dames op een japon of bloes gedra-

gen, zo genoemd vanwege de gelijkenis met een pelgrimsmantel of kraag (vgl. Fr. **pèlerine**: vrouwelijke vorm van **pèlerin** 'pelgrim, pelgrimsmantel').

pelerine (<fr.) (ook *palderien*, *paldrin*, *palerien*, *parlerien*, *pelderiem*, *pelderien*, *peldrien*, *pele-riem*, *pelerien*, *peleriang*, *perlien*): freq. in heel Lb.

pelerinetje (<fr.) (*pelderienke*, *pelderineke*, *peldrienke*, *pelerienke*, *peleriensje*, *pelerientje*, *pelerineke*, *perelienke*, *prelientje*): verspr. Oostlb. en Zuidgeld.Lb.; ook in Boeket/Heisterstraat, Weert, Genk, Guttecoven, Urmond, Eijsden, Oost-Maarland, Eigenbilzen, Neerpelt, Zonhoven, Hasselt, Beverlo, Kwaadmechelen, Meijel en Sevenum.

bolero (<fr.): Hasselt Wb.

boleroetje (<fr.) (*boleroke*): Sint-Truiden.

caban (fr.): Susteren.

cape (eng.): Sittard.

jasje (*jaske*): Linkhout.

kap: Donk (bij Herk-de-Stad).

kapje (*kapke*): Schimmert.

kazavekje (*kazevekske*): Mechelen-aan-de-Maas en Maastricht.

mantelet (fr.) (*mandelet*): Ottersum.

schoudermanteltje: Tegelen.

CAPE

N 25 (1964) (064c);

Heerlen Wb.2 (341, 395), Roermond Wb. (051), Sittard Wb. (171).

Schoudermanteltje met kap of hoge kraag, versierd met kant, strikken en fluwelen garnering.

pelerine (<fr.) (*pelderien*, *peldrien*, *pelerien*): Heerlen, Mechelen, Haelen, Nunhem, Schinveld, Neeritter, Opglabbeek, Rotem,

Borgharen, Riksingen, Tongeren, Beverlo, Paal, Opheers en Borgloon.

kanten pelerine (<fr.) (*kanten pelerien*): Tessenderlo en Mechelen.

luxepelerine (<fr.): Eigenbilzen.

pelerinetje (<fr.) (*pelderineke, pelerienke, pelerineke*): Meijel, Baarlo en Lummen.

omhanger: freq. Zuid.Oostlb., verspr. in Belg.Lb.; ook in Roermond, Swalmen, Grathem, Stevensweert, Maastricht, Houtbierick en Oirlo.

omslag: Eksel en Hasselt.

overgooier: Vliermaal.

cape (eng.): zeldz. Oost.Zuidlb. en Oostlb.

capeline (fr.): Rosmeer en Grote-Spouwen.

capuchon (fr.): Nuth/Aalbeek.

cloche (fr.) (*klos*): Hoeselt.

getuig: Diepenbeek.

kap: Teuven.

schouderkap (*schoorkap*): Vliermaal.

kapoets (*kalboets*): Kerkrade.

mantille (fr.): Borgloon.

neusdoek (ook *neuzik*): Hechtel en Tongeren.

plag: Mal.

visite (fr.): Mechelen-aan-de-Maas.

JASJE VAN HET MANTELPAK

N 23 (1964) (089).

jasje (ook *jaske*): freq. in heel Lb. behalve in het Tongerlds.

damesjasje (*damesjaske*): Maastricht.

kortjasje (*kortjaske*): Neerpelt, Eksel en Kermt.

jas: Sint-Truiden en Klimmen.

mantel: Tegelen en Maasniel.

manteltje (*mantelke*): alg. Tongerlds.; ook in Teuven, Tegelen, Schinveld, Klimmen, Weert, Grathem, Maaseik, Rotem, Lanklaar, Hoepertingen, Borgloon, Blerick en Venlo.

manteljas: Munstergeleen.

manteljasje (*manteljaske*): Herten (bij Roermond), Sittard, Mechelen-aan-de-Maas en Bergen.

mantelpakjasje (*mantelpakjaske*): Sittard.

jak: Roermond en Halen.

jakje (*jaksje, jakske*): Rotem en Bleijerheide.

jacquet (<fr.): Brunssum en Teuven.

jacquetje (<fr.): Kerkrade.

completjas (<fr.): Velm.

completjasje (<fr.) (*completjaske*): Zelem.

kostuumjasje (*kostuumjaske*): Ell.

paletotje (<fr.) (*paltoke*): Opheers en Tongeren.

pitje (ook *pitsje*): Diepenbeek, Romershoven en Borgloon.

rokje (*rokske*): Millen.

stoep: Hoeselt.

1.2.2 Truien en vesten

In deze subparagraaf komen kledingstukken aan bod die over andere kledingstukken zoals een hemd, maar (eventueel) onder een jas gedragen worden. Dergelijke kledingstukken zijn erg modegevoelig en hebben in de loop van de geschiedenis verschillende veranderingen ondergaan. In de Middeleeuwen was het wambuis vrij populair. Het was volgens het *Woordenboek der Nederlandse Taal* een nauwsluitend, over het hemd gedragen kledingstuk, dat het bovenlichaam tot op de heupen bedekte, al of niet (met veters aangehechte) mouwen bezat en in lengte varieerde naar de mode van de tijd. Vanaf de zeventiende eeuw wordt de functie van het wambuis overgenomen door het vest, dat oorspronkelijk een kledingstuk was met lange of halflange mouwen en lange panden. Later ontwikkelt het vest zich door weglating van de mouwen en panden tot het kledingstuk dat sinds het begin van de negentiende eeuw onder het jasje van een herenkostuum gedragen wordt. (Meer informatie over de ontwikkelingsgeschiedenis van het wambuis en het vest en de benamingen ervoor is te vinden in Schrijnen 1923: 233-234, Roukens 1937: 197-200 en Van Attenhoven 1986: 18-19.)

TRUI

Kaart 22, pag. 254

DC 40 (1965) (001c), N 23 (1964) (069, 096);
 Beverlo Wb. (264), Boorse Wb. (079),
 Bree Wb. (449), Diepenbeek Wb. (045, 246,
 248), Genk Wb. (370), Gennep Wb. (186),
 Gronsveld Wb. (495), Hasselt Wb. (366),
 Heerlen Wb.2 (425, 436), Kerkrade Wb.
 (274), Kortessem Wb. (531, 596), Lommel
 Wl. (353), Maastricht Wb. (249), Meeswijk
 Wl. (658, 679), Meeuwen Wl. (216), Niel-bij
 St.Truiden Wl. (II.440), Roermond Wb. (294,
 295), Sint-Truiden Wb. (229, 243), Sittard
 Wb. (230, 432), Tongeren Wb. (154, 608,
 619), Weertlands Wb. (C4-011), Zonhoven
 Wb. (506);
 Beenen, P. (1973) (250), Bettens, A. (1954)
 (129, 132), Celis, A. (1975) (193), Schoels,
 A. (1947) (092).

Een gebreid, geheel gesloten wollen kledingstuk met lange mouwen voor het bovenlichaam.

Een informant voor Lommel vermeldt **hemdbroek** (*hembroek*) met de toelichting 'ouder'. In Tongeren Wb. is ook de Bargoense term **flok** opgetekend.

Op de kaart is het trefwoord **pull-over** niet opgenomen om de overzichtelijkheid te bevorderen.

tricot (fr.): freq. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg., Oostlb., Weertlds., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds., Trichterlds., Dommellds. en Zuidgeld.Lb., verspr. Kleverlds.; ook in Hasselt en Gingelom.

tricotje (<fr.) (*tricoke*): Neerpelt.

triek: verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Klimmen, Eksel, Meterik en Sevenum.

trui: freq. in Nl.Lb. en aansluitend Centr.Maaslds. en Bilzerlds.; ook in Meeuwen, Beringen, Herk-de-Stad, Sint-Truiden, Leopoldsburg, Kwaadmechelen en Lommel.

truitje (ook *truike*): Valkenburg, Weert, Neeritter, Urmond, Lommel en Boekend.

pullover (ook *plover*): verspr. Tongerlds., Truierlds. en Brab.Lb., zeldz. Horns, Maaskemp. en Centr.Maaslds.; ook in Vaals, Teuven, Heythuysen, Roermond, Klimmen, Achel, Kaulille, Boekt/-Heikant, Kermt, Paal, Borgloon en Venlo.

pull: Hasselt.

stoep (ook *stoeb*): freq. Ripuar., Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Grathem.

stoepje (*stoebke, stoepke*): Munstergeleen, Jabeek en Waubach.

wollen stoepje (*wollen stoepke*): Sittard.

vareuse (fr.) (ook *vreus*): freq. Bilzerlds., Tongerlds. en Lonerlds.; verspr. Demer- en Zuiderkemp.; ook in Genk, Meeswijk, Kanne, Beverlo, Beringen, Niel-bij-St.-Truiden en Linkhout.

bloes: verspr. Tongerlds. en Truierlds.; ook in Mechelen-aan-de-Maas, Rosmeer, Lummen, Kermt, Beverlo, Opheers en Linkhout.

bloesje (*bloeske*): Tessengerlo.

gestrikte bloes: Hoepertingen, Riksingen en Teuven.

wambuis (*wames, wammes*): verspr. Tongerlds., Demerkemp., Lonerlds., Truierlds. en Getelds.

wollen wambuis (*wollen wames*): Beverlo.

lijf: Borgloon.

gestrikt lijf: Riksingen.

jumper: Guttecoven, Schimmert en Wijk.

sweater (eng.): Vaals.

maillot (fr.): Sittard Wb., Maastricht Wb. en in Neeritter.

kamizool (<fr.): Swalmen, Maaseik en Maasbracht.

vest: Pey.

bef: Romershoven.

wordt aangetrokken en voorzien is van mouwen (in tegenstelling tot de SLIP-OVER).

Pullover is een relatief jong woord. Het is ontleend aan het Engelse *pull-over*, dat in de *New English Dictionary* voor het eerst in 1925 in de betekenis 'gebreid kledingstuk' is opgetekend.

pullover (ook *plover*): freq. in heel Lb. behalve in het Lonerlds.

pull: Sint-Truiden en Borgloon.

tricot (fr.): zeldz. Oostlb., Maaskemp., Centr.Maaslds. en Trichterlds.; ook in Bocholtz, Hamont en Eksel.

schipperstricot (<fr.): Neerpelt.

schippertje (*schipperke*): Diepenbeek.

vareuse (fr.) (ook *vreus*): verspr. Bilzerlds., Tongerlds. en Lonerlds.; ook in Maaseik, Lummen en Linkhout.

trui: Bocholtz, Lutterade, Boshoven, Eisden, Maastricht en Lommel.

trui met mouwen: Klimmen.

wambuis (*wames, wammes*): Hasselt, Beringen, Hoepertingen, Zelem en Linkhout.

vest (ook *ves*): Blerick, Tegelen en Tungalroy.

kamizool (<fr.): Grathem, Roermond en Hoensbroek.

stoep (ook *stoeb*): Hoensbroek, Waubach en Bocholtz.

mouwenstoep: Hoensbroek.

bloes: Linkhout en Sint-Truiden.

borstrok: Lanklaar.

hemd: Rotem.

hemdje (*hummeke*): Diepenbeek.

lijf: Borgloon.

lijf met lange mouwen: Riksingen.

sous-pull (fr.): Gingelom.

jumper: Puth en Bemelen.

PULLOVER

N 23 (1964) (070a);

Bree Wb. (335), Diepenbeek Wb. (188, 205), Hamont Wl. (374), Lommel Wl. (251), Meeswijk Wl. (506), Meeuwen Wl. (178), Niel-bij-St.Truiden Wl. (II.217), Tongeren Wb. (467), Zonhoven Wb. (373);

Celis, A. (1975) (183).

Een gebreid kledingstuk, trui vest zonder knopen dat over het hoofd

SLIP-OVER

N 23 (1964) (070b);

Diepenbeek Wb. (058), Tongeren Wb. (101);

Celis, A. (1975) (077).

Een gebreid kledingstuk, trui-vest zonder mouwen en zonder knopen dat over het hoofd wordt aangetrokken. De informanten voor Maasbracht en Susteren noteren dat **slip-over** ten tijde van de opvraging in 1964 een relatief nieuw woord is. Voor Belgisch-Limburg is het niet opgetekend.

slip-over: freq. in Nl.Lb.**slipper:** Wijk.**slip:** Teuven.

pullover (ook *plover*): verspr. Trui-erlds.; ook in Bocholtz, Posterholt, Mheer, Boeket/Heisterstraat, Boshoven, Bocholt, Bree, Neeroeteren, Boorseme, Stein, Neerharen, Eigenbilzen, Tongeren, Millen, Boekt/Heikant, Kermt, Paal, Halen, Boekend en Venlo.

pullover zonder mouwen (ook *plover zonder mouwen*): Teuven, Bree, Lanklaar, Stokkem, Hoeselt, Mal en Zelem.

pullover met korte mouwen: Maas-eik.

overgooier: Oirsbeek, Grathem, Diepenbeek en Halen.

overtrekker: Hamont.**trui:** Lommel, Beringen en Eisden.**trui zonder mouwen:** Lommel.**korte trui:** Bergen.

tricot (fr.): Horn, Neeroeteren, Rotem, Mechelen-aan-de-Maas en Achel.

tricot (fr.) **zonder mouwen:** Opglabbeek en Eijsden.

vareuse (fr.) (ook *vreus*): Tessen-derlo, Linkhout en Lummen.

vareuse (fr.) **zonder mouwen:** Rosmeer, Opheers en Borgloon.

vareusetje (<fr.) (*vreuske*): Zichen-Zussen-Bolder.

vareusetje (<fr.) **zonder mouwen** (*vreuske zonder mouwen*): Rik-singen en Val-Meer.

vest (ook *ves*): Tegelen, Nunhem, Boeket/Heisterstraat, Eind, Tungalroy en Guttecoven.

vest zonder mouwen: Klimmen.

wollen vest zonder mouwen: Bleijerheide.

gestrikt vest: Hoensbroek.**kamizool** (<fr.): Vliermaal.

gestrikte kamizool (<fr.): Borgloon en Oost-Maarland.

kamizootje (<fr.) (*kamizoolke*): Swalmen.

gilet (fr.): Neerpelt.**giletje** (<fr.) (*gileke*): Hasselt.

wambuis (*wames*): Kwaadmechelen en Linkhout.

wambuisje (*wameske*): Horn.

onderwambuis (*onderwames*): Beringen.

bloes: Linkhout en Sint-Truiden.

débardeur (fr.): Diepenbeek Wb., Tongeren Wb. en in Gingelom.

stoep (ook *stoeb*): Buchten, Lutterade en Puth.

VEST

Kaart 23, pag. 254

N 23 (1964) (067), N 59 (1973) (143a), SGV (1914) (040), ZND 08 (1925) (043), ZND 16 (1934) (011), ZND B1 (1940sq) (070), ZND m (Dupont, Houben, Langohr, Mathys); Beverlo Wb. (090, 181), Boorseme Wb. (079), Bree Wb. (520), Gennep Wb. (061, 196), Gronsveld Wb. (575), Hamont Wl. (512, 534), Hamont-Achel Wb. (128), Hasselt Wb. (496), Heerlen Wb.2 (456), Lommel Wl. (101, 373), Maastricht Wb. (120, 469), Meerlo-Wanssum Wb. (311), Meeswijk Wl. (232, 739), Meijel Wb. (071), Niel-bij-St.Truiden Wl. (I.419), Roermond Wb. (264, 306), Sint-Truiden Wb. (249), Sittard Wb. (170, 462), Tegelen Wb. (112, 127, 130), Tongeren Wb. (710), Tungalroy Wb. (091), Uikhoven Wl. (050), Valkenburg Wb. (196),

Venlo Wb. (276, 283), Weertlands Wb. (C4-011), Zonhoven Wb. (146, 524, 548); Beenen, P. (1973) (270), Bettens, A. (1954) (072), Celis, A. (1975) (105), Schoels, A. (1947) (093).

Bovenkledingstuk zonder mouwen en met knopen voor mannen, gedragen onder het jasje van een driedelig pak.

De informant voor Kwaadmechelen bestempelt **ziep** als een ouder dialectwoord.

kamizool (<fr.) (ook *kammerzool*, *kamzool*): freq. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg., Zuid.Oostlb., Trichterlds., Bilzerlds., Tongerlds., Lonerlds., Truierlds. en Getelds., verspr. Maaskemp., Centr.-Maaslds. en Demerkemp.; ook in Roermond, Vlodrop, Posterholt, Thorn, Stevensweert, Blerick en Sevenum.

kamizooltje (<fr.) (*kamizolleke*, *kamizoolke*): freq. Centr.Maaslds. en aansluitend Zuid.Oostlb.; ook in Boeket/Heisterstraat, Eind, Stevensweert, As, Bilzen, Neerpelt, Blerick en Venlo.

wambuis (*wames*, *wammes*): verspr. Westlb. en Truierlds.; ook in Valkenburg, Weert, Opglabbeek, As, Diepenbeek, Tessengerlo, Halen en Venlo.

wambuisje (*wameske*, *wammeske*): freq. Noord.Oostlb., Weertlds., Horns, Maaskemp., Dommellds. en Demerkemp., verspr. Centr.-Maaslds.; ook in Sittard, Hoensbroek, Beringen, Halmaal, Boekend, Meijel en Maasbree.

vest (ook *ves*, *west*): freq. Ripuar. en Kleverlds., verspr. Oostlb-Rip. overgg., Oostlb., Dommellds. en Zuidgeld.Lb.; ook in Tungalroy, Bree, Opglabbeek, Guttecoven, Stein, Maastricht, Helchteren, Paal, Beringen, Wellen, Horpmaal en Lommel.

vestje (ook *vesje*, *veske*): freq. Dommellds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Tegelen, Reuver, Weert en Lommel.

gilet (fr.): freq. Zuid.Oostlb., Centr.-Maaslds. en Trichterlds., verspr. Maaskemp., Westlb., Truierlds., Brab.Lb. en Lommels; ook in Tegelen, Roermond, Thorn, Bilzen, Tongeren en 's-Heren-elderen.

giletje (<fr.) (*gileke*): Roermond, Herten (bij Roermond), Mesch, Bree, Opgrimbie, Wijk, Peer, Koersel, Linkhout en Lommel.

rompje (*romke*, *rompke*): Tegelen, Steyl, Belfeld en Grubbenvorst.

kavekje (*kavekske*): Sittard.

kieltje (*kielke*): Stevoort.

borstdoek: Helchteren.

borstlap: Heusden, Zolder en Houthalen.

borstlapje (*borstlapke*): Boekt/Heikant.

hemdje (*hemke*): Grevenbicht/Papenhoven.

kazavek: Lozen.

ziep: Kwaadmechelen.

JUMPER

Kaart 24, pag. 255

N 23 (1964) (049b add., 095, 096); Bree Wb. (166, 216), Diepenbeek Wb. (110), Hasselt Wb. (095, 160), Kortessem Wb. (152, 206), Lommel Wl. (103, 133), Sint-Truiden Wb. (117), Tongeren Wb. (191), Uikhoven Wl. (025), Weertlands Wb. (C4-004), Zonhoven Wb. (070, 149).

Damestrui of soortgelijk kledingstuk in de vorm van een vest.

jumper: freq. Oostlb., Weertlds., Horns, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Centr.Maaslds. en Trichterlds.; ook in Tongeren, Kermt, Hasselt en Lommel.

gebreide jumper: Meerssen.
jumpertje (*jumperke*): Neeritter en Maastricht.
vest (ook *ves*, *west*): freq. in Nl.Lb.
vestje (ook *vesje*, *veske*): Eind, Oost-Maarland, Lommel, Hout-Blerick, Venlo en Meijel.
golf: freq. Demerkemp. en in Haspengouw; ook in Opglabbeek, Maaseik, Rotem, Tessenderlo en Lommel.
golfje (*golfke*): Bree, Neerharen, Riksingen, Boekt/Heikant en Lummen.
casaquin (fr.): Bree, Lanklaar, Uikhoven, Diepenbeek, Wintershoven, Zonhoven, Hasselt, Paal, Kortessem, Zelem en Halen.
jasje (*jaske*): Neeritter, Ophoven, Mechelen-aan-de-Maas, Boorseme, Eijsden, Achel en Linkhout.
gestrikt jasje (*gestrik jaske*): Borg-haren.
gestrokken jasje (*gestrokken jaske*): Eksel.
wollen jasje (*wollen jaske*): Grathem.
blazer (eng.): Leopoldsburg en Velm.
cache-coeur (fr.): Diepenbeek.
gilet (fr.): Teuven.
jacquet (<fr.): Beringen.
kazavek: Bree.
korte paletot (fr.) (*korte palto*): Borlo.
bloes: Donk (bij Herk-de-Stad) en Val-Meer.
losse bloes: Kwaadmechelen.
stoep (*stoeb*): Brunssum.
tricot (fr.): Vlodrop en Mechelen.
trui: Neer en Roermond.

WAMBUIJS

N 23 (1964) (051);
 Beverlo Wb. (298), Bree Wb. (501), Genk Wb. (373), Hasselt Wb. (515), Heerlen Wb.2 (289, 326, 332), Kerkrade Wb. (305, 312),

Maastricht Wb. (055, 492), Meerlo-Wanssum Wb. (322), Meeuwen Wl. (234), Roermond Wb. (319), Sittard Wb. (484), Tungalroy Wb. (090), Zonhoven Wb. (548).

Een voormalig over het hemd gedragen nauwsluitend, kort kledingstuk voor mannen dat het lijf van de hals tot aan het middel bedekte.

wambuis (ook *wames*, *wammes*): freq. in heel Lb.
wambuisje (*wameske*, *wammeske*): freq. Noord.Oostlb., Weertlds., Horns, Maaskemp., Centr.-Maaslds. en Zuidgeld.Lb.; ook in Puth, Oirsbeek, Hoensbroek, Eijsden, Ketsingen, Neerpelt en Kaulille.
buis: Middelaar, Tegelen en Maastricht.
buisje (*buiske*): Stokkem en Maastricht.
kiel: Mechelen, Haelen, Roermond, Rothem, Klimmen, Mheer, Weert, Holtum, Urmond, Tongeren, Kwaadmechelen, Lommel, Bergen en Oirlo.
roefkiel: Hoeselt.
kieltje (*kielke*): Meerssen en Riksingen.
kamizool (<fr.): Heerlerheide, Teuven, Jabeek, Bemelen, Romershoven, Vliermaal en Halen.
kamizooltje (<fr.) (*kamizoolke*): Stevensweert.
vest: Achel.
vestje (*vesje*): Blerick.
bloes: Heerlen en Borgloon.
windbloes: Neeritter en Mechelen-aan-de-Maas.
windjak: Neeritter.
boezeroen (*bazeroen*): Haelen.
hemd (*hemme*, *humme*): Heerlen.
stoep: Nieuwenhagen.
vareuse (fr.) (*vreus*): Linkhout.
wams: Kerkrade.
waop: Kerkrade Wb.

1.2.3 Hemden

Een hemd is oorspronkelijk een onderkledingstuk van linnen, katoen, wol enz., dat gewoonlijk op het blote lijf wordt gedragen. Nadien wordt de benaming **hemd** ook gebruikt voor een overhemd. In *Van Dale* zijn tegenwoordig beide betekenissen opgenomen. Misschien heeft de benaming **Engels hemd** voor 'een overhemd van fijn linnen met of zonder plooiel, waarvan de borst gestreken wordt' een rol gespeeld in het ontstaan van de betekenis overhemd.

In de beide provincies Limburg kent **hemd** heel wat verschillende uitspraakvarianten (zie kaart 25, pag. 255: Hemd (fonologisch)). *Hemd* zelf komt voor in het noorden van Nederlands-Limburg en in een gebiedje ten noorden van Heerlen. Uit een oudere vorm *hemde is door assimilatie de vorm *hemme* of *himme* ontstaan die nog voorkomt in Centraal-Haspengouw. Wegval van de onbeklemtoonde eindlettergreep (sjwa-apocope) heeft in het noorden van Belgisch-Limburg geleid tot *hem*. Door ronding van *hemme* is *humme* ontstaan, de meest voorkomende benaming in het centrale deel van Nederlands-Limburg en in het zuidwesten van Belgisch-Limburg. In sommige dialecten in het Maaskempens is *humme* nadien terug ontrend tot *hemme*, *himme*. *Hum* in de omgeving van Tessenderlo en Beringen kan het resultaat zijn van ronding van *hem* of van sjwa-apocope van *humme*. In het oosten van Nederlands-Limburg is door dissimilatie *hemp* ontstaan. In Zonhoven en Houthalen ten slotte is *hump*, met ronding én dissimilatie, opgetekend.

Om beide hemden van elkaar te onderscheiden zijn nadien de benamingen **onderhemd** en **overhemd** ontstaan. In de Klassieke Oudheid bestond het overhemd nog niet en ook in de zestiende eeuw beschouwde men het overhemd als een luxe die slechts de bevoorrechte kringen toekwam. Het overhemd zoals we dat vandaag kennen kreeg pas in de negentiende en twintigste eeuw de vorm die ongeveer overeenstemt met het huidige overhemd (Van Attenhoven 1986).

OVERHEMD

Kaart 26, pag. 256

N 23 (1964) (071).

Een hemd met een kraag en met een knoopsluiting vooraan, gewoonlijk uit fijnere stof, dat over het ondergoed heen gedragen wordt.

overhemd (ook *overhem*, *overhemme*, *overhemp*, *overhempt*, *overhumme*, *overhump*): freq. Ripuar., Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb., Centr.-Maaslds. en Trichterlds., verspr. Noord.Oostlb., Weertlds., Horns, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., zeldz. in Belg.Lb.

hemd (ook *hem*, *hemme*, *hemp*, *hum*, *humme*): freq. in Belg.Lb., verspr.

Oostlb-Rip. overgg., Zuid.Oostlb., Centr.Maaslds. en Trichterlds.; ook in Kerkrade, Roermond en Oirlo.

sporthemd (ook *sporthemme*, *sporthemp*, *sporthempt*, *sporthum*, *sporthumme*): freq. Noord.Oostlb., Weertlds., Horns, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Teuven, Susteren, Limbricht, Rothem, Bree, Holtum, Rekem, Neerharen, Heugem, Millen, Beringen, Borlo en Halen.

sporthemdje (*sporthummeke*): Halen.

Engels hemd (ook *Engels hemp*, *Engels humme*): verspr. Noord.-Oostlb., Weertlds. en Horns; ook in Heerlen, Eijsden, Blerick, Venray en Meijel.

borsthemd (*borsthem*): Achel en Eksel.

bovenhemd (*bovenhumme*): Echt/-Gebroek.
manshemd (*manshumme*): Maaseik.
werkhemd (*werkhumme*): Klimmen.
zondagshemd (*zondeshumme*): Klimmen.

HALFHEMD

N 23 (1964) (072);
 Gennep Wb. (064), Hasselt Wb. (140), Meeuwen Wl. (034), Sittard Wb. (048, 104, 366);
 Schoels, A. (1947) (047).

Een kort, slechts tot het midden reikend overhemd of los linnen borststuk dat onder de halsopening van het vest gedragen wordt.

front: freq. Oostlb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Heerlen, Weert, Stevensweert, Urmond en Maastricht.

frontje (ook *frontsje*): Roermond, Puth, Hoensbroek, Grathem, Maasbracht, Urmond, Neerharen, Wijk en Venray.

fronthemd (*fronthum*): Beringen.

voorfront: Sittard.

borst: Tegelen, Panningen, Vlodrop, Klimmen, Weert, Lanklaar, Eijsden, Halen en Blerick.

borstje (*borske, borstke, brosjje*): Kerkrade, Borgharen, Wijk en Tongeren.

borststuk: Neerpelt, Stokkem en Linkhout.

borsthemd (*borsthemme, borsthumme*): Meeuwen, Lanklaar, Eijsden en Kermt.

borsthart: Linkhout.

borstrok: Ophoven.

borstlap: Klimmen, Maaseik, Diepenbeek, Riksingen, Hamont, Beverlo, Borgloon en Kwaadmechelen.

boezem: Halen en Herk-de-Stad.

stijve boezem: Hoeselt.

boezemlap: Velm.

zeverlap: Bree, Eksel, Lummen en Kermt.

witte lap: Mechelen.

lap: Haelen.

lapje (*lapke*): Zelem.

overhemd (ook *overhemme, overhumme*): Herten (bij Roermond), Limbricht, Oirsbeek, Neeritter, Thorn, Neeroeteren, Holtum, Mechelen-aan-de-Maas en Wintershoven.

overhemdje (*overhumpke*): Ell.

wit overhemd (*wit overhemme*): Bree.

sporthemd (*sporthemme*): Mal.

voorhemd (ook *voorhemp*): Ottersum en Bleijerheide.

halfhemd (*halfhemme, haufhemp*): Opheers en Bocholtz.

klein hemd: Bergen.

open hemd: Tessenderlo.

bef: Tungalroy en Guttecoven.

befje (*befke*): zeldz. Zuid.Oostlb.; ook in Egchel, Horn en Venray.

devant (fr.): verspr. Lonerlds. en Truierlds.; ook in Hasselt.

devantje (<fr.) (*devanke*): Hasselt.

bleek: Geulle en Sittard.

boezeroen (*bazeroen*): Tungalroy.

chemisetje (<fr.): Sittard.

col (fr.): Leopoldsburg, Val-Meer en Zichen-Zussen-Bolder.

kravat (<fr.) (*kervat*): Maasniel.

plastron (fr.): Borgloon en Millen.

notenslager: Maastricht.

schlafitt (<du.) (*sjlaviet*): Chèvremont.

schoppenaas: Panningen.

slab: Achel.

slipje (*slipske*): Sevenum.

sop (*sjop*): Bree.

voorste, het -: Boekt/Heikant, Echt/-Gebroek en Teuven.

voorzetsel: Oost-Maarland.

wasplank: Mheer.

JONGENSBLOUSE

N 23 (1964) (087);

Niel-bij-St.Truiden Wl. (I.168);

Celis, A. (1975) (050).

bloes: freq. in heel Lb.
jongenbloes: Maasniel.
jongensbloes: Heerlen, Mechelen, Tegelen, Nunhem, Schimmert, Meerssen, Maastricht, Neerharen, Romershoven, Borgloon en Blerick.
jongensbloesje (*jongensbloeske*): Roermond.
bloesje (*bloeske*): Sittard, Klimmen, Gronsveld, Rosmeer, Riksingen, Beringen en Tessengerlo.
windbloes: verspr. Centr.Maaslds.; ook in Nuth/Aalbeek, Mesch, Bree, Neeroeteren, Wintershoven, Achel, Kaulille, Hasselt, Paal, Zelem, Halen en Lommel.
blaasbloes: Wijk.
blazer (eng.): Herk-de-Stad en Brunssum.
blouson (fr.): verspr. Truierlds.; ook in Einighausen, Neeritter, Millen, Eksel en Leopoldsburg.
jongensvareusetje (<fr.) (*jongesvareuske*): Hoeseit.
jongenshemd (*jongenshum*): Boekt/Heikant.
sporthemd (*sporthumme*): Sint-Truiden.
sportbloes: Kermt.
overbloes: Maaseik.
losse bloes: Bergen.
dunne stoep: Teuven.
jack (eng.): Tegelen.
kiel: Bemelen.
vest: Neerpelt.
vestje (ook *veske*): Lommel en Neerpelt.
vechtjasje (*vechtjaske*): Bree.

DAMESBLOUSE

N 23 (1964) (091); Diepenbeek Wb. (203), Hamont Wl. (055), Hasselt Wb. (077), Heerlen Wb.2 (289), Kerkrade Wb. (062), Kortesseem Wb. (031), Lommel Wl. (039), Maastricht Wb. (040, 164), Meerlo-Wanssum Wb. (074), Meeswijk Wl. (056, 105), Meeuwen Wl. (032), Niel-bij-

St.Truiden Wl. (1.168), Roermond Wb. (037), Sint-Truiden Wb. (211), Sittard Wb. (049), Tongeren Wb. (075, 551), Uikhoven Wl. (010, 017), Zonhoven Wb. (052); Bettens, A. (1954) (032, 035), Celis, A. (1975) (050, 056, 061, 128).

bloes: alg. in heel Lb.
damesbloes: Hasselt.
rokbloes: Munstergeleen.
bloesje (*bloeske*): Tegelen, Mesch, Boeket/Heisterstraat, Oplabbeek, Wijk, Neerpelt en Eksel.
basquine (fr.): freq. Centr.Maaslds. ten westen van de Maas; ook in Borgharen, Kanne, Rosmeer, Riksingen, Tongeren en Kortesseem.
kazavek: Schimmert, Stokkem, Maastricht, Borgharen, Beverlo en Borgloon.
jak: Maasniel, Meerssen en Mechelen.
jakje (*jakske*): Maaseik.
chemisier (fr.): Diepenbeek Wb., Tongeren Wb., Sint-Truiden Wb. en in Gingelom.
cache-coeur (fr.): Gingelom.
jersey (eng.): Maastricht.
marinière (fr.): Gingelom.
stelser: Borlo.

JAK

Kaart 27, pag. 256

N 23 (1964) (090a, 090c, 090d), N 25 (1964) (063, add.), SGV (1914) (016), ZND 01 (1922) (542), ZND 27 (1938) (043), ZND m (Houben, Langohr, Raymaekers); Beverlo Wb. (114), Boorseem Wb. (078), Bree Wb. (207, 218), Diepenbeek Wb. (118), Gennep Wb. (091), Gronsveld Wb. (051, 193, 204), Hasselt Wb. (213), Kerkrade Wb. (123), Kortesseem Wb. (206), Lommel Wl. (130), Maastricht Wb. (021, 162, 178), Meerlo-Wanssum Wb. (147), Meeswijk Wl. (302), Meeuwen Wl. (118), Niel-bij-St.Truiden Wl. (1.543), Roermond Wb. (127), Sint-Truiden

Wb. (132), Sittard Wb. (033, 156, 169, 390, 501), Tongeren Wb. (040, 249, 708), Uikhoven Wl. (074), Valkenburg Wb. (019, 092, 093), Venlo Wb. (155), Weertlands Wb. (C4-004), Zonhoven Wb. (208); Bettens, A. (1954) (039), Schoels, A. (1947) (036, 060).

Een (meestal nauwsluitend) kledingstuk voor het bovenlijf van vrouwen: een lijf(je), vroeger de gewone daagse klederdracht van burger- en boerenvrouwen en -meisjes, in de plaats van een trui.

jak (ook *jek*): freq. Ripuar., Oostlb.-Rip. overgg., Oostlb., Weertlds., Horns, Maaskemp., Centr.-Maaslds., Trichterlds., Dommellds., Demerkemp., Beringerlds., Noorder- en Zuiderkemp., Lommels, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Truierlds. en Getelds.; ook in Rosmeer, Diepenbeek, Sint-Huibrechts-Hern en Kortessem.

jakje (*jakske, jekske*): verspr. Zuid.-Oostlb., Maaskemp., Centr.-Maaslds., Trichterlds. en Dommellds., zeldz. Tongerlds.; ook in Roermond, Weert, Neeritter, Hechtel, Zelem, Loksbergen, Lommel en Hout-Blerick.

jacque (<ofr.): verspr. Tongerlds.; ook in Bilzen en Wellen.

jacquet (<fr.): zeldz. Zuid.Oostlb.; ook in Bocholtz, Mechelen, Grathem, Stevensweert, Bree, Genk, Geulle, Zichen-Zussen-Bolder, Tongeren, Millen, Mal, Eksel, Boekt/Heikant, Kermt, Beringen en Sint-Truiden.

kazavek (ook *kajevak, kazavik, kazevak*): freq. Bilzerlds., Tongerlds., Demerkemp., Beringerlds., Lonerlds. en Truierlds., verspr. Zuid.Oostlb., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds. en Trichterlds.; ook in Roermond, Peer en Linkhout.

kazavekje (*kazevekske*): verspr. Zuid.Oostlb. en Trichterlds.; ook

in Bree, Maaseik, Boorse, Diepenbeek, Hasselt, Beverlo, Sint-Truiden, Mielen-boven-Aalst en Tessenderlo.

bolero (<fr.): freq. Zuid.Oostlb., verspr. Tongerlds. en Truierlds.; ook in Bocholtz, Heerlen, Waubach, Teuven, Tegelen, Egchel, Roermond, Tungalroy, Ophoven, Kerensheide, Borgharen, Neerpelt, Eksel, Lummen, Kermt, Hasselt, Beverlo, Beringen, Borgloon, Leopoldsburg, Kwaadmechelen, Lommel, Venlo en Oirlo.

boleroetje (<fr.) (*boleroke*): Boshoven, Guttecoven en Wijk.

bloes: verspr. Demerkemp., Lonerlds. en Truierlds.; ook in Nieuwenhagen, Waubach, Teuven, Welkenraedt, Tegelen, Herten (bij Roermond), Posterholt, Sittard, Hoensbroek, Ophoven, Lanklaar, Bilzen, Diepenbeek, Hoeselt, Beringen, Kwaadmechelen, Linkhout en Middelaar.

bloesje (*bloeske*): Tegelen.

basquine (fr.): freq. langs de Maas in het Centr.Maaslds. en Trichterlds., verspr. Tongerlds.; ook in Sittard, Rothem, Gronsveld, Thorn en Wellen.

basquinetje (<fr.) (ook *baskientsje*): Valkenburg en Klimmen.

mantel: Vliermaal, Kermt, Hasselt, Hoepertingen en Leopoldsburg.

manteltje (*mantelke*): Molenbeersel, Alt-Hoeselt, Piringen en Sint-Lambrechts-Herk.

stoep (ook *stoeb*): verspr. Zuid.-Oostlb.; ook in Guttecoven en Hoeselt.

paletot (fr.) (*palto*): Hoepertingen, Voort, Sint-Truiden en Borlo.

paletotje (<fr.) (*paltoke*): Riksingen, Tongeren en Koninksem.

kapot (<fr.): Hout-Blerick, Bocholt en Heerlen.

kapotje (<fr.) (ook *kapotsje*): zeldz. Zuid.Oostlb.; ook in Geulle.

kapotjak (<fr.): Blerick.

jupe (fr.): verspr. Tongerlds.; ook in Kuttehoven.
stel: verspr. Demerkemp.; ook in Genk en Diepenbeek.
stelser: Borlo.
stelsel: Wijer.
stensel (ook *stansal*): Wellen.
lijfje (*lijfke*): Heerlen, Neeroeteren, Vroenhoven, Wellen, Lommel en Grubbenvorst.
lee (ook *lei*): Borgloon, Duras en Aalst-bij-St.-Truiden.
blazer (eng.): Velm.
casaquin (fr.): Halen en Wellen.
chemisier (fr.): Leopoldsburg.
complet (fr.): Gingelom.
fannetje (*fanneke*): Sint-Truiden.
golf: Sint-Truiden en Mettekoven.
golfje (*golfke*): Sint-Truiden.
hemdbloes (*hempbloes*): Nuth/-Aalbeek.
jas: Hamont.
halve jas: Swalmen.
jasje (*jaske*): Sint-Truiden, Eisden en Mechelen-aan-de-Maas.
kort jasje (*kort jaske*): Nuth/Aalbeek.
gecentreerd jasje (*gecentreerd jaske*): Stokkem.
getailleerd (<fr.) **jasje** (*getailleerd jaske*): Wijk.
gestrikt vest: Puth.
jekker: Boekend.
kazakje (*kazakske*): Jeuk.
kiel: Heerlen, Millen en Zichen-Zussen-Bolder.
kleed: Maasniel.
klet (<fr.) (*klat*): Borgloon.
korset (<fr.) (*korsee*): Tessenderlo.
lempje (*lempke*): Wintershoven.
ondertaille (<fr.) (*ondertalie*): Kerkrade.
pitje (ook *pitsje*): Ulbeek en Vliermaal.
rok: Bilzen.
schootsjak: Hoensbroek.
schortel (*schottel*): Hees.
schorts (*schots*): Lontzen.
schurket: Zichen-Zussen-Bolder en Mheer.

slaapjak: Maastricht.
spencer (eng.): Sittard.
taille (fr.): Bleijerheide.
taillebloes (<fr.): Klimmen.
tailleurbloes (<fr.): Herk-de-Stad.
vareuse (fr.): Paal.
vrouwenbloes: Zelem.
vrouwenjacket: Bemelen.
vrouwenjak: Maaseik.
vrouwluijak (*vrouwliejak*): Bergen.
vrouwluipit: Borgloon.
zielenwarmer: Sittard, Chèvremont en Bocholtz.
zondagse bloes: Puth.

JACQUETJAK

N 23 (1964) (090b);
 Lommel Wl. (130);
 Bettens, A. (1954) (078), Celis, A. (1975) (114).

Kort getailleerd manteltje voor dames.

jacquet (<fr.): freq. Truierlds., zeldz. in overig Belg.Lb.; ook in Kerkrade, Reuver, Jabeek, Bemelen, Neeritter, Thorn en Maastricht.
jacquetje (<fr.) (ook *jacquetsje*): Lanklaar, Hasselt en Maastricht.
jacquelet (<fr.): Klimmen.
jacquetjak (<fr.): zeldz. Zuid.-Oostlb.; ook in Bocholtz, Tegelen, Stevensweert, Riksingem, Mal, Tessenderlo en Bergen.
jacquetjasje (<fr.) (*jacquetjaske*): Beringen.
jacquetkiel (<fr.): Millen.
jak: freq. Getelds.; ook in Baarlo, Haelen, Swalmen, Klimmen, Tungelroy, Achel, Beverlo, Kwaadmechelen en Blerick.
jakje (*jakske*): Beringen, Grathem en Maastricht.
schootsjak: Hoensbroek.
slipjak: Munstergeleen.
slippenjas: Belfeld.
stoepjas: Chèvremont.

jasje (*jaske*): Opglabbeek.

halve jas: Hamont.

driekwartjas: Schimmert.

trois quarts (fr.): Schimmert.

getailleerd (<fr.) **jasje** (*getailleerd*

jaske): Tegelen.

tailleur (fr.): Herk-de-Stat.

kazavek (ook *kazavik*): Maasbracht,
Linkhout en Romershoven.

mantel: Schinveld.

pitje (*pitsje*): Vliermaal.

1.2.4 Broeken

Een eigenlijke broek was aan alle oudere Indogermaanse volkeren onbekend (Van Ginneken 1935; vgl. Van Attenhoven 1986). De Indogermaanse mannen droegen slechts een dunnere of dikkere mantel en een schort of een schaamgordel. De lange mannenbroek die om de enkels werd samengebonden is een uitvinding van de oude nomadische veetelerscultuur in Centraal-Azië. Het betreft een soort brede lange broek, die door de Grieken spottend *thúlakoi* 'zakken' genoemd werd. Onder de westelijke Indogermanen zijn het vooral de Kelten die het eerst met die lange zakkenbroek in aanraking kwamen en ze gingen dragen. De meeste Keltische volkeren droegen evenwel slechts een korte kniebroek (Van Ginneken 1935).

Het uiterlijk van de broek is meermaals veranderd in de loop van de geschiedenis. In de zestiende tot achttiende eeuw was de tot even boven of onder de knieën reikende broek het meest algemeen in zwang. De lange broek zoals wij die kennen, ontstond rond 1800 (Van Attenhoven 1986), maar werd volgens het *Woordenboek der Nederlandse Taal* in de negentiende eeuw alleen door zeelieden gedragen. Het is pas in de twintigste eeuw dat de lange, tot op de voeten reikende broek de gewone klederdracht wordt.

Debrabandere (1993: 75) merkt voorts op dat de broek heel lang uitsluitend een mannenkledingstuk geweest is. In de jaren veertig golden vrouwen die een lange broek droegen volgens hem voor zedeloos. Dat rollenpatroon is inmiddels doorbroken en tegenwoordig dragen zowel mannen als vrouwen lange en korte broeken.

BROEK

Kaart 28, pag. 257

DC 09 (1940) (035), DC 35 (1963) (008), DC 39 (1965) (019), N 23 (1964) (052, 053a, 054a, 066), N 59 (1973) (155a), SGV (1914) (005), ZND 01 (1922) (150), ZND 16 (1934) (010), ZND 22 (1936) (023), ZND 47 (1950) (006a, 006b), ZND m (Coomans, Drieskens, Dupont, Fraussen, Gessler, Godelaine, GrGr, Houben, Mathys, Périlleux, Raymaekers, Vanderbeeken, Welter); Beverlo Wb. (049), Boorse Wb. (079), Bree Wb. (091), Diepenbeek Wb. (053), Gemmenich Wb. (047, 049, 051), Genk Wb. (070), Gennep Wb. (042), Gronsveld Wb. (082), Hamont Wl. (057), Hamont-Achel Wb. (023), Hasselt Wb. (089), Heerlen Wb.2 (292, 294), Kerkrade Wb. (064), Kortessem Wb. (053), Limburgs Id. (057), Lommel Wl. (041), Maas-tricht Wb. (044, 053), Meerlo-Wanssum Wb. (078), Meeswijk Wl. (128), Meeuwen Wl. (037), Meijel Wb. (068), Niel-bij-St.Truiden

Wl. (I.201), Roermond Wb. (039), Sint-Truiden Wb. (073), Sittard Wb. (052), Tegelen Wb. (078), Tongeren Wb. (091), Tungalroy Wb. (091), Uikhoven Wl. (018, 022), Valkenburg Wb. (037), Venlo Wb. (105), Weertlands Wb. (C4-001, C4-002), Zonhoven Wb. (064); Beenen, P. (1973) (102), Niesten, P. (1942) (022);

Een bovenkledingstuk met twee pijpen ter bedekking van de benen en het onderlijf.

broek: alg. Trichterlds., Bilzerlds., Tongerlds., Demerkemp., Beringerlds., Lonerlds., Truierlds. en Brab.Lb., freq. Oostlb-Rip. overgg., Zuid.Oostlb., Maaskemp., Centr.Maaslds., Dommelds. en Lommels; ook in Gemmenich, Kelmis, Baarlo, Ophoven en Venray.

boks: alg. Noord.Oostlb., Weertlds., Horns, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.,

freq. Ripuar., Oostlb.-Rip. overgg., Zuid.Oostlb., Maaskemp., Centr.-Maaslds. en Dommellds.; ook in Lanaken, Maastricht, Wijk, Hechtel en Lommel.

bots: freq. Geullds.; ook in Gemmenich en Eynatten.

brits: Valkenburg Wb.

VEEL TE WIJDE BROEK

Kaart 29, pag. 257

N 23 (1964) (065), N 59 (1973) (162, 163); Gennep Wb. (063, 103), Gronsveld Wb. (135), Hamont Wl. (121), Heerlen Wb.2 (310), Lommel Wl. (085), Maastricht Wb. (100), Meerlo-Wanssum Wb. (170), Sittard Wb. (101), Venlo Wb. (242), Weertlands Wb. (C4-002).

Voor Maastricht is ook de uitdrukking **de wolken hangen laag** opgetekend.

In Gennep Wb. en Meerlo-Wanssum Wb. wordt voor het "hangend achterstuk van een broek die te wijd is" **kolf** vermeld.

flodderbroek: alg. Trichterlds., Bilzerlds., Tongerlds., Demerkemp., Beringerlds., Lonerlds., Truierlds. en Brab.Lb., freq. Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Lommel.

flodderboks: alg. Noord.Oostlb., Weertlds., Horns, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., freq. Ripuar., Oost.-Zuidlb., Zuid.Oostlb., Maaskemp., Centr.Maaslds. en Dommellds.; ook in Lommel.

fladderboks: Rotem en Sittard.

flotsbroek (ook *floetsbroek*): Gronsveld, Mheer, Mechelen-aan-de-Maas, Eijsden, Val-Meer en Zichen-Zussen-Bolder.

flotsboks: Guttecoven.

wijde broek (*wij broek*): Hoensbroek, Meerssen en Noorbeek.

te wijde broek (*te wijde broek*): Stein.
veel te wijde broek (*veelste wijde broek*): Eisden.

wijde boks (ook *wij boks*): Nieuwstadt, Geleen, Meeuwen, Neeroeteren, Holtum en Meijel.

te wijde boks: Meijel.

veel te wijde boks (*veelste wijde boks*): Venlo en Reuver.

boks die veel te wijd is: Bleijerheide.

boks die veel te breed is (*boks die veelste breed is*): Montzen.

brede boks (*brei boks*): As.

brede broek (ook *brei broek*): Tessenderlo en Teuven.

holbroek (ook *hoolbroek*): Diepenbeek, Vliermaal, Kermt, Opheers en Borlo.

broek wat te hol is: Bilzen.

te holle broek: Bilzen.

te grote broek: 's-Gravenvoeren.

te kale broek (*te kaal broek*): Zolder.

dikbuikbroek: Opglabbeek en Lanaken.

broek voor een dikbuik: Bilzen.

broek voor een mens met een dikke buik: Bilzen.

broek voor een dikke mens: Eisden.

broek voor een dikke: Bilzen.

broek voor een gezette: Bilzen.

boks voor een dikke: Venlo en Montzen.

boks voor een dikke mens: Reuver.

boks voor een corpulente heer: Bleijerheide.

boks voor dikke lui: Montzen.

boks voor dikbuiken: Meeuwen.

buikboks: Echt/Gebroek.

buikbroek: Ransdaal.

buikmaat: Stein.

polderbroek: Wintershoven, Tongeren, Borgloon, Velm en Sint-Truiden.

slodderbroek: Oirsbeek, Hoensbroek, Urmond en Zolder.

slodderboks: Bleijerheide.

volendammer: Genk, Maastricht en Ransdaal.

culottesbroek (<fr.) (*klotsbroek*):
Kwaadmechelen.
lodderbroek: Lutterade.
pensbroek (*pansbroek*): Meerssen en
Eijsden.
panserbroek: Puth.
rokbroek: Opglabbeek.
wambuisbroek (*wamesbroek*): Eis-
den.
windbroek: Maastricht.
losse broek: Schulin.
losse boks: Meeuwen.
boterboks: Weert.
kaasboks: Neerpelt.
kuikelboks: Weert.
slobboks: Venlo.
vollige boks: Born.
boks met flatspijpen: Opglabbeek.
boemelaar: Eijsden.
flodder: Meerssen.
wan: Lutterade.
zak: Doenrade.
hobbelzak: Echt/Gebroek.

LANGE BROEK

N 23 (1964) (055, 066), N 59 (1973) (154),
ZND 16 (1934) (010), ZND 22 (1936) (023a);
Kerkrade Wb. (221).

Een broek die tot op de schoenen of
tot aan de enkels reikt.

Een informant voor Borlo omschrijft
ook de **culotte** (fr.) (N 23, 066) als
de “gewone lange broek”.

broek: Mechelen, Schinveld, Hoens-
broek, Mheer, Stein, Eijsden,
Wintershoven, Vreeren, Velm en
Leopoldsburg.

mansbroek: Beverst.

lange broek (ook *lang broek*): alg.
Trichterlds., Bilzerlds., Tongerlds.,
Demerkemp., Beringerlds.,
Lonerlds., Truierlds. en Brab.Lb.,
freq. Oostlb-Rip. overgg., Zuid.-
Oostlb., Maaskemp., Centr.-
Maaslds., Dommelds. en Lom-
mels.

boks: Heerlen, Swalmen, Susteren,
Schinveld, Hoensbroek, Eind,
Molenbeersel, Grathem, Venlo en
Sevenum.

lange boks (ook *lang boks*): alg.
Noord.Oostlb., Weertlds., Horns,
Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., freq.
Ripuar., Oostlb-Rip. overgg.,
Zuid.Oostlb., Maaskemp.,
Centr.Maaslds. en Dommelds.;
ook in Hechtel en Lommel.

bots: Welkenraedt.

lange bots (*lang bots*): freq. Geullds.
pantalón (fr.) (ook *pantalong*): ver-
spr. Zuid.Oostlb.; ook in Kerk-
rade, Boshoven, Maastricht, Wijk
en Beringen.

KORTE BROEK

N 23 (1964) (057, 066), N 59 (1973) (158),
ZND 16 (1934) (010), ZND 22 (1936) (023b);
Meijel Wb. (069), Roermond Wb. (138).

Een broek die tot boven de knieën
reikt.

korte broek: alg. Trichterlds., Bil-
zerlds., Tongerlds., Demerkemp.,
Beringerlds., Lonerlds., Truierlds.
en Brab.Lb., freq. Oostlb-Rip.
overgg., Zuid.Oostlb., Maaskemp.,
Centr.Maaslds., Dommelds. en
Lommels.

kort broekje (*kort broekske*): Klim-
men, Gronsveld, Wijk, Vliermaal
en Kuringen.

broekje (*broekske*): Caberg, Eigen-
bilzen, Beverst en Vreeren.

broek: Urmond.

kinderbroek: Eisden.

jongebroek: Tongeren.

knibroek: Heerlen, Meerssen,
Rothem, Opglabbeek en Wijk.

kortbroek: Rekem.

half lange broek (*half lang broek*):
Rosmeer.

culottebroek (<fr.) (ook *klotbroek*):
Boorseme.

flotsbroek: Mheer.

fluitjesbroek: Kwaadmechelen,
Tessengerlo en Bilzen.

golfbroek: Diepenbeek.

Welshe broek: Mheer.

korte boks: alg. Noord.Oostlb.,
Weertlds., Horns, Zuidgeld.Lb. en
Kleverlds., freq. Ripuar., Oostlb-
Rip. overgg., Zuid.Oostlb.,
Maaskemp., Centr.Maaslds. en
Dommelds.; ook in Hechtel en
Lommel.

kort boksje (*kort bokske*): Meeu-
wen.

jongensboks: Tegelen, Neerpelt en
Maaseik.

jongensboksje (*jongensbokske*):
Blerick.

knieboks: Grathem en Roermond.

culotteboks (<fr.) (*klotboks*): Bree.

culotte (fr.): Klimmen, Gronsveld,
Grathem en Heugem.

korte bots: Lontzen, Welkenraedt en
Eupen.

capitula: Neeroeteren.

short (eng.): Horpmaal.

KLEPBROEK

Kaart 30, pag. 258

N 23 (1964) (054a), N 59 (1973) (156a),
ZND 47 (1950) (006c);
Beverlo Wb. (272), Diepenbeek Wb. (120),
Gennep Wb. (098, 131), Kerkrade Wb. (159),
Maastricht Wb. (189), Meijel Wb. (068), Sint-
Truiden Wb. (233), Sittard Wb. (182),
Tungelroy Wb. (091), Uikhoven Wl. (079,
175), Zonhoven Wb. (504).

Een broek met sluitklep aan de voor-
kant.

De informanten voor Nuth/Aalbeek
en Wijk vermelden dat **snelzeiker**
een vulgair woord is.

klepbroek (ook *klapbroek*, *klip-
broek*): freq. Zuid.Oostlb., Centr.-
Maaslds., Trichterlds., Bilzerlds.,

Tongerlds., Demerkemp. en
Lonerlds.; ook in Ransdaal,
Heerlen, Genk, Beringen, Borlo en
Leopoldsburg.

klepjesbroek (*klepkesbroek*): Eigen-
bilzen.

kleppenbroek: Mechelen-aan-de-
Maas.

broek bet een klep (*broek be een
klep*): Zolder.

broek met een klep: Klimmen en
Ketsingen.

broek met een klep vanvoor:
Eisden.

klepboks: alg. Noord.Oostlb.,
Weertlds., Horns, Zuidgeld.Lb. en
Kleverlds., verspr. Zuid.Oostlb. en
Centr.Maaslds.; ook in Chèvre-
mont, Bocholtz, Heerlen, Bree,
Sint-Huibrechts-Lille en Kaulille.

kleppenboks: Bocholtz.

boks met een klep: Reuver.

boks met klep: Geleen, Thorn, Bree,
Oplabbeek en Mechelen-aan-de-
Maas.

klep (*klap*): Tungelroy Wb.

valbroek: Wijchmaal, Zonhoven,
Paal, Sint-Truiden en Kerkom.

valdeur: Grote-Brogel, Bree, Rijk-
hoven, Peer, Heusden, Hechtel,
Zonhoven, Paal en Sint-Truiden.

valdeurbroek: Paal.

broek met valdeur: Tessenderlo en
Heusden.

broek bet een valdeur (*broek be een
valdeur*): Sint-Truiden.

broek met een valdeur: Lanklaar,
Uikhoven, 's-Herenelderden,
Beverlo en Tessenderlo.

broekje met een valdeur (*broekske
met een valdeur*): 's-Herenelderden.

valboks: Neerpelt en Kessenich.

boks met valdeur: Neerpelt, Eksel
en Maaseik.

valbrevier: Neerpelt.

paanboks: Neeritter.

boks met een paan: Panningen,
Haelen en Nunhem.

lok: Eind en Ophoven.

lokboks: Egchel en Ell.

boks met een lok: Maaseik.
boks met voor een slag: Montzen.
broek bet blaffetuurtje (*broek be blaffetuurke*): Halen.
broek wat vanvoor overeen gaat: Bilzen.
fluitjesbroek: Opgrimbie, Kleine-Spouwen, Diepenbeek, Beringen, Sint-Truiden en Tessenderlo.
polderbroek (ook *pollerbroek*): Bilzen, Herderen, Vliermaalroot, Hoeselt en Heers.
kontlapbroek: Diepenbeek.
zitbroekje (*zitbroekske*): Remersdaal.
kakbroek: Lanaken, Eigenbilzen, Neerpelt en Sint-Truiden.
kakboks: Bree.
snelzeiker: Nuth/Aalbeek en Wijk.
onderlosser: Gennep Wb.
barboteuse (<fr.): Hulst/Konijnsberg.
knopenboks (*knofenboks*): Kerkrade Wb.
zomerse boks: Boeket/Heisterstraat.
mansboks: As.
mansbroek: Borgloon.
matrozenbroek: Lanaken.

BROEK MET SPLIT —————

N 23 (1964) (053a), N 59 (1973) (155a).

Een broek met een split aan de voorkant.

fluitjesbroek (ook *fluikesbroek*, *fluitesbroek*, *fluitsjesbroek*): verspr. Truierlds.; ook in Bree, Lanklaar, Maastricht, Val-Meer, Zichen-Zussen-Bolder, Millen, Kermt, Hasselt, Beverlo, Halen en Lommel.
fluitjebroek (*fluitsjebroek*): Achel.
fluitbroek: Beringen.
fluitboks: Weert.
fluitjesboks: Heythuysen, Bocholt, Neeroeteren en Holtum.
broek met gulp: Stein, Doenrade en Eijsden.

broek met een gulp: Brunssum, Klimmen, Lanaken en Maastricht.
broek met een gulp vanvoor: Eijsden.
boks met een gulp (ook *boks me een gulp*): Montzen, Reuver, Horst en Meijel.
gulpboks: Neeritter, Grathem, Hout-Blerick, Venlo en Bergen.
gulpenboks: Bleijerheide.
roetsjboks: Stevensweert.
roetsjbroek: Noorbeek.
broek met roetsj: Munstergeleen.
broek met een roetsj: Klimmen.
broek bet sous patte (fr.) (*broek be seplat*): Zolder.
gaarbroek: Hoeselt.
garenbroek: Rosmeer.
broek bet gaar (*broek be gaar*): Zolder.
broek met een gaar: Bilzen.
broek met een plooitje vanvoor: Bilzen.
broek met een kot vanvoor (*broek me een kot vavoor*): Boekt/Heikant.
boks met een piskot: Neerpelt.
boks met een snal (<du.): Tegelen.
boks met spleet: Geleen.
boks met een spleet: Born.
boks met schrijdersgat (*boks met schrijdersgat*): Meeuwen.
boks met een schrijdersgat (*boks met een schrijdersgat*): Meeuwen.
boks met presenteerblad: Venlo.
boks met avapeur: Thorn.
mansbroek: Schimmert, Boorseme, Diepenbeek, Vliermaal, Tongeren, Zolder, Paal, Borgloon, Borlo, Leopoldsburg en Halen.
mansluibroek: Puth.
mansboks: Maaseik.
herenboks: Echt/Gebroek.
jongensboks: Boshoven.
poortbroek: Halen.
preutbroek: Opheers.
splitbroek: Bemelen.
snelzeiker: Eksel.

GESTREEPTE BROEK

Kaart 31, pag. 258

N 23 (1964) (048a add., 056), N 59 (1973) (149 add., 157);
Boorseem Wb. (076), Gennep Wb. (070, 179), Maastricht Wb. (116, 414), Meeswijk Wl. (228), Meeuwen Wl. (083), Meijel Wb. (071), Niel-bij-St.Truiden Wl. (II.360), Roermond Wb. (078, 091, 271), Sittard Wb. (409), Venlo Wb. (123).

Gestreepte broek van het jacquetpak of van het zwarte korte pak.

fantasiebroek: freq. Zuid.Oostlb., Trichterlds., Bilzerlds. en Tongerlds., verspr. Maaskemp., Centr.Maaslds. en Demerkemp.; ook in Ransdaal, Mechelen, Leopoldsburg en Kwaadmechelen.

fantasieboks: verspr. Noord.Oostlb., Maaskemp., Centr.Maaslds., Dommellids., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Chèvremont, Einighausen, Sittard en Weert.

gestreepte broek: verspr. Truierlds. en aansluitend Lonerlds., zeldz. Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Heerlen, Mechelen, Teuven, Meeuwen, Maastricht, Romershoven, Vliermaal, Zolder, Lummen, Beverlo en Linkhout.

gestreept broekje (*gestreept broek-ske*): Zelem.

gestreepte boks: zeldz. Horns en Kleverlds.; ook in Kerkrade, Bleijerheide, Montzen, Roermond, Susteren, Nieuwstadt, Neeroeteren, Opglabbeek, Rotem, Kaulille en Lommel.

gestreepte scholk: Roermond.

streepbroek: Schimmert, Kermt, Beringen, Velm en Halen.

streepboks: verspr. Horns; ook in Limbricht, Eind en Oirlo.

streepjesbroek (*streepkesbroek*): verspr. Zuid.Oostlb., Centr.-

Maaslds. en Trichterlds.; ook in Boekt/Heikant, Hasselt, Tessen-derlo en Halen.

streepjesboks (*streepkesboks*): verspr. Noord.Oostlb., Weertlds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Grathem, Bocholt, Bree, Echt/-Gebroek en Neerpelt.

strepen broek: freq. Zuid.Oostlb. en aansluitend Trichterlds.; ook in Heerlerheide, Boorseem, Urmond, Eigenbilzen, Rosmeer, Ketsingen, Millen en Paal.

strepen boks: freq. Noord.Oostlb. en Zuidgeld.Lb.; ook in Bleijerheide, Bocholtz, Nieuwenhagen, Waubach, Lutterade, Sittard, Nuth/Aalbeek, Tungalroy, Guttecoven en Niel-bij-St.-Truiden.

broek met strepen: Urmond.

ceremoniebroek: Bilzen en Borgloon.

trouwbroek: Valkenburg.

turksleren broek: Beringen.

geklede boks: Neeritter.

lange boks (*lang boks*): Nieuwenhagen.

SPIJKERBROEK

Kaart 32, pag. 259

DC 58 (1983) (013a), N 114 (2002) (041).

Strakke grofkatoenen of linnen broek met klinknageltjes op naden en zakken, jeans.

spijkerbroek: Geleen, Berg-en-Terblijt, Maastricht, Iteren en Vliermaal.

spijkerboks: alg. Horns, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Waubach, Beesel, Baexem, Limbricht, Echt/Gebroek en Achel.

jeans: freq. Trichterlds., Bilzerlds. en Demerkemp.; ook in Simpelveld, Mheer, Stramproy, Kinrooi, Meeuwen, Maaseik, Dilsen,

Diepenbeek, Peer, Alken, Jeuk,
Vorsen, Kerkhoven en Lommel.

jeansboks: freq. Horns, Maaskemp.
en Dommelds.; ook in Maaseik,
Dilsen, Hechtel en Lommel.

jeansbroek: freq. Maaskemp., Centr.-
Maaslds., Bilzerlds., Tongerlds.,
Demerkemp. en Lonerlds.; ook in
Sint-Truiden en Tessenderlo.

jeanse broek: Gors-Opleeuw.

tuksleren broek: Bilzen.

fluitjesbroek: Eigenbilzen.

kwade broek (*kwaai broek*): Bilzen.

punaisebroek: Diepenbeek.

puttersbroek: Gors-Opleeuw.

werkbroek: Bilzen.

blauwe boks (*blauw boks*): Hechtel.

sportboks: Arcen.

texasboks: Eksel.

POFBROEK

Kaart 33, pag. 259

N 23 (1964) (058, 066 add.), N 59 (1973)
(159);

Beverlo Wb. (207), Boorseem Wb. (079), Bree
Wb. (350, 408), Diepenbeek Wb. (212), Genk
Wb. (254, 302), Hamont Wl. (364), Hasselt
Wb. (356), Heerlen Wb.2 (398), Kerkrade
Wb. (228), Kortessem Wb. (466), Lommel
Wl. (244), Maastricht Wb. (327), Meeswijk
Wl. (495, 587), Meeuwen Wl. (198), Meijel
Wb. (069), Niel-bij-St.Truiden Wl. (II.198),
Sint-Truiden Wb. (196), Sittard Wb. (321),
Tegelen Wb. (078, 109), Tongeren Wb. (511),
Uikhoven Wl. (153), Venlo Wb. (217, 244),
Weertlands Wb. (C4-008), Zonhoven Wb.
(363);

Bettens, A. (1954) (054), Schoels, A. (1947)
(045).

Een broek met lange of korte pijpen
die vanonder in een bof, d.i. een bol-
staande plooi, afhangen.

pofbroek: freq. Oost.Zuidlb., Zuid.-
Oostlb., Centr.Maaslds., Trich-
terlds., Bilzerlds., Tongerlds.,

Demerkemp., Beringerlds.,
Lonerlds., Truierlds. en Brab.Lb.;
ook in Genk.

pofbroekje (*pofbroekske*): Ulestra-
ten.

pofboks: alg. Noord.Oostlb.,
Weertlds., Horns, Zuidgeld.Lb. en
Kleverlds., freq. Zuid.Oostlb.,
Maaskemp., Centr.Maaslds. en
Dommelds.; ook in Heerlen,
Montzen en Lommel.

smokkelbroek: freq. Bilzerlds.,
Tongerlds., Demerkemp. en Berin-
gerlds., verspr. Centr.Maaslds.;
ook in Margraten, Genk, Lanaken,
Neerharen, Opheers, Kortessem,
Donk (bij Herk-de-Stad), Kwaad-
mechelen en Zelem.

smokkelboks: verspr. Maaskemp.;
ook in Chèvremont, Herten (bij
Roermond), Maaseik, Eksel en
Venlo.

plusfour (<eng.): Lutterade, Geleen,
Schimmert, Boeket/Heisterstraat,
Tungelroy, Neeritter en Stein.

pompboks (ook *pomboks*): alg.
Ripuar.; ook in Nieuwenhagen en
Waubach.

polderbroek: freq. Truierlds.; ook in
Hoepertingen.

bloesboks: Tegelen, Panningen,
Sittard en Neeritter.

golfbroek: Opglabbeek, Genk,
Heugem, Bilzen en Borgloon.

flodderbroek: Maastricht, Borg-
haren en Wijk.

flotsbroek (ook *floetsbroek*): Ros-
meer, Heugem en Eijsden.

culotte (fr.) (ook *klot*): Wellen en
Kanne.

culotteboks (<fr.) (*klotboks*): Bree.

culottebroek (<fr.) (*klotbroek*):
Stokkem.

poepboks: Meijel en Venlo.

poepbroek: Teuven.

drollenvanger: Ottersum, Blerick en
Weert.

keutelvanger: Roermond.

aardappelenzak (*erpelenzak*):
Bergen.

driekwartboks: Roermond.
driekwartsbroek: Wijk.
knickerbocker (eng.): Kerkrade.
knieboks: Oirlo.
manchesterboks: Hamont.
sportbroekje (*sportbroekske*):
Tessenderlo.

KUITBROEK

N 23 (1964) (059, 066), N 59 (1973) (160);
Bree Wb. (239, 408), Gronsveld Wb. (500),
Zonhoven Wb. (228, 230).

Een korte broek die even over de knie, tot aan de kuiten reikt. Vroeger werden de pijpen van een kuitbroek juist onder de knieën dichtgebonden.

kuitbroek: zeldz. Zuid.Oostlb. en Trichterlds.; ook in Ransdaal, Teuven, Lanklaar, Stein, Val-Meer en Zichen-Zussen-Bolder.
kuitenbroek: Valkenburg.
kuitboks: zeldz. Oostlb.; ook in Neeritter, Blerick en Sevenum.
kuitenboks: Stevensweert en Echt/-Gebroek.
kniebroek: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Lanaken, Maastricht, Eijsden, Bilzen, Zolder, Donk (bij Herk-de-Stad) en Sint-Truiden.
broek tot onder de knie: Zolder.
knieboks: zeldz. Maaskemp. en Centr.Maaslds.; ook in Montzen, Belfeld, Einighausen, Weert, Boshoven, Ell, Middelaar en Meijel.
knieënboeks: Hout-Blerick, Venlo en Reuver.
knickerbocker (eng.): Bleijerheide, Schimmert, Venlo en Oirlo.
knickerboks (<eng.): Neerpelt.
culotte (fr.): Schimmert, Stevensweert, Eijsden en Kwaadmechelen.
culotteboks (<fr.) (ook *klotboks*): Hamont en Bree.
culottebroek (<fr.) (*klotbroek*): Stokkem, Schulen en Zonhoven.

rijbroek (ook *rijbroek*): Oirsbeek, Meerssen, Rothem, Mechelen-aan-de-Maas, Rekem, Eijsden, Romershoven, Tongeren, Boekt/-Heikant, Borgloon en Zelem.
rijboks: Tegelen, Tungalroy, Grathem en Achel.
pofbroek: Hoensbroek, Bemelen, Eijsden, Kerensheide, Wijk, Diepenbeek, Hoeselt, Tongeren, Kermt, Borgloon, Horpmaal, Sint-Truiden, Borlo en Halen.
pofboks: Weert, Bocholt, Echt/-Gebroek, Blerick, Venlo en Ottersum.
bloesboks: Panningen.
builenboks: Mechelen.
builenbroek: Mechelen.
driekwart: Limbricht.
driekwartse broek: Hoensbroek.
flodderbroek: Eigenbilzen.
flotsbroek: Hasselt.
gespbroek (*gaspbroek*): Oirsbeek.
gettenbroek: Beringen.
golfbroek: Herk-de-Stad en Hasselt.
kleine boks: Blerick.
korte boks: Baarlo, Born en Bleijerheide.
korte pompboks (*korte pomboks*): Bocholtz.
korte broek: Gronsveld.
polderbroek: Opheers.
smokkelboks: Bree en Opglabbeek.
smokkelbroek: Rosmeer en Tongeren.
stropbroek: Tessenderlo en Linkhout.
stropsebroek: Paal.
twijfelaar: Maastricht, Gronsveld en Oost-Maarland.

RIJBROEK

Kaart 34, pag. 260

N 23 (1964) (060, 066), N 59 (1973) (161a);
Beverlo Wb. (055), Heerlen Wb.2 (404),
Lommel Wl. (057), Meeswijk Wl. (149),
Sittard Wb. (342), Zonhoven Wb. (200).

Om de knieën en onderbenen nauwsluitende broek zoals door ruiters gedragen wordt, een broek met nauw om het onderbeen sluitende pijpen.

rijbroek: freq. Oostlb-Rip. overgg., Zuid.Oostlb., Centr.Maaslds., Trichterlds., Bilzerlds., Tongerlds., Demerkemp., Beringerlds., Lonerlds., Truierlds., Brab.Lb. en Lommel; ook in Opglabbeek.

rijboks: alg. Noord.Oostlb., Weertlds., Horns, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., freq. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg., Zuid.Oostlb., Maaskemp., Centr.Maaslds. en Dommelds.

culotte (fr.): verspr. Centr.Maaslds., Tongerlds. en Demerkemp.; ook in Maasniel, Neeritter, Meeuwen, Neeroeteren, Zichen-Zussen-Bolder, Eksel, Hoepertingen, Borgloon, Velm, Leopoldsburg en Lommel.

culottebroek (<fr.) (ook *klotbroek*): Lanklaar, Eigenbilzen, Val-Meer, Zonhoven en Linkhout.

culotteboks (<fr.) (ook *klotboks*, *klotteboks*): Meeuwen, Neeroeteren, Eksel en Lommel.

culottesboks (<fr.) (*klotsboks*): As.

gettenboks: Neerpelt en Bree.

orenboks: Blerick.

REGENPIJPEN

N 23 (1964) (061);

Gennep Wb. (148).

Regenbroek die uit twee delen bestaat, beenbeschermers van waterdichte stof die over de broekspijpen aangetrokken worden.

regenpijpen (ook *reenpijpen*, *regelpijpen*, *regerpijpen*, *regnepijpen*, *rengelpijpen*, *rengepijpen*, *rengerpipen*): freq. in heel Lb.

pijpen: Waubach, Roermond, Meerssen, Valkenburg, Klimmen, Tungelroy, Bocholt, Neeroeteren, Rotem, Urmond, Maastricht, Heugem, Diepenbeek, Hamont, Boekt/Heikant en Venlo.

beenpijpen: Vlodrop.

fietsenpijpen: Lanklaar.

moospijpen: Kwaadmechelen.

oliepijpen: Swalmen.

pijpbroek: Lanklaar.

regenbroek (*regerbroek*, *rengbroek*): Kwaadmechelen en Eigenbilzen.

regenboks (ook *reenboks*): verspr. Noord.Oostlb. en Zuidgeld.Lb.; ook in Kerkrade.

regengetten: Bree.

getten: Boorsem.

beerstukken: Leopoldsburg.

dobbelbroek (ook *dabbelbroek*): Val-Meer en Zichen-Zussen-Bolder.

motobroek: Borgloon.

salopette (fr.): Tongeren.

1.2.5 Jurken

Het bovenkleed van meisjes en vrouwen heette vroeger in het hele taalgebied gewoon *kleed*. Net zoals het Duits (*das Kleid*) hebben alle Zuid-Nederlandse dialecten het oorspronkelijke woord *kleed* bewaard. In Nederland is het woord in onbruik geraakt en verdrongen door *jurk* en *japon* (Debrabandere 1985: 189). In Limburg komt **jurk** alleen in het noorden van Nederlands-Limburg sporadisch voor (zie het lemma JURK).

Het kledingstuk dat van het middel tot aan de knieën reikt wordt tegenwoordig een *rok* genoemd, maar dat is niet altijd zo geweest. Volgens het gebruik in de Oudheid was de rok een overkleed, hetzij over het hemd, hetzij over het blote lichaam gedragen (*WNT*, *Van Dale*). Een rok was een kledingstuk zowel voor mannen als voor vrouwen. De mannenrok was een over- of bovenkleed, een kledingstuk dat over of boven de andere kleren gedragen werd (vgl. het lemma ROK ALS BOVENKLEDINGSTUK). Daaruit is de betekenis ‘jas (van een uniform)’ ontstaan, vergelijk ook het Duits *Rock* ‘1. rok, 2. jas’ of de benaming **rok** in het lemma JAS (zie paragraaf 1.2.1 en kaart 13). Een dergelijke overlapping ligt ook aan de basis van de opgaven **jas** en **frak** in het lemma ROK.

De vrouwenrok was een bovenkleed dat in de Middeleeuwen nog van de schouders tot de voeten reikte (Roukens 1937: 203), in tegenstelling tot de schort, die oorspronkelijk kort was en van het midden afhing (*WNT*). De middeleeuwse schort omsloot, net als de huidige rok, het lichaam helemaal. Later geraakte een schort in de mode zoals wij die vandaag nog kennen en die enkel de voorkant van het lichaam vanaf het midden bedekte. In het Algemeen Nederlands (en o.a. in de Noord-Brabantse dialecten, zie Coupé 2005: *WBD III, 1.3*) heeft *schort* de betekenis ‘kledingstuk dat voorgebonden wordt om de kleding te beschermen en in lengte kan variëren’ gekregen. De benaming *rok* is in zwang gekomen voor het vrouwenkledingstuk dat van het middel tot aan de knieën of lager reikt en voor het kledingstuk vanaf de schouders wordt het vroegere synoniem *kleed* of *jurk* gebruikt.

In de dialecten in het noorden van Nederlands-Limburg heeft **schort** echter de oorspronkelijke betekenis ‘rok’ langer behouden, al heeft het ook concurrentie gekregen van de Algemeen Nederlandse benaming **rok** (zie het lemma ROK). De nieuwe schort die enkel de voorkant van het lichaam bedekt, heet er **scholk**, een verkorting van *schorteldoek*, of **schortel**, *schort* + achtervoegsel *-el*, dat een verkleinwoord aanduidt, dus letterlijk ‘kleine schort’ (zie het lemma VOORSCHOOT, SCHORT).

Vraag 38b van N 62 (1973) informeert voorts naar verschillende soorten rokken. Vanwege het geringe aantal antwoorden op die vraag en de diversiteit van die antwoorden hebben de gegevens niet tot nieuwe lemma’s geleid. De antwoorden zijn wel opgenomen in de materiaalbasis op internet (www.ru.nl/dialect/wld) en kunnen daar geraadpleegd worden.

JURK

Kaart 35, pag. 260

DC 39 (1965) (006a), N 24 (1964) (001),
ZND 32 (1939) (074c), ZND 41 (1943)

(040b), ZND 44 (1946) (024), ZND A2
(1940sq) (428);

Beverlo Wb. (114), Boorse Wb. (078),
Gennep Wb. (098), Gronsveld Wb. (220),
Hasselt Wb. (200, 224), Heerlen Wb.2 (342),
Kerkrade Wb. (152), Maastricht Wb. (163),

166, 188), Meerlo-Wanssum Wb. (160), Meeswijk Wl. (318), Meijel Wb. (068), Nielbij-St.Truiden Wl. (I.580), Sint-Truiden Wb. (141), Sittard Wb. (182), Tegelen Wb. (094), Tongeren Wb. (232, 268), Tungalroy Wb. (088), Venlo Wb. (165), Weertlands Wb. (C4-005), Zonhoven Wb. (193, 221); Beenen, P. (1973) (155).

Een bovenkledingstuk voor vrouwen, bestaande uit een lijf en een rok van eenzelfde stof aan één stuk.

kleed (ook *klee*): alg. in heel Lb.
kleedje (ook *kledje*, *kletsje*): Opglabbeek, Lanaken, Grote-Spouwen, Zichen-Zussen-Bolder en Diepenbeek.
japon: Schinveld.
jupe (fr.): Riksingen en Tongeren.
jupon (fr.): Beek.
jurk: zeldz. Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Roermond.
kiel: zeldz. Bilzerlds. en Tongerlds.; ook in Heers.
pon: Boekend.

GERUITE JURK

Kaart 36, pag. 261

N 24 (1964) (003); Diepenbeek Wb. (081, 082), Gennep Wb. (070), Kerkrade Wb. (145), Kortessem Wb. (127), Lommel Wl. (097), Maastricht Wb. (114, 359, 360), Meeuwen Wl. (082), Nielbij-St.Truiden Wl. (I.218), Sittard Wb. (115, 344), Uikhoven Wl. (141), Weertlands Wb. (C4-008), Zonhoven Wb. (141).

Jurk van geruite stof.
 Voor een 'geruite rok' wordt in Lommel Wl. ook **geruite rok** vermeld, in Kortessem Wb. **gecarreaude** (<fr.) **rok** en in Kerkrade Wb. **karreerde rok**. In Gennep Wb. wordt voorts **getijgerd rokje** (*getijgerd rokske*) vermeld voor een 'getijgerd, onregelmatig gestreept rokje'.

ruitjeskleed (ook *ruikeskleed*, *ruittekeskleed*, *ruitelkeskleed*, *ruitje-kee*, *ruitsjeskleed*): freq. Oostlb., Centr.Lb. en Zuidgeld.Lb., verspr. Oost.Zuidlb. en Kleverlds.; ook in Boek/Heikant, Hasselt, Beringen, Velm, Zelem, Halen en Lommel.

ruitjeskleedje (*ruitjeskleedsje*): Diepenbeek.

ruiteskleed: Kaulille en Wijk.

ruitenkleed: freq. Oostlb. en Horns, verspr. Ripuar., Oost.Zuidlb., Centr.Maaslds. en Trichterlds.; ook in Bocholt, Rosmeer, Venlo en Horst.

ruitenkiel: Millen.

geruit kleed (ook *geruit klee*): Bocholtz, Mechelen, Teuven, Egchel, Sittard, Hoensbroek, Weert, Tungalroy, Rotem, Diepenbeek, Wintershoven, Achel, Neerpelt, Kermt, Donk (bij Herk-de-Stad), Herk-de-Stad, Oirlo en Meijel.

geruiterd kleed: freq. Beringerlds. en aansluitend Demerkemp.; ook in Sittard Wb. en in Tungalroy, Maaseik, Eisden, Neerharen en Eksel.

geruiterd kleedje (*geruiterd kleeke*): Zonhoven.

geruite kleed: Hoensbroek, Klimmen, Meeuwen en Maastricht.

geruite scholk: Maastricht.

geruite stof (*geruit stof*): Mal.

geruitjes kleed (ook *geruitekleskleed*): Hout-Blerick en Maastricht.

gecarreaud (<fr.) **kleed**: freq. Tongerlds., Lonerlds., Truierlds. en Getelds.

gecarreaud (<fr.) **kleedje** (*gecarreaud kletsje*): Romershoven.

carreaukleed (<fr.): Leopoldsburg en Tongeren.

carreaukleedje (<fr.) (*carreaukletje*, *carreaukletsje*): Val-Meer en Zichen-Zussen-Bolder.

carreauskleed (<fr.): Kwaadmechelen.

carreauteskleed (<fr.) (*carreauteskleed*): Kwaadmechelen.

geruite rok: Lommel.

gegarreaude (<fr.) **rok**: Kortessem.

karreerd kleed: Kerkrade.

bloemenkleed: Ulestraten.

bolletjeskleed (*bolkeskleed*): Ulestraten.

kleed met ruiten: Maastricht.

kleed van geruite stof: Nieuwenhagen.

ROK: ALGEMEEN

Kaart 37, pag. 261

N 24 (1964) (005), N 62 (1973) (038a), SGV (1914) (030), ZND 17 (1935) (013), ZND B1 (1940sq) (077), ZND m (Drieskens, Dupont, Fraussen, GrGr, Houben, Mathys, Michiels, Pipers, Raymaekers, Vanderbeeken, Welter); Beverlo Wb. (223), Gennep Wb. (151), Gronsveld Wb. (390), Hamont Wl. (393), Heerlen Wb.2 (311, 406), Kerkrade Wb. (241, 253, 300), Kortessem Wb. (193, 428), Limburgs Id. (228), Lommel Wl. (265), Maastricht Wb. (102, 354), Meeswijk Wl. (531), Meijel Wb. (070), Niel-bij-St.Truiden Wl. (II.256), Roermond Wb. (247), Sittard Wb. (345), Tungalroy Wb. (088), Valkenburg Wb. (161), Venlo Wb. (228), Weertlands Wb. (C4-008), Zonhoven Wb. (391).

Een kledingstuk voor vrouwen dat van het middel tot aan de knieën of lager reikt (in tegenstelling tot de JURK, die van de schouders tot aan de knieën of lager reikt).

In Maastricht Wb. wordt **frak** ‘herenrok’ vermeld met de kantekening “frak wordt verdrongen door rok”. De trefwoorden **jas** en **frak** wijzen overigens op de nauwe verwantschap tussen beide kledingstukken. Dat zien we ook nog in het Standaardduitse *Rock* ‘1. rok, 2. jas’.

rok: alg. Zuid.Oostlb., Maaskemp., Centr.Maaslds. en Trichterlds.,

freq. in overig Lb. behalve in het Tongerlds.; wel in Diepenbeek.

rokje (*rokske*): Velm en Val-Meer.

heuprok: Nuth/Aalbeek.

onderrok: Roermond, Lutterade, Neeritter, Rosmeer, Boekend en Venlo.

halve onderrok (*hauve onderrok*): Borgharen.

jupe (fr.): alg. Tongerlds. en aansluitend Lonerlds.; ook in Bilzen en Kleine-Spouwen.

schort: freq. Noord.Oostlb., Weertlds., Horns en Kleverlds.; ook in Schinveld, Brunssum, Lanklaar, Herderen, Achel, Heppen, Beringen, Tessengerlo en Lommel.

schors: freq. in het noordwesten van het Demerkemp. en aansluitend Dommellds. en Beringerlds.; ook in Bocholt.

schorts (*schots*): freq. Ripuar. en Oostlb-Rip. overgg.; ook in Hoensbroek.

schortsel (*schotsel*): Bocholtz.

schurket: freq. in de gemeente Riemst; ook in Eijsden en Oost-Maarland.

scholk: Bocholtz, Amstenrade, Hoensbroek, Kerensheide, Maastricht en Hout-Blerick.

rokscholk: Stevensweert.

halve scholk (*hauve scholk*): Brunssum.

shoot: verspr. Zuiderkemp.; ook in Heerlen, Waubach, Valkenburg en Beverlo.

voordoek (*veuring, veurk*): Montzen, Eupen, Diepenbeek en Sluizen.

kleed: Ophoven, Grote-Brogel, Neeroeteren en Obbicht.

jas: Schinveld en Mechelen.

frak (ook *vrak*): Heerlen Wb.2 en Kerkrade Wb.

ROK ALS BOVENKLE- DINGSTUK

N 24 (1964) (005 add., 006);
Heerlen Wb.2 (442, 443), Venlo Wb. (122).

Een rok die men over andere kleding draagt.

bovenrok: freq. Zuid.Oostlb., Maas-kemp., Centr.Maaslds. en Trichterlds., verspr. Truierlds., zeldz. Noord.Oostlb., Horns, Zuid-geld.Lb. en Kleverlds.; ook in Weert, Val-Meer, Zichen-Zussen-Bolder, Diepenbeek, Hoeselt, Kaulille, Hasselt, Zelem en Lommel.

overrok: freq. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg., Zuid.Oostlb. en Centr.-Maaslds., verspr. Noord.Oostlb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Maasbracht, Bree, Neeroeteren, Maastricht, Wijk, Neerpelt, Eksel, Lummen, Beverlo, Beringen, Opheers, Donk (bij Herk-de-Stad), Velm, Leopoldsburg en Kwaadmechelen.

borstrok: Oirlo.

rok: zeldz. in heel Lb.

schort: Schinveld.

baaien schort: Haelen.

bovenschort: Meijel, Tungelroy en Brunssum.

schors: Beringen en Eksel.

baaien schors: Paal.

scholk: Eisdén en Jabeek.

schortel (*schottel*): Eigenbilzen.

schurket: Eijsden.

overschorts (*overschots*): Mechelen.

overgooier: Posterholt, Neerharen, Millen, Neerpelt, Borgloon en Oirlo.

overkleed: Heerlen.

jupe (fr.): freq. Tongerlds.

ROK VAN GROVE STOF

N 23 (1964) (add.), N 24 (1964) (012);
Gronsveld Wb. (372, 487), Maastricht Wb. (427), Meerlo-Wanssum Wb. (287), Roermond Wb. (290), Sittard Wb. (419), Tegelen Wb. (122), Tungelroy Wb. (094), Uikhoven Wl. (164), Valkenburg Wb. (176).

tiereteien rok (ook *teertaaie rok*, *teerteie rok*, *tiereie rok*, *tierteie rok*): verspr. Zuid.Oostlb., Horns, Centr.Maaslds. en Trichterlds.; ook in Tegelen, Horn, Roermond, Weert en Neeroeteren.

tiereteien schort (ook *teerteie schort*): Heythuysen, Roermond, Swalmen, Boeket/Heisterstraat, Weert, Tungelroy en Meijel.

tiereteien, een - (ook *teerteie*, *teirteie*, *terteie*): verspr. Noord.-Oostlb., Horns en Kleverlds.; ook in Rothem, Maastricht en Neerharen.

tiereteier (*tierteier*): Ophoven.

tiereteieren rok (*tierteiere rok*): Sittard.

tiedenjupe (<fr.): freq. Tongerlds.; ook in Brunssum.

teerterok: Klimmen.

teertesrok: Ulestraten, Valkenburg, Klimmen en Uikhoven.

teerterse rok: Stein en Geulle.

baaien rok: Mechelen, Roermond, Bree, Echt/Gebroek, Boekt/-Heikant, Leopoldsburg en Venlo.

baaien schoot: Tessengerlo.

baaien schors: Paal.

barkaan (*berkai*): Opheers.

dikke schorts (*dikke schots*): Teuven.

zware schorts (*zware schots*): Teuven.

dikke rok: Schimmert.

grove rok: Beringen.

jute rok: Eigenbilzen.

jute jupe (<fr.): Millen.

saviot: Borgloon.

saviotrok: Borlo.

savioten rok: Borgloon.

keper: Hout-Blerick.
keperrok: Munstergeleen.
lakenrok: Halen.
rok van lakenstof: Eksel.
stofjesrok (*stofkesrok*): Sint-Truiden.
stofjesjupe (<fr.) (*stofkesjupe*):
Diepenbeek.
riolenupe (<fr.): Vliermaal.
lustre (eng.): Wijk.
mantelrok: Beringen.
mariarok: Mechelen-aan-de-Maas
en Rekem.
marinerok: Opglabbeek.
Franse merinosrok (*Franse mar-
nosrok*): Borlo.
moskwa: Borgloon.
pels: Kermt.
schort: Horst en Maasniel.
shetland (eng.): Val-Meer en
Zichen-Zussen-Bolder.

HOEPELROK

Kaart 38, pag. 262

N 23 (1964) (add.), N 24 (1964) (001 add.,
011), N 62 (1973) (038b);
Gronsveld Wb. (380), Maastricht Wb. (347),
Meerlo-Wanssum Wb. (238), Meeswijk Wl.
(521), Roermond Wb. (241, 242), Sittard Wb.
(339), Tungelroy Wb. (088), Valkenburg Wb.
(146), Venlo Wb. (225), Weertlands Wb. (C4-
008).

Een wijde rok waarin, op verschil-
lende hoogten, naar beneden toe gro-
ter wordende hoepels van riet, balein
of ijzer bevestigd zijn.

hoepelrok: verspr. Truierlds., zeldz.
Zuid.Oostlb.; ook in Heerlen,
Mechelen, Kesseleik, Reuver,
Ophoven, Bocholt, Bree, Bilzen,
Eigenbilzen, Diepenbeek, Hamont,
Boekt/Heikant, Hasselt, Beverlo,
Oostham, Linkhout, Oirlo en
Horst.
repenrok: freq. Ripuar., Oostlb-Rip.
overgg., Oostlb., Weertlds., Horns,
Maaskemp., Centr.Maaslds.,
Trichterlds., Zuidgeld.Lb. en
Kleverlds., verspr. Bilzerlds.,
Tongerlds., Dommelds., Demer-
kemp., Beringerlds. en Brab.Lb.;
ook in Herk-de-Stad.
reeprok: verspr. Demerkemp., Berin-
gerlds., Truierlds. en Getelds.; ook
in Nieuwenhagen, Herten (bij
Roermond), Stevensweert, Boor-
sem, Bilzen, Hoeselt, Winters-
hoven, Lommel en Sevenum.
ballonrok: Eksel.
fronsenrok: Eksel.
rok bet baleinen (*rok be baleinen*):
Borgloon.
crinoline (fr.): Sittard en Ketsingen.
creoline: Tessenderlo, Riksingen en
Tongeren.
caroline: Borgloon en Tongeren.
repenschorts (*repenschots*): Meche-
len.
hoepeljupe (<fr.): Opheers.
plooienjupe (<fr.): Millen.
tirettejupe (<fr.): Tongeren.
jupon (fr.): Stokkem.
godet (fr.): Val-Meer en Zichen-
Zussen-Bolder.
petticoat (eng.): Oirlo.

1.2.6 Pakken

Volgens het *Woordenboek der Nederlandse Taal* is **KOSTUUM** in de betekenis 'pak', een stel bovenkleden (bestaande uit jas, broek en eventueel een vest), op het einde van de 18e eeuw ontleend aan het Frans *costume*. Het woord is vanuit het Frans doorgedrongen in de zuidelijk-Nederlandse dialecten, terwijl in het noorden van Nederland 'pak' in gebruik bleef. In Nederlands-Limburg is volgens Cajot (1977: 43) het Noord-Nederlandse woord *pak* nadien ingevoerd ten koste van de geldende algemeen Zuid-Nederlandse benaming *kostuum*, die er echter nog niet helemaal verdwenen is (zie het lemma **PAK, KOSTUUM** en kaart 39). Het *Vlaams-Nederlands Woordenboek* (Bakema e.a. 2003: 169) typeert *kostuum* als Vlaams voor het meer algemene Nederlandse synoniem *pak*, maar volgens Debrabandere (1986: 34) geven ook Vlamingen als ze standaardtaal spreken meestal de voorkeur aan het autochtone woord *pak*.

PAK, KOSTUUM

Kaart 39, pag. 262

DC 41 (1966) (012), N 23 (1964) (044a), N 59 (1973) (148), SGV (1914) (028); Beverlo Wb. (135, 198, 257), Diepenbeek Wb. (116), Genk Wb. (156, 330), Gennep Wb. (136), Gronsveld Wb. (297, 340, 344), Hamont Wl. (239), Hasselt Wb. (246, 455), Heerlen Wb.2 (274, 347, 364, 366, 394), Kerkrade Wb. (048, 165, 187, 198), Kortessem Wb. (217, 504), Lommel Wl. (161, 339, 360), Maastricht Wb. (130, 207, 268, 309, 424), Meerlo-Wanssum Wb. (217), Meeswijk Wl. (344, 644), Meeuwen Wl. (129, 212, 219), Niel-bij-St.Truiden Wl. (I.613, II.382, II.431), Roermond Wb. (088, 145, 213), Sint-Truiden Wb. (152), Sittard Wb. (174, 231, 251, 423), Tongeren Wb. (260, 295, 604), Uikhoven Wl. (055, 111, 165), Valkenburg Wb. (125), Venlo Wb. (143, 209), Weertlands Wb. (C4-007), Zonhoven Wb. (244, 472); Beenen, P. (1973) (202), Bettens, A. (1954) (052, 126, 132), Celis, A. (1975) (119, 188, 194), Schoels, A. (1947) (043, 089, 092).

Een stel kleren voor mannen bestaande uit een broek, een jas en eventueel een vest.

pak: alg. Noord.Oostlb., Zuid-geld.Lb. en Kleverlds., freq. Ripuar., Oost.Zuidlb., Zuid.-

Oostlb., Weertlds., Horns, Centr.-Maaslds. en Trichterlds.; ook in Achel.

pakje (*pakske*): Wijk en Gronsveld.

herenpak: Noorbeek.

mansluipak: Lutterade.

gekleed pak: Roermond.

goed pak: Neer.

kostuum: alg. in Belg.Lb., freq.

Ripuar., Oostlb-Rip. overgg., Zuid.Oostlb., Horns, Centr.-Maaslds. en Trichterlds.; ook in Tegelen, Roermond, Maasniel, Weert, Boshoven en Meijel.

herenkostuum: 's-Gravenvoeren, Neeroeteren, Opglabbeek, Diepenbeek en Zolder.

manskostuum: verspr. Bilzerlds. en Tongerlds.; ook in Meeuwen, Genk, Neerpelt, Borgloon, Borlo en Tessengerlo.

mannetjekostuum (*mannekekostuum*): Eisden.

maatkostuum: Heerlen.

montering (ook *mantering*, *mantoe-ring*, *montoe-ring*): freq. Zuid.-Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Thorn.

montuur (<fr.) (ook *manteer*, *man-toer*, *montoeer*): freq. Ripuar., Oost.-Zuidlb. en Zuid.Oostlb., zeldz. Centr.Maaslds.; ook in Maastricht.

tenue (fr.): verspr. Maaskemp., Centr.Maaslds., Demerkemp. en

Beringerlds.; ook in Sittard, Maastricht, Kanne, Kortessem, Wellen, Gingelom, Niel-bij-St.-Truiden, Kwaadmechelen en Lommel.

anzug (du.): freq. Ripuar. en aansluitend Oost.Zuidlb.; ook in Sieben-gewald.

habijt (<lat.): Uikhoven en Maas-tricht.

livrei: Banholt.

ZWART PAK

N 23 (1964) (046a, 047, 048a, 048b), N 59 (1973) (149);
Sittard Wb. (342).

Een zwart pak bestaande uit een korte jas, een vest en een gestreepte broek

zwart pak: freq. in Nl.Lb.

zwart pakje (*zwart pakske*): Tungelroy.

zwart pak en strepen broek: Nuth/-Aalbeek.

zwart pak met strepen broek: Geleen.

zwart pak met fantasieboks: Venlo.

pak met fantasiebroek: Noorbeek.

pak met de fantasiebroek: Stein.

jas met een gestreepte boks: Maas-bracht.

jas met fantasieboks: Schinveld.

zwarte jas met fantasiebroek: Lancklaar en Lanaken.

zwart kostuum: Mechelen, Montzen, Neroeteren, Bilzen, Millen en Linkhout.

zwart kostuum en strepen broek: 's-Gravenvoeren.

zwarte montuur (<fr.) (*zwarte mantoor*; *zwarte mentoor*; *zwarte montoor*): Brunssum, Klimmen en Mechelen.

zwarte anzug (du.): Bleijerheide.

fantasiepak: Roermond, Herten (bij Roermond), Swalmen, Einig-

hausen, Meerssen, Guttecoven, Stein, Maastricht, Borgharen, Tongeren en Horst.

fantasiekostuum: Neroeteren, Stokkem, Eisden, Val-Meer, Hoeselt, Riksingen en Kwaadmechelen.

fantasie: Achel en Zichen-Zussen-Bolder.

smoking (<eng.): Teuven, Valkenburg, Boshoven, Neroeteren, Bilzen, Eigenbilzen, Tongeren, Horpmaal, Leopoldsburg en Halen.

jodensmoking: Maastricht.

ceremoniekostuum: As, Mechelen-aan-de-Maas, Bilzen, Wintershoven, Mal, Neerpelt, Zolder, Schulen en Borgloon.

ceremoniekleeding: Opglabbeek.

gekleed pak: Belfeld, Puth, Neeritter, Grathem, Wijk, Blerick en Hout-Blerick.

gekleed kostuum: Susteren en Eijsden.

gelegenheidsmontuur (<fr.) (*gelegenheidsmentoer*): Klimmen.

bruidspak: Echt/Gebroek.

trouwpak: Heythuysen, Nieuwstadt, Bemelen en Meijel.

trouwkostuum: Bree.

rouwkostuum: Borgloon.

herenkostuum: Born en Herk-de-Stad.

redingotekostuum (<fr.): Sittard Wb.

redingote (fr.): Bree.

soirée (fr.): Beringen.

tenuë (fr.): Tessenderlo.

colbert (fr.): Rotem.

colbertpak (<fr.): Brunssum.

driedelig pak: Oirlo.

strepen pak: Bocholtz.

zondagspak: Ottersum.

goed pak met korte jas: Tegelen.

JACQUETPAK

N 23 (1964) (046a), N 59 (1973) (150a).

Jacquetkostuum, bestaande uit een zwarte slipjas, een vest en een gestreepte broek.

jacquet (<fr.): freq. in heel Lb.

jacquet (<fr.) **met loden** (du.) (*jacquet met laoiën*): Maastricht.

jacquet (<fr.) **met strepen boks**: Neer.

jacquetkostuum (<fr.): Lanklaar, Born en Bilzen.

jacquetpak (<fr.): Reuver en Neeritter.

pin: verspr. Centr.Maaslds.

ceremoniekostuum: Val-Meer.

fantasiekostuum: Stokkem en Riksingén.

fantasiepak: Achel.

apenpakje (*apenpakske*): Weert.

gekleed pak: Tegelen, Urmond, Blerick en Venlo.

beste pak: Ottersum.

galapak: Swalmen.

bruidspak: Geleen.

trouwpak: Meijel.

slippenpak: Vlodrop.

pak met slippenjas: Horst en Schinnen.

broek met slipjas: Lanaken.

pitteleer (<fr.): Meeuwen, As, Mechelen-aan-de-Maas, Hasselt, Sint-Truiden, Leopoldsburg en Halen.

rok: Hoeselt.

smoking: Opglabbeek.

stekerd: Mesch.

SPIJKERPAK

DC 58 (1983) (013c), N 114 (2002) (043).

Kostuum van gekeperde stof, bestaande uit een spijkerjasje en spijkerbroek.

Voor Kinrooi is ook de omschrijving **in jeans** opgetekend.

spijkerpak: alg. Horns, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Simpelveld,

Waubach, Beesel, Baexem, Limbricht, Geleen, Berg-en-Terblijt, Echt/Gebroek en Itteren.

spijkerpakje (*spijkerpakske*): Ell.

jeanspak: Kanne, Grote-Spouwen, Houthalen, Lommel en Venray.

jeanspakje (*jeanspakske*): Veldwezelt.

jeanskostuum: freq. in Belg.Lb.

texaskostuum: Eksel.

MANTELPAK

Kaart 40, pag. 263

N 23 (1964) (088);

Diepenbeek Wb. (117, 129), Hasselt Wb.

(099, 107), Kerkrade Wb. (123, 244), Mees-

wijk Wl. (144), Niel-bij-St.Truiden Wl.

(I.267), Sint-Truiden Wb. (150, 223), Tonge-

ren Wb. (105), Zonhoven Wb. (075);

Bettens, A. (1954) (050, 056), Celis, A.

(1975) (067, 082, 090), Schoels, A. (1947)

(041, 088).

Dameskostuum bestaande uit een rok en een korte mantel van eenzelfde stof.

mantelpak: freq. in Nl.Lb.; ook in Bree, Eisden en Lommel.

mantelpakje (*mantelpaksje, mantelpakske*): freq. in Nl.Lb.; ook in

Lanklaar, Neerharen en Neerpelt.

mantelkleed: Panningen, Horn, Maasniel en Hoensbroek.

mantelkostuum: verspr. Centr.-

Maaslds.; ook in Mechelen,

Tegelen, Roermond, Meerssen,

Bree, Neeroeteren, Rosmeer,

Vliermaal, Achel, Kaulille en

Broekhuizen.

mantelkostuumpje (*mantelkostuumke*): Bree, Stokkem, Mechelen-

aan-de-Maas, Boorseme, Winters-

hoven en Eksel.

kostuum: Eigenbilzen en Teuven.

kostuumpje (*kostumeke, kostumke, kostuumke*): Ophoven, Bocholt,

Opglabbeek, Oost-Maarland, Diepenbeek, Romershoven, Hamont, Lummen, Kermt, Paal, Beringen, Borlo, Kwaadmechelen, Linkhout en Lommel.

vrouwluikostuum (ook *vrouwliekostuum*): Beringen en Teuven.

vrouwluikostuumpje (*vrouwluikostuumke*): Millen.

complet (fr.): verspr. Tongerlds., Lonerlds., Truierlds. en Getelds.; ook in Meeswijk, Kanne, Zonhoven, Hasselt en Leopoldsburg.

vrouwluicomplet (<fr.): Teuven.

completje (<fr.) (*compleke*): verspr. Demerkemp.; ook in Lanklaar, Diepenbeek, Tongeren en Herk-de-Stad.

deux-pièces (fr.): Kanne, Val-Meer, Zichen-Zussen-Bolder, Hoeselt, Tongeren, Hasselt, Gingelom en Linkhout.

deux-piècesje (<fr.) (*deux-pièske*): Lommel en Niel-bij-St.-Truiden.

deux-pièces (fr.) **mantelpak**: Valkenburg.

tailleur (fr.): Neeritter, Maaseik, Mal, Wellen, Borgloon en Sint-Truiden.

tailleurpakje (<fr.) (*tailleurpakske*): Kwaadmechelen.

paletotskleed (<fr.) (*paltoskleed*): Opheers.

jakkenkleed: Jabeek en Kerkrade.

jacquetkleed (<fr.): Kerkrade en Bleijerheide.

vrouwluijacquet (<fr.): Brunssum.

ensemble (fr.): Gingelom.

tweetstuk: Vliermaal.

Een pakje voor kinderen dat bestaat uit een donkerblauw jasje of bloesje met witte strepen en een donkerblauwe of witte korte broek bij jongens en een donkerblauw of wit plooirokje bij meisjes.

matrozenpakje (*matrozenpaksje, matrozenpakske*): alg. in Nl.Lb. behalve in het Ripuar.; ook in Bocholtz, Bree, Zolder en Spalbeek.

matrozenpak: Heerlen, Hoensbroek, Leuken en Venlo.

matrozenkostuumpje (*matrozenkostumke, matrozenkostummeke*): Bree, Rotem, Vliermaal, Opheers en Tessengerlo.

matrozenkostuum: Brustem.

matrozenanzug (<du.): freq. Ripuar.

col marin (fr.): Grote-Spouwen, Wintershoven, Tongeren, Kermt en Hasselt.

col marin-tje (<fr.) (*col marinke*): Eksel, Zonhoven, Hasselt, Donk (bij Herk-de-Stad) en Halen.

col-marinkostuumpje (<fr.) (*col marinkostumke, col marinkostummeke*): Maaseik en Lummen.

kostuumpje bet col marin (fr.) (*kostummeke be col marin*): Velm.

kostuumpje met een col marin (fr.) (*kostumke met een col marin*): Ketsingen.

costume marin (fr.): Borlo.

marinkostuumpje (<fr.) (*marinkostumke*): verspr. Tongerlds.; ook in Borgloon en Sint-Truiden.

marinkostuum (<fr.): Linkhout.

marinekostuum: Sint-Martens-Voeren, Beverlo, Beringen, Herk-de-Stad en Leopoldsburg.

marinekostuumpje (*marinekostumke, marinekostummeke*): Neerpelt, Genk en Mechelen-aan-de-Maas.

marinepak: Zelem.

marinepakje (*marinepakske*): Ell, Spalbeek, Beringen, Ottersum en Milsbeek.

marine-anzugje (<du.): Kerkrade.

MATROZENPAKJE —————

Kaart 41, pag. 263

N 26 (1964) (050);

Hasselt Wb. (292), Heerlen Wb.2 (358), Kerkrade Wb. (188), Meijel Wb. (069), Sint-Truiden Wb. (167), Zonhoven Wb. (074, 289).

marinière (fr.): Mal.
communicantenkostuum:
Diepenbeek.
communiepakje (*communiepakske*):
Caberg en Oost-Maarland.

blauw pakje (*blauw pakske*): Boek-
end.
montuurtje (<fr.) (*montuurke*):
Mechelen.

1.3 Werkkleding

De werkkleren zijn de kleren die gedragen worden bij het werken. Zoals blijkt uit de benamingen **oude kleren** en **kwade kleren** in het lemma WERKKLEREN worden vaak oude of versleten kleren gedragen om te werken. Daarnaast bestaan ook speciaal ontworpen kledingstukken die bij het werken over de gewone kleren gedragen worden om die te beschermen.

Het *Limburgs Idioticon* (Maasen en Goossens 1975) vermeldt ook **bedellol**, gewoonlijk *bedellölke*, in de betekenis ‘oud onderschurtje, versleten roksken’ voor de omgeving van Weert en licht verder toe “Een bedellol is een bijzonder slach van oude schort, die gewoonlijk als een zak om de schouders aangetrokken wordt, en met lappen van verschillig stof gestukt en herstukt is, en dient om “reizen” te gaan, ge weet, een stiel waar geene werkstaking in te vreezen is”.

WERKKLEREN

DC 62 (1987) (003d), N 114 (2002) (040); Bree Wb. (509), Genk Wb. (325), Gennep Wb. (206), Hamont Wl. (015), Hasselt Wb. (523), Kerkrade Wb. (308), Meerlo-Wanssum Wb. (326), Meeswijk Wl. (746), Sittard Wb. (251, 487), Zonhoven Wb. (452, 557).

werkkleren: freq. in heel Lb.

's werkdagskleren (*'s werreskleer*): Genk Wb.

's werkdagse kleren (*'s werdese kleren*): Tungalroy, Bilzen en Gors-Opleeuw.

's werkendaagse kleren: Lommel en Eksel.

werkendaagse kleren: Tienray.

werkensdaagse kleren: Hasselt.

werkendag, de -: Gennep Wb. en Meerlo-Wanssum Wb.

werkeldag, de -: Bree Wb.

werkeldaagse kleren: Sittard Wb.

's werkeldaagse kleren: Meeswijk Wl.

's merredaagse kleren: Zonhoven Wb.

oude kleren (ook *ouw kleren*):

Vaals, Waubach, Epen, Kessel, Posterholt, Beek, Sittard, Puth, 's-Gravenvoeren, Stevensweert, Bocholt, Opplabbeek, Rekem, Uikhoven, Kanne, Eigenbilzen, Wellen en Gors-Opleeuw.

kwade kleren (*kwaai kleren*): Bree, Genk, Bilzen, Grote-Spouwen, Vliermaal, Tongeren, Eksel, Peer, Kuringen, Lommel en Venray.

allerkwaadste kleren: Bilzen.

vuile kleren (*vuil kleren*): Loksbergen.

poetskleren: Venlo.

werkmanskleren: Bilzen.

slechte klederen (*slechte kleder*): Lommel.

werktnue (<fr.): Hoeselt en Bilzen.

werkanzug (<du.): Eygelshoven.

werkeldaagsanzug (<du.): Kerkrade Wb.

oud dingen, het - (*alt dingen*): Venray.

kwaad dingen, het -: Hechtel.

's werkendaagsdingen, het -: Eksel.

oud gerei (*alt gerei*): Venray.

werkendaagsgerei (*werkendags-grei*): Gennep Wb.

get ouds: Maaseik en Klimmen.

oude prullen (*ouw prullen*): Brunsum en Waubach.

oude ploeten (*alde ploeten*): Venlo.

oude lommelen (*ouw lommelen*): Eijsden.

aldaagse lommelen: Kinrooi.

alledaagse montering (*alledaagse montoering*): Sittard.

OVERALL

Kaart 42, pag. 264

N 23 (1964) (086), N 114 (2002) (040 add.); Diepenbeek Wb. (124, 180), Genk Wb. (141, 165), Hasselt Wb. (335), Lommel Wl. (054), Meeswijk Wl. (142), Meijel Wb. (069), Niel-bij-St.Truiden Wl. (I.230, II.135), Sittard Wb. (090), Venlo Wb. (121), Weertlands Wb. (C4-007), Zonhoven Wb. (073, 336); Celis, A. (1975) (177).

Een werkpak aan één stuk dat men over de gewone kleding en ter bescherming van de gewone kleren bij het werken aantrekt. Het trefwoord **pyjama** wordt uitgesproken als in het Frans *piezjama* (vgl. ook de inleiding op subparagraaf 1.4, pag. 80).

overall (eng.): alg. in Nl.Lb., freq. Centr.Maaslds., Trichterlds., Bilzerlds. en Tongerlds., verspr. Maas- en Demerkemp.; ook in Beverlo, Opheers, Sint-Truiden en Niel-bij-St.-Truiden.

clown (eng.): alg. Dommellids., Brab.Lb. en Lommels, freq. Maas- en Demerkemp., Beringerlds. en Truierlds., verspr. Centr.Maaslds.; ook in Diepenbeek en Ketsingen.

clowntje (<eng.): Neerpelt.

pyjama: verspr. Tongerlds.; ook in Bilzen, Hoepertingen, Borgloon en Velm.

werkpyjama: Borgloon.

werkpak: Roermond.

ketelpak: Roermond.

salopette (fr.): Gingelom, Vorsen en Tongeren.

KIEL

Kaart 43, pag. 264

DC 14A (1946) (005), N 23 (1964) (085, 090d), SGV (1914) (013, 017), ZND 01

(1922) (462, 596), ZND 27 (1938) (082), ZND A2 (1940sq) (336), ZND m (Coomans, Drieskens, Dupont, Fraussen, GrGr, Houben, Langohr, Mathys, Raymaekers); Bree Wb. (218), Diepenbeek Wb. (118, 119), Genk Wb. (157), Gennep Wb. (094), Gronsveld Wb. (205), Hasselt Wb. (219), Kortessem Wb. (222), Maastricht Wb. (184), Meerlo-Wanssum Wb. (157), Niel-bij-St.Truiden Wl. (I.570), Roermond Wb. (130), Sittard Wb. (051, 172), Tongeren Wb. (263), Tungalroy Wb. (091), Uikhoven Wl. (076), Valkenburg Wb. (094), Venlo Wb. (161), Weertlands Wb. (C4-004); Beenen, P. (1973) (150), Niesten, P. (1942) (030).

Een blauwlinnen of katoenen jasje dat hoofdzakelijk door boeren en landarbeiders wordt gedragen.

kiel: freq. in heel Lb. behalve in het Maaskemp., waar het zeldz. is.

kieltje (*kielke*): verspr. Oostlb., zeldz. Centr.Lb. en Westlb.; ook in Borlo, Kwaadmechelen, Loksbergen en Geysteren.

blauwe kiel: Benzenrade, Wijlre, Oirsbeek, Meerssen, Valkenburg, Klimmen, Holtum, Tongeren, 's-Herenelderden, Kermt, Opheers, Venlo en Wanssum.

blauw kieltje (*blauw kielke*): Riksinggen.

werkkiel: Haelen, Putbroek, Nuth/-Aalbeek, Hoensbroek, Maaseik, Val-Meer, Zichen-Zussen-Bolder, Beringen en Venlo.

werkkieltje (*werkkielke*): Geleen.

boerenkiel: Nieuwenhagen, Eys, Roermond, Sittard, Amstenrade, Hulsberg, Echt/Gebroek, Blerick en Venlo.

doekenkiel: Guttecoven.

korte kiel: Horn en Rosmeer.

lange kiel: Horn.

roefkiel: Hoeselt.

kegel (ook *kiegel*): freq. Maaskemp.; ook in Lauw, Kaulille en Peer.

kegeltje (*kegelke*): verspr. Maaskemp.; ook in Eksel.

hes: zeldz. Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Meerssen.
stoep: Einighausen en Heerlen.
werkstoep: Nuth/Aalbeek.
jas: Leopoldsburg en Kaulille.
jasje (*jaske*): Eksel.
blauw jasje (*blauw jaske*): Bree.
werkjasje (*werkjaske*): Neeritter en Meerssen.
blauw pitje (*blauw pitsje*): Borgloon.
werkpitje (*werkpitsje*): Diepenbeek.
bloes: Kaulille.
boezeroentje (*bazeroentje*): Grevenbicht/Papenhoven.
kazavekje (*kazevekske*): Lozen.

BOEZEROEN

DC 09 (1940) (036), DC 14A (1946) (006), N 23 (1964) (084), N 24 (1964) (023 add.), SGV (1914) (004), ZND 01 (1922) (116); Gennep Wb. (036), Maastricht Wb. (021), Roermond Wb. (039), Sint-Truiden Wb. (217), Sittard Wb. (491), Tungalroy Wb. (091), Venlo Wb. (096, 105).

Een blauwlinnen of katoenen overhemd met lange mouwen.

boezeroen (ook *basderoen*, *basdroen*, *basroen*, *basroes*, *bazeloen*, *bazeroel*, *bazeroen*, *boesderoen*, *boesderoes*, *boezeloen*, *boezeroel*): freq. Noord.Oostlb., Weertlds., Horns, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Zuid.Oostlb., Centr.-Maaslds., Trichterlds. en Dommelds.; ook in Bocholt, Neeroeteren, Val-Meer, Zichen-Zussen-Bolder, Boekt/Heikant, Hasselt, Beverlo, Beringen, Donk (bij Herk-de-Stad), Kwaadmechelen en Lommel.
boezeroentje (*bazeroenke*, *bazeroentje*): zeldz. Centr.Maaslds.; ook in Putbroek en Sittard.
boezelaar: Munstergeleen.
kiel: verspr. Zuid.Oostlb. en Centr.-Maaslds.; ook in Bocholtz, Vijlen,

Haelen, Swalmen, Maastricht, Oost-Maarland, Martenslinde, Diepenbeek, Tongeren, 's-Heren-elden, Lummen, Kermt, Opheers, Zelem, Halen, Blerick, Venlo en Sevenum.
blauwe kiel: Nuth/Aalbeek, Maaseik, Riksingen, Herk-de-Stad en Venlo.
werkkiel: Rimborg, Bingelrade, Buchten en Kermt.
boerenkiel: Venlo, Sittard en Nuth/Aalbeek.
handelskiel: Teuven.
jodenkiel: Bleijerheide.
roefkiel: Hoeselt.
zweetskiel: Schinveld.
kieltje (*kielke*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Haelen, Neeroeteren, Elen, Opgrimbie, Maastricht en Eijsden.
kort kieltje (*kort kielke*): Amsterrade en Wellen.
smidskieltje (*smidskielke*): Brunsum.
hemd (ook *humme*): Pey, Schinveld, Oirsbeek, Stramproy, Born, Stein en Linkhout.
bont hemd (*bont hemme*, *bont humme*): Amby, Hulsberg, Klimmen, Oplabbeek, Stokkem en Heugem.
blauw hemd (*blauw hemme*, *blauw hum*): Beringen, Vliermaal en Millen.
kort hemd (*kort hemme*): Bree.
katoenen hemd (*katoenen hemp*): Tegelen.
lijnwaden hemd (*lijvede humme*): Sint-Truiden.
werkhemd (ook *werkhemp*, *werkhum*, *werkhumme*): Bocholtz, Eys, Mechelen, Beegden, Sittard, Meerssen, Hulsberg, Boshoven, Rosmeer, Paal en Venlo.
werkdagshemd (*werdeshemme*): Hoensbroek.
blauw werkmanshemd (*blauw werkmanshumme*): Borlo.
overhemd (ook *overhem*, *overhemp*, *overhumme*): Heerlen, Herten (bij

Roermond), Meerssen, Amby, Stevensweert, Buchten, Maastricht, Bunde, Eksel en Tessen-derlo.

blauw overhemd (*blauw overhummeme*): Putbroek.

tennishemd (*tennishemme*): Borgloon.

bloes: Eygelshoven, Bocholt, Neeroeteren en Velm.

scholk (ook *schalk*): Heerlen, Gulpen, Sint-Odiliënberg, Schimmert, Heek, Laak, Genooi/Ohé en Lanklaar.

scholkje (*scholkske*): Vijlen.

schortsel (*schotsel*): Simpelveld.

helpenschortel (*hulpenschottel*): Rosmeer.

stoep (ook *stoeb*): Bocholtz, Heerlen, Rimburg, Puth en Meerssen.

onderstoep: Klimmen.

werkstoep: Bocholtz.

stoepje (*stoepke*): Valkenburg.

jasje (*jaske*): Elen.

buis: Limmel.

wambuis (*wames*): Nunhem.

kamizool (<fr.): Beegden, Herten (bij Roermond), Rekem en Urmond.

boezem: Mechelen.

boezemvoordok (*boezemveurk*): Bilzen.

voordok (*veuring*): Hasselt.

voorlap: Aalst-bij-St.-Truiden.

voorvel: Aalst-bij-St.-Truiden en Zonhoven.

boezervel (*bazervel*): Meerlo.

bassernel: Lottum.

borstrok: Borgharen.

hemdrok: Merselo.

kegel: As.

stelsel: Sint-Truiden.

VOORSCHOOT, SCHORT: ALGEMEEN

Kaart 44, pag. 265

DC 15 (1947) (030a, 030b), N 23 (1964) (add.), N 24 (1964) (019), SGV (1914) (041),

ZND 08 (1925) (065), ZND 17 (1935) (012), ZND B1 (1940sq) (063, 064), ZND m (Coomans, Houben, Langohr, Welter); Beverlo Wb. (293), Boorseem Wb. (078), Bree Wb. (396), Diepenbeek Wb. (241), Genk Wb. (359), Gennep Wb. (156, 161, 162), Gronsveld Wb. (435), Hamont Wl. (415), Hamont-Achel Wb. (102), Hasselt Wb. (507), Heerlen Wb.2 (416), Kerkrade Wb. (253, 303), Kortessem Wb. (573), Limburgs Id. (225), Lommel Wl. (283, 284, 292, 384), Maastricht Wb. (373, 480), Meerlo-Wanssum Wb. (252, 254), Meeswijk Wl. (558), Meeuwen Wl. (191), Niel-bij-St.Truiden Wl. (II.488), Roermond Wb. (267), Sittard Wb. (384), Tegelen Wb. (116), Tongeren Wb. (661), Tungalroy Wb. (088), Uikhoven Wl. (147), Valkenburg Wb. (160), Venlo Wb. (235), Weertlands Wb. (C4-009), Zonhoven Wb. (542); Beenen, P. (1973) (231), Niesten, P. (1942) (047).

Een kledingstuk dat voorgelapen wordt om de kleding zelf te beschermen.

Het materiaal voor dit lemma is aangevuld met de gegevens uit het artikel van J. Daan en G. Winnen (1954), *Schort* in de Nederlandse dialecten. In: *Taal en Tongval* 6, pag. 87-98.

scholk: alg. Oost.Zuidlb., Oostlb., Weertlds., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds., oostelijk Trichterlds., Dommellids., Zuidgeld.Lb. en zuidelijk Kleverlds., verspr. Ripuar. en Geullds.; ook in Hasselt en Lommel.

scholkje (*scholkske*, *schollekske*): Maastricht en Berg-en-Terblijt.

schorteldoek (*schortelik*, *schorteldoek*): Merselo, Venray en Simpelveld.

voordok (ook *veurik*, *veuring*, *veurink*, *veurk*, *vierik*, *viering*): alg. westelijk Bilzerlds., Tongerlds., Demerkemp., Lonerlds. en Truierlds., freq. Beringerlds.; ook in Genk, Gelieren/Bret, Zutendaal,

Lanklaar, Eksel, Wijchmaal, Meldert en Linkhout.

voorschoot (ook *vooschoot*): freq. Beringerlds. en Brab.Lb.; ook in Kerkrade, Buggenum, Overpelt, Lozen, Zonhoven, Lommel, Blerick en Venray.

voorschort: Venray en Heythuysen.

voorschortel: Leunen.

schortel (ook *schottel*): alg. westelijk Trichterlds. en aansluitend oostelijk Bilzerlds., freq. Geullds., verspr. noordelijk Kleverlds.; ook in Vaals.

schortsel (*schotsel*): freq. Ripuar.; ook in Eupen.

schort (ook *schart*): verspr. noordelijk Kleverlds.; ook in Vlodrop, Broeksittard, Weert, Tungalroy, Lommel en Blerick.

schoot: Tungalroy Wb.

schommelaar (ook *schommelare*): verspr. Beringerlds. en Zuiderkemp.; ook in Boekt/Heikant, Lummen, Zelem en Linkhout.

voorsing: Kortessem Wb.

BAALSCHORT

Kaart 45, pag. 265

DC 15 (1947) (030b), N 24 (1964) (019, 020, 021a), ZND 17 (1935) (012), ZND B1 (1940sq) (064); Beverlo Wb. (293), Diepenbeek Wb. (248), Gennep Wb. (035), Gronsveld Wb. (031), Meerlo-Wanssum Wb. (055, 252), Tungalroy Wb. (088).

Een voorschoot van jute of grof linnen, of een als schort gebruikte baalzak.

De opgave *wanoowveuring* in Diepenbeek Wb. verwijst specifiek naar een werkvoorschoot die gemaakt werd van 'waanowzak', d.i. een zak van het merk Guano waar meststoffen van die naam in vervoerd werden.

baalscholk: freq. Noord.Oostlb., Weertlds., Horns en Kleverlds.; ook in Hoensbroek, Maaseik, Mechelen-aan-de-Maas, Neerharen en Achel.

balenscholk (ook *ballenscholk*): freq. Zuid.Oostlb., verspr. Noord.-Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Mechelen, Teuven, Weert, Stramproy en Neerpelt.

baalvoordoeck (*baalveuring*, *baalveurk*): verspr. Tongerlds., Lonerlds. en Truierlds.

balenvoordoeck (*balenveurk*): Sint-Truiden.

voordoeck van balenstof (*veuring van balenstof*): Borgloon.

baal: verspr. Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Panningen, Sibbe/IJzeren, Stramproy, Rotem, Lanklaar, Wintershoven en Hamont.

baalschort: Gennep.

baalschortel (*baalschottel*): freq. oostelijk Bilzerlds.

baalschortsel (*baalschotsel*): Kerkrade.

baalslip: Gennep.

baalzak: Haelen, Hoensbroek, Tongeren en Hout-Blerick.

zak: Hasselt.

zakscholk: Tegelen, Sittard en Jabeek.

zakkenscholk: zeldz. Zuid.Oostlb.; ook in Herten (bij Roermond), Swalmen, Maasniel en Borgharen.

zakvoordoeck (*zakveuring*, *zakveurk*): Wintershoven, Tongeren, Kermt en Beringen.

zakkenvoordoeck (*zakkenvveuring*): Hasselt.

zakschommelaar: Kwaadmechelen en Beverlo.

zakschortsel (*zakschotsel*): Bleijerheide.

matzak: verspr. Dommelllds., Demerkemp., Beringerlds. en Lommels.

matzakje (*matzakske*): Neerpelt.

matscholk: verspr. Maaskemp. en Dommelllds.; ook in Horn.

matvoor: Neeroeteren.
matvoordoek (*matveuring*): Boekt/-Heikant.
slobber: Venlo en Sittard.
slobberd: Donk (bij Herk-de-Stad).
rokschommelaar: Beverlo.
lakscholk: Susteren.
stalscholk: Neeritter.
baalkatoenen scholk: Einighausen.
blauwe scholk: Tegelen.
linnen scholk: Brunssum.
grijze voordeek (*grijze veurk*): Riksingen.
guanovoordoek (*wanoveuring*): Diepenbeek.
katoense voordeek (*kataanse veurk*): Sint-Truiden.
kookvoordoek (*kookveuring*): Herk-de-Stad.
schrobvoordoek (*schrobveurk*): Tongeren.
kookvoorschoot: Halen.
voorbinder: Millen.
plakker (*plakker*): Leopoldsburg en Nuth/Aalbeek.
paan: Ophoven.

DOORDEWEEKSE (WERK)-SCHORT

DC 15 (1947) (030b), N 24 (1964) (019, 020, 021a);
 Gronsveld Wb. (203), Kerkrade Wb. (311), Meeswijk Wl. (147), Roermond Wb. (127), Sittard Wb. (170, 491), Tegelen Wb. (092);
 Beenen, P. (1973) (150).

Een blauwlinnen (werk)schort voor wekdagen.

scholk: Waubach, Swalmen, Posterholt, Oirsbeek, Boorseme, Stein, Achel, Hamont, Venlo en Sevenum.
werkscholk: freq. Oostlb., Horns en Kleverlds., verspr. Centr.Maaslds. en Trichterlds.; ook in Heerlerheide en Hout-Blerick.

werkenscholk: Stevensweert en Sittard.
weekse scholk: Klimmen.
's weekse scholk: Wijk.
doordeweekse scholk: Maasbracht.
weekdagse scholk: Mechelen-aan-de-Maas.
dagenscholk: Neeritter.
doekenscholk: Hoensbroek, Neeroeteren, Rekem en Geulle.
blauwe doekenscholk (ook *blauw doekenscholk*): Jabeek, Amstenrade, Hoensbroek, Bree, Opglabbeek en Borgharen.
blauwe werkscholk: Ulestraten.
blauwe scholk (ook *blauw scholk*): freq. in Nl.Lb. behalve in het Ripuar.; ook in Maaseik, Rotem en Mechelen-aan-de-Maas.
blauwlint scholk: Ophoven.
cotonnade (fr.) **scholk** (*kardinate scholk, katenake scholk, katenate scholk*): verspr. Oostlb. en Zuidgeld.Lb.; ook in Meeswijk.
linnen scholk: Tungalroy, Ell, Bocholt, Echt/Gebroek en Kaulille.
kwade scholk (*kwaai scholk*): Eksel.
voordoek (*veuring, veurk*): Diepenbeek, Romershoven, Hasselt, Beringen en Linkhout.
blauwe voordeek (*blauw veurk, blauwe veuring*): verspr. Tongerlds., Lonerlds. en Truierlds.; ook in Lanklaar.
blauwe werkvoordoek (*blauwe werkveurk*): Opheers.
werkvoordoek (*werkveuring, werkveurk*): freq. Tongerlds.; ook in Kermt, Hasselt, Borgloon en Borlo.
bindvoordoek (*bindveurk*): Velm.
boerenvoordoek (*boerenveurk*): Sint-Truiden.
schommelvoordoek (*schommelveuring*): Lummen.
lijnwaden voordeek (*levede veurk*): Sint-Truiden.
lijnwaden werkvoordoek (*levede werkveurk*): Riksingen.

's **werkendaagse voordoek** (*'s werkendaagse veuring*): Boekt/Heikant.

's **werkendaagse voorschoot**: Leopoldsburg en Zelem.

voorschoot van de week: Halen.

blauwe voorschoot: Lommel en Beverlo.

blauwe schoot (*blave schoot*): Tessenderlo.

blauwe schortel (*blauwe schottel*): Eigenbilzen.

werkschortel (*werkschottel*): freq. Bilzerlds.; ook in Mechelen.

blauwe schortsel (*blauwe schotsel*): Bleijerheide.

werkschortsel (*werkschotsel*): Kerkrade.

schommelaar: Beringen en Linkhout.

blauwe schommelaar (*blave schommelaar*): Kwaadmechelen en Tessenderlo.

kiel: Beek.

kieltje (*kielke*): Wijk.

daags kleed: Valkenburg.

werkkleed: Valkenburg.

blauwe jurk: Millen.

ZONDAGSE SCHORT

DC 15 (1947) (030b), N 24 (1964) (021b).

Een blauw-wit linnen zondagse schort.

zondagse scholk (ook *zondaagse scholk*, *zondese scholk*, *zondigse scholk*): Reuver, Puth, Schimmert, Klimmen, Neeritter, Maaseik en Blerick.

zondagsscholk (*zondesscholk*): Mechelen en Teuven.

's **zondagsscholk**: Wijk.

's **zondagsscholkje** (*'s zondagsscholske*): Kaulille.

's **zondagse scholk** (ook *'s zondaagse scholk*, *'s zondese scholk*,

's zondigse scholk): verspr. Oostlb. en Horns; ook in Bocholt, Neeroeteren, Mechelen-aan-de-Maas, Boorseem, Neerpelt en Horst.

's **zondagse blauwe scholk** (*'s zondese blauwe scholk*): Tegelen.

cotonnade (fr.) **scholk** (*kartenate scholk*, *katename scholk*, *katename scholk*, *kotenate scholk*): Tegelen, Panningen, Swalmen, Hoensbroek, Klimmen, Rekem, Urmond, Eijsden en Venlo.

cotonnade (fr.) **scholkje** (*kattenaat scholske*): Rotem.

cotonnaads (<fr.) **scholk** (*kattenaads scholk*): Lanklaar.

linnen scholk: Ell, Grathem en Klimmen.

lustre (eng.) **scholk**: Brunssum.

beste scholk: Weert.

goede scholk (*goeie scholk*): Munstergeleen, Hoensbroek, Schimmert, Opglabbeek, Rotem, Maastricht en Eksel.

blauwlint scholk: Ophoven.

witte scholk: Baarlo, Oirsbeek, Nuth/Aalbeek en Ulestraten.

verpleegstersscholk: Wijk.

rijtjesscholk (*rijtsjesscholk*): Bree.

zondagse voordoek (*zondaagse veuring*, *zondagse veurk*): Beringen, Boekt/Heikant en Vliermaal.

's **zondagse voordoek** (*'s zondaagse veuring*, *'s zondagse veuring*, *'s zondasse veurk*, *'s zondese veurk*): Romershoven, Millen, Boekt/Heikant, Kermt, Beringen en Linkhout.

's **zondagsvoordoek** (*'s zondese veurk*): Riksingen.

cotonnade (fr.) **voordoek** (*cotonnade veurk*, *kortenade veurk*, *kortnate veuring*): Borlo, Borgloon en Tongeren.

goede voordoek (*goeie veuring*, *goeie veurk*): Sint-Truiden, Opheers en Hasselt.

vichyvoordoek (<fr.) (*vichyveuring*): Borgloon.

bindvoordoek (*bindveurk*): Velm.

zondagse voorschoot: Beverlo.
's zondagse voorschoot (ook *'s zondagse voorschoot*): Leopoldsbuurg, Beverlo en Halen.
blauwe voorschoot: Beverlo.
goede voorschoot (*goeie voor-schoot*): Tessenderlo en Zelem.
peper-en-zoutvoorschoot: Lommel.
zondagsschortel (*zondagsschottel*): Mechelen.
's zondagsschortel (*'s zondesschottel*): Val-Meer en Zichen-Zussen-Bolder.
's zondagse schortel (*'s zondese schottel*): Eigenbilzen.
goede schortel (*goeie schottel*): Rosmeer.
zondagskleed: Valkenburg.
duivelsterke schommelaar: Kwaadmechelen.

JASSCHORT

Kaart 46, pag. 266

DC 15 (1947) (030b), N 24 (1964) (015a, 017, 019), ZND B1 (1940sq) (064); Diepenbeek Wb. (110), Hasselt Wb. (434), Kortessem Wb. (397, 497), Maastricht Wb. (411), Niel-bij-St.Truiden Wl. (II.148), Sint-Truiden Wb. (131), Tongeren Wb. (246, 445), Uikhoven Wl. (147), Zonhoven Wb. (287); Celis, A. (1975) (056).

Een schort die aan de voorkant als een jas wordt dichtgeknoopt.

jasscholk: freq. Oost.Zuidlb., Oostlb., Weertlds., Horns, Trichterlds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Centr.Maaslds.; ook in Bree en Hamont.
jassenscholk: freq. Dommelds., verspr. Oostlb.; ook in Hout-Blerick.
jasvoordoeck (*jasveuring, jasveurk*): verspr. Demerkemp.; ook in Tongeren, Beringen, Herk-de-Stad en Linkhout.
jasvoorschort (*jasvoorschort*): Paal.

jasvoorschoot (ook *jasvoorschoot*): Beverlo, Paal, Kwaadmechelen, Zelem en Lommel.
jassenvoorschoot (*jassenvoorschoot*): Tessenderlo.
jasschortel (*jasschottel*): Val-Meer en Zichen-Zussen-Bolder.
mantelschortel (*mantelschottel*): Eigenbilzen en Rosmeer.
mantelschortsel (*mantelschotsel*): Kerkrade.
mantelscholk: freq. Centr.Maaslds.; ook in Waubach, Mechelen, Teuven, Pey, Ulestraten, Ittervoort, Ophoven, Bocholt, Neeroeteren, Opglabbeek, Neerharen en Kaulille.
mantelschoot: Donk (bij Herk-de-Stad).
mantelvoorschoot: Halen.
mantelvoordoeck (*mantelveuring, mantelveurk*): freq. Tongerlds.; ook in Zonhoven en Borgloon.
paletotvoorschoot (<fr.) (*paltovoor-schoot*): Beverlo.
paletotvoordoeck (<fr.) (*paltoveurk*): zeldz. Truierlds.; ook in Tongeren.
paletotsvoordoeck (<fr.) (*palteks-veurk, paltosveurk*): Velm en Opheers.
kleedvoordoeck (*kleedveuring*): Boekt/Heikant.
cache-poussière (fr.): freq. Truierlds.; ook in Diepenbeek, Tongeren, Hasselt en Leopoldsbuurg.
stoffen jas: Eksel.
stubjas (ook *stepjas*): Rekem, Maastricht, Hoeselt en Tongeren.
stubmantel: Maastricht.
stubpit: Kortessem.
pit: Tongeren.
stoep: Mechelen-aan-de-Maas.
kiel: Lanklaar.
slob: Boekend.
scholkenjas: Oost-Maarland.
toeë scholk: verspr. Horns; ook in Urmond.
knopenscholk (ook *knuipscholk*): Roermond en Mheer.
voorschoot met knoppen: Beringen.

voordoeck wat vanvoor toegaat

(*veurk wa vanvoor toegaat*):

Ketsingen.

voorrok: Beverlo.

hemdschortsel (*hemmeschotsel*):

Bleijerheide.

klederschortsel (*kleierschotsel*):

Bleijerheide en Vaals.

MOUWSCHORT —————

DC 15 (1947) (030b), N 24 (1964) (016);

Kerkrade Wb. (085, 199), Meijel Wb. (069).

Een schort met mouwen.

mouwschol: verspr. Oost.Zuidlb.,
Zuid.Oostlb. en Trichterlds., zeldz.

Noord.Oostlb., Weertlds., Zuid-
geld.Lb. en Kleverlds.; ook in
Maasbracht en Rotem.

mouwscholkje (*mouwscholkske*):

Meijel.

mouwenscholk: freq. Oostlb-Rip.

overgg., Oostlb., Weertlds., Horns,
Centr.Maaslds., Trichterlds.,
Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr.
Maaskemp. en Dommelds.

scholk met mouwen: Teuven,

Reuver, Sittard, Puth, Klimmen,
Bree en Eigenbilzen.

jasscholk: Limbricht, Lutterade,

Oirsbeek en Hamont.

jassenscholk: Eksel.

mantelscholk: Bree, Lanklaar en

Boholtz.

huisscholk: Geulle.

snoerscholk: Mheer.

toeë scholk: verspr. Horns; ook in
Stokkem.

hoge scholk: Ophoven.

mouwvoordoeck (*mouwveuring*,

mouwveurk): Hoeselt, Lummen,
Kermt en Borgloon.

mouwenvoordoeck (*mouwenvveuring*,

mouwenvveurk): Linkhout, Riks-
ingen en Millen.

voordoeck met mouwen (*veuring met*
mouwen, *veurk met mouwen*): ver-

spr. Tongerlds., Lonerlds. en
Truierlds.

voordoeck bet mouwen (*veurk be*
mouwen): Sint-Truiden en
Opheers.

jasvoordoeck (*jasveuring*): Boekt/
Heikant.

mantelvoordoeck (*mantelveuring*):
Hasselt.

paletoetsvoordoeck (<fr.) (*paltos-*
veurk): Velm.

kleedvoordoeck (*kleedveuring*):
Boekt/Heikant.

werkvoordoeck (*werkveurk*): Sint-
Truiden.

toeë voordoeck (*touwe veuring*):
Diepenbeek.

lange voordoeck (*lange veurk*):
Vliermaal.

mouwvoorschoot (ook *mouwvoo-*
schoot): Zelem en Halen.

mouwenvoorschoot (*mouwenvoo-*
schoot): Paal.

voorschoot met mouwen: Beverlo.

jasvoorschoot (*jasvooschoot*):

Lommel en Kwaadmechelen.

hoge voorschoot (*hoge vooschoot*):
Tessenderlo.

mouwenschort: Paal, Horst en
Maasniel.

mouwenschortel (ook *mouwen-*
schottel): Gennep en Rosmeer.

toeë schortel (*touwe schottel*): Val-
Meer en Zichen-Zussen-Bolder.

mouwenschortsel (*mouwenschot-*
sel): Kerkrade, Bleijerheide en
Vaals.

ärmelschortsel (*ärmelschotsel*):
Kerkrade.

voorrok met mouwen: Beverlo.

KINDERSCHORT MET
MOUWEN —————

N 24 (1964) (018).

mouwscholkje (*mouwscholkske*,
mouwschollekske): Oirlo, Meijel
en Egchel.

mouwenscholk: Teuven, Sittard, Nuth/Aalbeek, Bree, Neeroeteren en Mechelen-aan-de-Maas.

mouwenscholkje (*mouwenscholkske, mouwenschollekske*): verspr. Oostlb., Horns en Trichterlds.; ook in Mechelen, Weert, Bocholt, Boekend, Oirlo en Horst.

mouwenkinderscholkje (*mouwenkinderscholkske*): Ulestraten.

kinderscholkje met mouwen (*kinderscholkske met mouwen*): Klimmen.

kinderscholkje (*kinderscholkske, kinderschollekske*): Heerlen, Roermond, Herten (bij Roermond), Schimmert, Oplabbeek, Maaseik, Rotem en Wijk.

kinderscholk: Bocholtz, Einighausen, Oirsbeek, Rotem en Boorseem.

kindermouwenscholk: Grathem.

scholk: Hamont, Mechelen-aan-de-Maas en Neerharen.

scholkje (*scholkske, schollekske*): freq. Dommellids., verspr. Zuid.-Oostlb.; ook in Nieuwenhagen, Waubach, Roermond, Urmond, Blerick, Venlo en Sevenum.

jasscholkje (*jasscholkske*): Echt/-Gebroek.

toescholkje (*toeschollekske*): Stevensweert.

wichterscholkje (*wichterscholkske*): Meijel.

voordoek (*veuring*): Linkhout.

jongvoordoek (*jongveuring*): Beringen.

kindervoordoek (*kinderveuring, kinderveurk*): Mal, Hasselt, Beringen en Opheers.

kindervoordoek bet mouwen (*kinderveuring be mouwen*): Borgloon.

toeë voordoek (*toeë veuring*): Herkede-Stad.

voordoekje (*veurkske, veurikske*): Romershoven, Hoeselt, Wintershoven en Velm.

kindervoordoekje (*kinderveuringke, kinderveuringske, kinderveurkje*,

kinderveurkske): verspr. Tongerlds.; ook in Boekt/Heikant, Hasselt, Borgloon en Sint-Truiden.

mouwvoordoekje (*mouwveuring-ske*): Kermt.

toevoordoekje (*toeveuringske*): Diepenbeek.

voorschoot (ook *vooschoot*): Beverlo en Paal.

kindervoorschoot (*kindervoo-schoot*): Zelem.

kindertjesvoorschoot (*kinnekesvooschoot*): Kwaadmechelen.

voorschootje (*vooschoteke*): Leopoldsburg.

voorschort (*vooschort*): Paal.

kinderschort: Brunssum.

kinderschortel (*kinderschottel*): Rosmeer en Val-Meer.

kinderschorteltje (*kinderschottelke*): Eigenbilzen en Zichen-Zussen-Bolder.

mouwenschortsel (*mouwenschot-sel*): Bleijerheide.

kieltje (*kielke*): Lanklaar.

kleedje (*kleeke*): Tessenderlo.

stofjas: Lummen.

BANDSCHORT MET BORSTSTUK

DC 15 (1947) (030b), N 24 (1964) (015a, 019);
Kerkrade Wb. (103).

Een schort met borststuk en schouderbanden.

scholk: freq. Oost.Zuidlb., Oostlb., Weertlds., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds., oostelijk Trichterlds., Dommellids., Zuidgeld.Lb. en zuidelijk Kleverlds.; ook in Bocholtz, Teuven, Lummen en Beringen.

scholkje (*schollekske*): Venlo.

cottonnade (fr.) **scholk** (*katenate scholk*): Hoensbroek.

scholk met snoeren: Maasbracht.

scholk met helpen: Heerlerheide, Panningen, Stevensweert en Blerick.

helpenscholk (ook *hulpenscholk*): freq. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Panningen, Roermond, Weert, Maasbracht, Urmond, Stein, Borgharen en Oost-Maerland.

galgenscholk: Geysteren.

litsenscholk: Maasbree en Haelen.

bandscholk: Neeritter.

hoge scholk: Roggel, Susteren, Boeket/Heisterstraat, Neeritter, Maaseik, Venlo en Meijel.

hoogtescholk: Geleen.

grote scholk: Eys, Putbroek, Hulsberg en Stevensweert.

lange scholk: Reuver en Maaseik.

borstscholk: Opglabbeek.

boezemscholk: Klimmen.

hartjesscholk: Tegelen en Venlo.

verpleegstersscholk: Maastricht.

voordoe (*veuring*, *veurk*): freq. Tongerlds., verspr. Demerkemp. en Truierlds.; ook in Beverlo, Borgloon en Linkhout.

voordoe bet een platstuk (*veurk be e platstuk*): Opheers.

boezemvoordoe (*boezemveurk*): Sint-Truiden en Tongeren.

fantasievoordoe (*fantasieveurk*): Mal.

kleine voordoe (*kleine veuring*): Borgloon.

lange voordoe (*lange veurk*): Tongeren.

voorschoot (ook *vooschoot*): Boekt/Heikant, Beverlo, Beringen, Sint-Truiden, Leopoldsburg, Halen en Lommel.

hoge voorschoot (*hoge vooschoot*): Kwaadmechelen.

fantasievoorschoot (*fantasievoo-schoot*): Kwaadmechelen en Zelem.

schortel (*schottel*): Eigenbilzen en Val-Meer.

schorteltje (*schottelke*): Rosmeer en Zichen-Zussen-Bolder.

schorts (*schots*): Kerkrade.

schortsel (*schotsel*): Waubach en Kerkrade.

dragerschortsel (*trägerschotsel*): Vaals.

helpenschortsel (*helpenschotsel*): Kerkrade en Bleijerheide.

helpenboks: Kerkrade.

overkleed: Tessenderlo.

schommelaar: Beringen.

voorschort (*vooschort*): Paal.

voorbindseltje (*voorbinselke*): Eksel.

voorrok: Beverlo.

SCHORT ZONDER BORST STUK

DC 15 (1947) (030a, 030b), N 24 (1964) (019, 020, 021a), ZND 17 (1935) (012); Gennep Wb. (167), Kortessem Wb. (461), Meerlo-Wanssum Wb. (263), Tungelroy Wb. (088).

voorschoot (ook *vooschoot*): verspr. Zuid.Oostlb., Centr.Maaslds. en Trichterlds.; ook in Bocholtz, Nunhem, Herten (bij Roermond), Stevenweert, Achel, Hasselt, Beverlo, Opheers, Donk (bij Herkde-Stad), Velm en Leopoldsburg.

lage voorschoot (*lage vooschoot*): Lommel.

klein voorschootje (*klei voorschooke*): Tessenderlo.

voorscholk: Heerlen, Schimmert, Mheer, Maastricht, Hout-Blerick en Maasbree.

korte voorscholk: Meerssen.

voorscholkje (*voorschollekske*): Valkenburg.

scholkje (*scholkske*, *schollekske*): Valkenburg, Rotem, Stokkem, Blerick en Venlo.

halfscholkje (*haufscholkske*): Amstenrade.

halve scholk (ook *hauve scholk*): verspr. Zuid.Oostlb., Horns, Centr.Maaslds., Trichterlds. en

Dommellds.; ook in Mechelen en Baarlo.
kleine scholk: Stevensweert, Geulle en Eys.
korte scholk: Weert, Reuver en Mheer.
lage scholk: verspr. Kleverlds.; ook in Heythuysen, Roggel, Mheer, Boeket/Heisterstraat, Tungalroy, Neeritter en Venlo.
schoommelscholk: Opglabbeek.
buikscholk: Meerssen.
schootscholk: Jabeek.
slipscholk: Lottum.
slobscholk (ook *slopscholk*): verspr. Kleverlds.; ook in Egchel.
slob: Gennep.
sloof: Kerkrade, Heythuysen, Rotem, Kortessem, Blerick, Venray en Oirlo.
sloofje (*sloofke*): Wanssum en Meerlo.
schootschortel (*schootschottel*): Val-Meer.
schootschorteltje (*schootschottelke*): Zichen-Zussen-Bolder.
half voordoeke (*half veurkje, half veurkske*): Sint-Truiden en Vliermaal.
halve voordoeke (*halve veuring*): Herk-de-Stad.
halve werkvoordoeke (*halve werkveuring*): Herk-de-Stad.
korte voordoeke (*korte veurk*): Wintershoven.
schommelvoordoeke (*schommelveuring*): Boekt/Heikant en Kermt.
voorhanger: Hoeselt.
halve schortsel (*hauve schotsel*): Kerkrade.
lapje (*lepke*): Halen.

SCHOOTSVEL

N 24 (1964) (023), N 60 (1973) (214a); Gennep Wb. (162), Gronsveld Wb. (434), Kerkrade Wb. (252), Maastricht Wb. (372), Niel-bij-St.Truiden Wl. (II.488).

Een voorschoot van leer of grove stof dat ambachtslieden gewoonlijk ter hoogte van de schoot voorbinden om de gewone kleren te beschermen.

schootsvel: verspr. in Nl.Lb. en grensgebied; ook in Bree, Eigenbilzen, Boekt/Heikant, Paal, Beringen en Donk (bij Herk-de-Stad).
leren schootsvel: Roggel.
schootvel: Rekem en Hoensbroek.
voorvel: verspr. Truierslds.; ook in Waubach, Beek, Bocholt, Opglabbeek, Wijk, Rosmeer, Diepenbeek, Hoeselt, Kaulille, Beverlo en Linkhout.
vel: Hamont en Linkhout.
leren scholk: zeldz. Zuid.Oostlb.; ook in Bleijerheide, Mechelen, Teuven, Tegelen en Neeroeteren.
buikenscholkje (*buikenscholkske*): Swalmen.
werkscholk: Tegelen.
leren voordoeke (*leren veuring, leren veurk*): Wintershoven, Millen, Kermt, Hasselt en Opheers.
smidsevoordoeke (*smisveurk*): Tongeren.
voorschoot: Baarlo en Haelen.
leren voorschoot (*leren vooschoot*): Lommel, Tessenderlo en Zelem.
leerschortel (*leerschottel*): Val-Meer en Zichen-Zussen-Bolder.
leren schortel (*leren schottel*): Montzen.
leren schortsel (*leren schotsel*): Bleijerheide.
teren schortsel (*taren schotsel*): Bleijerheide.
leren rok: Vliermaal.
kaaslap: Eksel.
schootslap: Velm.
schoenmakersplag (*schoenmakersplak*): Tongeren.
sloof: Milsbeek en Meijel.
sloop: Beringen, Boekend en Neerpelt.
voorhang: Kwaadmechelen.
wabbel (*wabel*): Boeket/Heisterstraat.

1.4 Nachtkleding

In deze subparagraaf komen de benamingen voor de kleren waarin men slaapt aan bod. Voor het begrip PYJAMA ‘nachtkleding voor mannen en vrouwen bestaande uit jas en broek’ is in Limburg geen lexicale variatie opgetekend. Wel is er een verschil in uitspraak tussen Belgisch- en Nederlands-Limburg. In Nederland is de uitspraak *piejama* (of *piejema*) gangbaar (vgl. het Algemeen Nederlands), in België is de Franse uitspraak *piezjama* (of *piezjema*) gebruikelijk (vgl. ook Cajot 1989). **Pyjama** is zowel in het Nederlands als in het Frans ontleend aan Engels *pyjama(s)*, dat op zijn beurt uit het Hindoestani stamt. De rijksgrens tussen Nederland en België heeft hier dus geleid tot een uitspraakverschil. Dat geldt bijvoorbeeld ook voor de uitspraak van **nylon** in het lemma NYLONKOUS in paragraaf 3.4.

Vraag 16 van N 25 (1964) informeert ook naar andere soorten nachtkleding dan degene die in deze subparagraaf behandeld worden. Vanwege het geringe aantal antwoorden op die vraag en de diversiteit van die antwoorden hebben de gegevens niet tot nieuwe lemma’s geleid. De antwoorden zijn wel opgenomen in de materiaalbasis op internet (www.ru.nl/dialect/wld) en kunnen daar geraadpleegd worden. Verschillende informanten benoemen bijvoorbeeld de onderdelen van de pyjama, zoals **bedjak**, **beddenjak**, **slaapjak** of **beddenjasje** voor het jasje en **nachtbroek** of **slaapbroek** voor de broek. Voorts zijn ook verschillende benamingen voor bedsloffes of bedsokjes opgetekend.

NACHTKLEREN

N 25 (1964) (010);

Meijel Wb. (069), Tongeren Wb. (509),

Tungelroy Wb. (089, 090).

Nachtkleding in het algemeen; de kleren waarin men slaapt.

nachtkleren: freq. Zuid.Oostlb., Horns, Maaskemp., Centr.-Maaslds., Trichterlds., Bilzerlds., Tongerlds. en Dommellds., verspr. Noord.Oostlb. en Zuidgeld.Lb.; ook in Heerlen, Hasselt, Beverlo, Herk-de-Stad, Lommel en Meijel.

nachtskleren (ook *naatskleren*): verspr. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg. en Zuid.Oostlb.; ook in Eijsden.

nacht dingen: Panningen, Achel, Hechtel, Paal, Zelem, Halen, Oirlo en Meijel.

dingen voor de nacht: Maasbracht.

nachtgoed: freq. Getelds., verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Roermond, Maasniel, Tungelroy, Grathem,

Maastricht, Wijk, Romershoven, Borgloon en Donk (bij Herk-de-Stad).

nachtgoed: Oost-Maerland.

nachtgerei: Oirlo, Egchel en Roermond.

nachtgetuig: Sittard.

nachtkledage (*nachtkleiage*): Einighausen.

nachtkleding: Baarlo.

nachtlijnwaad (*nachtlivets*): Bree.

nachtpon: Horst, Sevenum en Weert.

nachtspullen: Tungelroy.

slaapkleren: freq. Demer- en Zuiderkemp.; ook in Mechelen, Valkenburg, Klimmen, Bree, Mechelen-aan-de-Maas, Stein, Borgharen, Eigenbilzen, Rosmeer, Vliermaal, Tongeren, Beringen, Opheers, Borgloon, Velm, Sint-Truiden, Leopoldsborg en Hout-Blerick.

slaapdingen: Diepenbeek.

slaapgerei: Weert en Rotem.

slaapgetuig: Tungelroy.

slaapgewaad: Tongeren.
slaapgoed: Beverlo en Lummen.
slaapkielen: Riksingen.
slaapspullen: Weert.
slapes: Borlo.

NACHTHEMD

N 25 (1964) (012, 016);
 Kerkrade Wb. (201), Sittard Wb. (043),
 Tongeren Wb. (263, 373).

Een hemd waarin men slaapt.

nachthemd (ook *nachthem*, *nachthemme*, *nachthemp*, *nachthempt*, *nachthum*, *nachthumme*): freq. Oostlb., Horns, Trichterlds. en Zuidgeld.Lb., verspr. Maaskemp., Bilzerlds., Tongerlds., Demmellds., Demerkemp., Beringerlds., Brab.Lb. en Lommels; ook in Mechelen, Weert, Geulle, Opheers, Borlo en Horst.

nachtshemd (ook *naatshemme*, *naatshemp*, *nachtshumme*): freq. Ripuar., Oost.Zuidlb. en Zuid.-Oostlb.; ook in Eijsden.

slaaphemd (*slaaphemme*, *slaaphum*, *slaaphumme*, *slaaphump*): freq. Demerkemp., verspr. Tongerlds.; ook in Tungelroy, Stevensweert, Bocholt, Bree, Mechelen-aan-de-Maas, Rosmeer, Borgloon en Zelem.

hemd (*hemp*, *humme*): Venlo en Stein.

hemdje (*hummeke*): Velm.

slaapkleed: verspr. Tongerlds.; ook in Teuven, Klimmen, Achel, Lummen, Herk-de-Stad en Tessenderlo.

nachtkleed: Klimmen, Stokkem, Rekem, Mal en Achel.

nachtskleed: Puth en Oost-Maerland.

pon: Heerlen, Rotem, Mechelen-aan-de-Maas en Achel.

nachtpon: Heerlen, Roermond, Einighausen, Sittard, Oirsbeek, Ell, Stokkem en Sevenum.

nachtkiel: Tongeren.
slaapkiel: Hasselt en Hoeselt.
slaaplijf: Grote-Spouwen.
slaapslip: Beringen.
slip (*slup*): Aldeneik.
jak: Lommel.

bedjak: Sittard Wb. en in Einighausen.

nachtjak: Beek.

robe (fr.): Halen, Donk (bij Herk-de-Stad) en Sint-Truiden.

NACHTJAPON

Kaart 47, pag. 266

N 23 (1964) (add.), N 25 (1964) (010, 011, 016);
 Beverlo Wb. (170), Gronsveld Wb. (303), Hasselt Wb. (404), Kerkrade Wb. (201, 228), Lommel Wl. (244), Maastricht Wb. (274), Meeswijk Wl. (309), Meeuwen Wl. (210), Meijel Wb. (069), Niel-bij-St.Truiden Wl. (II.253), Roermond Wb. (228), Sint-Truiden Wb. (124, 163, 204), Tongeren Wb. (373, 509), Venlo Wb. (219), Weertlands Wb. (C4-007);
 Beenen, P. (1973) (209), Celis, A. (1975) (175), Schoels, A. (1947) (083).

Een japon die aangetrokken wordt bij het naar bed gaan, een nachthemd voor vrouwen.

nachtpon: freq. Oostlb., Horns, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., zeldz. Centr.Maaslds. en Trichterlds.; ook in Weert, Bree, Neeroeteren en Hamont.

nachtspon (*naatspom*, *naatspon*, *naatspong*, *nachtspom*): freq. Ripuar. en aansluitend Oost.-Zuidlb.

pon (ook *pom*, *pong*): verspr. Centr.-Maaslds.; ook in Kerkrade, Chèvremont, Roermond, Herten (bij Roermond), Sittard, Valkenburg, Ophoven, Bocholt, Bree, Maastricht, Achel, Kaulille, Lommel en Venlo.

ponnetje (*ponke*): Sittard.
japon (*zjapon*): Eisdén.
nachtjapon: verspr. Zuid.Oostlb. en Trichterlds.; ook in Eisdén, Stein en Beverlo.
bedjak: verspr. Zuid.Oostlb., zeldz. Noord.Oostlb. en Horns; ook in Heerlen, Mechelen, Eisdén, Horst en Sevenum.
bedjakje (*bedjakske*): Puth.
jakje (*jakske*): Opglabbeek.
nachtjak: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Nunhem, Tungleroy, Ell, Beringen, Lommel en Meijel.
nachtjacque (<ofr.): Riksingen en Tongeren.
slaapjak: freq. Zuiderkemp.; ook in Bree, Paal en Halen.
slaapjacque (<ofr.): Tongeren.
slaapkleed: freq. Tongerlds., Demerkemp., Beringerlds. en Getelds.; ook in Teuven, Mechelen-aan-de-Maas, Rekem, Eigenbilzen, Rosmeer, Achel, Eksel, Borgloon, Donk (bij Herk-de-Stad), Sint-Truiden en Kwaadmehelen.
nachtkleed: zeldz. Centr.Maaslds., Tongerlds. en Dommelllds.; ook in Hoensbroek, Neerharen, Grote-Spouwen, Hechtel, Opheers, Kwaadmehelen, Lommel en Meijel.
nachtskleed (ook *naatskleed*): zeldz. Zuid.Oostlb.; ook in Kerkrade, Waubach en Oost-Maarland.
robe (fr.): freq. Truierlds.; ook in Wellen, Leopoldsburg en Zelem.
slaaprobe (<fr.): Beringen.
slaapkiel: verspr. Tongerlds.; ook in Mechelen, Hasselt en Opheers.
kiel: Meeswijk Wl. en Oirsbeek.
nachtkiel: Hoensbroek en Millen.
nachtskieltje (*nachtskielke*): Hoensbroek.
nachtjas: Val-Meer en Zichen-Zussen-Bolder.
nachtjasje (*nachtjaske*): Grote-Spouwen.
jannetje (*janneke*): Sint-Truiden Wb.

liseuse (fr.): Sint-Truiden Wb.
tabbaard (*tabberd*): Meeuwen Wl.

NACHTPAK

N 25 (1964) (013).

Een nachtgewaad aan een stuk, met name voor kinderen.
 Venloos **sop** en Roermonds **joep** zijn respectievelijk afkortingen van **hansop** en *hansjoep*.

hansop (ook *handsop*, *hansjoep*, *hansjop*, *hanssop*): verspr. in Nl.Lb.; ook in Lanklaar.

sop: Venlo Wb.

joep: Roermond Wb.

klepbroek (*klabbroek*): verspr. Demerkemp.; ook in Romershoven.

klepboks: Egchel en Limbricht.

knoopboks (*knoofboks*): Bocholtz.

lokboks: Grathem.

onderboks: Tungleroy.

nachtboks: Meijel.

valdeur: Spalbeek en Kermt.

valdeurbroek: Hasselt.

valgaar: Borgloon.

duivenslag: Waubach.

KAMERJAS

Kaart 48, pag. 267

N 23 (1964) (015, 016), N 59 (1973) (184); Diepenbeek Wb. (180), Hasselt Wb. (344), Kortessem Wb. (387), Lommel Wl. (229), Maastricht Wb. (381), Meeuwen Wl. (170), Niel-bij-St.Truiden Wl. (II.162), Sint-Truiden Wb. (139, 190), Sittard Wb. (364), Tongeren Wb. (432), Zonhoven Wb. (348); Bettens, A. (1954) (098), Celis, A. (1975) (147), Schoels, A. (1947) (072).

Een gemakkelijk, ongekleed gewaad voor binnenshuis. Een soort jas die 's avonds voor het slapengaan of

's morgens boven de nachtkleding gedragen wordt.

Een informant voor Thorn merkt op dat een gewone boer geen kamerjas had.

kamerjas: freq. Oost.Zuidlb. en aansluitend Centr.Maaslds. en Trichterlds., verspr. in overig Nl.Lb.; ook in Eigenbilzen, Achel, Schülen, Kwaadmechelen, Linkhout, Halen en Lommel.

kamermantel: Teuven.

peignoir (fr.): alg. in Belg.Lb.; ook in Montzen, Roermond, Maasniel, Munstergeleen, Borgharen, Wijk en Oirlo.

sjamberloek: verspr. Oostlb., Horns en Zuidgeld.Lb.; ook in Bleijerheide, Heerlen, Echt/Gebroek, Urmond en Maastricht.

sjamberloe: Heerlerheide, Roermond, Einighausen, Sittard, Weert, Sint-Truiden, Blerick, Venlo en Ottersum.

huisjas: Lutterade, Meerssen, Grathem en Echt/Gebroek.

ochtendjas: Opglabbeek, Wijk en Heugem.

nachtjas: Hamont.

slaapjas: Klimmen.

stofjas: Holtum en Lummen.

zomerjasje (*zomerjaske*): Sittard.

duster: Schimmert en Bemelen.

keskedie (*kiskandie*): Sint-Truiden Wb.

morgenrok: Bleijerheide.

nachtkleed: Klimmen.

ochtendpaletot (<fr.) (*ochtendpaltro*): Horpmaal.

overall (eng.): Vliermaal.

pelerine (<fr.) (*pelerien*): Bree en Margraten.

tabbaard (*tabber*): Hasselt.

SLAAPMUTS

N 23 (1964) (add.), N 25 (1964) (015, 016 add., 037), RND (020 add.), SGV (1914) (015 add.);

Beverlo Wb. (170), Gronsveld Wb. (420), Hasselt Wb. (404), Heerlen Wb.2 (477), Lommel Wl. (293), Maastricht Wb. (318, 385), Meerlo-Wanssum Wb. (260), Meeuwen Wl. (195), Sittard Wb. (375, 506), Tongeren Wb. (371), Tungalroy Wb. (092);
Beenen, P. (1973) (226).

Een muts die gedragen werd tijdens het slapen.

Het trefwoord **slaapmuts** in verschillende lemma's van paragraaf 2.3 toont aan dat verschillende types mutsen als slaapmuts gebruikt werden.

slaapmuts: alg. in heel Lb.

met: Paal, Beringen, Donk (bij Herkede-Stad) en Zelem.

slaapmet: Kermt, Hasselt en Diepenbeek.

koof: Tessenderlo.

slaapkoof: Kwaadmechelen en Halen.

moeder: Opheers.

slaapmoeder: Sint-Truiden.

slaapprouk: Hoensbroek.

bedmuts: Waubach.

perenmuts: Borlo.

pietenmuts: Schimmert.

pietermuts: Maastricht Wb.

wimpelmuts: Bocholtz.

sokkenzomer (*zokkenzomer*): Heerlen Wb.2

sokkenzomerd (*zökkenzuimert*): Sittard Wb.

1.5 Onderkleding

ONDERGOED

Kaart 49, pag. 267

DC 62 (1987) (006), N 02 (1960) (034), N 25 (1964) (001), N 114 (2002) (044); Diepenbeek Wb. (168), Gennep Wb. (131), Gronsveld Wb. (269, 326), Hamont Wl. (185), Hamont-Achel Wb. (071), Heerlen Wb.2 (382), Kerkrade Wb. (178, 214), Kortessem Wb. (341), Lommel Wl. (129, 214), Maastricht Wb. (290), Meerlo-Wanssum Wb. (186), Meeuwen Wl. (161), Meijel Wb. (069), Roermond Wb. (202), Sint-Truiden Wb. (161), Sittard Wb. (280), Tongeren Wb. (390), Tungelroy Wb. (088), Venlo Wb. (183), Weertlands Wb. (C4-007).

De kleren die onder de bovenkleren, onmiddellijk op het lichaam gedragen worden.

Voor vrouwenondergoed in het algemeen is ook de specifiekere benaming **lingerie** (ook *linergie*) verspreid in Belgisch-Limburg opgetekend.

ondergoed (ook *ondergoe*): freq. in heel Lb. behalve in het Ripuar. en Zuiderkemp.; wel in Bocholtz.

ondergoedje: Neerpelt.

lijnwaad (*lijvend, lijvet*): verspr. Zuid.Oostlb., Trichterlds., Bilzerlds. en Tongerlds.; ook in Wittem/Partei, Epen, Maasniel, Boeket/Heisterstraat, Weert, Kinrooi, Geistingen, Achel, Hamont, Velm, Sint-Truiden, Wanssum en Meerlo.

onderlijnwaad (*onderlijvend*): Ulestraten.

onderkleren: verspr. Horns, Maaskemp. en Kleverlds., zeldz. Zuid.-Oostlb.; ook in Chèvremont, Bleijerheide, Roermond, Maas-tricht, Eijsden, Gors-Opleeuw en Blerick.

onderdingen: freq. Beringerlds., Zuiderkemp. en Getelds., verspr. Demerkemp.; ook in Egchel, Diepenbeek, Eksel en Meijel.

onderdinges: Donk (bij Herk-de-Stad).

onderwas: freq. Ripuar. en aansluitend Oost.Zuidlb.; ook in Hoensbroek en Valkenburg.

lijfwas: Kerkrade Wb.

lijfgoed: Venlo.

lijvs: Meerlo-Wanssum Wb.

ondergerei: Gennep Wb. en in Venlo en Venray.

ondersporten: Tungelroy.

interlock (eng.): Hamont Wl., Lommel Wl. en in Tongeren.

BORSTROK

Kaart 50, pag. 268

DC 62 (1987) (007a add., 011, 013a, 013b), N 02 (1960) (033), N 25 (1964) (006a, 006b, 006c);

Bree Wb. (406), Gennep Wb. (081), Gronsveld Wb. (067, 202, 277), Limburgs Id. (169), Lommel Wl. (115), Maastricht Wb. (047, 138), Meeswijk Wl. (116), Meijel Wb. (068, 069), Roermond Wb. (042), Sint-Truiden Wb. (072), Sittard Wb. (410), Valkenburg Wb. (166), Venlo Wb. (140), Weertlands Wb. (C4-002, C4-003, C4-006), Zonhoven Wb. (069).

Een nauwsluitend, warm wollen onderkledingstuk, dat tussen het onderhemd en de bovenkleding gedragen wordt.

borstrok (ook *brostrok*): freq. Ripuar., Oost.Zuidlb., Zuid.-Oostlb., Horns, Centr.Maaslds. en Trichterlds., verspr. Noord.Oostlb., Weertlds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Vliermaal, Achel, Hamont en Kermt.

borstrokje (*borstroske*): Aldeneik.
borstlap: Wintershoven, Lummen, Borlo en Halen.
borststoep: Hoensbroek.
borstlijf: Eisden en Tongeren.
borstlijfje (*borstlijfke*): Tongeren en Millen.
lijf: Rotem en Puth.
lijfje (ook *lijfke*): freq. in Nl.Lb., verspr. in Belg.Lb.
onderlijf: freq. Tongerlds.; ook in Susteren, Neeritter, Bree, Oplabbeek, Rotem, Eigenbilzen, Rosmeer, Grote-Spouwen, Hasselt, Sint-Truiden en Lommel.
onderlijfje (*onderlijfke*): verspr. Horns; ook in Mechelen, Teuven, Roermond, Sittard, Hoensbroek, Schimmert, Bree, Maaseik, Eigenbilzen, Riksingen, Ketsingen, Borgloon en Lommel.
slaaplijf: Bree, Diepenbeek, Tongeren, Beverlo, Borlo, Kwaadmechelen en Lommel.
keurslijf: Bilzen.
moflijf: Limb. Id.
wollen lijf: Puth.
gestrikt lijfje (*gestrik lijfke*): Swalmen.
knooplijfje (*knooplijfke*): Hoensbroek.
stoep (ook *stoeb*): freq. Zuid.Oostlb.; ook in Mechelen, Epen, Grathem, Bree, Rotem, Stein, Geulle en Hoeselt.
stoepje (*stoebke, stoepke*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Heerlerheide, Waubach, Herten (bij Roermond), Grathem, Bree en Urmond.
onderstoep: zeldz. Zuid.Oostlb.; ook in Simpelveld, Mechelen en Teuven.
onderstoepje (*onderstoepke*): Klimmen.
kamizool (<fr.): verspr. Horns en aansluitend Noord.Oostlb., zeldz. Demerkemp.; ook in Bree, Oplabbeek, Stokkem, Urmond, Hoeselt, Opheers, Donk (bij Herk-de-Stad), Zelem en Halen.

kamizooltje (<fr.) (*kamizoolke*): Horst en Grathem.
giletje (<fr.) (*gileke*): Bree en Lummen.
wambuis (*wames, wammes*): verspr. Zuiderkemp.; ook in Sittard, Lummen, Spalbeek, Beringen en Borgloon.
wambuisje (*wameske*): Zolder, Bree en Dilsen.
onderwambuis (*onderwames, onderwammes*): Beverlo en Lummen.
hemdrok (ook *hemprok, humprok*): verspr. Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Baarlo, Weert, Maastricht en Lommel.
hemdsrok (ook *hempsrok*): Tegelen, Panningen, Egchel, Paal en Meijel.
hemdenrok (*hempenrok, humpenrok*): Hout-Blerick en Maastricht.
cache-corset (fr.): Tongeren, Hamont, Hasselt, Paal en Brustem.
cache-corsetje (<fr.) (*cache-corseke*): Beringen en Zonhoven.
cache-misère (<fr.): Gronsveld Wb.
jak (ook *jek*): Halen, Donk (bij Herk-de-Stad) en Lummen.
onderjakje (*onderjakske*): Bree.
boezem: Kermt en Opheers.
boezempje (*boezemke*): Kermt.
borst: Halen.
hart: Opheers.
devant (fr.): Halen.
brassièretje (<fr.) (*brassièrke*): Sint-Truiden Wb.
casquin (fr.): Uikhoven.
combinaison (fr.): Hasselt.
corselet (<fr.) (*korslee*): Hasselt.
flanel: Brunssum en Schimmert.
flanelletje (*flanelke, flanelleke*): Venray, Egchel en Schinnen.
gestrikt ondergoed: Eigenbilzen.
hemd (*humme*): Herk-de-Stad.
interlock (eng.): Tungelroy.
jupon (fr.): Zonhoven.
onderbloes: Venlo.
onderkleed: Bree.
onderstelsel: Borlo.

overgooier: Eksel.
overwerpkie: Bocholtz.
piszieltje (*piszielke*): Klimmen.
stel: Diepenbeek.
suppe: Beringen en Linkhout.
tabbaard (*tabberd*): Beverlo.
tricot (fr.): Uikhoven.
ziepel (*siepel*): Tessenderlo.
zweethemd: Boekend.

ONDERHEMD

DC 62 (1987) (009a, 009b), N 25 (1964) (002a, 002b, 002c), SGV (1914) (013, 032), ZND 01 (1922) (453), ZND 01u (1924) (086), ZND B1 (1940sq) (067), ZND m (Coomans, Drieskens, Dupont, Fraussen, GrGr, Houben, Mathys, Raymaekers, Vanderbeeken, Welter); Beverlo Wb. (102), Boorse Wb. (079), Bree Wb. (187), Diepenbeek Wb. (098), Genk Wb. (130), Gennep Wb. (081, 082, 113), Hamont Wl. (167), Hasselt Wb. (179), Heerlen Wb.2 (326, 332), Kerkrade Wb. (103), Kortessem Wb. (175), Lommel Wl. (115), Maastricht Wb. (138, 235, 250), Meerlo-Wanssum Wb. (185), Meeswijk Wl. (257), Meeuwen Wl. (103), Meijel Wb. (071), Niel-bij-St.Truiden Wl. (I.491), Roermond Wb. (103), Sint-Truiden Wb. (232), Sittard Wb. (144, 231), Tegelen Wb. (100), Tongeren Wb. (214), Tungelroy Wb. (089), Uikhoven Wl. (059), Valkenburg Wb. (085), Venlo Wb. (140), Weertlands Wb. (C4-004), Zonhoven Wb. (167); Niesten, P. (1942) (009, 041).

Een hemd dat op het blote lijf wordt gedragen (in tegenstelling tot het OVERHEMD).

hemd (ook *hem*, *hemme*, *hemp*, *hempt*, *hum*, *humd*, *humme*, *hump*): freq. in heel Lb.
hemdje (*hemke*, *hemmeke*, *humke*, *hummeke*, *humpke*): verspr. Zuid.-Oostlb. en Trichterlds., zeldz. Truierlds.; ook in Stevensweert, Bree, Stokkem, Bilzen, Vliermaal, Mal, Eksel, Neerpelt en Hasselt.

onderhemd (ook *onderhem*, *onderhemme*, *onderhemp*, *onderhempt*, *onderhumme*): freq. Ripuar. en Oost.Zuidlb., verspr. Zuid.Oostlb. en Trichterlds., zeldz. Noord.-Oostlb.; ook in Stramproy, Maasbracht, Bocholt, Opglabbeek, Echt/Gebroek, Hamont, Kaulille, Lommel en Meijel.

onderhemdje (*onderhemke*, *onderhemmeke*): Kaulille, Hechtel en Vliermaal.

onderlijf: freq. Tongerlds. en Truierlds.; ook in Bree, Rotem, Mechelen-aan-de-Maas, Maastricht, Val-Meer, Hasselt en Lommel.

onderlijfje (*onderlijfke*): verspr. Demerkemp., Beringerlds. en Getelds., zeldz. Bilzerlds. en Tongerlds.; ook in Teuven, Meerssen, Bree, Mechelen-aan-de-Maas, Maastricht, Achel, Donk (bij Herk-de-Stad) en Leopoldsburg.

voorlijfje (*voorlijfke*): Diepenbeek.

lijfje (ook *lijfke*): verspr. Zuid.-Oostlb., Centr.Maaslds., Trichterlds. en Kleverlds., zeldz. Maas- en Demerkemp.; ook in Kerkrade, Vaals, Tegelen, Roermond, Ophoven, Wintershoven, Tongeren, Mal, Kaulille, Eksel, Beringen, Opheers, Borgloon en Sint-Truiden.

borstrok: Kerkrade, Vaals, Roermond, Amstenrade en Venlo.

borststoep: Hoensbroek.

onderstoep: Hoensbroek.

stoepje (*stoebke*): Kerensheide.

slip (ook *slup*): Montzen, Eupen, Grathem, Rotem, Rosmeer, Tessenderlo en Zelem.

hemdslip (*hummeslip*, *humpslip*): Weert en Sittard.

onderslip: Schimmert.

onderslipje (*onderslipke*): Hoensbroek.

onderstel: Hasselt.

onderstelsertje (*onderstelserke*): Hasselt Wb.

flanel: Panningen en Geulle.
flanelletje (*flanelke*): Panningen.
combinaison (fr.): Genk.
kamizool (<fr.): Bree en Maastricht.
kamizooltje (<fr.) (*kamizoolke*):
 Venlo.
boezeroentje (*bazaroentje*): Itter-
 voort.
zweethemd (*schweisshemme*):
 Bleijerheide.

KORSET

N 23 (1964) (090d, add.), N 25 (1964) (007a);
 Beverlo Wb. (135), Boorse Wb. (078), Die-
 penbeek Wb. (116), Genk Wb. (103), Gennep
 Wb. (138, 150), Gronsveld Wb. (212),
 Hamont Wl. (079), Hasselt Wb. (218, 430),
 Kerkrade Wb. (164, 239), Kortessem Wb.
 (216), Limburgs Id. (213), Lommel Wl. (056),
 Maastricht Wb. (206), Meeswijk Wl. (342),
 Meeuwen Wl. (129), Niel-bij-St.Truiden Wl.
 (I.242), Roermond Wb. (145), Sint-Truiden
 Wb. (152), Sittard Wb. (193), Tongeren Wb.
 (258, 294, 498), Tungalroy Wb. (089), Venlo
 Wb. (163, 212), Weertlands Wb. (C4-004,
 C4-008), Zonhoven Wb. (131, 242, 450);
 Beenen, P. (1973) (152, 203), Bettens, A.
 (1954) (052), Celis, A. (1975) (119), Schoels,
 A. (1947) (043).

Een nauwaansluitend onderkleding-
 stuk voor vrouwen, gewoonlijk van
 baleinen voorzien en achteraan met
 rijgkoorden, dat dient om het figuur
 te modelleren.
 De onderstaande trefwoorden hebben
 betrekking op een korset met balei-
 nen. Voor een korset zonder baleinen
 (of een step-in) treffen we in Genk
 Wb., Zonhoven Wb., Hasselt Wb. en
 Beverlo Wb. het trefwoord **gaine** (fr.)
 aan. In Tongeren Wb. is **ceintuur** een
 'laag korset zonder baleinen'.
 Beenen, P. (1973) vermeldt ook de
 schertsende benaming **pensentergerd**
 voor Herten (bij Roermond). In Venlo
 Wb. vinden we **pensenterger** terug
 en in Gennep Wb. **pensknijper**.

korset (<fr.): alg. in heel Lb.
rijgkorset (<fr.): Amstenrade.
rijglif (*rijlijf, rôlf*): Kerkrade Wb.,
 Weertlds. Wb. en in Ulestraten en
 Meijel.
rijglifje (*rijglifke, rijlijfke*): Gennep
 Wb. en in Sint-Truiden en Genk.
keurslijf: Kermt.
keurslijfje (*keurslijfke*): Maastricht.
korsetlijfje (<fr.) (*korsetlijfke*):
 Neeritter.
corselet (<fr.) (ook *korslee*): Diepen-
 beek, Zonhoven, Hasselt en Halen.
ruls: Brunsum, Waubach en
 Chèvremont.
moedertje (*moederke*): Sittard.

BUSTEHOUDER

Kaart 51, pag. 268

N 25 (1964) (008), N 114 (2002) (044b add.,
 044f);
 Diepenbeek Wb. (214), Gronsveld Wb. (240),
 Hamont Wl. (036), Hamont-Achel Wb. (043),
 Hasselt Wb. (094), Kortessem Wb. (471),
 Lommel Wl. (305), Maastricht Wb. (058),
 Meeuwen Wl. (200), Meijel Wb. (068), Niel-
 bij-St.Truiden Wl. (II.327), Sint-Truiden Wb.
 (215), Tongeren Wb. (516, 517), Tungalroy
 Wb. (089), Weertlands Wb. (C4-004), Zon-
 hoven Wb. (068, 437);
 Bettens, A. (1954) (122), Celis, A. (1975)
 (184), Schoels, A. (1947) (087).

Een steunlijfje voor de boezem.

soutien (fr.) (ook *sertien*): alg. in
 Belg.Lb.
soutien-gorge (fr.): Tongeren, Kanne
 en Teuven.
beha: verspr. Oostlb.; ook in
 Bocholtz, Nieuwenhagen, Maas-
 bracht, Kerensheide, Maastricht,
 Wijk, Hamont en Hout-Blerick.
bustehouder (ook *bustehaaijer, bus-
 tehaldjer, bustehouwer*): verspr. in
 Nl.Lb.; ook in Peer, Beverlo en
 Kwaadmechelen.

boezemhouder (*boezemhouwer*): Munstergeleen.
boezem: Boekt/Heikant.
borstenhouder (*borstenhouwer*): Borgharen.
borsthouder: Ittervoort.
borstlap (*brostlap*): Hoensbroek.
borstlijfje (*borstlijfke*): Mechelen-aan-de-Maas en Eigenbilzen.
korsetlijfje (<fr.) (*korsetlijfke*): Heerlen, Puth, Meerssen, Klimmen, Weert, Tungalroy, Oost-Maarland en Meijel.
korsettenlijfje (<fr.) (*korsettenlijfke*): Swalmen, Gronsveld, Tungalroy en Wijk.
lijfje (*lijfke*): Brunssum, Schimmert, Oirlo en Horst.
vast lijfje (*vast lijfke*): Hoensbroek en Eijsden.
cache-corset (fr.): Maaseik, Halen en Eijsden.
corsage (fr.): Mal.
hansel: Vliermaal.
houdsel: Weert.
stelsel: Opheers.

BUSTEHOUDER: SPOT-NAMEN

N 25 (1964) (008 add.), N 114 (2002) (044b add.);
 Bree Wb. (424, 441), Diepenbeek Wb. (227), Gronsveld Wb. (286), Hasselt Wb. (457), Kerkrade Wb. (190), Maastricht Wb. (255), Sint-Truiden Wb. (225), Sittard Wb. (237), Tongeren Wb. (349, 579), Uikhoven Wl. (108).

memmenstieper (ook *memmenstieper*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Kerkrade, Chèvremont, Herten (bij Roermond), Grathem, Geulle, Maastricht, Rosmeer, Tongeren en Blerick.

memmenstieperd: Sittard Wb.

memmenstiepje (*memmenstiepje*): Uikhoven Wl.

tettenstieper: Bocholt en Bree.

tettenkorf: verspr. Tongerlds.; ook in Spalbeek, Hasselt, Beringen, Opheers en Sint-Truiden.

tettenmandje (*tettenmandsje*): Tongeren.

tettengeer: Beringen en Zolder.

tettenmezjeer: Diepenbeek Wb.

tettenriem: Diepenbeek Wb.

nokkenhouder (*noekenhouwer*): Bocholtz.

vleesbuideltje (*vleesbultje*): Bocholtz.

haam: Hamont-Achel Wb.

ONDERJURK

Kaart 52, pag. 269

N 24 (1964) (004), N 114 (2002) (044b add.);
 Diepenbeek Wb. (168), Hamont Wl. (076), Hasselt Wb. (322), Heerlen Wb.2 (383), Lommel Wl. (054), Meeuwen Wl. (041, 162), Niel-bij-St.Truiden Wl. (I.232, II.100), Sint-Truiden Wb. (149), Tongeren Wb. (279), Tungalroy Wb. (088), Venlo Wb. (171), Zonhoven Wb. (074, 323);
 Bettens, A. (1954) (049), Celis, A. (1975) (065), Schoels, A. (1947) (040).

Een laag uitgesneden onderkleed voor vrouwen met wijde halsuitsnijing en schouderbanden dat door dames onder de bovenkleding gedragen wordt.

onderrok: freq. Ripuar., Oost.-Zuidlb., Oostlb., Weertlds., Horns, Centr.Maaslds., Trichterlds., Dommelds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Neeroeteren, Eigenbilzen, Kermt, Borgloon, Herk-de-Stad, Velm en Sint-Truiden.

onderrokje (*onderrokske*): Neerpelt en Grathem.

lange onderrok: Wijk.

onderkleed: verspr. Horns en Maas-kemp.; ook in Heerlen, Waubach, Reuver, Roermond, Beek, Munstergeleen, Oirsbeek, Weert,

Rotem, Rekem, Maastricht,
Eijsden, Diepenbeek, Kaulille,
Boekt/Heikant, Beverlo, Donk
(bij Herk-de-Stad), Niel-bij-St.-
Truiden, Borlo, Halen en Blerick.

onderjupe (<fr.): freq. Tongerlds.

jupe (fr.): Posterholt.

onderjurk: Maasbracht.

onderkiel: Opheers, Diepenbeek en
Rosmeer.

kieltje (*kielke*): Venlo.

onderschorts (*onderschots*): Meche-
len en Teuven.

onderschort: Brunssum.

schort: Swalmen.

schortje: Haelen.

lange schort (*lang schort*): Hamont.

combinaison (fr.): verspr.

Tongerlds., Westlb., Truierlds.,
Brab.Lb. en Lommels; ook in
Brunssum, Meeuwen, Kanne,
Valmeer en Zichen-Zussen-Bolder.

combiné (fr.): Venlo.

suppe: Boekt/Heikant, Lummen,
Paal en Beringen.

ziepel (*siebel, siepel*): Kwaadmeche-
len en Tessenderlo.

tabbaard (*tabberd*): Kwaadmeche-
len en Eksel.

rok met lijf: Puth.

ONDERROK

Kaart 53, pag. 269

N 24 (1964) (008), SGV (1914) (030 add.);
Diepenbeek Wb. (169), Hamont Wl. (322),
Heerlen Wb.2 (383), Lommel Wl. (214),
Meerlo-Wanssum Wb. (240), Meeuwen Wl.
(162), Niel-bij-St.Truiden Wl. (II.101),
Tungelroy Wb. (088), Weertlands Wb.
(C4-008);
Celis, A. (1975) (116).

De rok voor vrouwen die onder de
bovenkleding gedragen wordt.
In Meerlo-Wanssum Wb. wordt ook
rok vermeld met de aantekening
“*steeds onderrok*”.

onderrok: freq. in heel Lb. behalve
in het Tongerlds.

halve onderrok (ook *hauve onder-
rok*): Ittervoort, Stokkem en
Mechelen-aan-de-Maas.

schort: verspr. Noord.Oostlb.; ook in
Heerlerheide, Einighausen,
Schinveld, Tungelroy en Meijel.

onderschort: verspr. Noord.Oostlb.;
ook in Waubach, Tungelroy,
Neeritter, Lanklaar, Horst en
Meijel.

onderschorts (*onderschots*): Meche-
len en Teuven.

schors: Neerpelt.

onderschors: Boekt/Heikant.

schoot: Heerlen.

schurket: Sittard en Mheer.

onderkleed: Eksel en Schimmert.

onderjupe (<fr.): freq. Tongerlds.

jupetje (<fr.) (*jupke, juupke*): Roer-
mond, Rosmeer en Ketsingen.

japon (*zjapon*): Bree.

jupon (fr.): Mechelen-aan-de-Maas,
Ketsingen, Herk-de-Stad, Velm,
Gingelom, Leopoldsburg, Halen
en Boekend.

juponnetje (<fr.) (*juponke*): Hasselt
en Borgloon.

suppetje (*suppeke*): Beringen.

pikkeltje (*pikkelke*): Weert.

piszieltje (*piszielke*): Heerlen.

BAAIEN ONDERROK

N 24 (1964) (013);
Roermond Wb. (017).

Een onderrok van dik en grof wollen
weefsel, een onderrok van een op
molton gelijkend flanel.

baaien rok: verspr. Oostlb. en Trich-
terlds.; ook in Heerlen, Mechelen,
Weert, Tungelroy, Eil, Bocholt,
Opplabbeek, Mechelen-aan-de-
Maas, Rosmeer, Achel, Hamont,
Kaulille, Beverlo, Borlo, Kwaad-

mechelen, Lommel, Venlo, Horst, Meijel en Sevenum.

bajesrok: Rotem.

baalkatoenen rok: Mechelen-aan-de-Maas.

biberrok (<du.): Klimmen.

dikke rok: Beringen.

diemitten rok: Tungelroy en Borgloon.

frullenrok: Kermt.

winterrok: Val-Meer en Zichen-Zussen-Bolder.

baaien onderrok: zeldz. Zuid.-Oostlb.; ook in Roermond, Maasbracht, Eisden, Diepenbeek, Boekt/Heikant, Lummen, Hasselt, Paal, Sint-Truiden, Leopoldsburg, Zelem, Linkhout, Boekend, Venlo en Oirlo.

dikke baaien onderrok: Tegelen en Eigenbilzen.

dikke onderrok: Rotem.

diemitten onderrok: Neerpelt.

gemoltoneerde onderrok: Borgharen.

jute onderrok: Munstergeleen.

tiereteien onderrok (*teerteie onderrok*): Grathem.

onderrok van baalkatoen: Borgloon.

baaien onderjupe (<fr.): Opheers.

diemitten onderjupe (<fr.):

Riksingen.

baaien onderschorts (*baaien onderschots*): Teuven.

biberschorts (<du.) (*biberschots*): Mechelen.

baaien schort: Haelen, Swalmen, Brunssum en Lanklaar.

baaien schoot: Tessenderlo.

baaien voorschoot: Tessenderlo.

baai, een -: Panningen, Stevensweert en Jabeek.

marin (fr.): Maaseik.

moffel: Bree.

KORT ONDERROKJE

N 24 (1964) (014);

Maastricht Wb. (327), Valkenburg Wb. (138).

onderrokje (*onderrokske*): Roermond, Hoensbroek, Boekt/Heikant, Beringen, Velm en Kwaadmechelen.

onderste rokje (*onderste rokske*): Hoensbroek.

kort onderrokje (*kort onderrokske*): Schimmert.

halve onderrok (*hauve onderrok*): Munstergeleen.

halve rok (*hauve rok*): Rotem en Wijk.

rokje (*rokske*): Grathem, Rosmeer, Hamont, Tessenderlo, Zelem en Linkhout.

kort rokje (*kort rokske*): Bree en Maaseik.

klein rokje (*klei rokske*): Hoensbroek en Borgharen.

slaaprokje (*slaaprokske*): Opglabbeek.

heuprokje (*heuprokske*): Mechelen-aan-de-Maas.

leerokje (*leerokske*): Eksel.

kontrokje (*kontrokske*): Kermt.

pisrokje (*pisrokske*): Hoeselt.

poeprokje (*poeprokske*): Nieuwenhagen, Waubach, Roermond, Limbricht, Sittard, Meerssen, Klimmen, Tungelroy, Bocholt, Neeroeteren, Maastricht, Wijk, Val-Meer, Zichen-Zussen-Bolder, Achel, Borgloon, Sint-Truiden en Sevenum.

poepenrokje (*poepenrokske*): Neerpelt en Beek.

poepenrok: Klimmen.

schortje (ook *schortske*): Neeritter, Haelen en Jabeek.

kort schortje: Lanklaar.

kort onderschortsje (*kort onderschotske*): Mechelen.

korte onderschorts (*kotte onderschots*): Teuven.

jupon (fr.): Herk-de-Stad.

juponnetje (<fr.) (*juponke*): Bree.

onderjupe (<fr.): Romershoven.

onderjupetje (<fr.) (*onderjuupke*): Vliermaal.

kort onderjupetje (<fr.) (*kort onderjuupke*): Riksingen.

jupetje (<fr.) (*juupke*): Millen.

poepjupetje (<fr.) (*poepjuupke*):

Opheers.

piszieltje (*piszielke*): Schimmert,
Valkenburg, Rekem en Wijk.

stumperd: Herten (bij Roermond).

suppetje (*suppeke*): Leopoldsburg.

vrijschijtertje (*vrijschijterke*):

Maastricht.

ONDERBROEK

Kaart 54, pag. 270

DC 62 (1987) (006 add., 007a add., 008a, 008b, 008c, 008d, 008e), N 23 (1964) (052 add.), N 25 (1964) (004a, 004b, add.), N 114 (2002) (044 add., 044c);

Bree Wb. (320), Gennep Wb. (131, 188), Hamont Wl. (321), Heerlen Wb.2 (382), Kerkrade Wb. (213), Kortessem Wb. (341), Lommel Wl. (214), Maastricht Wb. (289), Meeuwen Wl. (161), Meijel Wb. (069), Niel-bij-St.Truiden Wl. (II.313), Roermond Wb. (202), Sittard Wb. (279), Tegelen Wb. (106), Tongeren Wb. (242, 390), Tungalroy Wb. (091), Uikhoven Wl. (018), Venlo Wb. (204), Weertlands Wb. (C4-007);
Beenen, P. (1973) (193).

Een broek die onder de lange bovenkleden gedragen wordt.

De informant voor Waubach vermeldt **smEEK** als “Groenstraats Bargoens” en in Susteren is **stoepje** (*stoepke*) een term uit de mijnwerkerstaal.

onderbroek: alg. Trichterlds., Bilzerlds., Tongerlds., Demerkemp., Beringerlds., Lonerlds., Truierlds. en Brab.Lb., freq. Oostlb-Rip. overgg., Zuid.Oostlb. en Centr.-Maaslds.; ook in Genk.

onderboks: alg. Noord.Oostlb., Weertlds., Horns, Maaskemp., Dommellds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., freq. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg., noordelijk Zuid.-

Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Hechtel en Lommel.

broekje (*broekske*): zeldz. Trichterlds.; ook in Schaesberg, Beek, Ulestraten, Zutendaal, Bilzen, Tongeren en Vorsen.

boksje (*bokske*): Stevensweert, Rotem, Neerpelt en Lommel.

slip (ook *slup*): Kuringen, Sint-Truiden, Niel-bij-St.-Truiden en Venlo.

slipje (ook *slipke*): freq. Demerkemp., verspr. rond Bilzen; ook in Bocholt, Genk, Tongeren, Achel en Venlo.

caleçon (fr.): verspr. Tongerlds.; ook in Beringen en Borgloon.

caleçontje (<fr.) (*kalsonneke*): Leopoldsburg.

short (eng.): Venlo.

shortje (<eng.): Venlo.

smEEK: Nieuwenhagen en Waubach.

DIRECTOIRE

DC 62 (1987) (008a add.), N 25 (1964) (005b);

Meijel Wb. (068), Weertlands Wb. (C4-009).

Damesonderbroek met elastiek in de pijpenzoom.

In de onderstaande lemmatekst worden alleen de specifieke benamingen vermeld, de algemene benamingen **broek** of **onderbroek** zijn hier niet meer opgenomen.

directoire (fr.): verspr. Oostlb. en Trichterlds., verspr. Weertlds., Horns, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Bocholtz, Leopoldsburg en Lommel.

directoirebroek (<fr.): Schimmert.

sjansboks: Nieuwenhagen, Herten (bij Roermond), Sittard, Ulestraten, Schimmert, Boeket/Heisterstraat, Weert, Ittervoort, Stevensweert, Blerick, Oirlo en Horst.

sjansbroek: Nuth/Aalbeek.
sjemieboks: Meijel, Egchel en Grathem.
sjemiebroek: Hasselt en Valkenburg.
toeboks: Neerpelt en Bree.
toebroek: Lummen en Vliermaal.
open boks: Hamont.
diemitboks (*diemetboks*): Bree.
pofboks: Lanklaar.
polkaboks: Susteren.
slobberboks: Eksel.
springboks: Hout-Blerick.
broek met elastiek: Teuven.
vrouwluibroek met elastiek: Klimmen.
modern vrouwluibroek: Klimmen.
pijpenbroek: Riksingen.
polderbroek: Sint-Truiden en Borlo.
smokkelbroek: Halen.
stropbroek: Kwaadmechelen en Zelem.
smEEK: Waubach.

OPEN BROEK MET LINTEN

N 25 (1964) (005a, 005b, 016, add.), N 114 (2002) (044c), ZND 47 (1950) (006b add.); Bree Wb. (409), Diepenbeek Wb. (213), Gronsveld Wb. (290, 430), Hamont Wl. (438), Hamont-Achel Wb. (108), Hasselt Wb. (413), Kortessem Wb. (468), Lommel Wl. (301), Meerlo-Wanssum Wb. (265), Sint-Truiden Wb. (214), Sittard Wb. (381), Tongeren Wb. (513), Tungelroy Wb. (089), Uikhoven Wl. (153), Venlo Wb. (234, 245), Zonhoven Wb. (433); Bettens, A. (1954) (078).

Vrouwen(onder)broek met zijsplitten en voorzien van linten in de pijpband waarmee de kousen worden vastge maakt.

In de onderstaande lemmataxt worden alleen de specifieke benamingen vermeld, de algemene benamingen **broek** of **onderbroek** zijn hier niet meer opgenomen. Voor Borlo is ook

de schertsende uitdrukking **van achteren open en vanvoor niet toe** opgetekend.

snelzeiker: verspr. Zuid.Oostlb. en Demerkemp., zeldz. in overig Lb.
snelzeikerd: Boorseme en Sittard.
vlugzeiker: Eksel.
breedzeiker (*breedzeikesj*): Oirsbeek.
snelpisser: verspr. Demerkemp.; ook in Riksingen, Beringen en Opheers.
zelfpisser: Tungelroy Wb.
open boks: Neeritter, Bree, Hamont en Neerpelt.
open broek: Mechelen, Rekem, Vliermaal, Riksingen, Lummen, Sint-Truiden, Borlo en Halen.
open mestem: Gronsveld Wl.
snoerenboks: Meijel.
boks met snoeren: Herten (bij Roermond).
knieboks: Munstergeleen.
slipboks: Oirlo.
toeboks: Maaseik.
lintenboks: Weert.
lintjesboks: Grathem.
broek met linten (*broek met linter*): Schimmert.
broek met slagbomen: Mechelen.
enkel broek: Rosmeer.
heupenbroek: Mechelen-aan-de-Maas.
klepbroek: Wijk.
pijpbroek: Tessengerlo.
pijpenbroek: Opheers.
ruchebroek (<fr.): Valkenburg.
slipbroek: Kwaadmechelen.
valbroek: Brustem.
capeline (fr.): Caberg.
flitsbodem (*flitsboom*): Jabeek.
hondsetuig: Tungelroy en Einighausen.
jupe-portefeuille (fr.): Kanne.
schenkenzakje (*schenkenzakske*): Venlo Wb.
smEEK: Waubach.

MEISJESPANTALON MET KANTEN PIJPEN

N 25 (1964) (005c).

Meisjespantalon met kanten pijpen die tot onder de knieën reikt.

kanten boks: verspr. Horns; ook in Herten (bij Roermond), Einighausen, Munstergeleen, Bree, Maaseik, Hechtel en Oirlo.

boks met kant: Roermond, Swalmen en Schinveld.

boks met kant aan: Weert.

boks met een kantje (*boks me een kantie*): Hamont.

kantjesboks: Hout-Blerick.

meidjesboks: Tegelen en Susteren.

meisjesboks: Rotem.

driekwartboks: Sittard.

knieboks: Maaseik.

pijpenboks: Weert.

sjansboks: Mechelen.

splitboks: Bocholtz.

zondagse boks: Bree.

onderboks met spits (<du.) **eraan** (*onderboks met spits dra*): Bleijerheide.

kanten broek: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Geulle, Beverlo, Kwaadmechelen en Halen.

lange kanten broek: Opheers.

broek met kant aan (ook *broek met kant aa*): Riksingen en Teuven.

kantjesbroek (ook *kantsjesbroek*): Herk-de-Stad en Wijk.

klepbroek (*klapbroek*): Oirsbeek.

meidjesbroek met een klep: Klimmen.

ouderwetse meidjesbroek (*ouwerwetse meidjesbroek*): Oirsbeek.

meidjesbroek (ook *meidsjesbroek*): zeldz. Zuid.Oostlb.

mädchensbroek (*metskesbroek*): Boekt/Heikant en Eigenbilzen.

frulbroek: Lummen.

goede broek (*goei broek*): Borlo.

kniebroek: Spalbeek en Opheers.

open broek: Paal.

pijpenbroek: Kermt en Vliermaal.

pijpje (*pijpke*): Sint-Truiden.

plooitjesbroek (*plooikesbroek*): Tessengerlo.

stensbroek: Puth.

stoep (*stoeb*): Sittard.

1.6 Onderdelen en toebehoren

In deze subparagraaf komen de dialectbenamingen voor verschillende onderdelen en diverse toebehoren van kledingstukken aan bod. De benamingen voor de onderdelen van in bewerking zijnde kledingstukken zijn reeds behandeld in deel II, aflevering 7: *Kleermaker; naaister; handspinner; handwever; touwslager; mutsenmaakster* (WLD II.7, pag. 82-88). Voor sommige van de daar behandelde lemma's zijn in deze paragraaf aanvullende gegevens verwerkt; voor enkele andere lemma's wordt hier volstaan met een verwijzing, maar is het materiaal wel opgenomen in de database op internet.

1.6.1 Algemeen

SLIP

N 25 (1964) (003), N 86 (1981) (043), N 114 (2002) (052);
 Beverlo Wb. (102, 198, 239), Bree Wb. (405, 461, 464), Diepenbeek Wb. (098, 143, 236), Genk Wb. (130), Gennep Wb. (167), Gronsveld Wb. (179, 422, 562), Hamont Wl. (432, 493), Hamont-Achel Wb. (123), Hasselt Wb. (340), Kerkrade Wb. (103, 248), Kortessem Wb. (274), Lommel Wl. (115, 225, 296), Maastricht Wb. (138, 349, 388), Meerlo-Wanssum Wb. (137, 262, 263, 292), Meeswijk Wl. (581), Meeuwen Wl. (197), Niel-bij-St-Truiden Wl. (II.313), Roermond Wb. (290), Sint-Truiden Wb. (213, 232, 238), Sittard Wb. (144, 218, 378, 421, 434), Tegelen Wb. (088, 115, 122), Tongeren Wb. (214, 332, 507, 585), Tungelroy Wb. (091), Uikhoven Wl. (175), Valkenburg Wb. (114, 168), Venlo Wb. (140, 243, 260, 277), Weertlands Wb. (C4-010);
 Beenen, P. (1973) (135).

Afhangende punt, afhankelijk deel of uiteinde van een kledingstuk.

Dit lemma vormt een aanvulling op het lemma SLIP in WLD II.7, pag. 88.

slip (ook *slup*): alg. in heel Lb.

slipje (*slipke*): Neerpelt en Herk-de-Stad.

sleep: verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Ten-Esschen/Weustenrade.

vaan: zeldz. Zuid.Oostlb.; ook in Bree Wb., Diepenbeek Wb.,

Hamont-Achel Wb., Sint-Truiden Wb., Uikhoven Wl. en in Tungelroy, Stevensweert, Genk, Tongeren, Ketsingen, Eksel en Loksbergen.

vaantje (*vaanke*): Bree Wb.

lemp: Diepenbeek Wb., Hasselt Wb., Kortessem Wb. en Tongeren Wb.

tomp: Tegelen Wb., Venlo Wb. en Meerlo-Wanssum Wb.

timp (*tump*): Hamont Wl., Roermond Wb. en in Susteren.

taupe (fr.): Sittard Wb. en in Gennep.

toot: Tongeren Wb.

geer: Tungelroy Wb.

las (*lesj, lessche*): Sittard Wb. en Valkenburg Wb.

pand: Lommel Wl.

schlafittchen (du.) (*sjlavietsje*): Kerkrade Wb.

bommel (*bemel*): Gronsveld.

FRANJE

Kaart 55, pag 270

N 61 (1973) (010), N 62 (1973) (059), N 114 (2002) (029), SGV (1914) (009), ZND 01 (1922) (291), ZND 23 (1937) (059), ZND m (Dupont, GrGr, Houben, Vanderbeeken);
 Boorse Wb. (078), Bree Wb. (144), Diepenbeek Wb. (078), Genk Wb. (100), Gronsveld Wb. (138), Hamont Wl. (124), Heerlen Wb.2 (311), Kortessem Wb. (112), Maastricht Wb.

(102, 214), Meeswijk Wl. (209), Meeuwen Wl. (073), Roermond Wb. (081), Sint-Truiden Wb. (105), Sittard Wb. (104), Tongeren Wb. (162), Uikhoven Wl. (043), Venlo Wb. (128); Beenen, P. (1973) (122), Bettens, A. (1954) (069), Niesten, P. (1942) (032, 035, 048).

Randversiering bestaande uit een boordsel met een reeks afhangende draden, meestal in bundels of kwasten bijeengehouden.

Dit lemma vormt een aanvulling op het lemma FRANJE in WLD II.7, pag. 22.

franje: alg. in het noorden van het Kleverlds., verspr. Dommellids.; ook in Bleijerheide, Heerlen, Mheer, Weert, Bree, Opglabbeek, Zonhoven, Paal, Beringen, Hoepertingen, Tessenderlo en Lommel.

franjel (ook *frajel, franel, frangel, frannel*): alg. Oostlb-Rip. overgg., Oostlb., Weertlds., Horns, Zuidgeld.Lb. en in het zuiden van het Kleverlds., freq. Maaskemp., Centr.Maaslds. en in het oosten van het Trichterlds., verspr. Demerkemp.; ook in Simpelveld, Vliermaal, Riksingen, Lauw, Neerpelt, Beringen, Wellen, Sint-Truiden en Vorsen.

franjeltje (*franjelke*): Neerpelt en Mechelen-aan-de-Maas.

fronjel (ook *franzjel, frongel, fronnel, fronsjel, fronzjel*): freq. Bilzerlds., Tongerlds. en Lonerlds., verspr. in aansluitend Trichterlds., Demerkemp. en Truierlds.; ook in Gronsveld Wb. en in Genk en Zutendaal.

fronjeltje (*frongelke, fronsjelke, fronzjelke*): Vroenhoven, Herderen, Beverst, Hoeselt en Jeuk.

fringel (*frengel, frenjel, frennel*): verspr. Tongerlds., Lonerlds., Truierlds. en Getelds.

fringeltje (*frengelke*): Sint-Truiden.

franie: freq. Dommellids.; ook in Griendtsveen.

fralie: Linde, Zolder, Houthalen en Lommel.

fraling: Kermt.

frandel: Genk, Peer, Alken en Oirlo.

fransel: Borgharen, Kanne en Mheer.

floche (fr.) (*flos*): Oostham.

flochetje (<fr.) (*flochke, floske*):

Eksel, Hechtel, Jeuk en Lommel.

pluis: verspr. Beringerlds. en Zuiderkemp.

pluisje (*pluiske*): Oostham en Beringen.

poesje (*poeske*): Maaseik.

kwast: Maastricht en Valkenburg.

kwastje (*kwaske*): Valkenburg.

kwispeltje (*kwispelke*): Munsterbilzen.

ketteltje (*kettelke*): Herderen.

frutsel: Sint-Truiden.

piezel: Eksel.

KNOOP

Kaart 56, pag. 271

N 59 (1973) (135), N 62 (1973) (065a), SGV (1914) (018), ZND 01 (1922) (636), ZND m (GrGr, Houben, Mathys, Pipers, Raymaekers, Welter);

Beverlo Wb. (131), Boorseem Wb. (078), Bree Wb. (243), Gennep Wb. (102), Gronsveld Wb. (229), Hamont Wl. (227), Hasselt Wb. (235), Heerlen Wb.2 (344, 345), Kerkrade Wb. (159), Kortessem Wb. (236), Lommel Wl. (155), Maastricht Wb. (195), Meerlo-Wanssum Wb. (167), Meeswijk Wl. (330), Meeuwen Wl. (125), Meijel Wb. (052), Nielbij-St.Truiden Wl. (I.594), Roermond Wb. (138), Sittard Wb. (188), Tegelen Wb. (095), Tongeren Wb. (278), Tungalroy Wb. (090), Uikhoven Wl. (082), Venlo Wb. (169), Weertlands Wb. (C4-005), Zonhoven Wb. (231); Beenen, P. (1973) (159), Niesten, P. (1942) (029).

Een plat, rond schijfje of een min of meer bolvormig voorwerpje van

been, hout, metaal enz., dat aan kleding of andere gebruiksvoorwerpen wordt genaaid, hetzij als sieraad, hetzij als een middel om ze te doen sluiten of met een deel van hetzelfde of met een ander stuk te verbinden. Dit lemma vormt een aanvulling op het lemma KNOOP in WLD II.7, pag. 89.

knoop (ook *knoo*, *knoof*): alg. in Nl.Lb., overig Centr.Lb., Lonerlds. en Truierlds., freq. Dommellids.; ook in Hasselt, Beringen en Loksbergen.

knop (ook *knoep*): freq. Demer- en Zuiderkemp.; ook in Heerlen, Neerpelt, Beverlo, Loksbergen en Lommel.

KNOOPSGAT

N 62 (1973) (040), N 114 (2002) (047); Beverlo Wb. (131), Bree Wb. (243), Diepenbeek Wb. (126), Gennep Wb. (102), Hasselt Wb. (235), Meeswijk Wl. (330), Meeuwen Wl. (125), Meijel Wb. (052), Sittard Wb. (188), Tongeren Wb. (278), Zonhoven Wb. (231).

Een spleetvormige opening in een kledingstuk, waar men een knoop door kan halen om het kledingstuk te sluiten.

Dit lemma vormt een aanvulling op het lemma KNOOPSGAT in WLD II.7, pag. 89.

knoopsgat: freq. Noord.Oostlb., Weertlds., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Truierlds.; ook in Nieuwstadt, Kaulille, Peer en Hasselt.

knopsgat: freq. Demer- en Zuiderkemp.; ook in Achel, Neerpelt, Beverlo, Kerkhoven, Loksbergen en Lommel.

knoopskot: freq. Bilzerlds.; ook in Zutendaal, Veldwezelt, Kanne, Diepenbeek, Lauw en Alken.

knopskot: freq. Tongerlds. en Lonerlds.; ook in Bilzen, Eksel en Hechtel.

knoopslok: freq. Ripuar., Oost.-Zuidlb. en Zuid.Oostlb.

knopslok: Noorbeek en 's-Gravenvoeren.

KOORDJE I.P.V. KNOOPSGAT

N 59 (1973) (142); Gronsveld Wb. (494), Valkenburg Wb. (181).

koordje (ook *koordsje*): Geleen, Born, Bilzen en Schulen.

gimpkoordje (*gimfkoordje*): Ransdaal.

touwtje (*touwke*): Eisdien en Noorbeek.

trensje (*trenske*): Valkenburg, Gronsveld, Eijsdien en Horst.

litsje (*litske*): As, Bilzen en Montzen.

lusje (*luske*): Meeuwen en Horpmaal.

lus: Reuver en Lutterade.

rupsje (*rupske*): Echt/Gebroek.

loos knoopsgat: Venlo.

vals knoopsgat: Schulen en Maas-tricht.

vals knoopskot: Lanaken.

vals knoopslok: Lanaken.

nep knoopslok: Doenrade.

tresknoopslok (<fr.): Bleijerheide.

kettingsteek: Oplabbeek.

knoopsgatenzij: Zolder.

milanees: Genk.

nestel (*nistel*): Neeroeteren.

RITSSLUITING

Kaart 57, pag. 271

DC 64 (1989) (008), N 62 (1973) (063); Bree Wb. (372), Diepenbeek Wb. (228), Gemmenich Wb. (206,254), Gronsveld Wb. (387), Hamont Wl. (391, 483), Hamont-Achel

Wb. (118), Hasselt Wb. (377), Heerlen Wb.2 (405), Lommel Wl. (344), Meeswijk Wl. (528, 649), Meeuwen Wl. (184, 213), Niel-bij-St.Truiden Wl. (II.391), Sint-Truiden Wb. (203, 226), Tongeren Wb. (578, 581), Venlo Wb. (228), Zonhoven Wb. (389, 476); Bettens, A. (1954) (127), Celis, A. (1975) (189), Schoels, A. (1947) (089).

Een treksluiting, sluitmiddel voor kleppen van kledingstukken, tassen en dergelijke, bestaande uit twee stroken met metalen klauwtjes die door een verschuifbaar plaatje in elkaar gehaakt worden.

Dit lemma vormt een aanvulling op het lemma RITSSLUITING in WLD II.7, pag. 29.

rits: verspr. Oost.Zuidlb., Zuid.-Oostlb., Weertlds., Horns, Maas-kemp., Centr.Maaslds., Bilzerlds., Dommellids. en Kleverlds.; ook in Kessel, Maastricht, Diepenbeek, Tongeren, Wellen, Sint-Truiden en Venlo.

ritssluiting: verspr. Oostlb. en Kleverlds.; ook in Schaesberg, Tungelroy, Stevensweert, Oplabbeek, Echt/Gebroek, Boorsem, Maastricht, Eijsden en Venlo.

treksluiting: Heerlen, Kesseleik, Lutterade, Schimmert en Meijel.

trekslot: Rothem.

tirette (fr.): freq. in Belg.Lb.; ook in Gemmenich Wb.

reissverschluss (du.): Gemmenich Wb. en in Simpelveld en Bleijerheide.

ZAK IN EEN KLEDING-STUK

Kaart 58, pag. 272

N 23 (1964) (050a, 050b, 050c, 062d, 062e, 062f, 068), N 24 (1964) (009a, 009b, 015c),

N 59 (1973) (102a, 102b, 102c, 102d, 105, 106, 108, 109, 145, 169a, 169b, 169c, 169d), N 62 (1973) (036), N 114 (2002) (048), ZND B1 (1940sq) (183); Beverlo Wb. (307), Boorsem Wb. (078), Bree Wb. (284, 441), Diepenbeek Wb. (149), Genk Wb. (208), Gennep Wb. (182), Gronsveld Wb. (485), Hamont Wl. (480), Hamont-Achel Wb. (117), Hasselt Wb. (090, 285, 450), Kerkrade Wb. (270), Kortessems Wb. (293), Lommel Wl. (049, 341), Maastricht Wb. (422), Meerlo-Wanssum Wb. (287), Meeswijk Wl. (395), Meijel Wb. (071), Niel-bij-St.Truiden Wl. (II.387), Roermond Wb. (288), Sint-Truiden Wb. (225), Sittard Wb. (424), Tegelen Wb. (122), Tongeren Wb. (366), Tungelroy Wb. (088, 089), Uikhoven Wl. (103), Valkenburg Wb. (177), Venlo Wb. (257), Weertlands Wb. (C4-011), Zonhoven Wb. (281, 473); Beenen, P. (1973) (247), Celis, A. (1975) (189), Lijnen, J. (1984) (004).

Deel van een kledingstuk, bestemd om iets in op te bergen of te bewaren.

tas (meestal *tes*): alg. in Nl.Lb., freq. Dommellids., Demerkemp., Beringerlds., Truierlds. en Getelds.; ook in Bree, Oplabbeek, Genk, Kwaadmechelen, Tessenderlo en Lommel.

maal: alg. Bilzerlds., Tongerlds. en Lonerlds., freq. Centr.Maaslds., Maas- en Demerkemp., verspr. Horns en Trichterlds.; ook in Sittard, 's-Gravenvoeren, Kaulille, Lozen, Peer en Borlo.

buidel (*buil*): verspr. Beringerlds. en Zuiderkemp.; ook in Zolder, Boekt/Heikant, Leopoldsborg en Lommel.

zak: verspr. Beringerlds. en Noorderkemp.; ook in Neerpelt, Zolder, Tessenderlo, Halen en Lommel.

1.6.2 *Jas en vest*

De onderdelen van de kraag van een colbert of japon worden behandeld in WLD II.7: *Kleermaker, naaister, handspinner, handwever, touwslager, mutsenmaakster* (pag. 82-84). Zie daar voor de lemma's STAANDE KRAAG, BOVENKRAAG, ONDERKRAAG, BREUKLIJN, STAANDER, LEGGER, SPIEGEL, KRAAGPUNT en REVERS. Voor KRAAG en OPHANGER zijn in de onderstaande lemmatekst aanvullende gegevens opgenomen.

KRAAG

Kaart 59, pag. 272

DC 58 (1983) (019b), N 62 (1973) (031c), ZND 01 (1922) (669), ZND 28 (1938) (041); Beverlo Wb. (046), Boorse Wb. (079), Bree Wb. (246), Diepenbeek Wb. (128, 133), Genk Wb. (171, 179), Gronsveld Wb. (243), Hamont Wl. (076, 240), Hasselt Wb. (083, 098), Heerlen Wb.2 (348), Kerkrade Wb. (166), Kortessem Wb. (240), Lommel Wl. (054, 162), Maastricht Wb. (207), Meerlo-Wanssum Wb. (174), Meeswijk Wl. (142, 346), Meeuwen Wl. (041, 126), Niel-bij-St.Truiden Wl. (I.231, I.601, I.614), Roermond Wb. (146), Sint-Truiden Wb. (146), Tegelen Wb. (096), Tongeren Wb. (191, 285), Tungalroy Wb. (091), Uikhoven Wl. (026, 088), Weertlands Wb. (C4-005), Zonhoven Wb. (058, 073, 235, 245); Beenen, P. (1973) (162), Bettens, A. (1954) (048), Celis, A. (1975) (065), Niesten, P. (1942) (007), Schoels, A. (1947) (040).

De omgevouwen of opstaande rand langs de halsopening van een kleedingstuk.

Specifieker voor de kraag van een jas is voor Hechtel en Opoeteren ook **jassenkraag**, voor Beverst **pittenkraag** en voor Eupen **rokkenkraag** opgetekend.

Dit lemma vormt een aanvulling op het lemma KRAAG in WLD II.7, pag. 82.

kraag: alg. in Nl.Lb., freq. in Belg.Lb.
col (fr.): verspr. in Belg.Lb.
collet (fr.) (ook *golé*): Tongeren Wb. en in Hamont en Wellen.

BONTKRAAG

Kaart 60, pag. 273

N 23 (1964) (027), ZND 40 (1942) (040 add.); Gennep Wb. (142), Gronsveld Wb. (273, 343), Hamont Wl. (348), Meeswijk Wl. (478), Roermond Wb. (218), Sint-Truiden Wb. (190).

Een halskraag van zachtharig dierenvel aan pelswerk, bijvoorbeeld aan een bontmantel.

In Gronsveld Wb. wordt ook **loeteren kraag** vermeld voor een 'kraag van ottervel'.

bontkraag: freq. Oostlb., Weertlds., Horns, Centr.Maaslds., Zuid-geld.Lb. en Kleverlds.; ook in Nieuwenhagen.

bontskraag: Wijk.

bonte kraag: Bree.

pelskraag: freq. in Nl.Lb., verspr. Truierlds.; ook in Millen, Mal, Achel, Boekt/Heikant en Beringen.

pelsen kraag: freq. in Belg.Lb. behalve in het Truierlds., waar het zeldz. is.

pelsen kraagje (*pelsen kraagske*): Kaulille.

kraag met pels erop: Heerlen.

vellen kraag: Maastricht.

poezelkraag: Chèvremont.

miemenkraag: Teuven.

kraag van poes: Ottersum.

pels: Waubach, Roermond, Einighausen, Susteren, Meeswijk,

Diepenbeek, Achel, Hamont en Lommel.

pelsje (*pelske*): Sittard, Mheer, Sint-Truiden en Meijel.

pelsen col (fr.): verspr. Lonerlds. en Truierlds.; ook in Bree, Hasselt en Halen.

pelsboord: Stevensweert.

poesje (*poeske*): Gennep.

miempje (*miemke*): Mheer.

mies: Broekhuizen.

KRAAG VAN EEN KRAAG-MANTEL

N 23 (1964) (014b);

Bree Wb. (351), Gronsveld Wb. (354).

Een zeer brede kraag op een jas of mantel.

pelerine (<fr.) (ook *pelderien*, *pele-riem*, *pelerien*, *pelerieng*): freq. in heel Lb.

pelerinetje (<fr.) (*pelderienke*, *pele-rienke*, *peleriensje*, *pelerineke*): Ulestraten, Weert, Boshoven, Thorn, Eisden, Neerpelt, Hout-Blerick en Sevenum.

pelerinekraag (<fr.) (*pelerien-kraag*): Wijk.

kraag: Jabeek, Valkenburg, Ophoven, Maaseik, Diepenbeek, Boekt/Heikant, Beringen, Kwaadmechelen en Linkhout.

brede kraag (ook *breie kraag*): Bree en Opheers.

grote kraag: Schimmert.

sjaalkraag: Munstergeleen.

stuartkraag: Maastricht.

col (fr.): Maaseik.

KAP VAN EEN LANGE SCHOUDERMANTEL

N 23 (1964) (013b);

Hamont Wl. (198), Lommel Wl. (138), Maastricht Wb. (174), Meerlo-Wanssum Wb. (152), Meeswijk Wl. (296), Meeuwen Wl. (116), Roermond Wb. (124), Sittard Wb. (167), Tongeren Wb. (243), Venlo Wb. (160); Bettens, A. (1954) (041), Schoels, A. (1947) (035).

Een hoofdbedekking die aan de mantel is vastgehecht en naar wens over het hoofd getrokken of op de rug afhankelijk kan gedragen worden.

kap: alg. in Belg.Lb., freq. Oost.-Zuidlb., Zuid.Oostlb., Weertlds., Horns, Centr.Maaslds. en Trichterlds., verspr. Noord.Oostlb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.

kapje (*kapke*): Neerpelt, Kaulille en Rosmeer.

mantelkap: Linkhout.

pelerinekap (*prelienkap*): Jabeek.

muts: Mechelen, Einighausen, Sittard, Klimmen, Ottersum en Oirlo.

kopmuts: Bergen.

cape (eng.): verspr. Noord.Oostlb.; ook in Schimmert, Eind, Grathem, Guttecoven en Sevenum.

caban (fr.): Beringen.

capuchon (fr.): Teuven, Eisden, Wijk en Leopoldsburg.

kapoets (ook *kaboets*, *kalboets*, *klaboets*): verspr. Ripuar. en Zuid.-Oostlb.; ook in Roermond.

koets: Mechelen-aan-de-Maas en Sittard.

tuit (ook *teut*): Meerssen, Rothem, Maastricht, Borgharen en Neerharen.

putter: Maastricht, Caberg en Wijk.

keuvel (ook *kovel*): Venlo, Neeritter en Rotem.

buis: Lanklaar.

toets (*tuts*): Heugem.

CAPUCHON

Kaart 62, pag. 274

N 23 (1964) (010), N 59 (1973) (177);
Tongeren Wb. (244);
Bettens, A. (1954) (042), Celis, A. (1975)
(058).

Een op een jas of mantel vastgenaai-
de hoofdkap.

kap: alg. in Belg.Lb., verspr. Horns,
Centr.Maaslds. en Trichterlds.,
zeldz. Oost.Zuidlb., Oostlb.,
Weertlds., Zuidgeld.Lb. en
Kleverlds.

kapje (*kapke*): Maasniel, Bocholt,
Rotem, Bilzen, Eigenbilzen, Ros-
meer, Hamont, Kaulille, Hasselt,
Herk-de-Stad en Lommel.

regenkap (ook *rengelkap*): Echt/-
Gebroek en Romershoven.

regenkapje (*regenkapke*): Leopolds-
burg, Amstenrade en Mesch.

paterskapje (*paterskapke*): Echt/-
Gebroek.

muts: verspr. Oostlb-Rip. overgg. en
Zuid.Oostlb.; ook in Tungalroy,
Boorseem en Middelaar.

patersmuts: Eijsden.

tentmuts: Eijsden.

pinmuts: Roermond.

capuchon (fr.): freq. Oostlb.,
Centr.Maaslds., Zuidgeld.Lb.
en Kleverlds., verspr. Ripuar.,
Oostlb-Rip. overgg. en Trich-
terlds.; ook in Weert, Tungalroy,
Bilzen, Riksingen, Tongeren en
Gingelom.

cape (eng.): Roermond, Swalmen,
Hoensbroek, Schimmert, Eind,
Neeritter, Grathem, Stevensweert,
Neeroeteren, Guttecoven, Kerens-
heide en Maastricht.

caban (fr.): Ell en Mal.

kapoets (ook *kaboets*, *kalboets*, *kal-
leboets*): verspr. Ripuar., Oostlb-
Rip. overgg. en Zuid.Oostlb.; ook
in Roermond.

tuit (ook *teut*): Meerssen, Rothem,
Geulle, Maastricht, Neerharen en
Bergen.

putter: Maastricht, Caberg en Wijk.
pelerine (<fr.) (*pelerien*, *perlieng*):
Meeuwen, Hoensbroek en Noor-
beek.

tourette (fr.) (*trut*): Nunhem, Sittard
en Puth.

kazak: Roermond.

kepie: Bemelen.

pats: Geleen.

toets (ook *tuts*): Brunssum en
Heugem.

koets: Mechelen-aan-de-Maas en
Sittard.

kopdoekje (*kopdoekske*): Belfeld.

OPHANGER

N 59 (1973) (125), ZND 37 (1941) (038);
Diepenbeek Wb. (145), Genk Wb. (192),
Gronsveld Wb. (270, 274), Hasselt Wb. (283),
Lommel Wl. (180), Maastricht Wb. (245,
434), Meerlo-Wanssum Wb. (187), Meeswijk
Wl. (386), Sittard Wb. (410), Tegelen Wb.
(101), Tongeren Wb. (332), Tungalroy Wb.
(092, 095), Valkenburg Wb. (181), Venlo Wb.
(183), Weertlands Wb. (C4-006), Zonhoven
Wb. (274, 280);
Beenen, P. (1973) (243).

Het lusje waarmee men de jas kan
ophangen.

Dit lemma vormt een aanvulling op
het lemma OPHANGER in WLD II.7,
pag. 84.

ophanger (ook *ophangerke*): Bleijer-
heide, Reuver, Meeuwen, Genk,
Echt/Gebroek, Eijsden, Venlo,
Horst en Meijel.

jasophanger: Rekem.

hanger: Peer en Reppel.

hangertje (*hangerke*): Horpmaal.

ophangertje (*ophangerke*): Lank-
laar.

aanhangertje (*aanhangerke*): Neer-
pelt.

hangsel: zeldz. Maas- en Demerkemp.; ook in Rekem, Beverlo, Borgloon en Jeuk.

hangseltje (*hangselke*): Heusden.

ophangsel: Gutshoven en Beverst.

snoer: Moelingen, Opitter, Zutendaal, Diepenbeek, Beverlo, Gutschoven en Wellen.

snoertje (*snoerke*): verspr. Demerkemp. en Lonerlds.; ook in Stokkem, Diepenbeek en Herk-de-Stad.

hangsnoer: Zolder.

strop: zeldz. Zuid.Oostlb., Centr.-Maaslds., Trichterlds. en Bilzerlds.; ook in Bleijerheide, Ransdaal, Lontzen, Tegelen, Thorn, Neeroeteren, Rijkhoven, Hasselt, Alken, Zepperen en Jeuk.

stropje (*stropke*): Herten (bij Roermond), Sittard, Tungelroy, Genk, Maaseik, Stokkem, Born, Lanaken, Maastricht, Bilzen, Tongeren, Zolder en Wellen.

lint: Gruitrode, Lanaken, Eigenbilzen, Hamont, Peer, Hasselt, Beverlo, Jesseren, Sint-Truiden en Tessenderlo.

lintje (ook *linke*, *linsje*, *linteke*, *lintsje*): verspr. Maaskemp. en Dommelds., zeldz. Truierlds.; ook in Eisdén, Lanaken, Zichen-Zussen-Bolder, Diepenbeek, Tongeren, Paal, Heers en Linkhout.

hanglintje: Bocholt.

lits: Montzen, Tegelen, Gronsveld, Neeroeteren, Genk, Maaseik, Meeswijk, Eisdén, Vlijtingen, Diepenbeek, Tongeren, Neerpelt, Hechtel, Zonhoven, Hasselt, Sint-Lambrechts-Herk, Sint-Truiden, Borlo, Kerkhoven, Lommel, Venlo, Wanssum en Meerlo.

litsje (*liske*, *litske*): freq. Maas- en Demerkemp., verspr. Dommelds.; ook in Montzen, 's-Gravenvoeren, Maaseik, Lanaken, Bilzen, Tongeren, Rutten, Paal en Lommel.

lus: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Roermond, Weert, Stein, Maas-

tricht, Diepenbeek, Hechtel, Zonhoven en Venlo.

lusje (*luske*): Geleen en Meerssen.

ophanglus: Reuver en Opglabbeek.

strik: Overpelt.

oog: verspr. Maaskemp.; ook in Kaulille, Beringen, Ulbeek en Ottersum.

oogje (*oogske*): Bree.

haak: Gruitrode.

haakje (*haakske*): Peer.

riempje (*riemke*): Tessenderlo.

ketteltje (*kettelke*): Heers, Diepenbeek en Kortesseem.

kragenkettinkje (*kragenkettingske*): Voerendaal.

trens: Maastricht en Valkenburg.

ding (*dinge*): Millen.

BUITENZAK OP EEN JAS

Kaart 63, pag. 274

N 23 (1964) (050a), N 59 (1973) (102a); Diepenbeek Wb. (180), Meerlo-Wanssum Wb. (287), Venlo Wb. (156).

Een zak aan de buitenzijde van een jas.

jassentas (*jassentes*): alg. Noord.-Oostlb., Weertlds., Horns, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., freq. Ripuar., Oost.Zuidlb., Zuid.-Oostlb., Centr.Maaslds. en Trichterlds., zeldz. Dommelds.; ook in Lummen en Zelem.

jastas (*jastes*): Buchten, Kaulille, Boekt/Heikant, Kermt, Beringen, Herk-de-Stad, Sint-Truiden en Halen.

tas van de stoep (*tes van der stoep*): Teuven.

tas (*tes*): verspr. Zuid.Oostlb. en Trichterlds., zeldz. Zuidgeld.Lb.; ook in Roermond, Vlodrop, Tungelroy, Stevensweert, Echt/-Gebroek, Achel, Zolder, Schülen, Donk (bij Herk-de-Stad), Velm,

Tessenderlo, Linkhout, Halen en Meijel.
buitentas (*buitentes*): verspr. Oost.-Zuidlb., Zuid.Oostlb. en Centr.-Maaslds.; ook in Bleijerheide, Reuver, Roermond, Herten (bij Roermond), Stein, Wijk, Sint-Truiden, Venlo en Meijel.
uïtentas (*uide tes*): Montzen.
zijtas (*zijtes*): Nieuwstadt, Klimmen, Eijsden en Horst.
maal: freq. Maaskemp., Centr.-Maaslds. en Tongerlds., verspr. Bilzerlds., Demerkemp. en Lonerlds.; ook in Sittard, Ophoven en Neerharen.
buitenmaal: verspr. Maaskemp. en Bilzerlds.; ook in 's-Gravenvoeren, Eijsden, Rekem, Riksinggen, Borgloon en Horpmaal.
buitenste maal: Mal.
jasmaal: Mechelen-aan-de-Maas.
jassenmaal: Neeroeteren, Lanklaar en Kerensheide.
pitsmaal: Diepenbeek Wb.
pitsenmaal: Diepenbeek Wb.
buidel (*buil*): Beverlo en Zolder.
jassenbuidel (*jassenbuil*): verspr. Beringerlds.; ook in Kwaadmechelen en Lommel.
zak: Leopoldsburg.

ZAKJE NET BOVEN DE BUITENZAK

N 59 (1973) (105).

Een klein zakje aan de buitenzijde van een jas, net iets boven de grotere buitenzak.

klein tasje (*klei teske, klein teske*): Herten (bij Roermond), Noorbeek, Lanaken, Zolder en Meijel.
cententasje (ook *cententeske*): Bleijerheide, Ransdaal, Geleen, Meerssen en Echt/Gebroek.
spaartasje (*sparteske*): Reuver, Born, Maastricht, Venlo en Horst.

biljettentasje (*biljettenteske*): Doenrade.
kaartjestasje (*kaartjesteske*): Reuver.
tickettasje (*ticketteske*): Born.
rozenkranstasje (*rozenkransteske*): Nieuwstadt.
schooltasje (*schoolteske*): Echt/Gebroek.
siertasje (*sierteske*): Stein.
smokkeltasje (*smokkelteske*): Luttede.
smokkeltas (*smokkeltes*): Schulen.
maaltje (*maalke*): Eijsden.
centenmaaltje (ook *centenmaalke*): Neeroeteren, Eijsden en 's-Gravenvoeren.
geldmaaltje (*geldmaalke*): Meeuwen.
kleingeldmaaltje (*kleigeldmaalke*): As.
kleingeldmaal: Horpmaal.
derde maal: Bilzen.
horlogemaaltje (*horlogemaalke*): Bilzen.
smokkelmaaltje (*smokkelmaalke*): Bilzen.
sikkenmaaltje (*sikkenmaalke*): Neeroeteren.
sikbuideltje (*sikbuilke*): Zolder.
ticketzakje: Genk.

BORSTZAK(JE)

N 23 (1964) (050b), N 59 (1973) (106);
 Beverlo Wb. (207), Niel-bij-St.Truiden Wl. (I.193), Sint-Truiden Wb. (071).

Een klein zakje ter hoogte van de borst aan de buitenzijde van een jas.

borsttas (*borsttes*): Bleijerheide, Ransdaal, Tegelen, Haelen, Herten (bij Roermond), Doenrade, Meerssen, Stevensweert, Born, Stein, Lanaken, Wijk, Eijsden, Neerpelt, Venlo en Horst.
borsttasje (*borstteske*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Reuver, Roermond, Boshoven, Neeritter,

- Echt/Gebroek, Holtum, Maas-tricht, Borgharen, Zolder, Boekend en Venlo.
- boventas** (*boventes*): Grathem, Herk-de-Stad en Sint-Truiden.
- boventasje** (*boventeske*): verspr. Truierlds., Getelds. en aansluitend Demerkemp., zeldz. Noord.-Oostlb.; ook in Achel, Eksel en Venray.
- pochettas** (<fr.) (*pochettes*): Klimmen.
- pochettasje** (<fr.) (*pochetteske, pochetteske*): zeldz. Zuid.Oostlb.; ook in Heerlen, Mechelen, Teuven, Swalmen, Tungalroy, Maastricht, Sint-Truiden en Halen.
- leftasje** (*lefteske*): Brunssum en Wijk.
- lokkertjestasje** (*lokkertjesteske*): Ell.
- zakdoekentasje** (*zakdoekenteske*): Meerssen.
- sigarentasje** (*sigarenteske*): Panningen, Einighausen, Hoensbroek en Klimmen.
- tasje** (*teske*): verspr. Centr.Maaslds.; ook in Heerlerheide, Waubach, Tungalroy, Boekt/Heikant, Beringen, Blerick en Meijel.
- klein tasje** (*klei teske, klein teske*): Munstergeleen, Eind, Schulen en Borlo.
- tas op de borst** (*tes op de brost*): Montzen.
- jassentasje** (*jassenteske*): Egchel.
- schijttasje** (*scheetteske*): Panningen.
- plakjestas** (*plekskestes*): Klimmen.
- maaltje** (*maalke*): verspr. Tongerlds.; ook in Ophoven, Opglabbeek, Rotem, Lanklaar, Eijsden, Oost-Maarland, Eigenbilzen, Houthalen en Hoepertingen.
- klein maaltje** (*klei maalke, klein maalke*): verspr. Bilzerlds. en Tongerlds.; ook in 's-Gravenvoeren en Opheers.
- pochetmaaltje** (<fr.) (*pochetmaalke*): verspr. Tongerlds.; ook in Bree, Neeroeteren, Maaseik en Borgloon.
- stoefermaaltje** (*stoefermaalke*): Millen.
- borstmaaltje** (*borstmaalke*): As, Genk, Lanklaar en Bilzen.
- borstmaal**: Eisden en Horpmaal.
- hartmaal**: Borgloon.
- bovenmaal**: Stokkem.
- bovenmaaltje** (*bovenmaalke*): Rotem, Mechelen-aan-de-Maas en Bilzen.
- bovenste maaltje** (*bovenste maalke*): Meeuwen.
- buideltje** (*builke*): Beverlo en Paal.
- klein buideltje** (*klein builtje*): Lommel.
- bovenbuideltje** (*bovenbuilke*): Kwaadmechelen en Beringen.
- bovenste buideltje** (*bovenste builke*): Beverlo.
- borstzak**: Venlo, Nunhem en Genk.
- borstzakje** (ook *borstzakske*): Roermond, Opglabbeek, Kerensheide, Maastricht, Caberg en Bergen.
- pochetzak** (<fr.): Venlo.
- pochetzakje** (<fr.) (*pochetzakske, porchetzakske*): Schimmert, Bree, Mechelen-aan-de-Maas, Boorseme en Hasselt.
- lefzakje** (*lefzakske*): Middelaar, Blerick en Wijk.
- stoeferzakje** (*stoeferzakske*): Tessenderlo.
- stikzakje** (*stikzakske*): Roermond.
- zakje** (*zakske*): Leopoldsburg.
- pochet** (<fr.) (ook *porchet*): Oirsbeek, Hoensbroek, Bemelen, Hasselt, Donk (bij Herk-de-Stad) en Velm.
- pochetje** (<fr.) (ook *pochetsje, pochke*): Puth, Weert, Rekem en Sint-Truiden.
- stoefertje** (*stoeferke*): Eisden.

BINNENZAK

N 23 (1964) (050c), N 59 (1973) (add.); Genk Wb. (208), Gennep Wb. (040), Heerlen Wb.2 (289), Lommel Wl. (034), Meerlo-Wanssum Wb. (287), Meeswijk Wl. (395),

Niel-bij-St.Truiden Wl. (I.160), Sittard Wb. (040), Tungalroy Wb. (091).

Een zak aan de binnenzijde van een jas.

binnentas (ook *binnentes*): alg. in Nl.Lb., freq. Dommellds., Demerkemp., Beringerlds., Truierlds. en Getelds.

binnentasje (*binnenteske*): Linkhout.

binnenmaal: alg. Bilzerlds., Tongerlds. en Lonerlds., freq. Maaskemp. en Centr.Maaslds.; ook in 's-Gravenvoeren, Ophoven, Neerharen, Houthalen en Hasselt.

binnenste maal: Opheers, Ketsingen en Mal.

binnenbuidel (*binnenbuil*): verspr. Beringerlds. en Zuiderkemp.; ook in Zolder en Lommel.

binnenbuideltje (*binnenbuilke*): Beverlo.

binnenzak: Leopoldsburg.

GROTE BINNENZAK

N 59 (1973) (109).

Een grote binnenzak onder in de jas. Een informant voor Opglabbeek noteert ook **lange binnenzak voor zakenpapieren**.

notaristas (ook *notaristes*): Bleijerheide, Ransdaal, Reuver, Herten (bij Roermond), Lutterade, Doenrade, Meerssen, Echt/Gebroek, Born, Lanaken, Maastricht, Eijsden en Venlo.

krantentas (*krantentes*): Horst.

grote tas (*grote tes*): Stein.

grote binnenste tas (*grote binnenste tes*): Montzen.

notarismaal: Bilzen.

diepe maal: Eisden.

grote binnenmaal: Bilzen en 's-Gravenvoeren.

sigarettenmaaltje (*sigarettenmaaltje*): Bilzen.

notariszak: Meijel en Nieuwstadt.

smokkelzak: Zolder.

lange binnenzak: Opglabbeek.

MONICAZAK

N 59 (1973) (108).

Een binnenzak met ruimte tussen de zak en het pand.

monicatas (*monicates, monikaats-tas*): Bleijerheide, Reuver, Herten (bij Roermond), Meerssen, Born, Lanaken, Maastricht, Eijsden, Venlo en Meijel.

monicatasje (*monicateske*): Echt/Gebroek.

monicastas (*monicastes*): Ransdaal.

paterstas (*paterstes*): Ransdaal.

losse tas (*losse tes*): Schülen.

losse binnenste tas (*losse binnenste tes*): Montzen.

binnentas (*binnentes*): zeldz. Zuid-Oostlb.; ook in Born.

monicamaal: Neroeteren, Eisden, Bilzen en Horpmaal.

militairenmaal: Bilzen.

binnenmaal: Meeuwen en 's-Gravenvoeren.

binnenbuidel (*binnenbuil*): Zolder.

monicazak: Opglabbeek.

VESTZAKJE

Kaart 64, pag. 275

N 23 (1964) (050 add., 051 add., 068), N 59 (1973) (145);

Boorseem Wb. (079), Heerlen Wb.2 (456), Kerkrade Wb. (309), Meerlo-Wanssum Wb. (150, 311), Meijel Wb. (071), Roermond Wb. (122), Sittard Wb. (165, 270, 462), Tegelen Wb. (112), Tungalroy Wb. (091), Venlo Wb. (160, 276), Weertlands Wb. (C4-004); Beenen, P. (1973) (247).

- vestjestas** (*vesjestes, vestjestes*): verspr. Kleverlds.; ook in Hamont en Venlo.
- vestjestasje** (*vesjesteske, vestjesteske*): verspr. Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Reuver, Schinveld, Weert en Sint-Truiden.
- vestentas** (*vestentes, westetes*): Achel en Kerkrade.
- vestentasje** (ook *vestenteske, westetesje, westeteske*): zeldz. Zuid.-Oostlb.; ook in Kerkrade, Heerlen, Echt/Gebroek en Horst.
- vesttasje** (*vestteske*): Middelaar, Sittard en Waubach.
- vestjetasje** (*vestjeteske*): Venray.
- kamizooltas** (<fr.) (*kamizooltes*): Stevensweert, Borlo en Halen.
- kamizooltasje** (<fr.) (*kamizoolteske*): verspr. Zuid.Oostlb. en aansluitend Centr.Maaslds.; ook in Herk-de-Stad.
- kamizoolstas** (<fr.) (*kamizoolstes*): Mechelen, Teuven, Montzen, Roermond en Sittard.
- kamizoolstasje** (<fr.) (*kamizoolstesje, kamizoolsteske*): freq. Oost.-Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Bocholtz, Buchten, Holtum en Vliermaal.
- kamizolentasje** (<fr.) (*kamizolenteske*): Nieuwenhagen.
- kamizooltjestasje** (<fr.) (*kamizoolkesteske*): Echt/Gebroek, Born, Susteren en Nieuwstadt.
- kamizooltje** (<fr.) (*kamizoolke*): Weert, Boorseem, Venlo, Wanssum en Meerlo.
- wambuisje** (*wameske*): Roermond en Herten (bij Roermond).
- wambuistas** (*wamestes*): Kaulille.
- wambuistasje** (*wamesteske, wamesteske*): freq. Noord.Oostlb., Weertlds. en Horns; ook in Buchten, Paal en Meijel.
- wambuisjestasje** (*wameskesteske*): Tegelen, Horn, Neeritter en Meijel.
- wambuisjestas** (*wameskestes*): Nunhem.
- giletas** (<fr.) (*gilettes*): Rothem, Wijk, Heugem en Zelem.
- giletasje** (<fr.) (*giletteske*): freq. Trichterlds. en aansluitend Zuid.Oostlb.; ook in Lummen, Beringen en Sint-Truiden.
- giletjestas** (<fr.) (*gilekestes*): Roermond.
- giletjestasje** (<fr.) (*gilekesteske*): Roermond.
- horlogetas** (*horlogetes*): Velm.
- horlogetasje** (*horlozieteske, relozieteske*): Tegelen en Eksel.
- urentasje** (*urenteske*): zeldz. Zuid.-Oostlb.
- boventas** (*boventes*): Schullen.
- boventasje** (*boventeske*): Zolder.
- cententasje** (*cententeske*): Eind en Lutterade.
- rompjestasje** (*rompkesteske*): Tegelen.
- klein tasje** (*klein teske*): Zolder.
- tasje** (*teske*): Herten (bij Roermond), Geleen, Born, Kerensheide, Boekt/Heikant, Tessengerlo, Linkhout en Halen.
- maaltje** (*maalke*): Meeuwen, As, Genk, Eisden, Boorseem, Eijsden, Oost-Maarland, Bilzen, Eigenbilzen, Diepenbeek en Tongeren.
- maaltje in het kamizooltje** (<fr.) (*maalke in het kammezolleke*): Bilzen.
- maal van de kamizool** (<fr.): Hoepertingen.
- kamizoolmaal** (<fr.): Kermt.
- kamizoolmaaltje** (<fr.) (*kamizoolmaalke*): verspr. Tongerlds.; ook in Opheers.
- kamizoolmaal** (<fr.): Bilzen.
- kamizoolmaal** (<fr.): Val-Meer, Zichen-Zussen-Bolder, Hasselt en Borgloon.
- kamizoolsmaltje** (<fr.) (*kamizoolsmalke*): Boorseem, Rosmeer, Riksingen en Ketsingen.
- kamizooltjesmaaltje** (<fr.) (*kamizoolkesmaaltje*): 's-Gravenvoeren.
- wambuismaal** (*wamesmaal*): Ophoven.

wambuismaaltje (*wamesmaalke*):

Bocholt, Bree, Opglabbeek en
Lanklaar.

giletmaaltje (<fr.) (*giletmaalke*):

verspr. Centr.Maaslds.; ook in
Neerharen, Eijsden en Hasselt.

horlogemaaltje (*gerloziemaalke*):

Meeuwen.

pittenmaaltje (*pittenmaalke*):

Diepenbeek.

paletotmaal (<fr.): Tongeren.

vestbuideltje (*vestbuilke*): Lommel.

vestenbuideltje: Lommel.

wambuisbuideltje (*wamesbuilke*):

Beringen.

giletbuideltje (<fr.) (*giletbuilke*):

Kwaadmechelen.

horlogebuideltje (*horlogebuilke*):

Beverlo.

vestzak: Stein.

vestjeszak: Mal.

vestzakje (*vestzaksje, vestzakske*):

Schinnen en Chèvremont.

wambuiszakje (*wameszakske*):

Ophoven en Rotem.

giletzakje (<fr.) (*giletzakske*): Leo-

poldsburg, Neerpelt en Mechelen-
aan-de-Maas.

sikkenzakje (*sikkenzakske*): Neer-

oeteren.

1.6.3 Broek

BROEKZAK OPZIJ —————

Kaart 65, pag. 275

N 23 (1964) (062d), N 59 (1973) (169a); Beverlo Wb. (049), Bree Wb. (091), Diepenbeek Wb. (054), Genk Wb. (208), Hamont Wl. (057), Kerkrade Wb. (064), Lommel Wl. (041), Maastricht Wb. (053), Meerlo-Wanssum Wb. (287), Meijel Wb. (052), Roermond Wb. (039), Sint-Truiden Wb. (074), Sittard Wb. (053), Tegelen Wb. (078), Tungelroy Wb. (091), Venlo Wb. (105), Weertlands Wb. (C4-002).

Een zak aan de zijkant van de broek.

boksentas (ook *boksentes*, *bokstentes*): freq. Ripuar., Noord.Oostlb., Weertlds., Horns, Dommellds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Oostlb-Rip. overgg., Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds.

bokstas (*bokstes*): Guttecoven.

broekstas (*broekstes*): freq. Trui-erlds.; ook in Teuven, Noorbeek, Maastricht en Halen.

broeksentas (*broeksentes*): verspr. Getelds.; ook in Zolder, Boekt/-Heikant, Lummen en Beringen.

broektas (*broektes*): Hoensbroek, Wijk, Zolder, Velm en Sint-Truiden.

broekentas (*broekentes*): freq. Zuid.-Oostlb. en aansluitend Oost.-Zuidlb., Centr.Maaslds. en Trichterlds.

tas (*tes*): zeldz. Trichterlds.; ook in Haelen, Beek, Bemelen en Eind.

tas in de naad (*tes in de naad*): Reuver.

tas opzij (*tes opzij*): Geleen.

zijas (*zijtes*): verspr. Trichterlds. en aansluitend Centr.Maaslds.; ook in Bleijerheide, Ransdaal, Herten (bij Roermond), Nieuwstadt, Schulen, Sint-Truiden, Borlo, Venlo en Horst.

zijasje (*zijteske*): Meerssen.

maal: zeldz. Centr.Maaslds.; ook in Ophoven, Wintershoven, Tongeren en Hasselt.

maal opzij: Eisden en Diepenbeek.

opzijmaal: Eisden.

zijmaal: Opglabbeek, As, Lanklaar, Bilzen en Riksingen.

broekmaal: Tongeren en Val-Meer.

broekmaal opzij: Bilzen.

broekenmaal: verspr. Bizerlds.; ook in 's-Gravenvoeren, Kerensheide, Oost-Maarland en Ketsingen.

broekenmaal opzij: Bilzen.

broeksmaal: verspr. Tongerlds. en Lonerlds., zeldz. Centr.Maaslds.; ook in Genk, Neerharen, Kermt en Hasselt.

broeksmaal: Houthalen, Genk en Diepenbeek.

boksenmaal: verspr. Maaskemp. en aansluitend Centr.Maaslds.

zijbuidel (*zijbui*): Tessenderlo.

broeksbuidel (*broeksbui*): Beverlo.

broeksbuidel (*broeksbui*): verspr. Beringerlds.; ook in Kwaadmechelen.

boksenbuidel (*boksembui*, *boksenbuiel*, *boksenbui*): Lommel en Maasniel.

zijzak: Opglabbeek.

broekzak: Leopoldsburg.

BROEKZAK VOOR —————

N 59 (1973) (169b); Venlo Wb. (250).

Een zak aan de voorkant van de broek, gewoonlijk schuin en meestal bedoeld om de handen in te steken.

steekzak: Zolder en Opglabbeek.

steekmaal: verspr. Maaskemp.; ook in 's-Gravenvoeren, Eisden, Bilzen, Diepenbeek en Horpmaal.

cowboymaal: Bilzen.
steektas (*steektes*): verspr. in NI.Lb.;
 ook in Lanaken en Schulen.
steektasje (*steektesje*): Schinnen.
horlogetasje (*horlozieteske*): Zolder.
voortasje (*voortesje*): Noorbeek.
tasje onder de buik (*tesje onder de buik*): Montzen.
schraagtas (*schraagtes*): Bleijerheide.

BROEKZAK ACHTER

Kaart 66, pag. 276

N 23 (1964) (062e), N 59 (1973) (169c);
 Gronsveld Wb. (032), Heerlen Wb.2 (459),
 Kerkrade Wb. (300), Meijel Wb. (071), Niel-
 bij-St.Truiden Wl. (I.022), Roermond Wb.
 (314), Sittard Wb. (472), Tegelen Wb. (128),
 Tungalroy Wb. (091), Venlo Wb. (172, 280),
 Weertlands Wb. (C4-005).

Een zak aan de achterkant van de broek, ter hoogte van het achterwerk.

vottas (*vottes*): Haelen, Limbricht,
 Brunssum, Tungalroy, Ell en
 Venlo.
vottasje (*votteske*): zeldz. Zuid.-
 Oostlb.; ook in Heythuysen,
 Belfeld, Boeket/Heisterstraat,
 Tungalroy, Kerensheide, Maas-
 tricht, Blerick en Meijel.
votstasje (*votsteske*): Ulestraten.
vottentas (ook *vottentes*): freq.
 Ripuar., Oost.Zuidlb., Oostlb.,
 Horns, Centr.Maaslds. en
 Trichterlds.; ook in Eind, Venlo,
 Broekhuizen en Meijel.
vottentasje (*vottenteske*): freq.
 Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr.
 Zuid.Oostlb.; ook in Tegelen,
 Roermond en Tungalroy.
tas op de vot (*tes op de vot*):
 Panningen en Montzen.
konttas (*konttes*): freq. Dommellds.,
 verspr. Truierlds. en Kleverlds.;

ook in Baarlo, Lanaken, Wijk,
 Paal en Blerick.
konttasje (*kontteske*): Oirlo.
kontentas (*kontentes*): verspr.
 Weertlds.; ook in Roermond en
 Venlo.
kontentasje (*kontenteske*): Blerick,
 Venlo en Maasbracht.
tas op de kont (*tes op de kont*):
 Ottersum en Zolder.
gattas (*gattes*): Halen.
batsentas (*batsentes*): Roermond,
 Kerkrade en Gronsveld.
batsentasje (*batsenteske*): Heerlen.
achtertas (ook *achtertes*): freq.
 Truierlds. en Getelds., verspr.
 Trichterlds. en aansluitend
 Zuid.Oostlb.; ook in Ransdaal,
 Roermond, Eind, Thorn, Stein,
 Zolder, Boekt/Heikant, Schulen,
 Beringen, Venlo en Venray.
achtertasje (*achterteske*): Halen,
 Sint-Truiden en Teuven.
achterste tas (*achterste tes*): Kaulille.
hintertas (*hingertes*): Bleijerheide.
revolvertas (*revolvertes*): Schulen.
portemonneetas (*portemonneetes*):
 Rothem.
achtermaal: verspr. Maaskemp. en
 Centr.Maaslds.; ook in Bilzen,
 Hoeselt, Hoepertingen, Borgloon
 en Horpmaal.
achterste maal (ook *este maal*):
 Bocholt en Opheers.
kontmaal: freq. Tongerlds.; ook in
 Neeroeteren, Bilzen, Rosmeer,
 Houthalen, Kermt en Hasselt.
kontmaaltje (*kontmaalke*): Bree en
 Oplabbeek.
kontenmaal: Meeuwen, Bilzen en
 Neerharen.
maal op de kont: Ketsingen, Val-
 Meer en Zichen-Zussen-Bolder.
votmaal: Eisden, Boorseme en
 's-Gravenvoeren.
vottenmaal: Stein.
portefeuillemaal: Neeroeteren en
 Borgloon.
revolvermaal: Hasselt, Genk en
 Borgloon.

bodemmaaltje (*bojemmaalke*): Bree en Stokkem.
lommelmaaltje (*lommelmaalke*): Neeroeteren.
achterbuidel (*achterbuil*): Beverlo.
achterste buidel (*achterste buil*): Tessenderlo.
achterste buideltje (*achterste builtje*): Kwaadmechelen.
buidel op de kont (*buil op de kont*): Beringen.
achterzak: Leopoldsburg, Opglabbeek en Born.
gatzak: Lommel.
votzak: Neeroeteren.
poche revolver (fr.): Lanklaar.

LANGE SMALLE BROEK-ZAK

N 23 (1964) (062f), N 59 (1973) (169d);
 Tungelroy Wb. (091).

Een lange, smalle broekzak op de broekspijp, meestal bedoeld om een bepaald gereedschap (zoals een meter of een mes) in op te bergen.

schede (*schei*): zeldz. Zuid.Oostlb.; ook in Teuven en Herten (bij Roermond).
boksenschede (*boksenschei*): freq. Noord.Oostlb., Horns, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Centr.Maaslds.; ook in Susteren, Sittard, Weert, Bocholt en Hamont.
boksenschedetje (*boksenscheike*): Sittard.
broekschede (*broekenschei*): freq. Zuid.Oostlb.
broekschede (*broekschei*): Mechelen, Teuven, Hoeselt en Kermt.
zijschede (*zijschei*): Munstergeleen.
duimstokschede (*duimstokschei*): Tegelen.
schedetas (*scheites*): Klimmen.
metertas (*metertes*): Ell, Neeritter, Echt/Gebroek, Neerpelt, Zolder, Schulen, Borlo en Meijel.

metertasje (*metertesje, meterteske*): Egchel, Haelen, Herten (bij Roermond), Meerssen en Echt/Gebroek.
meterstas (*meterstes*): Herk-de-Stad.
maattas (*maattes*): Bleijerheide, Montzen, Hoensbroek en Bemelen.
centimeterstas (*centimeterstes*): Eijsden.
duimstoktas (*duimstoktes*): Stein en Ransdaal.
duimstokkentas (*duimstokkentes*): Horst en Venlo.
tas voor de duimstok (*tes voor de duimstok*): Reuver.
graaientas (*grejjetes*): Tegelen.
kuittas (*kuittes*): Beringen.
mestas (*mestes*): Zolder.
schrijnwerkerstas (*schrijnwerkersstes*): Lanaken.
maaltje (*maalke*): Ophoven en Mechelen-aan-de-Maas.
maaltje voor de meter (*maalke voor de meter*): Bilzen.
metermaaltje (*metermaalke*): 's-Gravenvoeren, Maaseik, Lanklaar, Tongeren, Millen en Opheers.
metermaal: Genk, Eisdien, Bilzen, Diepenbeek, Borgloon en Horpmaal.
metersmaal: As.
mesmaal: Val-Meer en Zichen-Zussen-Bolder.
getuigemaal: Riksingem.
meterbuidel (*meterbuil*): Beverlo.
meterbuideltje (*meterbuiltje*): Kwaadmechelen.
pijpenbuideltje (*pijpenbuiltje*): Kwaadmechelen.
streepbuidel (*streepbuil*): Beringen.
voorstebuidel (*voorstebuil*): Beringen.
meterzak: Opglabbeek.
meterzakje (*meterzakske*): Echt/Gebroek.

GULP VAN EEN BROEK

Kaart 67, pag. 276

N 23 (1964) (053b), N 59 (1973) (155b); Beverlo Wb. (095), Diepenbeek Wb. (079), Genk Wb. (106), Gennep Wb. (072), Gronsveld Wb. (162), Hasselt Wb. (166), Kerkrade Wb. (138), Kortessem Wb. (052, 117), Maastricht Wb. (128), Meerlo-Wanssum Wb. (125), Niel-bij-St.-Truiden Wl. (II.210), Sint-Truiden Wb. (116, 192, 241), Sittard Wb. (347), Tongeren Wb. (191), Tungalroy Wb. (091), Valkenburg Wb. (074), Venlo Wb. (137), Weertlands Wb. (C4-003), Zonhoven Wb. (130, 154).

De sluiting van de split aan de voorkant van een broek.

gulf: alg. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg., Noord.Oostlb., Weertlds., Horns, Trichterlds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., freq. Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Bocholt, Genk en Donk (bij Herk-de-Stad).

knoopjesgulf (*knoopkesgulf*): Beringen.

roetsj: freq. Oost.Zuidlb. en aansluitend Centr.Maaslds.; ook in Neer en Eind.

gaar: freq. Bilzerlds., Tongerlds., Demerkemp., Lonerlds. en Trui-erlds.; ook in Genk en Linkhout.

boksenaar: Diepenbeek.

schuurdeur: verspr. Dommellds., Demerkemp., Beringerlds. en Lommels; ook in Neeroeteren en Kwaadmechelen.

spindeur: Beverlo.

poort: Halen.

schuurpoort: Eijsden.

pispoort: Zelem en Horpmaal.

barrière (fr.) (*brier*): Romershoven, Vliermaal, Kortessem en Velm.

preut: Niel-bij-St.-Truiden, Borlo en Opheers.

sous patte (fr.) (ook *sepat*): Zolder en Lanklaar.

contre-sous patte (fr.): Lanklaar.

kot: Boekt/Heikant.

piskot: Neerpelt en Eksel.

piskotje: Neerpelt.

pisgat: Halen en Sint-Truiden.

schreursgat: Bree en Meeuwen.

avapeur: Thorn.

fluitje (ook *fluitsje*): Achel, Val-Meer en Zichen-Zussen-Bolder.

gerei (*grei*): Maaseik en Opglabbeek.

geul: Rotem.

gleuf: Tungalroy.

jager: Velm.

knopenstuk: Lanklaar.

plooitje (*plooike*): Bilzen.

rits: Bree en Lanklaar.

scheur: Stokkem.

slip: 's-Gravenvoeren.

sluiting: Stokkem.

spleet: Tessenderlo, Born en Herkde-Stad.

split: Lutterade.

spriet: Paal.

varkensstalletje (*verkesstelke*): Einighausen.

KLEP VAN EEN BROEK

N 23 (1964) (054b), N 59 (1973) (156b); Bree Wb. (461), Genk Wb. (342), Kerkrade Wb. (064), Sint-Truiden Wb. (233), Sittard Wb. (053), Tungalroy Wb. (091), Weertlands Wb. (C4-005).

Het neerslaand voorstuk, de overslaande sluiting van een klepbroek.

klep (ook *klap*, *klip*): freq. in heel Lb.

klepstuk: Ophoven.

boksenklep: Stevensweert en Sittard.

broekenklep: Brunssum, Klimmen, Gronsveld en Oost-Maarland.

broeksklep: Mechelen-aan-de-Maas en Rekem.

sluitklep: Born.

presenteerblad: Ransdaal, Meerssen, Weert, Echt/Gebroek, Venlo, Ottersum en Meijel.

dienblaadje: Tungalroy.

valdeur: verspr. Maaskemp.; ook in Neerpelt, Beringen en Sint-Truiden.

valdeurtje (*valdeurke*): Halen.

valgaar: Genk.

gaar: As en Eigenbilzen.

lok: Egchel, Belfeld, Tungalroy, Ell, Maaseik en Born.

boksenlok: Maasniel.

slag: Klimmen en Montzen.

boksenlag: Kerkrade, Waubach, Swalmen, Sittard en Hoensbroek.

broekenslag: Brunssum.

duivenslag: Klimmen en Waubach.

voorslag: Blerick.

paan (*pan*): Panningen, Haelen, Nunhem en Neeritter.

pat (<fr.): Borgloon.

sous patte (fr.) (ook *sepat*): Zolder en Eijsden.

lap: Bleijerheide.

kontlap: Diepenbeek.

boksenbodem (*boksenboom*): Einighausen.

zolder: Sevenum.

ophaalbrug: Oirlo.

schuurpoort: As.

ZITVLAK VAN EEN BROEK

Kaart 68, pag. 277

DC 39 (1965) (019 add.), N 23 (1964) (062b), N 59 (1973) (165a), ZND 47 (1950) (006 add.);

Boorem Wb. (079), Gennep Wb. (114, 215), Gronsveld Wb. (066, 081), Hamont Wl. (057), Heerlen Wb.2 (290), Kerkrade Wb. (064), Maastricht Wb. (054), Meerlo-Wanssum Wb. (078, 337), Meeswijk Wl. (106, 739), Niel-bij-St.Truiden Wl. (II.198), Roermond Wb. (037, 039), Sint-Truiden Wb. (196), Sittard Wb. (032, 053), Tegelen Wb. (076), Tongeren Wb. (080), Tungalroy Wb.

(091), Uikhoven Wl. (018), Venlo Wb. (105), Weertlands Wb. (C4-001, C4-002); Beenen, P. (1973) (103).

Het deel aan de achterzijde van de broek waarop men zit.

bodem (ook *bojem*, *boom*): freq. Ripuar., Oostlb.-Rip. overgg., Oostlb., Weertlds., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds. en Trichterlds., verspr. Bilzerlds., Tongerlds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Houthalen, Herk-de-Stad en Lommel.

boksenbodem (*boksemboom*, *boksenbojem*, *boksenboom*): freq. Ripuar., Oost.Zuidlb., Oostlb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Weertlds., Horns en Centr.-Maaslds.; ook in Bree en Kaulille.

broekenbodem (*broekenbojem*, *broekenboom*): verspr. Zuid.-Oostlb., Centr.Maaslds. en Trichterlds.; ook in Mechelen en Remersdaal.

broekesbodem (*broekesboom*): Urmond, Brunssum en Ulestraten.

broeksbodem (*broeksbojem*, *broeksboom*): Stokkem, Urmond en Teuven.

votbodem (*votboom*): Panningen.

kruis (ook *kruits*): freq. Zuid.-Oostlb., Maaskemp. en Centr.-Maaslds., verspr. Trichterlds. en Tongerlds., zeldz. Noord.Oostlb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Ransdaal, Weert, Tungalroy, Zolder, Houthalen, Hasselt, Beringen en Horpmaal.

kont: freq. Trichterlds., Bilzerlds., Tongerlds., Lonerlds. en Truierlds., verspr. Demerkemp.; ook in Nieuwstadt, Schimmert, Valkenburg, Weert, Tungalroy, Neeroeteren, As, Kerensheide, Neerpelt, Beringen en Lommel.

kontje: Neerpelt.

kontstuk: Bergen.

bodemstuk (*boimstuk*): Tongeren Wb.

gat: freq. Beringerlds. en Brab.Lb.; ook in Opheers.
broeksgat: Kwaadmechelen.
vot: Neeroeteren en Nuth/Aalbeek.
zolder (ook *zoller*): freq. in het noorden van het Kleverlds.; ook in Weert, Tungalroy, Meeuwen, Diepenbeek, Hamont, Zolder, Houthalen, Lummen, Beringen, Horpmaal, Donk (bij Herk-de-Stad), Lommel en Venlo.
bokszolder: Bocholtz.
boksenzolder: verspr. Dommellids.; ook in Kerkrade Wb.
polder (ook *poller*): verspr. in Haspengouw; ook in Boekt/Heikant, Schulen en Beringen.
wan: Herten (bij Roermond), Weert, Lanklaar en Stokkem.
boksenwan (*boksenwanne*): Maasbracht en Stevensweert.
gerei (*grei*): Meeuwen en Opglabbeek.
kolf: Venray en Broekhuizen.
lok: Gennep Wb.
schrede (*schreeg, schreej, schrei*): Opglabbeek, As en Bleijerheide.
wabbel: Herten (bij Roermond).
wambuis (*wames*): Meeswijk Wl.
zitvlak: Bergen.

BROEKSPIJP

Kaart 69, pag. 277

N 23 (1964) (062a), N 59 (1973) (164), N 62 (1973) (037);
 Bree Wb. (342), Genk Wb. (070), Gennep Wb. (042), Kerkrade Wb. (064), Maastricht Wb. (053), Meeswijk Wl. (484), Meeuwen Wl. (037), Meijel Wb. (052, 068), Niel-bij-St.Truiden Wl. (II.173), Roermond Wb. (039, 270, 285), Sittard Wb. (053), Tungalroy Wb. (091);
 Beenen, P. (1973) (103, 205, 240).

Elk van de twee pijpvormige delen van een broek die het been bedekken.

broekspijp: freq. Oostlb-Rip. overgg., Zuid.Oostlb., Centr.Maaslds., Trichterlds., Bilzerlds., Tongerlds., Demerkemp., Beringerlds., Lonerlds., Truierlds. en Brab.Lb.; ook in Opglabbeek en Neerpelt.
broekespijp: Munstergeleen, Ulestraten, Mechelen-aan-de-Maas en Geulle.
broekenpijp: Rothem, Mheer, Maastricht, Heugem, Bilzen en Riksingem.
broeksenpijp: Genk, Zolder, Paal, Kwaadmechelen en Tessenderlo.
broekpijp: Rothem.
bokspijp: zeldz. Oostlb., Horns, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Bleijerheide, Teuven, Buchten, Heugem, Kaulille en Lommel.
boksenpijp: freq. Noord.Oostlb., Weertlds., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds., Dommellids., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Ripuar., Oost.Zuidlb. en Zuid.-Oostlb.; ook in Lommel.
pijp: verspr. Zuid.Oostlb., Centr.-Maaslds., Trichterlds., Bilzerlds., Tongerlds., Lonerlds., Truierlds. en Getelds.; ook in Waubach, Montzen, Reuver, Eind, Weert, Bocholt, Bree, Neerpelt, Kermt en Boekend.

stuik: Roermond Wb. en in Herten (bij Roermond).
boksenstuik: Roermond, Herten (bij Roermond) en Swalmen.
boksenstuur: Vlodrop.
boksenbeen (*boksenbee*): Kerkrade Wb.
stomp: Rosmeer.

BRETEL

Kaart 70, pag. 278

N 02 (1960) (032), N 23 (1964) (063), N 59 (1973) (170), ZND 35 (1941) (030), ZND B1 (1940sq) (089), ZND m (Michiels, Welter);

Beverlo Wb. (048), Bree Wb. (183), Diepenbeek Wb. (097, 176), Genk Wb. (126), Gennepe Wb. (066), Gronsveld Wb. (171), Hamont Wl. (065), Hasselt Wb. (088, 179), Kerkrade Wb. (103), Limburgs Id. (152), Lommel Wl. (047, 231), Maastricht Wb. (051, 152), Meerlo-Wansum Wb. (113, 137, 187), Meeswijk Wl. (124, 270), Meeuwen Wl. (036, 103), Roermond Wb. (045), Sint-Truiden Wb. (231), Sittard Wb. (136), Tegelen Wb. (088), Tongeren Wb. (088), Tungalroy Wb. (092), Uikhoven Wl. (065), Valkenburg Wb. (082), Venlo Wb. (130, 144, 183), Weertlands Wb. (C4-003, C4-006, C4-008), Zonhoven Wb. (063, 167, 180); Beenen, P. (1973) (135), Bettens, A. (1954) (037), Schoels, A. (1947) (031).

Elk der beide draagbanden, over de schouders gedragen en van voren en van achteren aan de broek bevestigd, om het afzakken daarvan te beletten.

help (ook *hulp*): freq. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg. en Zuid.-Oostlb., verspr. Noord.Oostlb. en Centr.Lb., zeldz. Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Kaulille, Lozen, Zonhoven, Hasselt, Alken, Heers, Nieuwerkerken en Sint-Truiden.

helpje (*helpke*): Tungalroy.

bretel (<fr.) (ook *berdel*, *bertel*, *bredel*, *perdel*, *pertel*, *petrel*): freq. Maaskemp., Tongerlds., Westlb. en Truierlds., verspr. in overig Centr.Lb., zeldz. Oostlb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Leopoldsburg, Halen en Lommel.

lits: freq. Noord.Oostlb., Weertlds., Horns, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Beringerlds., Zuiderkemp. en Getelds., zeldz. Dommelds.; ook in Chèvremont en Lutterade.

galg: freq. in het noorden van het Kleverlds.; ook in Roermond, Weert, Wijk en Venlo.

gareel: Eind.

haam: Wellen.

jarretelle (fr.): Bree, As, Lummen en Beringen.

hosenbindel: Bilzen.

BROEKSRIEM

Kaart 71, pag. 278

DC 35 (1963) (008), N 23 (1964) (064), ZND 35 (1941) (030), ZND A2 (1940sq) (337); Boorse Wb. (079), Bree Wb. (092, 364), Genk Wb. (066, 070), Gennepe Wb. (042), Gronsveld Wb. (378), Hamont Wl. (388), Hasselt Wb. (090, 096), Heerlen Wb.2 (291, 322, 402), Kerkrade Wb. (063, 138), Kortessem Wb. (424, 435), Lommel Wl. (097), Maastricht Wb. (350), Niel-bij-St.Truiden Wl. (I.220, II.248), Sint-Truiden Wb. (202), Sittard Wb. (053), Tongeren Wb. (483), Tungalroy Wb. (092), Uikhoven Wl. (018, 137), Weertlands Wb. (C4-008), Zonhoven Wb. (070); Beenen, P. (1973) (103), Bettens, A. (1954) (044).

Een lange, om het middel gedragen band van leer of stof om een broek te doen sluiten.

riem: freq. in heel Lb.

boksriem: Bocholt.

boksenriem: freq. Noord.Oostlb., Weertlds., Horns, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb., Maaskemp., Centr.-Maaslds. en Dommelds.; ook in Bocholtz en Maastricht.

broekriem: freq. Zuid.Oostlb.; ook in Mechelen, Meeuwen, Maastricht, Wijk, Eigenbilzen en Tongeren.

broekenriem: freq. Zuid.Oostlb. en aansluitend Centr.Maaslds. en Trichterlds.; ook in Heerlerheide, Riksing en Tongeren.

broeksriem: verspr. Centr.Maaslds., Bilzerlds., Tongerlds., Demerkemp., Beringerlds., Lonerlds., Truierlds. en Getelds.; ook in Teuven, Brunssum, Hoensbroek, Mesch, Neerharen en Kwaadmechelen.

broeksenriem: Genk en Diepenbeek.

buikriem: freq. Ripuar., Oost.-Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Panningen, Haelen, Roermond, Urmond, Oost-Maarland en Oirlo.

spansriem: Sittard.

band: Bocholt, Lanklaar, Kaulille, Hasselt, Donk (bij Herk-de-Stad) en Lommel.

boksband: Bocholt en Genk.

boksenband (ook *boksemband*): freq. Noord.Oostlb., Weertlds., Horns, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Maaskemp., Centr.-Maaslds. en Dommelds.; ook in Hechtel, Helchteren en Lommel.

broekband: Caberg.

broekenband: Keresheide, Klimmen en Mheer.

broeksband: verspr. Tongerlds., zeldz. in overig Haspengouw; ook in Teuven, Kuringen, Beverlo en Leopoldsburg.

broeksband: Kwaadmechelen, Tessenderlo en Paal.

buikband: Oirlo en Venlo.

tailleband (<fr.): Valkenburg.

ceintuur: Kanne, Zonhoven, Hasselt, Heers, Kortessem, Muizen en Niel-bij-St.-Truiden.

gordel: Heerlen, Waubach en Kerkrade.

buikhulp: Kerkrade Wb.

CEINTUUR

N 62 (1973) (039a);
Kerkrade Wb. (052), Roermond Wb. (051),
Sint-Truiden Wb. (210), Tongeren Wb. (498),
Uikhoven Wl. (025);
Schoels, A. (1947) (037).

Een siergordel, een sierlijk bewerkte om het middel gedragen band van stof, leer of metaal.

band: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Kerkrade, Heerlen, Kesseleik, Weert, Opglabbeek, Mechelen-

aan-de-Maas, Boorseem, Bilzen, Diepenbeek, Achel, Neerpelt, Houthalen, Hoepertingen, Wellen, Tessenderlo, Loksbergen en Ottersum.

bandje (ook *bandsje*): verspr. Zuid.-Oostlb., Centr.Maaslds. en Bilzerlds.; ook in Reuver, Opglabbeek en Meijel.

broekenbandje (*broekenbandsje*): Bilzen.

ceintuur: Heerlen, Roermond, Schimmert, Rothem, Eisden, Boorseem, Uikhoven, Bilzen, Diepenbeek, Tongeren, Neerpelt, Hoepertingen, Wellen, Sint-Truiden, Jeuk en Tessenderlo.

ceintuurtje (*ceintuurke*): Bilzen.

gordel: Heerlen en Bleijerheide.

riem: Nieuwstadt, Valkenburg, Weert, Bocholt, Neerpelt, Houthalen en Loksbergen.

buiksriem: Opglabbeek.

bindel: Loksbergen.

LUSJE VAN DE CEINTUUR

N 62 (1973) (039b).

Het lusje waarmee een ceintuur gesloten wordt.

lus: Kesseleik, Reuver, Schimmert, Valkenburg, Bocholt, Opglabbeek, Boorseem, Herderen, Achel, Neerpelt en Tessenderlo.

lusje (*luske*): Lutterade, Rothem, Noorbeek, Weert en Ottersum.

bandlus: Jeuk.

ceintuurlus: Heerlen.

gordellus: Heerlen.

lits: Eisden.

litsje (*liske*, *litske*): Eisden, Mechelen-aan-de-Maas, Bilzen, Herderen, Houthalen, Hoepertingen, Loksbergen en Meijel.

lichette (fr.): Tongeren.

passantje (<fr.): Bilzen.

stropje (ook *stropke*): Bilzen en Bleijerheide.
trensje (*trenske*): Opglabbeek.

GESP VAN EEN BROEK

Kaart 72, pag. 279

N 23 (1964) (062c), N 59 (1973) (166), N 62 (1973) (053), ZND 01 (1922) (339), ZND 01u (1924) (067), ZND m (Dupont, Houben, Langohr, Vanderbeeken, Welter); Beverlo Wb. (087), Bree Wb. (148), Genk Wb. (101), Gennep Wb. (069), Gronsveld Wb. (142), Hamont Wl. (138), Hasselt Wb. (154), Heerlen Wb.2 (318, 414), Kerkrade Wb. (123, 250), Kortessem Wb. (126), Lommel Wl. (097), Maastricht Wb. (115), Meerlo-Wanssum Wb. (114), Meeswijk Wl. (215), Meeuwen Wl. (083), Meijel Wb. (052, 068), Niel-bij-St.Truiden Wl. (I.405), Roermond Wb. (090, 265), Sittard Wb. (109, 380), Tegelen Wb. (085, 115), Tongeren Wb. (179, 188), Tungelroy Wb. (092), Venlo Wb. (135, 165), Weertlands Wb. (C4-003), Zonhoven Wb. (142); Beenen, P. (1973) (126, 228), Niesten, P. (1942) (035, 048).

Een gesp om de broek om het middel te sluiten.

De informant voor Boeket/Heisterstraat vermeldt ook **lits** voor de ‘gesp achter op de broek om de taillewijdte te veranderen’.

gesp (ook *gasp*, *geps*): freq. Oostlb-Rip. overgg., Zuid.Oostlb., Maaskemp., Centr.Maaslds., Bilzerlds., Tongerlds., Westlb., Truierlds., Brab.Lb. en Lommels, verspr. Noord.Oostlb., Weertlds., Horns, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., zeldz. Trichterlds.

broekgesp: Opglabbeek.

broeksgesp: Schulen.

broekengesp (*broekengasp*): Bilzen.

boksengesp: Meijel, Neeroeteren en Echt/Gebroek.

gespel (ook *gaspel*): freq. Trichterlds. en aansluitend Zuid.-Oostlb., verspr. Noord.Oostlb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Kerkrade, Mechelen, Montzen, Stevensweert, Stokkem en Rekem.

snal (<du.): freq. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg., Oostlb. en Horns, zeldz. Centr.Maaslds.

kram (ook *kramp*): verspr. langs de Maas in het Noord.Oostlb., Horns en Centr.Maaslds., zeldz. Tongerlds.; ook in Maastricht en Borgharen.

haak: Tegelen, As, Hamont, Eksel, Borgloon, Sint-Truiden, Borlo, Tessenderlo, Halen en Lommel.

haakje (*haakske*): Eind.

haak en oog: Oirsbeek en Borgloon.

oog en haak: Achel.

klamp: Tegelen, Venlo, Meijel en Sevenum.

trekker: Zolder, Neeroeteren en Genk.

sluiting: Bilzen.

1.6.4 Jurk en rok

Het lemma ROKSPLIT komt aan bod in WLD II.7: *Kleermaker, naaister, handspinner, handwever, touwslager, mutsenmaakster* (pag. 87).

BOVENSTUK VAN EEN JURK

N 24 (1964) (002a);
Gronsveld Wb. (277), Meijel Wb. (069).

lijf: verspr. Oostlb. en Horns; ook in Bocholtz, Bree, Neeroeteren, Rotem, Neerharen, Hasselt en Horst.

lijfje (ook *lijfke*): freq. in heel Lb.

bovenlijf: zeldz. Zuid.Oostlb. en Trichterlds.; ook in Baarlo en Stevensweert.

bovenlijfje (ook *bovenlijfke*): Amstenrade, Val-Meer en Zichen-Zussen-Bolder.

bovenste, het -: Eksel, Borgloon, Sint-Truiden, Borlo en Zelem.

bovenste platstuk: Beringen.

bovenstuk: Hasselt en Mal.

basquine (fr.): verspr. Tongerlds.; ook in Sittard, Rothem, Geulle, Maastricht, Eijsden en Leopoldsburg.

bloes: Teuven, Hoensbroek, Eigenbilzen, Sint-Truiden en Tessenderlo.

jak: Mechelen, Horn, Susteren, Maaseik en Mechelen-aan-de-Maas.

jakje (*jekske*): Venlo, Weert en Wijk.

kazavek: Opglabbeek, Opheers en Rosmeer.

kazavekje (*kazevekske*): Geulle.

loshangend kazavekje (*loshangend kajevekske*): Sittard.

borst: Wintershoven.

lee (ook *lei*): Paal en Borgloon.

corsagetje (<fr.) (*corsageke*): Hasselt.

UITNEEMBAAR FRONTJE

N 24 (1964) (002b);
Genk Wb. (106), Gronsveld Wb. (139), Kerkrade Wb. (094, 302), Meeswijk Wl. (242), Roermond Wb. (081), Tungalroy Wb. (091);
Beenen, P. (1973) (122), Bettens, A. (1954) (056).

Een uitneembaar frontje in de hals van een jurk.

plastron (fr.): verspr. Centr.Maaslds., Trichterlds. en in Haspengouw; ook in Kerkrade, Tegelen, Swalmen, Rothem, Klimmen, Mheer, Weert, Tungalroy, Bocholt, Neeroeteren en Hasselt.

plastronnetje (<fr.) (*plastronneke, plastrontje*): Venlo en Kaulille.

plasje (*plaskje*): Rekem.

front: Tegelen, Hoensbroek en Gronsveld.

frontje (ook *frontsje*): zeldz. Oostlb., Horns, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Nieuwenhagen, Maastricht en Wijk.

frontenhemd (*frontenhemme*): Kerkrade.

bef: Oirlo en Horst.

befje (ook *befke*): zeldz. Oostlb., Horns, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Bleijerheide, Heerlerheide, Echt/Gebroek en Borgharen.

borst: Neeritter.

borstje (ook *borske, boske*): Lanklaar, Mechelen-aan-de-Maas, Wijk en Diepenbeek.

klein borstje: Neeritter.

borstlap: Diepenbeek.

boezem: Borlo.

devant (fr.): Leopoldsburg en Kanne.

devantje (<fr.) (*devanke, devansje*): Mechelen-aan-de-Maas, Romershoven, Riksingén, Boekt/Heikant en Kwaadmechelen.
avantje (<fr.): Hasselt.
voorhemdje (*voorhemsje*): Kerkrade.
voorste, het -: Teuven.
voorstuk: Kanne.
stukje (*stukske*): Posterholt.
platstuk: Eksel.
vestje (ook *vesje, veske*): Bleijerheide, Heerlen, Nieuwenhagen, Tegelen, Egchel, Baarlo, Schinveld, Schimmert, Ittervoort, Stein, Kermt en Venlo.
bavetje (<fr.) (*bavetsje*): Neerpelt.
chemisetje (<fr.) (ook *sammezetje*): Weert en Neeritter.
giletje (<fr.) (*gileke*): Haelen.
kazavekje (*kazevekske*): Maastricht.
lijfje (*lijfke*): Venray en Halen.
jabot (fr.): Sint-Truiden en Wijk.
jabotje (<fr.) (*jaboke*): Boekend en Rotem.
gimp (ook *gem, gemp*): Oplabbeek, Genk, Meeswijk, Tongeren, Paal en Tessenderlo.
gimpje (*gemke, guimke*): Horn en Roermond.
hals (*haus*): Amstenrade.
halsje (*hauske*): Valkenburg.
halsbandje (*halsbandsje*): Hamont.
col (fr.): Beringen en Kermt.
colletje (<fr.) (*kolleke*): Velm.
kraag: Maaseik en Vliermaal.
kraagje (*kraagske*): Lommel en Bree.
bandje: Tungelroy.
insatz (du.): Mechelen.
inzetje (*izestke*): Mechelen.
inzetseltje (*inzetselke, izetselke*): Sittard en Brunssum.
fronjel (*fronzjel*): Hoeselt.
overgooier: Herk-de-Stad.
tres (<fr.): Achel.

ZIJSPLEET IN DE OVERROK

N 24 (1964) (007);
 Boorse Wb. (078), Bree Wb. (399), Gronsveld Wb. (452), Maastricht Wb. (384), Meerlo-Wanssum Wb. (255), Meeswijk Wl. (565), Meeuwen Wl. (193), Sittard Wb. (394), Tegelen Wb. (119), Tungelroy Wb. (088), Valkenburg Wb. (165), Weertlands Wb. (C4-009).

Een zijspleet in de overrok waarlangs men bij een zak in de onderrok kan komen.

schreursgat: freq. Noord.Oostlb., Weertlds., Horns, Maaskemp., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., zeldz. Zuid.Oostlb., Centr.Maaslds. en Trichterlds.; ook in Kaulille.
scheursgat: Meijel, Sint-Truiden en Maastricht.
scheurgat: Herk-de-Stad, Mechelen-aan-de-Maas en Boorse.
sleurgat: Susteren.
schortsgat (*schotsgat*): Mechelen.
snijdergat (*snijergat*): Kermt.
snijdersgat (ook *snijersgat*): Sevenum, Lanklaar en Maastricht.
snijgat: Hamont.
bomgat: Paal.
tasgat (*tesgat*): Weert.
tassengat (*tessengat*): Ell.
schreurslok: freq. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Geulle.
scheurslok: zeldz. Zuid.Oostlb.
schootlok: Bleijerheide.
snijderslok: Wijk.
struislok: Schinveld en Brunssum.
tassenlok (*tessenlok*): Beek en Oost-Maarland.
schreurskot: Rosmeer.
scheurskot: Eigenbilzen.
maalskot: Hasselt.
maal: Diepenbeek en Riksingén.
losse maal: Rekem.
zijmaal: Hoeselt.
tas (*tes*): Beringen, Borgloon, Linkhout en Oirlo.

zijtas (*zijtes*): Beringen.
binnentas (*binnentes*): Eksel.
schreurstas (*schreurstes*): Weert.
scheur: Jabeek.
scheuring: Val-Meer en Zichen-Zussen-Bolder.
slip (ook *slup*): Tongeren, Neerpelt, Hasselt, Opheers, Borlo, Kwaadmechelen en Halen.
slipje (*slipke*): Neerpelt.
split: Mechelen, Hoensbroek, Tessenderlo, Zelem en Boekend.
spleet: Schimmert, Ophoven, Borg-haren, Eijdsen, Boekt/Heikant, Sint-Truiden, Tessenderlo, Blerick en Boekend.
spleetje: Hoensbroek.
rokspleet: Leopoldsburg.
rokkenspleet: Puth.
zijspleet: Sittard.

ZAK IN DE ONDERROK

Kaart 73, pag. 279

N 24 (1964) (009a);
 Gronsveld Wb. (390), Maastricht Wb. (355),
 Meerlo-Wanssum Wb. (240), Tungalroy Wb.
 (088).

tas (*tes*): verspr. Dommellds., zeldz. in Nl.Lb.; ook in Boekt/Heikant, Lummen, Paal, Beringen, Borgloon, Velm, Kwaadmechelen, Linkhout en Lommel.
roktas (*roktes*): Tegelen, Roermond, Maastricht, Boekt/Heikant, Sint-Truiden, Borlo, Zelem en Hout-Blerick.
roktas (*roktes*): Herk-de-Stad.
rokkentas (ook *rokkentes*): freq. Ripuar., Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb. en Trichterlds., verspr. Noord.-Oostlb., Weertlds., Horns, Centr.-Maaslds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Sint-Truiden en Linkhout.

onderrokkentas (*onderrokkentes*): Borgharen.
tas in de onderschorts (*tes in de onderschots*): Teuven.
schortstas (*schotstes*): Mechelen.
schortentas (*schortentes*): verspr. Noord.Oostlb.; ook in Schinveld, Tungalroy en Horst.
moedertjestas (*moederkestes*): Halen.
maal: freq. Bilzerlds., Tongerlds. en Lonerlds., verspr. Centr.Maaslds.; ook in Sittard, Grathem, Ophoven, Bree en Hasselt.
maaltje (*maalke*): Val-Meer.
ondermaal: Hoeselt.
rokmaal: Bocholt en Kermt.
roksmaal: Hasselt en Eisden.
rokkenmaal: verspr. Centr.Maaslds.; ook in Diepenbeek.
moedertjesmaal (*moeierkesmaal*): Zichen-Zussen-Bolder.
smokkelmaal: Neerharen.
buidel (*buil*): Tessenderlo.
buideltje (*builke*): Boekend.
rokbuidel (*rokbuil*): Beverlo.
zak: Leopoldsburg.
rozkak: Rotem.
moedertjeszak (*moederkeszak*, *moeierkeszak*): Beringen en Opglabbeek.
beurs: Eksel.

LOSSE ZAK ONDER DE ROK

N 24 (1964) (009b);
 Sint-Truiden Wb. (172).

Een losse zak of buidel die onder de rok wordt gedragen.

tas (*tes*): verspr. Noord.Oostlb., zeldz. in overig Nl.Lb.; ook in Lanklaar, Eigenbilzen, Millen, Lummen, Hasselt, Borgloon, Kwaadmechelen en Lommel.
losse tas (*losse tes*): Heerlen, Tege-len, Schimmert, Maasbracht,

Maastricht, Eijsden, Beringen, Oirlo en Meijel.
ondertas (*ondertes*): Ulestraten, Weert, Ittervoort, Rosmeer en Achel.
buideltas (*buieltes*): Borgharen.
geldtas (*geldtes*): Kermt, Hoensbroek en Klimmen.
moedertas (*moeiertes*): Sint-Truiden.
moedertjestas (*moederkestes*): Paal en Neerpelt.
sleutelentas (*sleuteltes*): Swalmen.
smokkeltas (*smokkeltes*): Neeritter en Teuven.
tas met lint (*tes me lint*): Hamont.
buidel (*bugel, buiel, buil, buul*): freq. Zuid.Oostlb., verspr. Oost.-Zuidlb. en Centr.Maaslds.; ook in Baarlo, Roermond, Maasniel, Bocholt, Wijk, Val-Meer, Zichen-Zussen-Bolder, Kaulille, Tessen-derlo, Blerick, Venlo en Sevenum.
buideltje (*builke*): Sittard en Brunsum.
centenbuidel (*centenbugel*): Oost-Maarland.
geldbuidel (*geldbugel, geldbuul*): Kerkrade, Hoensbroek, Rothem, Klimmen en Echt/Gebroek.
rokbuidel (*rokbuiel*): Roermond.
rokkenbuidel (*rokkenbuil*): Nuth/-Aalbeek.
beurs: Hoeselt, Tongeren, Eksel, Boekt/Heikant, Beringen, Opheers, Borgloon en Sint-Truiden.
beursje (*beuzeke*): Zelem.
fortunatesbeurs: Maaseik.
maal: Geulle, Wintershoven, Riksin- gen en Borlo.
geldmaal: Stevensweert, Rotem en Diepenbeek.
lintjesmaal (*lintjesmaal*): Hasselt.
moedertjesmaal (*moederkesmaal, moeierkesmaal*): Bree en Meche- len-aan-de-Maas.
maalzak: Grathem en Einighausen.
moedertjeszak (*moederkeszak, moe- derkenszak*): Beverlo en Halen.

moedertjesrok (*moederkesrok*): Beverlo.
lits (*luts*): Brunssum.
réticule (fr.): Sittard.
zakje: Vliermaal.

ROKKUSSENTJE

N 24 (1964) (010);
 Meerlo-Wanssum Wb. (318), Roermond Wb. (237), Sittard Wb. (203).

Een kussentje om de lendenen waar- mee men de rok van een japon aan de achterzijde naar achteren doet uitslaan.

queue (<fr.): alg. Noord.Oostlb., Horns, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., freq. Ripuar., Oost.Zuidlb., Zuid.-Oostlb., Centr.Maaslds. en Trich- terlds.; ook in Bree, Ketsingen, Neerpelt en Paal.
queuetje (<fr.) (ook *keuke, keuske*): Weert, Borgloon en Val-Meer.
queue de Paris (<fr.): freq. Zuid.-Oostlb.; ook in Maastricht en Sint-Truiden.
faux queue (<fr.): Mheer, Eijsden, Millen en Leopoldsburg.
wrong (*wronk*): Ulestraten, Grathem, Bocholt, Stokkem, Urmond, Eigenbilzen, Diepenbeek, Hoeselt, Hasselt, Beringen en Opheers.
kussen: Kermt.
heupkussen: Tessenderlo en Meche- len.
gatkussen: Zelem.
kontkussen: Hasselt.
votkussen: Wanssum, Meerlo en Jabeek.
vottenkussen: Kerkrade.
billenkussen: Borlo.
kussentje (*kuske, kusseke*): Munster- geleen, Rekem, Rosmeer, Val- Meer, Zichen-Zussen-Bolder, Wintershoven, Beverlo, Velm en Lommel.
achterkussentje (*achterkuske*): Lanklaar.

kontkussentje (*kontkuske*): Weert.

kontje (ook *kontsje*): Borgharen,

Wijk, Riksingen en Tongeren.

kontlap: Opglabbeek.

gatstuk: Lummen.

vals gat: Boekt/Heikant en Sint-Truiden.

vals votje (*vals votsje*): Maaseik.

faux vot (<fr.): Teuven.

hoendervotje: Puth.

staartvulsel (*statvulsel*): Diepenbeek.

1.6.5 Schort

BORSTSTUK VAN EEN SCHORT

Kaart 74, pag. 280

N 24 (1964) (015b);
Gronsveld Wb. (180), Hasselt Wb. (080),
Sittard Wb. (055, 282), Valkenburg Wb.
(034).

Het bovenste deel van een schort.

boezem: alg. Zuid.Oostlb. en aansluitend Centr.Maaslds., freq. in Haspengouw, verspr. Demerkemp.; ook in Mechelen, Teuven, Neeroeteren, Wijk, Achel, Beringen, Blerick en Sevenum.

boezemstuk: Kaulille en Bocholt.

boezemlapje (*boezemlapke*): Zelem.

hart: Tegelen, Egchel, Horn en Lommel.

hartje (ook *hatteke*, *hertsje*, *hetteke*): freq. Noord.Oostlb. en Horns; ook in Weert, Echt/Gebroek, Eijsden, Sint-Truiden, Tessenderlo, Hout-Blerick en Meijel.

hartlapje (*hartlapke*): Weert en Ittervoort.

borst (ook *brost*): Kwaadmechelen en Kerkrade.

borstlap (*brostlap*): Hoensbroek.

borststuk: Ell, Grathem, Opglabbeek, Val-Meer en Beverlo.

bovenstuk (ook *boverstuk*): Bocholtz, Swalmen, Zichen-Zussen-Bolder en Neerpelt.

bovenste stuk van de voordoek (*bovenste stuk van de veuring*): Linkhout.

bovenste, het -: Hasselt.

platstuk: Bree, Mechelen-aan-de-Maas, Wintershoven, Eksel, Kermt, Halen en Oirlo.

platstukje (*platstukske*): Neerharen.

schouderstuk (*schouverstuk*, *schouwerstuk*): Tungalroy en Maaseik.

boezel: Rekem.

boezelaar: Maastricht, Borgharen en Millen.

boezeroen: Lanklaar en Hoensbroek.

lijf: Horst en Stein.

lijfje (*lijfke*): Venlo en Nieuwenhagen.

hemdje (*humpke*): Oost-Maarland.

scholkje (*scholkske*): Neerpelt.

bavette (fr.): Leopoldsburg.

lapje (*lepke*): Hoensbroek.

modestietje (<fr.) (*modestieke*): Hasselt.

hondsgetuig: Paal en Gronsveld.

LANG SCHORTLINT

N 24 (1964) (022a);
Boorse Wb. (078), Gronsveld Wb. (262, 430), Maastricht Wb. (237), Meeswijk Wl. (591), Meijel Wb. (071), Roermond Wb. (275), Tegelen Wb. (115), Tungalroy Wb. (089), Weertlands Wb. (C4-006).

Elk van de lange linten of banden waarmee een voorschoot om het middel wordt geknoopt.

lint: freq. Zuid.Oostlb., Centr.-Maaslds. en Trichterlds., verspr. Horns, Maaskemp., Tongerlds. en Dommellds.; ook in Teuven, Weert, Beringen, Donk (bij Herkede-Stad), Sint-Truiden, Leopoldsburg, Kwaadmechelen, Tessenderlo, Hout-Blerick en Boekend.

lintje (ook *linsje*, *lintsje*): Sittard, Puth, Gronsveld, Tungalroy, Bree en Linkhout.

bindlint: Ulestraten.

scholkenlint: Swalmen en Klimmen.

snoer: freq. Oostlb., Horns, Centr.-Maaslds. en Kleverlds., verspr. Tongerlds.; ook in Mechelen, Neeroeteren, Opglabbeek, Neer-

haren, Eigenbilzen, Hamont, Boekt/Heikant, Beverlo, Borgloon, Kwaadmechelen, Zelem en Venlo.
lang snoer: Haelen en Mechelen.
bindsnoer: Grathem en Stevensweert.
scholkensnoer: Susteren, Geulle en Hoensbroek.
bind (ook *binde*): Mechelen-aan-de-Maas en Kerkrade.
binder: zeldz. Zuid.Oostlb.; ook in Ophoven, Neeroeteren, Lanklaar, Eisdien, Romershoven, Neerpelt, Lummen, Kermt, Hasselt, Beringen, Sint-Truiden, Lommel en Sevenum.
bindertje (*binderke*): Neerpelt.
bindel: Bocholtz, Weert, Maastricht, Wijk, Rosmeer, Val-Meer, Zichen-Zussen-Bolder, Millen, Hasselt, Opheers, Herk-de-Stad, Velm, Borlo, Halen en Blerick.
scholkenbindel: Hoensbroek.
bindsel: Paal en Eksel.
band: Weert en Roermond.
bander: Bleijerheide.
help (ook *hulp*): Brunssum, Schimmert en Wijk.
lits: Hoensbroek.
litsje: Egchel en Brunssum.
sleur: Tongeren.
strik: Hoensbroek en Romershoven.

KORT SCHORTLINT

N 24 (1964) (022b);
 Meijel Wb. (068), Tegelen Wb. (128).

Elk van de korte linten of banden waarmee de schortslippen van achteren met elkaar worden verbonden.

lint: verspr. Oost.Zuidlb., Zuid.-Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Neeritter, Bree, Oost-Maarland, Hasselt, Beringen, Zelem, Linkhout en Blerick.
lintje (ook *lintsje*): Puth en Millen.

gatlint: Egchel, Bocholt, Neeroeteren, Lanklaar, Kaulille, Beringen, Kwaadmechelen en Meijel.
gatlintje: Lummen.
gatslint: Hoensbroek, Schimmert, Wijk en Hout-Blerick.
knoopsgatlint: Velm.
kontlint: Weert en Neerpelt.
kontlintje (*kontlintsje*): Neerpelt.
vottenlint: Roermond.
kort lint: Tessenderlo.
onderste lint: Teuven.
voordoekenlint (*veurkenlint*): Sint-Truiden.
snoer: zeldz. Oostlb. en Horns; ook in Boorseme, Eigenbilzen, Diepenbeek, Riksinghen, Kermt, Borgloon, Lommel en Venlo.
snoer vanachter: Beverlo.
snoertje (*snoerke*): Tegelen, Ittervoort, Opglabbeek, Diepenbeek, Wintershoven, Lummen en Horst.
kort snoer: Baarlo, Haelen en Mechelen.
gatsnoer: Meijel.
votsnoer: Grathem, Roermond en Rekem.
vottensnoer: zeldz. Noord.Oostlb. en Horns.
scholkensnoer: Nunhem.
bind (*binde*): Kerkrade.
bindel: Bocholtz, Weert, Borgharen, Wijk en Opheers.
korte bindel: Borlo.
bindbindel: Zichen-Zussen-Bolder.
bindbindeltje (*bindbindelke*): Val-Meer.
kontbindel: Rosmeer.
gatbindel: Maastricht.
gatbindsel: Paal.
binder: Eisdien en Romershoven.
bindertje (*binderke*): Hamont.
heupbinder: Eksel.
bandje: Munstergeleen.
gatsluit: Donk (bij Herk-de-Stad).
haam: Borgloon.
help: Nuth/Aalbeek en Mal.
scholkshelp: Oirsbeek.
lits: Linkhout.

noeud (fr.): Tongeren.
noeudje (<fr.) (*noeuke*): Halen.
staart (*stet*): Leopoldsburg.
strik: Sevenum, Herk-de-Stad en Romershoven.
stubbeband: Urmond.

ZAK OP EEN SCHORT

Kaart 75, pag. 280

N 24 (1964) (015c).

tas (*tes*): freq. in Nl.Lb., verspr. Dommelds., Truierlds. en Getelds.; ook in Teuven, Boekt/-Heikant, Kermt, Paal en Opheers.
scholktas (*scholktes*): Maastricht.
scholkentas (*scholkentes*): freq. in Nl.Lb.
scholksentas (*scholksentes*): Schimmert.

voorschoottas (*voorschoottes, voorschoottes*): Beringen en Zelem.
zakkentas (*zakkentes*): Weert.
maal: alg. Tongerlds., freq. Centr.-Maaslds., Maas- en Demerkemp.; ook in Ophoven, Neerharen, Eigenbilzen, Opheers en Borgloon.
scholkenmaal: Mechelen-aan-de-Maas.
schortelmaal (*schortelmaal*): Rosmeer, Val-Meer en Zichen-Zussen-Bolder.
schortelmaaltje (*schortelmaalke*): Val-Meer.
voerdoeksmaal (*veurkesmaal*): Romershoven.
buidel (*buil*): verspr. Beringerlds.; ook in Boekt/Heikant, Leopoldsburg, Tessenderlo en Lommel.
voorschootbuidel (*vooschootbuil*): Kwaadmechelen.

1.6.6 Hemd en blouse

De benamingen voor verschillende mouwen, mouwsoorten en mouwonderdelen komen aan bod in WLD II.7: *Kleermaker; naaister; handspinner; handwever; touwslager; mutsenmaakster* (pag. 84-86). Dat geldt voor RAGLANMOUW, MOUWKOP, ONDERMOUW, SOUSBRAS, MOUWSPLITJE, VALS SPLITJE, OKSELSTUK, MOUWVOERING AANNAAIEN. Voor POFMOUW en MANCHET zijn in de onderstaande lemmatekst aanvullende gegevens opgenomen.

Voor het begrip MOUW is geen lexicale variatie opgetekend behalve in de *Kirchröadsjer Dieksiejoneer*, waar naast **mouw** ook **ärmel** (du.) opgegeven wordt. Voor Kwaadmechelen, Oostham, Heppen, Leopoldsburg en Tessenderlo is voorts de fonologische variant *mouf* opgetekend (vgl. ook *blauw - blaaf*). Het begrip 'mouw' is niet als apart lemma in de onderstaande tekst opgenomen, maar de gegevens kunnen wel geraadpleegd worden in de database op internet (www.ru.nl/dialect/wld). Vraag 34b van N 62 (1973) informeert naar verschillende andere soorten mouwen. Vanwege het geringe aantal antwoorden op die vraag en de diversiteit van de antwoorden hebben die gegevens niet tot nieuwe lemma's geleid. De antwoorden zijn wel opgenomen in de materiaalbasis op internet (www.ru.nl/dialect/wld) en kunnen daar geraadpleegd worden.

POFMOUW

N 23 (1964) (094), N 62 (1973) (034b); Diepenbeek Wb. (183), Gronsveld Wb. (362), Hasselt Wb. (356), Kerkrade Wb. (227), Lommel Wl. (244), Maastricht Wb. (328), Meeswijk Wl. (495), Roermond Wb. (227), Sittard Wb. (322), Tongeren Wb. (451), Venlo Wb. (217), Zonhoven Wb. (363).

Een mouw met een bolstaande plooi. Dit lemma vormt een aanvulling op het lemma POFMOUW in WLD II.7, pag. 84.

pofmouw (ook *bofmouw, pofmouf*): freq. in heel Lb.

pofmouwtje (*pofmouwke*): Neer, Horn, Nieuwstadt, Schimmert, Opglabbeek, Maastricht, Wijk, Heugem, Diepenbeek, Romershoven, Beringen, Sint-Truiden, Blerick en Sevenum.

gepofte mouw: Hoensbroek.

ballonmouw: Teuven, Egchel, Beek, Klimmen, Neeritter, Stevensweert, Mechelen-aan-de-Maas, Stein, Wijk, Beverlo, Linkhout en Venlo.

bloesmouw: Waubach, Sittard, Grathem, Maasbracht, Rotem, Kerensheide, Val-Meer, Zichen-Zussen-Bolder, Hoeselt, Hout-Blerick en Middelaar.

holmouw (*hoolmouw*): Vliermaal.
schenkmouw: Neerharen.

MOUW MET KANTEN PLOOISEL

N 23 (1964) (093).

kanten mouw: Einighausen, Rotthem, Neeroeteren, Lanklaar, Diepenbeek, Millen, Boekt/-Heikant, Hasselt, Beringen, Sint-Truiden, Tessenderlo en Linkhout.

kantmouw: Hoeselt, Val-Meer en Zichen-Zussen-Bolder.

mouw met een kantje (ook *mouw met een kanke*): Hout-Blerick en Zelem.

mouw met kanten plooi: Riksingen.

mouw met kanten ruche (fr.): Meerssen.

mouw met plissé (fr.): Thorn.

plissémouw (<fr.): Bocholtz, Munstergeleen, Puth, Neeritter, Riksingen en Herk-de-Stad.
geplisseerde (<fr.) **mouw** (*geble-seerde mouw*): Kwaadmechelen en Oplabbeek.
kanten geplisseerde (<fr.) **mouw**: Borgloon.
kanten plissé (fr.): Tongeren.
plooiouw: Middelaar.
plooiouw: Achel en Nuth/-Aalbeek.
geploide mouw: Holtum.
lobmouw: Brunssum, Hoensbroek, Schimmert, Grathem, Bocholt, Eisdén, Kermt en Blerick.
lob (*lobbe*): Stevensweert.
ruchemouw (<fr.): Weert.
ruchetjesmouw (<fr.) (*ruchkes-mouw*): Herten (bij Roermond) en Valkenburg.
frulletjesmouw (*frullekensmouw, frullekesmouw*): Leopoldsburg en Hasselt.
croezeltjesmouw (*croezelkesmouw*): Tegelen.
frulmouw: Velm.
fronsmouw: Donk (bij Herk-de-Stad).
fronsje (*fronske*): Hamont.
volantmouw (<fr.) (*valangmouw*): Halen.
gegarneerde mouw: Teuven.
siermouw: Bergen.

MANCHET

N 23 (1964) (077), N 59 (1973) (134), N 62 (1973) (034d); Beverlo Wb. (156), Genk Wb. (197), Gronsveld Wb. (279), Hamont Wl. (282), Kerkrade Wb. (187), Kortessem Wb. (303), Lommel Wl. (188), Maastricht Wb. (249), Meeswijk Wl. (400), Meeuwen Wl. (146), Meijel Wb. (069), Niel-bij-St.Truiden Wl. (II.010), Roermond Wb. (173), Sittard Wb. (231), Tongeren Wb. (350), Zonhoven Wb. (285); Bettens, A. (1954) (082), Celis, A. (1975) (126), Schoels, A. (1947) (062).

Een verlengstuk aan het einde van een mouw; vaak afzonderlijk, en dan al of niet aan de mouw vastge-maakt.

Dit lemma vormt een aanvulling op het lemma MOUWOMSLAG, MANCHET in WLD II.7, pag. 86.

manchet (ook *machet*): alg. in heel Lb.

vaste manchet: Oirsbeek en Meerssen.

boord: Bleijerheide.

boordje (ook *boordsje*): Bleijerheide, Panningen, Maasniel, Einighausen, Mechelen-aan-de-Maas en Meijel.

manchetboord: Stevensweert.

mouwboord: Neerpelt.

mouwboordje: Achel en Grathem.

boord van de mouw: Bilzen.

omslag: Herten (bij Roermond), Tongeren, Zolder en Houthalen.

mouwomslag: Reuver en Schulen.

opslag: Maastricht.

armslag: Middelaar.

bandje (*bandeke*): Houthalen.

polsbandje (ook *polsbandsje*): Oostham en Boorseem.

handband: Diepenbeek.

parement (fr.) (ook *parment*): Loksbergen, Jeuk en Eisdén.

zoom: Venlo.

LOSSE MANCHET

N 23 (1964) (078).

Een los gesteven handboord aan een overhemd of blouse.

manchet (ook *machet*): freq. in heel Lb.

losse manchet (ook *losse machet*): verspr. in heel Lb.

aparte manchet (*aparte machet*): Borgloon.

gestijfde manchet: Teuven.

armband: Beverlo.

hemdsband (*hummesband*): Sint-Truiden, Val-Meer en Zichen-Zussen-Bolder.

mouwbandje: Jabeek.

tuit: Panningen en Swalmen.

MANCHETKNOOP

Kaart 76, pag. 281

N 23 (1964) (079);
Gronsveld Wb. (279), Kerkrade Wb. (187),
Maastricht Wb. (249), Meeuwen Wl. (146),
Sittard Wb. (231), Zonhoven Wb. (285);
Bettens, A. (1954) (082).

De knoop waarmee men een manchets vastmaakt.

manchetknoop (ook *machetknoop*): verspr. Horns, Centr.Maaslds. en Trichterlds.; ook in Haelen, Vlodrop, Munstergeleen, Mesch, Meeuwen, Wintershoven, Hamont, Hasselt, Hoepertingen, Borgloon, Donk (bij Herk-de-Stad), Blerick, Boekend en Meijel.

manchetknoopje (*machetknoopke, manchetsknoopke*): verspr. Oost.-Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Tegelen, Baarlo, Posterholt, Eind, Ophoven, Bree, Opglabbeek, Lanklaar, Buchten, Maastricht, Rosmeer, Eigenbilzen, Boekt/-Heikant, Venlo en Bergen.

manchetsknoop: Wijk.

manchettenknoop (ook *machettenknoop*): freq. Ripuar., Oostlb.-Rip. overgg., Zuid.Oostlb., Centr.-Maaslds. en Trichterlds., verspr. Noord.Oostlb., Tongerlds., Lonerlds., Truierlds. en Kleverlds.; ook in Weert, Maasbracht, Bocholt, Zichen-Zussen-Bolder, Kermt en Venlo.

manchettenknoopje (*machettenknoopke, manchettenknoofsje, manchettenknoopke*): freq. Zuid.Oostlb., Centr.Maaslds. en

Trichterlds., verspr. Noord.Oostlb., Horns, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Chèvremont, Bocholtz, Heerlen, Boshoven, Bree, Val-Meer, Hoeselt, Tongeren, Millen, Neerpelt, Kaulille, Hasselt, Sint-Truiden en Borlo.

manchetknoop (ook *machetknoop*): verspr. Brab.Lb.; ook in Achel, Zonhoven, Beringen, Herk-de-Stad en Lommel.

manchetknoopje (*machetknoopke, manchetsknoopke*): freq. Beringerlds. en Getelds.; ook in Boekt/-Heikant en Lummen.

manchettenknoop (ook *machettenknoop*): Diepenbeek, Vliermaal en Linkhout.

manchettenknoopje (*machettenknoopke*): Tessenderlo.

hemdsknoopje (*hemsknoopke*): Neerpelt.

knoopje (*knoopke*): Venlo.

BOORDENKNOOPJE

Kaart 77, pag. 281

N 23 (1964) (076);
Diepenbeek Wb. (098), Gennep Wb. (081, 082), Kerkrade Wb. (166), Sittard Wb. (195);
Beenen, P. (1973) (162).

Een knoopje ter bevestiging en sluiting van een halsboord.

hemdknoop (*hemmeknoop*): Mal.

hemdknoopje (*hemdknooffe, hemmeknoopke, hummeknoopke*): Kerkrade, Hoensbroek, Echt/-Gebroek, Wijk en Wintershoven.

hemdenknoopje (*hemdenknoopke*): Roermond, Vlodrop, Ottersum en Gennep.

hemdsknoop (*hemsknoop*): Achel en Borgloon.

hemdsknoopje (ook *hemdesknoopke, hemdsknoopke, hemmesknoop-*

ke, hemsknopke, hummesknopke, hummesknopske, humpsknopke): freq. Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds., zeldz. Oost.-Zuidlb., Horns en Trichterlds.; ook in Bleijerheide, Bree, Opglabbeek, Diepenbeek, Riksingen en Lommel.

overhemdsknopje (*overhummeknopke, overhumpknopke*): Holtum en Susteren.

boordknop: Boorseem.

boordknopje (*boordknopke*): Bree en Ophoven.

boordenknopje (*boordenknopke*): verspr. Oostlb., Horns, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Boshoven.

boordjesknop: Maasniel.

boordjesknopje (*boordsjesknopke*): Schimmert.

halsboordknopje (*halsboordknopje*): Bocholtz.

kraagknopje (*kraagknopke*): Neer, Horn, Sittard, Munstergeleen, Jabeek, Meijel en Sevenum.

kraagsknopje (*kraagsknopke*): Grathem.

kragenknop: Puth.

kragenknopje (*kragenknopje, kragknopke*): freq. Ripuar., verspr. Noord.Oostlb.; ook in Heerlen, Nieuwenhagen, Sittard, Brunssum, Hoensbroek, Lanklaar, Blerick en Venlo.

colknop (<fr.): Sint-Truiden en Teuven.

colknopje (<fr.) (*colknopke*): zeldz. Centr.Maaslds.; ook in Neeroeteren, Tongeren, Hasselt, Opheers, Borgloon en Borlo.

collenknopje (<fr.) (*collenknopke*): Sint-Truiden.

knopje van de col (fr.) (*knopke*): Hoepertingen.

bandjesknop (*bandsjesknop*): Hoeselt.

bandjesknopje (*bandekesknoopke, bandjesknopke, bandsjesknop-*

ke): freq. Trichterlds., Tongerlds. en Lonerlds.; ook in Margraten, Gronsveld en Mheer.

koppelknopje (*koppelknopke*): Heythuysen, Weert, Tungalroy en Neerharen.

knopje (*knopke, knopsje*): Chèvremont, Waubach, Roermond, Beek, Rothem, Ell, Bocholt, Lanklaar, Maastricht, Wijk, Heugem, Kaulille en Venlo.

bovenste knopje (*bovenste knopke*): Hamont.

hemdsknopje (*hemmesknopke, hummesknopke, humsknopke*): Beringen, Boekt/Heikant en Kermt.

boordknopje (*boordknopke*): Donk (bij Herk-de-Stad).

colknopje (<fr.) (*colknopke*): freq. Beringerlds. en Brab.Lb.; ook in Neerpelt, Herk-de-Stad, Velm en Lommel.

bandjesknopje (*bandekesknoopke, bankesknoopke*): Beverlo en Lummen.

VASTE BOORD

N 23 (1964) (074), N 62 (1973) (031b); Boorseem Wb. (079), Bree Wb. (077), Diepenbeek Wb. (049), Gronsveld Wb. (046), Heerlen Wb.2 (290), Kerkrade Wb. (062), Maastricht Wb. (019, 047), Meeswijk Wl. (053), Meeuwen Wl. (020), Roermond Wb. (041, 295), Tongeren Wb. (034), Uikhoven Wl. (013, 019), Zonhoven Wb. (031).

De vaste halsboord van een overhemd.

Roermond Wb. vermeldt voor 'halsboord' voorts ook het verouderde **tulp**.

Dit lemma vormt een aanvulling op het lemma BOORD in WLD II.7, pag. 86.

kraag: freq. in Nl.Lb. en grensgebied, verspr. Tongerlds. en Truierlds.; ook in Bocholt, Bree,

Neeroeteren, Achel, Kaulille, Lummen, Opheers en Lommel.
kraagje (*kraagske*): Borgharen.
gestijfde kraag: Meerssen.
hemdskraag (*humskraag*): Kwaadmechelen.
vaste kraag: Tegelen, Reuver, Puth, Hoensbroek en Maaseik.
col (fr.): freq. Tongerlds., Westlb., Truierlds., Brab.Lb. en Lommels, zeldz. in overig Belg.Lb.
colletje (<fr.) (*colleke*): Tessenderlo en Riksingen.
boord: verspr. Oostlb., zeldz. Maas-kemp., Centr.Maaslds. en Bilzerlds.; ook in Kerkrade, Bleijerheide, Heerlen, Weert, Diepenbeek, Tongeren, Neerpelt, Hoepertingen, Jeuk, Blerick en Ottersum.
boordje (ook *boordeke*, *boordsje*): freq. Zuid.Oostlb., verspr. Kleverlds.; ook in Bleijerheide, Neer, Kesseleik, Opglabbeek, Maastricht, Oost-Maarland, Achel, Beringen, Tessenderlo en Blerick.
halsboord: Roermond.
halsboordje: Grathem.
overhemdsboord (*overhumsboord*): Stevensweert.
vaste boord: Egchel.
bandje (ook *bandeke*, *bandsje*, *bensje*): verspr. Zuid.Oostlb., Trichterlds., Bilzerlds. en Tongerlds., zeldz. Centr.Maaslds., Maas- en Demerkemp.; ook in Weert en Kwaadmechelen.
zoom: Loksbergen, Wellen en Herderen.

LOSSE LINNEN HALS-BOORD

N 23 (1964) (075).

boord: Roermond, Jabeek, Nuth/-Aalbeek, Bree, Neeroeteren, Paal, Velm, Boekend en Ottersum.
halsboord: Bree, Lummen en Bocholtz.

losse boord (ook *los boord*): Oirlo en Sittard.
boordje (ook *boordeke*, *boordsje*): freq. in Nl.Lb. en grensgebied; ook in Bocholt, Val-Meer, Mal, Hasselt en Linkhout.
linnen boordje: Bergen.
los boordje: Bergen.
bandje (ook *bandeke*, *bandsje*, *banke*): verspr. Zuid.Oostlb., Centr.Maaslds., Trichterlds., Bilzerlds. en Tongerlds.; ook in Mechelen, Horn, Weert, Hamont, Neerpelt, Boekt/Heikant, Beringen en Linkhout.
linnen bandje: Klimmen.
los bandje (*los bandsje*): freq. rond Maastricht; ook in Mheer en Eigenbilzen.
slap bandje (*slap bandsje*): Tongeren.
hemdsbandje (*hummehandsje*, *hummehandsje*): Limbricht en Diepenbeek.
hemdsband: Beverlo.
kraag: verspr. Noord.Oostlb., Horns en Zuidgeld.Lb.; ook in Kerkrade, Heerlerheide, Heerlen, Teuven, Schinveld, Oirsbeek, Hoensbroek, Urmond en Meijel.
kraagje (*kraagske*): Sittard.
slappe kraag: Holtum.
slap kraagje (*slap kraagske*): Sittard.
losse kraag: freq. Ripuar., Oost-Zuidlb. en Zuid.Oostlb., verspr. Noord.Oostlb. en Horns; ook in Eind, Rotem, Guttecoven en Venlo.
schillerkraag: Roermond.
col (fr.): verspr. Centr.Maaslds.; ook in Weert, Bree, Wijk, Achel, Kaulille, Hasselt, Herk-de-Stad, Leopoldsborg, Zelem en Lommel.
aparte col (fr.): Borgloon.
losse col (fr.): verspr. Lonerlds.; ook in Opglabbeek, Riksingen, Beringen, Sint-Truiden en Halen.
slappe col (fr.): Kermt.
colletje (<fr.) (*colleke*): Kwaadmechelen en Beverlo.

los colletje (<fr.) (*los colleke*):
Tessengerlo.

GESTEVEN VOORSTUK VAN EEN OVERHEMD

N 23 (1964) (073);

Gronsveld Wb. (067), Kerkrade Wb. (068),
Meeswijk Wl. (115), Tegelen Wb. (079).

front: verspr. Oostlb.; ook in Weert,
Holtum, Wijk, Neerpelt, Beringen,
Venlo en Oirlo.

frontje (ook *frontsje*): verspr. Zuid.-
Oostlb.; ook in Heerlen, Roer-
mond, Grathem, Urmond, Maas-
tricht, Neerharen, Blerick, Venlo
en Venray.

voorfront: Boekend en Munster-
geleen.

voorfrontje: Stevensweert.

plastron (fr.) (ook *plastrong*): verspr.
Horns, Maaskemp. en Centr.-
Maaslds., zeldz. Ripuar., Oostlb-
Rip. overgg. en Zuid.Oostlb.; ook
in Roermond, Herten (bij Roer-
mond), Boshoven, Maastricht,
Rosmeer, Hoeselt, Millen, Hasselt,
Beringen, Borgloon en Middelaar.

borst: verspr. Brab.Lb.; ook in
Tegelen, Vlodrop, Gronsveld,
Weert, Tungelroy, Neeritter,
Echt/Gebroek, Meeswijk,
Boorseme, Maastricht, Wijk, Val-
Meer, Riksingen, Tongeren, Mal,
Achel en Boekt/Heikant.

borstje (ook *brosje*): Lanklaar en
Bleijerheide.

gestijfde borst (*gestijfde bros*):
Sittard.

borststuk: verspr. Centr.Maaslds.;
ook in Bree, Zichen-Zussen-
Bolder, Hamont, Sint-Truiden en
Linkhout.

hart: Borlo, Opheers en Borgloon.

borsthart: Linkhout.

boezem: Halen en Herk-de-Stad.

stijve boezem: Kermt.

bleek: Jabeek, Brunssum, Meerssen,
Guttecoven en Geulle.

voorstuk: Beek, Bemelen, Mesch en
Bergen.

voorste, het -: Teuven.

gestijfd voorste: Teuven.

voorzetsel: Eijsden.

voorpand: Bocholtz.

voorhemd (*voorhemp*): Bocholtz.

overhemd (*overhemp, overhum*):
Paal en Maaseik.

gestijfd overhemd (*gestijfd over-
humme*): Ulestraten.

borstenhemd (*borstenhemme, bros-
tenhemme*): Bree en Kerkrade.

borstlap: Sint-Truiden en Diepen-
beek.

zeverlap: Lummen.

bef: Lommel, Belfeld en Eksel.

plaat: Ell en Ketsingen.

platstuk: Vliermaal.

smalt: Ottersum.

BEF

Kaart 78, pag. 282

N 23 (1964) (080), N 59 (1973) (147);

Gennep Wb. (037), Gronsveld Wb. (038),
Kerkrade Wb. (054), Limburgs Id. (039),
Maastricht Wb. (024), Meerlo-Wanssum Wb.
(060), Roermond Wb. (022), Tungelroy Wb.
(091).

Een om de hals bevestigde, over de
borst neerhangende al of niet
geplooid witte doek of strook.

bef (ook *baf*): freq. in Nl.Lb.; ook in
Neeroeteren, Neerharen, Eksel en
Lommel.

befje (ook *befke*): freq. Ripuar.,
Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb., ver-
spr. in overig Nl.Lb.; ook in
Ophoven.

bavette (fr.): freq. Truierlds.; ook in
Schimmert, Gronsveld, Thorn,
Bree, Maaseik, Rotem, Val-Meer,
Zichen-Zussen-Bolder, Vliermaal,

Millen, Kaulille, Paal, Kwaadmechelen en Zelem.

bavetje (<fr.) (ook *babetsje*, *bavetsje*, *bavetteke*, *brevetsje*): verspr. Demer- en Zuiderkemp., zeldz. Centr.Maaslds.; ook in Weert, Wijk, Hamont, Beverlo, Beringen, Borgloon en Halen.

zeverlap: Hoeselt, Neerpelt, Hasselt, Hoepertingen en Halen.

zeverlapje (*zeverlapke*): verspr. Maaskemp.; ook in Roermond, Rothem, Lanklaar, Eisdén, Tongeren, Neerpelt, Kaulille, Opheers en Zelem.

borstlap: Meeuwen, Diepenbeek en Bilzen.

overlap: As.

chemisetje (<fr.) (*sammezetje*): Panningen, Roermond, Weert, Maastricht, Blerick en Venlo.

devant (fr.): Borlo en Bilzen.

devantje (<fr.) (*devantke*): Leopoldsburg.

jabot (fr.): Sint-Truiden.

jabotje (<fr.) (*jaboke*): Lutterade.

bandje: Grathem, Rosmeer en Mal.

borstpartij: Meerssen.

front: Horst en Eisdén.

overhemd (*overhumme*): Noorbeek.

overhemdje: Tegelen.

piemeltje (*piemelke*): Nuth/Aalbeek.

plastron (fr.): Lanaken en 's-Gravenvoeren.

schlipsje (<du.) (*schlipske*): Sevenum.

volant (fr.): Bilzen.

voorste, het -: Zolder.

1.6.7 Hoofd-, hals- en omslagdoeken

In deze subparagraaf komen de benamingen aan bod voor doeken die om het hoofd, de hals of om de schouders gedragen worden. In de rubriek “Goed Nederlands” van het tijdschrift *Nederlands van Nu* wijdt Frans Debrabandere in jaargang 40 twee artikelen aan de Nederlandse benamingen voor sommige van die kledingstukken, getiteld ‘Sjaals en dassen’ (Debrabandere 1992a) en ‘Dassen en beffen’ (Debrabandere 1992b). Volgens Debrabandere bestaan die kledingstukken “in zoveel vormen, formaten, uitvoeringen en toepassingen, dat de taalgebruiker er een hele reeks woorden voor bedacht heeft”.

De oorspronkelijke Nederlandse benaming voor een halsdoek is **neusdoek** (vgl. bijv. het lemma DAS, SJAAL). Vanwege de dubbele betekenis, ‘das, sjaal’ en ‘zakdoek’, zijn de woorden *halsneusdoek* en *zakneusdoek* ontstaan, die nadien verkort zijn tot *halsdoek* en *zakdoek*. Door het wisselende uiterlijk hebben ook andere benamingen hun intrede gedaan in de Nederlandse woordenschat. Dat is bijvoorbeeld zo met **sjaal**, dat net als Frans *châle* en Engels *shawl* teruggaat op Perzisch *shâl*. Een ander woord is **sjarp** of **sjerp**, dat (eventueel via een omweg langs het Duits *Schärpe*) uit het Oudfrans *escharpe*, Oudpicardisch *escarpe* ontleend is. Het betekende oorspronkelijk ‘een tas waarvan de draagriem dwars over de schouders of romp hing’, ging vervolgens de diagonale draagband zelf aanduiden en kreeg zo de betekenis ‘een stoffen of zijden band of lint’ (vgl. het lemma SJERP). Zoals uit het lemma DIKKE WOLLEN SJAAL blijkt, is de sjerp daarna ook een gebreide wollen das geworden. Dat is volgens Debrabandere (1992a) zo in alle Zuid-Nederlandse dialecten en in het Frans en Engels. In het Nederlands heeft het woord *sjerp* die betekenis echter niet. *Van Dale* kenmerkt de betekenis ‘wollen halsdoek’ als gewestelijk.

STROPDAS

Kaart 79, pag. 282

N 23 (1964) (030 add., 081), N 114 (2002) (add.), SGV (1914) (006), ZND 01 (1922) (183), ZND 33 (1940) (019), ZND m (Houben);
 Beverlo Wb. (252), Bree Wb. (255), Diepenbeek Wb. (134, 181), Genk Wb. (251), Gennep Wb. (049, 167), Gronsveld Wb. (213), Hamont Wl. (359), Hamont-Achel Wb. (064, 088), Hasselt Wb. (103, 440), Heerlen Wb.2 (288, 298, 348, 413), Kerkrade Wb. (059, 166, 248), Kortessem Wb. (252, 401), Lommel Wl. (238), Maastricht Wb. (061, 209, 323, 415, 417), Meerlo-Wanssum Wb. (089, 280), Meeswijk Wl. (148), Meeuwen Wl. (130, 174, 208), Niel-bij-St.Truiden Wl. (I.244, I.616, II.187), Roermond Wb. (059, 141), Sint-Truiden Wb. (153, 194, 212), Sittard Wb. (068, 174, 319), Tegelen Wb.

(114), Tongeren Wb. (259, 303, 447), Uikhoven Wl. (090), Valkenburg Wb. (041, 167), Venlo Wb. (110, 242, 254), Weertlands Wb. (C4-010, C4-005), Zonhoven Wb. (077, 083, 162, 359);
 Beenen, P. (1973) (226), Bettens, A. (1954) (053, 102), Celis, A. (1975) (074), Schoels, A. (1947) (045, 075).

Een nauw om de hals sluitende, vooraan gestrikte, lange das, gedragen bij een overhemd.

kravat (<fr.) (ook *karvat*, *kervat*, *krevat*): freq. Zuid.Oostlb. en Centr.Lb., verspr. Oostlb-Rip. overgg., Westlb. en Truierlds.; ook in Kerkrade, Haelen, Roermond, Leopoldsburg, Halen en Lommel.

kravatje (<fr.) (*karvatje*): Wellen.

plastron (fr.) (ook *flastron*, *plastrong*): freq. Westlb., Truierlds.,

Brab.Lb. en Lommels, verspr. Maaskemp., Bilzerlds. en Tongerlds.; ook in Sittard, Maaseik, Maastricht en Kanne.

schlips (du.): freq. Noord.Oostlb., Weertlds., Horns, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Ripuar., Oost-Zuidlb., Zuid.Oostlb. en Centr.-Maaslds.

losse schlips (du.): Tegelen.

schlip (<du.) (*sliep*): Blerick.

strik: freq. Kleverlds., verspr. Oostlb. en Oostlb-Rip. overgg.; ook in Bocholtz, Bocholt, Bree, Stein, Kerensheide, Maastricht, Oost-Maarland, Tessenderlo en Venlo.

strikje (*strikske*): Valkenburg, Thorn, Meeuwen en Hasselt.

das: zeldz. Kleverlds.; ook in Heerlen, Roermond, Sittard, Weert, Maastricht, Zonhoven en Venlo.

dasje (*daske*): Schimmert en Valkenburg.

korte das: Achel.

stropdas: Roermond, Bree, Gruitrode, Maastricht, Achel, Hamont en Meijel.

zelfbinder: zeldz. Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Heerlen, Tegelen, Reuver, Thorn, Maastricht, Venlo en Bergen.

zelfsbinder: Kerkrade.

selbstbinder (du.): Bleijerheide.

binder: Kaulille, Margraten en Mechelen.

bindel: Wijk.

bind (ook *binde*): freq. Ripuar. en Oostlb-Rip. overgg.; ook in Hoensbroek.

bandje (*benke, bente*): Beverlo en Linkhout.

col (fr.): Roermond Wb. en in Kwaadmechelen en Tessenderlo.

colletje (<fr.) (*colke, colleke*): Martenslinde, Rijkhoven, Ketsingen, Koersel, Stokrooie en Beverlo.

sjaal: Paal.

sjerp: Gruitrode, Maaseik en Mechelen-aan-de-Maas.

foulard (fr.) (ook *felaar, velaar*): Kwaadmechelen, Peer en Mechelen-aan-de-Maas.

kokardetje (<fr.) (*konkarke*): Houthalen.

vloek (*flok*): Jeuk.

voors: Paal.

haring: Zonhoven.

VLINDERDASJE

Kaart 80, pag. 283

N 23 (1964) (082), ZND 33 (1940) (019 add.); Boorse Wb. (079), Bree Wb. (314, 410, 430), Diepenbeek Wb. (163, 164, 222), Gennep Wb. (129), Hasselt Wb. (440, 502), Heerlen Wb.2 (373), Kerkrade Wb. (192), Kortessem Wb. (331, 335), Lommel Wl. (207, 209), Meeuwen Wl. (158), Sint-Truiden Wb. (191), Sittard Wb. (264, 409), Tongeren Wb. (377, 380), Uikhoven Wl. (117), Venlo Wb. (200), Weertlands Wb. (C4-007), Zonhoven Wb. (317, 352, 459, 530); Celis, A. (1975) (137), Schoels, A. (1947) (067).

Een om de hals sluitend strikje dat bij een overhemd gedragen wordt. Voor Bocholtz is ook de schertsende benaming **koetenbremser** opgetekend, dat letterlijk zoveel betekent als 'snottebellenremmer', een samenvoeging van **koet** 'snottebel' (vgl. WLD III, 1.2) en **bremsen** (du.) 'remmen'.

nondejuke (ook *nondedjuke, nondezjuke*): freq. in Nl.Lb. en grensgebied, Dommelds., Demerkemp., Brab.Lb. en Lommels, verspr. Tongerlds. en Truierlds.; ook in Bree, Meeuwen, Zichen-Zussen-Bolder, Paal en Kortessem.

nondeju (*nondedju*): Lommel.

vloekje (*fleukske*): Velm en Opheers.

strikje (*striksje, strikske*): verspr. in heel Lb.

piepelstrikje (*piepelstrikske*): Teuven.

vlinderstrikje (*vlinderstriksje, vlinderstrikske*): Bergen en Oirlo.

vlinderdasje (*vlinderdaske*): Herten (bij Roermond).

vlindertje (ook *vlinderke*): zeldz. Oostlb.; ook in Bocholtz en Waubach.

vlinder: Holtum.

piepel: Hoeselt, Millen, Lummen en Sint-Truiden.

piepeltje (*piepelke*): Sittard, Hoensbroek, Lanklaar, Zonhoven en Sint-Truiden.

snuffeltje (*snuffelke*): Bree en Lanklaar.

miepmop: Kerkrade Wb.

mietmop: Kerkrade.

noeud (fr.): Tongeren, Zonhoven, Wellen, Gingelom en Lommel.

noeudje (<fr.) (*noeuke*): freq. Tongerlids.; ook in Val-Meer, Kermt, Hasselt, Kortessem, Borgloon, Borlo en Lommel.

bandje (*bandsje*): Boorseem.

dasje (*daske*): Venlo en Horn.

kobeltje (*kobelke*): Diepenbeek.

zuifeltje (*suifelke*): Bree.

slat: Sint-Truiden Wb.

DASSPELD

Kaart 81, pag. 283

N 23 (1964) (083).

Een sierspeld die op een das wordt gestoken.

spang: verspr. Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Waubach, Swalmen, Vlodrop, Ell, Heugem en Sint-Truiden.

kravatspang (<fr.) (ook *karvatspang, kervatspang, krevatspang*): zeldz. Zuid.Oostlb., Centr.-Maaslds. en Trichterlids.; ook in Mechelen, Opglabbeek, Val-Meer en Millen.

kravattenspang (<fr.) (ook *karvattenspang, kervattenspang, krevattenspang*): verspr. Zuid.Oostlb., Centr.Maaslds. en Trichterlids.; ook in Teuven, Bree, Neeroeteren, Eigenbilzen, Rosmeer, Zichen-Zussen-Bolder en Hoeselt.

kravattenspangetje (<fr.) (*cravatespangske*): Ulestraten.

dasspang: zeldz. Oostlb., Horns, Centr.Maaslds. en Trichterlids.; ook in Blerick.

dassenspang: Stevensweert.

schlipsspang (<du.): Grathem en Brunssum.

schlipsenspang (<du.): Munstergeleen, Jabeek en Heerlerheide.

schlipsenspangetje (<du.) (*schlipspangske*): Herten (bij Roermond).

strikspang: Oirsbeek.

strikkenspang: Klimmen en Mechelen.

bindenspang: Hoensbroek en Bocholtz.

sierspang: Stein en Nuth/Aalbeek.

speld (ook *spel*): Wintershoven, Donk (bij Herk-de-Stad), Sint-Truiden, Lommel en Meijel.

kravatspeld (<fr.) (*kervatspel, kravatspel, krevatspel*): Bocholt, Bree, Diepenbeek, Vliermaal, Kaulille, Boekt/Heikant, Kermt, Hasselt, Beringen, Borgloon en Herk-de-Stad.

kravattenspeld (<fr.) (ook *krevattenspeld*): Leopoldsburg, Tessenderlo en Romershoven.

dasspeld (ook *dasspel*): freq. Noord.-Oostlb., Weertlids., Zuidgeld.Lb. en Kleverlids.; ook in Maasbracht en Achel.

plastronspeld (<fr.) (*plastrongspel, plastronspel*): freq. Beringerlids., Lonerlids., Truierlids. en Getelds.; ook in Kwaadmechelen.

schlipsspeld (<du.) (*schlipsspel*): Tungalroy.

schlipsenspeld (<du.) (*schlipsenspel*): Tegelen en Tungalroy.

sierspeld (*sierspel*): Boekt/Heikant, Hamont en Eksel.

dasspengel: Heythuysen, Haelen en Nunhem.

kravatspengel (<fr.): Mal.

kravattenspengel (<fr.) (ook *krevattenspengel*): Riksingen en Tongeren.

kravattennaald (<fr.): Kerkrade.

schlipsnaald (<du.): Oirsbeek.

DAS, SJAAL

Kaart 82, pag. 284

N 23 (1964) (030), SGV (1914) (006), ZND 01 (1922) (183);
 Beverlo Wb. (077, 097, 179, 236), Boorseem Wb. (078), Bree Wb. (388), Diepenbeek Wb. (200, 209, 210), Genk Wb. (120, 280), Gronsveld Wb. (164, 405), Hasselt Wb. (171, 404), Heerlen Wb.2 (410, 411), Kerkrade Wb. (098, 244), Kortessem Wb. (439, 446, 458), Lommel Wl. (291), Maastricht Wb. (279, 380, 382), Meeswijk Wl. (573, 574), Meeuwen Wl. (195), Niel-bij-St.Truiden Wl. (II.077, II.305), Roermond Wb. (198, 261), Sint-Truiden Wb. (211), Sittard Wb. (363, 369), Tegelen Wb. (112), Tongeren Wb. (544, 548), Tungalroy Wb. (089), Uikhoven Wl. (150), Venlo Wb. (239), Weertlands Wb. (C4-002), Zonhoven Wb. (159, 423, 425);
 Beenen, P. (1973) (220, 223), Bettens, A. (1954) (045, 059), Celis, A. (1975) (181), Niesten, P. (1942) (008, 032), Schoels, A. (1947) (037, 049).

Een langwerpige stuk wollen stof of breiwerk, dat 's winters om de hals wordt gedragen.

Zie voor de benamingen van dit kledingstuk in het Nederlands ook Debrabandere (1992a).

sjaal: alg. Demerkemp., Beringerlds., Truierlds., Brab.Lb. en Lommels, freq. Ripuar., Oost.-Zuidlb., Zuid.Oostlb., Maaskemp., Centr.Maaslds. en Trichterlds.,

verspr. Noord.Oostlb., Weertlds., Horns, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., zeldz. Tongerlds. en Lonerlds.; ook in Neerpelt en Eksel.

sjaaltje (*sjaalke*): Roermond.

halssjaal: Heerlen.

das: freq. Noord.Oostlb., Weertlds., Horns, Dommelds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Zuid.-Oostlb., Centr.Maaslds. en Trichterlds.; ook in Bocholt en Rosmeer.

dasje (*daske*): Sint-Huibrechts-Lille, Kaulille en Berg-en-Terblijt.

sjerp: freq. Zuid.Oostlb., Centr.-Maaslds., Trichterlds., Bilzerlds. en Tongerlds., verspr. Horns en Lonerlds.; ook in Heerlen, Mechele, Teuven, Roermond, Hertent (bij Roermond), Maasniel, Eind, Weert, Bree, Neeroeteren, Zonhoven, Hasselt, Beringen, Niel-bij-St.-Truiden en Bergen.

sjarp: Maaseik en Tongeren.

plag (ook *plak*): verspr. Zuid.-Oostlb.; ook in Epen, As, Maaseik, Urmond en Martenslinde.

halsplag (ook *halsplak*, *hausplak*): freq. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Kerkrade, Horn, Neeroeteren, Genk en Geulle.

doek: Heerlen en Eijsden.

halsdoek (ook *hausdoek*): Gulpen, Doenrade, Klimmen, Rekem en Voort.

halsneusdoek (*halsneuzik*, *halsneuzing*): Beringen.

neusdoek (ook *neuzik*): Roermond, Maastricht, Niel-bij-St.-Truiden, Borlo en Sevenum.

foulard (fr.) (ook *flaar*, *velaar*): Sittard, Tungalroy, Elen, Riksingen, 's-Herenelderen en Tessenderlo.

slat: Zonhoven, Diepenbeek en Kortessem.

halsslat: Wintershoven.

slatje (*slatsje*): Hasselt en Diepenbeek.

bouffant (fr.) (*pouffant*): Heerlen.

cache-nez (fr.): Hasselt, Chèvremont en Eijsden.

strik: Asenray/Maalbroek.

DUNNE SJAAL

N 23 (1964) (032).

sjaal: verspr. Kleverlds., zeldz. Oostlb. en Trichterlds.; ook in Waubach, Weert, Neeritter, Rotem, Lanklaar, Achel, Lummen, Velm, Linkhout, Halen en Venlo.

zomersjaal: Boekt/Heikant en Oplabbeek.

dunne sjaal (ook *dun sjaal*): Bocholtz, Teuven, Puth, Hoensbroek, Valkenburg, Stevensweert, Lanklaar, Eisdien, Diepenbeek, Kermt, Beverlo, Sint-Truiden, Zelem en Blerick.

fijne sjaal: Borgloon.

zijden sjaal (*zije sjaal*): Munstergeleen, Klimmen, Eind, Neeroeteren, Maastricht en Paal.

katoenen sjaal: Roermond.

sjaaltje (ook *sjaalke*, *sjaalke*): verspr. Oost.Zuidlb., Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Bocholtz, Boshoven, Maasbracht, Maastricht, Caberg, Rosmeer, Neerpelt, Eksel, Beringen, Hoepertingen, Herk-de-Stad, Kwaadmechelen, Tessenderlo, Lommel en Meijel.

dun sjaaltje (*dun sjaalke*, *dun sjaalsje*): Kerkrade, Sittard, Oirsbeek en Brunssum.

zijden sjaaltje (*zije sjaalke*, *zije sjaalsje*): Amstenrade en Bleijerheide.

stoffen sjaaltje: Lommel.

sjerp: Tegelen, Swalmen, Ophoven, Bree, Rotem, Wijk en Opheers.

dunne sjerp (*dun sjerp*): Teuven, Schimmert, Gronsveld, Mechelen-aan-de-Maas, Borgharen, Eigenbilzen en Hasselt.

fijne sjerp (*fijn sjerp*): Millen.

lichte sjerp: Vliermaal.

zijden sjerp (*zije sjerp*): Mechelen, Klimmen, Mesch en Bocholt.

katoenen sjerp: Hasselt.

sjerpje (*sjerpke*): Margraten, Maaseik, Eijsden en Oost-Maerland.

dun sjerpje (*dun sjerpke*): Mechelen-aan-de-Maas.

das: Venray, Baarlo en Ell.

dunne das: Reuver, Kaulille, Houtblerick en Boekend.

zijden das (*zije das*): Weert en Egchel.

dasje (*daske*): Blerick, Hamont en Grathem.

dun dasje (*dun daske*): Middelaar.

zijden dasje (*zije daske*): Panningen.

foulard (fr.) (ook *flaar*): Horn, Rotthem, Mheer, Boorseme, Neerharen, Wintershoven, Ketsingen, Sint-Truiden, Leopoldsburg en Halen.

foulardje (<fr.) (*flarke*): Eksel.

zijden foulardje (<fr.) (*zije foulardje*): Riksingen.

plag (*plak*): Maastricht.

zomerplag: Val-Meer en Zichen-Zussen-Bolder.

zijden plag (*zije plak*): Meerssen.

plaggetje (*plakske*): Bree.

halsneusdoek (*halsneuzing*): Beringen.

lichte neusdoek (*licht neusdoek*): Borlo.

snuffeldoek: Tongeren.

floddertje (*fledderke*): Eksel.

plastron (fr.): Hoeselt.

slets: Romershoven.

DIKKE WOLLEN SJAAL

Kaart 83, pag. 284

N 23 (1964) (031);

Gronsveld Wb. (413), Meijel Wb. (072),

Valkenburg Wb. (155).

sjerp: verspr. Zuid.Oostlb. en Trichterlds.; ook in Horn, Neeritter,

Bree, Rotem, Boorseme, Wintershoven en Opheers.

sjarp: Ophoven.

wollen sjerp: freq. Tongerlds., verspr. Zuid.Oostlb. en Centr.-Maaslds.; ook in Mechelen, Teuven, Maasniel, Thorn, Bree, Neeroeteren, Maastricht, Oost-Maarland, Eigenbilzen en Hasselt.

wollen sjarp: Maaseik.

dikke sjerp (ook *dik sjerp*): Hertem (bij Roermond), Beek, Schimmert, Meerssen, Stevensweert, Lanklaar, Mechelen-aan-de-Maas, Eijsden, Rosmeer en Millen.

wintersjerp: Hoensbroek, Borg-haren, Wijk, Zichen-Zussen-Bolder en Hoeselt.

wijversjerp: Val-Meer.

sjaal: Heerlerheide, Waubach, Tegelen, Roermond, Nuth/Aalbeek, Hoensbroek, Stokkem, Buchten, Urmond, Lummen, Velm, Lommel en Venlo.

wollen sjaal: freq. Getelds., verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Bleijerheide, Bocholtz, Mechelen, Roermond, Vlodrop, Posterholt, Weert, Gutte-coven, Romershoven, Beringen, Kwaadmehelen en Blerick.

dikke sjaal: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Kerkrade, Bleijerheide, Nieuwenhagen, Holtum, Neerpelt, Eksel, Boekt/Heikant en Halen.

wintersjaal: freq. in het noorden van het Zuid.Oostlb.; ook in Opglab-beek, Paal, Beringen en Hoepertingen.

gebreide sjaal: Lommel.

gestrikte sjaal: Sint-Truiden en Jabeek.

warme sjaal: Diepenbeek.

das: verspr. Noord.Oostlb., Weertlds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Ell, Achel en Hamont.

wollen das: verspr. Kleverlds.; ook in Tegelen, Panningen, Tungelroy, Maasbracht en Kaulille.

dikke das: Egchel, Reuver, Tungelroy, Boekend, Venlo en Bergen.

dikke wollen das: Hout-Blerick en Bocholt.

winterdas: Boekend, Tegelen en Weert.

gebreide das: Oirlo en Venlo.

wollen kravat (<fr.) (ook *wollen krevet*): Kermt, Borgloon, Sint-Truiden en Borlo.

pelsen kravat (<fr.): Borgloon.

wollen omslag: Sittard.

omslagdoek van wol (*omslagdoek van wolle*): Sittard.

bouffant (fr.): Brunssum en Heerlen.

neusdoek: Leopoldsburg.

slat: Herk-de-Stad.

SJERP

N 23 (1964) (033).

Een brede, vaak met een strik gesloten band, die men tot versiering of als waardigheidsteken om het middel of over de schouder hangt.

sjerp: freq. in Nl.Lb., verspr. in Belg.Lb.

grote sjerp: Bergen.

burgemeestersjerp: Mechelen-aan-de-Maas en Riksingem.

eresjerp: Eigenbilzen en Tongeren.

ceremoniesjerp: Opheers.

processiesjerp (*persessiesjerp*): Stokkem.

schoudersjerp (*schouwersjerp*): Stevensweert.

schutterssjerp: Maasniel.

sjarp: Neeritter.

sjaal: Lummen.

burgemeestersjaal: Diepenbeek.

band: Teuven, Tungelroy, Eksel, Herk-de-Stad, Linkhout en Lommel.

zijden band (*zije band*): Teuven.

lint (ook *lintsj*): Bocholtz, Bree, Maaseik, Riksingem, Beringen, Sint-Truiden, Leopoldsburg en Zelem.

bandlint: Val-Meer en Zichen-Zussen-Bolder.

sierlint: Mechelen-aan-de-Maas.
lintas: Kaulille.
sluier: Haelen, Nunhem, Ell, Vlier-
 maal en Achel.
ceintuur: Maastricht, Borgharen,
 Borgloon en Sint-Truiden.
strik: Tungalroy, Hoeselt en Millen.
schleife (du.) (*schleif*): Bleijerheide.
foulard (fr.) (*volaar*): Beringen.
tricolor (<fr.): Boekt/Heikant.

STOLA

N 23 (1964) (029).

Een lange, brede damessjaal van
 dunne stof of van bont die vooral bij
 avondkledij en bij feestelijke gele-
 genheden over de schouders wordt
 gedragen.

stola (lat.): freq. Ripuar., Oostlb.-
 Rip. overgg., Zuid.Oostlb. en
 Centr.Maaslds., verspr. in overig
 Lb.

hoerenstola: Borlo.

stoel (<lat.): Roermond, Hoensbroek,
 Rothem, Weert, Tungalroy, Thorn,
 Kermt, Hasselt en Kwaadmeche-
 len.

pelsstoel: Stevensweert.

sjaal: Einighausen, Hoensbroek,
 Eind, Grathem, Thorn, Bree,
 Urmond, Wijk, Tongeren,
 Beringen, Opheers, Tessengerlo,
 Halen, Boekend, Venlo en Bergen.

pelssjaal: Kerkrade.

pelsen sjaal: Lanklaar.

sjarp: Neeritter en Ophoven.

sjerp: Buchten, Bemelen en Mal.

sjerpje (*sjerpke*): Hasselt.

pelssjerp: Eigenbilzen.

vellen sjerp: Maastricht.

pels: Waubach, Panningen, Mheer,
 Eijsden, Hoeselt en Boekt/Heikant.

pelsje (*pelske*): Lommel en Diepen-
 beek.

lange pels: Oost-Maarland.

lange das: Achel.

boa: Amstenrade.

poes: Ottersum.

mies: Ottersum.

OMSLAGDOEK

Kaart 84, pag. 285

N 23 (1964) (018), N 25 (1964) (add.), ZND
 05 (1924) (017.3);

Beverlo Wb. (179), Bree Wb. (346), Genk
 Wb. (250), Gennep Wb. (130), Gronsveld
 Wb. (355), Hamont Wl. (311), Hamont-Achel
 Wb. (080), Hasselt Wb. (171), Heerlen Wb.2
 (445), Kerkrade Wb. (282), Lommel Wl.
 (207), Meerlo-Wanssum Wb. (206, 223),
 Meeswijk Wl. (489), Meijel Wb. (069),
 Sittard Wb. (318, 387), Tegelen Wb. (105),
 Tongeren Wb. (377), Uikhoven Wl. (128),
 Valkenburg Wb. (127, 138), Venlo Wb. (200,
 263);

Beenen, P. (1973) (207).

Een grote, ouderwetse, vierkante,
 wollen doek voor vrouwen die,
 gewoonlijk schuingevouwen, om de
 schouders wordt geslagen en het
 bovenlijf bedekt.

plag (ook *plak*): alg. Ripuar., Oostlb.-
 Rip. overgg., Zuid.Oostlb., Horns,
 Maaskemp., Centr.Maaslds.,
 Trichterlds., Bilzerlds. en Ton-
 gerlds., freq. in het zuiden van het
 Noord.Oostlb.; ook in Blerick,
 Wanssum en Meerlo.

plaggetje (*plakske*): Neer, Bocholt
 en Sittard.

hoofdsplag (*hoodsplak*): Teuven.

kopplag (*kopplak*): Maasniel en
 Holtum.

schouderplag (*schoorplag, schou-
 werplak*): Maasniel, Sittard,
 Valkenburg en Romershoven.

tassenplag (*tessenplak*): Grathem en
 Roermond.

wollen plag (ook *wollen plak*): Mun-
 stergeleen, Oirsbeek, Schimmert,
 Lanklaar, Riksingen en Millen.

aandoenersplag: Mopertingen.
aanplag: Val-Meer.
neusdoek (ook *neuzek*, *neuzik*, *neuzing*, *neuzink*): freq. in het noorden van het Noord.Oostlb., Weertlds., Westlb., Truierlds., Brab.Lb., Lommels, Zuidgeld.Lb.en Kleverlds.; ook in Valkenburg, Klimmen, Tungalroy, Neeritter, Maastricht, Wijk, Tongeren en Koninksem.
neusdoekje (*neusdoekske*): Neerpelt.
hoofdneusdoek (*hoodneusdoek*): Borlo.
omslagdoek: Heerlen, Waubach, Herten (bij Roermond) en Venlo.
omslagsdoek: Kerkrade.
doek: Sittard, Schinveld en Bocholtz.
kopdoek: Boekend.
schouderdoek (*schouwerdoek*): Herten (bij Roermond).
zakdoek (*zachdoek*): Kaulille.
sjaal: freq. rond Roermond, verspr. Lonerlds. en Truierlds.; ook in Montzen, Amby, Eisdén, Maastricht, Bilzen, Koninksem, Hasselt, Oostham, Loksbergen en Venlo.
tipsjaal (ook *tupsjaal*): Linkhout en Halen.
chalon (fr.): Klimmen.
sjerp: Gelinden.
slat: verspr. Demerkemp.; ook in Wintershoven, Vliermaal en Wellen.
hoofdslat (*hoodslat*): Diepenbeek.
falie (ook *faalje*): Roermond, Limbricht, Klimmen, Mheer, Boshoven, Tungalroy, Urmond en Meijel.
snoelik: Neer.
snurkje (*snurkske*): Egchel.

OMSLAGDOEK OVER MANTEL OF JAK

N 23 (1964) (020b).

Een omslagdoek die over een mantel of jak wordt gedragen.

sjaal: Mechelen, Tegelen, Nunhem, Hoensbroek, Valkenburg, Rotem, Maastricht, Hasselt, Sint-Truiden en Leopoldsborg.
sjaaltje (ook *sjaaleke*): Boshoven en Rosmeer.
zijden sjaal (*zije sjaal*): Sittard.
mantelsjaal: Munstergeleen.
sjarp: Bocholt en Tongeren.
sjerp: Maaseik, Eisdén, Eigenbilzen, Vliermaal en Hasselt.
plag (ook *plak*): freq. Zuid.Oostlb., Horns, Centr.Maaslds. en Trichterlds., verspr. Tongerlds.; ook in Kerkrade, Bocholtz, Nunhem, Vlodrop en Opglabbeek.
grote plag (*grote plak*): Hoensbroek.
wollen plag (*wollen plak*): Grathem.
zijden schouderplag (*zije schouwerplak*): Klimmen.
neusdoek (ook *neuzek*, *neuzik*, *neuzing*): freq. Kleverlds., verspr. Truierlds. en Getelds.; ook in Eksel en Boekend.
halsneusdoek: Borgloon.
omslagdoek: Roermond, Einighausen, Maastricht en Venray.
omslag: Schimmert.
doek: Bocholtz, Panningen, Herten (bij Roermond) en Jabeek.
kopdoek: Boekend.
slat: Diepenbeek en Wintershoven.
das: Sevenum en Kaulille.
stropdas: Bree.
overgooier: Meerssen.
pelerine (<fr.) (*pelerien*): Weert.
stola (lat.): Oirlo.
wollen foulardje (<fr.) (*wollen vol-larke*): Beringen.

OMSLAGDOEK ONDER MANTEL OF JAK

N 23 (1964) (020a);

Een omslagdoek die onder een mantel of jak wordt gedragen.

sjaal: freq. Zuid.Oostlb., verspr. Tongerlds., zeldz. Noord.Oostlb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Bleijerheide, Teuven, Weert, Neeritter, Bocholt, Echt/Gebroek, Maastricht, Hasselt, Beringen, Borgloon, Sint-Truiden, Kwaadmechelen en Zelem.

sjaaltje (ook *sjaalke*, *sjaleke*): Bocholtz, Roermond, Herten (bij Roermond), Boshoven, Maastricht en Eksel.

kasjmieren sjaal: Maastricht.

sjerp: zeldz. Centr.Maaslds.; ook in Mechelen, Amstenrade, Meerssen, Stevensweert, Bree, Maastricht, Rosmeer, Wintershoven en Hasselt.

foulard (fr.) (ook *flaar*): Teuven, Opglabbeek, Maaseik, Eisdén, Wintershoven, Tongeren en Donk (bij Herk-de-Stad).

foulardje (<fr.) (ook *flaarke*, *flarke*, *foularke*): Neerharen, Diepenbeek en Leopoldsburg.

zijden foulardje (<fr.) (*zije vollarke*): Beringen.

plag (*plak*): zeldz. Zuid.Oostlb.; ook in Ophoven, Rekem, Urmond en Blerick.

plaggetje (*plakske*): Kerkrade, Hoensbroek, Urmond en Eigenbilzen.

halsplag (ook *halsplak*, *hausplak*): Grathem, Riksingen en Oost-Maarland.

onderplag (*onderplak*): Tungelroy.

slat: Vliermaal.

slatje (*slatsje*): Romershoven.

neusdoek: Roermond, Halen en Borlo.

halsneusdoek: Borgloon.

onderneusdoek (*onderneuzing*): Linkhout.

das: Sevenum, Boekend en Kaulille.

doek: Middelaar.

wollen doek: Sittard.

chauffe-coeur (fr.): Eijsden.

zielwarmer: Eijsden.

feitel: Maastricht.

ZIJDEN OMSLAGDOEK

Kaart 85, pag. 285

N 23 (1964) (019);

Bree Wb. (466), Lommel Wl. (344).

zijden plag (*zije plag*, *zije plak*): freq. Ripuar., Oost.Zuidlb., Zuid.-Oostlb., Horns, Centr.Maaslds. en Trichterlds., verspr. Noord.-Oostlb.; ook in Bree, Rosmeer, Millen, Mal en Blerick.

zijden plaggetje (*zije plakske*): Sittard.

zijden schouderplag (*zije schouwerplak*): Klimmen.

plag (*plak*): Waubach, Posterholt, Susteren, Amstenrade, Hoensbroek, Ophoven, Bree, Rotem en Boorseme.

plaggetje (*plagske*, *plakske*): Waubach, Herten (bij Roermond), Susteren, Bemelen, Heugem, Val-Meer en Zichen-Zussen-Bolder.

hoofdplag (*hoodplag*): Riksingen.

kopplag (*kopplak*): Puth.

sjaalplag (*sjaalplak*): Stevensweert.

sierplag (*sierplak*): Jabeek.

's zondagse plag (*'s zondigse plak*): Einighausen.

foulard (fr.) (ook *felaar*, *flaar*, *velaar*): freq. Truierlds. en Getelds., verspr. Centr.Maaslds., Maas- en Demerkemp.; ook in Teuven, Sittard, Maastricht, Eigenbilzen, Tongeren, Paal, Hoepertingen, Borgloon en Kwaadmechelen.

foulardje (<fr.) (*flaarke*, *flarke*, *volarke*): Diepenbeek, Eksel en Beringen.

zijden foulard (fr.) (*zije flaar*): Grathem.

sjaal: verspr. Tongerlds., zeldz. Oostlb. en Trichterlds.; ook in Boeket/Heisterstraat, Neeritter, Thorn, Bocholt, Bree, Neeroeteren, Maaseik, Hoeselt, Winters-

hoven, Tongeren, Sint-Truiden, Leopoldsburg, Venlo, Bergen en Sevenum.

zijden sjaal (*zije sjaal*): Tegelen, Geulle, Romershoven, Ketsingen en Neerpelt.

tipsjaal: Lommel.

sjaaltje (*sjaalke, sjaleke*): Neerpelt en Valkenburg.

neusdoek (ook *neuzek*): Weert, Maastricht, Hamont en Borgloon.

zijden neusdoek (ook *zije neusdoek, zije neuzek, zije neuzik, zije neuzing*): Baarlo, Achel, Beverlo, Opheers, Borlo, Linkhout, Lommel, Oirlo en Broekhuizen.

kopneusdoek (*kopneuzig*): Zelem.

kopdoek: Ottersum, Blerick en Boshoven.

omslagdoek: Middelaar.

zijden doek (*zije doek*): Guttecoven, Urmond en Sittard.

zijden doekje (*zije doekske*): Hoensbroek.

doekje (*doekske*): Herten (bij Roermond).

fichu (fr.): Tessenderlo.

falie: Beringen, Nunhem en Mechen-aan-de-Maas.

das: Sevenum, Kaulille en Bocholt.

dasje (*daskje*): Kaulille.

sjarp: Bocholt.

sjerp: Haelen en Sittard.

zijden sjerp (*zije sjerp*): Hasselt.

zijden slat (*zije slat*): Kermt en Vliermaal.

hul: Weert.

omslag: Schimmert.

SIERLIJKE OMSLAGDOEK

N 23 (1964) (021).

Een informant voor Schimmert geeft hier de omschrijving **plag met grote of kleine lappen aan** (*plak met grote of kleine lappen aan*).

Een sierlijke omslagdoek met franjes.

franjeldoek (ook *frangeldoek*): verspr. Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Heerlen, Stevensweert, Bocholt, Neeroeteren, Maastricht, Borgharen, Vliermaal, Mal, Sint-Truiden en Blerick.

franjeldoekje (*franjeldoekske*): Roermond.

franjelendoek: Einighausen, Puth, Weert, Holtum, Maastricht en Neerharen.

franjedoeck: Middelaar.

franjesdoek: Lommel.

franseldoek: Mesch.

fronjeldoek (*frongeldoek, fronzjeldoek*): Val-Meer, Zichen-Zussen-Bolder, Hoeselt en Opheers.

doek bet fronjels (*doek be fronjels*): Hoepertingen.

doek met franjels (*doek met franjelen*): Bocholtz.

doek: Panningen, Hoensbroek, Wijk en Sint-Truiden.

frullingdoek: Kermt.

geprinte doek: Blerick.

gestopte doek: Blerick.

sierdoek: Jabeek.

wormdoek: Hoensbroek.

neusdoek (ook *neuzek, neuzik, neuzing*): verspr. Noord.Oostlb., Weertlds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Maastricht, Caberg, Hamont, Beringen, Borgloon, Herk-de-Stad, Velm, Leopoldsburg, Linkhout en Halen.

neusdoek met franje: Lommel.

neusdoek met franjels (*neuzing me frangels*): Zelem.

neusdoek bet franjels (*neusdoek be frangels*): Borlo.

fronjelneusdoek (*frongelneusdoek*): Borgloon.

frulletjesneusdoek (*frallekesneuzing*): Boekt/Heikant.

bonte neusdoek (*bonte neuzek, bonte neuzik*): Broekhuizen en Meijel.

gestikte neusdoek (*gestikte neuzek*): Ottersum.
gestikken neusdoek (*gesteoken neusdoek*): Kwaadmechelen.
opgestikken neusdoek (*opgesteoken neuzek*): Achel.
oude neusdoek (*ouwe neuzik*): Boeket/Heisterstraat.
staatsieneusdoek: Tegelen.
plag (ook *plak*): verspr. Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Heerlerheide, Haelen, Nunhem, Ophoven, Bree, Eigenbilzen, Romershoven, Millen en Blerick.
plag met franjels (*plag met franne-len*): Opglabbeek.
franjelplag (*frangelplak, franjelplak*): verspr. Horns en Centr.-Maaslds.; ook in Mechelen, Maasniel, Beek en Oirsbeek.
franjelenplag (*franjelenplak*): Ulestraten en Klimmen.
halsplag (ook *halsplak*): Kerensheide en Riksingen.
dansplag (*dansplak*): Echt/Gebroek.
snoerplag (*snoerplak*): Grathem.
bonte plag (*bonte plak*): Horn en Mechelen.
zijden plag (*zije plak*): Neeritter.
goede plag (*goeie plak*): Tungalroy.
zondagse plag (*zondagse plak*): Oost-Maarland.
ouderwetse plag (*ouwerwetse plak*): Oirsbeek.
sjaal: Thorn, Wintershoven, Tongeren en Neerpelt.
Vlaamse sjaal: Hasselt en Borgloon.
oudertijdse sjaal (*ouwertijdse sjaal*): Teuven.
tipsjaal: Halen.
doorwerkte sjaal: Maastricht.
gewerkte slat: Diepenbeek.
chalon (fr.): Maaseik, Borlo en Hasselt.
falie: Beringen.
foulard (fr.) (*flaar*): Lummen.
mantille (fr.): Paal.
snurkje (*snurkske*): Egchel.
stola (lat.): Beringen.
franjekleed: Bergen.

franjekleed: Boekend.
kapstokkleed: Oirlo en Susteren.
tipmantel: Tessenderlo.

BONT GERUITE LANGWERPIGE OMSLAGDOEK

N 25 (1964) (065).

Een bont geruite langwerpige (stola-achtige) omslagdoek voor meisjes.

plag (ook *plak*): freq. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg., Zuid.Oostlb., Horns en Centr.Maaslds.; ook in Haelen, Herten (bij Roermond), Bree, Opglabbeek, Grote-Spouwen, Hoeselt en Tongeren.
plaggetje (*plakske*): Sittard.
bonte plag (*bonte plak*): Munstergeleen, Hoensbroek, Klimmen en Rotem.
neusdoek (ook *neuzek, neuzik, neuzing, neuzink*): freq. Westlb., Truiierlds., Brab.Lb. en Lommels, verspr. Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Weert, Maastricht, Tongeren en Mal.
bonte neusdoek (*bonte neuzek, bonte neuzik, bonte neuzing*): Tungalroy, Achel, Boekt/Heikant, Beringen en Horst.
gcarreaude (<fr.) **neusdoek**: Kwaadmechelen en Opheers.
ruiten neusdoek: Weert.
doek: Schinveld.
bonte doek: Grathem.
omslagdoek: Blerick, Hoensbroek en Bleijerheide.
bonte omslagdoek: Jabeek en Valkenburg.
schouderdoek (*schouwerdoek*): Bocholtz.
sjaal: Teuven, Tegelen, Nunhem, Swalmen, Sittard, Val-Meer, Zichen-Zussen-Bolder, Wintershoven en Tongeren.
bonte sjaal: Maastricht.

gestrikte sjaal bet franjels (*gestrikte sjaal be frangels*): Halen.

sjarp: Bocholt.

sjerp: Neeroeteren en Maaseik.

sjerpje (*sjerpke*): Bocholt.

ruiten sjerp: Rosmeer.

slat: verspr. Demerkemp.; ook in Wintershoven en Vliermaal.

snurk: Egchel.

bonte snurk (*bonte snurrik*): Panningen.

foulard (fr.) (*flaar*): Rotem.

stola (lat.): Ulestraten, Schimmert en Millen.

voiletje (<fr.) (*voilke*): Diepenbeek.

1.6.8 Handbeksleedsels

Handschoenen dienden oorspronkelijk ter bescherming van de handen en vingers tegen de koude of tegen letsels, maar reeds in de Oudheid waren handschoenen als sieraad bekend. De eerste handschoenen waren zakvormige omhulsels zonder openingen voor de vingers, pas later werd er een opening voor de duim afzonderlijk in gemaakt (Van Attenhoven 1986) en nadien ook voor de andere vingers.

HANDSCHOEN

Kaart 86, pag. 286

N 23 (1964) (034), SGV (1914) (012), ZND 01 (1922) (420), ZND 01u (1924) (083), ZND 35 (1941) (099a, 099b), ZND B1 (1940sq) (082), ZND m (Coomans, Driesskens, Fraussen, GrGr, Houben, Langohr, Mathys, Vanderbeeken, Welter); Boorse Wb. (078), Bree Wb. (176), Diepenbeek Wb. (089), Genk Wb. (119, 360), Gronsveld Wb. (164), Hamont Wl. (161), Hamont-Achel Wb. (045), Hasselt Wb. (173), Heerlen Wb.2 (325), Kerkrade Wb. (099), Kortessem Wb. (161), Limburgs Id. (098), Maastricht Wb. (132), Meeswijk Wl. (251), Meeuwen Wl. (101), Meijel Wb. (068), Niel-bij-St. Truiden Wl. (1.445), Roermond Wb. (098), Sittard Wb. (134), Tegelen Wb. (087), Tongeren Wb. (201), Tungalroy Wb. (092), Valkenburg Wb. (079), Venlo Wb. (140), Weertlands Wb. (C4-003), Zonhoven Wb. (157, 160); Beenen, P. (1973) (133), Niesten, P. (1942) (006, 036).

Een handbeksleedsel, een kledingstuk dat de hand bedekt en dat alle vingers afzonderlijk omgeeft (in tegenstelling tot een WANT).

haas (ook *hais, haos, haus, hees, heis, hes, heus, hies, hoos, huis*): alg. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg., Oostlb., Centr.Lb., Westlb., Truierlds., Getelds. en Zuidgeld.Lb., verspr. Kleverlds.

haasje (*haaske*): Kessel.

vingerhaas (ook *vingerhaos, vingerhaus, vingerhees, vingerhoos*): verspr. Noord.Oostlb., Horns en

Centr.Maaslds., zeldz. Tongerlds., Lonerlds. en Truierlds.; ook in Nuth/Aalbeek, Hoensbroek, Weert, Genk, Neerpelt, Eksel, Zelem en Venlo.

hands (ook *hans*): Meijel en Vijlen.

handschoen: freq. Beringerlds., Brab.Lb. en Lommels, verspr. Kleverlds.; ook in Vijlen, Montfort, Mheer, Opglabbeek, Hamont, Houthalen, Duras en Arcen.

vingerhandschoen: Lommel.

want: freq. Kleverlds.; ook in Ulestraten, Beverlo, Oostham, Tessenderlo, Lottum en Grubbenvorst.

vingerwant: verspr. Kleverlds.; ook in Beverlo.

vingerswant: Lommel.

GLACÉ

N 23 (1964) (036); Roermond Wb. (098); Bettens, A. (1954) (072).

Een handschoen van glanzend leer.

glacé (fr.) (ook *lacé*): freq. in Nl.Lb. en grensgebied; ook in Bree, Opglabbeek, Val-Meer, Zichenzussen-Bolder, Romershoven, Hoeselt, Tongeren, Hamont, Boekt/Heikant, Opheers, Sint-Truiden, Halen en Lommel.

glacétje (<fr.): Lommel.

glacéhaas (<fr.) (ook *glacéhaus, glacéheis, glacéheus*): Bleijerheide, Reuver, Roermond, Oirsbeek, Klimmen, Thorn, Bree, Maastricht, Wijk, Ketsingen,

Neerpelt, Hasselt, Paal, Borgloon, Sint-Truiden, Halen en Venlo.
geglaceerde haas (ook *gelaceerde haas*): Velm en Borgloon.
leerhaas (ook *leerheis*): Roermond en Munstergeleen.
leren haas (ook *leren haas, leren haus, leren hees, leren heis, leren hes, leren heus, leren huis*): verspr. in heel Lb. behalve in het Kleverlds.
leren haasje (*leren heuske*): Baarlo.
leren want: Kwaadmechelen, Middelaar en Oirlo.
glacéwant (<fr.): Kwaadmechelen.
geglaceerde want: Tessenderlo.
leren handschoen: Leopoldsburg.

HANDSCHOEN ZONDER VINGERS

Kaart 87, pag. 286

N 23 (1964) (040);
 Kerkrade Wb. (098).

Een handschoen die de vingers en de duim geheel of gedeeltelijk onbedekt laat.

mitaine (fr.): Teuven, Panningen, Sittard, Brunssum, Neeritter, Thorn, Maaseik, Maastricht, Wintershoven, Tongeren, Paal, Sint-Truiden, Borlo, Blerick en Venlo.
mitainetje (<fr.) (*mitaineke, mitainke, mitaintje, mitaintsje*): Swalmen, Schimmert, Gronsveld, Bocholt, Lanklaar, Mechelen-aan-de-Maas, Eijdsen, Rosmeer, Neerpelt, Hasselt en Venlo.
halfhaas (ook *haufhaas*): Kerkrade, Tegelen, Roermond, Einighausen, Klimmen, Weert, Bree, Hamont en Borlo.
halfhaasje (*haufheusje, haufhaisje, haufhesje*): Geulle, Hoensbroek en Bleijerheide.

halfvingerhaas (ook *haufvingerhaas*): Zelem, Vliermaal en Millen.
halve haas: Blerick.
haas zonder vingers (ook *haas zonder vinger (mv.), haas zonder vingeren*): Sittard, Puth, Wijk, Achel en Borgloon.
open haas: Hoeselt.
coureurshaas (<fr.): Opheers.
geldhaas: Weert.
jagershaas: Ell.
nonhaas: Velm.
palmhaas: Grathem.
werkhaas: Herten (bij Roermond).
vuisthaasje (*vuistheusje*): Hoensbroek.
kort haasje (*kort haaske*): Rothem.
halfwant (ook *haufwant*): Beverlo, Broekhuizen en Munstergeleen.
halve want (*halve wans*): Middelaar.
autowant: Oirlo.
fietswant: Oirlo.
werkwant: Bergen.
mof: Linkhout en Rekem.
mofje (*mofke*): Borgharen, Lummen, Kermt, Herk-de-Stad en Tessenderlo.
handmofje (*handmofke*): Beringen.
kort mofje (*kort mofke*): Kwaadmechelen.
moffeltje (*moffelke*): Val-Meer en Zichen-Zussen-Bolder.
stuif: Bocholtz.
stuik: Kerkrade.
stuikje (*stuikske*): Horn, Buchten, Guttecoven en Urmond.
stoepje (*stoepke*): Susteren en Urmond.
strump: Stokkem.

WANT

Kaart 88, pag. 287

N 23 (1964) (035, 040 add.), ZND 35 (1941) (100);
 Beverlo Wb. (298), Bree Wb. (342), Diepenbeek Wb. (175), Genk Wb. (248), Gennep

Wb. (198), Gronsveld Wb. (372), Hamont Wl. (534), Hasselt Wb. (349), Heerlen Wb.2 (331), Maastricht Wb. (319, 493), Meeswijk Wl. (483), Sint-Truiden Wb. (077), Sittard Wb. (312), Tegelen Wb. (108), Uikhoven Wl. (126), Valkenburg Wb. (137), Weertlands Wb. (C4-008, C4-011), Zonhoven Wb. (353, 549); Beenen, P. (1973) (133).

Een handschoen met alleen een afzonderlijke onderverdeling voor de duim en waar de overige vingers samenzitten.

want (ook *wans*): freq. in Nl.Lb. en grensgebied, verspr. in overig Lb.

vuistwant: verspr. Kleverlds.

haas (ook *haos, haus, hees, hes, heus, hoos*): zeldz. Centr.Maaslds. en Trichterlds.; ook in Heerlen, Baarlo, Haelen, Jabeek, Ophoven, Neeroeteren, Kaulille, Boekt/Heikant, Hechtel, Lummen, Beringen, Hoepertingen, Borgloon en Linkhout.

haas zonder vingers (ook *haas zonder vinger (mv.)*, *haas zonder vingeren*): Bleijerheide, Mechelen-aan-de-Maas, Paal en Jeuk.

haas bet een duim (*haas be een duim*): Stevoort.

haas met een duim: Mal.

duimhaas: freq. Tongerlds., Lonerlds. en Truierlds., verspr. Demerkemp.; ook in Egchel, Swalmen, Einighausen, Boeket/Heisterstraat, Boshoven, Ell, Bocholt, Lanklaar, Mechelen-aan-de-Maas, Boorseme, Hamont, Neerpelt en Beringen.

duimpjeshaa (*duimkeshaa*): Meldert.

duimpjes (*duimkes*): Hasselt.

vuisthaas: Panningen en Klimmen.

halfhaas (*haufhuis*): Brunssum.

open haas: Gronsveld.

toehaas: Eijsden.

mooshaas: Ulbeek.

werkershaas: Rekem.

moffelhaas: Veldwezelt.

pijhaas: Horn, Sittard, Rothem, Weert, Hechtel, Spalbeek, Herk-de-Stad en Halen.

pijenhaas: Herten (bij Roermond), Valkenburg, Gronsveld, Ophoven, Lanaken, Maastricht en Stokrooie.

pijtjeshaa (*pijkeshaas*): Beringen.

pij: freq. Maaskemp., Dommelds. en Demerkemp., verspr. Centr.-Maaslds.; ook in Tegelen, Horn, Sittard, Oirsbeek, Rothem, Neeritter, Maastricht, Neerharen, Diepenbeek en Sint-Lambrechts-Herk.

pijtje (*pijke*): verspr. Demerkemp.; ook in Maaseik, Diepenbeek, Beverlo en Zelem.

pijen handschoen: Heppen.

duimhandschoen: verspr. Lonerlds.; ook in Nieuwerkerken.

peg: Hechtel.

mof: Zutendaal en Bilzen.

moffel: verspr. Bilzerlds. en Tongerlds.; ook in Teuven.

moffeltje (*moffelke*): Riksing en Zichen-Zussen-Bolder.

stuik: Maaseik en Urmond.

DIKKE WANT

Kaart 89, pag. 287

N 23 (1964) (037).

Een dikke want, gemaakt van grove, wollen stof.

pij: freq. Noord.Oostlb., Weertlds., Horns, Maaskemp., Centr.-Maaslds., Dommelds. en Demerkemp.; ook in Sittard, Rothem, Neerharen, Diepenbeek, Wintershoven, Paal, Beringen, Donk (bij Herk-de-Stad), Leopoldsborg en Venlo.

pijtje (*pijke*): Maaseik, Herk-de-Stad en Sint-Truiden.

wollen pijtje (*wollen pijke*): Hasselt.

pijhaas: freq. Zuid.Oostlb. en aansluitend Centr.Maaslds.; ook in Chèvremont, Heerlen, Mechelen, Weert, Thorn, Eksel en Halen.

pijenhaas: verspr. Trichterlids. en aansluitend Zuid.Oostlb.; ook in Heerlerheide, Mechelen, Teuven, Maasniel, Buchten, Beringen en Linkhout.

pijtjshaas (*pijkshaas*): Zelem.

dikke haas: Nuth/Aalbeek, Boorse, Borgloon en Hout-Blerick.

dikke winterhaas: Borgloon.

wollen haas: Bocholtz, Roermond, Amstenrade, Valkenburg, Gronsveld, Vliermaal, Mal en Blerick.

wollen haasje (*wollen haaske*): Baarlo.

stoffen haas: Sint-Truiden en Borlo.

duimhaas: Boshoven.

werkhaas: Opheers en Riksingen.

want: Nieuwenhagen, Swalmen, Posterholt, Mheer, Maastricht, Val-Meer, Zichen-Zussen-Bolder, Tessengerlo, Lommel, Blerick, Venlo en Sevenum.

dikke want: Ketsingen.

dikke wollen want: Ottersum.

wollen want: Oirlo, Hoensbroek en Bemelen.

stoffen want: Eind.

velswant: Kwaadmechelen.

winterwant: Bergen.

duimwant: Middelaar.

pijwant: Beverlo.

moffel: Hoeselt en Eigenbilzen.

hoge moffel: Rosmeer.

TUINWANT

N 23 (1964) (038);

Gronsveld Wb. (498), Heerlen Wb.2 (439),

Valkenburg Wb. (182).

Een dikke, vaak leren want die onder andere gebruikt wordt om aan doornheggen of andere stekelige planten te werken.

doornhaas (ook *donehaas*, *doonhaas*, *doorhaas*, *dorehaas*): freq. Ripuar., Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds., verspr. in Haspengouw; ook in Nunhem, Roermond, Swalmen, Bocholt, Kaulille en Hasselt.

tuinhaas: freq. Zuid.Oostlb. en Trichterlids.; ook in Heerlen, Mechelen, Teuven, Grathem, Stevensweert, Bree, Boorse en Geulle.

hofhaas: Boekt/Heikant.

leren haas: Maaseik, Holtum, Guttecoven, Linkhout, Halen en Hout-Blerick.

werkhaas: Tegelen, Neer, Jabeek, Puth, Wijk, Eigenbilzen, Borgloon en Halen.

leren werkhaas: Eind.

pijhaas: zeldz. Zuid.Oostlb.

pijenhaas: Lummen en Eijsden.

leren pijjenhaas: Meerssen.

dikke haas: Beringen.

hoge haas: Tongeren en Ketsingen.

vaste haas: Paal.

duimhaas: Borlo.

kaphaas: Sint-Truiden.

snoeihaas: Wijk.

pij: Stokkem en Kermt.

doornpij (*doorpij*): Lanklaar.

haagpij: Leopoldsburg.

werkpij: Neeritter.

peg: Neerpelt.

want: Beringen, Blerick en Venlo.

doornwant (*doonwant*): Bergen.

leren want: Kwaadmechelen, Ottersum en Weert.

werkwant: Oirlo en Sint-Truiden.

werkhandschoen: Oirlo.

haagmoffel: Rosmeer, Hoeselt, Vliermaal en Riksingen.

MOF

Kaart 90, pag. 288

N 23 (1964) (042), N 25 (1964) (add.), ZND 39 (1942) (011);

Beverlo Wb. (098, 165), Boorseme Wb. (078), Bree Wb. (301, 306), Genk Wb. (211, 214), Gronsveld Wb. (296), Hasselt Wb. (304), Kerkrade Wb. (195), Kortessem Wb. (313), Lommel Wl. (199), Maastricht Wb. (265), Meeswijk Wl. (425), Meijel Wb. (069), Nielbij-St.Truiden Wl. (II.050), Roermond Wb. (270, 285), Sint-Truiden Wb. (171), Tegelen Wb. (120), Tongeren Wb. (360), Uikhoven Wl. (110, 113), Venlo Wb. (194, 195, 252), Weertlands Wb. (C4-006), Zonhoven Wb. (301);
 Beenen, P. (1973) (182), Bettens, A. (1954) (088), Celis, A. (1975) (133), Niesten, P. (1942) (017), Schoels, A. (1947) (066).

Een brede, gewatteerde koker van bontwerk die aan beide uiteinden open is om de handen in te steken ter bescherming tegen de koude.

mof: freq. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg., Oostlb., Weertlds., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds., Dommellds., Demerkemp., Beringerlds., Lommels, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Trichterlds., zeldz. Bilzerlds. en Tongerlds.; ook in Kortessem, Donk (bij Herk-de-Stad), Herk-de-Stad, Sint-Truiden en Kwaadmechelen.

handmof: Zolder.

pelsmof: Hoensbroek en Mechelen.

mofje (*mofke*): Roermond, Ulestraten, Bree, Genk, Uikhoven, Maastricht, Hechtel en Beverlo.

moffel: freq. Trichterlds., Bilzerlds., Tongerlds., Demerkemp., Beringerlds., Lonerlds., Truierlds., Brab.Lb. en Lommels, verspr. Centr.Maaslds.; ook in Genk, Zutendaal, Hamont en Neerpelt.

bontmoffel: Beverlo.

pelsen moffel: Vliermaal.

moffeltje (*moffelke*): Opheers, Maastricht en Tongeren.

stuik: Tegelen, Roermond, Ulestraten, Neeritter, Blerick en Venlo.

manchon (fr.): Moelingen en Teuven.

pels: Genk.

pij: Overpelt.

POLSMOF

Kaart 91, pag. 288

N 23 (1964) (039), ZND 34 (1940) (050);
 Beverlo Wb. (098), Kerkrade Wb. (228, 262), Meijel Wb. (070), Sittard Wb. (405), Tegelen Wb. (121), Valkenburg Wb. (168).

Een kleine mof die slechts het benedengedeelte van de onderarm en de pols bedekt.

mof: freq. Ripuar., Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds., Dommellds., Demerkemp., Beringerlds. en Lommels, verspr. Noord.Oostlb., Weertlds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Neerharen, Oost-Maarland, Bilzen, Tongeren, Millen, Donk (bij Herk-de-Stad), Sint-Truiden en Meldert.

mofje (*mofke*): freq. Maaskemp., Dommellds., Demerkemp., Beringerlds. en Lommels, verspr. Oostlb-Rip. overgg., Zuid.Oostlb. en aansluitend Trichterlds.; ook in Roermond, Posterholt, Boshoven, Maaseik, Eisdien, Rosmeer, Zichen-Zussen-Bolder, Diepenbeek, Alken en Broekhuizen.

polsmof: verspr. Kleverlds.; ook in Jabeek, Thorn, Maastricht, Borg-haren, Neerpelt, Sint-Lambrechts-Herk, Heers, Nieuwerkerken en Blerick.

polsmofje (*polsmofke*): Roermond, Herten (bij Roermond), Hoensbroek, Weert, Lanaken, Venlo, Venray en Meijel.

handmof: Blerick en Stein.

handjemof: Stevensweert.

handmofje (*handmofke*): Herten (bij Roermond), Schimmert, Maastricht en Beringen.

armmof: Schimmert.
armmofje (*armmofke*): Schimmert.
gestrikte mof: Opoeteren.
gestrokken mofje (*gestrokken mofke*): Beverlo.
houwmof: Muizen.
moffel: freq. Trichterlds., Bilzerlds., Tongerlds., Demerkemp., Beringerlds., Lonerlds., Truierlds. en Brab.Lb.; ook in Chèvremont, Nunhem, Rothem, Margraten en Rekem.
polsmoffel: Hoeselt.
moffeltje (*moffelke*): Maastricht, Caberg en Rixsingén.
stuif: Bocholtz.
stuik: freq. Ripuar., Oost.Zuidlb., Oostlb. en aansluitend Horns en Centr.Maaslds.; ook in Venlo.
stuikje (*stuikske*): zeldz. Oostlb.; ook in Neeritter, Lanklaar en Venlo.
mouw: Voort en Zonhoven.
mouwte (*mouwke*): zeldz. Tongerlds. en Lonerlds.; ook in Omitter, Rotem, Lanaken, Veldwezelt, Martenslinde, Kaulille, Peer, Hasselt en Jeuk.
pofmouw: Ophoven.
pofmouwte (*pofmouwke*): Gruitrode en Hasselt.
bindmouw: Borlo.
parement (fr.) (ook *parment*): Hasselt en Gingelom.
polswarmer: Tegelen en Kerkrade.
pols: Neerharen.
stomp: Puth en Klimmen.
strumpje (*strumpke*): Boekt/Heikant.
handje (*hanneke*): Paal.
huikje (*huikske*): Ophoven.
haasje (*haaske*): Grote-Brogel.
halfhaas: Herk-de-Stad.
armhaas: Hechtel.
armstuk: Duras.
pij: Paal.

DUIMELING

Kaart 92, pag. 289

N 23 (1964) (041);
 Tongeren Wb. (099).

Een stoffen hoesje of een deel van een handschoen dat ter bescherming om een gekwetste vinger wordt geschoven en aan de pols wordt vastgemaakt.

duimeling (ook *duimerling*, *duimling*): alg. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg., Oostlb., Centr.Lb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., zeldz. Demerkemp., Beringerlds. en Lonerlds.; ook in Sint-Truiden en Linkhout.

duimelingetje (*duimelingske*, *duimlingske*): Sittard, Eisden, Wijk en Opheers.

duimelaar (ook *duimlaar*): freq. Dommellids. en aansluitend Maaskemp.; ook in Maastricht.

duimelot: Stein.

duimerik: Bree.

duimverbandje (*duimverbandjsje*): Valkenburg.

duim: Leopoldsburg en Sint-Truiden.

vinger: Hasselt en Borgloon.

vingerling (ook *vingeling*): alg. Truierlds. en Getelds., freq. Demerkemp. en Beringerlds.; ook in Bleijerheide, Neerpelt, Borgloon en Venray.

vingerdoekje (*vingerdoekske*): Tessenderlo.

lommelte: Bocholtz.

sluif: Mechelen-aan-de-Maas en Beek.

hoes: Lommel en Kwaadmechelen.

hoesje (*hoeske*): Lommel.

1.6.9 Overige

BONT ALS APART KLEDINGSTUK

N 23 (1964) (026), ZND 40 (1942) (040); Genk Wb. (243), Gronsveld Wb. (361), Lommel Wl. (229), Meerlo-Wanssum Wb. (196, 219), Meeuwen Wl. (170), Niel-bij-St.Truiden Wl. (II.163), Weertlands Wb. (C4-007);
Beenen, P. (1973) (206).

Bont, zachtharig dierenvel (das, vos, e.d.) als los kledingstuk.

pels: alg. in heel Lb.

pelsje (*pelske*): Opglabbeek, Mechelen-aan-de-Maas, Halen en Venray.

vos: Egchel, Belfeld, Horn, Sittard, Rothem, Eind, Heugem, Koersel, Boekend, Oirlo en Meijel.

vosje (*voske*): Roermond.

poes: Rothem, Gronsveld, Oost-Maarland en Ottersum.

poesje (*poeske*): Rosmeer.

poezel: Chèvremont.

mies: freq. Kleverlds.

miem: Mheer en Teuven.

minoetje (*minoeke*): Eijsden.

velletje (*velke*): Wijk.

bont: Middelaar.

ZAKDOEK

Kaart 93, pag. 289

N 23 (1964) (025), SGV (1914) (025), ZND 05 (1924) (017, 017.1), ZND B1 (1940sq) (062);
Beverlo Wb. (173, 307), Bree Wb. (284, 346), Diepenbeek Wb. (150), Genk Wb. (209), Gennep Wb. (171, 182, 211), Gronsveld Wb. (312), Hasselt Wb. (171, 316, 406, 534), Heerlen Wb.2 (415, 431, 467), Kerkrade Wb. (162, 251, 271), Kortessem Wb. (293), Lommel Wl. (049), Maastricht Wb. (322,

511), Meerlo-Wanssum Wb. (266, 288), Meeswijk Wl. (395, 396), Meeuwen Wl. (145), Meijel Wb. (071), Roermond Wb. (289), Sint-Truiden Wb. (225), Sittard Wb. (189, 228, 381, 425), Tegelen Wb. (122), Tongeren Wb. (366), Tungalroy Wb. (089, 095), Uikhoven Wl. (103, 128), Valkenburg Wb. (159, 177), Weertlands Wb. (C4-007, C4-011), Zonhoven Wb. (281, 572);
Beenen, P. (1973) (247), Niesten, P. (1942) (037).

Een kleine (neus)doek die men in de zak draagt om de neus in te snuiten en (vroeger ook) om het gezicht of de handen mee af te wissen.

Het eerste deel **koeten-** in sommige samenstellingen is in het Oost.-Zuidlb. en Zuid.Oostlb. een benaming voor een SNOTTEBEL (zie ook dat lemma in WLD III, afl. 1.2).

zakdoek (ook *zachdoek*, *zaddoek*): freq. Ripuar., Oost.Zuidlb., Oostlb., Weertlds., Centr.Maaslds., Trichterlds., Dommelds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Demerkemp., Beringerlds., Truierlds., Brab.Lb. en Lommels; ook in Tungalroy.

tasdoek (*tesdoek*): Boekend en Caberg.

tassendoek (*tessendoek*, *tessendoor*): freq. langs de Maas ten zuiden van Tegelen, verspr. Ripuar. en Oost.-Zuidlb.; ook in Sittard, Schimmert, Amby, Tungalroy, Arcen, Venlo, Middelaar, Gennep en Sevenum.

maalsdoek: Hasselt.

halsdoek: Riksingen.

snuifdoek (*snoefdoek*): Heerlen.

snuitdoek: Gennep.

snotdoek: Sevenum.

snotsdoek: Maastricht.

koetendoek: Sittard.

neusdoek (ook *neuzek*, *neuzik*): Gronsveld Wb., Hasselt Wb.,

Tungelroy Wb., Weert Wb. en in Vijlen, Baarlo, Horn, Sittard, Amby, Sint-Pieter, Zonhoven, Gelinden, Hoepertingen, Sint-Truiden, Mielen-boven-Aalst, Oostham, Blerick, Leunen en Sevenum.

zakneusdoek (ook *zakneuzik*): Weert en Tungelroy.

tasneusdoek (*tesneusdoek, tesneuzek, tesneuzik, tesneuzing, tesneuzink*): freq. Truierlds., Getelds. en in het noorden van het Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Panningen, Kessel, Beesel, Boeket/Heisterstraat, Weert, Achel, Neerpelt, Eksel en Lummen.

tassenneusdoek (*tessenneuzik*): Bergen.

maalneusdoek (ook *maalneuzing, maaneusdoek, malesdoek*): freq. Lonerlds.; ook in Genk, Tongeren, Koninksem en Hasselt.

buidelneusdoek (*builneusdoek, buidneusdoek*): freq. Beringerlds. en Zuiderkemp.; ook in Lommel.

plag (*plak*): Margraten.

neusplag (ook *neusplak*): Beek, Maasbracht, Urmond en Ketsingen.

tassenplag (*tessenplak*): freq. Noord.-Oostlb., Horns en in het gebied tussen Sittard en Heerlen; ook in Montzen, Eind, Weert, Echt/-Gebroek, Holtum, Guttecoven, Borgharen, Heugem en Sevenum.

tasplag (*tesplak*): Tungelroy en Ell.

maalplag (ook *maalplak, maaplak, maaplak*): freq. Horns, Maas-kemp., Centr.Maaslds., oostelijk Trichterlds., Bilzerlds. en Tongerlds.; ook in Dieteren, Sittard, Amby en Lozen.

snuifplag (*snoefplak, snoeplak, snuifplak*): freq. Ripuar., Oost.-Zuidlb., Zuid.Oostlb. en aansluitend Centr.Maaslds.; ook in Maastricht, Wanssum en Meerlo.

snuifspag (*snoefspak, snoesplak*): freq. Zuid.Oostlb.; ook in Bocholtz, Heerlen en Guttecoven.

snuifelsplag (*snoefelsplak*): Gulpen, Vijlen, Eijsden en Oost-Maarland.

snuitelspag (*snoetelsplak, snuitelsplak*): zeldz. Zuid.Oostlb.; ook in Stevensweert.

snuitesplag (*snuitesplak*): verspr. Oostlb-Rip. overgg.; ook in 's-Gravenvoeren.

snuitsplag (*snuitsplak*): Maastricht.

snuitenplag (*snuitenplak*): Montzen.

snuivenplag (*snoevenplak*): Sevenum.

snotterplag (*snotterplak*): Roermond.

koetenplag (*koetenplak*): Einighausen, Kerkrade en Bocholtz.

koeteneter (*koetereter*): Sittard.

koetentrekkerd: Sittard.

koetenvanger: Ulestraten.

slat: Wellen.

maalslat (ook *maaslat*): verspr. in het grensgebied van het Tongerlds., Demerkemp. en Lonerlds.

snotslap: Caberg, Rothem en Wijk.

snotterlap (*snotterlap*): Maasniel.

snotterlapje (*snotterlapke*): Venlo.

tassnurk (*tessnurk*): Panningen, Egchel en Helden/Everlo.

tasneuze (*tesneuze*): Arcen.

zakneuzerik: Nederweert.

snotsknuppel: Wijk.

BEUGELTAS

N 24 (1964) (009c).

Een sierlijke tas met beugel die men 's zondags op de overrok draagt.

beugeltas (ook *beugeltes*): verspr. in Nl.Lb.; ook in Ophoven, Lanklaar, Neerpelt, Kaulille, Hasselt, Beringen en Herk-de-Stad.

beugeltasje (*beugelteske*): Tegelen.

tas (ook *tes*): Tegelen, Diepenbeek, Hoeselt en Achel.

tasje (*teske*): Tegelen en Heerleheide.

ceintuurtas (*ceintuurtes*): Borlo.

draagtas: Tegelen.
draagtasje (*draagteske*): Tegelen.
kniptas: Tegelen.
kniptasje (*knipteske*): Tegelen.
pronktas (*bronktes*): Grathem.
siertas (*siertes*): Eigenbilzen.
zondagtas (*zondagtes*): Millen.
handtas (*handtes*): Jabeek, Oirsbeek en Bleijerheide.
sacoche (fr.): Rotem, Eksel, Boekt/-Heikant en Linkhout.
réticule (fr.): Venlo en Oost-Maarland.
beugel: Vliermaal.
beugelmaal: Bocholt.
beurs: Tessengerlo, Echt/Gebroek en Velm.
beursje (*beuzeke*): Beverlo.
geldbeurs: Kermt.
geldbeursje (*geldbeuzeke*): Zelem.
kniptbeurs: Hoensbroek.
buidel (*biegel, buul*): Baarlo en Neeroeteren.
kalebas (ook *kalbas*): Brunssum, Wintershoven en Maastricht.
kalebasje (*kalbaske, kalebaske*): Bree, Mechelen-aan-de-Maas, Rekem, Boekend en Meijel.
korfje (*korfke*): Borgloon.
valiesje (*flieske*): Horst en Meijel.
pochet (<fr.): Sint-Truiden.
sierzakje (*sierzakske*): Zichen-Zussen-Bolder.

PARAPLU

N 23 (1964) (043, add.), ZND 40 (1942) (031), ZND 46 (1946) (019), ZND m (Fraussen, Houben, Langohr, Vanderbeeken); Beverlo Wb. (199), Bree Wb. (331, 337), Diepenbeek Wb. (176), Genk Wb. (244), Gennep Wb. (101, 139), Gronsveld Wb. (348), Hamont Wl. (344), Heerlen Wb.2 (395, 402, 403), Kerkrade Wb. (158, 223, 247), Kortessem Wb. (384), Lommel Wl. (225), Maastricht Wb. (310, 429), Meerlo-Wanssum Wb. (218), Meeswijk Wl. (472, 651), Meeuwen Wl. (168), Niel-bij-St.Truiden Wl. (II.151), Roermond Wb. (215), Sittard Wb. (310), Uikhoven Wl. (124), Venlo Wb. (211);

Bettens, A. (1954) (045, 094, 127), Celis, A. (1975) (142), Schoels, A. (1947) (070, 089).

Een dunne stok waaraan een op baleinen gespannen scherm van waterdichte stof, dat open- en dichtgeschoven kan worden, is bevestigd en dat men boven het hoofd draagt als beschutting tegen de regen.

Een **tompouce** is een kleinere opklapbare paraplu. **Lappenstok** is in Heerlen een humoristische benaming, net als **voddenstok(je)** in Neerpelt.

paraplu (ook *paraplie, parblu, paraplie, parplu, perblie, perplie, perplu, perreplie, perreplu*): alg. in heel Lb. behalve in het Ripuar. en Oost.Zuidlb., waar het freq. is.

parasol: Ulestraten.

scherm: freq. Ripuar. en Oost.-Zuidlb.; ook in Hoensbroek en Middelaar.

regenscherm (ook *reenscherm*): Heerlen, Nuth/Aalbeek, Stein, Maastricht en Caberg.

tompouce (<fr.) (ook *tampoes, tom-poes*): Meeswijk, Maastricht, Kanne en Wellen.

tompoucetje (<fr.) (*tampoeske*): Millen.

chamberlain (fr.): Kanne.

en tout cas (fr.): Sittard.

knirps (du.): Gennep Wb. en Kerkrade Wb.

lappenstok (*lappenstek*): Heerlen.

voddenstok: Neerpelt.

voddenstokje (*voddenstokske*): Neerpelt.

BALEIN

N 25 (1964) (007b); Beverlo Wb. (028), Gennep Wb. (138), Gronsveld Wb. (046), Hamont Wl. (028), Heerlen Wb.2 (278), Kerkrade Wb. (056), Lommel Wl. (019), Maastricht Wb. (019), Meerlo-Wanssum Wb. (056), Meeswijk Wl.

(050), Roermond Wb. (018), Sittard Wb. (031), Venlo Wb. (099);
Bettens, A. (1954) (031), Niesten, P. (1942) (034), Schoels, A. (1947) (027).

Een balein, d.i. een buigzaam en veerkrachtig staafje van de stof der walvisbaarden, gebruikt in korsetten, paraplu's en dergelijke. Voor Bleijerheide en Mechelen is voor een balein uit het korset ook **korsettenstang** opgetekend.

balein (ook *berlein*, *berlieng*, *blein*):
alg. in heel Lb.

baleintje (*baleineke*, *baleinke*):
Herk-de-Stad en Valkenburg.

staaf: Sevenum.

spil: Oirlo.

WANDELSTOK

ZND B1 (1940sq) (084);
Bree Wb. (147), Genk Wb. (113, 372),
Gronsveld Wb. (005), Heerlen Wb.2 (417, 462), Kerkrade Wb. (254), Kortessem Wb. (257), Maastricht Wb. (493), Meeswijk Wl. (212), Sittard Wb. (109, 340, 483), Uikhoven Wl. (044).

Stok die men gebruikt als steun bij het wandelen.

Wandelkul wordt in Gronsveld Wb. getypeerd als verouderd, vaak namen die mee naar de Sint-Servaaskermis te Maasbracht.

wandelstok (ook *wandelstek*): verspr. Westlb.; ook in Genk Wb., Heerlen Wb.2, Maastricht Wb., Sittard Wb. en in Bree, Lanklaar, Rekem, Tongeren en Sint-Truiden.

gaanstok (ook *gaanstek*): verspr. Centr.Maaslds.; ook in Sittard Wb., Bree Wb., Genk Wb. en in Eksel, Veulen en Heers.

gangstok (*gangstek*): Bree Wb.

spazierstok (<du.) (ook *spatseerstek*): Heerlen Wb.2, Kerkrade Wb. en in Vaals.

akkerstok (*akkerstek*): Gronsveld Wb.

rietstok (*rietstek*): Sittard Wb.

stok (*stek*): Lozen.

krauw: Kortessem Wb.

wandelkul: Heerlen Wb.2

1.7 Handwerk

In deze subparagraaf komen lemma's in verband met het vervaardigen van kleding aan bod. In het *Woordenboek van de Brabantse Dialecten* worden die begrippen behandeld in deel III, aflevering 2.1: *De Woning* (pag. 376-385). Zie voor de algemene benamingen voor GAREN, DRAAD, STRENG en dergelijke voorts WLD II.7: *Kleermaker; naaister; handspinner; handwever; touwslager; mutsenmaakster*.

KOUSENWOL

Kaart 94, pag. 290

N 79 (1979) (095), ZND 42 (1943) (015).

Wollen garen voor het breien van kousen.

wollen garen (ook *wollen gaan*): verspr. Maaskemp., Centr.-Maaslds., Tongerlds., Westlb. en Truierlds.; ook in Waubach, Reuver, Ell, Lanaken, Maastricht, Zichen-Zussen-Bolder, Halen en Meijel.

garen (ook *gaan*): verspr. Truierlds.; ook in Meeuwen, Neroeteren, Maaseik, Stokkem, Eigenbilzen, Achel, Overpelt, Hechtel, Hout-halen en Hoepertingen.

breigaren: Bree, Genk, Achel en Kaulille.

strikgaren (ook *strikgaan*): Helden/Everlo, Mheer, Meeuwen, Gruitrode, Lanklaar, Buchten, Diepenbeek en Nieuwerkerken.

stopgaren: Neerpelt.

kousengaren: Eksel en Neroeteren.

sokkengaren (*zokkengaren*): Kinrooi en Neerharen.

schaapsgaren: Gruitrode.

wol: Sint-Martens-Voeren, Heythuy-sen, Nunhem, Posterholt, Weert, Ophoven, Meeuwen, Maaseik, Dilsen, Lanklaar, Mopertingen, Peer, Zonhoven, Hasselt, Alken, Ulbeek, Wilderen en Sint-Truiden.

breiwol: Meeuwen.

strikwol: Lanklaar.

sajet: freq. in Nl.Lb.

saai: Gerdingen, Leopoldsburg, Kwaadmechelen en Lommel.

serge (fr.): Hechtel.

KLUWEN

SGV (1914) (018), ZND 01 (1922) (628), ZND m (Fraussen, Godelaine, GrGr, Houben, Mathys, Welter).

Een bol opgewonden garen. Voor dit begrip is er weinig materiaal voor Belgisch-Limburg.

kluwen (ook *klujen*): freq. in Nl.Lb. en grensgebied, verspr. Bilzerlds.; ook in Beringen en Wellen.

kluw: As, Sint-Truiden en Hasselt.

kluwtje (*kluwke*): Sint-Huibrechts-Lille.

bol: Helden/Everlo, Steyl, Buggenum, Susteren, Meerssen, Amby, Neeritter, Stevensweert, Laak, Genooi/Ohé, Rekem, Bilzen, Wellen en Lottum.

bolletje (*bolleke*): Tessenderlo.

rolletje (*rolke, rolleke*): Hoepertingen en Meerssen.

klos: Sevenum en Elen.

klosje (*kloske*): Neroeteren.

bobijn: Aalst-bij-St.-Truiden, Hoepertingen en Waasmont.

bobijntje (*bobijnsje, bombijnske*): Hoepertingen en Zonhoven.

BREIEN

Kaart 95, pag. 290

SGV (1914) (05), ZND 01 (1922) (143), ZND 22 (1936) (018), ZND B1 (1940sq) (079), ZND m (Fraussen, Houben, Langohr); Heerlen Wb. (060), Kerkrade Wb. (239).

Op drie elkaar kruisende lange, stompe, meestal metalen pennen van een draad wol of katoen met een vierde naald steken maken. Op die manier worden bijv. kousen gebreid. Het is ook mogelijk te breien met twee pennen, om bijv. een trui te maken.

breien: alg. Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., freq. Dommellds.; ook in Vijlen, Reuver, Sint-Odiliënberg, Sittard, Weert, Buchten, Boorsem, Veldwezelt, Vroenhoven, Beringen en Lommel.

strikken: alg. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg., Oostlb., Centr.Lb., Westlb., Truierlds., Brab.Lb. en Lommels; ook in Grubbenvorst, Velden en Maasbree.

boren: Heerlen en Waubach.

MINDEREN

Kaart 96, pag. 291

N 104 (2000) (026), SGV (1914) (24), ZND 31 (1939) (024b); Heerlen Wb.2 1 (043).

Het aantal steken verminderen bij het breien.

minderen: alg. in Nl.Lb., verspr. in Belg.Lb.

afminderen: Venlo.

verminderen: Spalbeek, Heers en Herk-de-Stad.

mindereren (*minereren*): Bilzen.

vermindereren (*verminereren*): Bilzen.

aan de mindering zijn: Borgloon.

de mindering beginnen: Rotem.

engen: Opitter, Genk, Lanaken, Martenslinde, 's-Herenelderen, Kaulille, Peer, Zonhoven en Paal.

afengen: Zonhoven.

afnemen: verspr. Truierlds.; ook in Spalbeek, Kuringen, Paal, Alken en Rijkel.

afzetten: Nieuwenhagen, Maastricht, Zichen-Zussen-Bolder, Kaulille, Hasselt, Paal, Leopoldsburg en Lommel.

afsteken: Roggel.

afhalen: Neerpelt.

afkanten: Roggel en Mheer.

afkampen: Hasselt.

afkappen: Hasselt.

afkorten: Wijchmaal en Ulbeek.

opkorten: Wijchmaal en Reppel.

krimpen: Horn, Dieteren, Valkenburg, Moelingen en Maaseik.

intrekken: Ulbeek.

samenbreien: Baarlo.

samenpakken: Valkenburg.

steken laten vallen: Leopoldsburg.

weinigere chique maken: Remersdaal.

HAKEN

Kaart 97, pag. 291

N 79 (1979) (096), SGV (1914) (11), ZND 01 (1922) (143 add., 400), ZND 35 (1941) (098), ZND m (Godelaine, Langohr, Vanderbeeken); Lommel Wl. (163).

Manier van handwerken waarbij met een metalen pen met een weerhaak een lussenweefsel wordt vervaardigd.

haken: freq. Noord.Oostlb., Weertlds., Horns, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb., Maaskemp., Centr.-Maaslds. en Trichterlds.; zeldz. in overig Lb.

hakelen: freq. Oostlb-Rip. overgg. en Zuid.Oostlb., zeldz. Noord.-

Oostlb. en Zuidgeld.Lb.; ook in Buchten, Guttecoven en Afferden.

crocheren (<fr.) (ook *kercheren*): freq. Zuid.Oostlb., Centr.Maaslds. en Trichterlds.; ook in Horn, Ophoven, Thorn, Opitter, Neeroeteren, Bilzen, Eigenbilzen, Rosmeer, Eksel, Hasselt en Venlo.

crocheteren (<fr.) (ook *crachteren*, *cristeren*, *crochteren*, *crosteren*, *kersteren*): freq. Maaskemp., Bilzerlds., Tongerlds., Westlb., Truierlds., Brab.Lb. en Lommels; ook in Sint-Martens-Voeren, Kinrooi, Ophoven, Maaseik en Rekem.

BORDUREN

N 79 (1979) (097).

Manier van handwerken waarbij met de naald figuren of bloemen in of op stof worden vervaardigd.

borduren: freq. in heel Lb.

festonneren (<fr.): Nunhem, Schimmert, Neeritter en Maastricht.

stikken: Schaesberg.

tekenen: Ell.

versieren: Weert.

2 Hoofdbedekking

De tweede paragraaf van deze aflevering behandelt kledingstukken die het hoofd bedekken (hoeden, petten, mutsen). Oorspronkelijk werd hoofdbedekking gedragen ter bescherming tegen koude, zon en regen. Ook in de twintigste eeuw vervullen sommige hoofddeksels die functie nog, vergelijk bijvoorbeeld het lemma IJSMUTS of een benaming als **zonnehoed** in het lemma STROOIEN HOED. In de loop van de geschiedenis hebben hoofddeksels verschillende andere functies gekregen: ze werden beschouwd als statussymbool, raakten verbonden met bepaalde beroepsgroepen en activiteiten of kregen een religieuze betekenis.

Het beste voorbeeld van een hoofddeksel als statussymbool is wel de kroon, die in *Van Dale* omschreven wordt als het ‘hoofdsieraad van vorsten als teken of zinnebeeld (...) van hun waardigheid’. In de Limburgse dialecten is voor het begrip KROON overigens geen lexicale variatie opgetekend. Een voorbeeld van een hoofddeksel als statussymbool zien we vandaag nog op Prinsjesdag, waar de vrouwelijke regeringshoofden de meest extravagante hoeden dragen.

Voorts zijn hoofddeksels om diverse redenen deel gaan uitmaken van bepaalde uniformen, denken we bijvoorbeeld aan een brandweerhelm (bescherming tegen hitte), een politiepet (vooral een statussymbool) en een koksmuts (om hygiënische redenen), of van de sportuitrusting (bijvoorbeeld een wielervedelg). Sommige hoofddeksels zijn ook symbool voor een bepaalde geloofsovertuiging. Voorbeelden hiervan zijn het keppeltje dat de joden gebruiken om het hoofd tijdens de sabbat te bedekken of de hoofddoeken van moslimvrouwen.

Het dragen van hoeden en andere hoofddeksels was uitermate populair in het midden van de twintigste eeuw, daarna verdwijnen hoeden steeds meer uit het straatbeeld. Tegenwoordig dragen vooral ouderen nog een hoed, terwijl de jeugd vooral petten of modieuze mutsen draagt.

2.1 Hoeden

In tegenstelling tot mutsen en petten hebben Europese hoeden volgens het *Woordenboek der Nederlandse Taal* altijd een rondlopende rand. Hoeden hebben doorheen de loop van de geschiedenis allerlei verschillende vormen aangenomen. Voor een beknopte geschiedenis van de hoedenmode in de twintigste eeuw kan u terecht op de website www.dameshoeden.nl, waar ook verwijzingen naar interessante boeken over hoedenmode opgenomen zijn.

Het begrip HOED zelf vertoont geen lexicale variatie. Voor Neeritter, Hoeselt, Ketsingen, Gingelom en Kwaadmechelen is ook wel **chapeau** (fr.) opgetekend, maar allicht gaat die benaming stevast gepaard met een zekere gevoelswaarde. Zo vermeldt A. Celis (1975: 60) **chapeau** voor Gingelom als “scheldwoord”. We hebben de ‘chapeau’-opgaven dan ook behandeld bij de spotnamen voor de hoed.

In Hasselt Wb. (183) komt **chapeau** alleen voor in de figuurlijke betekenis *sjap-poo vir de man dieë dā kan* ‘hoedje af voor wie dāt kan’ om bewondering voor iets of iemand uit te drukken.

HOED: SPOTNAMEN

Kaart 98a, pag. 292

Kaart 98b, pag. 292

N 02 (1960) (030, 031), N 25 (1964) (022a, 022b, 048a, 052a, 052b, add.), N 45 (1972) (001d);

Bree Wb. (193, 263), Gronsveld Wb. (180), Hasselt Wb. (183), Kerkrade Wb. (139), Maastricht Wb. (145, 169), Meijel Wb. (071), Roermond Wb. (091, 125, 263), Sint-Truiden Wb. (220), Sittard Wb. (141, 143, 420, 429), Uikhoven Wl. (150), Venlo Wb. (113), Weertlands Wb. (C4-004), Zonhoven Wb. (454); Beenen, P. (1973) (240), Celis, A. (1975) (060).

Een hoofddekseel voor mannen of vrouwen dat zeer verschillende vormen kan aannemen, maar dat in het algemeen bestaat uit een bol en een stijve, rondlopende rand. In de onderstaande lemmatekst komen de schertsende en alternatieve benamingen voor de HOED aan bod.

In aansluiting bij trefwoorden als **hondskooi** is voor Oirsbeek de uitdrukking **hij heeft de hond verkocht** opgetekend. Het trefwoord **tietz** verwijst naar de verkoper Leonard Tietz (1883-1941), die in het begin van de twintigste eeuw verschillende warenhuizen uitbaatte, onder andere in Aken. Een informant voor Vliermaal vermeldt *sjepeng* als “streekfrans voor Fr. chapeau”.

chapeau (fr.) (ook *sjepeng*):

Neeritter, Hoeselt, Vliermaal, Ketsingen, Hasselt, Gingelom en Kwaadmechelen.

kachelpijp: freq. Zuid.Oostlb. en Trichterlds., verspr. Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., zeldz. Horns en

Centr.Maaslds.; ook in Chèvremont, Bocholtz, Heerlen, Roermond, Weert en Borlo.

kachelpijp: Waubach en Mesch.

pijp: Boekt/Heikant en Mechelen-aan-de-Maas.

stoofpijp: verspr. Horns, Maas-kemp., Centr.Maaslds. en Dommelds.; ook in Nunhem, Weert, Grote-Spouwen, Ketsingen en Meijel.

stovenpijp: verspr. Noord.Oostlb.; ook in Mechelen, Sittard en Stevensweert.

stoofbuis: freq. Tongerlds., verspr. Truierlds. en Getelds.; ook in Panningen, Rosmeer, Eksel, Zonhoven, Hasselt, Borgloon, Kwaadmechelen, Tessenderlo en Lommel.

stovenbuis: Tegelen.

schouwbus: Hasselt.

buis: Ophoven, Rotem, Stokkem, Rekem, Eijsden, Tongeren, Ketsingen, Boekt/Heikant, Spalbeek, Kermt, Paal, Velm en Halen.

afgezaagde buis: Opglabbeek.

chapeau-buse (fr.): Beringen, Maaseik en Hasselt.

tietz (ook *tist*): freq. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Panningen, Grathem, Stevensweert, Eisdén, Urmond, Neerpelt en Beringen.

loesj (ook *losj*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Kerkrade.

oude loesj (*ouwe loesj*): Bocholtz.

loesjhoed: Halen.

kooi: Herten (bij Roermond) en Limbricht.

hondskooi: verspr. Zuid.Oostlb., Horns, Centr.Maaslds. en Trichterlds.; ook in Haelen, Swalmen, Maasniel, Weert, Bree, Neerpelt en Meijel.

- hondskoes:** Chèvremont en Mheer.
hondskot: verspr. Demerkemp., Beringerlds. en Zuiderkemp.; ook in Kerkrade, Hoeselt, Opheers, Donk (bij Herk-de-Stad) en Zelem.
hondshok: Achel en Hechtel.
hondshut: Kerkrade, Bleijerheide, Mechelen, Nuth/Aalbeek, Klimmen en Sevenum.
hondsstal: Opheers en Riksingen.
hondsnest: Eigenbilzen.
kaar: Klimmen en Kerkrade.
hondskaar: Spalbeek.
bijenkaar: Nunhem.
stopt: Herten (bij Roermond) en Brustem.
dop (ook *dup*, *duppe*): freq. Zuid.Oostlb., zeldz. Ripuar. en Oost. Zuidlb.; ook in Swalmen, Maasniel, Weert, Ittervoort, Maasbracht, Bree, Urmond, Oost-Maarland, Oirlo en Sevenum.
dopje (*dopke*): Hoensbroek.
doppes: Chèvremont, Egchel, Roermond, Limbricht, Hoensbroek en Eijsden.
dopdeksel: Boekend.
deksel: Velm en Klimmen.
ketel: Neerpelt, Rotem en Caberg.
pot: Klimmen.
bloempot: Leopoldsburg, Sint-Truiden en Rosmeer.
roompot: Einighausen.
teerpot (*taarpot*, *tarpot*): Sittard en Klimmen.
pispot: Valkenburg, Klimmen, Spalbeek en Kwaadmechelen.
pispotje: Rosmeer.
zeikschepper: Sevenum.
opschepper: Neerpelt.
weerhaan: Ophoven, Rotem, Beverlo en Halen.
weerhoed: verspr. Demerkemp.; ook in Wintershoven, Borgloon en Hout-Blerick.
donderhoed: Paal en Beringen.
hoedje (ook *hoedsje*, *hoeke*, *hoeteke*): Kerensheide, Maastricht, Grote-Spouwen, Neerpelt, Eksel en Borlo.
hoed wie een gateau (fr.): Hasselt.
karrad: Rosmeer.
karrenrad: Klimmen.
karrenrad van een hoed: Roermond.
hoed wie een karrenrad: Sittard.
karrenwiel: Kwaadmechelen.
stijve, een - (ook *een stijf*): Baarlo en Waubach.
stijve hoed (*stijven hoed*): Puth.
slappe hoed: Grathem.
janmakershoed: Neerharen.
kapothoed (<fr.): Sittard.
sluithoed: Romershoven.
soephoed: Hasselt.
hoge zijden (*hoge zije*): Heerlen, Roermond, Posterholt, Beek en Oirlo.
tirts: Beringen.
bol: Oirlo en Hoeselt.
bom: Hasselt.
caisse d'épargne (fr.) (*ketspeng*): Weert en Grathem.
cilinder: Rothem, Valkenburg en Klimmen.
corniche (fr.) (*kernis*): Neerpelt.
dots (ook *doets*): Venlo Wb. en in Tegelen, Baarlo en Hoensbroek.
erfdeel: Achel.
flabie: Wintershoven.
floets: Bree en Neeroeteren.
hectoliter: Meijel en Egchel.
gevaak: Roermond en Klimmen.
schevaak: Roermond en Uikhoven.
kamin (du.): Klimmen.
schouw: Sint-Truiden.
schavouw: Hoensbroek.
klak: Spalbeek en Mal.
klakkerd: Susteren.
koets: Hasselt.
kriskoek: Hoeselt en Tongeren.
loup (fr.): Mechelen-aan-de-Maas.
mussenschrik: Kermt.
muts: Diepenbeek en Mal.
pats: Zichen-Zussen-Bolder.
pots: Mal.
putter: Maastricht.
schutsel: Neerpelt.
sjapperik: Tongeren.
struisvogel: Herk-de-Stad.
taupé (fr.): Opheers en Borgloon.

timps (*tumps*): Waubach.
tip (ook *tup*, *tuppe*): Panningen,
Kerensheide en Mechelen.
ton: Geulle.
tondel: Sittard.
touche: Oirsbeek.
tuitel (ook *teutel*): Hoensbroek en
Klimmen.
valhelm: Kwaadmechelen.
vlaaischotel: Rosmeer.
vliegende schotel: Halen.
zuidwester: Maastricht.

OUDE VERSLETEN HOED

Kaart 99, pag. 293

N 25 (1964) (055);
Limburgs Id. (077), Roermond Wb. (263),
Tegelen Wb. (081, 133).

loesj (ook *loetsj*, *losj*): freq. Zuid.-
Oostlb., verspr. Ripuar., Oost.-
Zuidlb. en Trichterlds.; ook in
Grathem en Geulle.
labberloesj (*labberloetsj*): Eijsden.
oude loesj (*ouw lotsj*, *ouwe loesj*):
Bocholtz, Hoensbroek, Klimmen,
Borgharen en Neerharen.
loesjhoed (ook *loetsjhoed*, *losjhoed*,
lotsjhoed): zeldz. Oostlb-Rip.
overgg., Zuid.Oostlb. en Centr.-
Maaslds.; ook in Maasniel.
loesjhoedje: Oirlo.
oude hoed (ook *aa hoed*, *aaje hoed*,
ouwe hoed): Reuver, Haelen,
Hoensbroek, Weert, Maaseik,
Wijk, Achel, Neerpelt, Zolder,
Velm, Sint-Truiden en Brustem.
versleten hoed: Ophoven, Bree,
Rotem, Val-Meer, Zichen-Zussen-
Bolder, Beverlo, Beringen,
Opheers, Borlo en Zelem.
afgedragen hoed: Panningen en
Baarlo.
slappe hoed (ook *slappen hoed*):
Amstenrade, Bocholt, Stokkem,
Herk-de-Stad en Oirlo.

slaphoed: Caberg en Schimmert.
schabhoed (ook *sjaphoed*): Swal-
men, Maasbracht en Stevensweert.
schabbenhoed: Nunhem.
sjappiehoed: Meijel.
weerhoed: verspr. Demerkemp.; ook
in Mechelen-aan-de-Maas en
Borgloon.
weerhoedje: Sittard.
weerdagse hoed: Vliermaal.
floets: Weert, Neeritter, Opglabbeek
en Sint-Huibrechts-Lille.
flaphoed: Meijel en Eigenbilzen.
luifhoed: Amstenrade.
pilhoed: Opheers.
zuiphoedje: Tegelen.
schrikhoed: Tongeren.
mussenschrikhoed: Boekt/Heikant.
mussenschrik: Kwaadmechelen en
Kermt.
vogelverschrik: Boorseme.
vogelschrikker: Paal.
chapeautje (<fr.) (*chapeauke*):
Mechelen-aan-de-Maas en Rekem.
schavuitje (*schavuitsje*): Roermond.
dots (*doets*): Tegelen.
fuik: Einighausen.
looin: Bree.
tikker: Millen.
tod: Oirlo.
voddenkramer: Beverlo.
vijgenmand: Herten (bij Roermond).
oude bijkorf: Sint-Truiden.
oude kevie (*aa kevee*): Winters-
hoven.

SLAPPE VILTEN HOED MET DEUK

Kaart 100, pag. 293

N 25 (1964) (049, 051a add.), N 45 (1972)
(006, 007);
Beverlo Wb. (091), Gronsveld Wb. (274, 508),
Hamont Wl. (515), Maastricht Wb. (238),
Meeswijk Wl. (706), Meeuwen Wl. (228),
Meijel Wb. (068), Sint-Truiden Wb. (105),
Sittard Wb. (223, 467), Tegelen Wb. (101),
Tongeren Wb. (149), Zonhoven Wb. (119);

Beenen, P. (1973) (174), Bettens, A. (1954) (065).

Een slappe vilten mannenhoed die van boven ingedeukt van model is. Voor Genk is ook de omschrijvende uitdrukking **hoed met vouw** opgetekend.

slappe hoed (ook *slappen hoed*): verspr. Noord.Oostlb. en Horns, zeldz. Zuid.Oostlb. en Trichterlds.; ook in Bleijerheide, Heerlen, Weert, Bree, Rotem, Lanklaar, Zichen-Zussen-Bolder, Diepenbeek, Tongeren, Achel, Kermt, Beringen, Zelem, Halen, Houtblierick en Horst.

slappe vilthoed: Roermond.

slaphoed: Hasselt.

loesjhoed (ook *losjhoed*, *lotsjhoed*): freq. Oostlb-Rip. overgg., Zuid-Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Herten (bij Roermond), Grathem en Maastricht.

loesj: Schimmert en Mheer.

loesje hoed: Bocholt.

deukhoed: verspr. Westlb., Noorderen Zuiderkemp.; ook in Roermond, Schinveld, Weert, Tungalroy, Neeritter, Maaseik, Oost-Maarland, Diepenbeek, Lommel, Oirlo en Meijel.

blutshoed: Puth.

feutre (fr.) (*feuter*): Kanne, Tongeren, Ketsingen, Boekt/Heikant, Zonhoven, Borgloon, Herk-de-Stad, Sint-Truiden en Borlo.

feutrehoed (<fr.) (*feuterhoed*): Borlo en Hasselt.

feuterenhoed (<fr.) (*feuterenhoed*): Sint-Truiden.

vilten hoed: Mechelen, Klimmen, Weert, Bree, Rotem, Eijsden, Zolder, Hechtel en Sevenum.

vilthoed: Blierick en Lummen.

viltje: Maasniel.

gleufhoed (ook *kleufhoed*): Tungalroy, Lummen, Beverlo en Boekend.

floets: Opglabbeek.

fluthoed: Borgloon.

laphoed: Riksingen.

loophoed: Tegelen Wb.

luifhoed: Tegelen, Ell en Rosmeer.

poethoed: Brustem.

scheurhoed: Sint-Truiden.

slampe hoed: Mal.

sliphoed: Hasselt.

sluithoed: Romershoven.

snithoed: Kerkrade en Bocholtz.

toquehoedje (<fr.) (*tokhoedje*):

Herten (bij Roermond).

Westfaler: Meijel.

FLAPHOED

N 25 (1964) (049, 050);

Kerkrade Wb. (090, 181), Maastricht Wb.

(099), Sittard Wb. (100), Valkenburg Wb.

(116), Venlo Wb. (126).

Een hoed met een brede slappe rand. Voor Schimmert is ook de schertsende benaming **fles** opgetekend

flambard (fr.): verspr. Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb. en Trichterlds., zeldz. Noord.Oostlb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Weert, Neeritter, Bocholt, Bree, Geulle, Tongeren, Lummen, Spalbeek, Hasselt en Kwaadmechelen.

flaphoed: verspr. Noord.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Kerkrade, Tungalroy, Genk, Maastricht, Hoeselt, Ketsingen, Achel, Zolder, Kermt, Beringen, Borlo, Leopoldsburg, Tegelen en Venlo.

flapper: Rosmeer.

flabie: Wintershoven en Vliermaal.

flabiehoed: Opheers.

slappe hoed (ook *slappen hoed*): verspr. Horns; ook in Panningen, Haelen, Susteren, Jabeek, Puth, Maaseik, Kermt, Beringen, Halen en Oirlo.

loesjhoed (ook *losjhoed*, *lotsjhoed*): Kerkrade, Einighausen, Limbricht, Valkenburg, Eijsden en Neerharen.

loesj: Kerkrade.
Transvaal: Mechelen-aan-de-Maas.
Transvaalse hoed: Beverlo.
Transvaler: Lanklaar en Klimmen.
zuidwester: Meijel.
luifhoed: Ell.
hoed met een brede luif: Teuven.
boordhoed: Vliermaal.
corniche (fr.): Opheers.
flodderhoed: Sint-Truiden.
laphoed: Riksingen.
zonhoed: Herk-de-Stad.
grote hoed: Bocholtz.
krijgershoed: Romershoven.

BOLHOED

N 25 (1964) (053a, 053b), N 45 (1972) (003a, 008);

Boorseem Wb. (079), Gennep Wb. (109), Heerlen Wb.2 (292), Kerkrade Wb. (065, 272), Sittard Wb. (033, 053), Tongeren Wb. (080), Tungleroy Wb. (092), Weertlands Wb. (C4-004).

Een hoed waarvan het middenstuk bestaat uit een harde bol.

bolhoed: alg. in heel Lb.
bolhoedje (ook *bolhoedsje*, *bolhoeke*): Waubach, Oirsbeek, Hoensbroek, Ell, Bree, Wijk, Oost-Maarland, Eksel, Kermt en Oirlo.

BOLHOED: SPOTNAMEN

Kaart 101, pag. 294

N 25 (1964) (053a, 053b), N 45 (1972) (008).

hondskot: verspr. Tongerlds. en Demerkemp.; ook in Paal, Opheers, Herk-de-Stad, Leopoldsburg en Tessengerlo.
hondenkot: Lommel.
kot: Paal.
hondshok: Lommel, Neerpelt en Hechtel.

hondskooi: verspr. Centr.Maaslds.; ook in Nunhem, Einighausen, Ophoven en Bree.
hondskoes: Borgharen.
hondsstal: verspr. Tongerlds., Lonerlds. en Truierlds.
hondsstalletje (*hondsstalleke*): Borgloon.
hondsnest: Rosmeer.
hondsnestje (*hondsneske*): Diepenbeek.
tietz: freq. Zuid.Oostlb.; ook in Bleijerheide, Heerlen, Stevensweert, Eisden en Beringen.
tietz-op: Kerkrade Wb.
pisspot: Spalbeek, Kermt, Kwaadmechelen en Horst.
kamerpot: Kerkrade.
knalpot: Maasniel.
bol: Schimmert en Riksingen.
bolletje (*bolke*, *bolleke*): Diepenbeek, Romershoven, Lummen en Oirlo.
dop: Munstergeleen.
dophoed: Horst.
kasserol (<fr.) (ook *kastrol*): Zelem, Halen en Donk (bij Herk-de-Stad).
caisse d'épargne (fr.) (*ketspeng*): verspr. Weertlds. en Horns.
boterkommetje (*boterkommeke*): Halen.
charlie chaplin: Grote-Spouwen.
huif: Hoeselt.
kaas: Panningen.
kogel: Rotem.
kriskoek: Tongeren.
molhoop: Herk-de-Stad.
pitsblaas (Opglabbeek).
schansje (*schanske*): Schimmert.
stijve, een -: Beverlo.
stijve hoed (ook *stijven hoed*): Maastricht, Klimmen, Mechelen en Horst.
teerketel (*tarketel*): Rotem.
vrouwentrooster: Bocholtz.
kuubel: Gennep Wb.
bäömert: Sittard Wb.

STEEK —————

N 23 (1964) (add.), N 25 (1964) (056a); Gronsveld Wb. (405, 456, 575), Maastricht Wb. (363, 379, 406), Meijel Wb. (071), Roermond Wb. (263, 280), Sittard Wb. (364), Valkenburg Wb. (174).

Een hoed waarvan de rand aan weerszijden of op drie plaatsen is opgeslagen, zodat twee of drie punten ontstaan. De steek werd in de achttiende eeuw vaak door mannen gedragen en bleef daarna nog in gebruik bij allerlei ambtskleding, bijvoorbeeld voor priesters, zee-officieren en soldaten. Het trefwoord **suvarov** is een verwijzing naar Alexander Suvarov (1729-1800), een Russische generaal ten tijde van Napoleon.

steek: freq. Oostlb., Weertlds., Horns, Centr.Maaslds., Trichterlds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Waubach, Bocholt, Bree, Eigenbilzen, Kaulille, Hasselt, Beringen, Kwaadmechelen, Tessenderlo, Zelem en Lommel.

steekhoed: Borgharen.

stekerd: Gronsveld Wb.

tuit (*teut, toot*): verspr. Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Grathem, Neerpelt, Kermt, Opheers, Sint-Truiden en Leopoldsburg.

tuihoed (*teuthoed*): Beverlo en Lummen.

fluithoed: Zolder.

suisse (fr.): Zelem, Halen en Donk (bij Herk-de-Stad).

suissoed (<fr.): Boekt/Heikant, Spalbeek, Beverlo en Herk-de-Stad.

sjako: Nunhem en Roermond.

soldatenmuts: Millen.

soldatentietzje met floche (fr.): Bree.

suvarov (ook *sivro*): Maastricht Wb. en Gronsveld Wb.

suberhoed: Amstenrade en Valkenburg.

napoleonhoed: Spalbeek en Borlo.

cowboyhoed: Beringen.

schippershoed: Rosmeer.

scheepje (*scheepke*): Maaseik.

chapeau-klak (<fr.): Hasselt.

tweetimp (*tweetump*): Puth.

tik: Tongeren.

STROOIEN HOED —————

Kaart 102, pag. 294

N 25 (1964) (054), N 45 (1972) (010a, 010b), ZND 07 (1924) (060b);

Genk Wb. (324), Hasselt Wb. (441), Kerkrade Wb. (266), Maastricht Wb. (251, 416), Meijel Wb. (071), Sint-Truiden Wb. (167), Sittard Wb. (408), Tongeren Wb. (538), Zonhoven Wb. (459).

Een hoed die gevlochten is van stro. In Maastricht Wb. wordt voorts ook **marin** (fr.), een verkorting van “chapeau marin”, vermeld voor een platte strohoed.

strooien hoed (ook *strouwen hoed*): alg. Weertlds., Horns, Maaskemp., Westlb., Truierlds., Brab.Lb., Lommels, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., freq. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg., Oostlb., Centr.Maaslds., Trichterlds., Bilzerlds. en Tongerlds.

strooien dak: Horst.

strohoed (ook *strooihoed*): freq.

Ripuar., Oostlb-Rip. overgg., Zuid.Oostlb., Centr.Maaslds., Trichterlds., Bilzerlds. en Tongerlds., zeldz. Noord.Oostlb.; ook in Ittervoort, Hechtel, Spalbeek, Hoepertingen, Opheers, Borlo, Leopoldsburg en Oirlo.

zonhoed: Boorsem, Rosmeer, Diepenbeek, Wintershoven, Spalbeek en Kermt.

zonnehoed: Sint-Truiden en Vliermaal.

zomerhoed: Herten (bij Roermond) en Klimmen.

panama: Oirlo en Tongeren.
panamahoed: Herk-de-Stad.
rijstenhoed: Rekem.
tietz: Tessengerlo.
tietzje (*tietske*): Neerpelt.
canotier (fr.): Sint-Truiden Wb.

STROOIEN DAMESHOED

N 25 (1964) (042);
Sittard Wb. (507).

Een hoed die gevlochten is van stro in een speciaal damesmodel.

strooien hoed: verspr. in heel Lb.
strooien hoedje (ook *strooien hoeke*): Eksel en Munstergeleen.
strohoed (ook *strooihoed*): freq. Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds., verspr. Tongerlds.; ook in Haelen, Caberg, Oost-Maarland, Lummen, Spalbeek en Opheers.
strohoedje (ook *strohoedsje*): Puth en Eijdsden.
zonhoed: Boekt/Heikant.
zonnehoed: Weert, Grathem, Diepenbeek en Beringen.
zomerhoed: freq. Zuid.Oostlb., verspr. Demerkemp.; ook in Bocholtz, Mechelen, Tegelen, Swalmen, Ell, Romershoven en Tessengerlo.
boerinnenhoed: Beek, Val-Meer, Zichen-Zussen-Bolder, Hoeselt, Neerpelt, Donk (bij Herk-de-Stad), Sint-Truiden en Zelem.

panama: Klimmen en Tongeren.
panamahoed: Zelem en Rosmeer.
spaanhoed: Kerkrade.
spanenhoed: Nunhem en Stevensweert.
vijgenmat: Neeritter en Neerharen.
candiertje (*kandieke*): Leopoldsburg.

VALHOEDJE

N 25 (1964) (028);
Maastricht Wb. (446), Tongeren Wb. (607).

Een hoedje voor kinderen die pas leren lopen, om ze te beschutten tegen het vallen.

valhoed: Grathem, Kaulille, Paal, Beringen, Sint-Truiden, Tessengerlo, Halen en Hout-Blerick.
valhoedje (ook *valhoedsje*, *valhoeke*, *valhoeteke*): freq. Zuid.Oostlb., verspr. in Belg.Lb.; ook in Teuven, Nunhem, Roermond, Stevensweert en Maastricht.
kinderhoedje: Klimmen.
loophoedje: Klimmen.
luifelhoedje: Einighausen.
hoedje (*hoedsje*): Maaseik.
mutsje (*mutske*): Opglabbeek, Hechtel, Lummen en Zelem.
valmutsje (*valmutske*): Millen.
kindermutsje (*kindermutske*): Rotem.
kapje (*kapke*): Lanklaar.
kapertje (*kaperke*): Swalmen.
parkje (*perkske*): Ophoven.

2.2 Petten

Het dragen van petten geraakte volgens het *Woordenboek der Nederlandse Taal* rond 1805 in zwang wegens de ongemakkelijkheid van de hoge cilinderhoeden. Oorspronkelijk was de pet een soort van ronde muts met een grote klep van voren, om het gelaat tegen zon en regen te beschermen. Later kwamen allerlei modellen van petten in gebruik. De pet was een tijdlang de modedracht van de heren, vooral op reis of op jacht. In het midden van de negentiende eeuw raakt de pet als herendracht uit de mode, maar blijft in gebruik bij kinderen en als onderdeel bij uniformen e.d. (*WNT*). Ook tegenwoordig worden petten nog hoofdzakelijk gedragen door jongeren.

PET

Kaart 103, pag. 295

DC 09 (1940) (038), N 23 (1964) (add.), N 25 (1964) (058a, add.), RND (020), SGV (1914) (028), ZND 16 (1934) (012), ZND B1 (1940sq) (092), ZND m (Dupont, Vanderbeeken);

Boorse Wb. (079), Bree Wb. (232), Diepenbeek Wb. (120), Gennep Wb. (095, 096, 139), Gronsveld Wb. (218, 342), Hamont Wl. (212), Hamont-Achel Wb. (055), Hasselt Wb. (222, 346), Heerlen Wb.2 (395), Kerkrade Wb. (143), Kortesse Wb. (224), Limburgs Id. (138), Lommel Wl. (148), Maastricht Wb. (313), Meerlo-Wanssum Wb. (157), Meeswijk Wl. (476), Meeuwen Wl. (121), Niel-bij-St. Truiden Wl. (I.576), Roermond Wb. (131), Sittard Wb. (306), Tongeren Wb. (266), Tungalroy Wb. (092), Uikhoven Wl. (126), Valkenburg Wb. (098, 135), Venlo Wb. (164, 211), Weertlands Wb. (C4-005), Zonhoven Wb. (218, 351);
 Beenen, P. (1973) (183, 203), Bettens, A. (1954) (048), Celis, A. (1975) (059), Schoels, A. (1947) (039).

Een hoofddekseel gedragen door mannen en jongens, dat bestaat uit een soort platte muts met vooraan een stijve klep.

In Gingelom werd **casquette** (fr.) volgens Celis, A. (1975) nog enkel gebruikt door de oudere generatie. Voor Zutendaal is ook de benaming **loef** opgetekend voor een “ouw

klak”, voor Bree **floets** ‘flodderachtige pet’ en voor Meeuwen **floetsklak** ‘oude versleten klak’.

pet: freq. in het noorden van het Kleverlds., zeldz. Noord.Oostlb.; ook in Hoensbroek, Klimmen, Echt/Gebroek, Sint-Huibrechts-Lille en Boekend.

klak: freq. Weertlds., Horns en in Belg.Lb. behalve in het Centr.-Maaslds.; ook in Chèvremont, Beegden, Roermond, Maasniel, Maaseik, Lanklaar, Caberg en Venlo.

klakje (*klakske*): Neerpelt, Bocholt en Borlo.

muts: freq. Noord.Oostlb., Horns, Zuidgeld.Lb. en rond de stad Maastricht, verspr. Ripuar., Geullds. en in Haspengouw, zeldz. Zuid.Oostlb., Centr.Maaslds. en Dommelds.; ook in Laar, Weert, Bocholt, Bree, Houthalen, Kuringen, Loksbergen, Meijel en Maasbree.

klepmuts: Hushoven, Borgharen, Sint-Truiden en Hout-Blerick.

kleppenmuts (*klappenmuts*): Swalmen.

klep (ook *klipe*): Eupen, Boeket/Heisterstraat, Nederweert, Ospel, Houthalen, Halmaal en Sint-Truiden.

pats: freq. Oost.Zuidlb., Zuid.-Oostlb., Centr.Maaslds. en Trichterlds., zeldz. Noord.Oostlb.,

Horns en Zuidgeld.Lb.; ook in Bocholtz, Opglabbeek, Hoeselt en Sluizen.

pats met klep: Sittard.

kleppats: Puth.

kleppenpats: Amstenrade en Klimmen.

pots: verspr. Maaskemp. en Dommellds., zeldz. Beringerlds.; ook in Lanaken en Houthalen.

kips: freq. Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., zeldz. Noord.Oostlb. en Horns.

kiep: Gennep Wb. en in Vlodrop.

kap: freq. Ripuar. en Oostlb-Rip. overgg.; ook in Ulestraten en Afferden.

kalot (<fr.) (ook *klot*): Teuven, Sint-Geertruid, Mheer en Moelingen.

kalotje (<fr.) (*klotske*): Amby.

flat (*flet*): Mheer, Banholt en Gulpen.

koets: Beringen, Ulestraten en Heerlen.

PET MET BREDE KLEP

N 25 (1964) (059).

loerklak: verspr. Maaskemp., Bilzerlds. en Tongerlds.; ook in Schimmert, Neeritter, Neerpelt, Kaulille, Lummen, Paal, Leopoldsburg en Kwaadmechelen.

lonkklak: Zelem en Herk-de-Stad.

klepklak (ook *klipklak*): Lommel, Kermt en Velm.

klak met een grote klep (*klak me een grote klip*): Beverlo.

klak met zonneklep: Beverlo.

zonneklak: Opheers.

zonneklakje (*zonneklakske*): Opheers.

schippersklak: Donk (bij Herk-de-Stad).

zeemansklak: Zelem en Halen.

stropersklak: Vliermaal.

studentenklak: Halen.

grote klak: Beringen.

Hollandse klak: Opheers.

loerpats: Stevensweert en Mechelen-aan-de-Maas.

kleppats: Oirsbeek.

kleppenpats: Mechelen-aan-de-Maas en Klimmen.

pats met een grote klep: Klimmen.

studentenpats: Rotem.

loermuts: Swalmen.

klepmuts: Grathem.

bovenmuts: Haelen.

jockeymuts: Rothem.

kips: Oirlo en Sevenum.

PET MET OPSTAAND BOVENSTUK

N 25 (1964) (060a).

Een pet waarbij het gedeelte dat het hoofd bedekt hard is en rechtop staat zoals bij een hoed.

kepie: freq. in Haspengouw, verspr. Maaskemp., Dommellds. en Demerkemp.; ook in Teuven, Amstenrade, Maaseik, Rotem, Oost-Maarland, Opheers en Leopoldsburg.

keep: Roermond.

zijden klak (*zije klak*): verspr. Tongerlds.; ook in Weert, Tungleroy, Neeritter, Bree, Lanklaar, Hasselt, Beverlo, Paal, Opheers, Borgloon, Kwaadmechelen, Tessenderlo en Lommel.

zijden klakje (*zije klakske*): Brusstem.

klepklak (*klipklak*): Lummen en Spalbeek.

klak bet klep (*klak be klep*): Halen.

klak met stijve klep (*klak met stijf klep*): Opglabbeek.

stijve klak (*stijf klak*): Zolder en Kermt.

uniformklak: Beverlo.

zijden muts (*zije muts*): verspr. Noord.Oostlb. en Horns; ook in

Chèvremont, Maaseik, Borgharen
en Hout-Blerick.

boerenmuts: Herten (bij Roermond)
en Hasselt.

klepmuts: Sint-Truiden.

patsje (*patske*): Mechelen.

zijden patsje (*zije patske*): Oirsbeek
en Ulestraten.

zijden pats (*zije pats*): freq. Zuid.-
Oostlb. en aansluitend Centr.-
Maaslds.

boerenpats: Blerick, Munstergeleen
en Nuth/Aalbeek.

dienstpats: Einighausen.

officierspats: Rotem.

Pruisenpats: Puth.

zijden kips (*zije kips*): verspr.
Kleverlds.; ook in Panningen.

zijden kipsje (*zije kipsje*): Chèvremont.

zijden pet (*zije pet, zijen pet*):
Boekt/Heikant, Boekend en Ell.

zijden petje (*zijen petje*): Meijel.

boerenpetje: Meijel.

kap: Waubach.

boerenkap: Bocholtz.

zijden kap (*zije kap*): Mechelen.

zijden kapje (*zije kapje*): Mechelen.

zijden, een - (*een zije*): Boorseem en
Schimmert.

HALFHOGHE PET MET OPSTAAND BOVENSTUK

N 25 (1964) (060b).

Specifieke benamingen voor het half-
hoge model van de pet met opstaand
bovenstuk.

Voor Halen is ook de schertsende
benaming **kommetje** (*kommeke*)
opgetekend.

kepie: Ophoven, Rotem, Tongeren,
Kermt en Zelem.

lage kepie: zeldz. Bilzerlds. en
Tongerlds.; ook in Bocholt en
Opheers.

platte kepie: Maaseik.

lage zijden (*laag zijen, lage zijen*):
Sittard, Hoensbroek, Schimmert,
Weert, Lanklaar, Beverlo,
Borgloon, Blerick en Sevenum.

halve zijden (*half zijen, halve zijen,*
hauve zijen): Neeritter, Opheers
en Amstenrade.

lage klak (ook *laag klak*): Neer-
oeteren en Diepenbeek.

zijden klak (*zije klak*): Tessenderlo
en Weert.

lage zijden klak (*laag zije klak, lage*
zije klak): Kwaadmechelen,
Hasselt en Tongeren.

schippersklak: Halen en Donk (bij
Herk-de-Stad).

zijden muts (*zije muts*): Tegelen.

zijden mutsje (*zije mutsje*): Herten
(bij Roermond).

lage zijden muts (*laag zije muts*):
Grathem.

lage zijden pats (*laag zije pats*):
Klimmen.

halve zijden pats (*hauf zijen pats*):
Mechelen-aan-de-Maas.

kleine zijden kips: Oirlo.

lage pet (*laag pet*): Boekt/Heikant.

HOGHE PET MET OPSTAAND BOVENSTUK

N 25 (1964) (060c).

Specifieke namen voor het hoge
model van de pet met opstaand
bovenstuk.

kepie: Ophoven, Oost-Maarland,
Spalbeek, Kermt en Zelem.

hoge kepie (ook *hoog kepie*):
Bocholt, Maaseik, Val-Meer,
Zichen-Zussen-Bolder, Vliermaal,
Millen, Mal, Opheers en Borlo.

zijden, een - (*een zije*): Eisdén.

hoge zijden (*hoge zije, hoog zije*):
zeldz. Zuid.Oostlb.; ook in
Roermond, Maasniel, Weert,

Tungelroy, Lanklaar, Riksingen,
Beverlo, Opheers, Borgloon,
Lommel, Blerick, Boekend, Oirlo
en Sevenum.

hoge klak (ook *hoog klak*): Neer-
itter, Neeroeteren, Diepenbeek,
Zolder en Beverlo.

zijden klak (*zije klak*): Tessenderlo
en Weert.

hoge zijden klak (*hoge zijen klak*):
Hasselt.

hoge muts (*hoog muts*): Grote-
Spouwen.

zijden muts (*zije muts*): Tegelen.

hoge zijden muts (*hoge zijen muts*):
Grathem.

ruitersmuts: Herk-de-Stad.

hoge zijden pats (*hoge zijen pats*):
Klimmen.

hoge pet (ook *hoog pet*): Kwaad-
mechelen en Boekt/Heikant.

2.3 Mutsen

Het verschil tussen sommige mutstypes schuilt vaak in kleine nuances, heel wat begrippen in de onderstaande paragraaf leunen dicht bij elkaar aan. Bovendien kunnen sommige types van mutsen van plaats tot plaats lichtjes van elkaar verschillen. Sommige dialectwoorden als bijvoorbeeld **kornet** (<fr.) komen dan ook voor in meerdere lemma's. Het gebruik van specifieke dialectwoorden daarentegen is meestal wel lokaal beperkt. Zo komt **koof** hoofdzakelijk voor in het Brabants Limburgs en het Beringerlands. **Toer** wordt dan weer uitsluitend gebruikt in het Zuid-Gelders Limburgs en Kleverlands, en in enkele aangrenzende plaatsen als Echel en Baarlo. In het *Limburgs Idioticon* (Maasen en Goossens 1975) wordt **toer** overigens ook vermeld voor de Kempen en het Maasland in de betekenis "de plooiens van de muts die het gezicht omlijsten".

De terminologie van de mutsenmaakster wordt in deel II (Vaktaalwoordschat), aflevering 7: *Kleermaker; naaister; handspinner; handwever; touwslager en mutsenmaakster* behandeld. Naast enkele algemene begrippen komen daar ook lemma's met betrekking tot de materialen en versieringbenodigdheden, het onderhoud van de muts en bewerkingen en gereedschappen aan bod (zie WLD II.7, pag. 139-144).

MUTS: ALGEMEEN —————

Kaart 104, pag. 294

N 23 (1964) (add.), N 25 (1964) (023, add.),
N 26 (1964) (049), RND (020);
Boorse Wb. (079), Bree Wb. (305, 350), Diepenbeek Wb. (159, 185), Genk Wb. (204, 257),
Gronsveld Wb. (225, 299), Hamont Wl. (304, 369), Hamont-Achel Wb. (092), Hasselt Wb. (309, 361), Heerlen Wb.2 (367), Kerkrade Wb. (162, 200), Kortessem Wb. (315, 322), Lommel Wl. (246), Maastricht Wb. (272), Meerlo-Wanssum Wb. (202), Meeswijk Wl. (434), Meeuwen Wl. (154, 179), Niel-bij-St.Truiden Wl. (II.063, II.207), Roermond Wb. (189), Sint-Truiden Wb. (171), Sittard Wb. (253), Tongeren Wb. (362), Tungalroy Wb. (090), Uikhoven Wl. (132), Venlo Wb. (197), Weertlands Wb. (C4-006), Zonhoven Wb. (307, 368);
Niesten, P. (1942) (015).

Een hoofddekseel zonder klep of stijve rand, dat in verschillende materialen en vormen bestaat.

muts: freq. in heel Lb.
mutsje (ook *mutske*): Vorsen, Tongeren en Bocholtz.

pats: freq. Ripuar., Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb., Horns en Centr. Maaslds., zeldz. Noord.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Boeket/Heisterstraat, Neeroeteren, Caberg, Borgharen, Wijk, Vlijtingen, Vreeren, Eksel, Beverlo en Blerick.

ronde pats (*ron pats*): Hoensbroek.

pots: freq. Getelds., verspr. Maaskemp., Dommelds. en Demerkemp.; ook in Uikhoven, Maastricht, Eigenbilzen, Rosmeer, Hoeselt, Millen, Beverlo, Zeppeeren, Donk (bij Herk-de-Stad), Niel-bij-St.-Truiden, Leopoldsburg, Lommel en Venray.

potsje (*potske*): Bocholt, Bree, Grote-Spouwen, Diepenbeek en Vliermaal.

kips: freq. Kleverlds.; ook in Beringe, Helden/Everlo, Wessem, Grubbenvorst en Boekend.

kiep: Vlodrop.

kap: freq. Ripuar. en Oostlb-Rip. overgg.; ook in Siebengewald.

kalot (<fr.) (ook *kloet*): freq. Geullds.; ook in Moelingen, 's-Gravenvoeren en Lauw.

kalotje (<fr.) (*kalotsje, klotje*): Hout-Blerick, Amstenrade en Mal.
klots: zeldz. Zuid.Oostlb.; ook in Stein, Maastricht en Wijk.
klots (*klats*): Wijk.
koets: Kerkrade, Sittard, Ulestraten en Mechelen-aan-de-Maas.
klak: Beringen, Weert en Ophoven.
pulver: Tongeren.

BARET

N 25 (1964) (025), ZND 16 (1934) (012 add.);
 Gronsveld Wb. (032), Hamont Wl. (122), Hamont-Achel Wb. (035), Heerlen Wb.2 (278, 292), Maastricht Wb. (020, 045), Meerlo-Wanssum Wb. (218), Meeswijk Wl. (112), Meeuwen Wl. (021), Roermond Wb. (019), Sittard Wb. (030, 428), Tongeren Wb. (059), Weertlands Wb. (C4-002);
 Bettens, A. (1954) (032), Celis, A. (1975) (048, 049, 051), Schoels, A. (1947) (028).

Een van boven platte muts, ofwel rond, ofwel met vier hoeken bovenaan. Dit type muts wordt gedragen door militairen, maar ook door rechters en professoren in combinatie met de toga.
 Voor Eksel is ook de schertsende benaming **vlaaischotel** opgetekend.

baret (<fr.) (ook *beret*): freq. in heel Lb.
baretmuts (<fr.): Opheers.
béret (fr.) (*bere, bre*): freq. Bilzerlds., Tongerlds. en Truierlds.; ook in Teuven, Eisden, Mechelen-aan-de-Maas en Kermt.
béretje (<fr.) (*béreke*): Hechtel.
pats: freq. Noord.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Puth, Ittervoort en Eijsden.
patsje (*patske*): Opglabbeek.
pots: Lommel, Boekt/Heikant en Romershoven.
klots: verspr. Trichterlds.; ook in Schimmert.

floets (ook *floes, flots*): zeldz. Zuid.-Oostlb.; ook in Boeket/Heisterstraat, Weert, Grathem, Bree, Neeroeteren, Eisden, Rosmeer, Achel, Hamont en Beverlo.
flat (ook *flet*): Klimmen, Mheer, Eigenbilzen en Beringen.
muts: Bocholtz, Posterholt, Aldeneik en Wintershoven.
muts bet kwispel (*muts be kwepsel*): Opheers.
pomponmuts (<fr.): Millen.
blauwe muts (*blaaf muts*): Kwaadmechelen.
Franse muts: Puth.
kwartiermuts: Borgharen.
toque (fr.): Sittard Wb.

MUTS MET POMPON

N 25 (1964) (027a);

muts: zeldz. Zuid.Oostlb.; ook in Waubach, Mechelen, Baarlo, Posterholt, Boeket/Heisterstraat, Neeritter, Ophoven, Eijsden, Oost-Maarland, Hoeselt, Mal, Achel, Kaulille, Zolder, Hasselt, Beringen, Blerick, Meijel en Sevenum.
mutsje (*mutske*): Rotem.
kaboutermuts: Meerssen, Ittervoort, Stokkem, Eisden, Kermt, Velm, Lommel en Horst.
kaboutermutsje (*kaboutermutske*): Beverlo.
kindermuts: Herk-de-Stad.
flochemuts (<fr.) (*floesmuts, floezemuts*): Brunssum, Hoensbroek en Valkenburg.
puntmuts met floche (fr.): Bocholtz.
pomponmuts (<fr.): Maastricht, Donk (bij Herk-de-Stad), Zelem en Halen.
poesmuts: Hoensbroek.
poezenmuts: Swalmen.
kwastmuts: Grote-Spouwen.
kwispelmuts (*kwepselmuts*): Vliermaal.

alpenmuts met kwispel: Riksingén.
alpenmuts: Kwaadmechelen.
hoge muts (*hoog muts*): Munstergeleen.
pots: Eigenbilzen, Lummen, Hasselt en Zelem.
pots met poes: Bree.
kap: Herten (bij Roermond).
kapoets (*kaboets*): Kerkrade.
perenmuts: Borlo.
slaapmuts: Halen en Oirsbeek.
turkmuts: Hechtel.

IJSMUTS

N 25 (1964) (026, 027a, 029);
 Meijel Wb. (068), Roermond Wb. (111),
 Sittard Wb. (148).

Een ruigharige wollen muts die in de winter door schaatsers wordt gedragen.

ijsmuts: freq. in Nl.Lb. en grensgebied, verspr. Maaskemp. en Bilzerlds.; ook in Millen, Kermt, Herk-de-Stad, Borlo, Leopoldsburg en Halen.
wintermuts: Waubach, Jabeek, Ulestraten, Bree, Rotem, Borgharen, Mal, Opheers, Velm en Sint-Truiden.
sneeuwmuts: Opheers, Hasselt en Klimmen.
vriesmuts: Kwaadmechelen en Halen.
schaatsmuts: Neeroeteren.
berenmuts: Bree, Mechelen-aan-de-Maas, Rosmeer, Hoeselt, Tongeren, Spalbeek, Beringen en Borgloon.
apenmuts: Eksel.
poldermuts: Vliermaal.
bivakmuts: Stokkem, Donk (bij Herk-de-Stad), Zelem en Halen.
passe-montagne (fr.) (*pasmontang*): Brustem.
ijspots: Beringen.
winterpots: Kaulille.

vriespots: Eigenbilzen.
schaatspots: Bocholt.
sneeuwhoedje (*sneeuwhoedsje*): Borgloon.

GEBREIDE WOLLEN MUTS

N 25 (1964) (026, 027a, 038, add.);
 Valkenburg Wb. (181), Weertlands Wb. (C4-008).

wollen muts: verspr. in heel Lb.
wollen mutsje (*wollen mutske*): Tongeren.
gebreide muts: Jabeek, Puth, Weert, Wijk en Oirlo.
gestrikte muts: Chèvremont, Teuven, Nunhem, Hoensbroek, Schimmert, Maasbracht, Eisdén, Boekt/Heikant, Hasselt, Beverlo, Opheers en Sint-Truiden.
gestrikt mutsje (*gestrikt mutske*): Borgloon.
gestrokken muts: Eksel en Lummen.
breimuts: Leopoldsburg.
strikmuts: Schimmert.
strikkenmuts: Boekt/Heikant.
poldermuts (ook *paldermuts*, *pollermuts*): Ulestraten, Schimmert, Boeket/Heisterstraat, Weert, Val-Meer, Zichen-Zussen-Bolder, Tongeren, Spalbeek, Hasselt, Opheers, Vliermaal, Borgloon, Herk-de-Stad en Sint-Truiden.
trekmuts: Valkenburg en Klimmen.
wintermuts: Rotem, Grote-Spouwen en Mechelen.
kapmuts: Meijel.
kapotmuts (<fr.): Nuth/Aalbeek.
kapoets (*kapots*): Einighausen.
kornet (<fr.): Boekt/Heikant.
kornetje (<fr.) (*kornetteke*): Beringen.
velours (fr.) **muts** (*floere muts*): Ulestraten.
wollen pots: Eigenbilzen.
wollen met: Kermt.
gestrikte met: Diepenbeek.

BIVAKMUTS

N 25 (1964) (062a, add.);
Hamont Wl. (049), Sint-Truiden Wb. (189),
Tongeren Wb. (452);
Bettens, A. (1954) (096).

Een lange wollen of katoenen muts die tot onder de kin doorloopt. Er bestaan verschillende modellen. Soms wordt het hele gezicht bedekt behalve de ogen, maar soms worden ook de neus en de mond vrijgelaten. Bij sommige bivakmutsen, vooral degene die door kinderen worden gedragen, blijft het hele gezicht vrij.

bivakmuts: alg. in Nl.Lb., Maas-kemp., Centr.Maaslds., Dommellds., Demerkemp. en Beringerlds.; ook in Diepenbeek, Romershoven, Herk-de-Stad en Zelem.
bakfietsmuts: Ittervoort.
apenmuts: Eksel.
berenmuts: verspr. Tongerlds.; ook in Swalmen, Ulestraten, Maastricht, Kanne, Val-Meer, Zichen-Zussen-Bolder, Borgloon en Herk-de-Stad.
ijsberenmuts: Sevenum.
ijsmuts: Reuver, Roermond, Herten (bij Roermond), Maastricht, Eijsden, Herk-de-Stad en Blerick.
vriesmuts: Kwaadmechelen.
windmuts: Grathem.
wintermuts: Teuven, Ophoven, Vliermaal en Kermt.
toe wollen muts: Ulestraten.
kousenmuts: Valkenburg.
oormuts: Hasselt.
vliegersmuts: Spalbeek.
pulvermuts: Tongeren Wb.
bivak: Tessenderlo, Rosmeer en Schimmert.
bivakpots: Lommel.
vriespots: Kwaadmechelen.
passe-montagne (fr.) (ook *pasmontang*): verspr. Truierlds.; ook in Maaseik, Kanne, Hasselt, Opheers en Zelem.

cagoule (fr.): Leopoldsburg, Sint-Truiden en Hasselt.
capeline (fr.): Halen.
kap: Hout-Blerick.
lindberghkap: Meeressen.
kapoets (ook *klaboets*): Sittard en Hoensbroek.
kaproen: Paal.
oorwarmer: Puth.
winterkalot (<fr.): Teuven.

LEREN MUTS DIE ONDER DE KIN WORDT GESLOTEN

N 25 (1964) (062b).

Een muts (of pet) die de vorm heeft van een bivakmuts, maar gemaakt is uit leer en die met een knoop onder de kin wordt gesloten. De benaming **lindberghmuts** verwijst naar Charles Augustus Lindbergh (1902-1974), een beroemd vliegenier uit de twintigste eeuw.

leren muts: verspr. Oostlb., Centr.Lb. en Demerkemp.; ook in Waubach, Beringen, Sint-Truiden, Leopoldsburg, Halen en Oirlo.
toe leren muts: Ulestraten.
klepmuts (ook *klapmuts*): Maas-tricht, Hoeselt, Borgloon en Kwaadmechelen.
muts met kleppen: Hoensbroek.
leren muts bet oorkleppen (*leren muts be oorkleppen*): Opheers.
muts bet oorlappen (*muts be oorlappen*): Borlo.
oormuts: Vliermaal.
motormuts: Munstergeleen, Schimmert, Klimmen, Tungelroy en Ell.
leren motormuts: Puth.
vliegermuts: Maastricht.
vliegersmuts: Eisdien.
vliegeniersmuts: Eksel en Riksingien.
tuffersmuts: Eksel.
bivak: Rosmeer.

bivakmuts: Tegelen, Baarlo, Bree en Herk-de-Stad.
leren bivakmuts: Bree en Lanklaar.
lindberghmuts: Nuth/Aalbeek.
berenmuts: Ulestraten.
leren berenmuts: Swalmen.
warme muts (*warm muts*): Teuven.
leren pots: Opglabbeek en Zelem.
leren pats: Einighausen en Stein.
leren motorpats: Puth.
leren klak: Zolder.
leren klak met oorlappen: Riksingen.
oorklak: Tessenderlo.
kleplak: Spalbeek.
leren kap: Waubach.
zotskap: Bocholtz.
motorkap: Hoensbroek.
motorklep: Hout-Blerick.
leren helm: Meerssen.
leren koets: Eisden.

ALPINOMUTS

N 25 (1964) (024), RND (020 add.), ZND 16 (1934) (012 add.);
 Diepenbeek Wb. (027), Gronsveld Wb. (008), Hasselt Wb. (046), Kerkrade Wb. (162), Maastricht Wb. (011), Meeswijk Wl. (030), Meijel Wb. (068), Sint-Truiden Wb. (046), Venlo Wb. (240), Weertlands Wb. (C4-007).

Een platte ronde mannenmuts uit vilt, die vaak gekenmerkt wordt door een rechtopstaand pinnetje in het midden.

alpin (fr.): freq. Centr.Maaslds., verspr. Tongerlds.; ook in Bree, Eijsden, Achel, Neerpelt, Hasselt, Beringen, Opheers, Borgloon, Brustem, Borlo en Vorsen.
béret alpin (<fr.): Leopoldsburg.
alpintje (<fr.) (*alpinke*): Maastricht, Neerharen, Diepenbeek, Vliermaal, Hechtel, Hasselt en Sint-Truiden.
alpien: Roermond, Weert, Grathem, Stevensweert, Bocholt, Lanklaar, Horst en Meijel.

alpienje (*alpieneke, alpienke, alpiensje*): Roermond, Munstergeleen, Ulestraten en Maastricht.
alpino (it.): Bleijerheide, Haelen, Posterholt, Schinveld, Rothem, Klimmen, Weert, Ell, Neeritter en Oirlo.
pats: verspr. Zuid.Oostlb., Horns en Centr.Maaslds.; ook in Roermond, Swalmen, Weert, Neeroeteren, Wijk, Venlo, Oirlo en Sevenum.
patsje (*patske*): Amstenrade, Hoensbroek, Boeket/Heisterstraat en Opglabbeek.
alpinopats (<it.): Jabeek, Schinveld, Hoensbroek en Kerensheide.
alpinopatsje (<it.) (*alpinopatske*): Valkenburg en Waubach.
alpienenpats: Beek.
alpienenpatsje: Einighausen en Limbricht.
alpienpatsje (*alpienpatske*): Maasniel.
pots: Bree, Hoeselt, Achel, Paal, Beringen, Kwaadmechelen, Zelem en Lommel.
blauwe pots (*blauw pots*): Bree.
potsje (*potske*): Lummen en Borgloon.
rattenpotsje (*rattenpotske*): Boekt/Heikant.
muts: Hoensbroek, Tungelroy, Aldeneik, Wintershoven, Tongeren, Kermt en Herk-de-Stad.
alpenmuts: freq. Bilzerlds.; ook in Niel-bij-As, Genk, Romershoven, Millen, Neerpelt, Spalbeek, Heppen, Beverlo, Opheers, Velm, Kwaadmechelen en Halen.
alpenmutsje (*alpenmutske*): Tessenderlo en Susteren.
alpinmuts (<fr.): Ophoven.
alpinmutsje (<fr.) (*alpinmutske*): Tongeren.
alpinomuts (<it.): Tegelen, Sittard, Hoensbroek en Bree.
alpinomutsje (<it.) (*alpinomutske*): Reuver, Herten (bij Roermond), Hoensbroek, Gronsveld, Mheer en Maastricht.

pinomuts: Nuth/Aalbeek.
pinmuts: Schimmert.
pielemuts: Chèvremont.
pielemutsje (*pielemutske*): Maas-
 tricht, Caberg en Wijk.
perenmuts: Sint-Truiden.
polkamuts: Egchel en Baarlo.
sjimmiemuts: Venlo.
sjimmiemutsje (*sjimmiemutske*):
 Hout-Blerick.
Belgische muts (*belsje muts*):
 Bocholtz.
Belgisch mutsje (*belsj mutske*):
 Klimmen.
Belgisch koetsje (*belsj koetsje*):
 Kerkrade en Bleijerheide.
petje: Boekend.
alpinopetje (<it.): Blerick en
 Boekend.
sjakiepetje: Haelen.
kapje (*kapke*): Mechelen.
alpinkapje (<fr.) (*alpinkapke*):
 Eupen.
blauw kapje: Bocholtz.
hoedje (*hoetske*): Beringen.
tirolerhoedje (*tirolerhoedsje*):
 Vliermaal.
kalotje (<fr.) (ook *klotje*, *klotske*):
 Nunhem, Puth, Borgharen, Oost-
 Maarland en Meijel.
baret (<fr.): Tungelroy en Meerssen.
bonnet (<fr.): Hasselt en Teuven.

PUNTMUTS

N 25 (1964) (027a, 044, add.);
 Roermond Wb. (222), Valkenburg Wb. (179);
 Beenen, P. (1973) (206).

Een muts of kap die achteraan spits
 toeloopt.

puntmuts: freq. Zuid.Oostlb. en
 Centr.Maaslds., verspr. Horns,
 Trichterlds, Bilzerlds., Dom-
 mellds., Demerkemp., Berin-
 gerlds., Truierlds., Zuidgeld.Lb. en
 Kleverlds.; ook in Bocholtz,
 Roermond, Herten (bij Roer-

mond), Weert, Bocholt, Millen en
 Leopoldsburg.

puntmutsje (*puntmutske*): Neeritter.

pinmuts: zeldz. Noord.Oostlb.; ook
 in Ell, Maasbracht, Millen,
 Hechtel, Kwaadmechelen en
 Zelem.

pinnenmuts: verspr. Brab.Lb. en
 Lommels; ook in Rosmeer,
 Romershoven, Eksel, Lummen en
 Donk (bij Herk-de-Stad).

pinnenmutsje (*pinnenmutske*):
 Halen.

pinnetjesmuts (*pinnekesmuts*): Spal-
 beek.

tuit (ook *teut*): Rothem, Valkenburg
 en Klimmen.

tuitel: Klimmen.

tuitmuts (ook *teutmuts*): Sint-
 Truiden, Hasselt en Diepenbeek.

tipmuts (*tupmuts*): Vliermaal.

topmuts: Brustem.

spitsmuts: Grathem.

muts met spitse punt: Meerssen.

mantelmutsje (*mantelmutske*):
 Beverlo.

kap: Waubach, Riksingen, Hechtel
 en Lommel.

kapje (*kapke*): Swalmen, Bree,
 Rotem, Tongeren, Beverlo, Velm
 en Hout-Blerick.

begijntje (*begijnke*): Borgloon.

BINNENSHUISMUTSJE VOOR BEJAARDE MANNEN

N 25 (1964) (061b);
 Maastricht Wb. (171), Meijel Wb. (068),
 Roermond Wb. (121), Sittard Wb. (165),
 Tongeren Wb. (241, 252).

Een mutsje met een opstaande wand
 en een platte bovenkant, dat vaak
 binnenshuis gedragen werd door
 bejaarde mannen.

Voor Beringen is ook de schertsende
 benaming **vetkommetje** (*vetkomme-
 ke*) opgetekend.

kalot (<fr.): Sittard, Neeritter, Urmond, Maastricht, Tongeren, Kermt, Hasselt en Paal.
kalotje (<fr.) (ook *kalotsje*, *kalotske*, *kalotteke*, *klotje*, *klotske*): freq. Zuid.Oostlb., verspr. in overig Lb.
bonnetje (<fr.): Weert.
bonnet grec (fr.): Beringen en Sint-Truiden.
bonnet grece (<fr.) (*bonnet grece-ske*): Halen.
mutsje (*mutske*): Rotem, Sittard en Mal.
astrakan mutsje (*astrakan mutske*): Leopoldsburg.
ronde muts (*ron muts*): Teuven.
kostersmuts: Hasselt.
pots: Bree en Halen.
potsje (*potske*): Eigenbilzen.
peetjespotsje (*peekesspotske*): Zelem.
kleppats: Mechelen-aan-de-Maas.
klakje (*klakske*): Wintershoven en Grote-Spouwen.
huisklak: Lanklaar.
lunet (<fr.): Lummen.

ONDERMUTS

N 25 (1964) (037), N 26 (1964) (048), N 61 (1973) (003);
 Limburgs Id. (079), Meerlo-Wanssum Wb. (298), Meijel Wb. (052).

Het zwarte mutsje dat onder de witte poffermuts wordt gedragen. De zwarte ondermuts diende om de muts langer schoon en beter in vorm te houden en om de fijne kant beter uit te doen komen tegen een donkere achtergrond. Het Limburgs Id. vermeldt ook **fui-kenmuts** in de betekenis van ‘ondermet, mutske van katoen’ voor het gehucht Weert.

ondermuts: freq. in Nl.Lb.; ook in Bree, Rotem, Eisden, Grote-Spouwen, Mal, Beringen, Sint-Truiden, Borlo en Leopoldsburg.

ondermutsje (*ondermutske*): Beek, Hoensbroek, Tungalroy en Meijel.
mutsje (*mutske*): Tessenderlo, Leuken en Romershoven.
neepmutsje (*neepmutske*): Neeritter.
zijden mutsje (*zije mutske*): Boek-end.
gespannen muts: Diepenbeek.
kalot (<fr.): Ell.
kalotje (<fr.) (ook *kalotsje*): Geistingen en Maaseik.
koofje (*koofke*): Beverlo.
kornet (<fr.): Neer.
kornetje (<fr.): Meijel.
met: Opheers.
metje (*metteke*): Zolder.
netje (*netsje*): Riksingén.
haarnetje: Tungalroy.
potsje (*potske*): Vliermaal.
onderpots: Halen.
nevelskapje (*nevelskapke*): Thorn, Wolder/Oud-Vroenhoven en Maastricht.

WITTE KANTEN MUTS ZONDER SIERKRANS

N 25 (1964) (030c).
 Meijel Wb. (069).

Een vrouwenmuts zonder poffer die door de week gedragen werd. Sommige minder begoede vrouwen droegen die muts ook op zondag.

muts: Panningen, Jabeek, Hoensbroek, Bocholt, Diepenbeek, Romershoven, Mal, Hechtel, Opheers en Lommel.
alledaagse muts: Bree.
werkdaagse muts (*werdaagse muts*): Vliermaal.
weekse muts: Grathem.
werkmuts: Kwaadmechelen.
kwade muts (*kwaai muts*): Kermt.
boerenmuts: Reuver.
floddermuts: Leopoldsburg.
kapmuts: Eigenbilzen.

knipmuts: Oirlo.
kruinmuts: Hasselt.
trekmuts: Beverlo.
vleugermuts: Opheers.
kap: Waubach.
kapotje (<fr.) (*kapotsje*): Schimmert.
kornet (<fr.): Borgloon.
kornetje (<fr.): Meijel Wb.
doek: Herk-de-Stad.

WITTE KANTEN MUTS WAAROP EEN SIERKRANS WERD GEDRAGEN

N 25 (1964) (030a, 037).

Voor Beringen is ook de schertsende benaming **bijenkorf** voor 'een muts met kant in de vorm van honingraten' opgetekend.

kanten muts: Teuven, Schimmert, Maasbracht, Bree, Genk, Rotem, Rosmeer, Diepenbeek, Romershoven, Wintershoven, Opheers en Lommel.

kanten mutsje (*kanten mutske*): Hechtel.

kantje: Swalmen.

poffer: Neeritter, Hoeselt, Blerick en Meijel.

poffermuts: Herten (bij Roermond), Ittervoort, Tongeren en Oirlo.

pof: Horst.

pofmuts: Zelem, Spalbeek en Grote-Spouwen.

krulmuts (ook *krolmuts*): Waubach, Stevensweert, Bocholt, Bree, Eisdén, Neerpelt, Hasselt en Lommel.

krullenmuts (*krollenmuts*): Hoensbroek.

frulmuts: Beringen, Sint-Truiden en Borlo.

frullenmuts: Leopoldsburg en Borlo.

frulletjesmuts (*frullekesmuts*): Lummen en Borgloon.

frutseltjesmuts (*frutselkesmuts*): Eksel.

froezelmuts: Waubach, Mechelen-aan-de-Maas, Hasselt, Horst en Meijel.

kroezelmuts: verspr. Bilzerlds.; ook in Munstergeleen, Schimmert, Grathem en Mal.

gekroezelde muts: Kermt.

muts: verspr. Kleverlds.; ook in Susteren en Opheers.

mutsje (*mutske*): Opglabbeek.

bovenmuts: Nunhem.

ondermuts: Egchel.

slaapmuts: Herk-de-Stad, Mechelen-aan-de-Maas en Rekem.

moedertjesmuts (*moederkesmuts*): Beverlo.

kapmuts: Kwaadmechelen.

kermismuts: Vliermaal.

knipmuts: Oirlo.

pijjesmuts: Beringen.

poldermuts: Weert.

witte muts: Beverlo.

Brabantse muts: Tungelroy.

Veghelse muts: Achel.

toer: Venray en Hout-Blerick.

kaproen (*kapruin*): Kwaadmechelen.

kornet (<fr.): Halen, Herk-de-Stad en Brustem.

capeline (fr.): Hechtel.

WITTE MUTS MET SIER- KRANS EN AFHANGENDE LINTEN

N 25 (1964) (032a, 048h);

Meerlo-Wanssum Wb. (290), Meijel Wb.

(071), Tungelroy Wb. (090), Venlo Wb. (259).

Een grote witte vrouwenmuts waarop een dikke hoefijzervormige krans met afhangende linten wordt gedragen.

poffer: Meijel, Blerick en Tungelroy.

poffermuts: Weert.

pofmuts: Nuth/Aalbeek, Eigenbilzen en Valkenburg.

krulmuts (ook *krolmuts*): Waubach, Sittard, Jabeek, Hoensbroek,

Bocholt, Val-Meer, Zichen-Zussen-Bolder en Kermt.

krullenmuts (*krollenmuts*): Sint-Truiden en Borgloon.

frulmuts: Grathem, Neerpelt, Beringen, Opheers en Herk-de-Stad.

froezelmuts: Riksingén.

Bredase muts: Achel.

Brabantse muts: Lommel.

Hollandse muts: Lommel.

Hollandse hul: Beverlo.

nepenmutsje (*nepenmutske*): Leopoldsburg.

grote muts: Borlo, Mal en Teuven.

witte muts met lint: Oirlo.

's zondagsmuts (*'s zondesmuts*): Schimmert.

boerenmuts: Panningen en Reuver.

huivenmuts: Nunhem.

trekmuts: Tessenderlo.

knipmuts: Sint-Truiden.

knipmuts met een toer: Horst.

toer: verspr. Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Egchel en Baarlo.

boertoer: Oirlo.

boerenhof: Venlo.

pothof: Vliermaal.

huifkar: Panningen.

huivenkar: Kwaadmechelen.

WITTE MUTS MET LINTEN

N 25 (1964) (031a).

kornet (<fr.) (ook *krenet*): Neeroeteren, Zichen-Zussen-Bolder, Tongeren, Achel en Velm.

kornetje (<fr.): Meijel.

slaapmuts: Oirsbeek, Klimmen, Neeroeteren, Neerharen, Vliermaal en Herk-de-Stad.

slaapmoeder: Brustem.

moedertje (*moederke*): Borgloon.

toer: Oirlo en Boekend.

lintenmuts (ook *lintermuts*): Leopoldsburg en Bocholt.

lintjesmuts (ook *lintjesmuts*):

Grathem en Eigenbilzen.

muts bet linten (*muts be linten*):

Opheers.

plooimuts: Hoensbroek.

plooienmuts: Rotem.

plissémuts (<fr.): Rotem.

pijpenmuts: Tessenderlo.

strikmuts: Bree.

trekmuts: Paal.

babymuts: Borlo.

Kempense muts: Hasselt.

Hollands mutsje: Lummen.

kanten mutsje (*kanten mutske*):

Meijel.

koof: Halen.

met: Lummen en Diepenbeek.

pothof: Vliermaal en Riksingén.

WITTE MUTS MET EEN STRIK ONDER DE KIN

N 25 (1964) (034).

In Bree heeft een **pijjesmuts** een gepijpte rand en ze wordt ook onder de kin gebonden.

kornet (<fr.): Val-Meer, Zichen-Zussen-Bolder, Diepenbeek, Lummen, Beverlo, Velm, Borlo, Zelem en Halen.

kornetje (<fr.) (ook *korneke*, *kornetsje*, *kornetteke*): freq. Zuid-Oostlb., Horns en Centr.Maaslds., verspr. Demerkemp., Beringerlds., Lonerlds. en Truierlds.; ook in Roermond, Weert, Vliermaal, Tessenderlo, Lommel en Meijel.

kornetmuts (<fr.): Panningen.

slaapmuts: Bree, Eigenbilzen en Riksingén.

slaapmutsje (*slaapmutske*): Opglabbeek en Tongeren.

ga-mutsje (*ga-mutske*): Eijsden.

koofje (*koofke*): Beringen.

met: Boekt/Heikant en Lummen.

MEISJESMUTS MET AFHANGENDE STROOK

N 25 (1964) (040);
Schoels, A. (1947) (035).

Een nauw om het hoofd sluitende muts gedragen door jonge meisjes, met een afhangende strook die de nek en de schouders bedekt.

kapmuts: verspr. Zuid.Oostlb. en Horns; ook in Waubach, Mechelen, Nunhem, Bocholt, Neeroeteren, Rotem, Mechelen-aan-de-Maas, Eigenbilzen, Millen, Neerpelt, Kaulille, Hasselt, Borgloon, Velm, Sint-Truiden, Kwaadmechelen, Meijel en Sevenum.

capeline (fr.): freq. Centr.Maaslds., verspr. in Haspengouw; ook in Schimmert, Bree, Neerharen, Hasselt, Beverlo, Tessengerlo en Lommel.

kap: Neeritter, Opheers en Tongeren.

kapje (*kapke*): Zelem.

kaper: Oirlo.

kapertje: Meijel en Swalmen.

mutsjesmuts (*mutskesmuts*): Boekt/Heikant.

strikkenmuts: Vliermaal.

plag (*plak*): Puth.

WITTE MUTS MET FIJNE PLOOIEN OM HET VOOR- HOOFD EN EEN AFHAN- GEND STROOKJE

N 25 (1964) (033a, 036b);
Kerkrade Wb. (169).

Een witte vrouwenmuts met fijne plooien om het voorhoofd en een afhangend strookje achteraan.

In Maasbracht heeft een **neepjesmuts** volgens de informant geen afhangend strookje.

neepjesmuts (ook *neepkesmuts*):

Tegelen, Neeritter, Mechelen-aan-de-Maas, Rekem en Kwaadmechelen.

neepmuts: Grathem.

pijpenmuts: Eigenbilzen.

pijpenmutsje (*pijpenmutske*):

Opglabbeek en Rotem.

pijjesmuts (*pijkesmuts*): Beringen, Opheers en Hasselt.

ploomimuts: Opheers.

plooimuts met gordijnen: Bree.

gordijnenmuts: Bree.

krullenmuts (*krollenmuts*): Kerkrade.

sjaalmuts: Herk-de-Stad.

slaapmuts: Hoeselt, Riksinghen, Sint-Truiden en Lommel.

slaapmutsje (*slaapmutske*): Urmond.

vleugelmutsje (*vleugelmutske*): Horst.

boerenmuts: Schimmert.

Brabantse muts: Lommel.

met: Boekt/Heikant, Lummen, Beringen en Zelem.

slaapmet: Diepenbeek.

moeder: Borgloon.

slaapmoeder: Brustem.

koof: Beverlo.

slaapkoof: Halen.

pijjeskoof (*pijjeskoof*): Tessengerlo.

witte koof: Kwaadmechelen.

kornet (<fr.): Halen, Kermt en Velm.

kornetje (<fr.) (*korneke, kornetsje, kornetteke*): Zelem, Halen en Donk (bij Herk-de-Stad).

capeline (fr.): Wintershoven.

capelinetje (<fr.) (*kaplieneke*): Hasselt en Borgloon.

gebrodeerd kapje (*gebrodeerd kapke*): Vliermaal.

NEVELSLINNEN MUTSJE MET PLOOIENRAND EN KINBANDEN

N 25 (1964) (035);
Maastricht Wb. (281), Roermond Wb. (195),
Sittard Wb. (262), Valkenburg Wb. (126).

Voor Diepenbeek is ook de schertsende benaming **pakket bet wafeltjes** (*pakei be weffelkes*) opgetekend.

nevelskap: Grathem.

nevelskapje (*evenskapke, nevelskapke*): zeldz. Zuid.Oostlb. en Trichterlds.; ook in Roermond, Herten (bij Roermond), Bocholt en Eisden.

nevelkapje (*nevelkapke*): Neerpelt en Kermt.

kanten kapje (*kanten kapke*): Herkede-Stad.

kapje (*kapke*): Schimmert, Vliermaal, Mal en Opheers.

kapje voor te knopen (*kapke voor te knopen*): Eksel.

met: Boekt/Heikant, Lummen, Zelem en Halen.

metje (*metteke*): Beringen.

slaapmet: Boekt/Heikant en Hasselt.

slaapmuts: Bree, Kerensheide, Hoeselt, Tongeren, Kermt, Sint-Truiden, Borlo en Lommel.

neepjesmuts (*neepkesmuts*): Neeritter.

plooienmutsje: Opglabbeek en Rotem.

tuitenmutsje (*tuitenmutske*): Eigenbilzen.

begijnenmutsje (*begijnenmutske*): Riksingen.

kanten mutsje (*kanten mutske*): Rothem.

neveldoeksen muts (*nebeldookse muts*): Horst.

muts met een vallinkje (*muts me een vallingske*): Lommel.

nevellapje (*nevellapke*): Leopoldsburg.

nevelslip: Zichen-Zussen-Bolder.

koof: Halen.

koofje (*koofke*): Kwaadmechelen.

moeder: Borgloon.

kornetje (<fr.) **bet kant** (*korneke be kant*): Opheers.

ZWARTE GEVEDERDE MUTS MET KINBANDEN

N 25 (1964) (039b).

kornet (<fr.): freq. Demerkemp. en Truierlds.; ook in Egchel, Nunhem, Oirsbeek, Schimmert, Tungalroy, Ell, Neeroeteren, Kerensheide, Diepenbeek, Paal, Opheers, Kwaadmechelen, Halen en Oirlo.

muts met een pluim: Beverlo.

pluimemuts: Neerpelt en Eigenbilzen.

verenmuts: Grathem.

platenmuts: Rotem.

bruidsmuts: Halen.

maagdjesmuts (*megjesmuts*): Oirlo.

's zondagse muts: Bree.

's zondagsmuts (*'s zondesmuts*): Grote-Spouwen.

Turkse muts: Bree.

wollen baretmuts (<fr.): Opheers.

kapthoedje (<fr.): Horst.

kapotje (<fr.): Neeritter.

toquetje (<fr.) (*tokske*): Lanklaar.

bros: Spalbeek.

ZWARTE MEISJESMUTS MET INGEWERKTE BLOEMEN

N 25 (1964) (039a);

Niel-bij-St. Truiden Wl. (I.610), Tungalroy

Wb. (090), Weertlands Wb. (C4-004);

Schoels, A. (1947) (043).

Zwarte muts met ingewerkte bloemen aan de voorkant en linten op de rug.

kornet (<fr.): freq. Truierlds.; ook in Weert, Tungalroy, Kerensheide, Beringen, Wellen en Halen.

zwarte kornet (<fr.): Tungalroy, Boekt/Heikant, Hasselt, Paal, Borgloon, Borlo, Kwaadmechelen en Zelem.

zwart kornetje (<fr.) (*zwart kornetsje*): Kermt.

kornetmuts (<fr.): Oirlo.

zwarte kornetmuts (<fr.): Sint-Truiden.

wollen muts: Herten (bij Roermond) en Klimmen.

goede muts (*goei muts*): Opglabbeek en Diepenbeek.

's zondagse muts (*'s zondese muts*): Ell.

's zondagsmuts (*'s zondesmuts*): Rotem.

capeline (fr.): Tessengerlo.

kapmuts: Grathem.

kapot (<fr.): Oirlo.

kapoets: Oirsbeek.

potsmuts: Oirsbeek.

2.4 Onderdelen en toebehoren

DEUK IN EEN HOED

Kaart 105, pag. 296

N 25 (1964) (051a), ZND 33 (1940) (026), ZND m (Claessens, Godelaine, Houben, Michiels); Boorse Wb. (079), Meeswijk Wl. (160, 184), Meeuwen Wl. (050), Roermond Wb. (061), Sittard Wb. (102), Weertlands Wb. (C4-002).

Een plaats waar de stof van de hoed ingedeukt is, een bluts in de hoed. In Weert Wb. en Sittard Wb. is een **fuik** een 'deuk in een gleufhoed'.

deuk: verspr. Maaskemp., Dommellds., Demerkemp., Beringerlds. en Brab.Lb., zeldz. Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Heerlen, Roermond, Maasniel, Weert, Maastricht, Rosmeer, Velm, Sint-Truiden, Lommel, Hout-Blerick en Meijel.

bluts: freq. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg., Zuid.Oostlb., Centr.-Maaslds., Trichterlds., Bilzerlds. en in het zuiden van het Tongerlds., Lonerlds. en Truierlds.; ook in Genk, Kaulille, Kuringen, Hasselt, Paal, Leopoldsburg en Kwaadmechelen.

buts: freq. Dommellds.; ook in Hechtel, Heppen, Paal, Kwaadmechelen, Tessengerlo en Lommel.

nuts: freq. Demerkemp., Beringerlds., Getelds. en in het noorden van het Tongerlds., Lonerlds. en Truierlds.; ook in Genk.

dumpel: freq. Noord.Oostlb., Weertlds., Horns, Maaskemp., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Peer en Helchteren.

vouw (ook *vaa*, *vaaf*): Oirsbeek, Klimmen, Reppel, Opglabbeek, Genk, Eijsden, Mopertingen, Diepenbeek, Hasselt, Beverlo, Gintelom en Lommel.

plooï: Tongeren, Heers, Opheers, Gintelom en Sint-Truiden.

kreuk: Oostham en Jeuk.

kloof (ook *kloob*): Chèvremont, Neeritter, Vucht, Mechelen-aan-de-Maas, Riksingen, Mal, Beverlo en Paal.

gleuf: Mechelen, Munstergeleen, Hoensbroek, Stein, Opheers en Tessengerlo.

sleuf: Borgharen.

voor: Stokrooie, Hoensbroek en Vroenhoven.

meet: Lommel.

slip: Kermt, Hasselt, Borgloon en Brustem.

fuik: Weert Wb., Sittard Wb. en in Limbricht.

duw: Beverlo en Hasselt.

kneep: Nuth/Aalbeek.

vuist: Maaseik.

oeuf (fr.): Stevoort.

RAND VAN EEN HOED

N 25 (1964) (051b), N 45 (1972) (036a); Gronsveld Wb. (276), Hamont Wl. (380), Kerkrade Wb. (167), Maastricht Wb. (244), Tongeren Wb. (470), Tungalroy Wb. (090), Valkenburg Wb. (117).

Een stijve, rondlopende luifel van de hoed.

luif: freq. Oostlb-Rip. overgg., Zuid.Oostlb., Horns, Centr.-Maaslds. en Trichterlds., verspr. Noord.Oostlb., Maaskemp. en Bilzerlds.; ook in Chèvremont, Weert en Kaulille.

luifel: Klimmen, Mesch, Weert en Blerick.

rand: freq. Westlb., Truierlds. en Brab.Lb., verspr. Oostlb. en Kleverlds.; ook in Kerkrade, Bocholtz, Ophoven, Bree, Rotem, Borgharen, Diepenbeek, Riksingeren, Tongeren en Rosmeer.

kant: freq. Tongerlds.; ook in Grote-Spouwen, Spalbeek, Donk (bij Herk-de-Stad), Herk-de-Stad, Zelem en Halen.

boord: Mechelen, Puth, Klimmen, Bree, Vliermaal, Tongeren, Hasselt en Opheers.

kremp: Kerkrade Wb.

HOEDENSPELD

Kaart 106, pag. 296

N 25 (1964) (043);
Maastricht Wb. (142), Meerlo-Wanssum Wb. (140, 268), Roermond Wb. (104), Sittard Wb. (143), Venlo Wb. (149).

Een lange stift met knop die dwars door een dameshoed en het haar gestoken wordt om die op de hoed te bevestigen.

speld (ook *spel*): freq. Truierlds., zeldz. Westlb. en Brab.Lb.; ook in Reuver, Weert, Romershoven, Wintershoven en Venlo.

hoedspeld (ook *hoedspel*): verspr. Westlb. en Truierlds.; ook in Egchel, Bocholt, Diepenbeek en Zelem.

hoedenspeld (ook *hoedenspel*, *hoeienspeld*, *hoeienspel*, *hoeisped*, *hoiespel*): freq. Kleverlds.; ook in Tegelen, Baarlo, Weert, Roermond, Vliermaal, Spalbeek, Kermt, Beverlo, Paal, Opheers, Sint-Truiden, Kwaadmechelen, Tessengerlo, Halen en Lommel.

mutsenspeld (*mutsenspel*): Lommel.
sierspeld (*sierspel*): Neerpelt en Eksel.

knopspeld (*knopspel*): Wintershoven.

spang: Heerlerheide, Waubach, Hoensbroek, Schimmert, Weert, Ophoven, Neeroeteren, Opglabbeek, Genk, Rotem, Lanklaar, Maastricht, Caberg, Neerharen, Rosmeer, Grote-Spouwen, Hout-Blerick en Sevenum.

spangetje (*spangseke*): Rotem.

hoedspang: verspr. Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Chèvreumont, Roermond, Maasniel, Posterholt, Maasbracht, Bocholt, Bree en Millen.

hoedenspang (ook *hoeienspang*, *hoeisping*): freq. Zuid.Oostlb., Horns, Centr.Maaslds. en Trichterlds., verspr. Oostlb-Rip. overgg., zeldz. Noord.Oostlb.; ook in Meerlo-Wanssum Wb. en in Bree, Eigenbilzen, Val-Meer, Zichen-Zussen-Bolder, Hoeselt en Blerick.

hoedjesspang (ook *hoedsjesspang*): Roermond, Jabeek, Meerssen, Eisdén, Kerensheide en Boekend.

mutsenspang: Tengelroy.

sierspang: Boorseme en Stein.

spengel: Tongeren.

hoedspengel: Haelen, Nunhem, Riksingeren en Tongeren.

knoopsspengel: Mal.

hoednaald: Bleijerheide.

hoedennaald: Klimmen.

hoedenpin (*hoeienpin*): Venlo.

PRONKVEER OP EEN HOED

Kaart 107, pag. 297

N 25 (1964) (027b add., 051c), ZND 05 (1924) (049), ZND m (Coomans, Fraussen, GrGr, Houben, Langohr, Mathys, Raymaekers, Vanderbeeken);
Gennep Wb. (142), Gronsveld Wb. (160, 360), Kerkrade Wb. (226), Lommel Wl. (242), Maastricht Wb. (326), Meeswijk Wl.

(682), Uikhoven Wl. (129), Venlo Wb. (217, 266).

Voor Opheers is ook **mutspluim** opgetekend voor een pluim op een muts.

pluim: alg. in Belg.Lb.; ook in Kerkrade, Montzen, Amby, Gronsveld, 's-Gravenvoeren, Neeritter, Maastricht, Venlo, Gennep en Oirlo.

pluimpje (*pluimke*): Bocholt, Bree en Sint-Truiden.

sierpluim: Tongeren, Val-Meer en Zichen-Zussen-Bolder.

hoedenpluim (*hoeipluim*): Kermt.

jankpluim: Maastricht.

veer: alg. in Nl.Lb.; ook in Montzen, Teuven, Molenbeersel, Geistingen, Bree, Maaseik, Rotem, Lanklaar, Dilsen, Stokkem, Grote-Spouwen, Sint-Huibrechts-Lille, Zolder, Kwaadmechelen, Halen en Lommel.

veertje (*veerke*): zeldz. Zuid.Oostlb.; ook in Posterholt.

hoedenveer (ook *hoeienveer*): zeldz. Zuid.Oostlb.; ook in Teuven, Herten (bij Roermond) en Grathem.

hoedenveertje (*hoedenveerke*): Tegelen.

pronkveer: Mechelen, Roermond, Valkenburg, Ophoven en Achel.

stensveertje (*stensveerke*): Munstergeleen.

patrijzenveertje (*patrijzenveerke*): Sittard.

struisveer: Brunssum en Rosmeer.

jagersveer: Klimmen.

aigrette (fr.): Neeritter.

grette (<fr.): Gronsveld.

POMPON VAN EEN MUTS

Kaart 108, pag. 297

N 25 (1964) (027b), N 60 (1973) (035); Beverlo Wb. (208), Bree Wb. (142, 358),

Genk Wb. (257), Gronsveld Wb. (135), Hamont Wl. (363), Hamont-Achel Wb. (035, 089), Hasselt Wb. (358), Heerlen Wb.2 (310), Kerkrade Wb. (091), Maastricht Wb. (100, 101, 329), Meerlo-Wanssum Wb. (226), Meeswijk Wl. (206, 602), Roermond Wb. (226), Sittard Wb. (039), Tegelen Wb. (109), Uikhoven Wl. (042, 130), Valkenburg Wb. (057), Venlo Wb. (219), Zonhoven Wb. (122); Beenen, P. (1973) (209, 212), Bettens, A. (1954) (067).

floche (fr.) (ook *floes, flos, flous*): freq. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg., Zuid.Oostlb., Centr.Maaslds., Trichterlds., Bilzerlds., Tongerlds., Westlb., Truierlds., Brab.Lb. en Lommels; ook in Roermond, Grathem, Bree, Blerick en Meijel.

flochetje (<fr.) (*flochke, flouske*): Bocholt, Maastricht, Mal, Spalbeek en Beverlo.

poes: freq. Noord.Oostlb., Weertlds., Horns, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Zuid.Oostlb. en Centr.-Maaslds.; ook in Bree, Genk, Achel en Hamont.

poesje (*poeske*): Herten (bij Roermond), Rotem, Hechtel en Sevenum.

poezel: Herten (bij Roermond).

pompon (fr.) (ook *pompong*): Maastricht, Tongeren, Mal, Hasselt, Gingelom en Venlo.

pomponnetje (<fr.) (*pomponke*): Bilzen en Tongeren.

kwispel (ook *kwepsel*): Vliermaal, Opheers, Borgloon, Velm en Borlo.

kwaspel: Romershoven.

kwast: Weert, Stevensweert en Caberg.

kwastje (*kwaske*): Maasbree.

bommel (*bemmel*): Sittard.

mop: Hout-Blerick.

mopje (*mopke*): Genk.

pong: Wijk.

spoes: Meeswijk.

KLEP VAN EEN PET —————

N 25 (1964) (058b);
Beverlo Wb. (128), Hamont Wl. (216),
Kerkrade Wb. (090), Kortessem Wb. (227),
Lommel Wl. (150), Maastricht Wb. (189),
Meeswijk Wl. (320), Meeuwen Wl. (122),
Niel-bij-St.Truiden Wl. (I.585), Roermond
Wb. (135), Sittard Wb. (307), Tongeren Wb.
(269), Weertlands Wb. (C4-005).

klep (ook *klap*, *klip*): freq. in heel
Lb.

patsenklep: verspr. Zuid.Oostlb.;
ook in Stein.

kipsenklep: Venray.

beitel: Tongeren en Mal.

flemp: Kerkrade Wb. en in Chèvre-
mont.

luif: Maasniel.

schild: Bleijerheide.

KUSSENTJE OP HET HOOFD —————

N 25 (1964) (046);
Gronsveld Wb. (558), Kerkrade Wb. (266),
Maastricht Wb. (506), Valkenburg Wb. (203).

wis (ook *wösj*, *wusj*): freq. Zuid.-
Oostlb., verspr. Ripuar., Oost.-
Zuidlb., Centr.Maaslds., Trich-
terlds. en Bilzerlds.; ook in Hertem
(bij Roermond) en Grathem.

wisje (*wiske*): Tongeren.

kopwis (*kopwusj*): Bocholtz.

korfwis: Wintershoven.

marktwis (*mertwusj*): Geulle.

strowis (*strowusj*): Kerkrade.

kussen: Schinveld, Romershoven en
Mechelen.

kussentje (*kuske*, *kusseke*): Klim-
men, Weert, Wijk, Oost-Maarland,
Eigenbilzen, Riksingen, Opheers
en Borgloon.

kopkussen: Beverlo en Zelem.

kopkussentje (*kopkusseke*): Boekt/-
Heikant en Spalbeek.

korkkussen: Maaseik en Mechelen.

writsel: Ulestraten, Schimmert en
Klimmen.

wrevel: Bocholtz.

wrong (*wronk*): Diepenbeek.

draagmat: Mechelen-aan-de-Maas
en Rekem.

noeudje (<fr.) (*noeuke*): Leopolds-
burg.

pof (*poef*): Amstenrade.

wijm: Borgloon.

3 Schoeisel en beenbekleding

In de Prehistorie had schoeisel net als kleding oorspronkelijk een beschermende functie. Huiden van gedode dieren werden geloid en met een riempje om de voeten gebonden. Reeds in het oude Egypte werden schoenen niet enkel als een gebruiksvoorwerp, maar ook als statussymbool gezien. Het model van de sandaal was voor arme en rijke mensen meestal hetzelfde, maar het verschil bestond uit de versieringen en het materiaal waarvan ze waren gemaakt. In de Klassieke Oudheid en in de loop van de Middeleeuwen ontstond er geleidelijk aan meer variatie en kan men beginnen spreken van de schoen als modegevoelig verschijnsel. De website www.cultuurwijs.nl beschouwt de puntige snavelschoen, die rond 1200 door de Kruisvaarders in onze streken geïntroduceerd werd, als de eerste echte Europese modeschoen. In de daaropvolgende eeuwen ontstonden steeds meer nieuwe modellen en deden verschillende modeverschijnselen (zoals bijvoorbeeld de hak) hun intrede. Tegenwoordig is er zoveel variatie en wisselt de mode zo snel, dat iedereen zijn of haar gading wel vindt.

3.1 Algemeen

In deze subparagraaf komen enkele algemene begrippen in verband met het (al dan niet) dragen van schoeisel aan bod. In het *Woordenboek van de Brabantse Dialecten (WBD)* worden de lemma's *SCHOENBORSTEL*, *SCHOENSMEER* en *SCHOENEN POETSEN* behandeld in deel III, aflevering 2.1: *De woning* (pag. 348-350).

BARREVOETS

Kaart 109, pag. 298

RND (069), SGV (1914) (002), ZND 01 (1922) (048), ZND 19 (1936) (022), ZND m (Drieskens, Dupont, Fraussen, Gessler, Houben, Langohr, Matthys, Périlleux, Vanderbeeken, Welter); Beverlo Wb. (028, 043), Boorseme Wb. (076), Bree Wb. (077), Diepenbeek Wb. (042), Genk Wb. (046, 047), Gennep Wb. (038), Gronsveld Wb. (046), Hamont Wl. (030), Hasselt Wb. (058), Heerlen Wb.2 (284), Kerkrade Wb. (050, 056), Kortesseme Wb. (037), Lommel Wl. (020), Maastricht Wb. (020,

040), Meerlo-Wanssum Wb. (065), Meeswijk Wl. (045, 056), Meeuwen Wl. (021), Niel-bij-St.Truiden Wl. (I.094), Roermond Wb. (019, 037), Sint-Truiden Wb. (064), Sittard Wb. (030, 041, 190), Tegelen Wb. (077), Tongeren Wb. (059), Tungalroy Wb. (093), Uikhoven Wl. (010), Valkenburg Wb. (026), Venlo Wb. (100), Zonhoven Wb. (032); Beenen, P. (1973) (097).

Op blote voeten, zonder schoeisel of kousen.

In Welkenraedt en Baelen wordt de uitdrukking **hij loopt barvoetse voeten** gebruikt.

barveoets (ook *barremes, barreves, berrebes, berremes, berremvoets, berrevers, berreves, berrevoets*): freq. Noord.Oostlb., Centr.Lb., Westlb., Truierlds., Brab.Lb., Lommels, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg. en Zuid.Oostlb.

barveoetig (*berrevoessig*): Kerkrade Wb.

barvoetig (*baarvoessig, bervoessig*): Kerkrade Wb.

barvoets (ook *berbes, beres, bermes, bervels, bervers, berves, bervoets, beves, bravoets, breves*): freq. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg., Oostlb., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds. en Zuidgeld.Lb., verspr. Tongerlds., Demerkemp., Lonerlds. en Kleverlds.; ook in Lanaken, Bilzen, Martenslinde, Hamont, Herk-de-Stad, Kerkom, Heers en Loksbergen.

kombarvoets (*komberves*): Sittard Wb.

barvoetse voeten (*berbese veut (mv.), berbese vuut (mv.)*): Welkenraedt en Baelen.

baars: zeldz. Zuid.Oostlb. en Centr.-Maaslds.; ook in Heerlen en Eigenbilzen.

baarsbarvoets (*barsberves*): Genk.

blootvoets: Ophoven, Kortessem en Eupen.

blootsvoets: Sint-Truiden, Vechmaal en Mheer.

op blote voeten: verspr. Oost.-Zuidlb., Zuid.Oostlb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Eyselshoven, Sint-Pieters-Voeren, Beringe, Baexem, Roermond, Kanne, Zichen-Zussen-Bolder, Millen, Lummen en Gutshoven.

op de blote voeten: Heerlen, Nieuwenhagen, Schaesberg en Roermond.

op zijn blote voeten: zeldz. Tongerlds.; ook in Sittard, Gronsveld, Schullen, Kuringen, Vechmaal, Muizen, Buvingen en Borlo.

op zijn blote voetjes (*op zijn blote voetsjes*): Sint-Truiden.

op blootse voeten: Heer en Moe-lingen.

op naakse voeten: freq. Kleverlds.; ook in Lontzen.

op de naakse voeten: Melderslo en Vaals.

op zijn naakse voeten: Grubbenvorst.

op zijn naakse voetjes (*op zijn naakse voetsjes*): Hegelsom.

op naakse poten: America en Horst.

op de naakse poten: Melderslo en Blerick.

op baarse voeten: Schimmert.

op barvoetse voeten (*op bervese veut (mv.)*): Beringe.

op barveoetse voeten (*op berrevese veut (mv.)*): Montzen en Henri-Chapelle.

op de barveoetse voeten (*op de bervese veut (mv.)*): Maasbree en Blerick.

op zijn barveoetse voeten (*op zijn berrevese veut (mv.)*): Lanaken.

SCHOEISEL

Kaart 110, pag. 298

N 24 (1964) (039).

Een algemene benaming voor alles wat als voetbekleedsel gedragen wordt behalve de kousen.

schoeisel: Opglabbeek, Lanklaar, Beverlo, Beringen, Kwaadmechelen en Halen.

schoensel: Teuven, Zichen-Zussen-Bolder en Borlo.

schoenen (mv.) (ook *schoen (mv.)*): freq. Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb., Centr.Maaslds. en Trichterlds., verspr. Tongerlds., Westlb., Truierlds. en Getelds., zeldz. Noord.Oostlb. en Zuidgeld.Lb.; ook in Tungalroy, Neeroeteren, Tessengerlo en Oirlo.

schoengerief: Diepenbeek.
schoengetuig: Bree, Stein en Meerssen.
schoensgetuig: Mechelen, Teuven, Sittard en Valkenburg.
schoenwerk: Tegelen, Venlo en Rothem.
schoenswerk: Rotem.
voetgetuig: freq. Zuid.Oostlb., Horns en Centr.Maaslds., verspr. Noord.Oostlb.; ook in Weert, Eigenbilzen, Rosmeer, Kaulille, Leopoldsburg, Lommel, Blerick, Meijel en Sevenum.
voetgerei (ook *voetgrei*): Ulestraten, Klimmen, Bocholt en Boekend.
voetgeschie: Bleijerheide.
voetgetouw: freq. Noord.Oostlb. en Horns; ook in Venray en Horst.
voetgetreed: Weert.
voetengetreed: Tungelroy.
voetwerk: Borgharen.
leer: Heerlerheide, Beek, Caberg, Wijk, Neerpelt, Boekt/Heikant, Kwaadmechelen en Venlo.
leergerei: Ulestraten.
leerwerk: Eijsden.

KNELLEN, GEZEGD VAN SCHOENEN

Kaart 111, pag. 299

N 86 (1981) (045), ZND 28 (1938) (016);
 Beverlo Wb. (130), Maastricht Wb. (321),
 Meijel Wb. (069).

Met sterke druk klemmen of gevat houden, stijf drukken, veelal zo dat daardoor een indruk, een striem ontstaat en pijn veroorzaakt.

knellen: freq. Oost.Zuidlb., Zuid.-Oostlb., verspr. Noord.Oostlb.; ook in Kerkrade, Thorn, Elen, Stein, Geulle, Wolder/Oud-Vroenhoven, Maastricht, Venlo, Oirlo en Horst.
pitsen: freq. in Belg.Lb., verspr. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg.,

Zuid.Oostlb., Centr.Maaslds. en Trichterlds.; ook in Kapel-in-'t-Zand, Montfort, Vlodrop, Ophoven en Geistingen.
knijpen: verspr. Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., zeldz. Noord.Oostlb.
nijpen: verspr. Horns en Maaskemp., zeldz. Noord.Oostlb., Weertlds. en Kleverlds.; ook in Lanaken, Hamont, Berbroek, Leopoldsburg en Lommel.
duwen (ook *dujen*): freq. Lonerlds. en Truierlds., verspr. Noord.-Oostlb. en Kleverlds., zeldz. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Kelpen, As, Maastricht, Bunde, Diepenbeek, Genoelselderden, Stevoort, Zonhoven, Oostham, Loksbergen en Halen.
drukken: Montfort en Eigenbilzen.
pijn doen: freq. in het zuiden van het Tongerlds. en Lonerlds.; ook in Ingber, Remersdaal, Weert, Bree, Rotem, Neerpelt en Sint-Truiden.
klemmen: Ingber, Posterholt, Klimmen, Ittervoort, Geulle en Maastricht.
spannen: Rosmeer, Tongeren, Wilderen en Sint-Truiden.
pramen (ook *pranen*): Klimmen, Gronsveld en Sint-Martens-Voeren.
prangen: Oostham en Loksbergen.
generen (<fr.): Maastricht.
stremmen: Maastricht.
stroppen: Jeuk.
wrijven: Noorbeek en Terlinden.
wringen: Oplabbeek.

SCHOENEN POETSEN

N 60 (1973) (143a), N 79 (1979) (092, 093),
 SGV (1914) (add.);
 Boorse Wb. (078), Bree Wb. (163, 507),
 Genk Wb. (059), Gennep Wb. (208), Hasselt
 Wb. (077), Hasselt Wb. (077), Heerlen Wb.2
 (464), Heerlen Wb.2 2 (203), Kerkrade Wb.

(309), Kerkrade Wb. 2 (281), Kortessem Wb. (043), Lommel Wl. (038), Maastricht Wb. (505), Meerlo-Wanssum Wb. (330), Meeswijk Wl. (753), Meeuwen Wl. (032), Niel-bij-St.Truiden Wl. (I.166), Roermond Wb. (324), Sint-Truiden Wb. (064, 184), Sittard Wb. (490), Stokkem Wb. (124), Tongeren Wb. (074, 677), Uikhoven Wl. (193), Valkenburg Wb. (201), Venlo Wb. (286), Venray Wb. (680), Zonhoven Wb. (052);
 Beenen, P. (1973) (274).

Schoenen schoonmaken door middel van schoensmeer en een schoenborstel.

wiksen: : freq. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg., Oostlb., Weertlds., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds., Trichterlds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Riemst en Tongeren.

poetsen: verspr. Noord.Oostlb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Ubachsberg, Schimmert, Weert, Gruitrode, Opglabbeek, As, Lanklaar, Obbicht en Maastricht.

blinken: freq. Westlb., Truierlds., Brab.Lb. en Lommels, verspr. Maaskemp. en Tongerlds.; ook in Montzen en Eigenbilzen.

kuisen: Kwaadmechelen.

zouten: Klimmen.

SCHOENBORSTEL

N 20 (zi) (047), N 60 (1973) (143b); Boorse Wb. (078), Heerlen Wb.2 (417, 464), Heerlen Wb.2 2 (203), Kerkrade Wb. (253, 309), Kerkrade Wb. 2 (228), Meerlo-Wanssum Wb. (330), Meeuwen Wl. (032), Niel-bij-St.Truiden Wl. (I.166), Roermond Wb. (324), Sittard Wb. (490), Stokkem Wb. (124), Uikhoven Wl. (193), Venray Wb. (485, 680).

Een borstel waarmee de schoenen gepoetst worden.

schoenborstel: freq. in Belg.Lb., verspr. in Nl.Lb. behalve in het Ripuar.

schoensborstel: Heerlen Wb.2, Kerkrade Wb. en in Mechelen.

schoeborstel: Horn, Thorn en Maasbracht.

wiksborstel (ook *wiksborstel*): verspr. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg., Oostlb., Horns, Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook in Leuken en Eijsden.

wiksborsteltje (*wiksborstelke*): Meerlo-Wanssum Wb.

blinkborstel: Meeuwen Wl. en Niel-bij-St.-Truiden Wl.

insmeerborstel: Milsbeek.

aansmeerborsteltje: Maasniel.

uitpoetsborstel: Milsbeek en Dilsen.

uitwrijver: Maasbree.

SCHOENSMEER

Kaart 112, pag. 299

N 60 (1973) (132a, 132b), N 79 (1979) (093), ZND 01 (1922) (100), ZND B1 (1940sq) (094); Boorse Wb. (078), Bree Wb. (397, 507), Diepenbeek Wb. (045), Genk Wb. (059), Gennep Wb. (161, 208), Gronsveld Wb. (560), Gronsveld Wb. 2 (149), Hasselt Wb. (393, 413), Heerlen Wb.2 (416, 464), Heerlen Wb.2 2 (203), Kerkrade Wb. (135, 253, 309), Kerkrade Wb. 2 (125, 228, 281), Lommel Wl. (038), Maastricht Wb. (371, 505), Meerlo-Wanssum Wb. (330), Meeswijk Wl. (753), Niel-bij-St.Truiden Wl. (I.166, II.290), Roermond Wb. (256, 324), Sint-Truiden Wb. (064), Sittard Wb. (490), Stokkem Wb. (124), Tegelen Wb. (131), Tongeren Wb. (074), Uikhoven Wl. (193), Valkenburg Wb. (201), Venlo Wb. (236, 286), Venray Wb. (680), Weertlands Wb. (C4-012), Weertlands Wb. 1 (C 4, 012), Zonhoven Wb. (052, 411);
 Beenen, P. (1973) (274).

Smeersel om het leer van schoenen op kleur en blinkend te wrijven en het leer soepel te houden.

wiks: freq. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg., Oostlb., Weertlds., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Maastricht, Neerharen en Lozen.

schoenwiks: freq. Maaskemp.; ook in Sint-Martens-Voeren, Roermond, Herten (bij Roermond), Maastricht, Blerick, Venlo en Gennep.

schoenswiks: verspr. Ripuar.; ook in Heerlen, Klimmen en Maastricht.

blink: freq. Bilzerlds., Trichterlds., Westlb., Truierlds., Brab.Lb. en Lommels, verspr. Maaskemp.

schoenblink: Beverlo, Opglabbeek en Niel-bij-St.-Truiden.

poets: Meijel.

schoenpoets: zeldz. Noord.Oostlb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Neeritter, Obbicht, Maastricht, Neerpelt, Overpelt, Lozen en Hasselt.

smeer: Maastricht en Schimmert.

schoensmeer: Mechelen-aan-de-Maas, Maastricht, Paal en Meerlo.

schoensmeersel: Opglabbeek.

zwarts: Bleijerheide en Montzen.

zwartsel: zeldz. Kleverlds.; ook in Roggel, Bilzen, Zonhoven en Lommel.

bliksemzwart: Roggel.

gitzwart: Meijel.

uitpoetsinkt: zeldz. Kleverlds.; ook in Roggel en Posterholt.

wasinkt: Dilsen.

was: Montzen.

zwarte was: Zonhoven.

zwart nat: Hasselt.

gutalin: Kerkrade Wb. en in Kaalheide/Onderspekholz.

vet: Tungalroy.

leervet: Herten (bij Roermond).

3.2 Schoenen

In deze subparagraaf komen verschillende algemeen gangbare modellen schoenen aan bod. De vraagstelling naar verschillende soorten bottines, zoals de DERBYBOTTINE, GESPENBOTTINE, KNOOPBOTTINE, KRANSBOTTINE en RIJGBOTTINE, leverde onvoldoende materiaal op. Zij zijn niet opgenomen als afzonderlijke lemma's, maar het materiaal uit N 60 (1973) voor die begrippen is wel in de materiaalbasis op internet (www.ru.nl/dialect/wld) raadpleegbaar. Hetzelfde geldt voor SLIJFER (schoen zonder hak) en MOLIÈRE (lage schoen met vetersluiting).

SCHOEN

Kaart 113, pag. 300

N 23 (1964) (add.), N 24 (1964) (040a), N 60 (1973) (204a), SGV (1914) (031), ZND 06 (1924) (044a), ZND m (Drieskens, Welter); Boorse Wb. (078, 080), Bree Wb. (273, 396), Diepenbeek Wb. (205), Genk Wb. (291), Gronsveld Wb. (436), Hamont Wl. (414), Hasselt Wb. (393), Kerkrade Wb. (253), Kortessem Wb. (449), Lommel Wl. (282), Maastricht Wb. (370), Meerlo-Wanssum Wb. (251), Meeswijk Wl. (557), Meeuwen Wl. (191), Meijel Wb. (070), Niel-bij-St.Truiden Wl. (II.290), Roermond Wb. (255), Sint-Truiden Wb. (208), Sittard Wb. (385), Tegelen Wb. (116), Tongeren Wb. (563), Tungleroy Wb. (092), Uikhoven Wl. (146), Weertlands Wb. (C4-009), Zonhoven Wb. (411); Beenen, P. (1973) (231), Niesten, P. (1942) (033, 036).

Een van een buigzame stof, meestal leer, gemaakte voetbekleding die lager is dan een laars.
Historisch gezien is de vorm **schoe** de oudste, vgl. ook Duits *Schuh*, Engels *shoe*. De vorm **schoen** (met *-n*) is de oorspronkelijke meervoudsvorm, die vanaf het Middelnederlands als enkelvoud gebruikt wordt. In de volgende lemma's is dat onderscheid niet steeds gemaakt kunnen worden omdat veel vraagstellingen en opgaven in het meervoud gesteld waren.

schoen: alg. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg., Zuid.Oostlb., Weertlds.,

Centr.Maaslds., Trichterlds., Bilzerlds., Tongerlds., Westlb., Truierlds., Brab.Lb., Lommels, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., freq. Noord.Oostlb., Horns en Maas-kemp.

schoe: freq. Noord.Oostlb., Horns en Maaskemp.; ook in Dieteren.

EEN PAAR SCHOENEN

N 24 (1964) (040b), ZND 06 (1924) (044b); Lommel Wl. (160, 223), Meeuwen Wl. (167), Niel-bij-St.Truiden Wl. (II.290), Roermond Wb. (213).

Opmerkelijk is de meervoudsvorm *sjuu* in onder andere Rosmeer en Zichen-Zussen-Bolder, waar de *-n* (allicht onder invloed van de umlaut) is weggevallen. In het **schoe**-gebied komt *sjuu* niet voor.

een paar schoenen (ook *een paar schoen* (mv.), *een paar sjuu* (mv.)): freq. in heel Lb.

een koppel schoenen (*een koppel schoen* (mv.)): Lommel Wl. en in Beringen en Neuroeteren.

SCHOEN: SPOTNAMEN

N 24 (1964) (041); Meeuwen Wl. (142), Sittard Wb. (431), Tongeren Wb. (587), Venlo Wb. (260).

In dit lemma komen de schertsende benamingen voor de **SCHOEN** aan bod.

Trapper is volgens Sittard Wb. en Tongeren Wb. een Bargoens woord, evenals **trapperik** in Tongeren Wb. Een **tratserd** is in Schinveld een plompe, brede schoen en een **turftrapper** wordt in Maasniel gebruikt voor een grote maat van schoen. In Velm is een **ketser** een schoen, vooral een damesschoen, die veel lawaai maakt, bijvoorbeeld bij het binnenkomen van de kerk. Voor Teuven zijn voorts ook de omschrijvende uitdrukkingen **schoenen wie schepen** (*schoen (mv.) wie scheper*) en **klommelen van schoenen** opgetekend.

trapper: freq. Zuid.Oostlb. en Horns; ook in Tegelen, Horn, Roermond, Weert, Rotem, Urmond, Geulle, Maastricht, Wijk, Tongeren, Opheers, Venlo, Horst en Meijel.

leren trapper: Susteren.

dauwtrapper: Nieuwenhagen.

deegtrapper: Stevensweert.

doortrapper: Herten (bij Roermond).

slijktrapper: Tegelen.

turftrapper: Maasniel.

trapperik: Tongeren Wb.

trampelaar: Grathem.

trats: verspr. Oost.Zuidlb. en aansluitend Zuid.Oostlb.

tratserd: verspr. Zuid.Oostlb.

treder (*trejer*): verspr. Zuidgeld.Lb.; ook in Nieuwenhagen, Roermond, Herten (bij Roermond), Sittard, Schimmert, Tungalroy, Bocholt, Bree, Kaulille, Hasselt en Sevenum.

stapper: Swalmen.

trekker: Limbricht en Borgloon.

boot: Beringen en Boekt/Heikant.

bootje (ook *bootsje*): Tegelen, Bree, Opglabbeek, Romershoven, Riksingem, Hasselt en Kwaadmechelen.

schip: Lanklaar, Mechelen-aan-de-Maas, Rekem en Boekt/Heikant.

scheepje (*scheepke, schipke*):

Boekt/Heikant en Maaseik.

schuit: Beringen, Boekt/Heikant en Kerkrade.

jol (*jal*): Weert.

vaarschoen: Neeroeteren.

kistje (ook *kisje, kiske*): Kerkrade, Tegelen, Horn, Rothem, Caberg en Meijel.

zerkje (*zerksje*): Kerkrade.

leren tram: Nuth/Aalbeek, Mheer, Maastricht, Val-Meer, Zichen-Zussen-Bolder, Neerpelt en Sint-Truiden.

leren klomp: Opglabbeek.

hool: Eksel.

kloefer (ook *kloffter*): Beringen en Linkhout.

platser: Stein.

platspoot: Klimmen.

platvoet: Hoeselt.

plavuis: Venlo.

pratserd: Brunssum.

ploet: Baarlo.

dressé (<fr.): Herk-de-Stad.

gamasche (*kamasche*): Einighausen en Valkenburg.

hondsgetuig: Herk-de-Stad.

ketser: Velm.

latsch (du.): Puth en Hoensbroek.

parlavie: Sint-Truiden.

schaatser: Panningen.

schepper: Heythuysen.

sjimmieschoen: Nieuwenhagen.

slijkschoen: Tegelen.

lompe schoen: Meeuwen.

slob: Meerssen.

VEEL TE GROTE SCHOEN

N 24 (1964) (041 add., 057b);

Hasselt Wb. (354), Meijel Wb. (068, 071),

Venlo Wb. (162).

Een van de informanten voor Wijk noteert ook de uitdrukkingen **schoe-**

nen van de lange gele en schoenen van Mon, beide verwijzingen naar de schoenen van een bekend persoon met grote voeten. Voor Borlo is **voeten van Kerkom** opgetekend; Kerkom-bij-Sint-Truiden ligt op ongeveer vijf kilometer afstand van Borlo. In Sint-Truiden noemt men een te grote schoen ook wel **op de was gekochte schoen**. Voor Meerssen is voorts de omschrijving **schoen waar men in verzuipt** opgetekend. In Klimmen en Boekt/Heikant zegt men van dergelijke schoenen dat ze **een kar te groot** zijn, in Venlo **een kar te wijd**.

avanceerschoen (<fr.): Stevensweert, Borgharen, Wijk, Val-Meer, Zichen-Zussen-Bolder, Paal, Beringen, Leopoldsburg en Kwaadmechelen.

avanceerder (<fr.): Grathem.

trampelschoen: Hoensbroek.

trapper: Meijel.

boot: Sittard, Hoeselt en Vliermaal.

bootje (ook *bootsje*): Bree, Wintershoven en Valkenburg.

roeibootje: Ell.

duikboot: Halen.

oorlogsboot: Borgloon.

vaarboot: Rotem.

schip: Panningen, Schimmert, Mheer, Bree, Opglabbeek, Mechelen-aan-de-Maas, Rekem en Velm.

schipschoen: Lanklaar.

scheepje (*scheepke, shipke*): Munstergeleen, Bree, Hasselt en Horst.

oorlogsschip: Panningen.

schuif: Munstergeleen, Oirsbeek, Achel en Neerpelt.

schuifje: Oirlo.

pielschuif: Weert.

grote schuif: Mechelen.

overzetter: Achel en Tongeren.

jol (*jal*): Weert.

kano: Boekend.

te grote schoen: Stein, Jabeek en Bocholtz.

veel te grote schoen: Maaseik.

reuzenschoen: Zelem.

zevenmijlenschoen: Rosmeer.

zevenenvertiger: Kwaadmechelen.

maat vijftig met pijn: Maastricht.

kloef: Kermt.

kloefer: Linkhout.

holschoen (*hoolschoen*): Sint-Truiden.

slets (ook *sloets*): Hasselt en Eijsden.

sloffer (ook *sloefer*): Blerick en Venlo.

slofschoen: Herk-de-Stad en Lummen.

schoen die sloft (*schoen die sloef*): Amstenrade.

slobberschoen: Hout-Blerick en Tegelen.

flatser: Meijel en Opheers.

flatsschoen: Horn.

schoen die flatst (*schoen die flats*): Borgloon.

fratselschoen: Diepenbeek.

flots: Swalmen.

flotserd: Einighausen en Ulestraten.

afzetter: Halen.

bedelschoen: Sittard.

fakker: Egchel.

kistje (*kisje*): Tegelen.

landmeter: Maasniel.

latsch (du.): Puth.

plakspaan: Wintershoven.

platijn: Hasselt.

plavuis: Hasselt.

pratsprijs: Brunssum.

schandaal: Hamont.

KRAKENDE SCHOEN

N 24 (1964) (057a).

Een schoen die een krakend geluid maakt als men erop loopt. Een informant voor Linkhout noteert ook de uitdrukking **voor een knabje kraak in de schoen hebben** (*voor een knepke krak en de schoen hemme*).

kraakschoen: freq. Oostlb-Rip. overgg., Oostlb., Centr.Lb., Westlb., Truierlds., Brab.Lb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.
schoen met kraak in: Meerssen.
schoen met krikkrak: Mechelen.
krakenschoen: freq. Ripuar.; ook in Mechelen en Hoensbroek.
krakende schoen: Nunhem, Tungelroy, Neeroeteren, Oost-Maarland en Borgloon.
kraker: Bree en Hoeselt.
pieper: Valkenburg.
piepschoen: Rotem.
gepinde schoen: Vliermaal.
eierschoen: Eksel.
niet betaald (ook *nie betaald*): Kerkrade, Nuth/Aalbeek, Borg-haren, Sint-Truiden en Oirlo.
niet betaalde schoen: Swalmen, Sittard, Brunssum, Rotem en Rosmeer.
schoen die niet betaald is: Linkhout.
onbetaalde schoen: Boekt/Heikant, Neeritter en Eisden.
nog niet betaald: Bree.
nog niet betaalde schoen: Mechelen-aan-de-Maas.
schoen die nog niet betaald is: Hasselt en Neerharen.

LAGE HERENSCHOEN

DC 09 (1940) (039b), N 24 (1964) (048b), N 60 (1973) (210a);
 Niel-bij-St.Truiden Wl. (II.053);
 Schoels, A. (1947) (066).

Een herenschoen die niet tot aan de enkel reikt, meestal voorzien van een vetersluiting.

lage schoen: freq. in heel Lb.
lage herenschoen: Beverlo, Venlo en Maastricht.
lage mansschoen: Neeroeteren, Maaseik, Eigenbilzen,

Wintershoven, Opheers en Borgloon.

lage mansluischoen (*lage mansluischoen*): Neeroeteren.

lage zondagsschoen (*lage zondagsschoen*): Ulestraten.

lichte schoen: Hasselt.

platte schoen: Eksel, Diepenbeek en Caberg.

nerre schoen: Bleijerheide, Mechelen en Bocholtz.

nerre mansluischoen: Teuven.

halve schoen (*hauve schoen*): Kerkrade, Bleijerheide en Montzen.

halve schoe: Neeritter.

molière (fr.): freq. Tongerlds., Lonerlds., Truierlds. en Brab.Lb., verspr. Kleverlds.; ook in Bleijerheide, Roggel, Posterholt, Puth, Rothem, Neeritter, Maastricht, Wijk, Bilzen, Beringen, Lommel en Blerick.

molièretje (<fr.) (*molièrke*): Opglabbeek.

bottillon (fr.): Leopoldsburg.

sjimmie: Roermond.

HOGE HERENSCHOEN

DC 09 (1940) (039b), N 24 (1964) (048a, 052), N 60 (1973) (204a, 206a), N 114 (2002) (add.);
 Meeswijk Wl. (118).

Een herenschoen die tot aan of tot even boven de enkel reikt.

hoge schoen: freq. in heel Lb.

hoge schoen voor mannen: Tessenderlo.

hoge mansschoen: verspr. Brab.Lb. en in Haspengouw; ook in Teuven, Schimmert, Weert, Neeritter, Neeroeteren, Maaseik, Boorseme, Wijk en Boekt/Heikant.

hoge mansluischoen (ook *hoge mansluischoen*): Neeroeteren en Teuven.

hoge herenschoen: Maastricht, Wijk, Beverlo en Venlo.
hoge zondagsschoen (*hoge zondeschoen*): Ulestraten.
bottine: verspr. Truiers. en Brab.Lb., zeldz. Kleverlds.; ook in Weert, Meeswijk, Urmond en Blerick.
hoge bottine: Neeritter.
botje: Itervoort.
wagschoen: Mechelen-aan-de-Maas, Stein en Meerssen.
lichte getschoen: Sint-Truiden.
rijgschoen (ook *rijsschoen*): Beringen, Borlo en Meerssen.
knoopjesschoen: Weert.
lappenschoen: Grathem.
mansschoen: Jeuk en Ulestraten.

HOGE SCHOEN MET ELASTIEKEN TUSSENSTUKKEN

N 24 (1964) (050);
Maastricht Wb. (041), Tungelroy Wb. (092),
Uikhoven Wl. (051), Weertlands Wb.
(C4-008).

Een hoge schoen zonder veters waarvan het bovenleer uit één stuk bestaat en waarin aan weerszijden van de enkel elastische tussenstukken zijn geplaatst.

bottine (ook *petinne*): Tegelen, Oirsbeek, Weert, Tungelroy, Ell, Mechelen-aan-de-Maas, Hoeselt, Wintershoven, Sint-Truiden, Borlo, Lommel en Venlo.
bottinetje (*bottientje*, *bottineke*): Horst en Maaseik.
elastiekbottine: Venray.
elastieken bottine: Neeritter.
botting: Hoensbroek.
bottillon (fr.): Leopoldsburg.
bot: Schimmert, Mheer, Neeroeteren, Diepenbeek, Mal en Neerpelt.
botje (ook *botsje*, *botteke*): Bocholt, Lanklaar, Zichen-Zussen-Bolder, Tongeren en Paal.

mansbot: Beringen.
laars: Venlo.
brodequin (fr.) (*boddequin*, *bottequin*): verspr. Trichterlds.; ook in Schimmert, Rothem, Rosmeer en Beringen.
rekschoen: Einighausen, Brunssum, Geulle, Sint-Truiden en Zelem.
rekkenschoen: Hoensbroek en Klimmen.
elastieken schoen: Riksingem.
schoen met elastieken: Millen.
pastoorschoen: verspr. Tongerlds., Lonerlds. en Truiers.; ook in Hasselt.
zogschoen: Bleijerheide.
mocassin (fr.): Rotem en Linkhout.
gomelastiek: Uikhoven.
aanstecker: Hamont.

HOGE RIJGSCHOEN

N 24 (1964) (053, 066 add.), N 60 (1973) (206a);
Hasselt Wb. (264), Kerkrade Wb. (239),
Limburgs Id. (084), Maastricht Wb. (350),
Niel-bij-St.Truiden Wl. (I.191), Sittard Wb.
(311, 342), Tongeren Wb. (085), Zonhoven
Wb. (059, 387);
Celis, A. (1975) (052), Schoels, A. (1947)
(031).

Het woordtype *rijsschoen* is in dit lemma te interpreteren als lexicale variant van **rijgschoen**. Het ww. *rijgen* gaat terug op een oudere vorm zonder *g* (de *g* is afkomstig uit het meervoud van de verleden tijd en het voltooid deelwoord), vgl. Standaardduits *reihen* 'rijgen'.

bottine (ook *petinne*): freq. in Belg.Lb. behalve in het Dommellds., zeldz. in Nl.Lb.
hoge bottine: Neeritter.
bottinetje (*bottineke*): Ulestraten, Maaseik, Rotem, Neerpelt, Zonhoven en Hasselt.

wagbottine (*wagbottien*): Meerssen.

rijgschoen (ook *rij schoen*): freq. Zuid.Oostlb.; ook in Kerkrade, Bocholtz, Mechelen, Tegelen, Haelen, Roermond, Weert, Maaseik, Lanklaar, Maastricht, Oost-Maarland, Riksingen, Achel, Neerpelt, Zonhoven, Paal, Borlo, Meijel en Sevenum.

schoen met rijgriem (*schoen met rijriem*): Sittard.

rijger: Zonhoven Wb.

hoge rijgschoen (ook *hoge rij-schoen*): Mechelen, Hoensbroek, Klimmen, Millen en Horst.

hoge gerijgde schoen (*hoge gerijgde schoen*): Teuven.

geregen schoen: Limburgs Id.

hoge geregen schoen: Borlo.

hoge schoen: Tungalroy, Wintershoven en Eijsden.

hoge vrouwluischoen: Teuven, Swalmen, Susteren, Schimmert, Mechelen-aan-de-Maas en Borg-haren.

halve schoen (*hauve schoen*): Montzen.

bot: Tungalroy, Lummen en Boorse.

botje (ook *botsje*): Bree, Stokkem, Kaulille, Blerick en Meijel.

laarsje (*laarske*): Maasbracht.

rijglaarsje (*rijglaarske*): Boekend en Roermond.

stewel (ook *stievel*): Bleijerheide en Borgloon.

get: Romershoven.

galoche (fr.): Diepenbeek.

Oostlb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Mechelen en Tongeren.

knopenschoen: Teuven.

knoopjesschoen (*knoopkesschoen*): verspr. Noord.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Weert, Tungalroy, Bree, Diepenbeek, Tongeren en Borlo.

knopschoen: Kwaadmechelen, Zelem en Kerkrade.

knopjesschoen (*knopkesschoen*): Herk-de-Stad.

halve schoen (*hauve schoen*): Montzen.

lage schoen: Hoensbroek.

leren schoen: Wintershoven.

molière (fr.): Neeritter, Klimmen en Kanne.

hoge galoche (fr.): Millen.

bot: Rotem en Donk (bij Herk-de-Stad).

geknoopte bot: Leopoldsburg.

botje (ook *botsje*, *botteke*): verspr. Demerkemp., Beringerlds., Lonerlds., Truierlds. en Getelds.; ook in Ophoven, Neeroeteren, Mechelen-aan-de-Maas, Rekem en Hoeselt.

laag botje (*laag botteke*): Tessenderlo.

laars: Neerpelt en Schimmert.

laarsje (ook *laarske*): freq. Zuid.-Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb., Noord.Oostlb., Horns, Centr.-Maaslds. en Zuidgeld.Lb.; ook in Weert, Bocholt, Wijk, Zichen-Zussen-Bolder, Kaulille, Beringen en Sevenum.

laag laarsje (*laag laarske*): Boekend.

knooplaarsje (*knooplaarske*): Grathem.

steveltje (*stevelfke*, *stievelke*): Nieuwenhagen, Mechelen, Einighausen, Stevensweert en Wijk.

bottillon (fr.): Beverlo.

bottine: Maastricht, Eigenbilzen, Romershoven, Paal, Lommel en Maasbree.

HALFHOGE DAMES-SCHOEN MET KNOPEN OPZIJ

N 24 (1964) (054), N 60 (1973) (204a); Kerkrade Wb. (159), Meerlo-Wanssum Wb. (168), Meijel Wb. (068); Bettens, A. (1954) (087).

knoopschoen: verspr. Zuid.Oostlb. en Trichterlds., zeldz. Noord.-

bottinetje (*bottineke*): Maaseik, Rosmeer, Riksingen, Borgloon en Linkhout.
geknoopte bottine: Leopoldsburg.
hoge bottine: Neeritter.
lange bottine: Vliermaal.
knooppottine: Venray.
brodequin (fr.) (*bottequin*): Eksel.

DAMESSCHOEN MET HOGE OF HALFHOGE HAK

N 24 (1964) (055).

hakkenschoen: verspr. Oost.Zuidlb., Maaskemp., Centr.Maaslds. en Dommellids.; ook in Ell en Neerharen.
platte hakkenschoen: Oirlo.
hakschoen: zeldz. Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Bocholt, Achel en Boekend.
hakschoentje (*hakschoenke*): Bree.
halfhakschoen: Beringen.
blokhakschoen: Tegelen.
schoen met hak: Hamont.
schoen met drievierde hak: Meerssen.
schoen met hoge hak (*schoen me hoge hak*): Bocholtz, Maasbracht, Caberg en Meijel.
schoen bet een hoge hak (*schoen be een hoge hak*): Linkhout.
schoen bet een kleine hak (*schoen be een kleine hak*): Linkhout.
schoen met hakje (*schoen met hakske*): Rothem.
schoen met hoog hakje (*schoen met hoog hakske*): Schimmert.
schoen bet vers (*schoen be vas*): Hasselt.
schoen bet een vers (*schoen be een vas*): Borgloon.
schoen bet hoge vers (*schoen be hoge vas, schoen be hoog vas*): Sint-Truiden, Opheers en Hasselt.
schoen met hoge vers (*schoen met hoge vas*): Riksingen en Millen.

schoen met versje (*schoen met veske*): Val-Meer en Zichen-Zussen-Bolder.
versjesschoen (*verskesschoen, veskesschoen*): Boekt/Heikant en Vliermaal.
talonnetje (<fr.) (*talonneke*): Leopoldsburg en Kermt.
talonschoen (<fr.): Paal, Donk (bij Herk-de-Stad), Tessenderlo, Zelem en Halen.
talonbot (<fr.): Borlo.
schoen met hoge vessem (*schoen me hoge vessem*): Beringen.
schoen met halve knuppel (*schoen met hauf knuppel*): Teuven.
hoge schoen: Beek, Amstenrade, Hoensbroek, Tungalroy en Achel.
halfhoge schoen (*haufhoge schoen*): Amstenrade.
hoge toons: Grathem.
halfhoge toons: Grathem.
pumps (eng.): verspr. Noord.Oostlb.; ook in Munstergeleen, Echt/-Gebroek, Wijk en Hout-Blerick.
queen (eng.): Klimmen.
molière (fr.): Blerick, Ittervoort en Borgloon.
wandelschoen: Herk-de-Stad.
geklede schoen: Rosmeer.
leren schoen: Wintershoven.
damesschoen: Waubach, Mechelen, Maastricht, Eijsden en Venlo.
vrouwluischoen (ook *vrouwlieschoen*): Kwaadmechelen, Swalmen en Teuven.

LAKSCHOEN

Kaart 114, pag. 300

N 24 (1964) (051, 056);

Bree Wb. (266), Heerlen Wb.2 (352), Kerkrade Wb. (173), Lommel Wl. (172), Maastricht Wb. (222), Roermond Wb. (088, 156), Sint-Truiden Wb. (159), Sittard Wb. (211, 385), Uikhoven Wl. (096), Zonhoven Wb. (265).

Een schoen van verlakt leer.

lakschoen: freq. in Nl.Lb.; ook in Ophoven, Eigenbilzen, Tongeren, Millen, Lummen en Donk (bij Herk-de-Stad).

lakschoentje (*lakschoenke*): Heythuysen.

laquéschoen (<fr.) (ook *lakeischoen*): verspr. Maaskemp., Centr.Maaslds., Dommelds., Demerkemp., Beringerlds. en Truierlds.; ook in Kwaadmechelen.

laquëen (<fr.) **schoen** (ook *lakeien schoen*): Zonhoven Wb. en in Borgloon, Zelem, Linkhout en Lommel.

laqué (fr.): Stokkem, Neerharen, Romershoven, Hoeselt, Hamont, Neerpelt, Hasselt, Opheers, Velm, Sint-Truiden, Leopoldsburg en Halen.

laquétje (<fr.) (*laquéke*): Maaseik.

glacé (fr.): Mechelen-aan-de-Maas en Rekem.

gelakkeerde schoen: freq. Tongerlds., verspr. Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Heerlen, Teuven, Roermond, Swalmen, Bocholt, Maastricht, Rosmeer en Sint-Truiden.

gelakkeerd schoentje (*gelakkeerd schoenke*): Roermond.

lakerenschoen: Bree.

gelakte schoen: Kerkrade, Panningen, Amstenrade, Schimmert, Mesch, Stevensweert, Neeroeteren, Rotem, Stein, Val-Meer en Zichen-Zussen-Bolder.

verlakte schoen: Kermt, Beverlo, Paal en Tessenderlo.

WERKSCHOEN

Kaart 115, pag. 301

DC 09 (1940) (039b add.), N 24 (1964) (047), N 60 (1973) (209 add.);

Gennep Wb. (044), Meeuwen Wl. (220), Tungalroy Wb. (092);
Beenen, P. (1973) (091).

Een schoen die gedragen wordt om mee te werken, met name door boeren voor het werk op het land.

werkschoen: freq. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg., Zuid.Oostlb., zuidelijk Noord.Oostlb., Centr.Maaslds. en Trichterlds., verspr. Demerkemp., Beringerlds., Brab.Lb. en Lommels, zeldz. Kleverlds.; ook in Weert, Grathem, Maasbracht, Bree, As, Millen, Hamont, Kaulille, Donk (bij Herk-de-Stad), Velm en Venlo.

werkdaagse schoen (*werdesschoen*): Geulle.

labeurschoen: Boekt/Heikant.

akkerschoen: freq. Tongerlds., verspr. Zuid.Oostlb., Centr.Maaslds., Bilzerlds., Lonerlds. en Truierlds.; ook in Roermond, Herten (bij Roermond), Stevensweert, Kermt, Beringen en Linkhout.

bouwschoen: freq. Zuidgeld.Lb., Kleverlds. en aansluitend in het noorden van het Noord.Oostlb.

ploegschoen: zeldz. Noord.Oostlb. en Dommelds.; ook in Teuven, Nuth/Aalbeek, Grathem, Bocholt, Maaseik, Rotem, Lanklaar en Hasselt.

vaarschoen: freq. Horns en Maaskemp.; ook in Kerkrade, Haelen, Horn, Kaulille en Eksel.

landschoen (ook *lankschoen*): zeldz. Horns; ook in Egchel, Boeket/Heisterstraat, Kwaadmechelen, Meijel en Maasbree.

veldschoen: Oost-Maarland.

dikke schoen: Teuven, Sint-Geertruid, Mheer, Eijdsden, Val-Meer, Zichen-Zussen-Bolder, Mal en Borgloon.

zware schoen: Schimmert, Sint-Geertruid, Borgharen en Linkhout.

leren schoen: Meerssen.

koeshoan: Bleijerheide.
putschoen: Beringen en Boekt/Heikant.
putbottine: Venray.
grasbottine: Venray.

HOGE WATERDICHTE SCHOEN

N 24 (1964) (049).

Een hoge waterdichte schoen met waterkap.

sneeuwschoen (ook *sniefschoen*):
freq. Zuid.Oostlb., verspr. Noord.-Oostlb., Centr.Maaslds., Bilzerlds., Tongerlds., Westlb., Truierlds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Mechelen en Bocholt.

skischoen: Horst.

tongschoen: Teuven, Egchel, Baarlo, Ulestraten, Weert, Ell, Stevensweert, Rotem, Boorsem, Geulle, Eksel, Kwaadmechelen en Lommel.

toeschoen: Diepenbeek.

schoen met toe tongen: Grathem.

schoen met watertong: Beverlo.

waterschoen: Hamont, Sint-Truiden en Millen.

waterdichte schoen: Tegelen en Zelem.

vaarschoen: Haelen.

vetleren schoen: Tegelen, Panningen, Haelen, Meerssen en Wijk.

werkschoen: Beringen en Sint-Truiden.

landschoen: Ophoven.

putschoen: Bree.

jachtschoen: Leopoldsburg.

jagerschoen: Rosmeer.

hoge schoen: Herten (bij Roermond).

hoge droge schoen: Boekt/Heikant.

zware schoen: Oost-Maarland.

uni-schoen: Waubach.

zogschoen: Kerkrade.

overschoen: Bleijerheide, Bocholtz, Jabeek, Maastricht en Boekend.

galoche (fr.): Borlo, Borgloon en Tongeren.

bot: Bree, Neeroeteren, Wintershoven, Vliermaal en Kaulille.

laars: Horst, Meijel en Venlo.

steviel (ook *stievel*): Horn, Schimmert, Rothem, Neeritter, Mechelen-aan-de-Maas, Urmond, Maastricht en Eigenbilzen.

kistje (*kiske*): Caberg.

sneeuwbots: Tongeren.

KLOMP

Kaart 116, pag. 301

DC 15 (1947) (031a, 031b), N 24 (1964) (070a), N 60 (1973) (add.), N 86 (1981) (046), ZND 36 (1941) (038), ZND m (GrGr, Houben, Mathys, Michiels, Raymaekers, Vanderbeeken, Welter); Beverlo Wb. (043, 129), Boorsem Wb. (078, 079), Bree Wb. (237), Diepenbeek Wb. (122), Genk Wb. (165), Gennep Wb. (099), Gronsveld Wb. (224), Hamont Wl. (220), Hasselt Wb. (227), Kerkrade Wb. (155), Kortessem Wb. (229), Maastricht Wb. 3,(192), Meerlo-Wanssum Wb. (162), Meeswijk Wl. (323, 662), Meeuwen Wl. (124), Meijel Wb. (068), Niel-bij-St.Truiden Wl. (1.588), Roermond Wb. (136), Sint-Truiden Wb. (142), Sittard Wb. (184), Tegelen Wb. (092, 119), Tongeren Wb. (217, 272), Tungelroy Wb. (093), Uikhoven Wl. (080), Venlo Wb. (166), Weertlands Wb. (C4-005), Zonhoven Wb. (225); Beenen, P. (1973) (156), Niesten, P. (1942) (017).

In het algemeen de benaming voor schoeisel dat is vervaardigd uit een uitgehold stuk hout. (Het lemma KLOMP wordt ook behandeld in WLD II.12, pag.164-165).

Voor As is ook de ironische benaming **sokkenvreter** (*zokkenvreter*) opgetekend.

klomp: alg. in Nl.Lb., overig Centr.Lb. en Dommellds., zeldz.

Demerkemp., Lonerlds. en Truierlds.; ook in Leopoldsburg, Tessenderlo en Lommel.

klonk: freq. Demerkemp., Beringerlds., Lonerlds., Truierlds. en Getelds.; ook in Diepenbeek en Tessenderlo.

kloon: Tessenderlo en Overpelt.

blok: Ingber, Ulestraten, Beverlo, Leopoldsburg en Lommel.

holleblok: Bilzen, Val-Meer, Hoeselt en Tongeren.

holsblok: Borgloon.

hool: Beverlo, Kwaadmechelen, Tessenderlo en Lommel.

bot: Schimmert.

botje: zeldz. Noord.Oostlb.; ook in Blerick, Venlo en Maasbree.

trip: Rekem.

trippenklomp: Meeswijk.

trippenklompje (*truppenklompke*): Boorseem.

klabatter: Puth.

sabot (fr.): Sint-Truiden.

klos: Gennep.

klot: Hasselt.

KLOMPSCHOEN

DC 15 (1947) (031c), N 24 (1964) (070d), N 86 (1981) (046); Bree Wb. (147), Uikhoven Wl. (045); Beenen, P. (1973) (224).

Een schoen die bestaat uit een houten zool en een lederen bovengedeelte. Voor Beringen is ook de schertsende benaming **schuiten** (mv.) opgetekend.

klompschoen: freq. Noord.Oostlb., Zuidgeld.Lb., Kleverlds. en Tongerlds., verspr. Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb., Horns en Centr.-Maaslds.; ook in Bree, Neeroeteren, Oost-Maarland, Rosmeer en Hamont.

klompenschoen: verspr. Oostlb. en Horns; ook in Bocholt, Opglab-

beek, Geulle, Maastricht, Millen en Boekend.

schoenklomp: verspr. Oostlb., Centr.Maaslds. en Zuidgeld.Lb.; ook in Mechelen, Weert, Stevensweert en Melderslo.

schoensklomp: verspr. Zuid.Oostlb.

klonkschoen: verspr. Lonerlds., Truierlds. en Getelds.; ook in Diepenbeek.

klonkenschoen: Kermt.

schoenklonk: Borgloon.

blokschoen: Kwaadmechelen en Neerpelt.

blokkenschoen: Eksel.

schoenblok: Lommel.

klomp: Heerlen, Helden/Everlo, Pey, Merkelbeek, Boshoven, Hunsel, Echt/Gebroek, Horn, Maastricht en Blerick.

klomp met riemen: Echt/Gebroek en Amstenrade.

klomp met riempjes (*klomp met riemkes*): Stramproy.

bandjesklomp: Leunen.

Belgische klomp (*belsje klomp*): Beegden.

Franse klomp: Val-Meer, Zichen-Zussen-Bolder, Tongeren en Mal.

Hasseltse klonk: Paal.

lage klomp: zeldz. Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Tegelen.

hoge klomp: Echt/Gebroek.

goede klomp (*goeie klomp*): Romershoven.

's zondagse klomp (*'s zondese klomp*): Swalmen en Romershoven.

houten klomp: Meerssen.

leren klomp: Meerssen, Amby, Maasbracht, Stein, Maastricht en Wijk.

leerklomp: Geulle.

schippersklomp: Herten (bij Roermond), Weert, Ell, Borgharen, Wijk en Hout-Blerick.

schipperklomper: Stein.

scheepsklomp: Oirsbeek.

kopklomp: Achel.

kapklomp: Meijel en Kessel.

kappenklomp: Maasbree.

klompenkap: Maasbree.
klompje (*klomke*): Ophoven.
galoche (fr.) (ook *kaloche*, *kloche*): zeldz. Ripuar., Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Bree, Maastricht en Halen.
leren klomgaloche (<fr.): Borlo.
houten klomk: Tessenderlo.
houten klomkje (*houten klomke*): Tessenderlo.
klomk: Linkhout.
houteren blokje (*houteren blokske*): Beverlo.
houtschoen: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Urmond.
houten schoen: Borgharen, Mheer en Eijsden.
houteren schoen (*halteren schoen*): Venlo.
schoen met kappen: Maasbracht.
schipperschoen: Putbroek.
vissersschoen: Putbroek.
trip: freq. Ripuar. en Oostlb-Rip. overgg.; ook in Nieuwstadt en Sittard.
buffeltje (*buffelke*): Boekt/Heikant.
kalebas (*klabas*): Arcen.
klots: Bocholtz.
paver: Bree.

SANDAAL

N 24 (1964) (058), ZND 36 (1941) (038 add.); Gronsveld Wb. (401), Hamont Wl. (401), Hasselt Wb. (384), Heerlen Wb.2 (409), Lommel Wl. (272), Maastricht Wb. (362), Meeswijk Wl. (542), Meeuwen Wl. (187), Niel-bij-St.Truiden Wl. (II.270), Roermond Wb. (251), Zonhoven Wb. (400); Bettens, A. (1954) (118), Celis, A. (1975) (177), Schoels, A. (1947) (084).

Een open schoen bestaande uit een zool, die met riempjes aan de voet vastgebonden is.

sandaal: alg. in heel Lb.
sandaaltje (*sandaalke*, *sandaleke*): Tessenderlo en Neerpelt.

schandaal: Hamont, Beek en Brunssum.
paterschoen: Venray, Maaseik en Wijk.
open schoen: Tungalroy, Boekt/Heikant en Meijel.
zomerschoen: Neeroeteren.
liitsenschoen: Paal.
schoen met bandjes: Grathem.

HOUTEN SANDAAL

N 24 (1964) (059).

Een sandaalachtig voetbekselsel bestaande uit een houten zool en enkele riempjes over de voet.

klepper: freq. Oostlb., Horns, Centr.Maaslds., Trichterlds. en Zuidgeld.Lb.; ook in Waubach, Weert, Neeroeteren, Opglabbeek, Eigenbilzen, Opheers, Sint-Truiden, Lommel, Oirlo en Meijel.
kleppertje (*klepperke*): Posterholt, Ulestraten en Tongeren.
trip: zeldz. Zuid.Oostlb.; ook in Bleijerheide, Bocholtz, Mechelen, Teuven, Weert, Grathem, Urmond en Meijel.
tripje (*tripke*): Weert en Maastricht.
tripper: Meijel en Heythuysen.
slipper: Egchel, Haelen, Sittard, Schimmert, Valkenburg, Caberg, Borgharen en Sevenum.
slats: Sint-Truiden.
slets: Rekem, Neerpelt, Hasselt en Donk (bij Herk-de-Stad).
sletsje (*sletske*): Bocholt, Rosmeer, Kaulille, Boekt/Heikant en Kermt.
sletser: Zelem.
sleddertje (*sledderke*): Herk-de-Stad.
kletser (ook *klatsjer*): Ulestraten en Borgloon.
klotsje (*klotske*): Halen.
kloefer (*kleffer*): Achel.
kloefertje (*klefferke*): Hasselt.
badklomp: Maastricht.

klompje (*klomke, klompke*): Einighausen, Ittervoort, Ophoven, Boorseem, Millen en Borlo.
klompschoen: Bree, Hoeselt en Riksingen.
klompenschoen: Boekend, Egchel en Mheer.
klonkje (*klonkske*): Velm.
klonkschoen: Paal en Diepenbeek.
blok: Val-Meer en Zichen-Zussen-Bolder.
blokje (*blokske*): Borlo en Borgloon.
blokschoen: Eksel.
houtklos: Klimmen.
sandaal: Tegelen, Jabeek, Hoensbroek, Schimmert, Echt/Gebroek,

Riksingen, Mal, Lummen, Hasselt en Linkhout.
schandaal: Hamont.
gezondheidssandaal: Leopoldsburg.
gezondheidsschoen: Wijk.
clarisjesschoen (*clariskesschoen*): Boekt/Heikant.
paterschoen: Beringen.
hoog schoentje (*hoog schoenke*): Tessenderlo.
claquette (fr.): Teuven.
flatser (<eng.): Kwaadmechelen en Mechelen-aan-de-Maas.
galoche (fr.) (*kaloche*): Kerkrade.
insteker: Stokkem en Sint-Truiden.

3.3 Laarzen

Een laars is het schoeisel dat de voet en een deel van het been boven de enkel bedekt. Het *Woordenboek der Nederlandse Taal* laat de mogelijkheid open dat de benaming **laars** vroeger misschien gebruikt werd voor een lederen beschutting van het onderbeen alleen, en niet van de voet. De overlappingsen tussen de lemma's LAARS en LEREN BEENKAP in de volgende subparagraaf wijzen ook in die richting. In de regel echter is de laars een tot de knie of hoger reikend schoeisel en recenter kan **laars** ook gebruikt worden als benaming voor een lager schoeisel dat tot net boven de enkel reikt (*WNT*).

In de Oudheid werden laarzen vooral gedragen door de reizigers, maar ook in Rome zelf waren verschillende modellen gangbaar. Het dragen van laarzen kende een wisselende populariteit. Met de intrede van de puntvormige snavelschoen rond 1200 (vgl. pag. 185) verdwenen laarzen uit de mode. Langzaam keerde de laars terug, maar op het einde van de zeventiende eeuw was ze weer bijna verdwenen. Laarzen werden toen nog uitsluitend door militairen gedragen. Na de Franse Revolutie gingen men terug over tot het dragen van laarzen en rond de eeuwwisseling werd de laars zo populair dat schoenen naar de achtergrond verdwenen. Tot in de tweede helft van de negentiende eeuw werden hoofdzakelijk stoere laarzen gedragen, vanaf dan komt de schoen terug meer in het beeld (Van Attenhoven 1986). Ook vandaag worden schoenen veruit het meeste gedragen. Daarnaast is wel een heel assortiment laarzen ontstaan voor bijzondere gelegenheden: naast de gewone laarzen en de waterwerende rubberlaarzen zijn er motorlaarzen, ruitelaarzen, skilaarzen enz. die elk hun eigen uiterlijk hebben en in een specifieke nood voorzien.

LAARS

Kaart 117, pag. 302

N 24 (1964) (062a), N 60 (1973) (204b, 213c), ZND 37 (1941) (009a), ZND B1 (1940sq) (093);
Boorse Wb. (080), Bree Wb. (095), Diepenbeek Wb. (219), Genk Wb. (316), Gennep Wb. (112, 176), Gronsveld Wb. (461), Hamont Wl. (061), Hasselt Wb. (263, 431), Heerlen Wb.2 (421, 422), Kerkrade Wb. (259, 261), Kortessem Wb. (485), Lommel Wl. (043), Maastricht Wb. (171, 408), Meerlo-Wanssum Wb. (276), Meeswijk Wl. (117), Meeuwen Wl. (035, 204), Meijel Wb. (071), Niel-bij-St.Truiden Wl. (L.187), Roermond Wb. (281), Sittard Wb. (055, 399), Tegelen Wb. (119), Tongeren Wb. (084, 531), Uikhoven Wl. (020, 158), Valkenburg Wb. (165), Venlo Wb. (180, 251), Weertlands Wb. (C4-006), Zonhoven Wb. (450);
Beenen, P. (1973) (238), Bettens, A. (1954) (036), Schoels, A. (1947) (030);
Niessen, P. (1942) (013).

Schoeisel dat ook het been boven de enkel (gedeeltelijk) bedekt.

laars: verspr. Dommelds. en Kleverlds., zeldz. Noord.Oostlb., Weertlds. en Zuidgeld.Lb.; ook in Lutterade, Schimmert, Maaseik, Vlijtingen, Houthalen, Zelem en Lommel.

bot: freq. in Belg.Lb. (inclusief de Voerstreek); ook in Sittard Wb.

stevl (ook *stiebel*, *stiefel*, *stiepel*, *stievel*): freq. in Nl.Lb., verspr. in overig Centr.Lb., zeldz. Westlb.; ook in Kwaadmechelen en Lommel.

steveltje (*stieberke*, *stiepelke*): Kwaadmechelen en Hasselt.

get: Lanklaar, Tongeren, Zolder, Kuringen en Sint-Truiden.

gamasche (*kamasche*, *karmasche*, *kramasche*): Teuven, Egchel, Roermond, Ulestraten, Schimmert, Tungalroy, Neeritter, Ittervoort en Maastricht.

stramp: Sint-Lambrechts-Herk, Sint-Truiden en Diepenbeek.
schoenstramp: Voort.
boets (<eng.): Bilzen.

DAMESLAARS

N 24 (1964) (053, 068);
 Sittard Wb. (399), Valkenburg Wb. (165).

laars: Roermond, Schimmert, Mal, Blerick en Venlo.
laarsje (*laarske*): Blerick, Tungalroy en Schinveld.
dameslaars: Tegelen, Reuver en Munstergeleen.
dameslaarsje (*dameslaarske*): Maastricht.
bot: Ophoven, Mechelen-aan-de-Maas, Achel, Neerpelt, Boekt/-Heikant, Paal, Velm, Sint-Truiden en Linkhout.
botje (*botsje*): Maaseik.
damesbot: Hasselt.
vrouwbot: Halen.
vrouwenbot: Leopoldsburg en Riksingem.
vrouwluibot (ook *vrouwliebot*): Teuven, Bree, Neeroeteren, Mechelen-aan-de-Maas, Millen, Eksel, Kermt, Beringen, Opheers, Borgloon, Sint-Truiden, Borlo en Kwaadmechelen.
wijversbot: Zichen-Zussen-Bolder.
wijverbotje (*wijverbotsje*): Val-Meer.
stevl (ook *stiefel*, *stievel*): verspr. Zuid.Oostlb. en Trichterlds.; ook in Baarlo, Maasniel, Opglabbeek, Lanklaar, Rosmeer, Blerick, Boekend en Sevenum.
stevlelet: Sittard Wb., Valkenburg Wb. en in Klimmen en Stevensweert.
steveltje (*stevlke*, *steveltsje*, *stievelke*): verspr. Zuid.Oostlb. en Horns; ook in Kerkrade, Tegelen en Weert.
damesstevl: Tegelen, Roermond en Maastricht.

vrouwenstevl: Hoensbroek en Mechelen.
vrouwluistevl (ook *vrouwliestevl*, *vrouwliestiebel*): Bocholtz, Nunhem, Jabeek, Nuth/Aalbeek, Hoensbroek, Borgharen en Beringen.
vrouwenluisstevl (*vrouwenluisstevl*): Kerkrade.
bottine: Rotem, Maastricht, Hoeselt, Vliermaal, Zelem en Linkhout.
vrouwluibottine (*vrouwliebottine*): Beverlo.

RIJGLAARS

N 23 (1964) (add.), N 24 (1964) (053, 066);
 Meerlo-Wanssum Wb. (237).

Een laars waarvan het beenstuk moet worden dichtgereggen.
 Het woordtype *rijlaars* is in dit lemma – in tegenstelling tot het volgende lemma – te interpreteren als lexicale variant van **rijglaars**. Het ww. *rijgen* gaat terug op een oudere vorm zonder *g* (de *g* is afkomstig uit het meervoud van de verleden tijd en het voltooid deelwoord), vgl. Standaardduits *reihen* ‘rijgen’. Hetzelfde geldt voor *rijstevl*, *rijbot* en *rijkamasche*.
 Voor Beringen is ook de omschrijving **stevl voor toe te rijgen** (*stiebel voor toe te rijgen*) opgetekend.

rijglaars (ook *rijlaars*): freq. Noord.-Oostlb., Weertlds., Horns, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Nuth/Aalbeek, Hoensbroek, Schimmert, Eisden, Mechelen-aan-de-Maas, Neerharen, Hamont, Donk (bij Herk-de-Stad) en Zelem.
rijgstevl (ook *rijstevl*): verspr. Ripuar., Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb. en Trichterlds., zeldz. Noord.-Oostlb. en Horns; ook in Geulle, Hoeselt en Tongeren.
nestelstevl: Neeritter.

rijgbot (ook *rijbot*): freq. Demerkemp., Beringerlds., Lonerlds., Truierlds. en Brab.Lb., verspr. Centr.Maaslds., Bilzerlds. en Tongerlds.; ook in Eksel.
rijgbotje (*rijgbotsje*): Val-Meer.
geregen bot: Boekt/Heikant.
gerijgde bot: Teuven.
nestelbot: Bree.
vliegerbot: Leopoldsburg.
jagersbot: Mechelen-aan-de-Maas.
jagerschoen: Weert.
jachtschoen: Rothem.
bottine: Vliermaal.
get: Bocholt, Neeroeteren, Ketsingen, Hamont, Kaulille, Tessenderlo en Lommel.
gamasche (*kamasche*): Kerkrade, Heerlen, Mechelen, Nunhem, Einighausen en Tungalroy.
rijggamasche (*rijkamasche*): Mheer.
stramp: Borlo en Diepenbeek.
strump (ook *strop*): Eigenbilzen en Rosmeer.

LAARS MET SLUITRIEM- PJE

N 24 (1964) (067).

Een laars waarvan de schacht aan de bovenkant van een verstelbaar sluitriempje is voorzien.
 In tegenstelling tot het vorige lemma zijn de trefwoorden **rijlaars**, **rijstev**, **rijbot** e.d. niet afkomstig van het werkwoord *rijgen*, maar van *rijden*, zoals onder andere informanten voor Roermond en Mechelen-aan-de-Maas aangeven.

rijlaars: verspr. Oostlb., Centr.-Maaslds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Weert, Ophoven, Maastricht, Neerharen, Achel, Neerpelt, Donk (bij Herk-de-Stad), Zelem en Lommel.
rijstev (ook *rijstiebel*): verspr. Oostlb.; ook in Bocholtz,

Mechelen, Neeritter, Grathem, Urmond, Eigenbilzen, Tongeren en Beringen.

rijgstev: Swalmen en Wijk.
gestev: Stevensweert.
rijbot: zeldz. in Belg.Lb.
rijgbot: Sint-Truiden, Vliermaal en Borgloon.
ruitersbot: Boekt/Heikant.
rabattenbot: Linkhout.
riembot: Zichen-Zussen-Bolder.
riembotje (*riembotsje*): Val-Meer.
bot bet een riempje (*bot be een riemke*): Opheers.
bot met een riempje (*bot met een riemke*): Riksingen.
gamasche (*kamasche*): Mechelen, Haelen, Nunhem en Rothem.
get: Neeroeteren.
rijget: Opglabbeek.
rijschoen: Schinveld.
rijgstramp: Borlo.

KORTE LAARS

N 24 (1964) (064).

Een laars die het been bedekt tussen enkel en knie.

bot: Opglabbeek, Mechelen-aan-de-Maas, Neerharen, Zichen-Zussen-Bolder, Neerpelt, Herk-de-Stad, Velm en Linkhout.
botje (*botsje, botteke*): Paal, Neerpelt en Val-Meer.
halve bot (ook *half bot, hauf bot, hauve bot*): Rotem, Mechelen-aan-de-Maas, Rekem, Vliermaal, Opheers en Borlo.
half botje (*hauf botsje*): Maaseik.
halfhoge bot: Eksel.
lage bot: Millen, Hasselt, Boekt/Heikant, Beverlo, Borgloon, Donk (bij Herk-de-Stad) en Sint-Truiden.
korte bot: Teuven, Ophoven, Bree, Rotem, Mechelen-aan-de-Maas en Sint-Truiden.

kort botje (*kort botsje*): Hasselt en Riksingén.

vespabot: Leopoldsburg en Beverlo.

marcheerbot: Beringen.

schutterbot: Kwaadmechelen.

stevelfot (*stievelbot*): Eisden.

stevelfot (ook *stievel*): Tegelen, Baarlo, Einighausen, Brunssum, Stein, Maastricht, Romershoven, Achel en Venlo.

steveltje (*stievelke*): Maastricht.

halve stevel (ook *half stevel*, *hauf stevel*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Mechelen, Nunhem, Wijk en Eijsden.

half steveltje (*hauf stevelke*): Wijk.

lage stevel: Herten (bij Roermond), Jabeek en Hoeselt.

nere stevel: Bocholtz.

korte stevel (ook *korte stiebel*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Bleijerheide, Tegelen, Swalmen, Ell, Grathem, Stevensweert, Borgharen en Beringen.

kort steveltje (*kort stevelke*): Schinveld.

kleine stevel: Rothem en Klimmen.

kuitstevelfot: Munstergeleen.

waterstevelfot (*waterstiepel*, *waterstievel*): Bocholtz en Oirsbeek.

laars: Sevenum, Blerick en Oost-Maarland.

gewone laars (*gewoon laars*): Boekend.

laarsje (*laarske*): Weert en Schimmert.

kuitlaars: Egchel en Tungalroy.

halflange laars: Maasniel.

korte laars: Hout-Blerick.

lage laars: Zelem.

gamasche (*kamarsche*, *kamasche*): Roermond en Waubach.

gamaschetje (*karmarschke*): Ulestraten.

halve gamasche (*hauf kamasche*, *hauf kermasche*): Amstenrade, Ulestraten en Kerkrade.

kleine gamasche (*klein kamasche*): Hoensbroek.

get: Tessengerlo, Neeritter en Tongeren.

kap: Meijel.

beenkapp: Lanklaar.

strampje (*strampke*): Tongeren.

bottine: Kermt, Diepenbeek en Wintershoven.

LAARS TOT OF BOVEN DE KNIE

DC 09 (1940) (039a), N 24 (1964) (063), N 60 (1973) (213d);
Gennep Wb. (093, 095), Maastricht Wb. (175), Tungalroy Wb. (092), Weertlands Wb. (C4-004, C4-010).

stevelfot (ook *stiebel*, *stiefel*, *stiepel*, *stievel*): freq. in NI.Lb.; ook in Bocholtz, Rekem, Romershoven, Hoeselt, Wintershoven en Hasselt.

kapstevelfot: verspr. Noord.Oostlb. en Horns; ook in Bleijerheide, Ulestraten, Weert, Mechelen-aan-de-Maas, Maastricht, Borgharen en Wijk.

hoge stevel: Bocholtz, Beegden, Hout-Blerick en Venlo.

lange stevel (ook *lang stiebel*): Vludrop, Puth, Ifteren en Beringen.

kniestevelfot: Venlo, Bleijerheide en Bocholtz.

rijstevelfot: Klimmen.

bot: Maaseik, Diepenbeek, Vliermaal, Achel, Paal, Velm, Tessengerlo en Linkhout.

hoge bot: Rotem, Millen, Boekt/Heikant, Borgloon, Donk (bij Herkede-Stad) en Sint-Truiden.

lange bot: Bree, Mechelen-aan-de-Maas, Riksingén, Hasselt en Kwaadmechelen.

cavaleriefot: Beverlo.

kapbot: Beringen.

kniebot: Sint-Truiden.

rijbot: Leopoldsburg.

waaiobot: Linkhout.

laars: Rimburch, Tegelen, Baarlo, Roermond, Amby, Leveroy, Born, Berg-aan-de-Maas, Hamont, Gennep en Wellerloo.

laarsje (*laarseke*): Valkenburg.
kaplaars: verspr. Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Tegelen, Roermond, Munstergeleen, Schimmert, Mesch, Weert, Tungelroy, Lanklaar, Maastricht, Caberg en Wijk.
kaplaarsje (*kaplaarske*): Echt/-Gebroek.
hoge laars: Hout-Blerick, Maasniel en Zelem.
lange laars: Maasniel.
dijlaars: Wellerlooi.
gamasche (*kamasche, karmasche, komasche*): freq. Zuid.Oostlb., verspr. in overig Nl.Lb.; ook in Eisdén en Zichen-Zussen-Bolder.
gamascheschoen (*kamascheschoen*): Klimmen.
kemasker: Gennep Wb.
kemaster: Gennep Wb.
get: Neerpelt, Neeroeteren en Ketsingen.
getje (*getteke*): Neerpelt.
stramp: Tongeren.
brastramp: Opheers.
strump (*stromp*): Herk-de-Stad.
slob: Sint-Geertruid.

WATERDICHTE LAARS

DC 09 (1940) (add.), N 24 (1964) (065), N 60 (1973) (213a, 213b, 213d); Maastricht Wb. (495), Roermond Wb. (281).

Een lange waterdichte laars waarvan de schacht tot aan de lies reikt. Voor Beverlo is ook de omschrijvende uitdrukking **bot tot aan het gat** opgetekend en voor Maaseik **bot voor bikken te vegén**.

lieslaars: verspr. Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., zeldz. Zuid.Oostlb. en Trichterlds.; ook in Bleijerheide, Roggel, Weert, Tungelroy en Ell.
batslaars: Maasbree.

waterlaars: Hamont, Lommel, Blerick, Milsbeek en Bergen.
rijglaars (*rijlaars*): Amstenrade.
rubberlaars: Meijel.
waterbot: Teuven, Neeroeteren, Zichen-Zussen-Bolder, Riksingen, Neerpelt, Kaulille, Kermt, Paal, Beringen, Borgloon, Herk-de-Stad, Borlo, Kwaadmechelen en Linkhout.
waterbotje (*waterbotsje*): Val-Meer.
waterdichte bot: Rotem.
visbot: Rotem en Opheers.
visserbot: Bree en Riksingen.
jagersbot: Kwaadmechelen.
waaibot: Linkhout.
lange bot: Lommel, Ophoven en Lanklaar.
hoge bot: Opglabbeek, Rosmeer, Wintershoven, Velm, Tessenderlo en Zelem.
liesbot: Eksel, Sint-Truiden en Hasselt.
dijbot: Beverlo.
stevél (ook *stievel*): Mechelen, Heythuysen, Ittervoort, Dilsen en Meijel.
waterstevél (ook *waterstiebel, waterstiefel, waterstiepel, waterstievel*): freq. Ripuar., Oost.-Zuidlb., Oostlb., Weertlds., Horns, Centr.Maaslds. en Trichterlds., verspr. Tongerlds.; ook in Bocholt, Eigenbilzen, Achel, Beringen en Venlo.
watersteveltje (*waterstievelke*): Schinveld.
rubbersteveltje (*rubberstevélke*): Maastricht.
hoge stevel: Haelen.
jachtstevél: Neeritter en Stevensweert.
kanaalstevél: Montzen.
liesstevél: Bleijerheide, Baarlo, Valkenburg en Urmond.
waterwerk: Maasbree en Bleijerheide.
beenstuk (*beestuk*): Kerkrade.
klover: Bree.

3.4 Kousen

De geschiedenis van de kous wordt op www.kousencenter.com uitgebreid en geïllustreerd toegelicht. De informatie op de website is afkomstig uit het in 1995 door Kousencenter gepubliceerde boek *Kouserie* (samengesteld door Ing. P. Daniëls, I. Cocquyt en E. Brems). We beperken ons hier tot enkele algemene beschouwingen en verwijzen voor gedetailleerdere informatie naar de website en het boek van Kousencenter, dat gespecialiseerd is in nachtkleding en ondergoed.

Als voorloper van de kous kunnen we de beenwindsels beschouwen, die net als andere kledingstukken van dierenhuiden gemaakt werden en als bescherming tegen het klimaat gedragen werden. Vanuit die optiek worden ook de lemma's GROFLINNEN BEENWINDSEL en LEREN BEENKAP in deze paragraaf behandeld. Die beenbeksels omvatten de voet echter nog niet. Dat dat oorspronkelijk ook geldt voor de kous blijkt uit het *Woordenboek der Nederlandse Taal* dat als oudere betekenis van **KOUS** 'doorlopend beenbeksels van den voet tot boven aan de dij' vermeldt. In de Bronstijd werden dergelijke beenwindsels reeds van weefsels gemaakt, die met lederen riemen om benen en voeten werden gewonden. De nieuwere betekenis van **KOUS** luidt in het *Woordenboek der Nederlandse Taal* 'gewoonlijk geweven of gebreed beenbeksels (met inbegrip van den voet), meestal tot boven de knie reikend'. Doorheen de geschiedenis veranderde de lengte en het uiterlijk van de kousen meermaals. In de tiende eeuw reikten kousen tot even onder de knie en waren ze voorzien van rijkelijk versierde boorden. De korte mannenkous werd een luxe-artikel en de lange mannenkousen gingen samen met de broek een geheel vormen, de zogenoemde *kousenbroek*. Rond 1500 vonden soldaten het praktischer de kousenbroek te delen in een kniebroek en een kniekous. Ook in de volgende eeuwen wisselen dergelijke ontwikkelingen elkaar af (zie www.kousencenter.com). Tegenwoordig bestaan kousen in diverse formaten en zijn ze een alledaags kledingstuk. Uit de onderstaande lemma's blijkt dat in de meeste dialecten nog een onderscheid gemaakt wordt tussen een lange kous en een korte kous of sok (zie de lemma's **KOUS** en **SOK**). Het verschil tussen beide vervaagt echter. Lange kousen zijn nog vooral bekend van sportbeoefening zoals voetbal, getuige de benaming **sportkous** voor **KOUS**. Sommige jongeren gebruiken de benamingen **kous** (of **hoos...**) en **sok** willekeurig door elkaar.

KOUS

Kaart 118, pag. 302

DC 09 (1940) (032), DC 14A (1946) (003, 004), N 24 (1964) (025), SGV (1914) (019), ZND 01 (1922) (665), ZND 16 (1934) (013), ZND 47 (1950) (005), ZND 48 (1954) (042a), ZND A1 (1940sq) (097), ZND B1 (1940sq) (078), ZND m (Coomans, Dupont, Godelaine, GrGr, Houben, Mathys, Vanderbeeken, Welter); Beverlo Wb. (136), Boorse Wb. (078), Bree Wb. (261, 430), Diepenbeek Wb. (131), Genk Wb. (173, 324), Gennep Wb. (078, 179),

Gronsveld Wb. (167), Hamont Wl. (240), Hasselt Wb. (247), Heerlen Wb.2 (329), Kerkrade Wb. (108, 265), Kortesse Wb. (236), Lommel Wl. (161), Maastricht Wb. (147, 207), Meerlo-Wanssum Wb. (143, 283), Meeswijk Wl. (266, 631), Meeuwen Wl. (129), Meijel Wb. (068), Niel-bij-St.Truiden Wl. (I.614, II.337), Roermond Wb. (099, 146), Sint-Truiden Wb. (150), Tegelen Wb. (088), Tongeren Wb. (226, 297, 563), Tunge-roy Wb. (090), Uikhoven Wl. (057), Valkenburg Wb. (077), Venlo Wb. (173), Weertlands Wb. (C4-003, C4-010), Zonhoven Wb. (245, 442, 462);

Beenen, P. (1973) (134), Niesten, P. (1942) (018).

Elk van de beide gelijkvormige kledingstukken die dienen tot bedekking van de voet en van (een kleiner of groter gedeelte van) het been.

Maastricht Wb. vermeldt **hoos** als verouderd of "als boers aanvoeld".

Ook verschillende andere informanten geven aan dat **hoos** het oudere dialectwoord is en op sommige plaatsen verdwijnt ten gunste van **kous**.

Een **strump** in Zonhoven en Stokkem is een onafgewerkte kous zonder voet, in Eksel is dat een afgesneden kous. *Strumpf* wordt in Tongeren Wb. gekenmerkt als Bargoens.

hoos (ook *gwos*, *wos*, *wus*): alg.

Ripuar. en Oostlb-Rip. overgg., freq. Oostlb., Weertlds., Horns, Centr.-Maaslds., Trichterlds., Bilzerlds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Maaskemp. en Tongerlds.

hoosje (*hooske*): Weert en Rotem.

lange hoos (ook *lang hoos*, *lang wos*): Rimborg, Amstenrade, Riemst en Horst.

kous: alg. Westlb., Truierlds., Brab.Lb. en Lommels, freq. Maaskemp., Trichterlds., Tongerlds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Weertlds., Centr.Maaslds. en Bilzerlds., zeldz. Oostlb. en Horns; ook in Heerlen.

kousje (*kouske*): Neerpelt.

lange kous (ook *lang kous*): Grote-Brogel, Ellikom, Opglabbeek, Wijk, Hoeselt, Vliermaal, Hamont, Sint-Huibrechts-Lille, Peer, Stevoort, Heers, Kerniel, Tessenderlo en Loksbergen.

sportkous: verspr. Demerkemp. en Truierlds.; ook in Bree, Ellikom, Neerpelt, Sint-Huibrechts-Lille en Heppen.

strump (ook *stomp*, *strumpf*): zeldz. Ripuar. en Kleverlds.; ook in Bree Wb., Meeswijk Wl., Tongeren

Wb., Weertlands Wb. en in Reppel, Maaseik, Stokkem, Neerpelt, Eksel en Hout-Blerick.

sok (ook *zok*): Maasniel, Stevensweert, Bree, Neeroeteren, Lozen, Blerick, Merselo en Swolgen.

slob: Tessenderlo.

GEBREIDE KOUS

Kaart 119, pag. 303

N 24 (1964) (028), ZND m (Houben); Gennep Wb. (044), Gronsveld Wb. (468), Kerkrade Wb. (265), Maastricht Wb. (416), Meeswijk Wl. (628), Sittard Wb. (409), Tegelen Wb. (121); Beenen, P. (1973) (242).

strikkhoos: freq. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg., Oostlb., Weertlds., Horns, Centr.Maaslds. en Trichterlds.; ook in Opglabbeek, Eigenbilzen, Rosmeer, Hoeselt, Millen en Blerick.

gestrikte hoos: zeldz. Zuid.Oostlb.; ook in Bocholtz, Waubach, Mechelen, Neeroeteren, Mechelen-aan-de-Maas, Val-Meer en Zichen-Zussen-Bolder.

breihoos: Gennep, Meijel en Sevenum.

strikkous: freq. Tongerlds., Demerkemp., Beringerlds., Lonerlds., Truierlds. en Getelds.; ook in Roermond, Rothem, Valkenburg, Weert, Grathem, Bocholt, Bree, Stein, Maastricht, Wijk, Eksel en Horst.

gestrikte kous: Bree, Neeroeteren, Rotem, Borgharen, Wijk, Riksingen en Velm.

gestrokken kous: Kwaadmechelen, Tessenderlo en Linkhout.

breikous: Egchel, Achel, Neerpelt, Leopoldsburg, Lommel, Hout-Blerick, Venlo en Horst.

gebreyde kous: Boekend en Kaulille.
gebreyde sok (*gebreyde zok*): Oirlo.

gestrikte sok: Beek.
strikwerk: Ophoven.

LANGE KLEURIGE HERENKOUS

N 24 (1964) (025 add., 033), ZND 16 (1934) (013 add.), ZND 48 (1954) (042a add.);
 Niel-bij-St.Truiden Wl. (II.337), Sittard Wb. (392), Zonhoven Wb. (442).

Een ouderwetse kleurige herenkous tot boven of net onder de knie.

hoos: freq. Ripuar., Oost.Zuidlb., Oostlb., Horns, Centr.Maaslds. en Zuidgeld.Lb., verspr. Maaskemp.; ook in Tongeren, Millen, Kermt, Donk (bij Herk-de-Stad), Kwaadmechelen en Sevenum.

sporthoos: Sittard Wb. en in Rosmeer en Klimmen.

kniehoos: Stevensweert, Munstergeleen en Hoensbroek.

lange hoos (ook *lang hoos*): Egchel, Hoensbroek en Teuven.

manshoos: Eigenbilzen.

lange manshoos: Grathem en Schimmert.

ruiten manshoos: Val-Meer en Zichen-Zussen-Bolder.

kerelshoos: Horst.

kous: Diepenbeek en Vliermaal.

sportkous: freq. Dommellds., Demerkemp., Truierlds. en Getelds., verspr. Maaskemp.; ook in Tegelen, Rothem, Weert, Neerharen, Hoeselt, Heppen, Opheers en Leopoldsburg.

manssportkous: Eksel.

manskous: Beringen.

mankous: Beringen.

kniekous: Haelen, Borgharen en Valkenburg.

batsenkous: Sint-Truiden.

lange kous (*lang kous*): Weert en Bree.

lange sok (ook *lange zok*): Oirlo en Herk-de-Stad.

strump: Tungelroy, Herten (bij Roermond) en Borgloon.

SOK

Kaart 120, pag. 303

DC 09 (1940) (033), DC 39 (1965) (018a), N 24 (1964) (031a), ZND 01 (1922) (665), ZND 16 (1934) (013), ZND 47 (1950) (005), ZND 48 (1954) (042b);
 Beverlo Wb. (243), Boorse Wb. (078), Bree Wb. (522), Genk Wb. (397), Gennep Wb. (215), Gronsveld Wb. (279, 580), Hamont Wl. (441), Hasselt Wb. (416), Heerlen Wb.2 (477), Kerkrade Wb. (319), Kortessem Wb. (574, 609), Limburgs Id. (265, 274, 295), Lommel Wl. (422), Maastricht Wb. (394), Meerlo-Wanssum Wb. (337), Meeswijk Wl. (779), Meeuwen Wl. (199), Niel-bij-St.Truiden Wl. (II.465), Roermond Wb. (271, 275), Sint-Truiden Wb. (241), Sittard Wb. (392, 506), Tegelen Wb. (134), Tongeren Wb. (700), Tungelroy Wb. (089), Uikhoven Wl. (154), Venlo Wb. (294), Weertlands Wb. (C4-012), Zonhoven Wb. (437);
 Beenen, P. (1973) (283), Niesten, P. (1942) (014).

Een korte herenkous.

sok (ook *zok*): alg. in heel Lb., behalve in het Truierlds. en aansluitend Lonerlds., waar het verspr. is.

manssok (ook *manszok*): Leopoldsburg, Eigenbilzen en Gronsveld.

voetsel (ook *vetssel*): freq. Truierlds. en aansluitend Lonerlds.; ook in Limburgs Id.

strump (ook *stromp*): zeldz.

Kleverlds.; ook in Roermond, Stramproy, Tungelroy, Peer en Paal.

slob: Tessenderlo.

slobje (*slobbeke*): Tessenderlo.

streen: Reppel.

NYLONKOUS

N 24 (1964) (027d), N 114 (2002) (045 add.); Lommel Wl. (211), Sint-Truiden Wb. (152), Zonhoven Wb. (318).

Een kous gemaakt uit nylon, een thermoplastische kunststof. Net zoals bij PYJAMA (zie pag. 80) wordt **nylon** in Belgisch-Limburg als in het Frans uitgesproken (*nilao*), in Nederlands-Limburg als in het Algemeen Nederlands (*neilon*) of Engels (*nailon*). Informanten voor Kinrooi en Bilzen vermelden **panty** (eng.) als een relatief nieuw woord. Voor Susteren is voorts ook de schertsende benaming **darmen (mv.)** (*derm (mv.)*) opgetekend, een verwijzing naar de gelijkenis met het vlies rond darmen.

nylon: freq. in Nl.Lb.; ook in Bocholt, Rotem, Eisden, Rosmeer, Hoeselt, Tongeren en Leopoldsburg.

nylonhoos: verspr. Bilzerlds., zeldz. Zuid.Oostlb., Horns en Centr.-Maaslds.; ook in Mechelen, Teuven, Roermond, Oost-Maerland en Millen.

nylonkous: alg. Westlb., Truierlds., Brab.Lb. en Lommels, freq. Maaskemp., Centr.Maaslds., Trichterlds. en Tongerlds.; ook in Rothem en Valkenburg.

glazen kous: Sint-Truiden Wb.

kous: Lutterade, Boeket/Heisterstraat, Tungalroy, Maaseik, Mechelen-aan-de-Maas, Wintershoven en Lummen.

kousenboks: Eksel.

panty (eng.): Kinrooi en Bilzen.

stretch (eng.): Valkenburg.

DUNNE ZIJDEN DAMESKOUS

N 24 (1964) (027b); Gronsveld Wb. (131);

Een informant voor Romershoven noteert voorts **vleeskous** als pejorative benaming. Ook voor Kermt is die benaming opgetekend. Bettens, A. (1954) (085) vermeldt **mercerisékous** voor Kanne als een ‘dikke zijden kous’ en Schoels, A. (1947) (064) voor Wellen als ‘katonnen kous’.

kous: Lutterade, Schinveld, Rosmeer, Wintershoven, Riksingene, Hamont, Lummen, Linkhout en Venlo.

zijden kous (*zije kous*): freq. Westlb., Truierlds., Brab.Lb. en Lommels, verspr. Maaskemp., Trichterlds. en Tongerlds.; ook in Tegelen, Roermond, Beek, Lanklaar, Hout-Blerick en Venlo.

dunne zijden kous (*dunne zijen kous*): Beverlo.

sjanskous: Horst.

jersey (eng.) **kous**: Tongeren.

mercerisékous (<fr.): Boeket/Heikant.

merceriséen (<fr.) **kous**: Borgloon.

nylonkous: Eksel en Hasselt.

nylon: Grathem, Maastricht en Schimmert.

nylonnetje (*nylonke*): Sint-Truiden.

hoos: Panningen, Posterholt, Schinveld, Boeket/Heisterstraat, Tungalroy, Ell en Echt/Gebroek.

zijden hoos (*zije hoos*): freq. Ripuar., Oost.Zuidlb., Oostlb. en Horns, zeldz. Centr.Maaslds., Trichterlds. en Bilzerlds.; ook in Opglabbeek en Millen.

dunne zijden hoos (*dun zijen hoos, dunne zijen hoos*): Mechelen, Teuven, Roermond, Mechelen-aan-de-Maas en Eigenbilzen.

vrouwluishoos: Susteren.

zijden vrouwluishoos (*zije vrouwluishoos*): Waubach.

zwarte hoos: Hoensbroek.

zijden sok (*zije zok*): Neeroeteren.

fil d'écosse (fr.): Gronsveld Wb. en in Puth en Amstenrade.

DUNNE ZWARTE ROUW- KOUS

N 24 (1964) (027c);
Meijel Wb. (070).

Een dunne zwarte kous, gedragen in de rouwtijd.

zwarte kous: verspr. Getelds.; ook in Lutterade, Bocholt, Mechelen-aan-de-Maas, Romershoven, Ketsingen, Neerpelt, Tessenderlo, Lommel en Horst.

rouwkous: freq. Tongerlds., Westlb. en Truierlds., verspr. Trichterlds.; ook in Tegelen, Roermond, Amstenrade, Weert, Neeroeteren, Mechelen-aan-de-Maas en Kwaadmechelen.

zijden rouwkous (*zije rouwkous*): Lanklaar.

zwarte zijden kous (*zwarte zije kous*): Venlo.

mysteriezijden kous (*misteriezijen kous*): Borgloon.

hoos: Panningen, Posterholt, Boeket/Heisterstraat, Tungalroy, Ell en Echt/Gebroek.

zwarte hoos: verspr. Oost.Zuidlb. en Oostlb.; ook in Tungalroy, Ophoven, Opglabbeek en Eijsden.

dunne zwarte hoos (*dun zwarte hoos, dun zwatse hoos*): Bocholtz, Teuven, Roermond en Schimmert.

fijne zwarte kous (*fijn zwarte kous*): Kermt en Hasselt.

rouwhoos: freq. Zuid.Oostlb., verspr. Horns en Bilzerlds.; ook in Tegelen, Maaseik, Rotem, Millen, Meijel en Sevenum.

zwarte rouwhoos: Ulestraten.

treurhoos: Heerlen, Bleijerheide en Teuven.

zwarte treurhoos: Mechelen.

zwarte zijden hoos (*zwarte zije hoos*): Nuth/Aalbeek.

satinette (fr.) **hoos:** Urmond.

nylon: Sittard.

rouwnylon: Schimmert.

rouwsok (*rouwzok*): Egchel.
treursok (*treurzok*): Nieuwenhagen.

KOUS MET KNOOPJES

N 24 (1964) (035);
Gennep Wb. (167).

Een kous met knoopjes, die over de gewone kous gedragen wordt. Voor Hoeselt is ook de spottende benaming **koude voeten** (*kaa vuut*) opgetekend.

slobkous (ook *slopkous*): freq. Oostlb., Horns, Centr.Maaslds., Trichterlds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Bleijerheide, Nieuwenhagen, Weert, Bocholt, Romershoven, Vliermaal, Tongeren, Achel, Neerpelt, Kaulille, Boekt/Heikant, Kermt, Beringen, Opheers, Donk (bij Herk-de-Stad), Herk-de-Stad en Zelem.

slofkous: Hamont.

knoopjeskous (*knoopkeskous*): Linkhout.

slob: Paal, Sittard en Jabeek.

slobber: Tegelen.

slobsok (ook *slopszok*): Venray.

slobhoos (ook *slophoos*): verspr. Ripuar., Oost.Zuidlb. en Zuid.-Oostlb.; ook in Baarlo, Roermond, Grathem, Stevensweert, Boorse, Eijsden, Val-Meer en Zichen-Zussen-Bolder.

overhoos: Tegelen, Ophoven en Teuven.

gethoos: Rosmeer.

get: Bree, Opglabbeek, Maaseik, Neerharen, Eigenbilzen, Wintershoven, Borgloon, Sint-Truiden, Leopoldsburg, Tessenderlo en Lommel.

getje (*getsje, getteke, gettelsje*): Bree, Riksing, Boekt/Heikant, Lummen, Beringen en Velm.

vrouwluigetje (*vrouwluigetsje*): Millen.

knopget: Kwaadmechelen.
lange get: Borlo.
puttee (eng.) (*poetje*): Einighausen.
souspied (fr.): Tongeren.
stramp: Hasselt.

SLOBKOUS

Kaart 121, pag. 304

DC 09 (1940) (034), N 24 (1964) (038), N 60 (1973) (015b add.), SGV (1914) (033), ZND 48 (1954) (042e), ZND m (Houben, Langohr, Michiels);

Beverlo Wb. (239), Bree Wb. (168), Diepenbeek Wb. (083), Gronsveld Wb. (152), Hamont Wl. (138), Hamont-Achel Wb. (039), Hasselt Wb. (154, 408, 439), Kortessem Wb. (139), Lommel Wl. (097), Maastricht Wb. (171, 388, 395), Meeswijk Wl. (228), Meeuwen Wl. (083), Meijel Wb. (071), Roermond Wb. (128, 273), Sint-Truiden Wb. (113), Sittard Wb. (377), Tongeren Wb. (183), Uikhoven Wl. (054), Valkenburg Wb. (158), Venlo Wb. (243), Zonhoven Wb. (428); Bettens, A. (1954) (074), Celis, A. (1975) (108), Schoels, A. (1947) (057).

Een voetbekleedsel in de vorm van een sok zonder zool, dat over de schoenen (en enkels) wordt gedragen. De slobkous wordt met een riempje bevestigd onder de voet en aan de zijkant toegeknoopt of met een ritssluiting gesloten. Men droeg die kous vooral als men langs slijke- rige wegen moest gaan of 's winters, tegen koude voeten.

Voor Hoeselt en Wintershoven is ook de spottende benaming **koude voeten** (*kaa vuut* (mv.)) opgetekend, voor Overpelt **pootmanchet** (*poot-machet*) en voor Kwaadmechelen **garde-bouetje** (<fr.) (letterlijk 'spatbordje'). In Uikhoven Wl. wordt de SLOBKOUS spottend omschreven als **cementzakje** (*cementzakske*) omwil- le van de lichtgrijze kleur.

slobkous (ook *slopkous*): freq. in Nl.Lb.; ook in Bocholt, Maaseik, Rotem, Rekem, Riksingem, Neerpelt, Kaulille, Boekt/Heikant, Kermt, Beringen, Donk (bij Herk- de-Stad), Tessenderlo en Lommel.

slobkousje (*slopkouske*): Schimmert.

slofkous (ook *sloefkous*): Grote- Brogel en Bree.

slobhoos (ook *slophoos*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Bocholtz, Waubach, Mechelen, Eijsden en Maasbree.

slobberhoos: Baarlo en Brunssum.

bindhoos: Heer.

punthoos: Dieteren.

slobsok (*slobzok*, *slopszok*): Horst.

slob: Tessenderlo.

slobberd: Grubbenvorst.

slofferd: Merselo.

gamasche (ook *gamat*, *kalmasche*, *kamarsche*, *kamas*, *kamasche*, *klamasche*, *komasche*): freq. Oostlb-Rip. overgg., Oostlb., Zuid- geld.Lb. en Kleverlds., verspr. Weertlds. en Centr.Maaslds.; ook in Bocholtz, Montzen, Stevens- weert, Maastricht, Ifteren en Val- Meer.

gamaschetje (*gamatje*): Zichen- Zussen-Bolder.

get: verspr. in Belg.Lb.; ook in Gronsveld.

schoenget: Bree en Mechelen-aan- de-Maas.

halve get (*half get*): Borgloon.

korte get: Borlo.

getje (ook *getsje*, *getteke*, *gettelsje*): zeldz. in Belg.Lb.; ook in Neer- itter.

mansgetje (*mansgetsje*): Millen.

stramp: Hasselt, Heers, Wellen en Linkhout.

strump (*stromp*): Guttecoven.

souspied (fr.): Sittard, Maastricht, Tongeren, Ketsingen en Opheers.

oversok: Ophoven.

overschoen: Einighausen, Beek, Neeroeteren, Diepenbeek en Hamont.

galoche (fr.): Paal en Halen.
galocheschoen (<fr.): Eksel.

GROFLINNEN BEEN- WINDSEL

DC 09 (1940) (034), N 24 (1964) (036);
 Boorse Wb. (080), Gennep Wb. (142),
 Venlo Wb. (162), Weertlands Wb. (C4-001);
 Beenen, P. (1973) (209).

Het geheel van groflinnen lappen of windsels die bij koud of nat weer en bij vuil werk met linten of knopen om de broekspijpen worden gebonden.

puttee (eng.) (ook *poetie*, *poetje*): verspr. Zuid.Oostlb. en Trichterlds., zeldz. Noord.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Tungelroy.

get: verspr. in Belg.Lb.; ook in Meerssen, Mheer, Neeritter, Ittervoort en Borgharen.

getje (ook *getsje*, *gettelsje*): Lummen, Velm en Opheers.

rolget: Kwaadmehelen.

lange get: Maaseik.

beenlap: Susteren, Sittard, Weert, Hushoven, Grathem, Val-Meer, Zichen-Zussen-Bolder, Beringen en Halen.

knieënlap: Echt/Gebroek en Pey.

voetlap: Siebengewald, Wanssum en Bocholtz.

slijklap: Horst.

lap: Leopoldsburg.

vod: Linkhout.

beenslet: Schimmert, Weert, Hushoven, Bocholtz en Kaulille.

windel: Herten (bij Roermond), Swalmen, Brunssum, Neeroeteren, Eisdén, Rosmeer, Vliermaal en Lommel.

beenwindel: Rekem.

kuitenwindel: Maasniel.

broekwindel: Meerssen.

slijkwindel: Tegelen.

windsel: Sint-Truiden.

beenwindsel: Venlo en Maastricht.

beenbinder: Eksel.

beenkap: Blerick.

gamasche (*kamasche*): Jabeek.

kleine gamasche (*kleine kamasche*): Sevenum.

linnen gamasche (*linnen kamasche*): Ell.

wikkelgamaschetje (*wikkelkomak-ske*): Borgloon.

stramp: Borlo en Hoeselt.

lijnwaden stramp (*lijvede stramp*): Borlo.

stoffen stramp: Diepenbeek.

slobhoos (*slophoos*): Waubach, Sittard, Opglabbeek, Lanklaar en Wijk.

slobkous (*slopkous*): Stevensweert en Maastricht.

slobsok (*slopszok*): Sevenum.

lits: Borgloon en Tongeren.

broekvestje (*broekvesje*): Mechelen.

emballage (fr.): Mechelen-aan-de-Maas.

pijp: Amby.

voetgetuig: Hoensbroek.

wag: Paal.

LEREN BEENKAP

Kaart 122, pag. 304

N 24 (1964) (037), N 60 (1973) (015b, 214);
 Diepenbeek Wb. (221), Genk Wb. (108, 321),
 Gennep Wb. (093, 095), Gronsveld Wb. (207,
 422), Hamont-Achel Wb. (039), Hasselt Wb.
 (060), Heerlen Wb.2 (338), Kerkrade Wb.
 (142), Kortessem Wb. (491), Maastricht Wb.
 (171), Meerlo-Wanssum Wb. (150), Meeswijk
 Wl. (228), Meijel Wb. (068), Niel-bij-St.Truiden
 Wl. (I.409, II.359), Roermond Wb. (128),
 Sint-Truiden Wb. (113, 220), Sittard Wb.
 (161), Tegelen Wb. (092), Tongeren Wb.
 (176, 536), Tungelroy Wb. (092), Uikhoven
 Wl. (071), Weertlands Wb. (C4-004), Zon-
 hoven Wb. (035, 143, 457);
 Beenen, P. (1973) (151).

De leren bekleding van het onderbeen (al of niet over de broek), die niet aan de schoen vasthangt.

gamasche (ook *kallemasche*, *kalmasche*, *kamarsche*, *kamasche*, *kar-marsche*, *karmasche*, *kemasche*, *komasche*, *kramasche*): freq. in Nl.Lb. en aansluitend Centr.Maaslds.; ook in Tongeren.

kemasker: Gennep Wb.

kemaster: Gennep Wb.

get: freq. Maaskemp., Centr.-Maaslds., Dommellds., Demerkemp., Beringerlds., Truierlds., Brab.Lb. en Lommels; ook in Ophoven, Neerharen, Eijsden, Oost-Maarland, Val-Meer, Zichen-Zussen-Bolder, Ketsingen en Millen.

stramp: freq. Tongerlds., Lonerlds. en Truierlds.; ook in Genk Wb. en Zonhoven Wb.

strump (ook *stromp*): Beringen en Eigenbilzen.

beenkap: Posterholt, Ulestraten, Rothem, Valkenburg, Tungalroy, Lanklaar, Stein, Caberg, Neerpelt, Kermt, Zelem en Venlo.

beenlap: Bree en Tongeren.

scheenlap: Rotem, Rosmeer, Herkede-Stad en Tessengerlo.

knielap: Leopoldsburg.

knielapje (*knielapke*): Leopoldsburg.

slob: Gronsveld Wb. en in Oost-Maarland.

wag: Boekt/Heikant.

schacht: Wijk.

3.5 Pantoffels

De pantoffel heeft zich ontwikkeld uit de ‘cothurn’, een schoen met een sterke kurken zool die in het oude Griekenland vaak gedragen werd door hogere bevolkingsgroepen en later ook door toneelspelers. Via Byzantium kwam de pantoffel naar Italië en aan het einde van de 15e eeuw duikt de pantoffel op in Frankrijk (Van Attenhoven 1986). Het *Woordenboek der Nederlandse Taal* vermoedt dan ook dat het Middelnederlandse *pantoffel*, *pantoeffel* via Oudfrans *pantouffle*, Frans *pantoufle* of Italiaans *pantofola*, *pantufola* afgeleid is van het Nieuwgrieks *pantophellos* ‘geheel van kurk’.

Van Dale maakt een onderscheid tussen **pantoffel** ‘schoeisel met laag bovenwerk, dat men gemakkelijk aan en uit kan trekken, om in huis te dragen’ enerzijds en **slof** ‘ruime pantoffel zonder hak en zonder achterstuk, ook een pantoffel met een neergetrapt achterstuk’ of **muil** ‘schoeisel zonder bedekking van de hiel en gewoonlijk ook zonder hak, waar de voet makkelijk in schiet’ anderzijds. In het Nederlands heeft een pantoffel dus een hielstuk, een slof en een muil(tje) niet.

In de Belgisch-Limburgse dialecten is de verdeling anders. **Pantoffel** komt slechts sporadisch voor; de gewone benaming voor de pantoffel met hielstuk is hier **slof**. De pantoffel zonder hielstuk heet in Belgisch-Limburg **muil(tje)**, **slets(je)** en **insteker**, **aansteker** en varianten. Uit de onderstaande lemmatekst blijkt voorts dat het verschil tussen PANTOFFEL (met hielstuk) en MUILTJE (zonder hielstuk) in de Nederlands-Limburgse dialecten niet overal even scherp is. In het noorden van de provincie wordt **slof** zowel voor de pantoffel met als zonder hielstuk gebruikt, evenals **slob** in het zuiden (vgl. ook kaarten 123 en 124).

PANTOFFEL

Kaart 123, pag. 305

DC 09 (1940) (039c), DC 44 (1969) (007a), N 23 (1964) (add.), N 60 (1973) (204d), ZND 40 (1942) (029), ZND 48 (1954) (042c), ZND m (Drieskens, GrGr, Houben, Langohr, Vanderbeeken, Welter); Beverlo Wb. (199, 239), Bree Wb. (406), Diepenbeek Wb. (211), Genk Wb. (298), Gennep Wb. (136), Gronsveld Wb. (346, 424), Hamont Wl. (433), Hasselt Wb. (283), Heerlen Wb.2 (413), Kerkrade Wb. (221, 249), Kortessem Wb. (461), Lommel Wl. (297), Maastricht Wb. (310), Meerlo-Wanssum Wb. (217), Meeswijk Wl. (582), Meeuwen Wl. (197), Niel-bij-St.Truiden Wl. (II.313), Roermond Wb. (214), Sittard Wb. (304), Tongeren Wb. (508), Tungelroy Wb. (092), Venlo Wb. (211, 213, 243), Weertlands Wb. (C4-010), Zonhoven Wb. (274, 344, 425, 428).

Schoeisel met laag bovenwerk aan de hiel, dat men gemakkelijk aan en uit kan trekken, om binnenshuis te dragen. Voor Heusden is ook de benaming **lits** opgetekend. In Hasselt Wb. (283) en Zonhoven Wb. (274) wordt **lits** vermeld als een ‘soort pantoffel met vlechtwerk (vaak tweekleurig: grijs en donkerblauw)’.

pantoffel (ook *pantoeffel*, *pentoeffel*, *pentoffel*, *petoeffel*, *petoffel*): freq. in Nl.Lb. en grensgebied; ook in Bree, Mopertingen, Diepenbeek, Heusden, Beringen, Muizen en Lommel.

pantoffeltje (*pantoffelke*): Sittard.
slof (ook *sloef*): freq. in Belg.Lb. en aangrenzend Horns, Centr.-Maaslds. en Trichterlds., verspr. Oostlb., Weertlds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Waubach.

slob (ook *slop*): freq. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg. en Zuid. Oostlb.
slobje (*slopke*): Nuth/Aalbeek.
slobber: Valkenburg.
slip: Vijlen.
slipper: Milsbeek.
slijper: Ellikom.

LEREN PANTOFFEL

N 24 (1964) (061a).

pantoffel (ook *pantoefel*, *pentoffel*, *petoefel*, *petoffel*): freq. in Nl.Lb.; ook in Eisden en Rekem.
leren pantoffel (*leren pantoefel*, *leren pentoefel*): Tegelen, Oirsbeek, Klimmen, Neeritter en Grathem.
slof (ook *sloef*): freq. Maaskemp., Centr.Maaslds., Trichterlds., Bilzerlds., Tongerlds., Westlb., Truierlds. en Brab.Lb., zeldz. Oostlb., Weertlds., Horns en Zuidgeld.Lb.; ook in Waubach en Meijel.
slofje (*slofke*): Eksel.
leren slof: Haelen, Lanklaar, Borg-haren, Val-Meer, Zichen-Zussen-Bolder, Riksingen, Ketsingen, Millen, Beringen, Opheers, Velm, Kwaadmechelen, Zelem, Linkhout en Lommel.
leren slofje (*leren slofke*): Maaseik.
herenslof: Vliermaal.
lage slof: Hoeselt.
slob (ook *slop*): freq. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg. en Zuid.-Oostlb.; ook in Stein en Blerick.
leren slob: Klimmen en Mechelen.
slats: Sint-Truiden.
slets (ook *sloets*): Waubach en Teuven.
sletser: Kwaadmechelen.

STOFFEN PANTOFFEL

N 24 (1964) (061b).

pantoffel (ook *pantoefel*, *pentoefel*): zeldz. Oostlb.; ook in Mechelen-aan-de-Maas en Maastricht.
stoffen pantoffel (*stoffen pantoefel*, *stoffen pentoffel*): Neeritter en Roermond.
slof (ook *sloef*): freq. Oostlb., Centr.Lb., Westlb., Truierlds., Brab.Lb., Lommels, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Kerkrade en Heerlen.
slofje (*sloefke*): Ittervoort.
stoffen slof: Romershoven, Vliermaal, Ketsingen, Borgloon en Borlo.
wollen slof: Kwaadmechelen.
matten slof: Boekt/Heikant.
slob (ook *slop*): freq. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg. en Zuid.-Oostlb.; ook in Grathem en Kerensheide.
stoffen slob: Mechelen en Teuven.
stoffen bot: Opheers.

MULTJE

Kaart 124, pag. 305

DC 09 (1940) (039d), DC 44 (1969) (007b), N 24 (1964) (061c, add.), N 60 (1973) (add.), ZND 48 (1954) (add.); Bree Wb. (205, 297), Diepenbeek Wb. (032, 210), Hasselt Wb. (308), Kerkrade Wb. (172, 274), Kortessem Wb. (459), Lommel Wl. (294), Meerlo-Wanssum Wb. (262), Niel-bij-St.Truiden Wl. (II.310), Roermond Wb. (273), Sint-Truiden Wb. (212), Sittard Wb. (377), Tongeren Wb. (138, 399, 506), Valkenburg Wb. (158), Zonhoven Wb. (006, 187, 426).

Een pantoffel zonder bedekking van de hiel en gewoonlijk ook zonder hak, waar de voet gemakkelijk inschiet.

In tegenstelling tot bij het lemma PANTOFFEL komt de benaming **slof** voor MULTJE niet voor in Belgisch-Limburg behalve in het grensgebied.

- muiltje** (ook *muilke*, *muiltsje*): freq. Beringerlds. en Brab.Lb., verspr. Zuid.Oostlb., Centr.Maaslds. en Tongerlds., zeldz. Maaskemp., Bilzerlds., Dommelds. en Demerkemp.; ook in Swalmen, Leveroy, Stevensweert, Borgharen, Borgloon, Herk-de-Stad, Lommel, Blerick en Venlo.
- muil** (ook *moel*): verspr. Oost.-Zuidlb.; ook in Posterholt, Hoensbroek, Amby, Weert, Hushoven, Stramproy, Grathem, Neeroeteren, Maastricht en Grubbenvorst.
- slof** (ook *sloef*): freq. Noord.Oostlb., Weertlds., Horns, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Zuid.Oostlb., Centr.Maaslds. en Trichterlds.; ook in Bleijerheide, Heerlen en Waubach.
- slofje** (*sloefke*, *slofke*): Roggel, Baarlo, Rothem, Neeritter, Ophoven, Venlo en Sevenum.
- open slof**: Mesch.
- slob** (ook *slop*): freq. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg. en Zuid.-Oostlb.; ook in Stein.
- slobje** (*slobke*): Sittard en Schimmert.
- slip**: Panningen en Helden/Everlo.
- slipper**: zeldz. Oostlb.; ook in Weert, Tungelroy, Maastricht, Caberg, Boekend, Venlo en Bergen.
- slippertje** (*slipperke*): Stramproy.
- sleffer**: Lommel Wl.
- sleffertje** (*slefferke*): Hasselt en Vliermaalroot.
- slats**: Sint-Truiden.
- slets** (ook *sloets*): zeldz. Tongerlds., Lonerlds. en Truierlds.; ook in Mheer en Lommel.
- sletsje** (*sletske*, *sloetsje*): Mechelen, Neerharen, Boekt/Heikant, Zonhoven en Linkhout.
- sletser**: Linkhout.
- stekker**: Groot-Gelmen en Wintershoven.
- instekker**: verspr. Tongerlds.; ook in Egchel, Roggel, Neeroeteren, Rotem, Stokkem, Mechelen-aan-de-Maas, Zonhoven, Beringen, Velm, Sint-Truiden, Borlo, Halen en Oirlo.
- instekertje** (*instekerke*): Bree en Hasselt.
- aanstekker**: Opglabbeek, Boorsem, Rekem, Rosmeer, Diepenbeek, Tongeren, Achel, Hamont, Eksel, Zonhoven, Linkhout en Maasbree.
- aanstekertje** (*aanstekkerke*): Borgloon.
- aanschuiver**: Achel.
- inschieter**: Hout-Blerick en Wijk.
- instapper**: Blerick.
- pantoffel** (ook *pantoefel*, *pentoffel*, *petoefel*): zeldz. Kleverlds.; ook in Ransdaal, Gulpen, Helden/Everlo, Dieteren, Ulestraten, Urmond en Geulle.
- pantoffel zonder hakstuk** (*pantoefel zonder hakstuk*): Roermond.
- pantomijn**: Meerssen.
- flatje** (<eng.): Ell.
- flats**: Ketsingen.
- latsch** (du.): Kerkrade en Bocholtz.
- trip**: Amby en Kerkrade.
- kloefertje** (*klofferke*): Sint-Truiden.
- vessem uit**: Paal.

3.6 Onderdelen en toebehoren

De materialen en onderdelen van schoenen en laarzen zijn reeds in deel II (Vaktaalwoordenschat), aflevering 10: *Schoenmaker, zadelmaker/gareelmaker* van het *Woordenboek van de Limburgse Dialecten* uit 1994 behandeld (WLD II.10, pag. 4-62). Voor de meer specifieke onderdelen van schoenen en laarzen wordt hier verwezen naar WLD II.10, waarin hoofdzakelijk gegevens verwerkt zijn uit vragenlijst N 60 (1973), die gewijd is aan de vaktaalwoordenschat van de schoenmaker. Die lijst is voornamelijk onder schoenmakers verspreid en kent een vrij geringe verspreiding.

Voor de meer algemene onderdelen van de schoen zijn in deze aflevering aanvullende gegevens opgenomen van vragenlijst N 24 (1964), die een ruimere verspreiding heeft. Vele van de lemma's in subparagraaf 3.6.1 vormen een aanvulling op de lemma's in WLD II.10. In de toelichting van de desbetreffende lemma's wordt telkens naar het overeenkomstige lemma in WLD II.10 verwezen. In een tweede subparagraaf (3.6.2) komen voorts enkele toebehoren aan bod die gedragen kunnen worden om de kousen op te houden.

3.6.1 Schoenen en laarzen

NEUS VAN EEN SCHOEN

N 24 (1964) (042b, 042c), N 60 (1973) (023a, 025);
 Gennepe Wb. (128), Sint-Truiden Wb. (230),
 Sittard Wb. (434, 466), Zonhoven Wb. (476).

Het voorste deel van de schoen dat de tenen omsluit.

Dit lemma vormt een aanvulling op het lemma NEUS in WLD II.10:

Schoenmaker, zadelmaker/gareelmaker, pag. 25.

neus: freq. in het noorden van het Kleverlds. en rond Maastricht; ook in Lommel.

naas (ook *naze*): freq. Oostlb.-Rip. overgg. en Zuid.Oostlb., verspr. Noord.Oostlb., Weertlds. en Horns; ook in Urmond, Geulle, Eijsden, Oost-Maarland, Diepenbeek, Hasselt en Maasbree.

schoennaas: Hoensbroek.

schoensnaas: Bocholtz.

naasstuk: Maasbree.

tip (ook *tup*): freq. in Belg.Lb., verspr. Zuid.Oostlb. en Centr.-Maaslds.; ook in Horn, Weert, Tungalroy en Neeritter.

top (ook *toep*): Susteren, Ophoven, Dilsen, Lanklaar, Val-Meer, Romershoven, Hoeselt, Boekt/-Heikant en Meijel.

timp (*tump*): Roermond, Herten (bij Roermond) en Rotem.

punt: zeldz. Oostlb. en Trichterlds.; ook in Mechelen en Grathem.

spits: Sittard.

voorste, het -: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Stevensweert.

snuït (ook *snoet*): freq. Noord.-Oostlb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., zeldz. Zuid.Oostlb.; ook in Maaseik, Boekt/Heikant, Hasselt, Beringen, Borgloon, Herk-de-Stad, Sint-Truiden en Jeuk.

snuïts (*snoets*): Valkenburg.

muil (*moel*): verspr. Ripuar. en Oost.Zuidlb.; ook in Rosmeer.

muiltje (*muïlsje*): Bleijerheide.

bek: Opheers.

tuit (*teut*): Lommel.

teen: Boekt/Heikant, Hamont en Montzen.
overleer: Zonhoven.
tietz: Kerkrade.

ZOOL VAN EEN SCHOEN

N 24 (1964) (042a), N 60 (1973) (076, 233a), ZND m (Coomans, Dupont, Langohr, Mathys, Raymaekers, Vanderbeeken, Welter); Gennep Wb. (211), Gronsveld Wb. (260), Hamont Wl. (570), Hasselt Wb. (544), Heerlen Wb.2 (476), Kerkrade Wb. (253, 318), Kortessem Wb. (611), Lommel Wl. (423), Maastricht Wb. (224, 521), Meerlo-Wanssum Wb. (337), Meeswijk Wl. (781), Meeuwen Wl. (245), Niel-bij-St.Truiden Wl. (I.643), Roermond Wb. (158, 335), Sint-Truiden Wb. (160), Sittard Wb. (385), Tongeren Wb. (322, 703), Venlo Wb. (290), Weertlands Wb. (C4-012), Zonhoven Wb. (585);
 Beenen, P. (1973) (170).

Het ondervlak van schoeisel, dat deel van de schoen waarop men loopt. Dit lemma vormt een aanvulling op het lemma ZOOL in WLD II.10: *Schoenmaker, zadelmaker/gareelmaker*, pag. 35.

zool: freq. in heel Lb.

lap: verspr. Oostlb-Rip. overgg., Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Kerkrade, Roermond, Herten (bij Roermond), Maas-tricht, Eijsden, Bilzen, Tongeren, Hasselt, Sint-Truiden, Niel-bij-St.-Truiden en Jeuk.

schoenslap: Kerkrade, Teuven, Sittard, Puth, Klimmen en Geulle.

tredstuk (*trittstuk*): Waubach.

onderwerk: Meijel.

HAK VAN EEN SCHOEN

Kaart 125, pag. 306

N 07 (1961) (037b), N 23 (1964) (add.), N 24 (1964) (042c), N 60 (1973) (126a, 169a, 233c), ZND 01u (1924) (082), ZND 05 (1924) (050), ZND 29 (1938) (042), ZND 40 (1942) (064), ZND 48 (1954) (028), ZND B1 (1940sq) (024);

Boorse Wb. (078), Diepenbeek Wb. (095, 236), Hamont Wl. (156), Hasselt Wb. (310), Heerlen Wb.2 (323), Kerkrade Wb. (046, 095), Lommel Wl. (109, 244, 333), Maas-tricht Wb. (130), Meeswijk Wl. (246, 296, 496), Meeuwen Wl. (100), Roermond Wb. (097), Tongeren Wb. (202, 455), Valkenburg Wb. (141), Venlo Wb. (141), Zonhoven Wb. (076, 158, 238);
 Beenen, P. (1973) (133).

De verhoging, al of niet geheel of gedeeltelijk van leer, onder de hiel van de voet.

Dit lemma vormt een aanvulling op het lemma HAK in WLD II.10:

Schoenmaker, zadelmaker/gareelmaker, pag. 36-37.

hak: freq. Ripuar., Oost.Zuidlb., Oostlb., Weertlds., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds., Trichterlds., Dommelllds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Eigenbilzen, Tongeren, Zonhoven, Beverlo, Tessengerlo, Linkhout en Lommel.

hakje (*hakske*): Maasbree en Tegelen.

schoenhak: Velden en Herten (bij Roermond).

schoenshak: Schimmert.

pollevieënhak (*plievieënhak*): Schinnen.

vers (ook *vaas*, *vars*, *vas*, *vast*, *ves*): freq. Maaskemp., Bilzerlds., Tongerlds., Demerkemp., Lonerlds. en Truierlds., verspr. Dommelllds.; ook in Sittard, Grathem, Paal en Linkhout.

pollevers (*polleves*): Kwaadmechelen.

pollevie (ook *plavie*, *plavie*, *pollevief*, *pollevij*): verspr. Oost.-

Zuidlb., Zuid.Oostlb., Horns en Centr.Maaslds., zeldz. Tongerlds., Beringerlds., Lonerlds., Truierlds. en Brab.Lb.; ook in Montzen, Heel, Weert, Neeroeteren, As, Vroenhoven, Hamont, Koersel, Heusden en Lommel.

pollevietje (*pollevieke*): Sint-Truiden.

hiel: verspr. Beringerlds. en Zuiderkemp., zeldz. Centr.Maaslds.; ook in Bree, Neerpelt, Hasselt, Sint-Lambrechts-Herk, Zeperen, Sint-Truiden, Linkhout en Lommel.

absatz (du.) (ook *afsatz*): freq. Ripuar. en aansluitend Geullds.

knuppel: freq. Geullds.; ook in Gemmenich en Mechelen.

vessem: freq. Beringerlds. en Getelds.; ook in Kwaadmechelen.

talon (fr.): verspr. Beringerlds., Noorder- en Zuiderkemp.; ook in Lommel.

talonnetje (<fr.) (*talonneke*): Lommel en Beverlo.

kap: Meeswijk.

knapp: Mopertingen.

schoenknapp: Mopertingen.

oord: Eupen.

contrefort (fr.) (ook *konterfoor*, *kontervoor*): Mheer, Opoeteren, Rekem, Zonhoven, Alken en Nieuwerkerken.

hakverhoging: Maasbree.

HIELSTUK VAN EEN SCHOEN

N 24 (1964) (042d), N 60 (1973) (080, 169b); Beverlo Wb. (097, 104), Gennep Wb. (104), Gronsveld Wb. (239), Hamont Wl. (234), Hasselt Wb. (169, 181, 241), Lommel Wl. (056), Maastricht Wb. (203), Meeswijk Wl. (146), Niel-bij-St.Truiden Wl. (I.473), Sint-Truiden Wb. (149, 196), Sittard Wb. (192, 322), Tongeren Wb. (292, 608, 715), Tungelroy Wb. (092), Uikhoven Wl. (180), Venlo Wb. (172), Weertlands Wb. (C4-005); Bettens, A. (1954) (051), Schoels, A. (1947) (043).

Het stijve stuk leer dat tot meerdere stevigheid in de schacht wordt vastgekleefd, aan de hielkant, tussen leer en voering.

Dit lemma vormt een aanvulling op het lemma **CONTREFORT** in WLD II.10: *Schoenmaker, zadelmaker/gareelmaker*, pag. 38-39.

contrefort (fr.) (ook *kontefoor*, *konterefoor*, *konterfoor*, *konterfort*, *kontervoor*, *kontevoort*): freq. Geullds., Oostlb., Centr.Lb., Westlb., Truierlds., Brab.Lb., Lommels, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.

contre-vers (*konterves*): Tungelroy, Grathem en Ophoven.

konkelvers: Herten (bij Roermond).

vers (ook *vars*, *vas*, *ves*): verspr. Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Kerkrade, Bleijerheide, Mechelen, Haelen, Roermond, Bocholt, Bree, Eigenbilzen, Tongeren, Mal, Achel, Kaulille, Hasselt, Sint-Truiden en Linkhout.

versstuk (*vaasstuk*): Stevensweert, Munstergeleen en Bilzen.

vessem: Paal, Beringen, Kwaadmechelen en Halen.

hak: Bocholtz, Nieuwenhagen, Jabeek, Neeroeteren en Meijel.

hakstuk: Tegelen en Roermond.

hakstukje (*hakstukske*): Maasbree.

hiel: Venlo, Niel-bij-St.-Truiden en Hoensbroek.

hielstukje (ook *hielstukske*): Lommel en Milsbeek.

hielvoering: Roggel.

hielkap: Posterholt.

stijfkapp: Milsbeek.

kap: Einighausen.

TONG VAN EEN SCHOEN

N 60 (1973) (024), N 86 (1981) (047), N 114 (2002) (054).

Een strookje leer tussen de kleppen van een schoen, de leren lap in rijgschoenen die de wreef bedekt. Dit lemma vormt een aanvulling op het lemma TONG in WLD II.10: *Schoenmaker, zadelmaker/gareelmaker*, pag. 25.

tong: freq. in heel Lb.

schoentong: Geleen, Munsterbilzen, Bilzen en Peer.

watertong: Meijel.

lip: Montfort, As, Lauw, Houthalen, Sint-Truiden en Loksbergen.

lipje (ook *lipke*): Nieuwenhagen, Neer, Roermond, Swalmen, Maastricht, Venlo en Meijel.

pluis: Posterholt.

IJZERTJE ONDER EEN SCHOEN

N 24 (1964) (046), N 60 (1973) (170a, 170b).

De ijzertjes die ter versteviging op de haktippen worden aangebracht. Dit lemma vormt een aanvulling op het lemma HAKIJZERTJES in WLD II.10: *Schoenmaker, zadelmaker/gareelmaker*, pag. 38.

ijzer: Teuven, Nuth/Aalbeek, Schimmert, Mheer, Tessenderlo, Linkhout, Lommel, Venlo en Sevenum.

ijzertje (ook *ijzerke*): freq. Noord-Oostlb. en Zuidgeld.Lb., verspr. Zuid.Oostlb., Weertlds., Horns en Centr.Maaslds.; ook in Bocholtz, Mechelen, Montzen, Eijsden, Oost-Maarland, Bilzen, Riksinghen, Mal, Achel, Hasselt, Beverlo, Sint-Truiden, Zelem en Maasbree.

hakijzer: Heerlen.

hoefijzer: Kerkrade, Bleijerheide, Oirsbeek, Klimmen, Borgharen, Val-Meer, Zichen-Zussen-Bolder, Hamont, Opheers, Borgloon, Herk-de-Stad en Milsbeek.

hoefijzertje (*hoefijzerke*): Egchel, Horn, Jabeek, Tongeren, Borgloon en Velm.

ijzeren hoef: Eigenbilzen.

schoenijzer: Tungalroy en Eisden.

schoenijzertje (*schoenijzerke*):

Boorseem, Millen, Horst en Meijel.

stootijzertje (*stootijzerke*): Hoensbroek.

tipijzer: Bleijerheide.

kramijzer: Borlo.

kram: Paal en Boekt/Heikant.

krammetje (*kramke*): Riksinghen.

plaat: Rotem, Rothem en Waubach.

plaatje (ook *plaaque, plaatsje, plateke*): verspr. Oostlb., Maaskemp., Centr.Maaslds., Dommellids., Demerkemp., Beringerlds. en Brab.Lb.; ook in Kerkrade, Weert, Wijk, Oost-Maarland, Vliermaal, Donk (bij Herk-de-Stad) en Lommel.

ijzerplaatje: Oirsbeek.

ijzeren plaatje (ook *ijzeren plaatsje*): Roggel en Wintershoven.

schoenplaatje (*schoenplaatsje*): Opglabbeek.

stootplaat: Milsbeek en Mechelen.

stootplaatje: Venray en Meijel.

stoot: Rosmeer.

stootje (ook *stootsje*): Hoeselt, Klimmen en Montzen.

stootstukje (*stootstukske*): Klimmen.

beslag: Tegelen, Panningen, Grathem, Wijk, Venlo en Oirlo.

schoenbeslag: Tegelen en Diepenbeek.

plaket (<fr.) (ook *blakei, lakei*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Neeritter, Stevensweert, Neeroeteren, Urmond en Geulle.

plaque (fr.): Halen.

keitje (*keike*): Roermond.

knobbelsnagel (*knobelsnaal*): Kerkrade.

LAP OP EEN SCHOEN

N 24 (1964) (044), N 60 (1973) (233g);
Genk Wb. (187), Gronsveld Wb. (183),
Hasselt Wb. (191), Kerkrade Wb. (175),
Maastricht Wb. (149), Meeswijk Wl. (269),
Meeuwen Wl. (136), Sittard Wb. (138, 213),
Tongeren Wb. (205), Uikhoven Wl. (065,
096), Zonhoven Wb. (178, 264);
Beenen, P. (1973) (137).

Het lapje leer dat men ter reparatie
op een scheur op het schoeisel zet.
Dit lemma vormt een aanvulling op
het lemma LAP in WLD II.10:
*Schoenmaker, zadelmaker/gareelma-
ker*, pag. 60.

lap: freq. Noord.Oostlb., Zuid-
geld.Lb. en Kleverlds., verspr.
Ripuar., Oostlb-Rip. overgg.,
Zuid.Oostlb., Horns, Maaskemp.,
Centr.Maaslds. en Dommellds.,
zeldz. Beringerlds., Truierlds. en
Getelds.; ook in Eigenbilzen,
Ketsingen en Zonhoven.

schoenlap: Sint-Truiden.

lapje (*lapke*): verspr. Zuidgeld.Lb.
en Kleverlds.; ook in Sittard.

opzetlapje (*opzetlapke*): Geleen.

huif: freq. Zuid.Oostlb. en Centr.Lb.,
verspr. Noord.Oostlb., Demer-
kemp., Lonerlds. en Truierlds.;
ook in Mechelen, Teuven, Achel
en Blerick.

huifje (*huifke*): verspr. Horns; ook in
Maasniel, Susteren, Geleen en
Wijk.

stuk: zeldz. Ripuar., Oostlb-Rip.
overgg., Oostlb. en Zuidgeld.Lb.;
ook in Tungalroy, Diepenbeek,
Ketsingen, Kermt, Velm en
Sevenum.

stukje (*stuksje, stukske*): Bleijer-
heide, Haelen, Roermond, Hoens-
broek, Weert, Wijk, Tessenderlo
en Meijel.

zijstuk: Lommel.

huifstuk: Schimmert.

lapstuk: Hasselt.

flikstuk (<du.): Kerkrade.

flik (<du.): Hoensbroek.

leer: Lommel.

stuk leer: Linkhout.

lap leer: Linkhout.

lapje leer (*lapke leer*): Boekend.

muts: Leopoldsburg, Tessenderlo en
Paal.

mutsje (*mutske*): Kwaadmechelen en
Beverlo.

schoenmuts: Neerpelt.

tipje (*tupke*): Neeritter en Eksel.

neus: Achel.

maantje (*maanke*): Sittard.

kap: Kermt.

SCHOENVETER

Kaart 126, pag. 306

N 24 (1964) (043a), N 60 (1973) (027a,
027b), ZND 05 (1924) (014), ZND B1
(1940sq) (072);

Beverlo Wb. (172), Boorseem Wb. (078), Bree
Wb. (312), Diepenbeek Wb. (218), Genk Wb.

(291, 313), Gennep Wb. (061, 150, 160),
Gronsveld Wb. (399), Hamont Wl. (310),
Hamont-Achel Wb. (079), Hasselt Wb. (427,
497), Heerlen Wb.2 (416), Kerkrade Wb.

(253), Kortessem Wb. (482), Limburgs Id.
(244), Lommel Wl. (206), Maastricht Wb.
(278, 351), Meerlo-Wanssum Wb. (237, 251),
Meeswijk Wl. (445, 525), Meeuwen Wl.

(157), Meijel Wb. (070), Niel-bij-St.Truiden
Wl. (II.342), Roermond Wb. (195, 244), Sint-
Truiden Wb. (175, 217), Sittard Wb. (263,
342, 385), Tongeren Wb. (528), Tungalroy

Wb. (092), Uikhoven Wl. (138, 181), Valken-
burg Wb. (147), Venlo Wb. (225, 236), Weert-
lands Wb. (C4-002, C4-007, C4-008), Zon-
hoven Wb. (313, 447, 524);

Beenen, P. (1973) (231), Schoels, A. (1947)
(060);

Niessen, P. (1942) (011, 044).

Een koord of smal gevlochten band
door de ogen van de schoenen gere-
gen, om de kleppen naar elkaar toe te

halen en te bevestigen. Het kan van leer of van een andere stof gemaakt zijn.

Dit lemma vormt een aanvulling op het lemma *VETER* in WLD II.10:

Schoenmaker, zadelmaker/gareelmaker, pag. 27.

nestel (ook *nistel*): freq. Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds., Beringerlds., Truierlds. en Brab.Lb.; ook in Kerkrade, Heythuysen, Roermond, Sittard, Weert, Maastricht, Lozen, Eksel, Lummen, Kermt, Zonhoven en Lommel.

nesteltje (*nistelke*): Herk-de-Stad.

schoennestel: Bocholt, Kaulille, Houthalen, Beverlo en Loksbergen.

nastel (ook *nassel*): freq. Dommelds.; ook in Lommel.

schoennastel: Hamont en Neerpelt.

rijgnastel (ook *rijnassel*): Meijel, Boeket/Heisterstraat en Weert.

staartel (*startel, stattel, stertel*): freq. Bilzerlds., Tongerlds., Lonerlds. en Truierlds., verspr. Demerkemp.; ook in Genk, Vroenhoven en Beringen.

schoenstaartel (*schoenstartel, schoenstattel*): Genk, Moperdingen, Romershoven en Hoeselt.

rijgstaartel (*rijgstartel, rijstartel, rijstattel*): freq. Zuid.Oostlb., Centr.Maaslds. en Trichterlds.

rijgstaart (*rijgstert*): Nuth/Aalbeek.

riem: verspr. Kleverlds.; ook in Kerkrade, Heerlen, Waubach, Montzen, Roermond, Schinveld, 's-Gravenvoeren en Venlo.

rijgriem (*rijriem*): zeldz. Zuid.Oostlb.; ook in Roermond.

schoeriem: Heythuysen, Haelen, Horn, Tungalroy en Maasbracht.

schoenriem: freq. Noord.Oostlb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.

schoensriem: freq. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg. en Zuid.Oostlb.; ook in Urmond, Geulle, Oost-Maerland en Blerick.

schoensbindel: Kerkrade.

veter: Bleijerheide, Weert, Lozen, Milsbeek en Gennep.

lacet (fr.): Wellen.

lus: Dilsen.

GAATJE VOOR EEN SCHOENVETER

N 24 (1964) (043c);

Maastricht Wb. (434), Meijel Wb. (070), Niel-bij-St.Truiden Wl. (II.342), Sittard Wb. (342), Valkenburg Wb. (147).

Het gat waardoor men de schoenveter haalt.

gat: Oirlo, Heythuysen en Zelem.

gaatje (ook *gaatsje*): Heythuysen, Baarlo, Ophoven, Bree, Maaseik, Echt/Gebroek en Maastricht.

rijggat (ook *rijgat*): freq. Oostlb., Horns, Centr.Maaslds., Trichterlds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Truierlds.; ook in Nieuwenhagen, Weert, Bocholt, Neeroeteren, Kaulille, Kermt en Linkhout.

rijggaatje (ook *rijgaatje, rijgaatsje, rijggateke*): Bree, Rotem, Vliermaal en Venlo.

rijgstaartelgat (*rijstartelgat*): Mechelen-aan-de-Maas.

staartelgat (*stattelgat*): Niel-bij-St.-Truiden.

nestelgat: Neeritter, Horn en Oplabbeek.

nestelgaatje: Roermond.

riemgat: Roermond.

riemengaatje: Herten (bij Roermond).

schoengat: Reuver en Linkhout.

schoengaatje (*schoengaatsje*): Stokkem.

schoensgat: Roermond.

trens gat: Maastricht.

kot: Vliermaal.

kotje (ook *kotsje, kotteke*): freq. Dommelds.; ook in Rosmeer,

Riksingen, Ketsingen, Boekt/-Heikant, Lummen, Beverlo, Sint-Truiden, Tessenderlo en Lommel.
rijgkot (ook *rijkot*): Diepenbeek, Romershoven, Hasselt en Beringen.
rijgkotje (*rijgkotsje, rijgkotteke*): Eigenbilzen, Hasselt, Borgloon en Kwaadmechelen.
nestelkotje (*nestelkotteke*): Beringen.
lokje (*lokske*): Waubach, Sittard, Schimmert, Wijk en Eijsden.
nestellok: Kerkrade.
rijglok (*rijlok, rijluik*): freq. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg. en Zuid.-Oostlb.; ook in Geulle, Borgharen en Oost-Maarland.
rijglokje (*rijglokske*): Munstergeleen, Puth en Hoensbroek.
schoenlok: Bocholtz.
schoenlokje (*schoenlokske*): Sittard.
schoenslok: Nuth/Aalbeek.
oog (ook *oow*): verspr. Tongerlds. en Lonerlds.; ook in Mechelen en Tungalroy.
oogje (*oogske, ooske*): Swalmen, Val-Meer, Zichen-Zussen-Bolder en Halen.
rijgoog: Hoeselt.
ringetje (*riingske*): Leopoldsborg en Paal.

METALEN UITEINDE VAN EEN SCHOENVETER

N 24 (1964) (043b);
 Hasselt Wb. (288), Sittard Wb. (228).

malie (ook *maai, maaje, maalje*): Limbricht, Sittard, Neeritter, Rotem, Maastricht, Blerick, Venlo, Horst en Sevenum.
malietje (*maaike, malieke*): Hasselt en Valkenburg.
staartmalie (*startelmaai*): Hasselt Wb.
maal: Herk-de-Stad.

maaltje (ook *maalke*): Venlo en Opheers.
maalster: Paal.
pin: Tegelen.
pinnetje (*pinke, pinneke*): Nuth/Aalbeek, Hoensbroek, Mechelen-aan-de-Maas, Eijsden, Tongeren, Achel en Meijel.
ijzertje (*ijzerke*): Meerssen, Rothem, Mheer, Maaseik, Rotem, Borg-haren, Wijk, Eijsden, Diepenbeek, Kermt en Borgloon.
tip (*tup*): Hasselt.
tijpe (*tupke*): verspr. Tongerlds.; ook in Baarlo, Boekt/Heikant en Beringen.
ijzeren tijpe (*ijzeren tupke*): Eksel.
punt: Teuven.
puntje: Weert.
ijzeren punt: Teuven.
rijgpunt: Weert en Grathem.
tuitel: Val-Meer en Zichen-Zussen-Bolder.
tuitje: verspr. Zuid.Oostlb.
kopje (*kopke*): Ophoven.
nestelkopje (*nestelkopke*): Lanklaar.
knopje (*knopke*): Mechelen-aan-de-Maas.
buisje: Vliermaal.
haak: Borlo.
haakje (*haakske*): Bree.
speldje (*spelleke*): Sint-Truiden.
insteker: Beverlo.
oogjesteker (*oogskesteker*): Halen.
nippel: Swalmen.
schoenpieper: Neerpelt.

SCHOENLEPEL

Kaart 127, pag. 307

N 24 (1964) (045), N 60 (1973) (add.), N 114 (2002) (055);
 Diepenbeek Wb. (032), Gronsveld Wb. (436), Hasselt Wb. (393), Kerkrade Wb. (045), Meeuwen Wl. (010), Meijel Wb. (070), Niel-bij-St.Truiden Wl. (II.290), Roermond Wb. (256), Sint-Truiden Wb. (178), Venlo Wb. (236), Zonhoven Wb. (007, 411).

Een hoornen of metalen apparaatje, uitgehold naar de vorm van de hiel, waarlangs die gemakkelijk in de schoen glijdt.

schoenlepel: verspr. Dommellds., zeldz. Noord.Oostlb. en Zuidgeld.Lb.; ook in Kerkrade, Veldwezelt, Caberg en Eigenbilzen.

schoenslepel: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Heerlerheide en Wijk.

lepel: Eksel.

leper: Jeuk.

schoenleper: Jeuk en Wellen.

aantrekker (ook *aatrekker*): freq. Ripuar., Oost.Zuidlb., Zuid.-Oostlb., Maaskemp., Centr.-Maaslds., Trichterlds., Bilzerlds., Tongerlds., Demerkemp., Beringerlds., Lonerlds., Truierlds. en Brab.Lb., verspr. Dommellds. en Lommels; ook in Reuver.

schoenaantrekker: Nieuwenhagen, Teuven, Tegelen, Meerssen, Genk, Echt/Gebroek, Maastricht, Kanne, Munsterbilzen, Val-Meer, Diepenbeek, Tongeren, Eksel, Zolder, Beverlo en Linkhout.

schoensaantrekker: zeldz. Zuid.-Oostlb.; ook in Stokkem en Mechelen-aan-de-Maas.

trekker: Sittard, Rothem, Lauw, Eksel, Blerick en Venlo.

schoetrekker: freq. Horns; ook in Haelen, Horn en Lanklaar.

schoentrekker: freq. Noord.Oostlb., Weertlds., Horns, Maaskemp., Dommellds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Centr.Maaslds., Trichterlds., Bilzerlds., Tongerlds. en Truierlds.; ook in Kerkrade, Heerlen, Sittard, Amstenrade, Hechtel, Gors-Opleeuw, Kerkhoven, Tessengerlo en Lommel.

schoenstrekker: verspr. Centr.-Maaslds.; ook in Schimmert.

schoenentrekker: Lommel en Donk (bij Herk-de-Stad).

aansteker: Eigenbilzen.

schoenhoorn: Eigenbilzen.

LAARZENSCHACHT

Kaart 128, pag. 307

N 24 (1964) (062b), N 60 (1973) (015a, 015b);

Kerkrade Wb. (244), Maastricht Wb. (363), Meeswijk Wl. (647), Roermond Wb. (252), Tongeren Wb. (580), Zonhoven Wb. (475); Schoels, A. (1947) (089).

Het deel van de laars dat het been boven de voet omsluit, vooral wanneer dat gedeelte een koker vormt. Dit lemma vormt een aanvulling op het lemma LAARZESCHACHT in WLD II.10: *Schoenmaker, zadelmaker/gareelmaker*, pag. 23.

schacht (ook *schaft*): freq. in Nl.Lb. en aansluitend Centr.Maaslds. en Maaskemp.; ook in Bilzen, Diepenbeek, Ketsingen, Hasselt en Kwaadmechelen.

stevensschacht (ook *stiebelschacht, stievelschacht*): verspr. Oost.-Zuidlb., Zuid.Oostlb., Horns en Centr.Maaslds.; ook in Kerkrade, Roermond, Wijk, Hoeselt en Beringen.

stevenschacht (ook *stievelenschacht*): Nunhem, Grathem en Mesch.

laarzenschacht: Milsbeek.

tige (fr.): Genk, Dilsen, Meeswijk, Bilzen, Tongeren, Mal, Zonhoven, Wellen en Leopoldsburg.

been: Weert, Diepenbeek, Hasselt, Beringen, Velm, Sint-Truiden en Halen.

beenstuk: Tungelroy en Tongeren.

bovenstuk: Venray, Tungelroy en Rotem.

stevestuk (*stievelstuk*): Zichen-Zussen-Bolder.

stevelpap (*stievelkap*): Bocholtz.

stevelpijp: Einighausen.

pijp: Boekt/Heikant en Opheers.

3.6.2 Kousen

KOUSENBAND

Kaart 129, pag. 308

N 07 (1961) (005), N 24 (1964) (029), ZND 01 (1922) (666), ZND 01u (1924) (133), ZND B1 (1940sq) (086), ZND m (Fraussen, Houben, Welter); Boorseme Wb. (078), Bree Wb. (083, 261), Genk Wb. (173), Gennep Wb. (038, 040), Gronsveld Wb. (037, 167), Hasselt Wb. (074), Heerlen Wb.2 (329), Kerkrade Wb. (060, 108), Kortessem Wb. (056), Maastricht Wb. (207), Meerlo-Wanssum Wb. (064, 174), Meeswijk Wl. (095), Meeuwen Wl. (030), Meijel Wb. (068), Niel-bij-St.-Truiden Wl. (I.127, I.614), Roermond Wb. (033, 099, 146), Sittard Wb. (047, 131, 132), Tegelen Wb. (077), Tongeren Wb. (297), Tungalroy Wb. (090), Valkenburg Wb. (077), Venlo Wb. (102), Weertlands Wb. (C4-001, C4-003), Zonhoven Wb. (245); Beenen, P. (1973) (100, 134).

Een band om een kous op te houden, boven of onder de knie gedragen, hetzij gestrikt of van elastische stof. Als varianten van **bindel** komen zoals klankwettig kan verwacht worden *bingel*, *binjel* en *binnel* voor. Daarnaast vermeldt Meeuwen Wl. ook *bimmel* als een verbastering van *binnel*.

bindel: freq. Oostlb., Weertlds., Horns, Maaskemp., Centr.-Maaslds., Trichterlds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Ripuar. en Oostlb.-Rip. overgg.; ook in Val-Meer, Kaulille, Kozen, Kermt, Hasselt, Borgloon en Niel-bij-St.-Truiden.

hoosbindel: freq. Ripuar. en Oostlb.-Rip. overgg., verspr. Zuid.Oostlb., Weertlds., Horns, Centr.Maaslds. en Trichterlds.; ook in Roermond, Rosmeer en Meijel.

hozenbindel: freq. Bilzerlds., zeldz. Oostlb.-Rip. overgg., Oostlb., Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook in Kerkrade, Grathem, Opglabbeek, Millen en Blerick.

kousbindel: freq. Tongerlds. en in het zuiden van het Lonerlds.; ook in Kelmis, Zonhoven, Aalst-bij-St.-Truiden en Niel-bij-St.-Truiden.

kousenbindel: verspr. Kleverlds., zeldz. Oostlb., Trichterlds. en Tongerlds.; ook in Heerlen, Weert, Thorn, Bree, Genk, Kortessem, Borlo, Boekend en Venlo.

kouselenbindel: Maastricht en Sint-Pieter.

strumpbindel: Rimborg en Kerkrade.

onderbindel: Tungalroy.

onderbinde: Kerkrade.

kousenbinder: Caberg, Borgharen en Rothem.

kousband: verspr. Westlb. en Getelds.; ook in Vliermaal, Sint-Truiden, Kwaadmechelen en Venlo.

kousenband: freq. Dommelllds., Demerkemp., Beringerlds., Truierlds., Noorder- en Zuiderkemp.; ook in Heythuysen, Belfeld, Roermond, Genk, Rekem, Maastricht, Caberg, Diepenbeek, Riksingen, Venlo, Merselo en Sevenum.

hozenband: Maastricht, Zichen-Zussen-Bolder, Hasselt en Linkhout.

elastiek: freq. rond Maastricht; ook in Venlo.

hoosstiek: Nederweert.

rek: Lommel en Schimmert.

windel: Velden.

SOKOPHOUDER —————

Kaart 130, pag. 308

N 24 (1964) (032);
 Beverlo Wb. (243), Meijel Wb. (071), Roermond Wb. (275), Uikhoven Wl. (067), Venlo Wb. (294).

Een elastieken band met sluiting om de kuit om te voorkomen dat de sokken afzakken.

sokphouder (*sokophaojer; sokophouwer; zokophalder; zokophaojer; zokophouder; zokophouwer*): zeldz. Noord.Oostlb.; ook in Nieuwenhagen, Oirsbeek, Meerssen, Boeket/Heisterstraat, Tungelroy, Stein, Maastricht, Wijk, Eijsden, Venlo en Oirlo.

sokkenophouder (*zokkenophouwer; zökophaojer; zökophouder; zökophouwer*): freq. Zuid.Oostlb.; ook in Mechelen, Grathem, Hout-Blerick en Meijel.

kousophouder (*kousophouwer*): Maastricht.

ophouder (*ophalder*): Venlo.

houder (*houwer*): Mesch.

sokkenhouder (*sokkenhalder; sokkenhaojer; sokkenhouwer; zökhalder; zökhaojer; zökhouwer; zokkenhalder; zokkenhaojer; zokkenhouder; zokkenhouwer*): verspr. Ripuar., Oost.Zuidlb., Oostlb., Horns, Trichterlds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Weert en Hamont.

jarretelle (fr.): zeldz. in Belg.Lb.; ook in Teuven en Hoensbroek.

mansjarretelle (<fr.): Mechelen-aan-de-Maas, Millen, Kermt, Borgloon en Borlo.

sokkenjarretelle (<fr.) (*zokkenjarretelle*): Riksingen.

jarretièrre (fr.): Paal.

bindel: verspr. Centr.Maaslds.; ook in Limbricht, Bree, Opglabbeek en Hoeselt.

hoosbindel: Heerlerheide.

hozenbindel: Echt/Gebroek en Urmond.

kousenbindel: Kaulille, Bocholt en Vliermaal.

sokkenbindel (ook *zokkenbindel*): Mechelen-aan-de-Maas, Val-Meer en Zichen-Zussen-Bolder.

sokbindel (*zokbindel*): Roermond.

sokbinder (*zokbinder*): Rotem.

kousband: Beringen.

kousenband: Roermond, Diepenbeek, Herk-de-Stad, Velm, Tessenderlo en Linkhout.

sokband (*zokband*): Donk (bij Herk-de-Stad).

sokkenband (*zokkenband*): Sittard.

kuitenband: Beek.

elastieken band: Eksel.

elastiek: Leopoldsburg en Beverlo.

elastiekje (*elastiekske*): Hasselt.

rekjes voor de sokken (*rekskes voor de zokken*): Beverlo.

bretel (<fr.) (ook *pertel*): Stokkem en Wintershoven.

help: Sittard.

JARRETELLE —————

N 24 (1964) (030);

Beverlo Wb. (114, 136), Boorse Wb. (078), Diepenbeek Wb. (204, 259), Genk Wb. (395), Hasselt Wb. (247), Kortessem Wb. (608), Lommel Wl. (131), Maastricht Wb. (163, 518), Meeswijk Wl. (282), Meeuwen Wl. (113, 244), Niel-bij-St.Truiden Wl. (I.517), Roermond Wb. (115), Sittard Wb. (366), Tongeren Wb. (708, 710), Weertlands Wb. (C4-012), Zonhoven Wb. (190); Bettens, A. (1954) (078), Celis, A. (1975) (115), Schoels, A. (1947) (060).

Een aan een korset bevestigd, meestal elastieken bandje om een kous mee op te houden.

jarretelle (fr.): alg. in heel Lb.

bindel: Heerlen.

hoosbindel: Kerkrade.

hoosouder (*hoosouwer*):

Nieuwenhagen.

hozenouder (*hozenouder*):

Grathem en Roermond.

bretel (<fr.) (ook *pertel*): Winters-

hoven en Mechelen.

help: Sittard en Waubach.

helpje (*helpke*): Ulestraten.

knoopgatenband (*knoopgater-*

band): Swalmen.

4 Versiering en opschik

Zoals we reeds aanstipten in de inleiding bij paragraaf 1 hebben kledingstukken in de loop van de geschiedenis heel wat gedaanteverwisselingen ondergaan. Oorspronkelijk diende kleding vooral te voorzien in de primaire behoefte van warmte en beschutting bieden, geleidelijk aan echter is kleding ook een sociale rol gaan vervullen. Door het dragen van bepaalde kleding liet men zien tot welke stand men behoorde. De kledingstukken werden fraaier en al naargelang tot de stand waartoe men behoorde rijkelijk versierd. Daar hoorden ook allerlei sieraden en kleynoden bij om het klasseverschil te benadrukken. In deze paragraaf komen dergelijke accessoires die ter versiering gedragen worden aan bod. Oorspronkelijk werden de meeste van de hier behandelde begrippen alleen door de goeude klassen gedragen, maar tegenwoordig zijn ze algemeen verspreid en worden door iedereen gedragen.

Voor het begrip RING is geen lexicale variatie opgetekend. In de meeste Limburgse dialecten is de slotmedeklinker verstemloosd tot *-ngk* en spreekt men van *ne ringk* (en uitspraakvarianten). De Nederlandse uitspraak *ring* komt alleen voor in het noorden van Nederlands-Limburg en in het Brabants-Limburgs. De variatie *ring* - *ringk* en gelijkaardige gevallen worden behandeld in de *Fonologische Atlas van de Nederlandse Dialecten* (FAND), deel IV.

VERSIERSEL

N 86 (1981) (048), N 114 (2002) (019); Boorse Wb. (080), Bree Wb. (379), Gennep Wb. (169), Gronsveld Wb. (402), Heerlen Wb.2 (414), Kerkrade Wb. (089, 250, 276), Maastricht Wb. (300, 302), Roermond Wb. (261), Sint-Truiden Wb. (063), Sittard Wb. (354, 380), Tungalroy Wb. (090), Venlo Wb. (239, 244), Weertlands Wb. (C4-009), Zonhoven Wb. (421).

Voorwerpen die tot versiering dienen, datgene wat dient om iets te versieren.

sier: zeldz. Noord.Oostlb.; ook in Kerkrade, Nieuwenhagen, Susteren, Oirsbeek, Brunssum, Weert, Meeuwen, Born, Stein, Geulle,

Maastricht, Bunde, Jeuk, Venlo, Horst en Maasbree.

siersel: verspr. Maaskemp. en Dommelds.; ook in Gronsveld, Noorbeek, Terlinden, Geistingen, Bilzen, Eigenbilzen, Zonhoven, Sint-Truiden en Kerkhoven.

versiersel: zeldz. Bilzerlds. en Truierlds.; ook in Roermond, Tungalroy, Ell, Bree, Zutendaal, Maaseik en Maastricht.

versiering: verspr. Lonerlds.; ook in Nieuwenhagen, Epen, Herten (bij Roermond), Posterholt, Lutterade, Geleen, Doenrade, Veldwezelt, Maastricht, Caberg, Bilzen, Eigenbilzen, Tongeren, Zonhoven, Jeuk, Blerick, Venlo, Gennep en Meijel.

sieraad: freq. Zuid.Oostlb., zeldz. Ripuar., Oost.Zuidlb. en Trich-

terlds.; ook in Roermond, Weert, Tungalroy, Thorn, Bree, Urmond, Hoeselt, Zonhoven, Gors-Opleeuw en Venlo.

sierstuk: Hoensbroek.

smuk (<du.): freq. Ripuar., Oost.-Zuidlb. en aansluitend Zuid.-Oostlb., verspr. Noord.Oostlb., Horns en Kleverlds.; ook in Geulle, Maastricht en Venlo.

opsmuk: zeldz. Noord.Oostlb.; ook in Ingber, Susteren, Schimmert, As, Stein en Sevenum.

opdos: Venray.

opmaak: Reuver, Ophoven, Geistingen, Boorse, Maastricht en Tessenderlo.

opschik: Ittervoort, Kinrooi, Guttecoven, Maastricht en Tienray.

tooi: Montfort, Weert, As, Venlo en Horst.

tooisel: Bilzen.

schmink (<du.): Eigenbilzen.

blankettage (<fr.) (*blakkettage*): Sint-Truiden Wb.

smeer: Bree.

smerik: Zolder.

pronk: Kapel-in-'t-Zand.

firlefanz (du.): Kerkrade Wb.

firlefangel: Kerkrade.

tralala: Loksbergen.

garnering: Maastricht.

ornament: Maastricht Wb.

JUWEEL

N 23 (1964) (add.), N 86 (1981) (049), N 114 (2002) (020);

Hasselt Wb. (200), Maastricht Wb. (166), Meerlo-Wanssum Wb. (149), Meeswijk Wl. (286), Niel-bij-St.Truiden Wl. (I.155), Sint-Truiden Wb. (089), Tongeren Wb. (710), Venlo Wb. (156);
Schoels, A. (1947) (029).

Een geslepen edelsteen, bijvoorbeeld een diamant, die als sieraad dient.

juweel: verspr. Oost.Zuidlb., Oostlb., Centr.Lb., Westlb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Sint-Truiden Wb.

bijou (fr.): freq. Truierlds.; ook in Oirsbeek, Schimmert, 's-Gravenvoeren, Ophoven, Genk, Maaseik, Maastricht, Caberg, Kanne, Bilzen, Lauw, Hasselt, Wellen en Leopoldsburg.

bijouterie (<fr.): Sittard.

edelsteen (ook *edelstee*): zeldz.

Oost.Zuidlb., Oostlb. en Kleverlds.; ook in Kerkrade, Ell, Ittervoort, Maastricht, Zonhoven, Kerkhoven, Tessenderlo en Venlo.

steen (ook *stee*): verspr. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Reuver, Weert, Thorn, Grevenbicht/Papenhoven, Maastricht, Hoeselt, Eksel, Loksbergen en Lommel.

steentje: Venray.

echte steen: Oirlo en Geleen.

geslepen steen: Urmond en Gronsveld.

schone steen: Swalmen, Bilzen en Schimmert.

siersteen: Maasbree.

sieraad: Bilzen en Schimmert.

diamant: Neer, Nieuwstadt en Merkelbeek.

briljant: Meijel.

HORLOGE

Kaart 131, pag. 309

N 86 (1981) (050), N 114 (2002) (add.), SGV (1914) (015), ZND 01 (1922) (508), ZND 27 (1938) (027), ZND m (Drieskens, Fraussen, GrGr, Houben, Raymaekers, Vanderbeeken); Beverlo Wb. (107, 208), Bree Wb. (159), Genk Wb. (127), Gennepe Wb. (115), Gronsveld Wb. (173, 382), Hamont Wl. (177), Hamont-Achel Wb. (048), Hasselt Wb. (189), Heerlen Wb.2 (375), Kerkrade Wb. (050, 208), Lommel Wl. (122), Maastricht Wb. (147), Meerlo-Wanssum Wb. (188), Meeswijk Wl. (267), Meeuwen Wl. (107), Niel-bij-St.Truiden Wl. (I.485), Roermond Wb. (108,

298), Sint-Truiden Wb. (099), Sittard Wb. (270), Tegelen Wb. (110), Tongeren Wb. (142, 222, 422), Tungalroy Wb. (093), Valkenburg Wb. (130), Venlo Wb. (185), Zonhoven Wb. (176);
 Beenen, P. (1973) (117, 188), Bettens, A. (1954) (075), Celis, A. (1975) (109), Niesten, P. (1942) (032), Schoels, A. (1947) (058).

Een uurwerk dat men bij zich draagt, bijvoorbeeld om de pols.

In Gronsveld Wb. wordt voorts ook de kinderbenaming **tik-tak** vermeld.

horloge (ook *gerloge*, *gerlozie*, *glozie*, *horlonie*, *horlozie*, *reloge*, *relozie*): alg. Centr.Lb., Westlb. en Truierlds., freq. Brab.Lb. en Lommels, verspr. Oostlb. en Zuidgeld.Lb.; ook in Gulpen, Meijel en Sevenum.

polshorloge (ook *polsgerloge*, *polsgerlozie*, *polshorlozie*, *polsreloge*, *polsrelozie*): zeldz. Noord.Oostlb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Eys, Ingber, Susteren, Schinnen, Ittervoort, Bree, Urmond en Maasricht.

armbandhorloge (ook *armbandhorlozie*): Reuver, Geleen, Klimmen en Beverlo.

loge (ook *logie*, *loze*, *lozie*): freq. Kleverlds. en aansluitend Zuidgeld.Lb., verspr. Beringerlds., Zuiderkemp. en Lommels; ook in Neer, Tungalroy, Grevenbicht/-Papenhoven en Geulle.

uur: freq. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg., Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Maasbracht, Loksbergen, Velden en Maasbree.

uurkje (*uurke*): Swalmen, Melick en Oirsbeek.

armbanduur: verspr. Ripuar. en Oost.Zuidlb.; ook in Herten (bij Roermond), Vlodrop, Posterholt en Klimmen.

polsuur: Maasbree en Montfort.

armband: Meijel en Nieuwenhagen.

klok: Vechmaal.

ZAKHORLOGE

Kaart 132, pag. 309

N 86 (1981) (051), N 114 (2002) (025), SGV (1914) (015);

Bree Wb. (363), Gennep Wb. (146), Heerlen Wb.2 (431), Kerkrade Wb. (271), Sint-Truiden Wb. (204), Sittard Wb. (348), Tongeren Wb. (491), Zonhoven Wb. (375);
 Beenen, P. (1973) (247).

Een uurwerk dat men aan een ketting in het vestzakje of de broekzak draagt. Voor Tongeren zijn ook de schertsende benamingen **blinkdoos** en **savonnet** (<fr.), letterlijk 'toiletzeep' en vandaar 'zeepdoosje', opgetekend. In Gronsveld Wb. wordt **ponder** vermeld als schertsende benaming voor een zakhorloge. Ook de benamingen **raap**, **knol** en **morenschijf** zijn in de meeste dialecten schertsend.

horloge (ook *gerloge*, *gerlozie*, *horlozie*, *reloge*): verspr. Horns, Trichterlds. en Bilzerlds.; ook in Gulpen, Heythuysen, Nunhem, Gronsveld, Mheer, Weert, Bocholt, Vliermaal, Lauw, Peer, Hechtel, Zonhoven, Sint-Truiden, Jeuk, Leopoldsburg, Loksbergen, Venlo, Meijel en Sevenum.

herenhorloge: Hoensbroek.

zakhorloge (ook *zakgerloge*, *zakgerlozie*, *zakhorlozie*): freq. Horns; ook in Roermond, Bree, Meeuwen, As, Maaseik, Urmond, Bilzen, Eigenbilzen, Achel, Kaulille, Eksel, Zolder, Alken, Hoepertingen, Jeuk, Loksbergen, Lommel, Blerick, Meijel en Sevenum.

tashorloge (*tesgerloge*, *teshorloge*): Vorsen, Wolder/Oud-Vroenhoven en Maastricht.

maalhorloge: Tongeren.

horloge voor in de maal: Zutendaal.

kettinghorloge (ook *kettinghorlozie*): Meijel en Hechtel.

horloge aan een ketting (*gerloge aan een ketting*): Maastricht.
kettelhorloge: Caberg.
horloge aan een ketstel (*gerlozie aan een ketstel*): Maastricht.
uur: freq. Oostlb., verspr. Oost.-Zuidlb., zeldz. Centr.Maaslds.; ook in Maasbree.
tassenuur (*tesse-uur, tessenuur*): freq. Ripuar. en Oost.Zuidlb.; ook in Beesel, Herten (bij Roermond), Sittard, Geleen en Klimmen.
zakuur: Dieteren en Schaesberg.
vestzakuur: Montfort.
kettinguur: Vlodrop en Ubachsberg.
loge (ook *lozie*): verspr. Kleverlds.
zakloge (*zaklozie*): Kerkhoven, Venray en Horst.
raap: Montfort, Sittard, Klimmen, Ell, Bree, As, Genk, Maaseik, Bilzen, Hoeselt, Tongeren, Zonhoven, Sint-Truiden, Tessenderlo en Lommel.
knol: Stein, Maastricht, Venlo en Tienray.
morenschijf: Neer en Heel.
klok: Schinnen.
pop: Klimmen.
roskop: Sint-Truiden en Eigenbilzen.
urenketting: Herten (bij Roermond).

MEDAILLON

Kaart 133, pag. 310

N 86 (1981) (052), ZND 38 (1942) (011), ZND m (Driescens, Dupont, GrGr, Raymaekers); Beverlo Wb. (158), Bree Wb. (070, 287), Diepenbeek Wb. (150), Genk Wb. (198), Gronsveld Wb. (282, 292), Hamont Wl. (285), Hasselt Wb. (173, 292), Heerlen Wb.2 (358), Kerkrade Wb. (188), Kortessem Wb. (295), Lommel Wl. (190), Maastricht Wb. (253), Meerlo-Wanssum Wb. (192), Meeswijk Wl. (405), Meeuwen Wl. (147), Niel-bij-St.Truiden Wl. (II.020), Roermond Wb. (176), Sint-Truiden Wb. (059, 080, 168), Sittard Wb. (234), Tegelen Wb. (102), Tongeren Wb.

(346), Tungalroy Wb. (093), Uikhoven Wl. (106), Valkenburg Wb. (152), Venlo Wb. (189, 192), Zonhoven Wb. (063, 161, 289); Beenen, P. (1973) (178), Bettens, A. (1954) (085), Celis, A. (1975) (130), Niesten, P. (1942) (032, 035), Schoels, A. (1947) (064);

Een rond, ovaal- of hartvormig sieraad waarin een portretje of iets dergelijks bewaard wordt.

medaillon: freq. in Nl.Lb.; ook in As, Kanne, Hoeselt, Zonhoven, Jeuk en Leopoldsburg.

medaillonnetje (*medaillongske, medaillonneke*): Weert en Sus-teren.

medaille (ook *bedailge, bedalie, meda, medaal, medailzje, medalie*): alg. in Belg.Lb., freq. rond Sittard en Maastricht, zeldz. Noord.Oostlb., Horns en Kleverlds.; ook in Heerlen Wb.2, Kerkrade Wb., Venlo Wb. en in Ubachsberg.

medanjel (*medanzjel, medonzjel*): Hasselt Wb. en in Lanaken, Vroenhoven, Riemst, Val-Meer en Zichen-Zussen-Bolder.

santema: Valkenburg Wb.

galontje (fr.) (*galongske*): Eksel.

hangertje (*hangerke*): Bree.

hartje-zoutje: Meijel.

HALSKETTING

Kaart 134, pag. 310

N 114 (2002) (023), SGV (1914) (011), ZND 01 (1922) (364b), ZND 01u (1924) (074); Heerlen Wb.2 (340, 341), Kerkrade Wb. (148), Kortessem Wb. (154), Lommel Wl. (145), Maastricht Wb. (183), Roermond Wb. (130), Tongeren Wb. (261), Zonhoven Wb. (150).

Een ketting, vaak van goud of zilver, die om de hals gedragen wordt.

ketting (ook *kedding*): alg. Noord.-Oostlb., Weertlds., Horns, Maas-kemp., Centr.Maaslds., Dommelds., Demerkemp., Beringerlds., Brab.Lb., Lommels, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., freq. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Maastricht, Tongeren en Sint-Truiden.

kettel: alg. Trichterlds. en aansluitend Zuid.Oostlb., Bilzerlds., Tongerlds., Lonerlds. en Trui-erlds.; ook in Genk en Rekem.

kette (du.): alg. Ripuar, freq. Oostlb-Rip. overgg. en aansluitend Zuid.Oostlb.; ook in Maastricht.

ket: Borgharen.

KWASTJE AAN EEN HALS-KETTING

N 86 (1981) (053), N 114 (2002) (024); Sittard Wb. (063).

kwastje (ook *kwasje*, *kwasje*): freq. Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb. en Trichterlds., verspr. Noord.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Ittervoort, Grevenbicht/Papenhoven, Urmond en Venlo.

troasje (ook *troasje*): zeldz. Oostlb., Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook in Nieuwenhagen, Weert, Ophoven, Thorn, Bree, Genk, Maastricht, Hoeselt, Kaulille, Eksel, Alken, Jeuk en Blerick.

flochetje (<fr.) (ook *flochke*, *floeske*, *floske*, *floske*): verspr. Trichterlds.; ook in Kerkrade, Kinrooi, Tongeren, Eksel en Loksbergen.

kwispel (*kwaspel*, *kwepsel*): Hoepertingen en Bilzen.

kwispeltje (*kwispelke*): verspr. Bilzerlds.; ook in Vaals.

poesje (*poeske*): Heythuysen, Neer, Lutterade, Ell en Born.

belletje: Lommel.

bengeltje: Jeuk.

bommeltje (*bemmelke*, *bommelke*): Sittard en Wijlre.

dingetje (*dingske*): Zolder.

franjetje (*frandelke*): Peer.

fronjel (*fronzjel*): Vliermaal.

hanger: Ingber.

hangertje (*hangerke*): Eigenbilzen en Ingber.

klungeltje (*klungelke*): Bocholt.

kwakel: Sevenum.

staartje (*stetje*): Jeuk.

HALSSNOER

Kaart 135, pag. 311

N 86 (1981) (054), N 114 (2002) (022); Beverlo Wb. (097), Boorse Wb. (080), Diepenbeek Wb. (128), Genk Wb. (171), Gronsveld Wb. (238), Hasselt Wb. (098, 171), Heerlen Wb.2 (323, 325), Kortessem Wb. (236), Lommel Wl. (162), Maastricht Wb. (200), Meeswijk Wl. (143), Roermond Wb. (053, 142), Sint-Truiden Wb. (147), Sittard Wb. (189), Tegelen Wb. (096, 115), Tongeren Wb. (285), Tungalroy Wb. (090), Uikhoven Wl. (026), Venlo Wb. (173, 259), Weertlands Wb. (C4-005), Zonhoven Wb. (074, 159, 213); Bettens, A. (1954) (048), Celis, A. (1975) (065), Schoels, A. (1947) (040).

Aan een snoer geregen kralen of parels als halssieraad.

Op de kaart zijn de trefwoorden **ketting**, **kettel** en samenstellingen niet opgenomen, zie daarvoor kaart 134 bij het vorige lemma.

collier (fr.): verspr. Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb., Centr.Lb. (behalve in het Weertlds.), Westlb., Trui-erlds. en Brab.Lb.; ook in Roermond, Montfort, Melick, Venlo, Horst en Meijel.

kralencollier (<fr.) (*krallencollier*): Venlo.

krallier: freq. rond Roermond; ook in Boorse Wb.

kraal (ook *kral*): freq. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb., verspr. Noord.-

Oostlb., Horns, Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook in Kerkrade, Weert, Opglabbeek, Zutendaal, Maastricht, Eigenbilzen, Vlijtingen en Lommel.

kraals: Veldwezelt.

kraaltje (*kraalke*): Heerlen.

snoer: freq. Kleverlds., verspr.

Oostlb.; ook in Tungalroy, Bree, Meeuwen en Venlo.

hals snoer (ook *haos snoer*): Heerlen, Nieuwenhagen, Heythuysen, Geleen, Thorn, As, Zonhoven en Alken.

kralensnoer (ook *krallensnoer*): Venray en Meeuwen.

snoer van kralen: Tienray.

toer: Venlo.

kralentoer (*krallentoer*): Tegelen, Nunhem, Hoensbroek, Blerick en Venlo.

ketting: freq. Zuid.Oostlb., verspr. Kleverlds.; ook in Eys, Ingber, Montfort, Tungalroy, Thorn, Bocholt, As, Stein, Geulle, Maastricht, Achel, Zolder, Zonhoven, Loksbergen, Lommel en Venlo.

kettingkje (*keddingske*): Eksel.

halsketting (ook *halskedding*, *haosketting*): Ubachsberg, Heerlen, Nieuwenhagen, Heythuysen, Reuver, Ten-Esschen/Weustenrade, Zutendaal, Eksel, Hechtel, Oirlo, Meijel en Sevenum.

kralenketting (*krallenketting*): Beesel, Lutterade en Heerlen.

sierketting: Loksbergen.

kettel: Veldwezelt, Maastricht, Kanne, Riemst en Val-Meer.

ketteltje (*kettelke*): Bilzen en Eigenbilzen.

halskettel: Genk, Eigenbilzen, Alken en Hoepertingen.

kette (du.): Waubach en Vaals.

krans: Meeuwen, Munsterbilzen, Kaulille, Eksel en Hechtel.

parel: Kerkhoven, Kuringen en Stein.

pareling (*peerling*): Tessenderlo en Eksel.

kralen halsband: Peer.

OORRING

Kaart 136, pag. 311

N 86 (1981) (055), N 114 (2002) (026), ZND 40 (1942) (002);

Boorse Wb. (080), Heerlen Wb.2 (375), Kerkrade Wb. (208), Sittard Wb. (284), Tongeren Wb. (327), Tungalroy Wb. (090); Beenen, P. (1973) (188, 216).

Een zilveren of gouden ring die in elk van beide oren gedragen wordt.

oorbel: freq. in heel Lb.

oorbellekje (*oorbelke*, *oorbelleke*): verspr. Dommelds., Demerkemp. en Beringerlds.; ook in Heel, Tungalroy, Reppel, Blerick, Venlo en Meijel.

orenbel: verspr. Noord.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Grevenbicht/-Papenhoven en Venlo.

bel: Lommel, Montfort en Gulpen.

bellekje (*belke*): Maastricht.

lellekje (*lelleke*): Tongeren.

oorring: verspr. Maas- en Demerkemp.; ook in Kerkrade, Vaals, Heerlen, Ingber, Herten (bij Roermond), Montfort, Sittard, Weert, Kinrooi, Maaseik, Mechele-aan-de-Maas, Neerharen, Diepenbeek, Kaulille, Sint-Lambrechts-Herk, Borgloon, Sint-Truiden, Muizen en Lommel.

oorringetje (*oorringeke*, *oorringeske*): Kapel-in-'t-Zand, Ell, Meeuwen en Gennep.

orenring: Vlodrop.

OORKNOP

N 86 (1981) (056), N 114 (2002) (027).

Een sieraad dat men in de oren draagt, min of meer in de vorm van een knop.

Een informant voor Bilzen noteert ook het modernisme **oorclip**.

oorknop: freq. Oost.Zuidlb. en Zuid.-Oostlb., verspr. Noord.Oostlb. en Kleverlds., zeldz. Centr.Maaslds., Trichterlds. en Bilzerlds.; ook in Kerkrade, Ophoven, Thorn, Bocholt, Meeuwen, Vliermaal, Peer, Alken, Jeuk en Tessenderlo.

oorknopje (*oorknopke*): freq. Oost.-Zuidlb., verspr. Noord.Oostlb., Horns, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Brunssum, Wijnandsrade, Genk, Maaseik, Rekem, Urmond, Maastricht, Bilzen, Eigenbilzen en Zonhoven.

orenknop: Reuver en Vlodrop.

orenknopje (*orenknopke*): Heel, Swalmen, Venlo en Meijel.

knop: Gulpen, Oirsbeek, Merkebeek, Lauw, Zonhoven en Hoepertingen.

knopje (*knopke*): verspr. Westlb.; ook in Kunrade, Roermond, Susteren, Oirsbeek, Schimmert, Ittervoort, Kinrooi, Grevenbicht/-Papenhoven, Maastricht, Kanne, Eigenbilzen, Gennep, Venray en Sevenum.

knopoorbel: Vlijtingen.

oorbel: verspr. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb., zeldz. Centr.Lb.; ook in Vaals, Eksel, Hechtel, Houthalen, Vorsen, Leopoldsburg, Venray en Tienray.

oorbelletje (*oorbelleke*): Tongeren.

belletje (*belke*): Maastricht.

speldje: Susteren.

oorklip: Bilzen.

ARMBAND

Kaart 137, pag. 312

N 86 (1981) (057), N 114 (2002) (add.), ZND 32 (1939) (042); Beverlo Wb. (025), Bree Wb. (096), Diepenbeek Wb. (052), Gronsveld Wb. (077), Hamont Wl. (023), Hasselt Wb. (050), Kerkrade Wb. (050), Lommel Wl. (045), Maastricht Wb. (049), Meeswijk Wl. (121),

Niel-bij-St.Truiden Wl. (I.193), Sint-Truiden Wb. (072, 074), Sittard Wb. (059), Tongeren Wb. (087), Zonhoven Wb. (024, 061); Beenen, P. (1973) (117), Bettens, A. (1954) (037), Celis, A. (1975) (053).

Een band- of ringvormig, gewoonlijk metalen sieraad dat om de arm of pols gedragen wordt.

Voor Sittard is ook **slavenband** opgetekend, volgens *Van Dale* een 'stijve gladde armband met scharnier en slot'.

armband: alg. in Nl.Lb., freq. in Belg.Lb.

armbandje (ook *armbandsje*): Reppel, Maastricht, Rijkhoven, Meijel en Maasbree.

armring: Bilzen.

bracelet (fr.) (ook *brajelet*, *branselet*, *branzelet*, *brazelet*, *brochelet*, *bronjelet*): freq. in Belg.Lb. en rond Maastricht; ook in Sittard, Schimmert en Mheer.

PAILLETTE

N 86 (1981) (058), N 114 (2002) (028); Kerkrade Wb. (132); Bettens, A. (1954) (093), Celis, A. (1975) (141), Schoels, A. (1947) (069).

Een plaatje of reepje gouden of zilveren folie tot versiering van kledingstukken. Een **git** is eigenlijk een zwart kraaltje of glazig steentje ter versiering van kledingstukken, vergelijk ook het lemma GIT in WLD II.7, pag. 29.

paillette (fr.): verspr. in heel Lb. behalve in het Ripuar.

paillette (<fr.): Kunrade, Eys, Gulpen, Herten (bij Roermond), Schinnen, Brunssum en Horst.

git: Roermond, Lutterade, Mheer, Ittervoort, Maastricht en Horst.

gitje (ook *gitsje*): Hoensbroek en Schimmert.

glinster: Hechtel.
glinstertje (*glinsterke*): Hechtel.
glitter: Roermond, Maasniel en Vlodrop.
glittertje (*glitterke*): Susteren en Gors-Opleeuw.
glitzer (<du.): Kerkrade Wb. en in Vaals.
galon (fr.): Beek.
goudgalon (<fr.): Grevenbicht/-Papenhoven.
lovertje (*loverke*): Eksel.
spiegeltje: Eksel.
streifen (du.): Kerkrade.
tres (<fr.): Nieuwenhagen.
lits: Nieuwenhagen.
gespje (*gespke*): Bree.
gaïis (fr.): Maastricht Wb.

HAARBANDJE

Kaart 138, pag. 312

N 25 (1964) (047).

Een om het haar gebonden of door de haren gevlochten band of lint; een bandvormig versiersel om de haren.

band: Zelem.
bandje (ook *bandeke*, *bandsje*): zeldz. Zuid.Oostlb.; ook in Maasniel, Weert, Bree, Rotem, Lanklaar, Wijk, Rosmeer en Lommel.

haarband: Bree en Halen.
haarbandje (ook *haarbandsje*, *haarbanke*): verspr. in Nl.Lb.; ook in Grote-Spouwen en Opheers.
kuifbandje: Puth.
lint: Eijdsen, Ketsingen, Mal, Beringen en Opheers.
lintje (*lintsje*): Maaseik, Romershoven, Riksingen, Hasselt en Borgloon.
haarlint: Teuven, Neeritter, Opglabbeek, Rotem, Eisdien, Hoeselt, Zelem en Halen.
strik: Diepenbeek, Millen, Beverlo, Beringen en Tessenderlo.
strikje (*strikske*): Lommel, Kwaadmehelen en Boekt/Heikant.
haarstrik: Mechelen-aan-de-Maas en Vliermaal.
noeud (fr.): Hasselt.
velours (fr.) (*floer*): Borlo.
veloursje (<fr.) (*floerke*): Borgharen, Oost-Maarland, Paal, Sint-Truiden en Borlo.
kopveloursje (*kopvloerke*): Brustem.
diadeem (<fr.): Herk-de-Stad, Spalbeek en Kermt.
peel: Zichen-Zussen-Bolder.
pelsje (*pelske*): Mesch.
rafeltje (*rafelke*): Swalmen.
ruban (fr.): Sint-Truiden.
tulbandje: Neerpelt.

5 Lichamelijke verzorging

In deze laatste paragraaf worden begrippen in verband met lichaamshygiëne en lichamelijke verzorging behandeld. Voor de begrippen KAMMEN (ww.), KAM en HAARBORSTEL is geen lexicale variatie opgetekend. Naast **(haar)borstel** komen ook de klankwettige varianten met *r*- en/of *t*-deletie (*(haar)bostel*, *(haar)bossel*, *(haar)borsel*) voor.

In **kam** is de oorspronkelijke slotmedeklinker *b* (Middelnederlands *camb*, vgl. Engels *comb*) in het Nederlands geassimileerd aan de *m* en wordt niet meer uitgesproken. Dat is ook het geval in de dialecten in het noorden van Nederlands-Limburg en in het Brabants-Limburgs. In de overige Limburgse dialecten is de oorspronkelijke *b* verstemloosd tot *p* en spreekt men van een *kamp* of *kaamp* (vergelijk bijvoorbeeld ook *krom* - *kromp*). Op kaart 139: Kam, pag. 313, wordt de spreiding van de uitspraak *kam* en *kamp* visueel weergegeven.

In het *Woordenboek van de Brabantse Dialecten* (WBD) komen in deze paragraaf ook de verzorgende haardrachten aan bod, met andere woorden de haartooi die door tussenkomst van de mens tot stand komt. In het *Woordenboek van de Limburgse Dialecten* (WLD) daarentegen zijn de begrippen HAARSCHIEDING, PIJ-PENKRUL, HAARVLECHT, VLECHTEN, HAARSTAART, HAARWRONG, KUIF, AFHANGEND KUIFJE en KORT GEKNIPT HAAR al behandeld in aflevering 1.1: *Het menselijk lichaam*, paragraaf 1.2.1 (Hoofd en Haargroei).

DOUCHEN

DC 64 (1989) (016), N 114 (2002) (016).

Een stortbad nemen, een bad nemen onder stromend water onder een daartoe ingerichte sproeier of straal.

douchen: alg. in Nl. Lb., freq. in Belg. Lb.

wassen: Beek, Kinrooi, Ophoven, Rekem, Eijsden, Riemst, Val-Meer, Diepenbeek, Hoeselt, Lauw, Achel, Eksel, Hechtel, Houthalen, Zonhoven, Gors-Opleeuw, Jeuk en Tessenderlo.

zich onder de douche wassen: Zutendaal.

onder de douche gaan: Klimmen, Tungalroy, Genk, Zutendaal, Uikhoven, Tongeren en Eksel.

een douche pakken: Maaseik, Kanne, Hechtel en Lommel.

een douche nemen: Alken.

stortbad pakken: Kaulille.

naar het stortbad gaan: Eigenbilzen.

in het bad gaan: Eigenbilzen.

in bad gaan: Eksel.

een bad nemen: Zonhoven.

de bassin (fr.) in gaan: Hechtel.

de kuip in gaan: Hechtel.

poedelen: Kinrooi.

TANDEN POETSEN —————

Kaart 140, pag. 313

DC 64 (1989) (018), N 114 (2002) (012).

Al wrijvend de tanden schoonmaken, reinigen. Door wrijven vuil verwijder en de tanden glad en glanzend maken.

tanden poetsen: alg. in Nl. Lb., verspr. Horns, Maaskemp., Centr.-Maaslds. en Dommelds.; ook in Kanne, Bilzen, Tongeren en Kerkhoven.

tanden wassen: freq. Bilzerlds., Tongerlds., Demerkemp., Lonerlds., Truierlds., Brab.Lb. en Lommels; ook in 's-Gravenvoeren, Kinrooi, Zutendaal, Maaseik, Rekem, Uikhoven, Veldwezelt, Eksel en Peer.

tanden schoonmaken: Tongeren.

tanden schuren: Hoeselt.

tanden kuisen: Lommel.

tanden zuiveren: Genk.

borstelen (*bostelen*): Sint-Truiden.

TANDPASTA —————

Kaart 141, pag. 314

DC 64 (1989) (014), N 114 (2002) (014);

Halfweek mengsel waarmee de tanden gepoetst kunnen worden. Een informant voor Hechtel geeft aan dat **tandzeep** een recent woord is. Vroeger was tandpasta nog niet gekend en gebruikte men **zout water** om de tanden te poetsen en een **appel** sleet de tanden af.

tandpasta (ook *tampasta*): alg. in Nl. Lb. en grensgebied, verspr. in overig Lb.

pasta: Bilzen.

tandzeep: freq. Westlb.; ook in

Opglabbeek, Bilzen, Eigenbilzen,

Diepenbeek, Tessenderlo en Lommel.

tandcrème: Echt/Gebroek, Stokkem en Sint-Truiden.

tandenpoets: Genk.

dentifrice (fr.): Hasselt.

TANDENBORSTEL —————

DC 64 (1989) (013), N 114 (2002) (013).

Kleine borstel waarmee men de tanden poetst.

Een informant voor Hechtel geeft aan dat **tandenborstel** (*taanborstel*) een recent woord is en dat men vroeger gewoon een **doekje** (*doekske*) gebruikte.

tandenborstel (ook *taanborstel*, *taneborstel*, *tenjborstel*): freq. in heel Lb.

tandenborsteltje (*tenjborstelke*): Ell.

tandborstel (ook *taandborstel*): verspr. Maaskemp., Centr.Maaslds., Bilzerlds., Tongerlds. en Lonerlds.; ook in Simpelveld, Waubach, Montfort, Posterholt, Susteren, Klimmen, 's-Gravenvoeren, Kinrooi, Stevensweert, Eijsden, Eksel, Hasselt, Jeuk en Lommel.

tandborsteltje (*tandborstelke*): Kinrooi en Uikhoven.

borstel: Kerkhoven.

borstel voor de tanden te poetsen: Peer.

TANDENSTOKER —————

Kaart 142, pag. 314

N 86 (1981) (059), N 114 (2002) (015).

Puntig voorwerp waarmee men voedselresten e.d. verwijderd die tussen de tanden en kiezen of in de kiezen zijn blijven zitten.

Een informant voor Gors-Opleeuw geeft aan dat men hiervoor vroeger een 'lucifer' gebruikte. Ook de informant voor As geeft aan dat **stekje** (*stekske*) de betekenis heeft van 'lucifer'. Voor Caberg is in dat verband **spikje** (*spiekske*) opgetekend, voor Bunde **zwegel** en voor Val-Meer **zwengel**. Voor Ubachsberg is het ww. **peuteren** opgetekend.

tandenstoker (ook *taanstoker*, *tenjstoker*): freq. in Nl. Lb., Maaskemp., Dommelds. en Demerkemp.; ook in Maaseik, Kanne, Riemst, Val-Meer, Vliermaal, Hoepertingen, Vorsen, Leopoldsburg en Lommel.

tandstoker (ook *tsankstorer*): Vaals, Roermond, Maasniel, Ten-Eschen/-Weustenrade en Maastricht.

stoker: Sweikhuizen.

tandensteker (ook *tenjsteker*): Roermond, Schinnen, Brunssum, Schimmert, Veldwezelt, Maasricht, Meerlo en Meijel.

tandsteker: Gulpen, Kapel-in-'t-Zand, Merkelbeek, Hoensbroek, Born en Urmond.

stekje (*stekske*): Vlodrop, As, Caberg, Eksel en Zonhoven.

stekje voor te koteren (*stekske voor te keuteren*): Hechtel.

stekje voor tussen de tanden te koteren (*stekske -*): Peer.

stokje voor in de tanden te peuteren (*stokske -*): Eksel.

tandstekje (*tandstekske*): Waubach, 's-Gravenvoeren, Eigenbilzen en Alken.

tandenstekje (*taanstekske*, *tenjstekske*): Beesel en Houthalen.

koterstekje (*keuterstekske*, *koeterstekske*): Bocholt, Zutendaal, Rekem en Wellen.

koteraar (*keuteraar*): Jeuk, Tongeren en Lauw.

tandenkoter (ook *taankeuter*): Ophoven, Bilzen, Sint-Truiden en Tessenderlo.

tandkotertje (*tandkeuterke*): Eigenbilzen.

peuteraar: Sittard.

tandpeuteraar: Kinrooi.

tandenpeuteraar: Maastricht.

tandenpeuter: Lommel en Kanne.

tandenpurker: Gennep.

SCHEREN

N 114 (2002) (009), ZND 06 (1924) (037), ZND m (Driescens, Fraussen, Houben, Langohr, Mathys, Raym, Vanderbeeken, Welter);

Eupen Wb. (153, 167), Gennep Wb. (157), Heerlen Wb.2 (203, 411), Kerkrade Wb. (235, 246), Maastricht Wb. (367), Meerlo-Wanssum Wb. (248), Meijel Wb. (066), Roermond Wb. (263), Sittard Wb. (364), Tegelen Wb. (112), Tungalroy Wb. (086), Venlo Wb. (232), Weertlands Wb.2. (307);

Beenen, P. (1973) (221), Heyden, L.v.d. (1927) (098).

De baardharen tot op de huid afsnijden met een daartoe bestemd mes of instrument, resp. van de haren ontdoen.

Voor dit begrip is er weinig materiaal voor Nl. Lb.

scheren: alg. in heel Lb.

rasieren (du.): Eupen Wb., Kerkrade Wb. en in Montzen.

de baard afdoen: Eksel, Linde en Welkenraedt.

SCHEERMES

Kaart 143, pag. 315

N 86 (1981) (060), N 114 (2002) (010), ZND 06 (1924) (038).

Mes waarmee men de baard afscheert.

In Eksel is een **schaars** een 'scheermes met handvat (opengeplooid)'.

Ook informanten voor Rekem, Kanne, Eigenbilzen, Riemst, Val-Meer, Hechtel en Wellen geven aan dat **schaars** gebruikt wordt om een groot of breed scheermes (zoals vroeger bij de kapper) aan te duiden. **Gilletje** verwijst naar de merknaam Gillette.

scheermes (ook *scheermets*, *scheertmets*): alg. Noord.Oostlb., Weertlds., Horns, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., freq. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg., Zuid.Oostlb., Maaskemp., Centr.Maaslds., Trichterlds., Bilzerlds., Tongerlds., Dommelllds., Truierlds., Brab.Lb. en Lommels; ook in Hechtel, Zonhoven en Wellen.

scheermesje (*scheermeske*, *scheermetske*): verspr. Bilzerlds., Tongerlds., Dommelllds. en Demerkemp.; ook in 's-Gravenvoeren, Geistingen, Zutendaal, Maaseik, Rekem, Hoepertingen, Vorsen en Oirlo.

rasiermes (<du.) (*rasiermets*): Vaals.

schaars (ook *schars*, *schaors*, *schors*, *schaas*, *schaos*, *schoos*): freq. Oostlb-Rip. overgg., Zuid.-Oostlb., Maaskemp., Centr.-Maaslds., Trichterlds., Bilzerlds., Tongerlds., Demerkemp. en Lonerlds.; ook in Beesel, Eksel, Peer, Sint-Truiden, Tessenderlo, Lommel en Meijel.

schaar: Stein.

schoor: Eksel.

gilletje (ook *gilletsje*, *gilletteke*): Kinrooi, Maaseik, Kanne, Eksel en Hechtel.

krabber: Leopoldsburg en Kerkhoven.

krabbertje (*krabberke*): Eksel.

kling: Nieuwenhagen.

SCHEERAPPARAAT —————

Kaart 144, pag. 315

DC 64 (1989) (011, 017), N 114 (2002) (011).

Elektrisch toestel om zich mee te scheren.

Een informant voor Peer noteert ook het ww. **zich scheren met de elektrick**. Voor Stevensweert en Nieuwstadt is hiervoor **zich elektrisch scheren** opgetekend.

scheerapparaat (ook *scheerapperaat*): alg. in Nl. Lb.; ook in Maaseik, Kanne, Diepenbeek en Vorsen.

elektrisch schere-apparaat: Sempelveld.

elektrisch apparaat (*elektrisch apperaat*): Ell.

scheermachine (ook *scheermachien*, *scheermechien*): alg. in Belg. Lb.

scheermachinetje (*scheermachieneke*, *scheermechieneke*, *scheermachienke*, *scheermechienke*, *scheermachiensje*, *scheermechiensje*, *scheermechienske*): Opglabbeek, Zutendaal, Maaseik, Stokkem, Uikhoven, Veldwezelt, Bilzen, Eigenbilzen, Diepenbeek, Vliermaal, Tongeren, Eksel, Hechtel, Zonhoven en Lommel.

elektrisch scheermes: Lauw.

elektrisch scheer: Dilsen.

scheergetuwel: Eijsden.

EAU DE COLOGNE —————

Kaart 145, pag. 316

N 86 (1981) (068), N 114 (2002) (017).

Reukwater, waterige oplossing op basis van alcohol.

Een informant voor Vlijtingen noteert ook de schertsende benaming **stinkboel**.

eau de cologne (fr.) (ook *olleklonj*, *onjeklonj*, *onjeklonje*): freq. in heel Lb.

eau de col (<fr.): Caberg.
air de cologne (<fr.): Blerick.
rode cologne (<fr.) (ook *roeie klon*): Maastricht.
cologne (fr.): Susteren, Nieuwstadt, Sweikhuizen, Born, Guttecoven, Zonhoven en Oirlo.
Keuls water: Kerkrade, Oirsbeek, Eigenbilzen, Eksel en Lommel.
reukwater (ook *riekwater*): Neer, Montfort, Vlodrop, Schinnen, Mheer, Weert, As, Genk, Grevenbicht/Papenhoven, Stein, Maastricht, Eigenbilzen, Zolder, Vorsen, Lommel en Meijel.
reuksel: Gronsveld, Noorbeek, Terlinden, Meeuwen, Opglabbeek, Val-Meer, Eksel en Peer.
reuk: Maasbree.
reukje (*reukske*): Weert.
ruikes: Kunrade, Eys en Ingber.
slagwater: Heerlen, Epen, Doenrade en Klimmen.
parfum: Nieuwenhagen.

PARFUM

Kaart 146, pag. 316

N 86 (1981) (069), N 114 (2002) (018).

Reukstof in geconcentreerde vorm, welriekend preparaat in vaste of vloeibare vorm waarmee men het haar, de kledij of andere zaken een aangename geur geeft. Een informant voor Vlijtingen noteert ook de schertsende benaming **stinkboel**.

parfum (ook *perfum*): freq. in NL. Lb., verspr. in Belg. Lb.
odeur (fr.): verspr. Oostlb. en Trichterlds.; ook in Gulpen, Ingber, Weert, Tungelroy, Geulle, Venlo en Maasbree.
reuksel: freq. Bilzerlds. en Tongerlds., verspr. Maaskemp. en Dommellds.; ook in Rekem,

Hechtel, Gors-Opleeuw, Sint-Truiden en Lommel.
reuk (ook *ruik*): Tungelroy, Achel, Eksel, Houthalen, Hoepertingen, Jeuk, Tessenderlo, Lommel en Maasbree.
reukwater (ook *ruikwater*): Oirlo, Born en Stein.
reukwerk: Wellen.
goede geur (*goeie geur*): Diepenbeek.
musk (<fr.): Ell.
poeder (*poeier*): Venray.
pom: Venray.
cologne: Guttecoven.
eau de cologne (fr.): Houthalen.

HAARCRÈME

Kaart 147, pag. 317

N 86 (1981) (067), N 114 (2002) (007).

Zalf, bestaande uit een vet al dan niet vermengd met olie, die bij de verzorging van het haar gebruikt wordt. Voor Eigenbilzen is ook de schertsende benaming **koelik** opgetekend. Een informant voor Venray deelt mee dat men vroeger **suikerwater** gebruikte.

Als benamingen voor andere haarverzorgingsproducten zijn **gel** voor Geistingen en Maaseik, **haarlak** voor Zonhoven en **shampoo** voor Guttecoven opgetekend.

brillantine (ook *brillantien*): freq. Horns, Centr.Maaslds., Trichterlds., Bilzerlds. en Tongerlds., verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Kerkrade, Roermond, Kapel-in-'t-Zand, Herten (bij Roermond), Weert, Genk, Eksel, Hechtel, Houthalen, Hoepertingen, Gors-Opleeuw, Jeuk, Leopoldsburg, Lommel, Venlo en Meijel.
haarcrème: freq. Dommellds., verspr. Oostlb. en Horns; ook in

Ingber, Bocholt, Meeuwen, Stein, Maastricht, Val-Meer, Zonhoven, Alken, Jeuk, Tessenderlo, Blerick, Venlo, Horst en Meijel.

crème: Wijlre, Beesel, Kelpen, Meeuwen, Urmond, Maastricht, Zolder, Lommel, Venray en Meijel.

brilcrème: Vorsen, Zutendaal en Wellen.

pommade (fr.) (ook *plamade, pommaad*): freq. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb., verspr. Noord.-Oostlb.; ook in Vaals, Ittervoort, Bree, Geulle, Maastricht, Venlo, Gennep en Tienray.

haarvet: freq. Zuid.Oostlb. en aansluitend Oost.Zuidlb., verspr. Noord.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Vaals, Weert, Thorn, Stein en Maastricht.

vet: Eksel en Valkenburg.

kosmetiek (<fr.): Peer, As en Maastricht.

touche (fr.): Heerlen.

PRUIK

N 86 (1981) (066), N 114 (2002) (008).

Kunstmatige haarbedekking van het hoofd, vals haar

pruik (ook *peruik*): alg. in heel Lb.

pruikje (*pruikske*): Bree en Maastricht.

toupet (fr.): Nieuwenhagen, Sweikhuizen, Tongeren, Jeuk en Kerkhoven.

toupetje (<fr.) (ook *toupetsje*): Kinrooi, Geistingen, Genk, Kanne en Lommel.

kalot (<fr.): Nieuwenhagen.

kalotje (<fr.) (ook *kalotsje*): Maastricht.

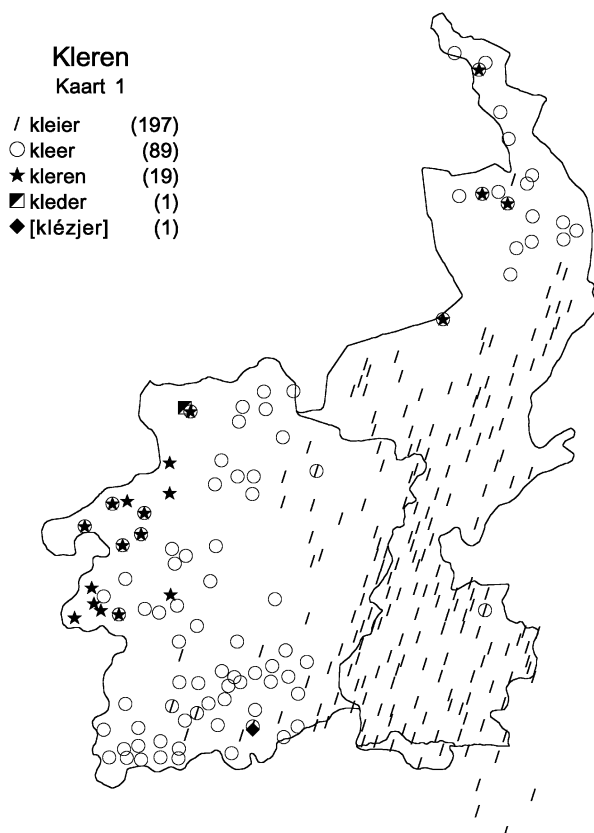
haarstukje (*haarstukske*): Waubach.
nieuw haar voor op een kletskep: Peer.

valse haren (*valse haar (mv.)*): Kerkhoven.

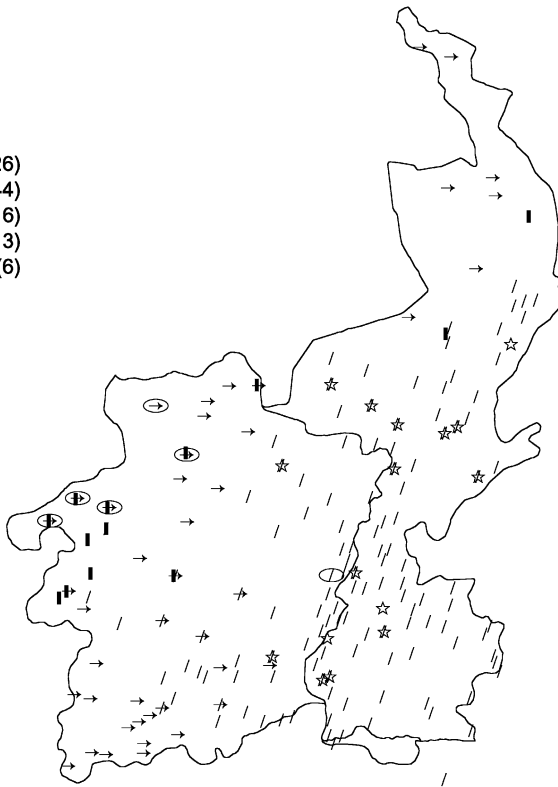
Kaarten

Aflevering 1.3, Kleding en lichamelijke verzorging

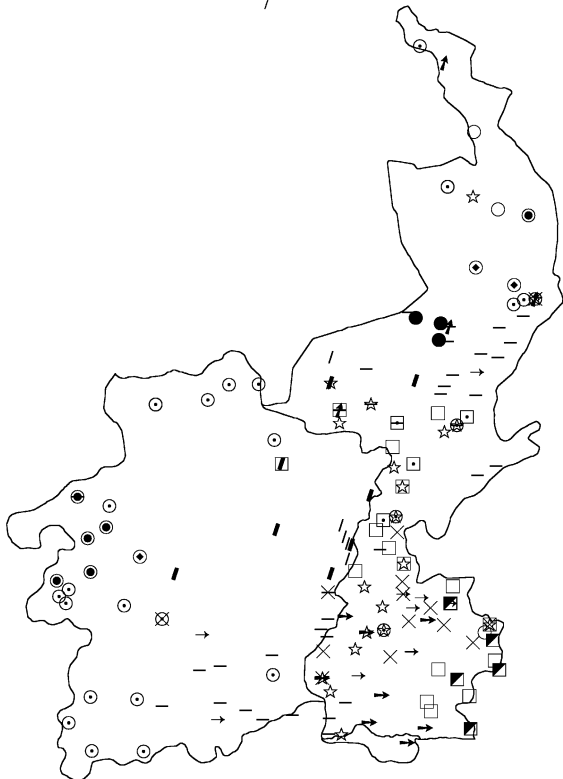
Kledij
Kaart 2

- / kledage (126)
- klerage (44)
- ☆ kleding (16)
- ▬ dingen (13)
- kleedsel (6)

Doordeweekse kleren
Kaart 3

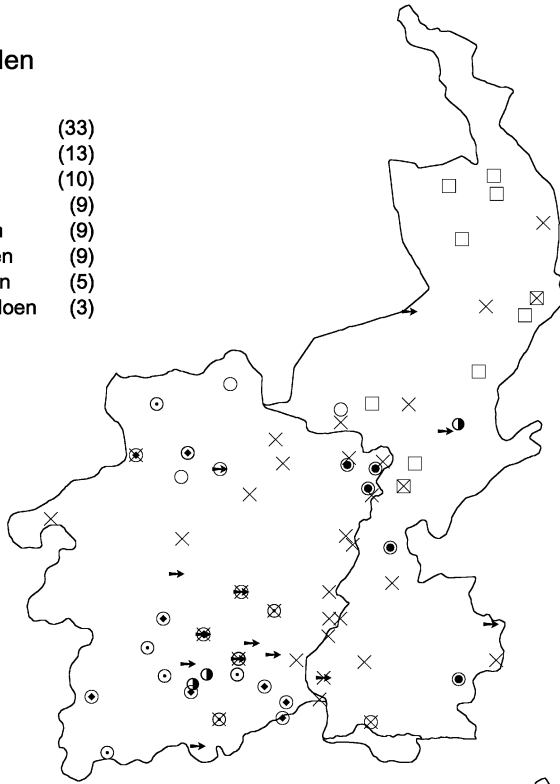
- `s werkdaagse kleren (37)
- werkdaagse kleren (9)
- werkdaagskleren (8)
- `s werkdaagsdingen (3)
- ⊙ `s werkendaagsdingen (6)
- ⊙ `s werkendaagse dingen (3)
- ⊙ `s werkendaagse kleren (25)
- werkendaagse kleren (5)
- ▣ `s werkeldaagse kleren (5)
- werkeldaagse kleren (16)
- ▣ werkeldaagskleren (5)
- ↑ daagse kleren (4)
- / aldaagse kleren (6)
- ▨ alledaagse kleren (8)
- × weekse kleren (14)
- ☆ doordeweekse kleren (20)

Zich verkleden

Kaart 4

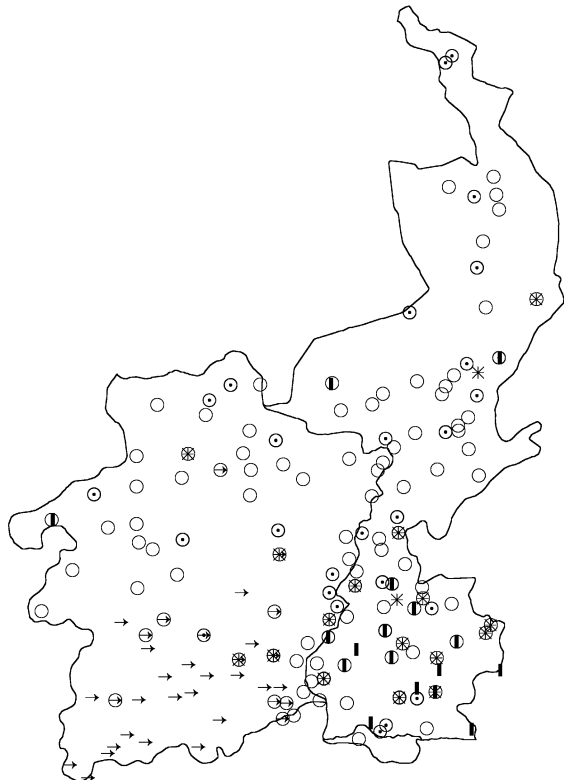
×	omkleden	(33)
→	verkleden	(13)
□	omtrekken	(10)
○	anders aandoen	(9)
⊙	iet anders aandoen	(9)
⊕	iets anders aandoen	(9)
●	get anders aandoen	(5)
⦿	andere kleren aandoen	(3)

Passen

Kaart 5

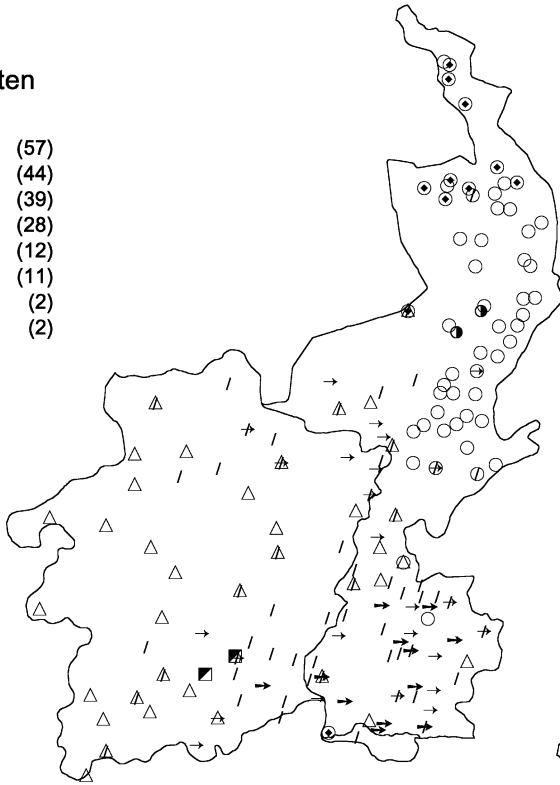
○	passen	(114)
⊙	goed passen	(36)
→	mikken	(34)
✱	goed staan	(18)
⦿	goed zitten	(17)

Binnenstebuiten

Kaart 6

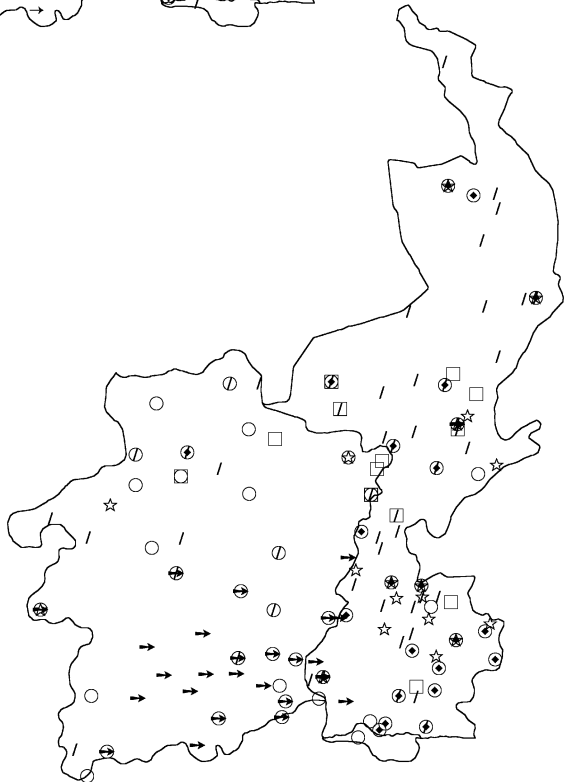
- / binnenstebuiten (57)
- krangs (44)
- △ averechts (39)
- links (28)
- van links (12)
- ⊙ krang (11)
- ⊙ krangt (2)
- terwars (2)

Kreukel

Kaart 7

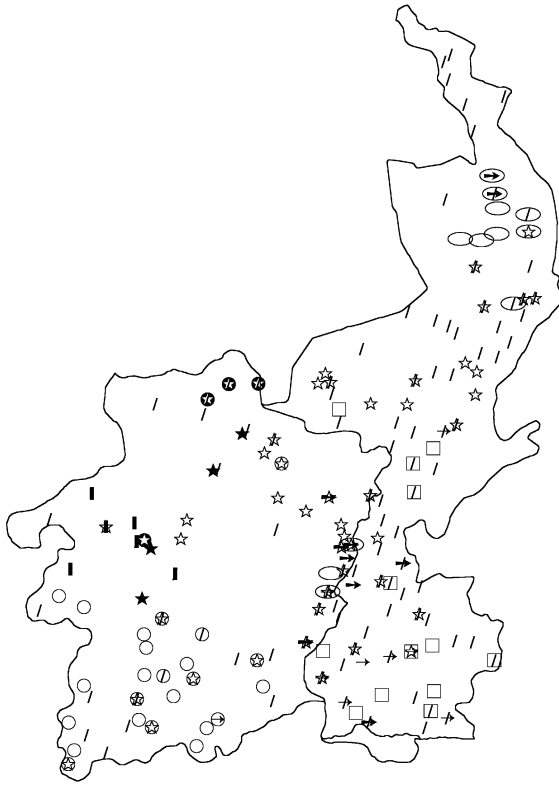
- / kreukel (51)
- ☆ kreuk (20)
- kronkel (26)
- valse plooi (32)
- ⊙ valse vouw (19)
- fronsel (13)

Rafel

Kaart 8

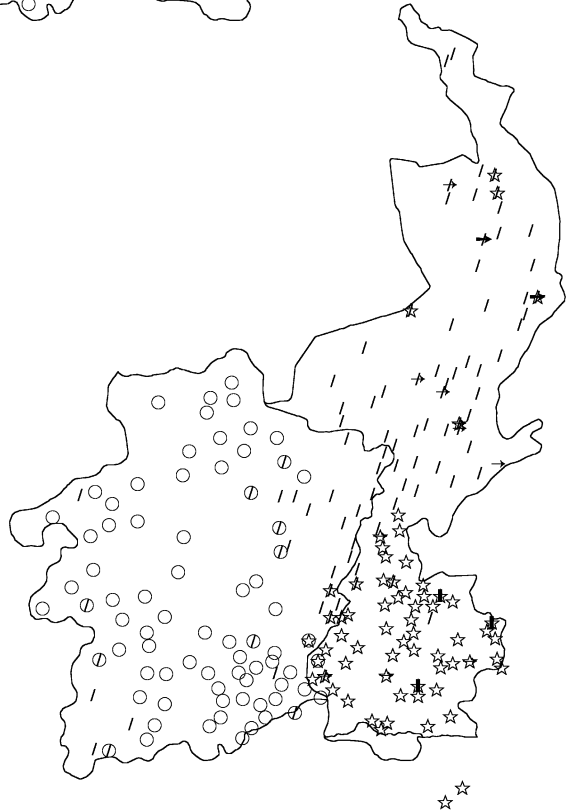
/ rafel	(99)
☆ franjel	(45)
○ kettel	(24)
□ vadem	(13)
○ dreumel	(12)
→ vets	(12)
→ vetsel	(10)
┃ karrel	(6)
★ fralie	(4)
⊗ franie	(4)

Gat in een kledingstuk

Kaart 9

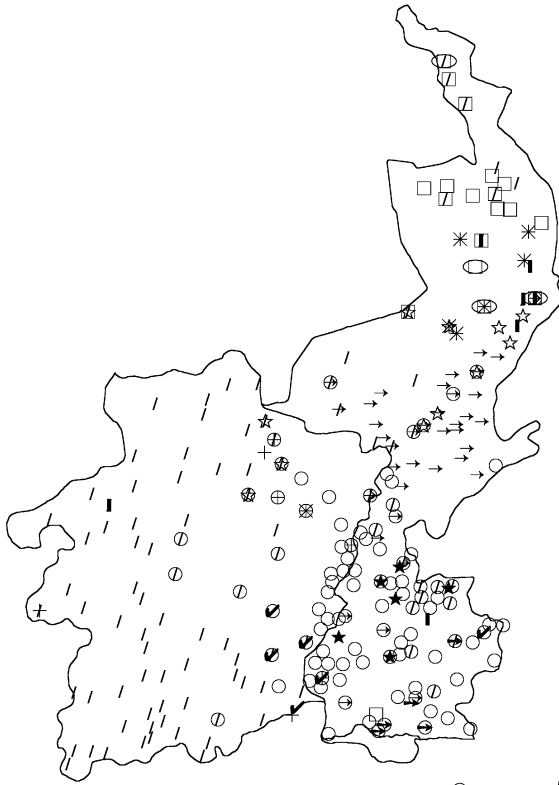
/ gat	(91)
○ kot	(76)
☆ lok	(67)
→ aardappel	(10)
┃ vijf	(3)
→ patat	(2)

Vod

Kaart 10

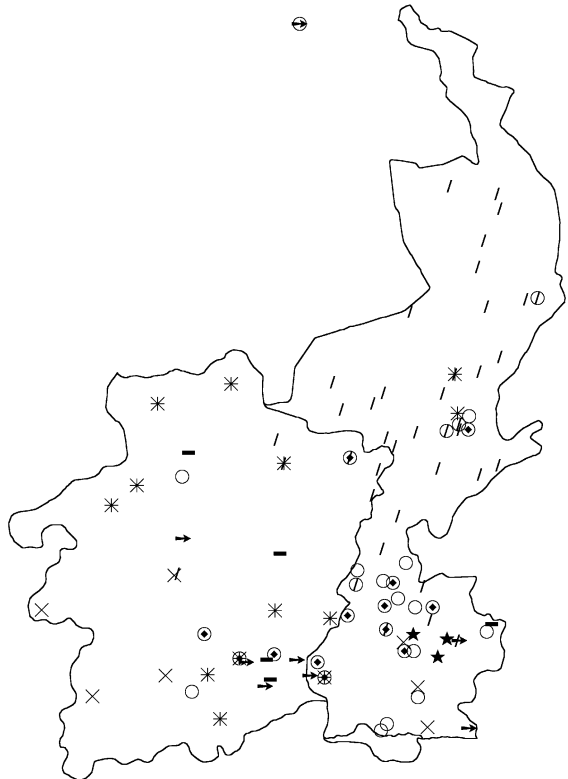
- / vod (103)
- lommel (101)
- voddel (39)
- tod (19)
- ☆ pongel (11)
- + lap (8)
- hoddel (7)
- ▬ lomp (7)
- * plag (7)
- ✓ doek (6)
- ★ tondel (6)
- slet (4)

In lommen gekleed

Kaart 11

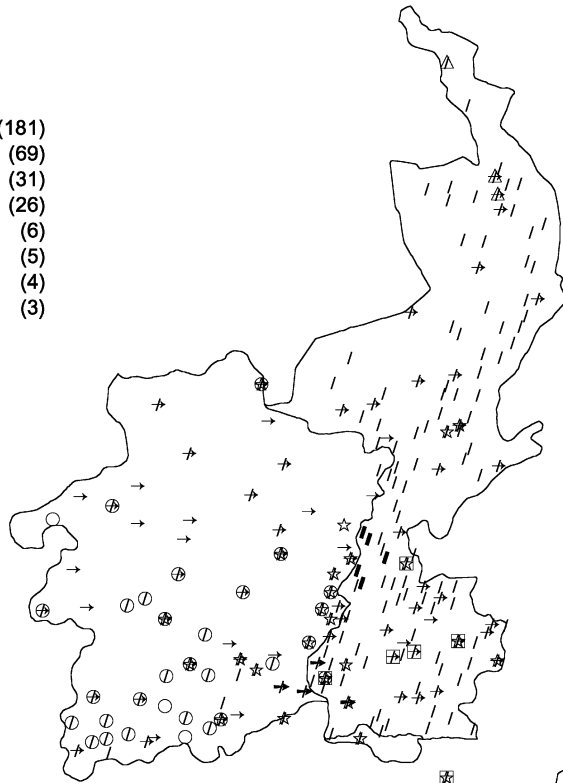
- / schamel (39)
- schabbig (19)
- ⊙ schabbetig (13)
- * armoedig (13)
- × armzalig (7)
- lommelig (7)
- ▬ lommelachtig (5)
- ★ hoddelig (3)

Naakt

Kaart 12

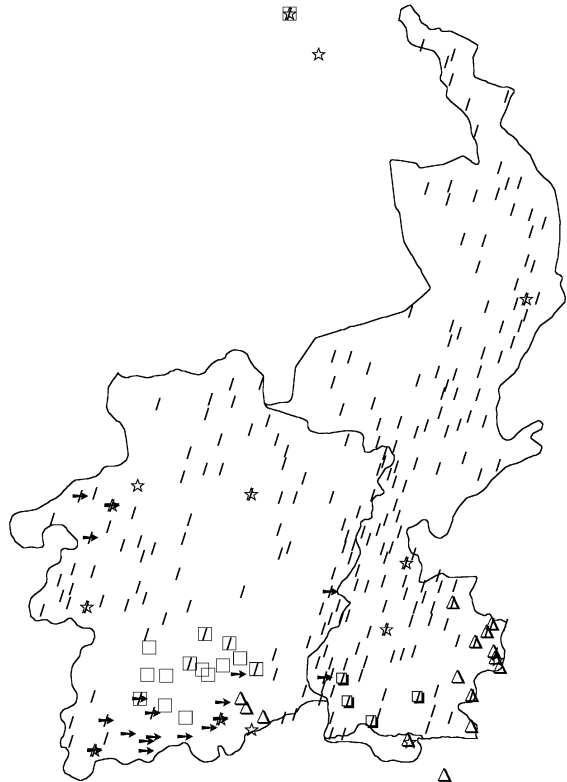
/ naaks	(181)
→ bloot	(69)
○ moedernaaks	(31)
☆ poedelnaaks	(26)
□ polkemaaks	(6)
// naats	(5)
→ bloots	(4)
△ pinnetjenaaks	(3)

Jas: algemeen

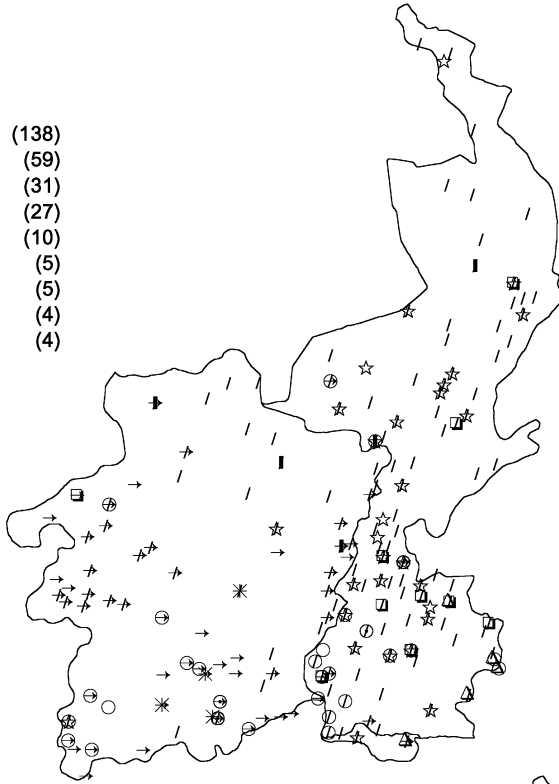
Kaart 13

/ jas	(234)
→ paletot (fr.)	(18)
△ rok	(15)
□ pit	(14)
☆ frak	(12)
□ stoep	(4)

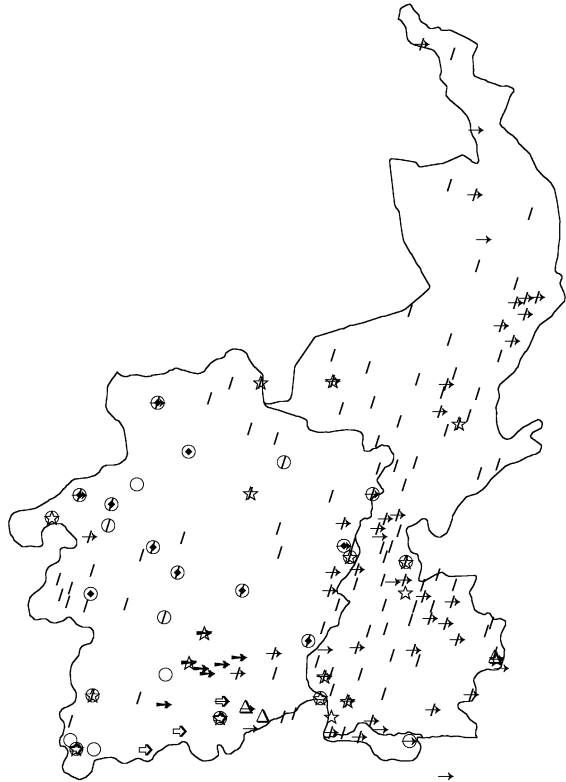
Overjas
Kaart 14

- / overjas (138)
- pardessus (fr.) (59)
- ☆ winterjas (31)
- paletot (fr.) (27)
- mantel (10)
- duffel (5)
- △ overrok (5)
- ⊙ overpaletot (<fr.) (4)
- * surtout (fr.) (4)

Regenjas
Kaart 15

- / regenjas (131)
- regenmantel (58)
- ☆ gabardine (fr.) (18)
- imperméable (fr.) (18)
- ⊙ perméable (<fr.) (10)
- regenpit (7)
- ⇒ regenpaletot (<fr.) (5)
- △ regenrok (3)

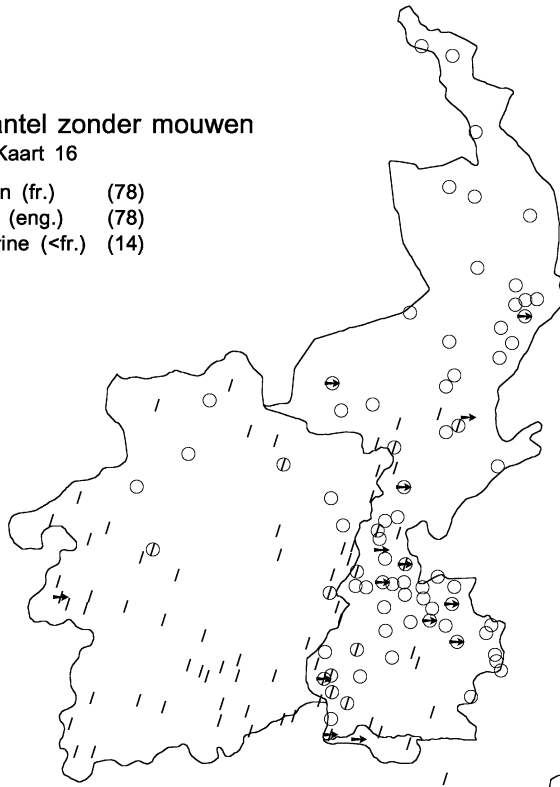

Wijde regenmantel zonder mouwen

Kaart 16

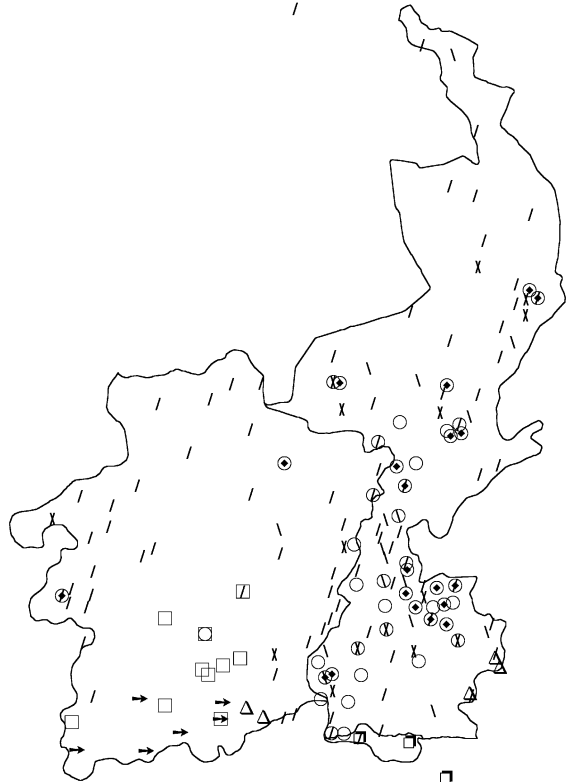
/ caban (fr.)	(78)
○ cape (eng.)	(78)
→ pelerine (<fr.)	(14)

Colbertjasje

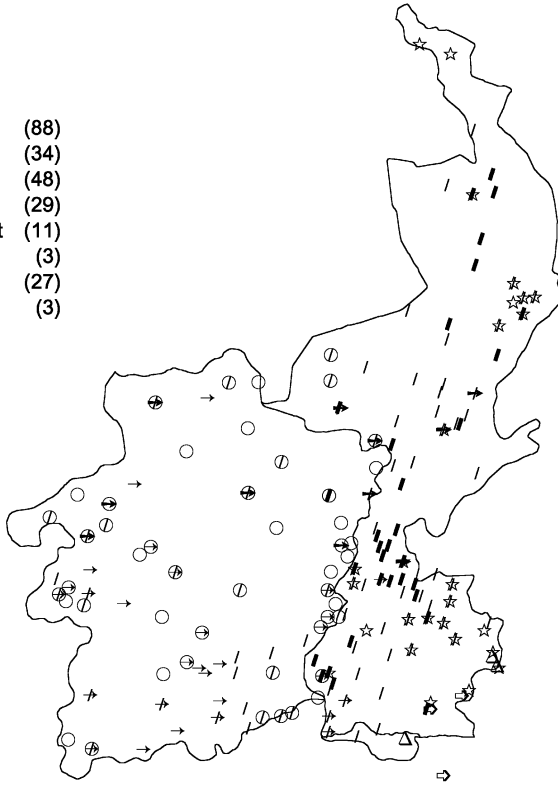
Kaart 17

/ jas	(105)
\ korte jas, kort jasje	(33)
○ colbert(je)	(34)
⊙ colbertjas(je)	(20)
□ pit(je)	(11)
→ paletot(je)	(7)
△ rok(je), korte rok	(5)
□ stoep	(3)

Slipjas Kaart 18

- / slipjas (88)
- ▨ slippenjas (34)
- pitteleer (<fr.) (48)
- zwaluwstaart (29)
- zwaluwenstaart (11)
- ⇒ zwaluwstots (3)
- ☆ frak (27)
- △ slippenrok (3)

Damesmantel Kaart 19

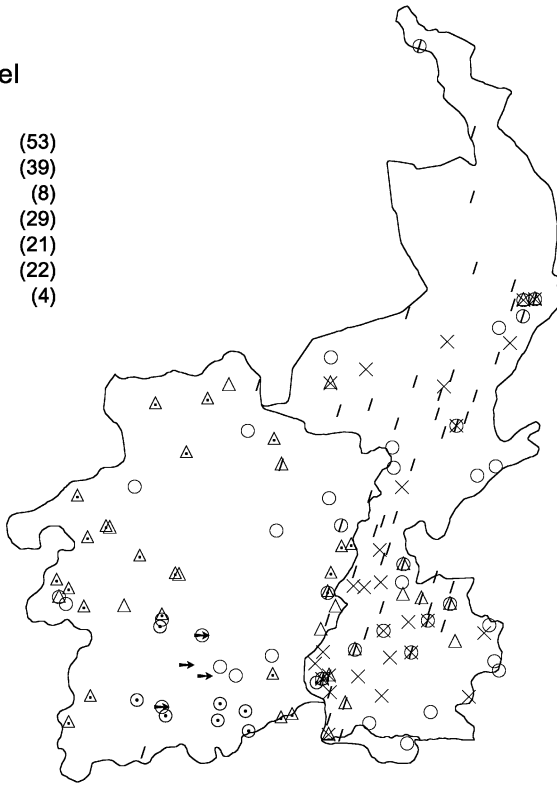
- / mantel (204)
- jas (53)
- paletot (fr.) (16)

Bontmantel

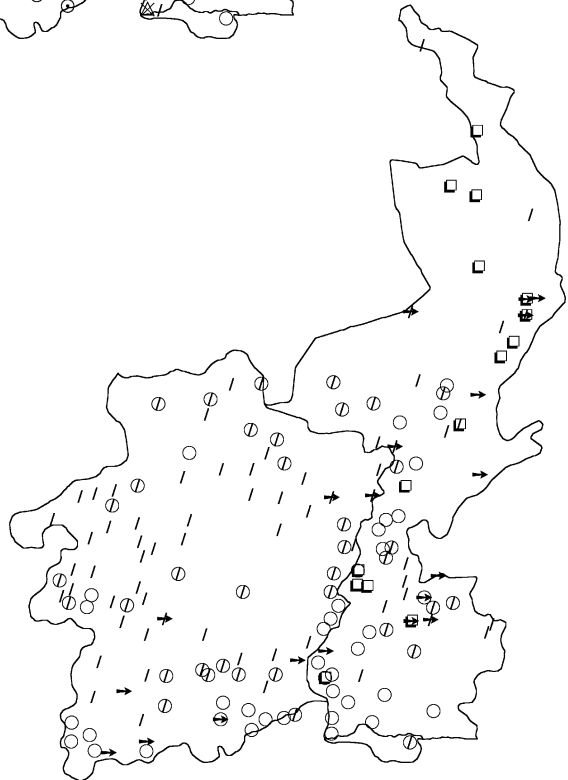
Kaart 20

- / bontmantel (53)
- pelsmantel (39)
- ⊙ pelsen mantel (8)
- × bontjas (29)
- △ pelsjas (21)
- △ pelsen jas (22)
- pelsen pit (4)

Kapmantel

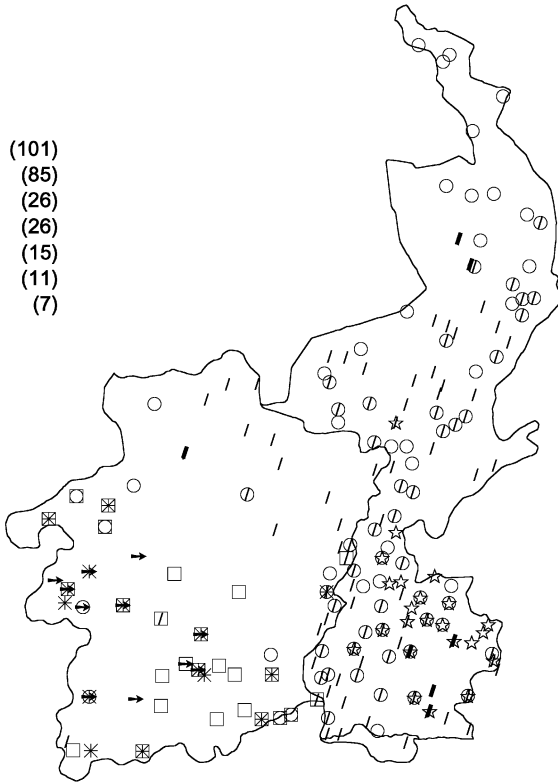
Kaart 21

- / kapmantel (102)
- caban (fr.) (77)
- pelerine (<fr.) (20)
- cape (eng.) (15)

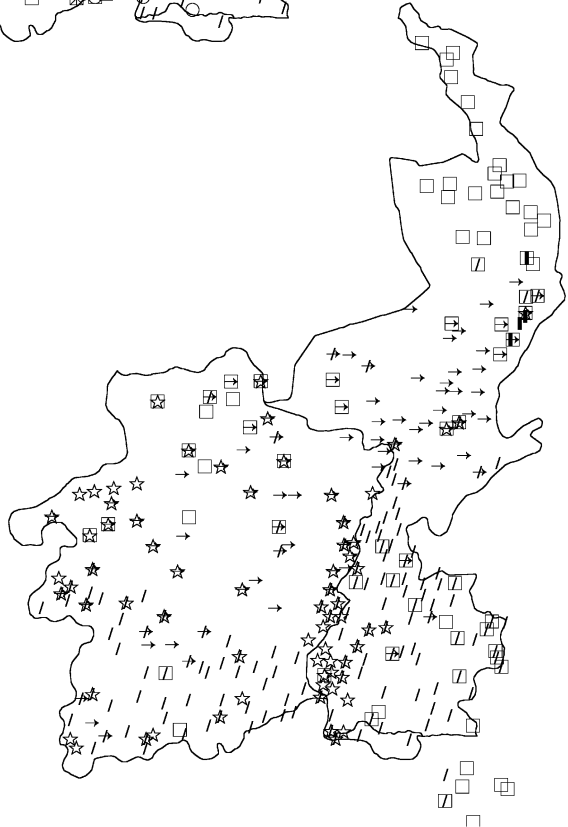
Trui
Kaart 22

- / tricot (fr.) (101)
- trui (85)
- vareuse (fr.) (26)
- ☆ stoep (26)
- * bloes (15)
- wambuis (11)
- ▨ triek (7)

Vest
Kaart 23

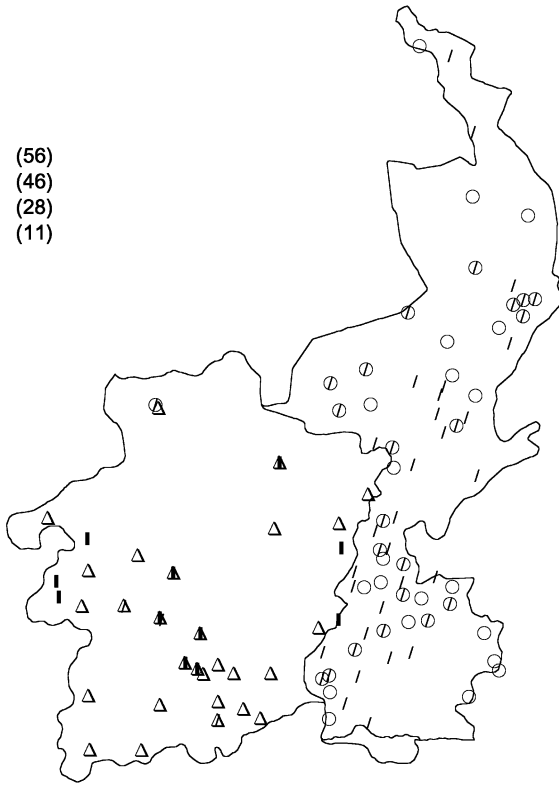
- / kamizool(tje) (155)
- wambuis(je) (100)
- vest(je) (84)
- ☆ gilet(je) (76)
- ▨ rompje (4)

Jumper

Kaart 24

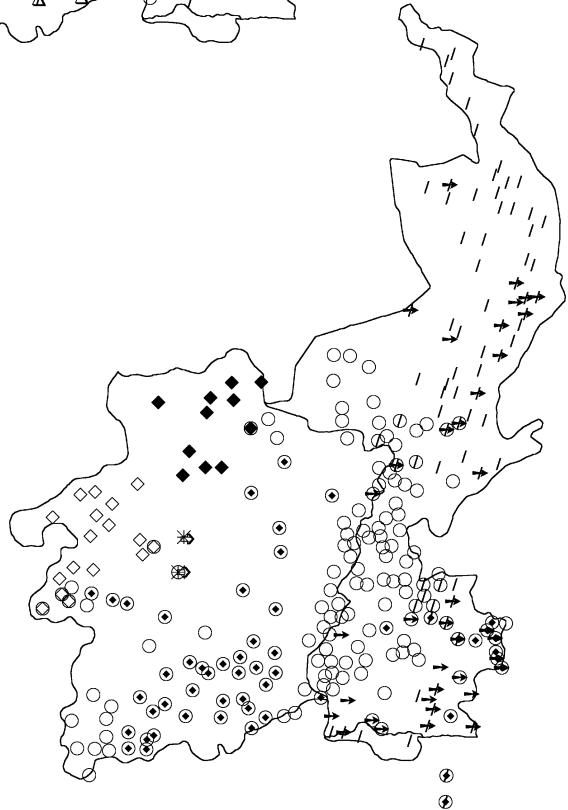
- / jumper(tje) (56)
- vest(je) (46)
- △ golf(je) (28)
- ┆ casaquin (fr.) (11)

Hemd (fonologisch)

Kaart 25

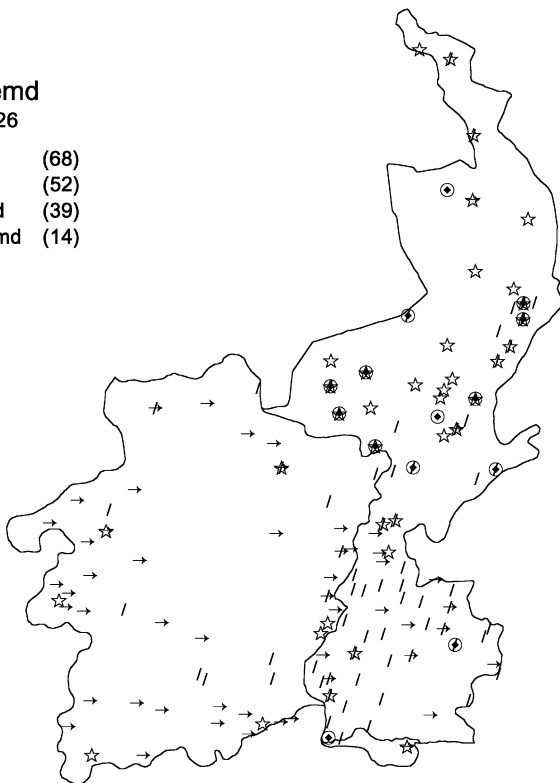
- / hemd (79)
- * humd (2)
- hemp (38)
- ⇒ hump (2)
- ◆ hem (11)
- ◇ hum (17)
- ⊙ hemme (53)
- humme (132)

Overhemd

Kaart 26

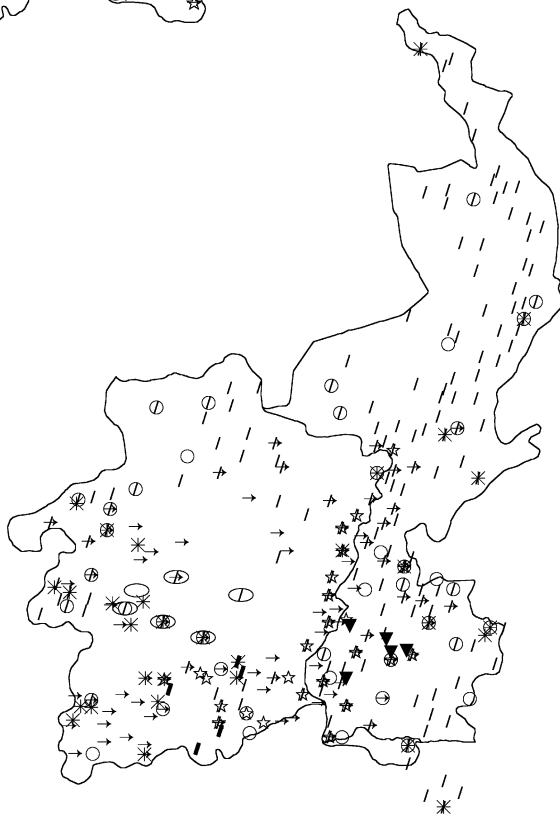
- / overhemd (68)
- hemd (52)
- ☆ sporthemd (39)
- ⊙ Engels hemd (14)

Jak

Kaart 27

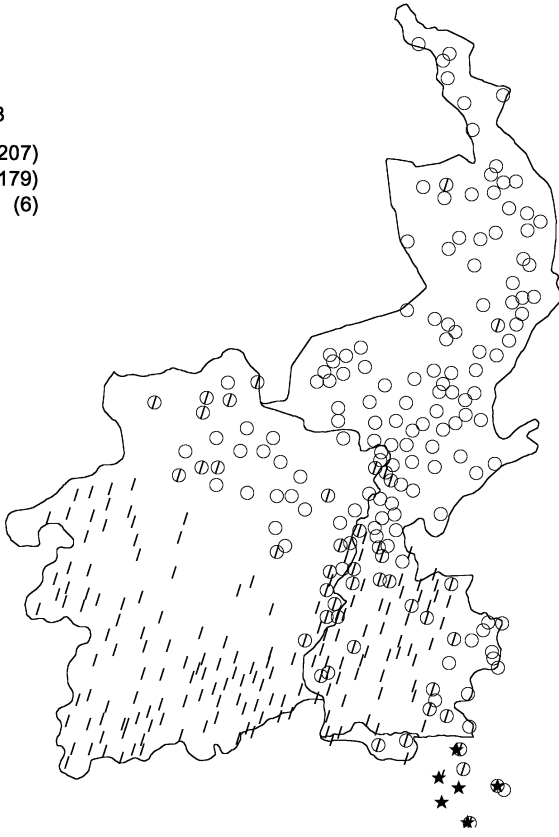
- / jak(je) (203)
- kazavek(je) (94)
- bolero(otje) (42)
- * bloes (31)
- ☆ basquine(tje) (25)
- stel (6)
- ! jacque (<ofr.) (5)
- ▼ kapotje (<fr.) (5)

Broek

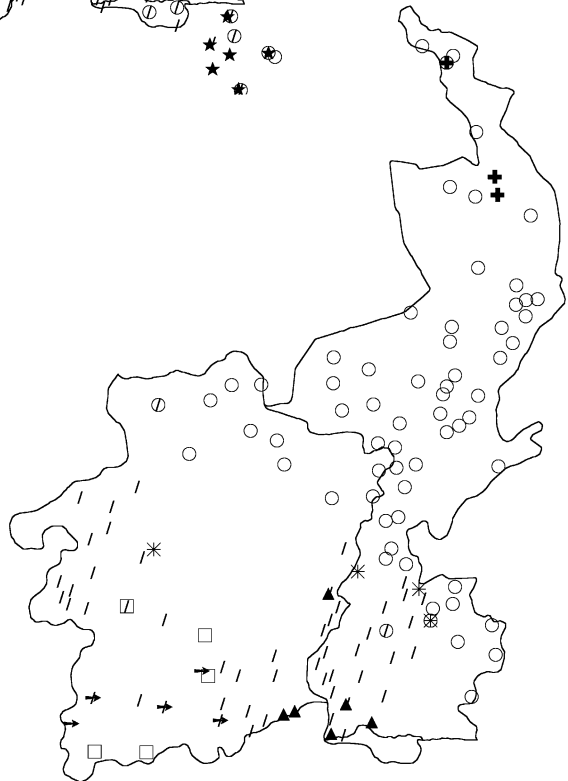
Kaart 28

- / broek (207)
- boks (179)
- ★ bots (6)

Veel te wijde broek

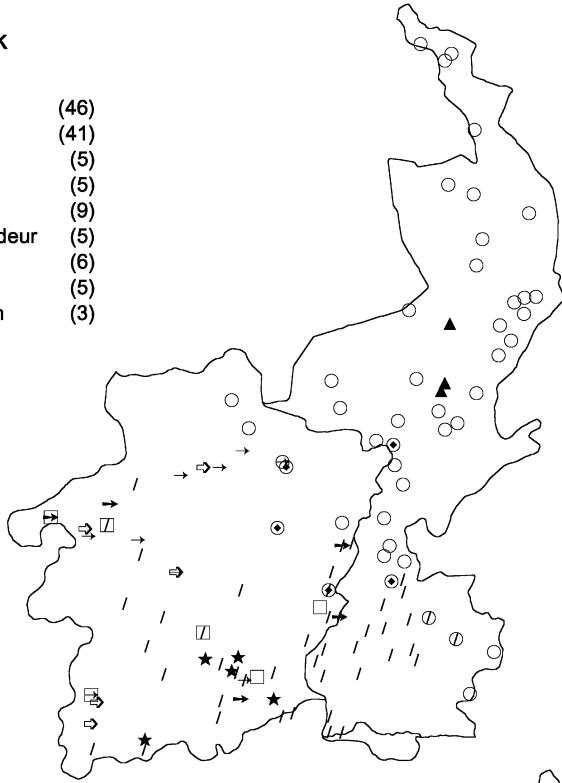
Kaart 29

- flodderboks (66)
- / flodderbroek (52)
- ▲ flotsbroek (6)
- holbroek (5)
- polderbroek (5)
- * slodderbroek (4)
- ✚ kolf (3)

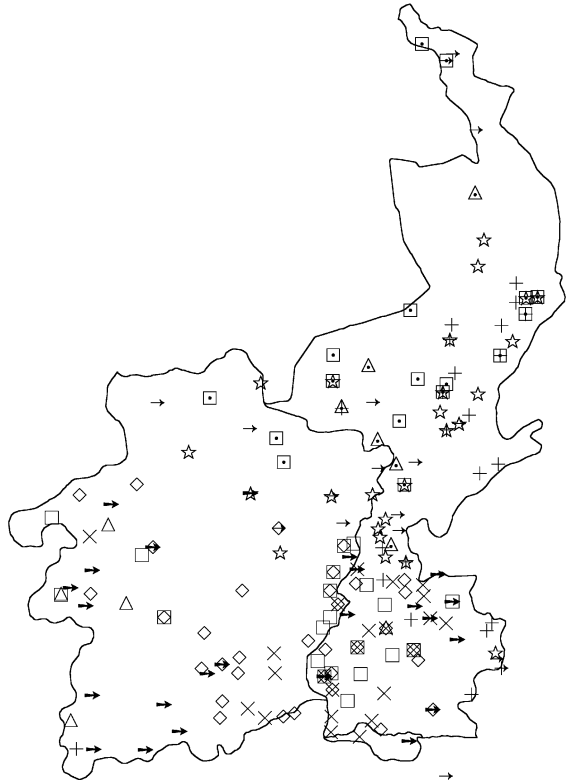
Klepbroek
Kaart 30

- / klepbroek (46)
- klepboks (41)
- ⊙ boks met klep (5)
- ⇨ valbroek (5)
- valdeur (9)
- broek met een valdeur (5)
- fluitjesbroek (6)
- ★ polderbroek (5)
- ▲ boks met een paan (3)

Gestreepte broek
Kaart 31

- ◇ fantasiebroek (35)
- ☆ fantasieboks (25)
- gestreepte broek (24)
- + strepenboks (24)
- × strepenbroek (23)
- streepjesbroek (21)
- ▣ streepjesboks (18)
- gestreepte boks (17)
- △ streepboks (6)
- △ streepbroek (5)

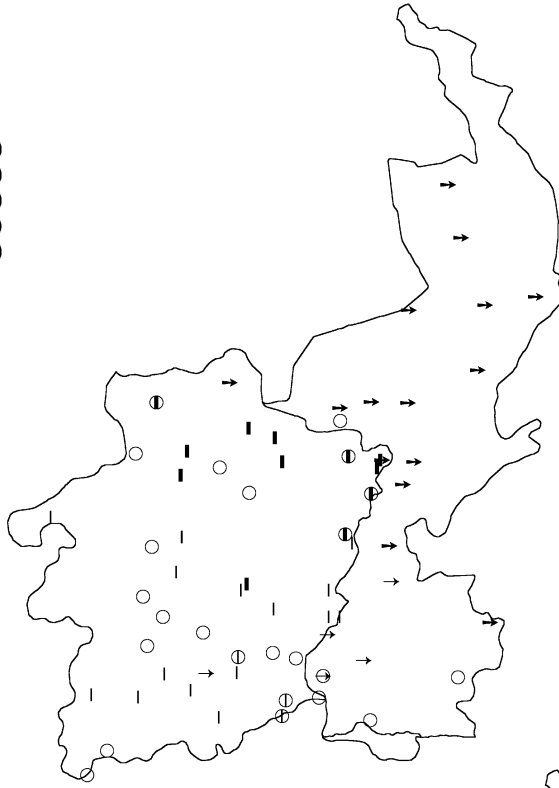

Spijkerbroek

Kaart 32

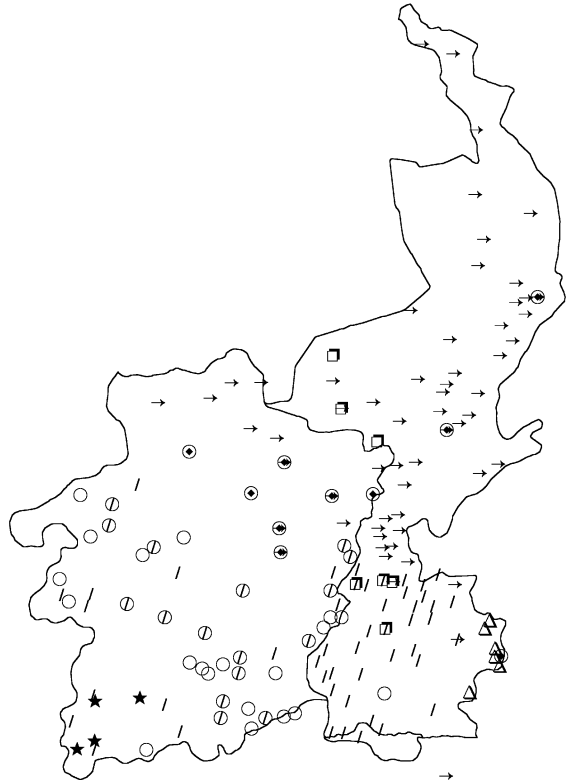
- jeans (24)
- ┆ jeansbroek (18)
- ┆ jeansboks (12)
- spijkerbroek (5)
- spijkerboks (15)

Pofbroek

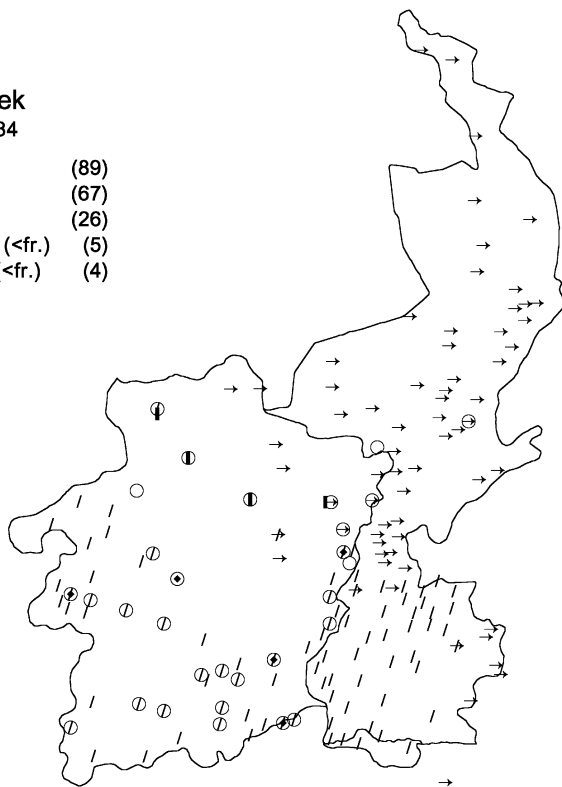
Kaart 33

- / pofbroek (65)
- pofboks (61)
- smokkelbroek (36)
- ⊙ smokkelboks (10)
- plusfour (<eng.) (7)
- △ pompboks (6)
- ★ polderbroek (4)

Rijbroek Kaart 34

- / rijbroek (89)
- rijboks (67)
- culotte (fr.) (26)
- ⊙ culottebroek (<fr.) (5)
- ⊔ culotteboks (<fr.) (4)

Jurk Kaart 35

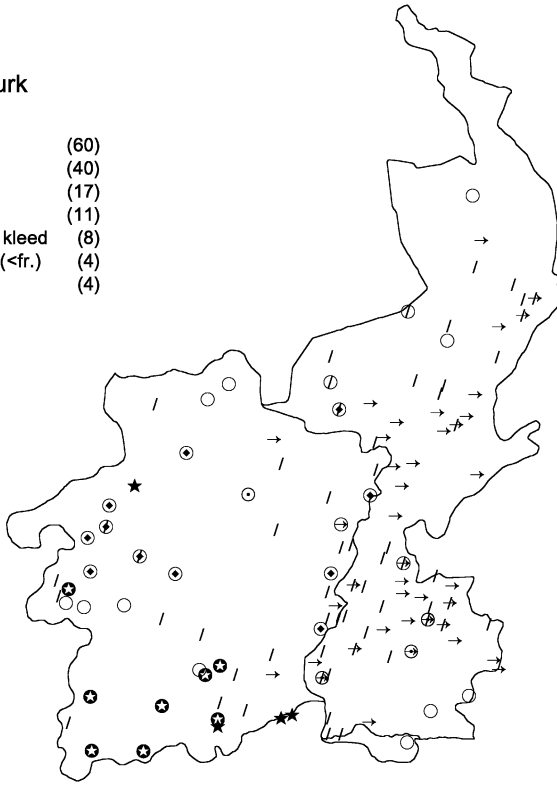
- / kleed (239)
- ⊔ kiel (6)
- jurk (5)

Geruite jurk

Kaart 36

/ ruitjeskleed	(60)
→ ruitenklee	(40)
○ geruit kleed	(17)
⊙ geruiterd kleed	(11)
⊕ gecarreaud (<fr.) kleed	(8)
★ carreaukleed(je) (<fr.)	(4)
⊖ geruiten kleed	(4)

Rok

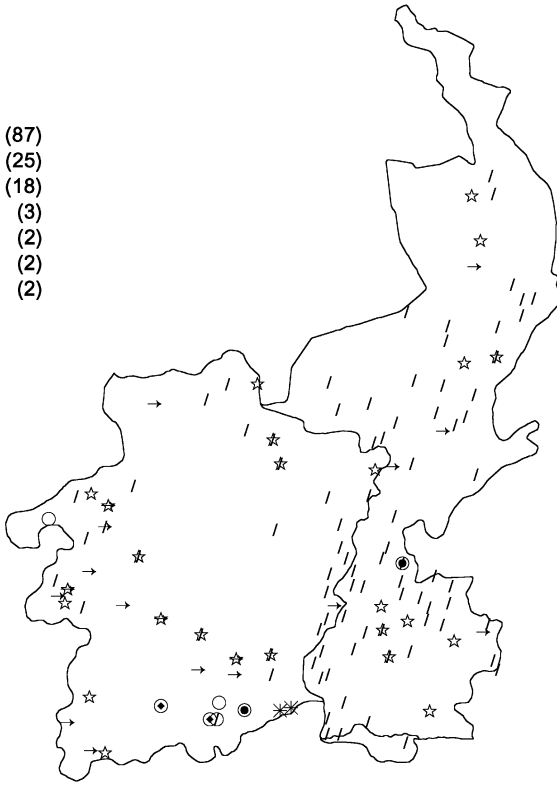
Kaart 37

/ rok	(210)
○ schort	(32)
△ jupe (fr.)	(22)
⊙ schors	(12)
● schorts	(9)
☆ scholk	(7)
▮ schoot	(6)
→ schurket	(6)

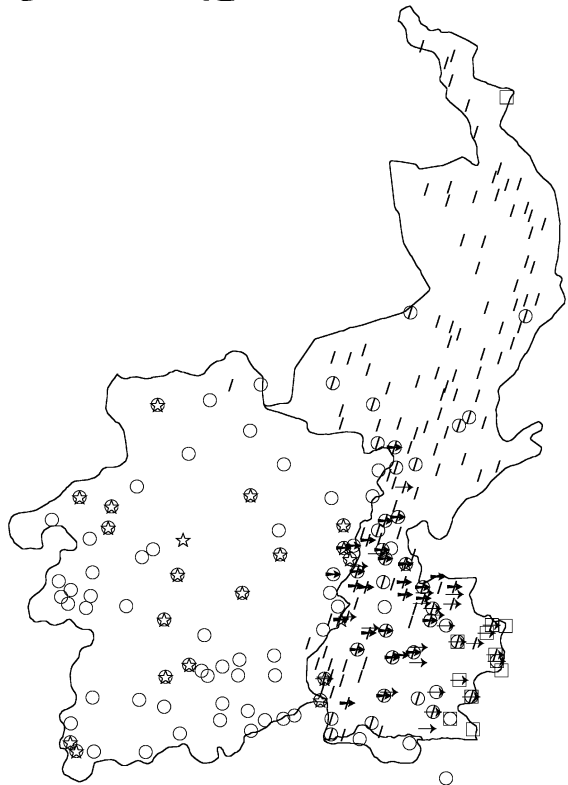
Hoepelrok
Kaart 38

- / repenrok (87)
- ☆ hoepelrok (25)
- reeprok (18)
- creoline (3)
- ⊙ caroline (2)
- crinoline (fr.) (2)
- * godet (fr.) (2)

Pak, kostuum
Kaart 39

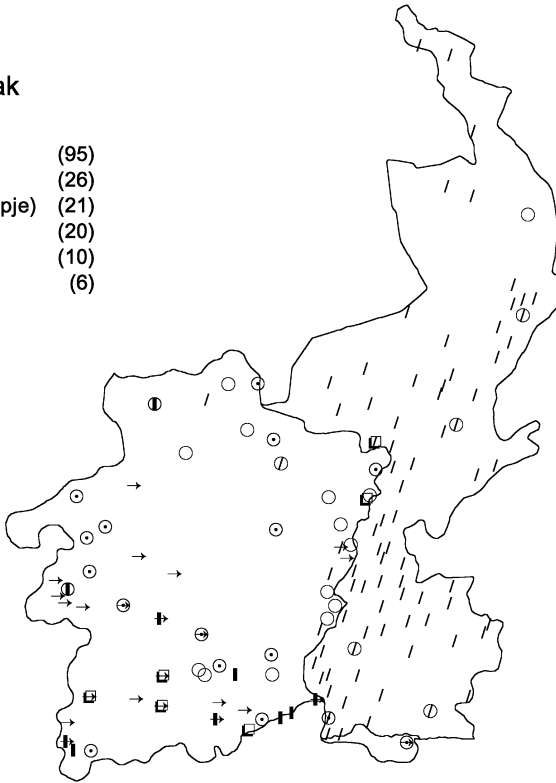
- / pak (153)
- kostuum (<fr.) (118)
- montering (29)
- montuur (<fr.) (27)
- ☆ tenue (fr.) (21)
- anzug (du.) (12)

Mantelpak

Kaart 40

/ mantelpak(je)	(95)
→ complet(je)	(26)
○ mantelkostuum(pje)	(21)
⊙ kostuum(pje)	(20)
▮ deux-pièces(je)	(10)
□ tailleur (fr.)	(6)

Matrozenpakje

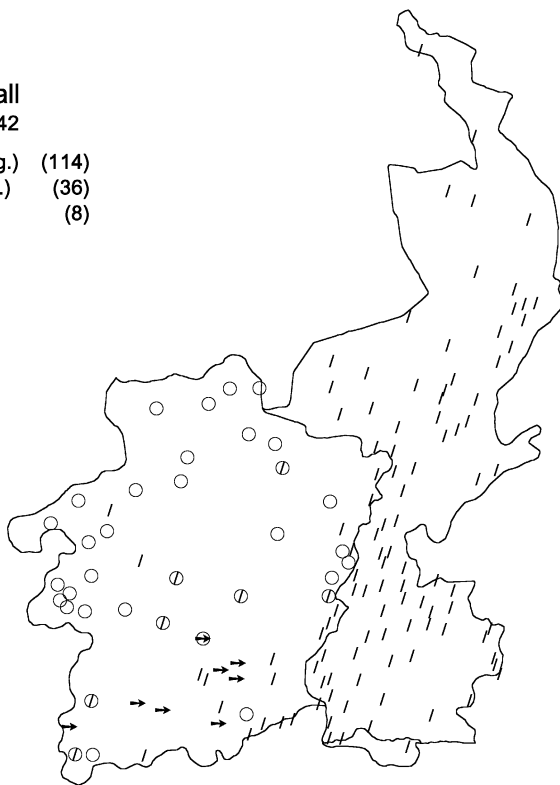
Kaart 41

/ matrozenpak(je)	(81)
○ col marin(tje)	(10)
◆ marinekostuum(pje)	(8)
◇ marinepak(je)	(6)
⊙ marinkostuum(pje)	(6)
▮ matrozenkostuum(pje)	(6)
□ matrozenanzug (<du.)	(3)

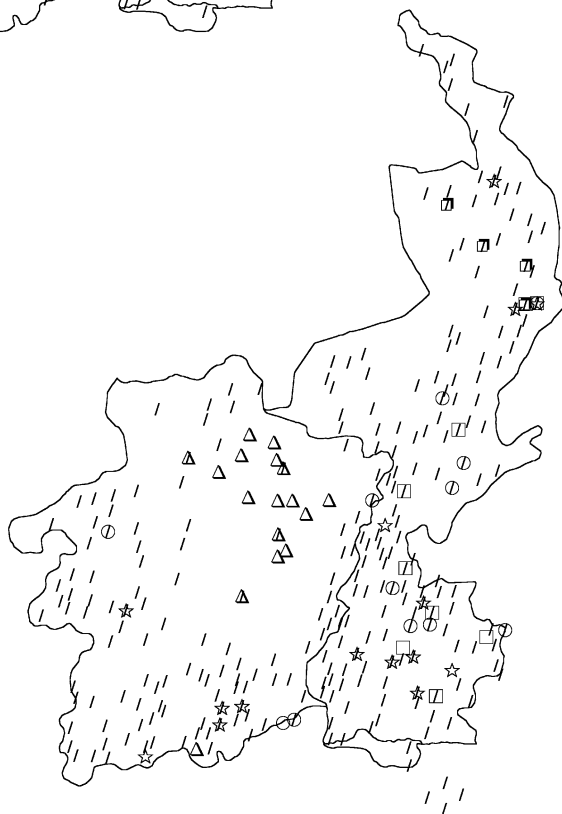
Overall
Kaart 42

- / overall (eng.) (114)
- clown (eng.) (36)
- pyjama (8)

Kiel
Kaart 43

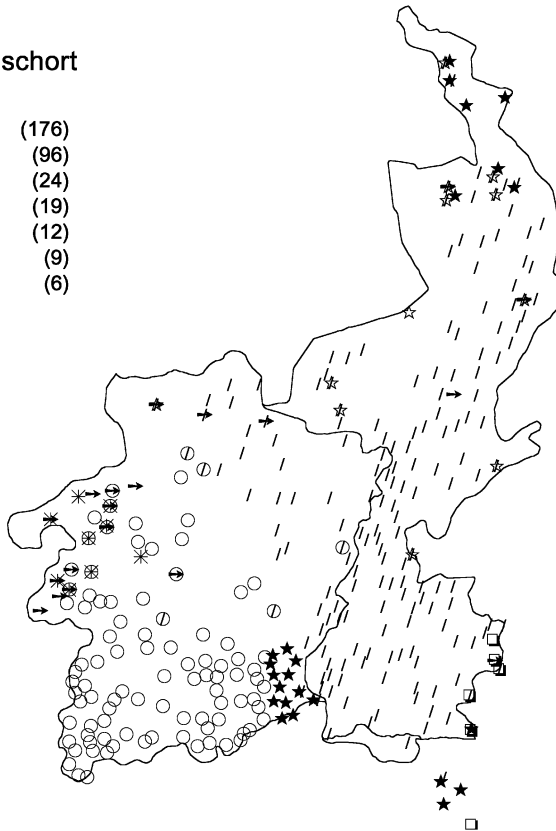
- / kiel(tje) (310)
- △ kegel(tje) (19)
- ☆ blauwe kiel (15)
- werkkieel (12)
- boerenkieel (9)
- ▣ hes (4)

Voorschoot, schort

Kaart 44

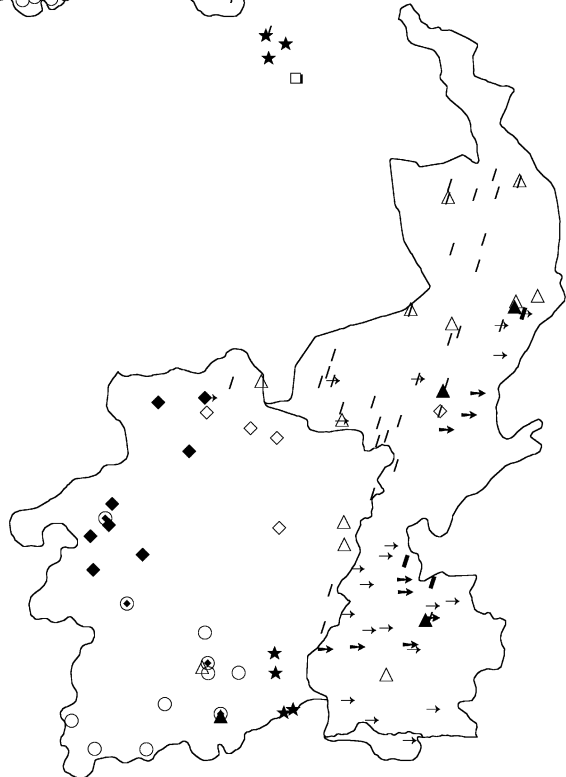
/ scholk	(176)
○ voorboek	(96)
★ schortel	(24)
→ voorschoot	(19)
☆ schort	(12)
* schommelaar	(9)
□ schortsel	(6)

Baalschort

Kaart 45

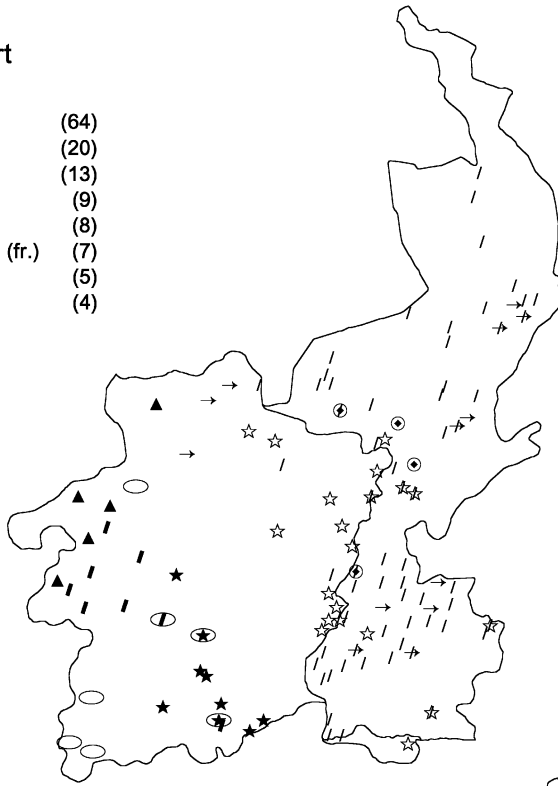
/ baalscholk	(33)
→ balenscholk	(22)
▄ zakscholk	(3)
→ zakkenscholk	(9)
◇ matscholk	(5)
◆ matzak	(8)
△ baal	(12)
▲ baalzak	(4)
○ baalvoorboek	(7)
⊙ zakvoorboek	(4)
★ baalschortel	(4)

Jasschort

Kaart 46

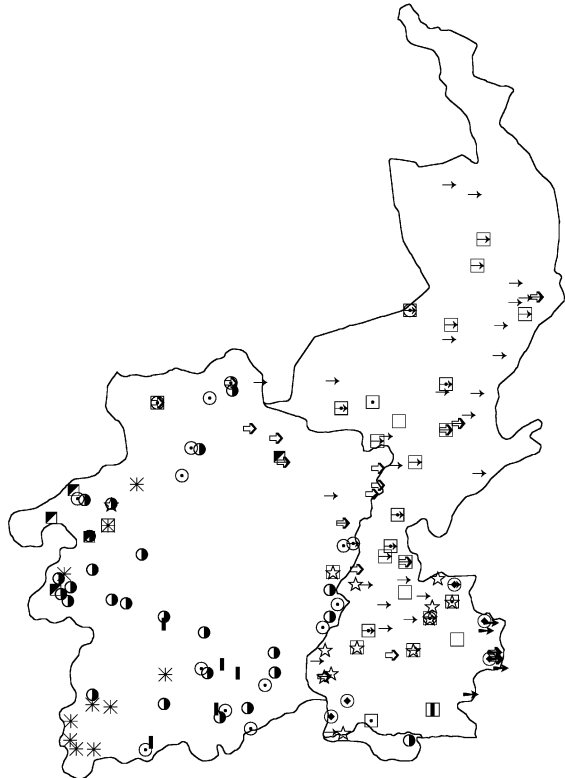
- / jasscholk (64)
- ☆ mantelscholk (20)
- jassenscholk (13)
- ★ mantelvoordoeck (9)
- ▨ jasvoordoeck (8)
- cache-poussière (fr.) (7)
- ▲ jasvoorschoot (5)
- ⊙ toeë scholk (4)

Nachtjapon

Kaart 47

- nachtpon (49)
- ➔ nachtspon (6)
- ⇨ pon (18)
- ☆ nachtjapon (13)
- bedjak (20)
- ▣ nachtjak (11)
- ▣ slaapjak (5)
- slaapkleed (25)
- nachtkleed (17)
- ⊙ nachtskleed (5)
- * robe (fr.) (10)
- ▬ slaapkiel (6)

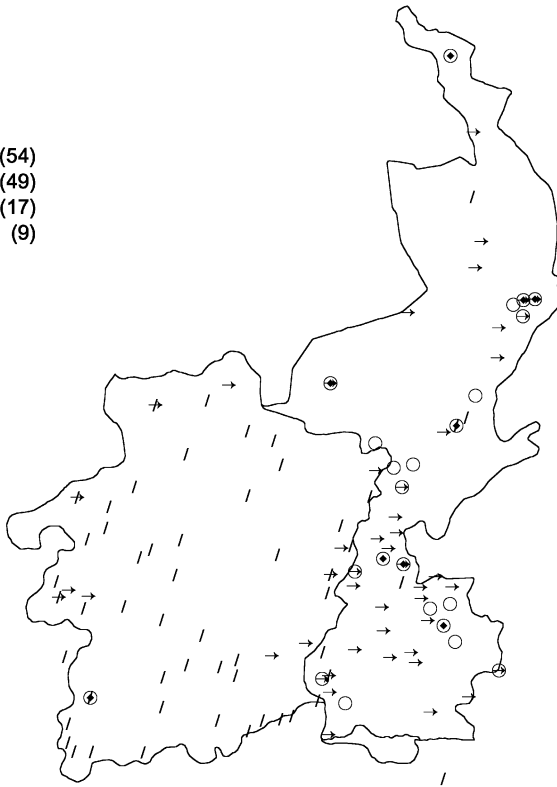

Kamerjas

Kaart 48

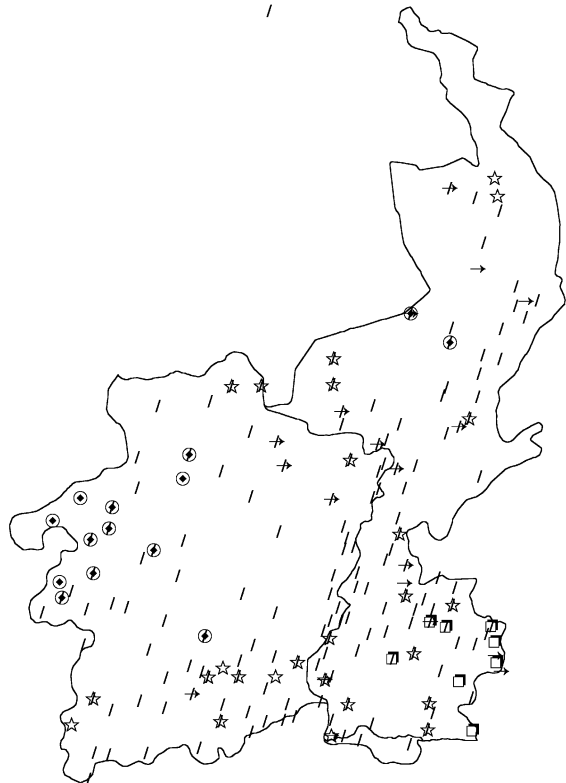
- / peignoir (fr.) (54)
- kamerjas (49)
- sjamberloek (17)
- ⊙ sjamberloe (9)

Ondergoed

Kaart 49

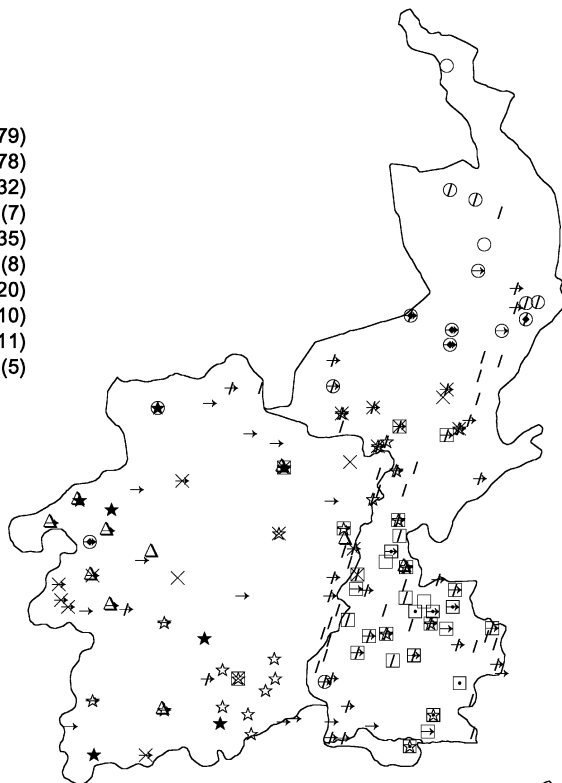
- / ondergoed (157)
- ☆ lijnwaad (26)
- onderkleren (19)
- ⊙ onderdingen (14)
- onderwas (8)

Borstrok

Kaart 50

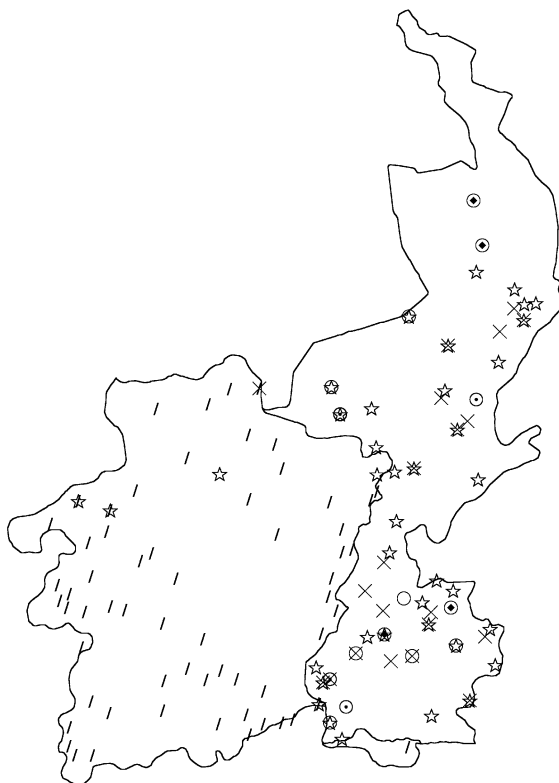
- / borstrok (79)
- lijfje (78)
- ☆ onderlijf(je) (32)
- ★ slaaplijf (7)
- stoep(je) (35)
- ▣ onderstoep(je) (8)
- × kamizool (<fr.) (20)
- △ wambuis(je) (10)
- hemdrok (11)
- ⊙ hemsrok (5)

Bustehouder

Kaart 51

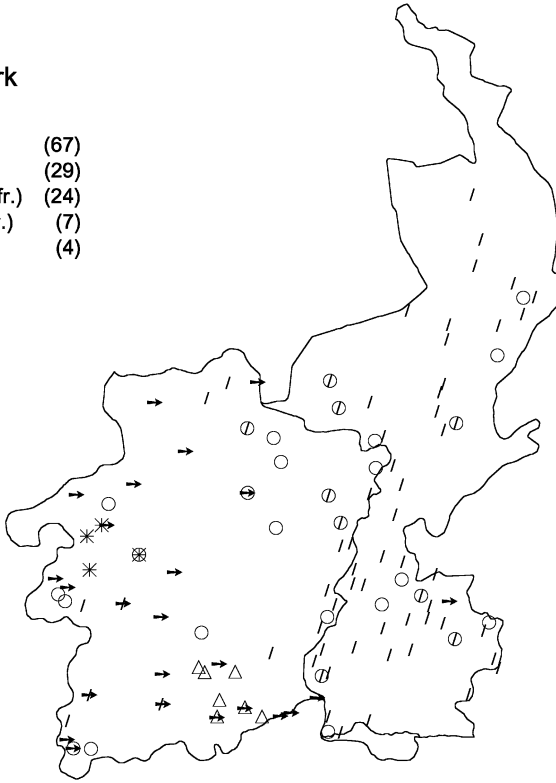
- / soutien (fr.) (61)
- ☆ bustehouder (39)
- × beha (21)
- korsetlijfje (8)
- ⊙ korsettenlijfje (4)
- ⊙ lijfje (4)

Onderjurk

Kaart 52

- / onderrok (67)
- onderkleed (29)
- combinaison (fr.) (24)
- △ onderjupe (<fr.) (7)
- * suppe (4)

Onderrok

Kaart 53

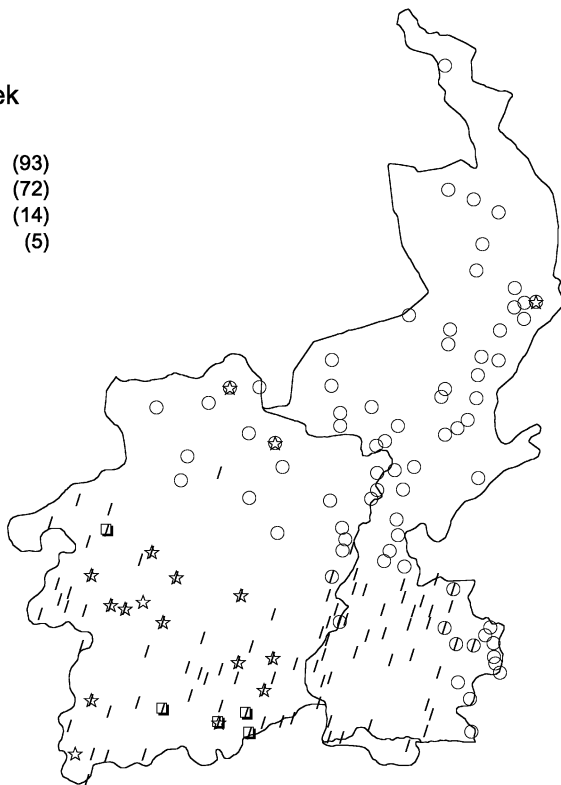
- / onderrok (82)
- onderschort (11)
- ⊙ schort (10)
- ▲ jupon (fr.) (8)
- △ onderjupe (<fr.) (6)

Onderbroek

Kaart 54

- / onderbroek (93)
- onderboks (72)
- ☆ slijpe (14)
- caleçon (fr.) (5)

Franje

Kaart 55

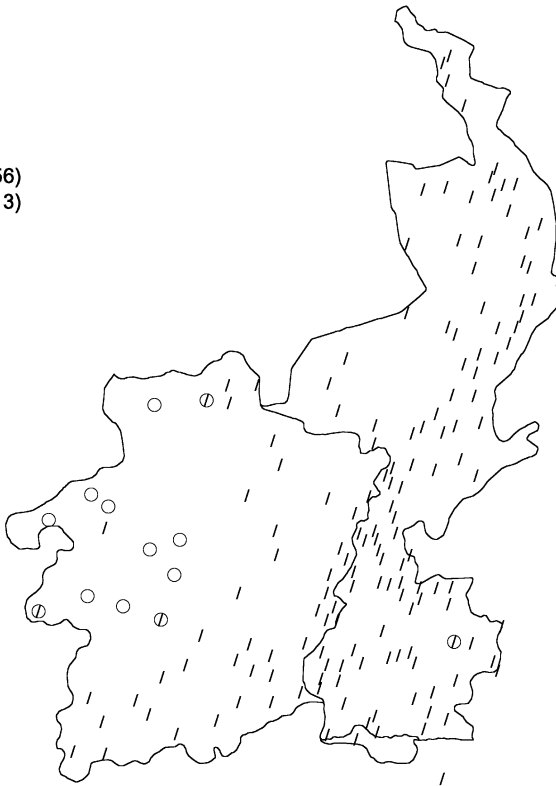
- / franjel (132)
- fronjel (39)
- ☆ franje (28)
- × fringel (7)
- franie (7)
- ▬ plus(je) (4)
- flochetje (<fr.) (4)
- fralie (4)

Knoop

Kaart 56

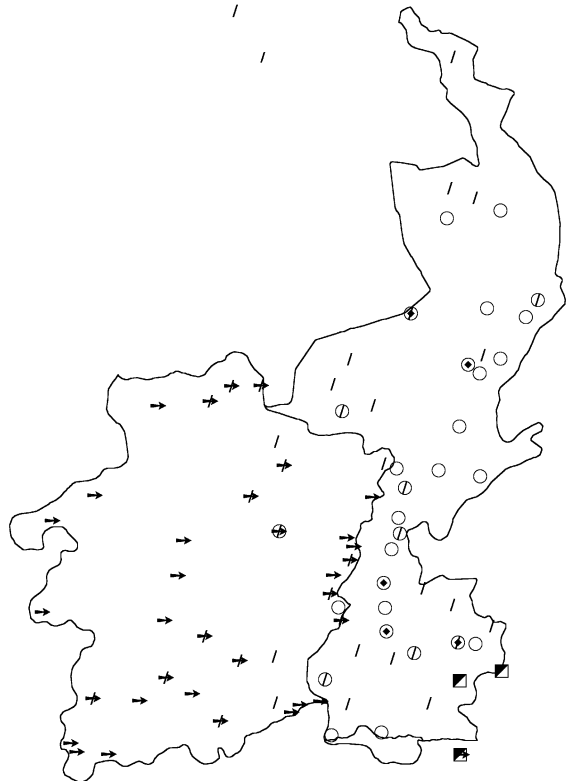
- / knoop (156)
- knop (13)

Ritssluiting

Kaart 57

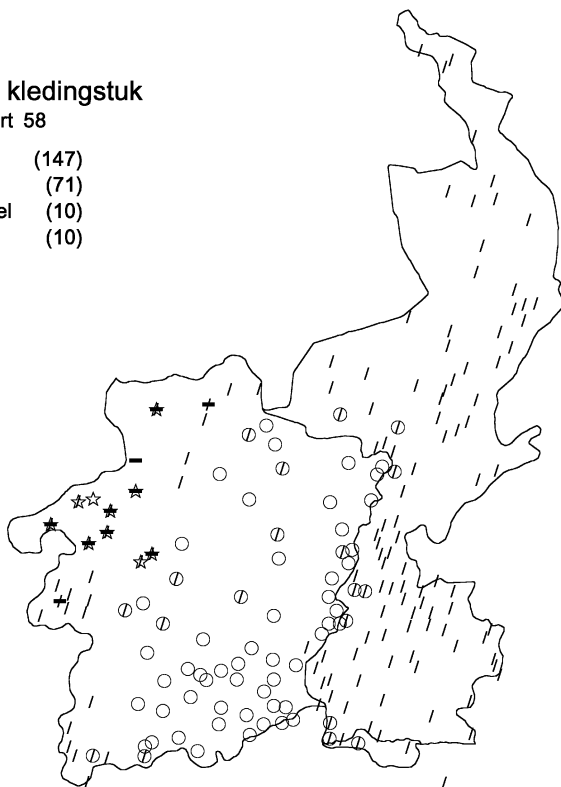
- / rits (40)
- tirette (fr.) (34)
- ritssluiting (24)
- ⊙ treksluiting (5)
- reissverschluss (du.) (3)

Zak in een kledingstuk

Kaart 58

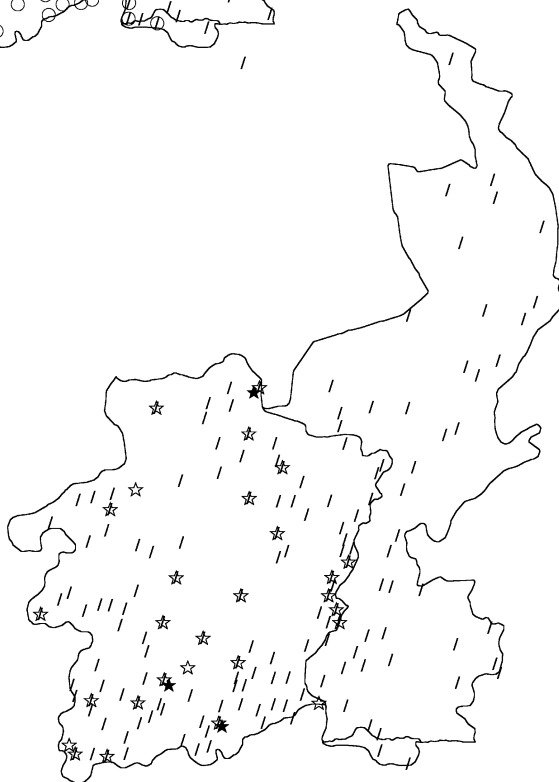
- / tas (147)
- maal (71)
- ☆ buidel (10)
- zak (10)

Kraag

Kaart 59

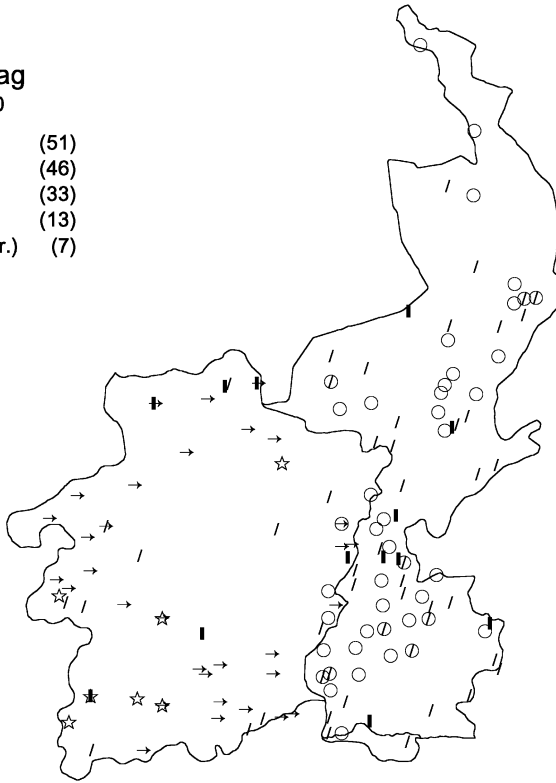
- / kraag (170)
- ☆ col (fr.) (29)
- ★ collet (fr.) (3)

Bontkraag

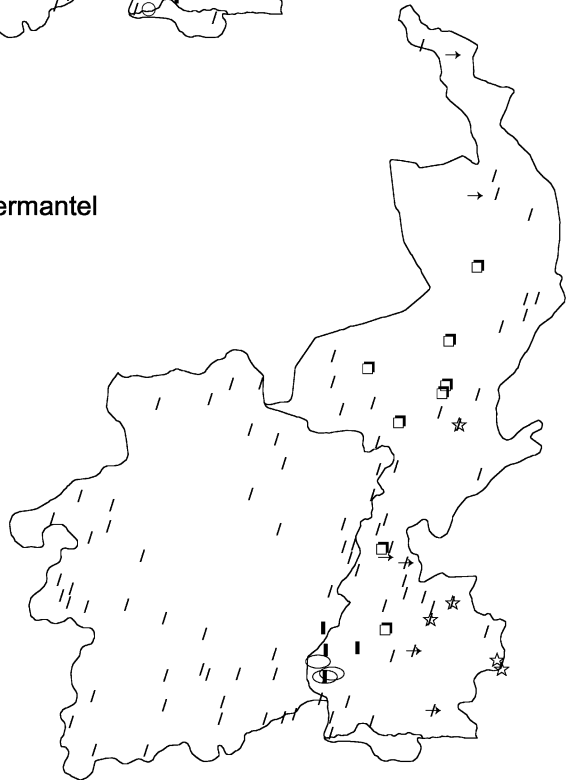
Kaart 60

- / pelskraag (51)
- bontkraag (46)
- pelsen kraag (33)
- ▬ pels(je) (13)
- ☆ pelsen col (fr.) (7)

Kap van een lange schoudermantel

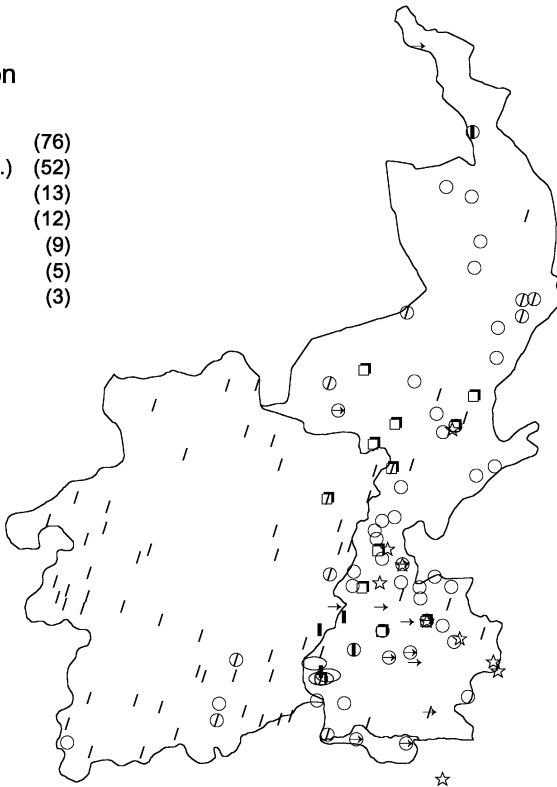
Kaart 61

- / kap (86)
- cape (eng.) (8)
- muts (6)
- ☆ kapoets (5)
- ▬ tuit (4)
- putter (3)

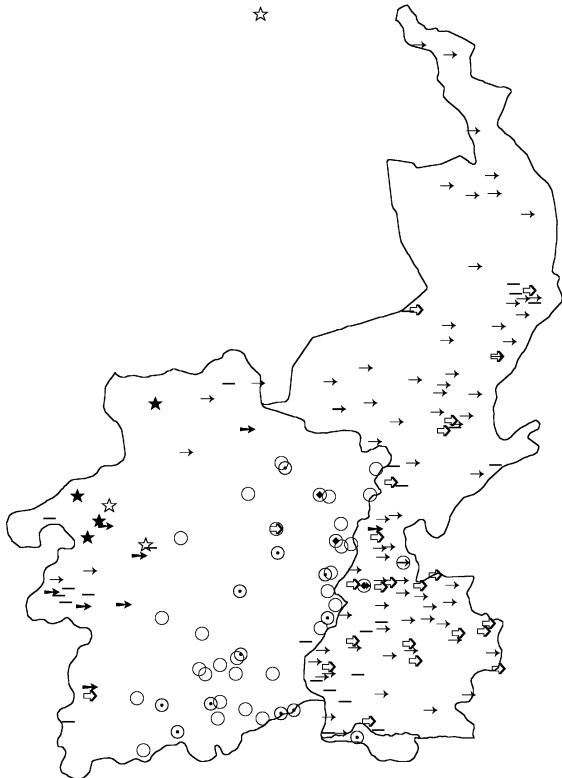
Capuchon
Kaart 62

- / kap(je) (76)
- capuchon (fr.) (52)
- muts (13)
- cape (eng.) (12)
- ☆ kapoets (9)
- ▮ tuit (5)
- putter (3)

Buitenzak op een jas
Kaart 63

- jassentas (75)
- ➔ jastas (8)
- ⇨ buitentas (23)
- tas (27)
- maal (29)
- ⊙ buitenmaal (12)
- ⊙ jassenmaal (3)
- ☆ buidel (2)
- ★ jassenbuidel (4)

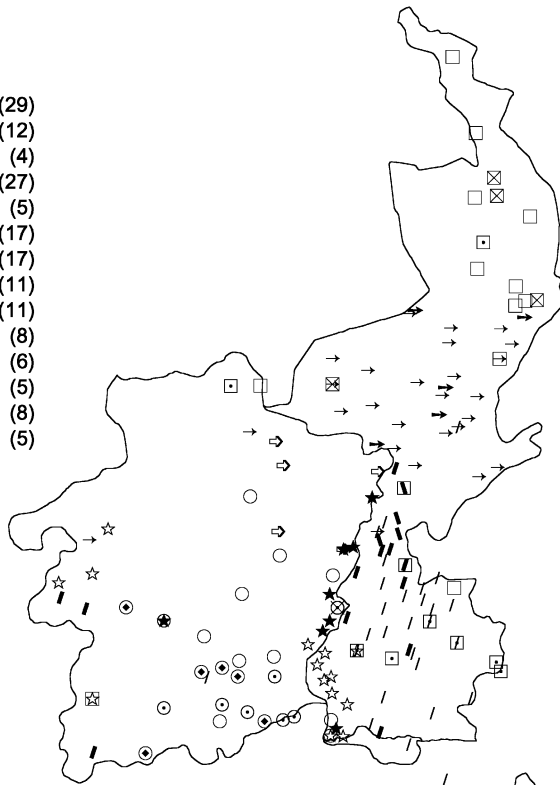

Vestzakje

Kaart 64

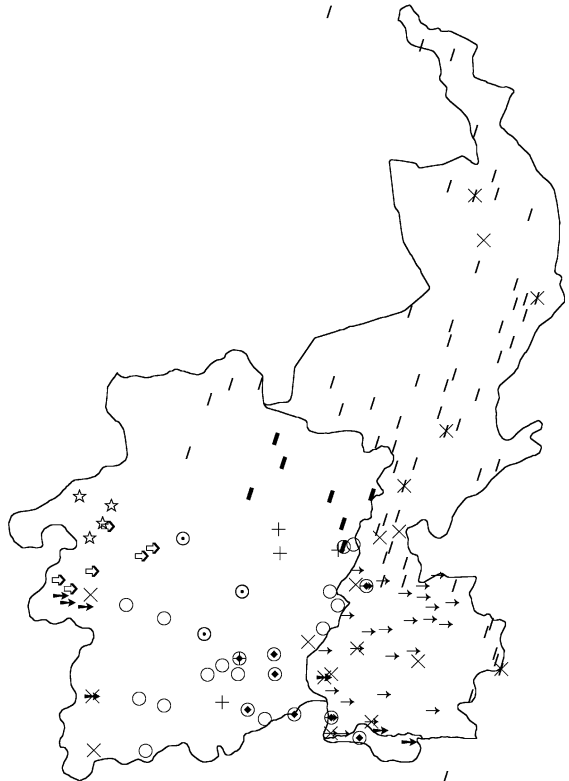
/ kamizoolstas(je)	(29)
▨ kamizooltas(je)	(12)
▧ kamizooltjestasje	(4)
→ wambuisstas(je)	(27)
→ wambuisjestas(je)	(5)
☆ giletstas(je)	(17)
□ vestjestas(je)	(17)
▣ vestentas(je)	(11)
○ maaltje	(11)
⊙ kamizoolsmal(tje)	(8)
⊙ kamizoolmaal(tje)	(6)
⇒ wambuismaal(tje)	(5)
★ giletmaaltje	(8)
× kamizooltje (<fr.)	(5)

Broekzak opzij

Kaart 65

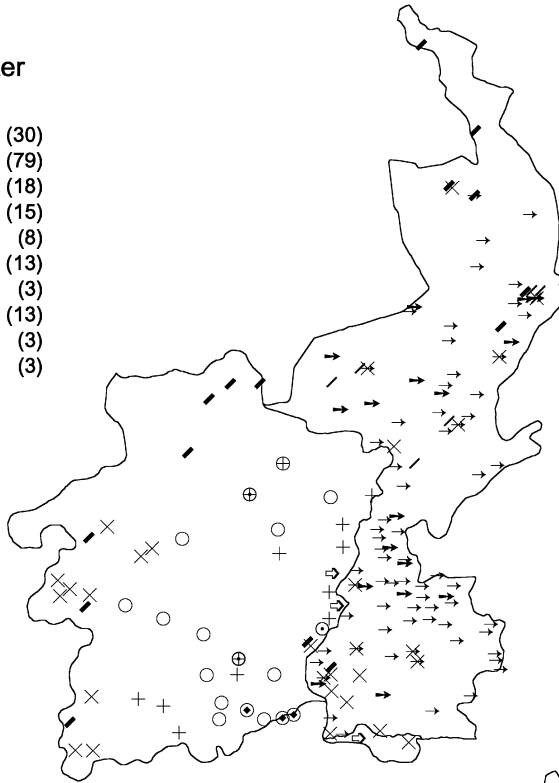
/ boksentas	(59)
→ broekentas	(28)
→ broekstas	(7)
⇒ broeksentas	(6)
× zijtas	(19)
▨ boksenmaal	(7)
⊙ broekenmaal	(8)
○ broeksmaal	(16)
⊙ broeksenmaal	(3)
+ zijmaal	(5)
☆ broeksenbuidel	(4)

Broekzak achter

Kaart 66

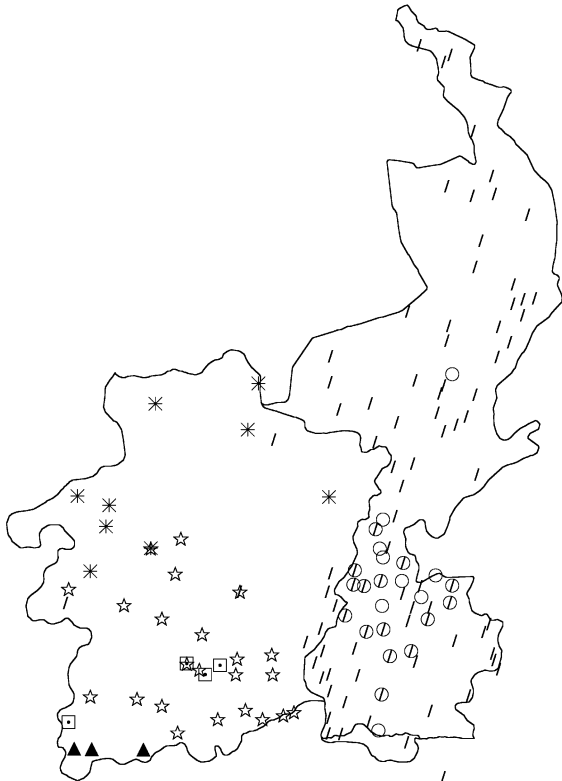
- × achtertas(je) (30)
- vottentas(je) (79)
- ➔ vottas(je) (18)
- ↘ konttas(je) (15)
- / kontentas(je) (8)
- + achtermaal (13)
- ➔ votmaal (3)
- kontmaal(tje) (13)
- ⊙ kontenmaal (3)
- ⊕ maal op de kont (3)

Gulp van een broek

Kaart 67

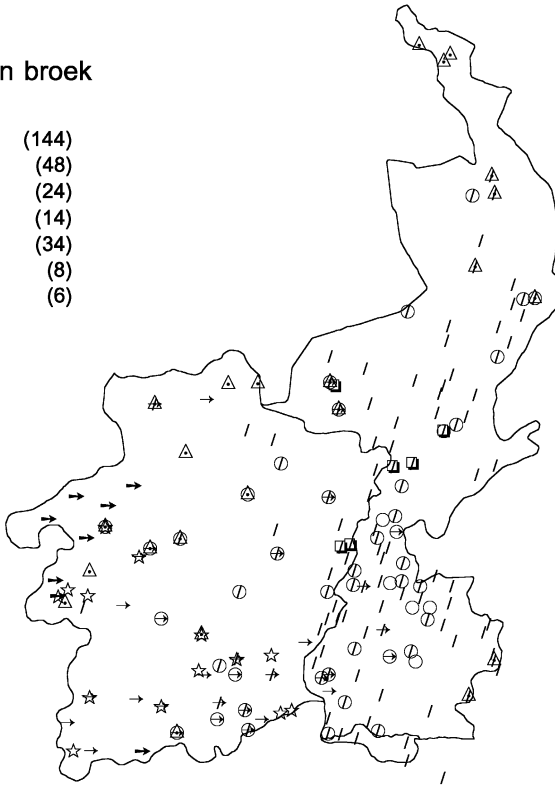
- / gulp (95)
- roetsj (24)
- ☆ gaar (23)
- * schuurdeur (9)
- barrière (fr.) (4)
- ▲ preut (3)

Zitvlak van een broek

Kaart 68

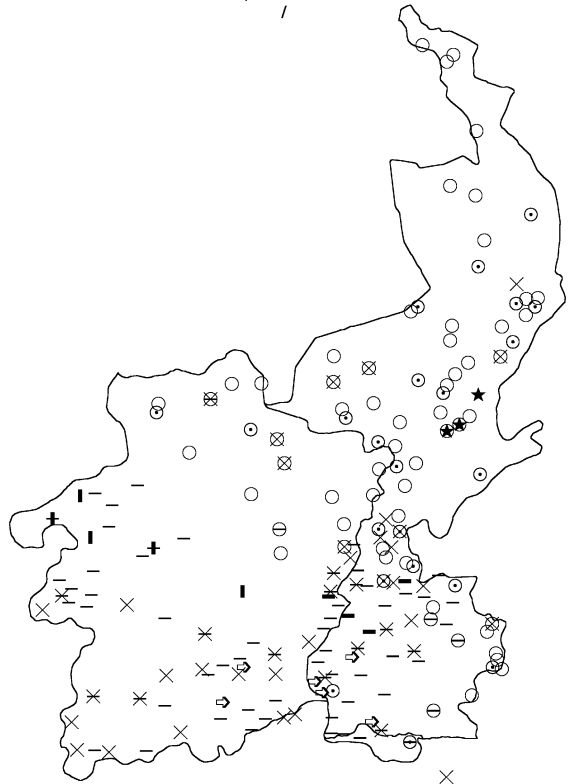
/	bodem en ss.	(144)
○	kruis	(48)
△	zolder en ss.	(24)
☆	polder	(14)
→	kont	(34)
➔	gat	(8)
□	wan	(6)

Broekspijp

Kaart 69

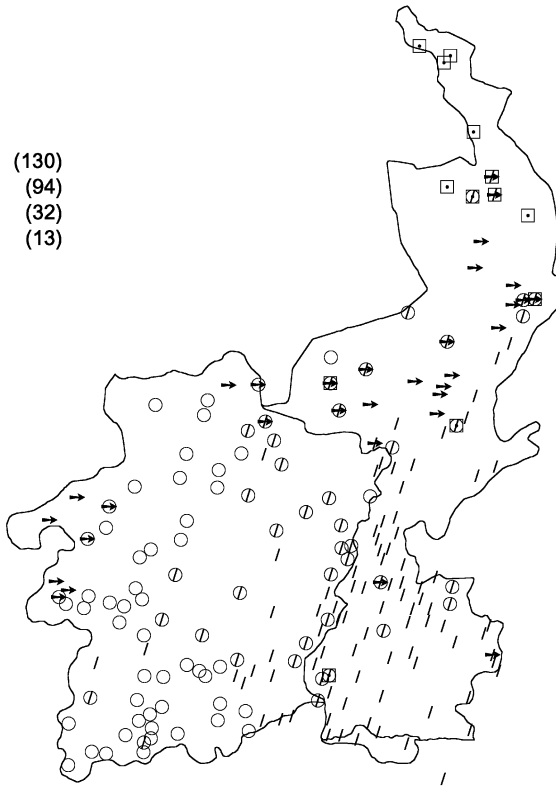
×	pijp	(45)
-	broekspijp	(70)
■	broekespijp	(4)
⇨	broekenpijp	(6)
┃	broeksenpijp	(5)
⊙	bokspijp	(22)
○	boksenpijp	(61)
★	boksenstuik	(3)

Bretel

Kaart 70

- / help (130)
- bretel (<fr.) (94)
- lits (32)
- galg (13)

Broeksriem

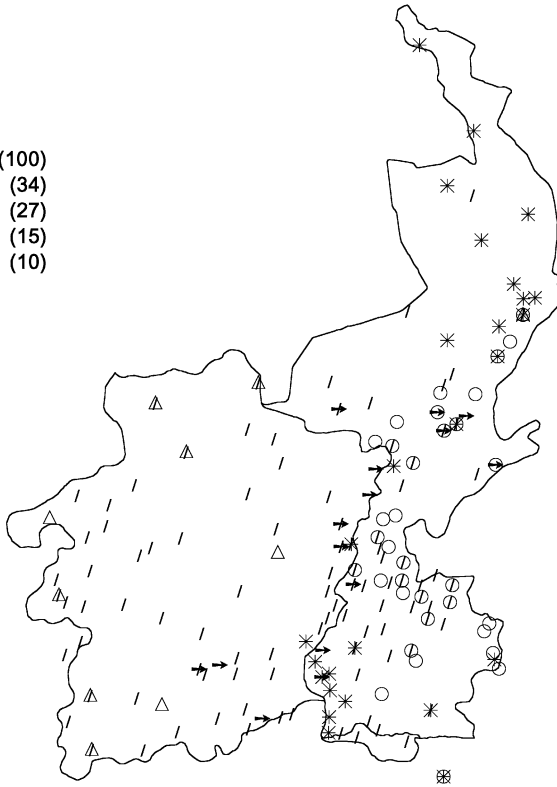
Kaart 71

- boksenriem (54)
- broekriem (14)
- broeksriem (31)
- ⇒ broekenriem (20)
- buikriem (17)
- ☆ boksenband (38)
- ★ broeksband (18)
- ⊕ broeksband (3)
- × ceintuur (7)

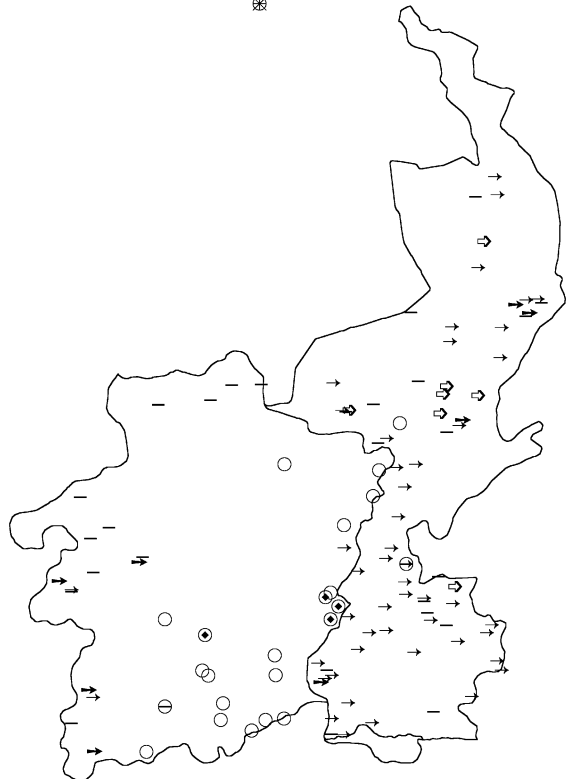
Gesp
Kaart 72

/ gesp	(100)
○ snal (<du.)	(34)
* gespel	(27)
→ kram	(15)
△ haak	(10)

Zak in de onderrok
Kaart 73

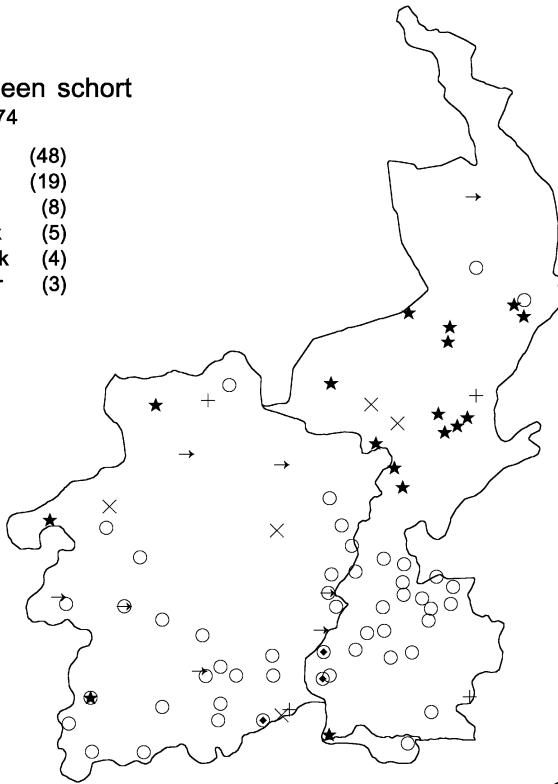
- tas	(29)
→ roktas	(8)
→ rokkentas	(49)
⇨ schortentas	(7)
○ maal	(19)
⊙ rokkenmaal	(4)

Borststuk van een schort

Kaart 74

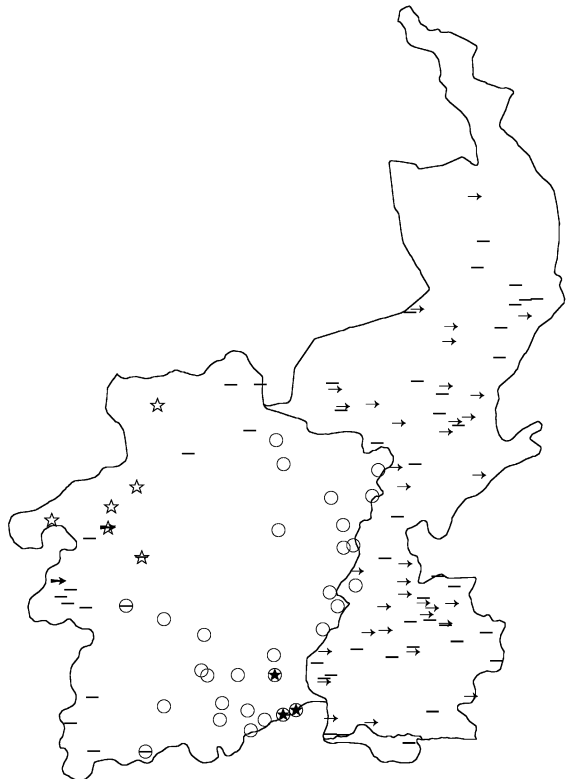
- boezem (48)
- ★ hart(je) (19)
- plat stuk (8)
- × borststuk (5)
- + bovenstuk (4)
- ⊙ boezelaar (3)

Zak op een schort

Kaart 75

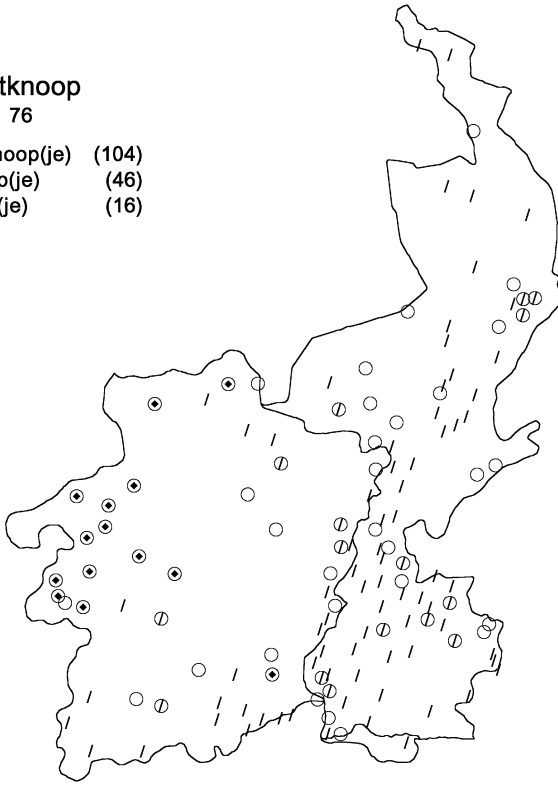
- tas (54)
- scholkentas (35)
- voorschoottas (2)
- maal (27)
- ⊙ schortemaal (3)
- ☆ buidel (6)

Manchetknoop

Kaart 76

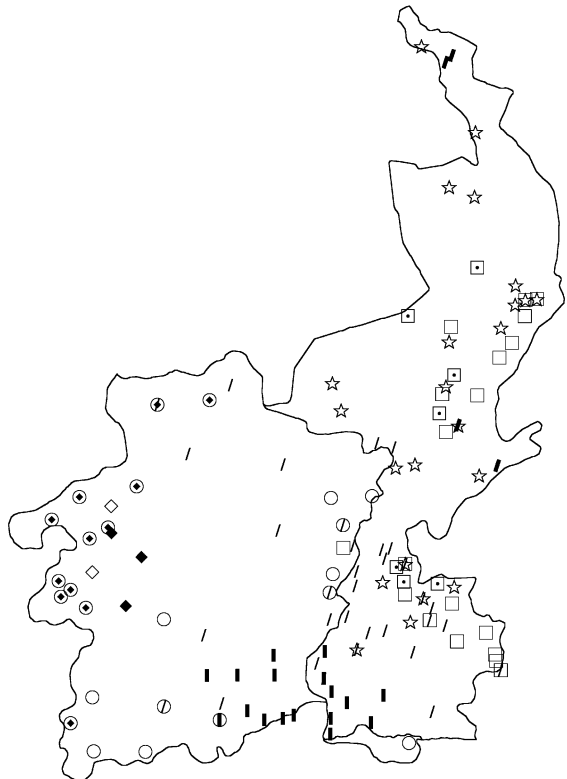
- / manchettenknoop(je) (104)
- manchetknoop(je) (46)
- ⊙ manchetknoop(je) (16)

Boordenknoopje

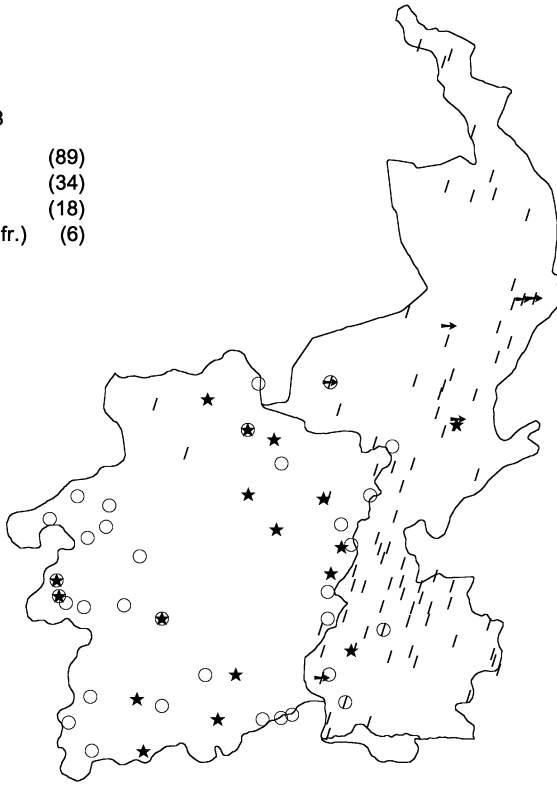
Kaart 77

- / hemdsknoopje (33)
- ∣ hemdenknoopje (4)
- ☆ boordenknoopje (23)
- ∣ bandjesknoopje (17)
- kragenknoopje (19)
- ▣ kraagknoopje (7)
- colknoop(je) (12)
- ⊙ colknoopje (<fr.) (12)
- ◆ hemdsknopje (3)
- ◇ bandjesknoopje (2)

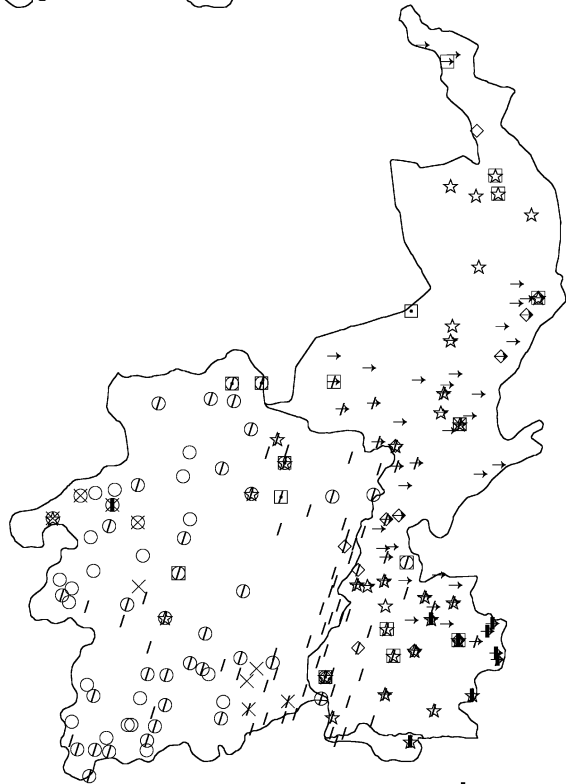
Bef
Kaart 78

- / bef(je) (89)
- bavet(je) (34)
- ★ zeverlap(je) (18)
- chemisetje (<fr.) (6)

Stropdas
Kaart 79

- / kravatt (<fr.) (126)
- plastron (fr.) (62)
- schlips (du.) (61)
- ☆ strik (35)
- ◇ zelfbinder (14)
- das (12)
- bind (10)
- × col(letje) (10)
- ▣ stropdas (7)

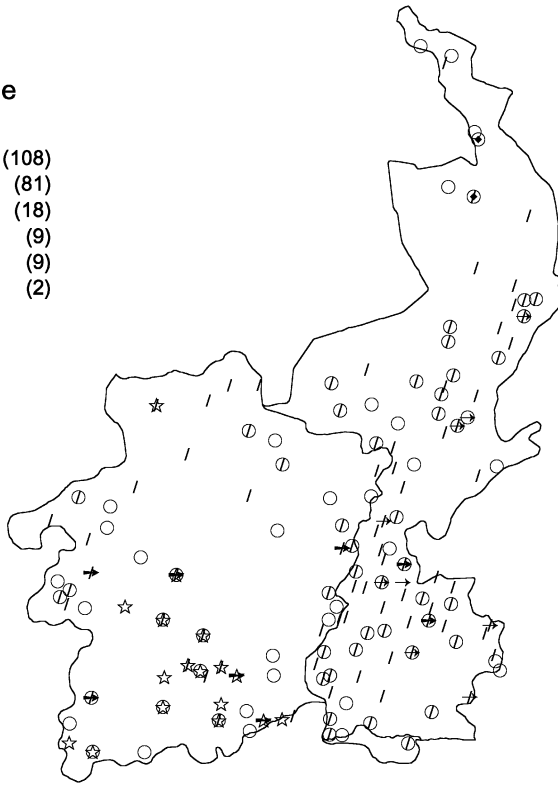

Vlinderdasje

Kaart 80

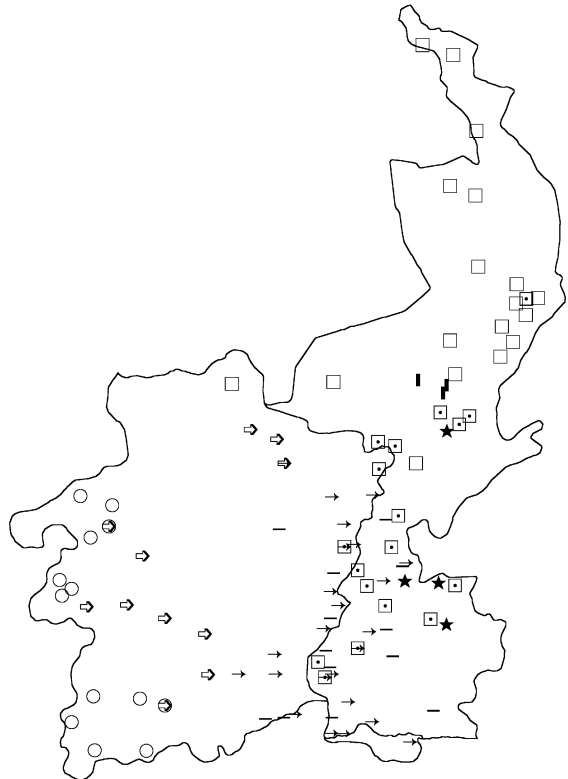
- / nondejuke (108)
- strikje (81)
- ☆ noeud(je) (18)
- piepel(tje) (9)
- vlindertje (9)
- ⊙ vlinderstrikje (2)

Dasspeld

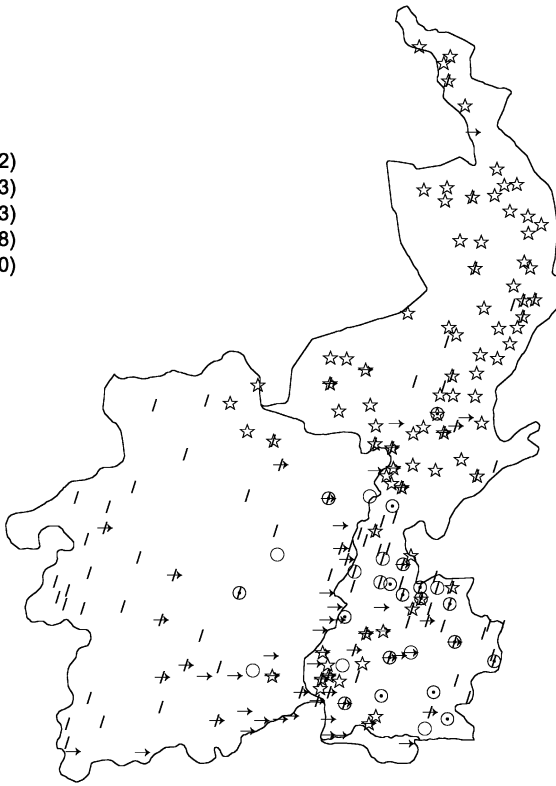
Kaart 81

- dasspeld (20)
- ⇒ kravatspeld (<fr.) (11)
- plastronspeld (<fr.) (13)
- ▣ dasspang (18)
- kravatspang (<fr.) (13)
- kravattenspang (<fr.) (24)
- ★ schlipsenspang (<du.) (4)
- ┃ dasspengel (3)

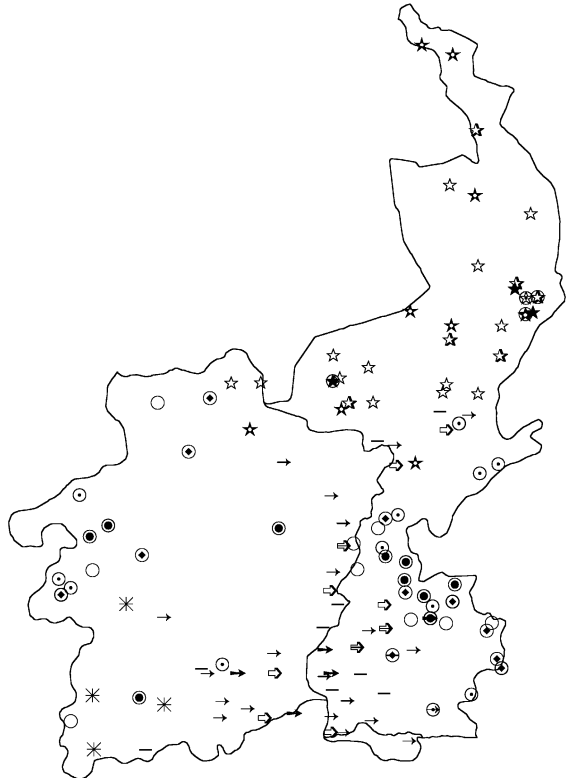
Das, sjaal
Kaart 82

- / sjaal (102)
- ☆ das (83)
- sjerp (63)
- ⊙ halsplag (18)
- plag (10)

Dikke wollen sjaal
Kaart 83

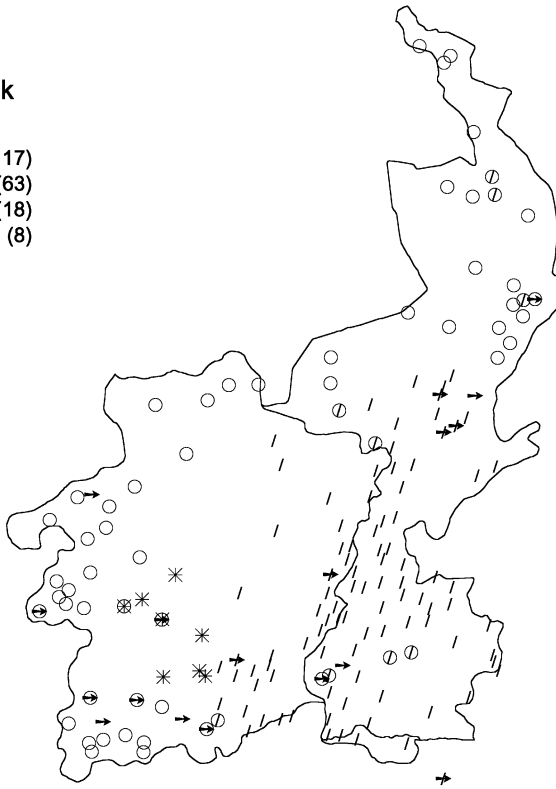
- sjerp (16)
- wollen sjerp (23)
- ⇒ dikke sjerp (10)
- ➔ wintersjerp (5)
- sjaal (13)
- ⊙ wollen sjaal (20)
- ⊙ dikke sjaal (13)
- wintersjaal (10)
- ☆ das (17)
- ★ wollen das (9)
- ☆ dikke das (6)
- ★ winterdas (3)
- * wollen kravatt (<fr.) (4)

Omslagdoek

Kaart 84

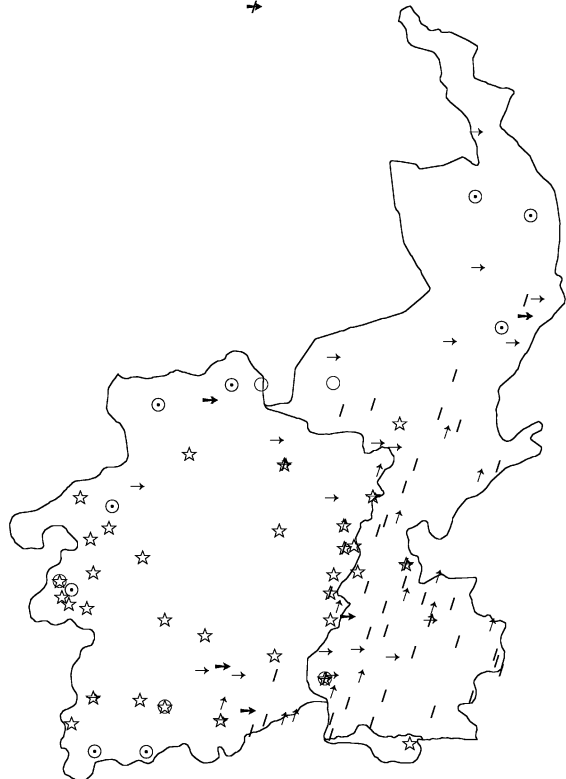
/ plag	(117)
○ neusdoek	(63)
→ sjaal	(18)
* slat	(8)

Zijden omslagdoek

Kaart 85

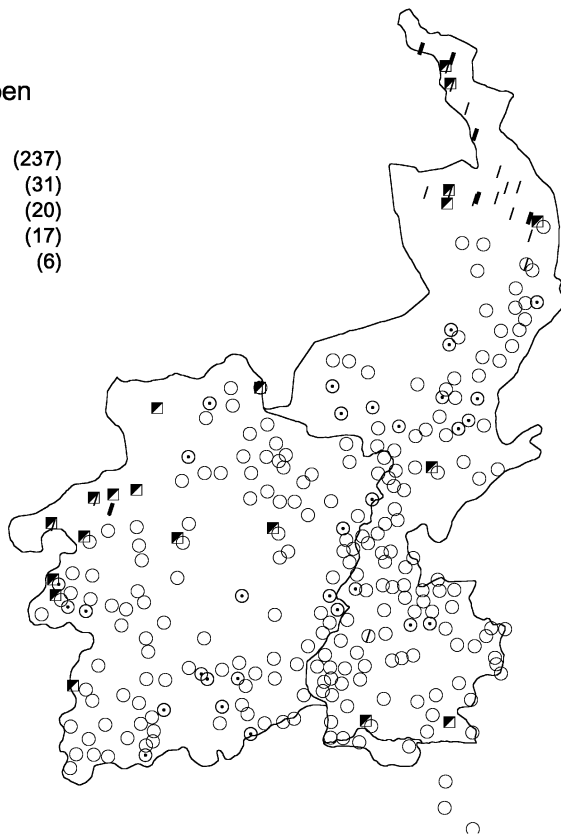
/ zijden plag	(40)
↑ plag(getje)	(19)
☆ foulard(je)	(32)
→ sjaal	(27)
→ zijden sjaal	(5)
○ neusdoek	(5)
⊙ zijden neusdoek	(9)

Handschoen

Kaart 86

- haas (237)
- ⊙ vingerhaas (31)
- handschoen (20)
- / want (17)
- ▨ vingerwant (6)

Handschoen zonder vingers

Kaart 87

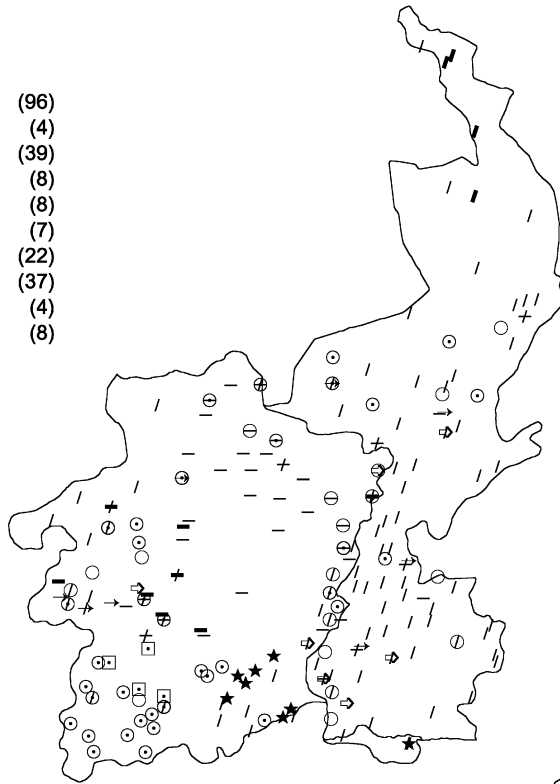
- + mitaine(tje) (26)
- halfhaas(je) (12)
- ⊙ halfvingerhaas (3)
- ⊕ haas zonder vingers (5)
- ▨ mof(je) (7)
- stuikje (4)

Want

Kaart 88

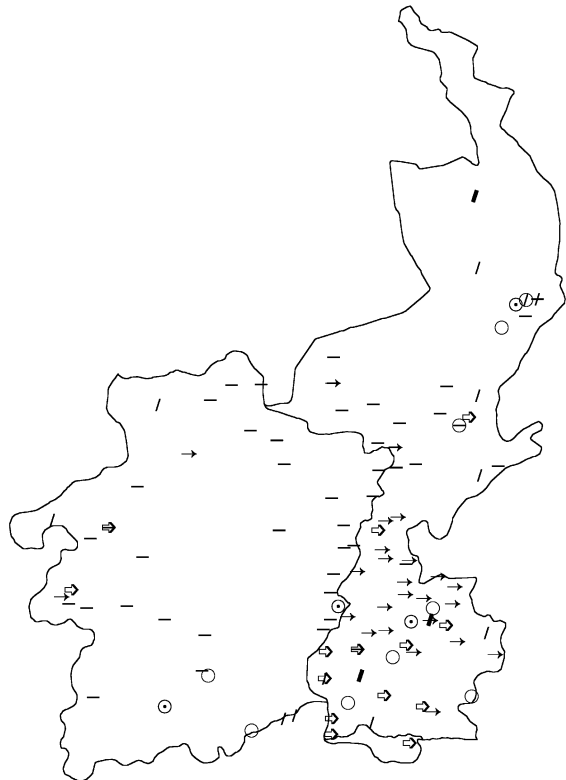
/ want	(96)
∕ vuistwant	(4)
- pij	(39)
▬ pijtje	(8)
→ pijhaas	(8)
⇒ pijenhaas	(7)
○ haas	(22)
⊙ duimhaas	(37)
▣ duimhandschoen	(4)
★ moffel	(8)

Dikke want

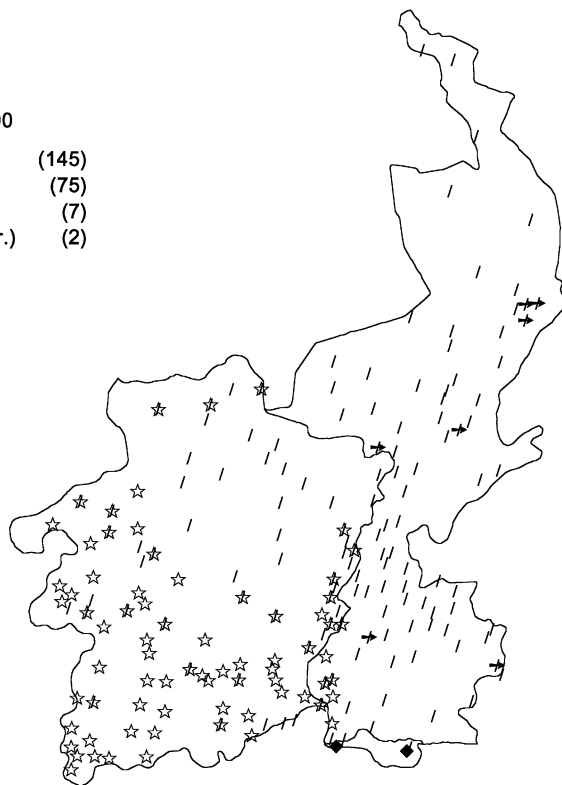
Kaart 89

- pij	(45)
→ pijhaas	(25)
⇒ pijenhaas	(14)
/ want	(12)
∕ wollen want	(3)
○ wollen haas	(9)
⊙ dikke haas	(4)

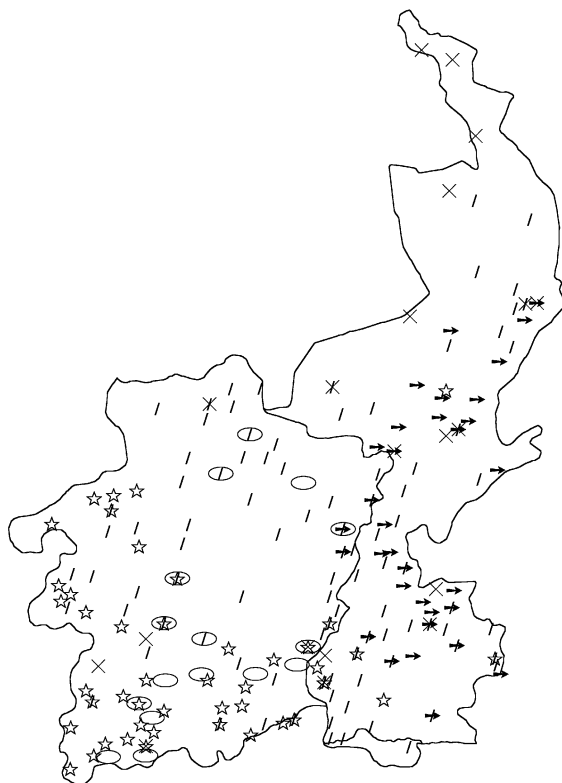
Mof
Kaart 90

- / mof (145)
- ☆ moffel (75)
- stuik (7)
- ◆ manchon (fr.) (2)

Polsmof
Kaart 91

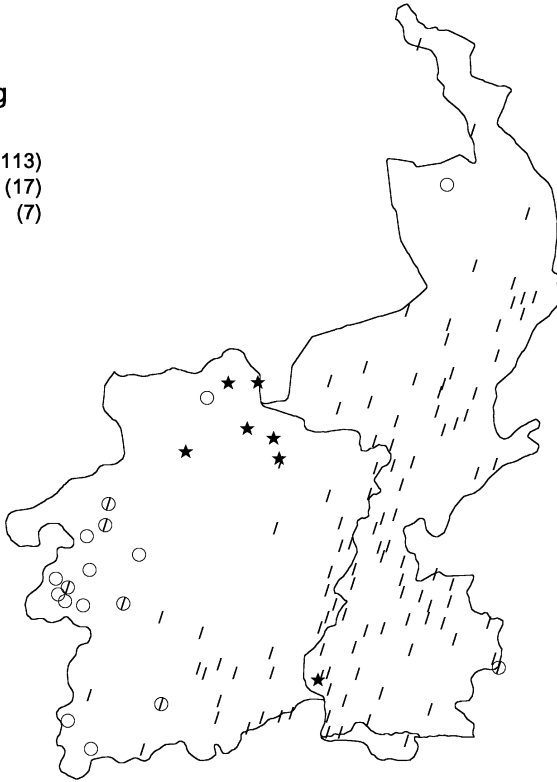
- / mof (107)
- ☆ moffel (47)
- stuik (37)
- × polsmof (20)
- mouw (16)

Duumeling

Kaart 92

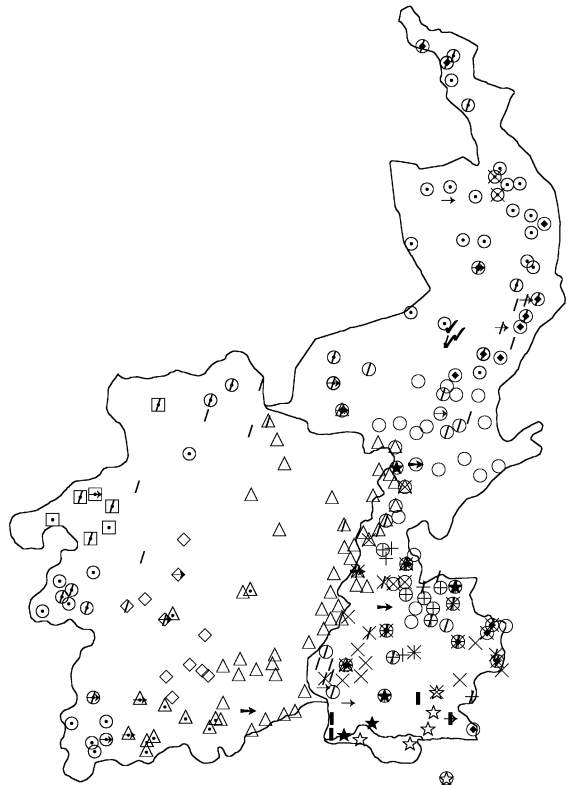
- / duumeling (113)
- vingerling (17)
- ★ duumelaar (7)

Zakdoek

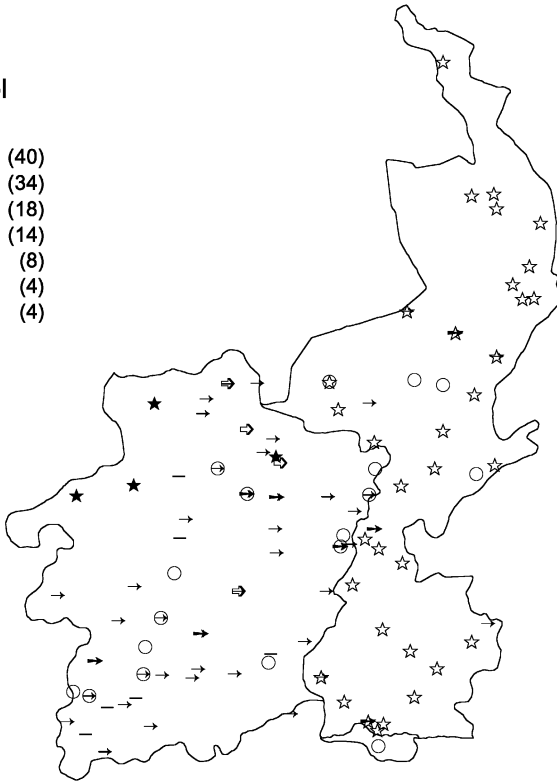
Kaart 93

- / zakdoek (68)
- tassenplag (52)
- △ maalplag (51)
- × snuifplag (30)
- + snuifspilag (19)
- ▮ snuifelsplag (4)
- ★ snuifelsplag (5)
- ☆ snuifelsplag (6)
- neusplag (4)
- neusdoek (19)
- ⊙ tasneusdoek (43)
- ⊙ tassendoek (19)
- △ maalneusdoek (11)
- ▮ buidelneusdoek (7)
- ◇ maalslat (11)
- ✓ tassnurk (3)

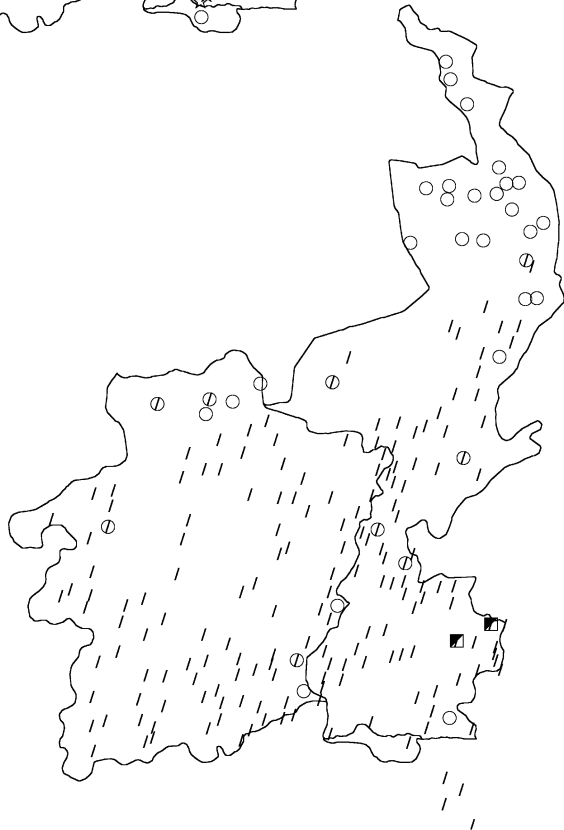
Kousenwol
Kaart 94

- wollen garen (40)
- ☆ sajet (34)
- wol (18)
- garen (14)
- strikgaren (8)
- ⇨ breigaren (4)
- ★ saai (4)

Breien
Kaart 95

- / strikken (182)
- breien (35)
- boren (2)

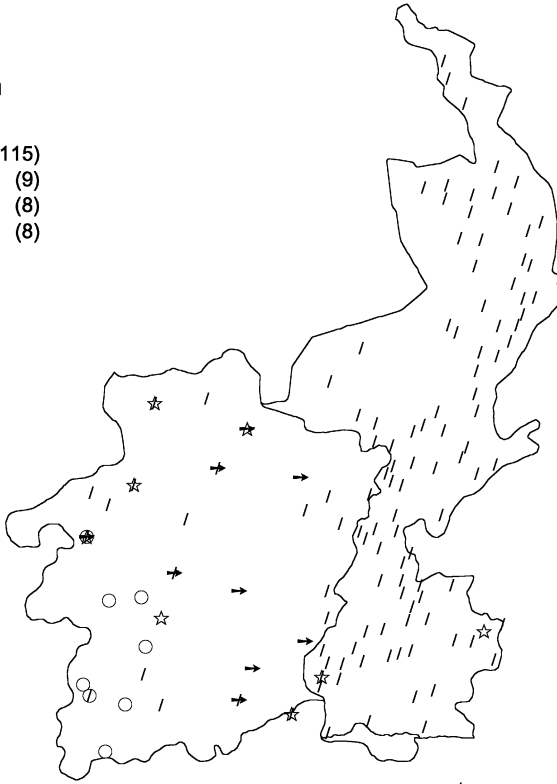

Minderen

Kaart 96

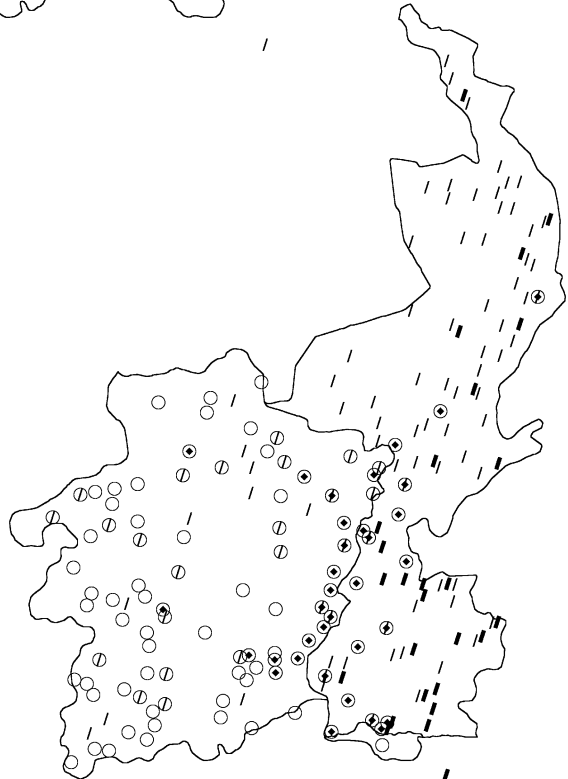
- / minder (115)
- eng (9)
- afnemen (8)
- ☆ afzetten (8)

Haken

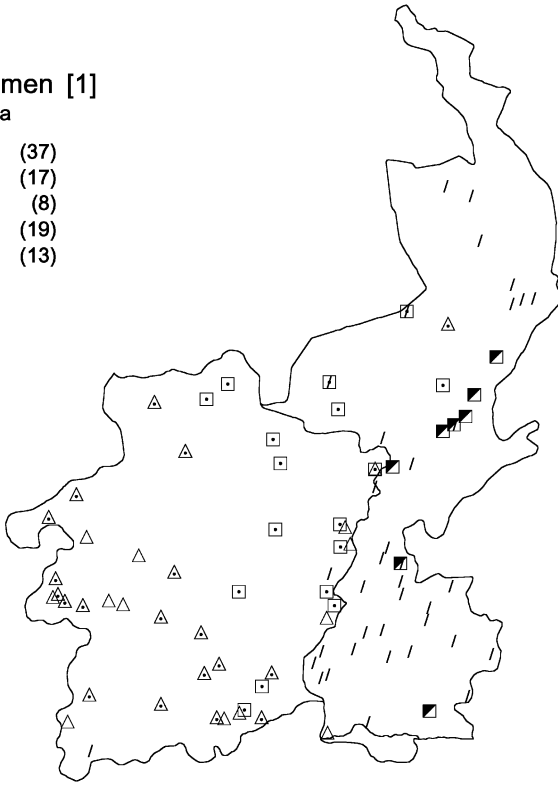
Kaart 97

- / haken (102)
- crocheteren (<fr.) (69)
- ⊙ crochieren (<fr.) (34)
- # hakelen (27)

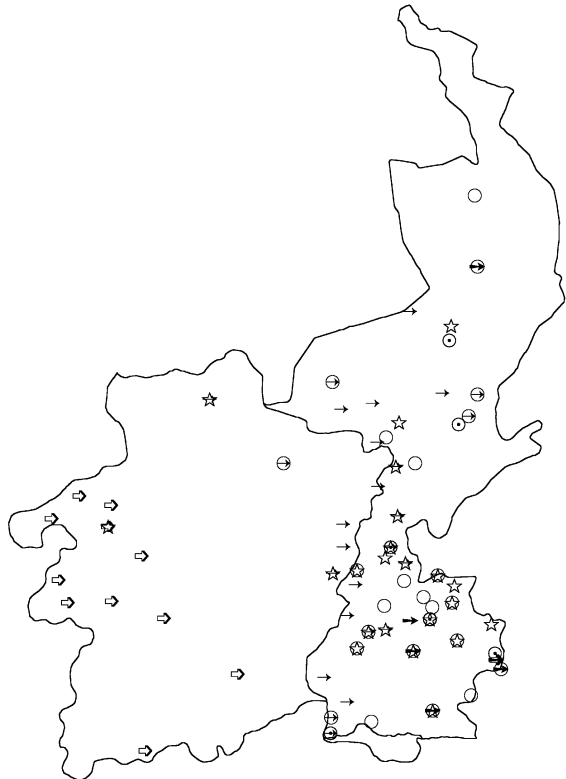
Hoed: spotnamen [1]
Kaart 98a

- / kachelpijp (37)
- stoofpijp (17)
- stovenpijp (8)
- △ stoofbuis (19)
- △ buis (13)

Hoed: spotnamen [2]
Kaart 98b

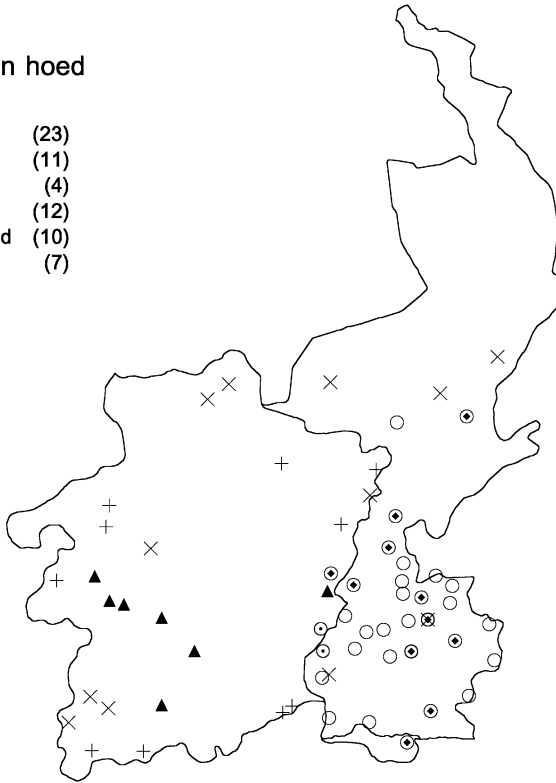
- hondskooi (26)
- ⇒ hondskot (12)
- hondshut (6)
- dop (25)
- ⊙ doppes (6)
- ☆ tietz (22)

Oude versleten hoed

Kaart 99

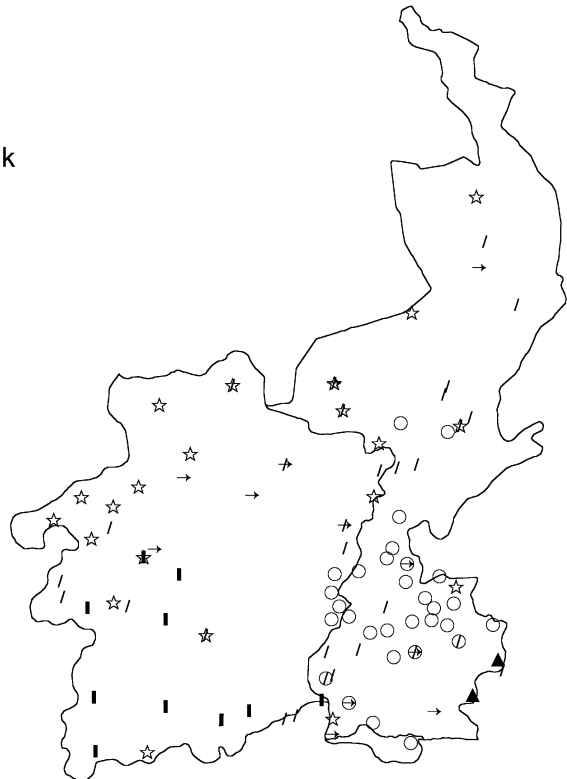
- loesj (23)
- ⊙ loesjhoed (11)
- ⊕ oude loesj (4)
- × oude hoed (12)
- + versleten hoed (10)
- ▲ weerhoed (7)

Slappe vilten hoed met deuk

Kaart 100

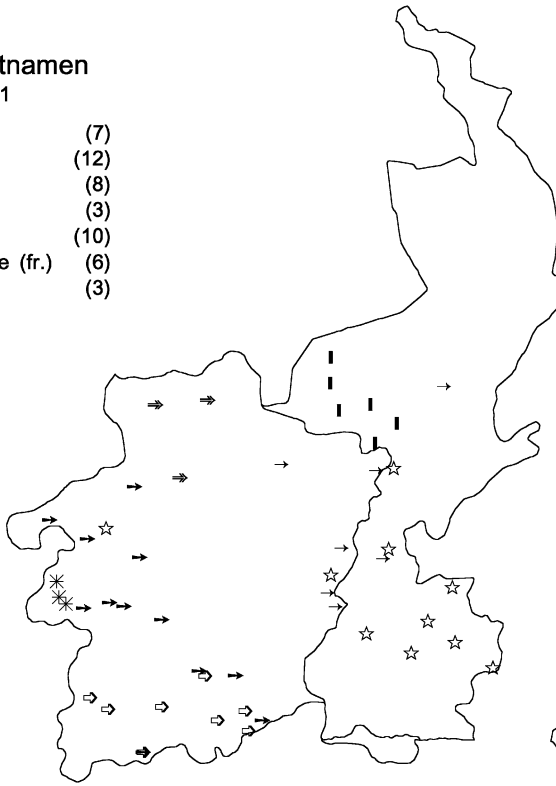
- / slappe hoed (31)
- loesjhoed (29)
- ☆ deukhoed (21)
- vilten hoed (12)
- ▬ feutre (fr.) (9)
- ▲ snithoed (2)

Bolhoed: spotnamen

Kaart 101

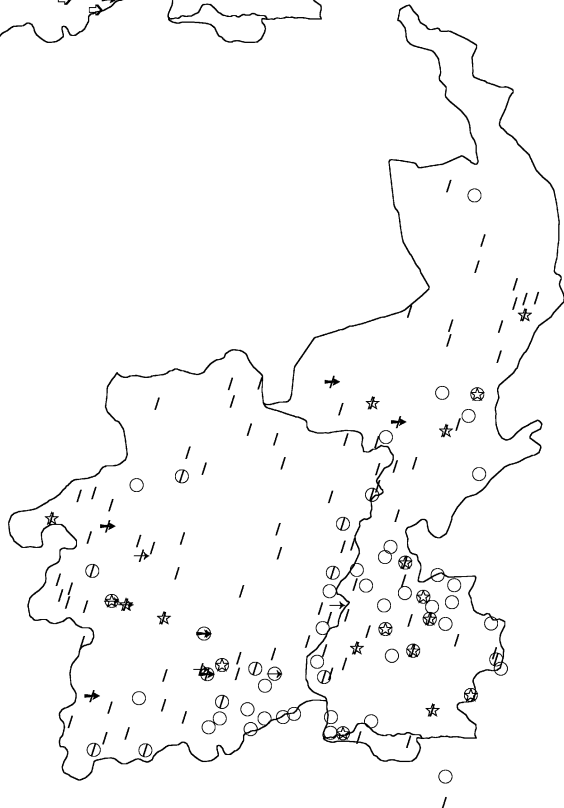
- hondskooi (7)
- hondskot (12)
- ⇨ hondstal (8)
- ⇒ hondshok (3)
- ☆ tietz (10)
- ▮ caisse d'`pargne (fr.) (6)
- * kasserol (<fr.) (3)

Strooien hoed

Kaart 102

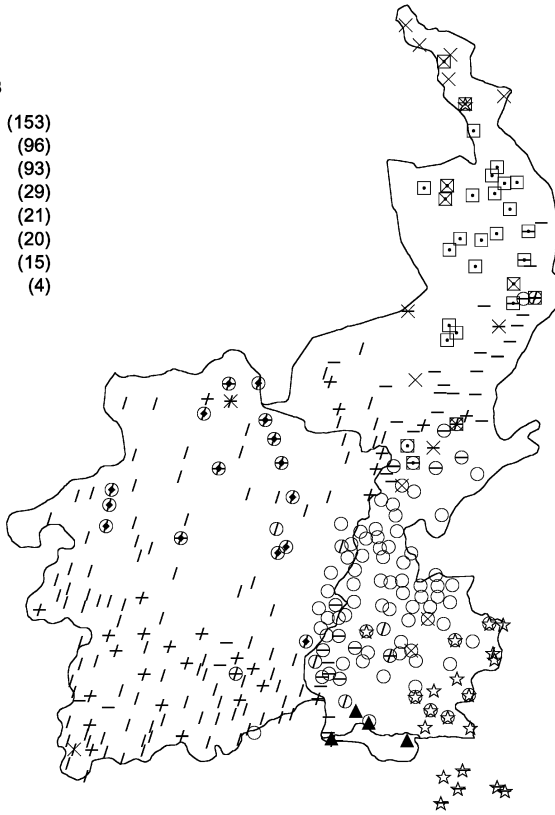
- / strooien hoed (105)
- strohoed (60)
- ☆ zomerhoed (18)
- zonhoed (7)
- zonnehoed (6)

Pet

Kaart 103

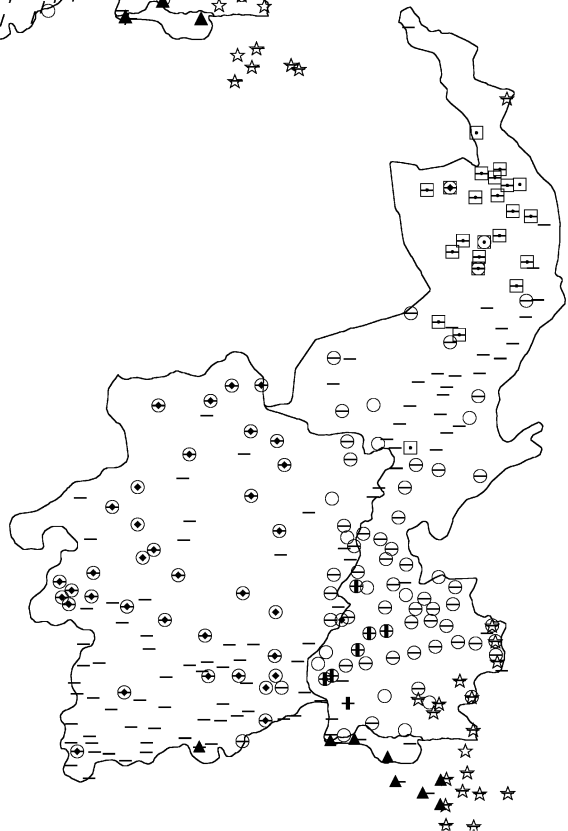
/	klak	(153)
○	pats	(96)
-	muts	(93)
□	kips	(29)
☆	kap	(21)
×	pet	(20)
⊙	pots	(15)
▲	kalot (<fr.)	(4)

Muts

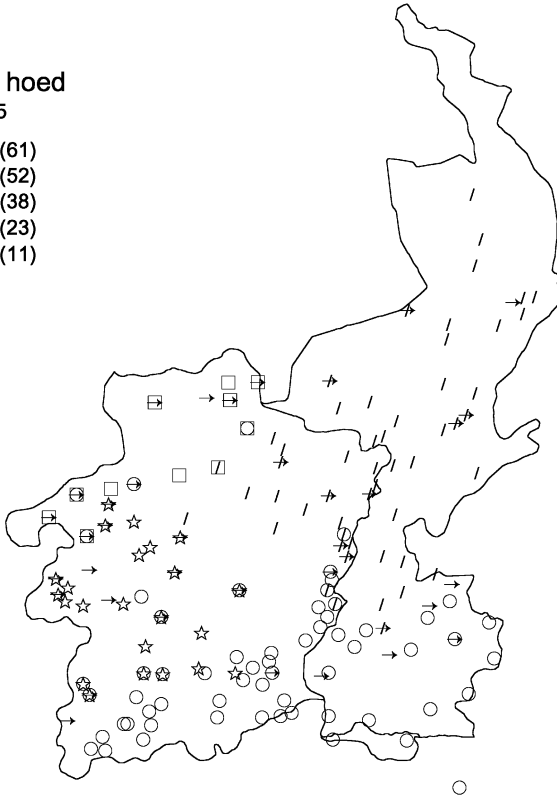
Kaart 104

-	muts	(220)
○	pats	(73)
⊙	pots	(40)
□	kips	(23)
☆	kap	(19)
▲	kalot (<fr.)	(8)
┆	klots	(7)

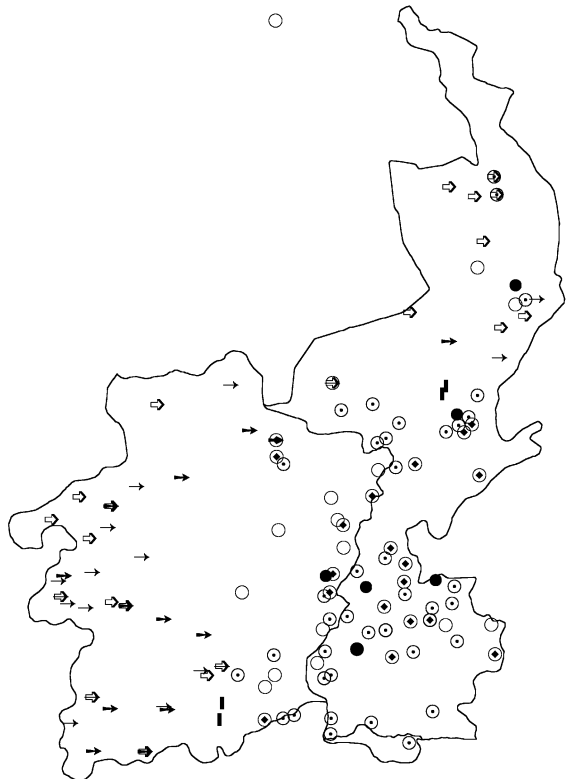
Deuk in een hoed
Kaart 105

- bluts (61)
- / dumpel (52)
- deuk (38)
- ☆ nuts (23)
- buts (11)

Hoedenspeld
Kaart 106

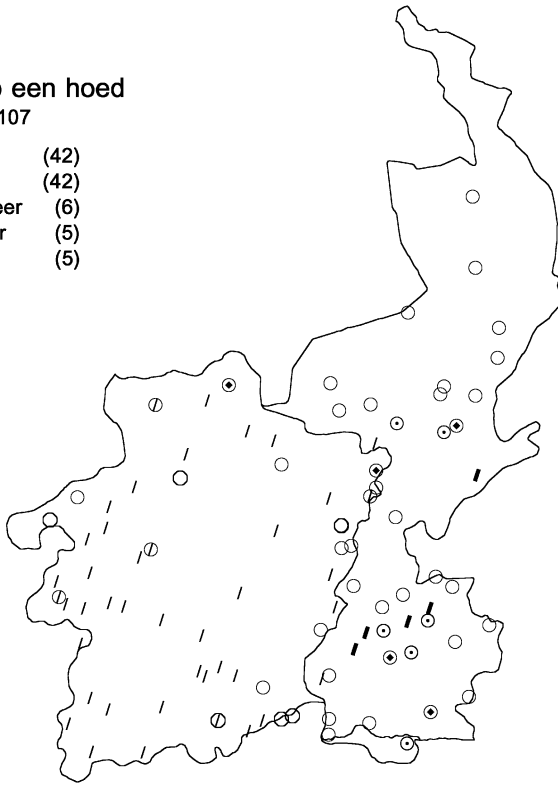
- spang (18)
- ⊙ hoedspang (19)
- ⊖ hoedenspang (41)
- hoedjesspang (6)
- speld (17)
- hoedspeld (13)
- ⇨ hoedenspeld (21)
- ┃ hoedspengel (4)

Pronkveer op een hoed

Kaart 107

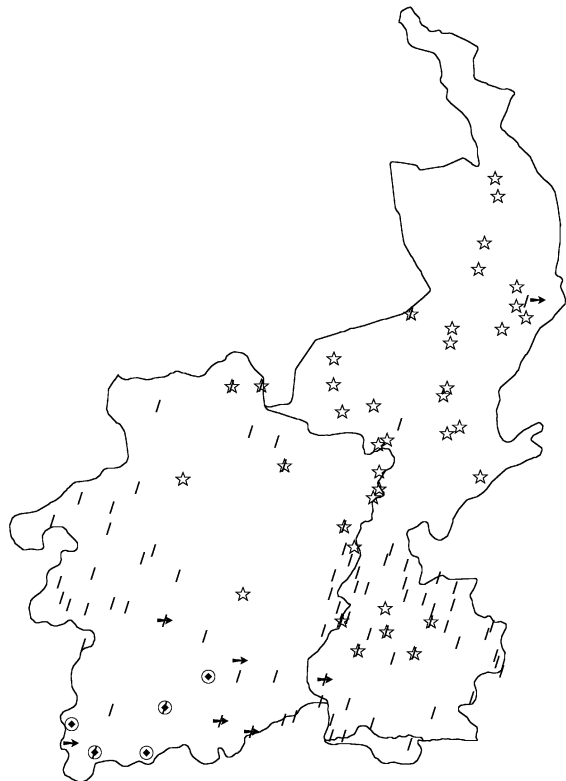
- / pluim (42)
- veer (42)
- ⊙ hoedenveer (6)
- ⊙ pronkveer (5)
- ! sierpluim (5)

Pompon van een muts

Kaart 108

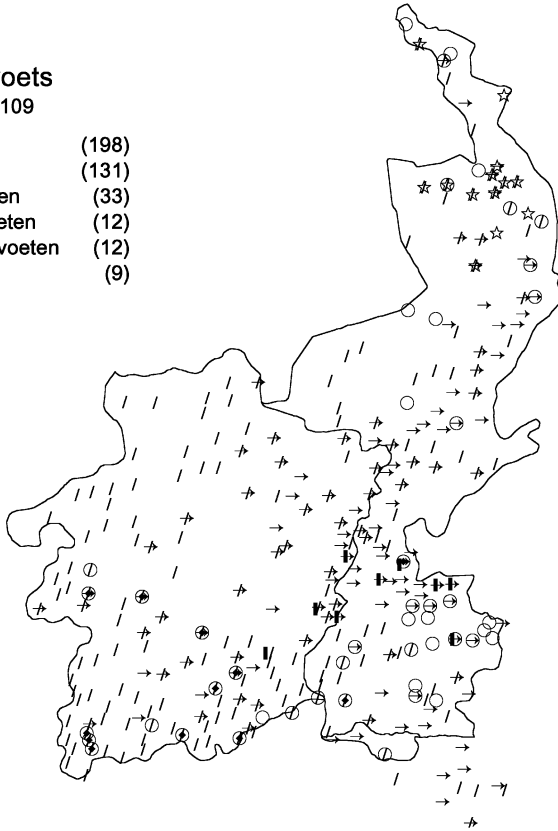
- / floche (fr.) (82)
- ☆ poes (40)
- pompon (fr.) (8)
- ⊙ kwispel (5)

Barrevoets

Kaart 109

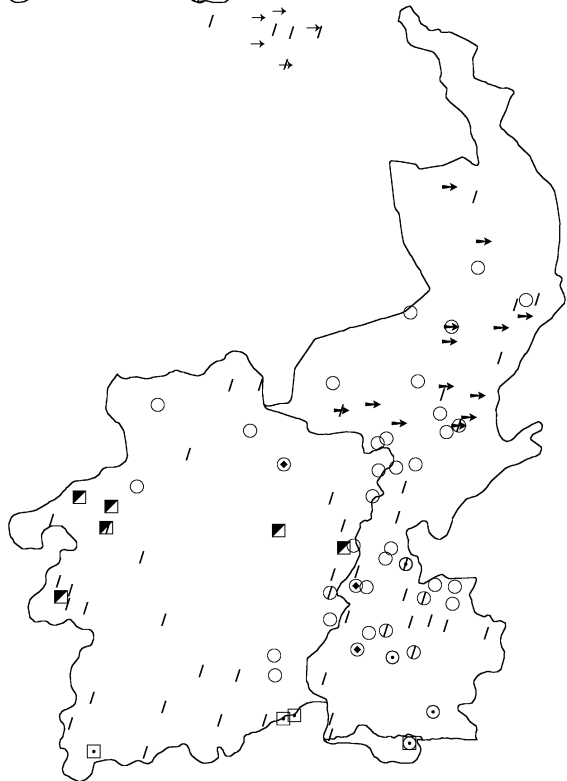
- / barrevoets (198)
- barvoets (131)
- op blote voeten (33)
- ☆ op naakse voeten (12)
- ⊙ op zijn blote voeten (12)
- ▬ baars (9)

Schoeisel

Kaart 110

- / schoenen (mv.) (46)
- voetgetuig (34)
- voetgetouw (13)
- ▬ schoeisel (6)
- schoensel (4)
- ⊙ schoensgetuig (4)
- ⊙ schoengetuig (3)

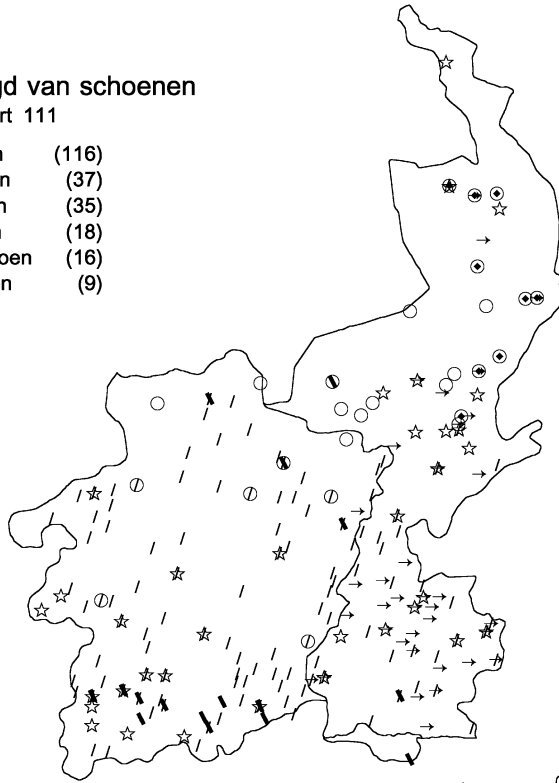

Knellen, gezegd van schoenen

Kaart 111

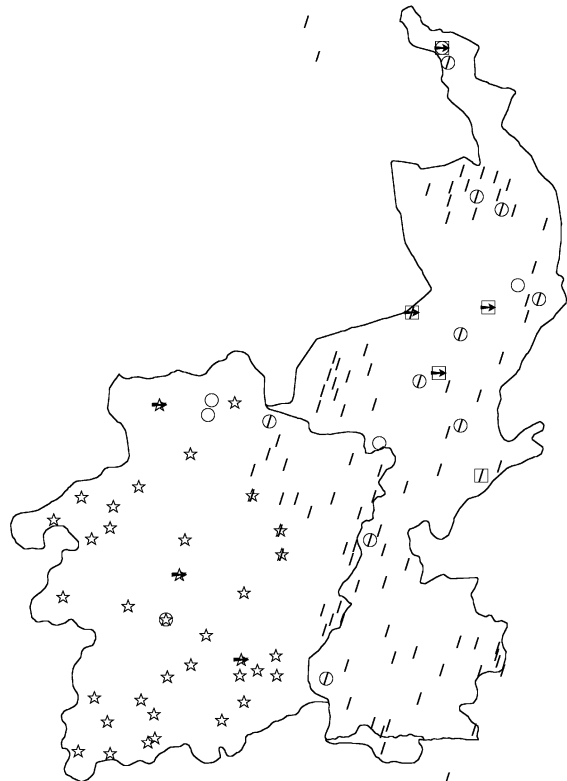
- / pitsen (116)
- knellen (37)
- ☆ duwen (35)
- nijpen (18)
- ↘ pijn doen (16)
- ⊙ knijpen (9)

Schoensmeer

Kaart 112

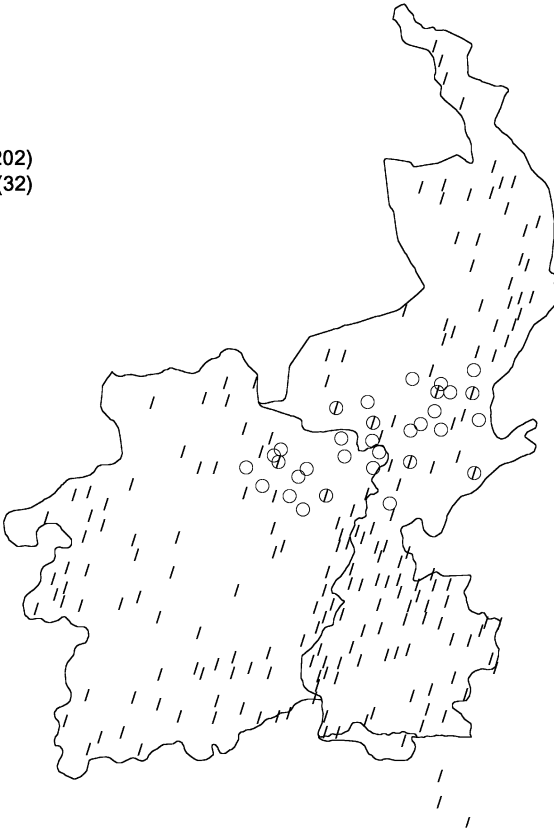
- / wiks en ss. (118)
- ☆ blink en ss. (37)
- schoenpoets (16)
- zwartsel (7)
- uitpoetsinkt (5)

Schoen

Kaart 113

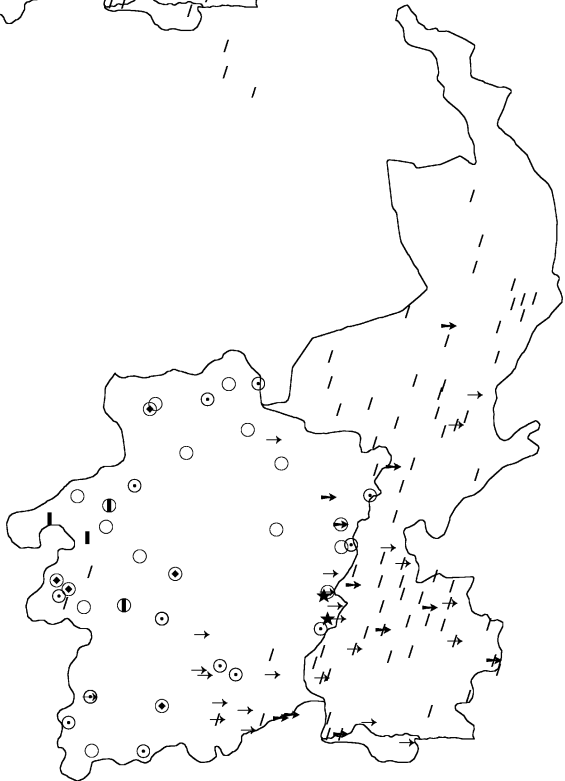
- / schoen (202)
- schoe (32)

Lakschoen

Kaart 114

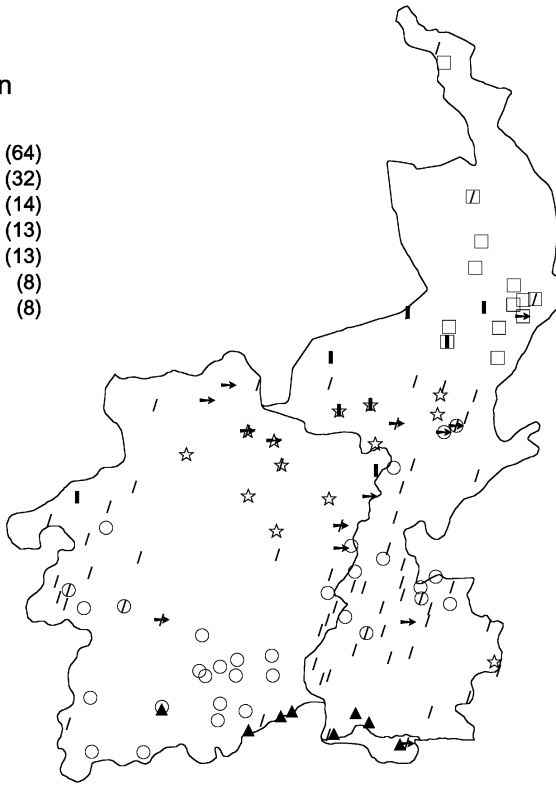
- / lakschoen (67)
- gelakkeerde schoen (26)
- laquéschoen (<fr.) (19)
- ⊙ laqué (fr.) (13)
- gelakte schoen (11)
- ⊙ laquéën schoen (5)
- ▮ verlakte schoen (4)
- ★ glacé (fr.) (2)

Werkschoen

Kaart 115

- / werkschoen (64)
- akkerschoen (32)
- ploegschoen (14)
- bouwschoen (13)
- ☆ vaarschoen (13)
- ▲ dikke schoen (8)
- ▬ landschoen (8)

Klomp

Kaart 116

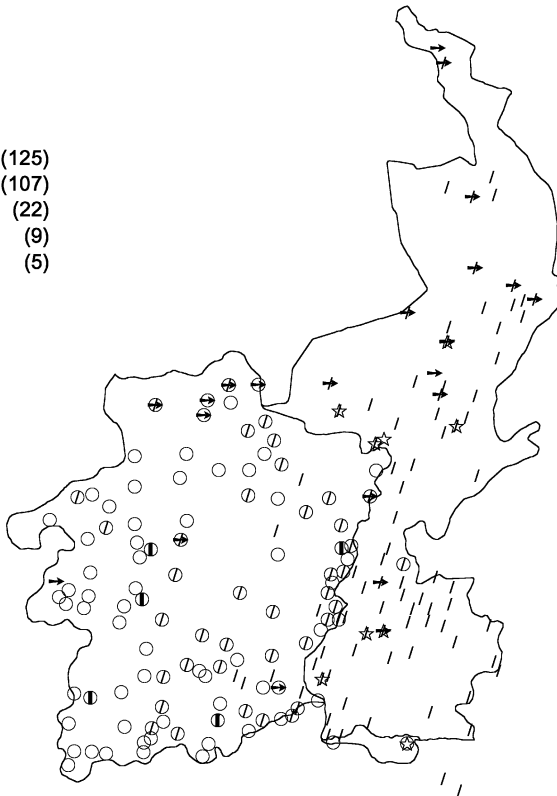
- / klomp (224)
- klonk (43)
- ☆ botje (7)
- △ blok (5)
- ▽ holleblok (4)
- hool (4)

Laars

Kaart 117

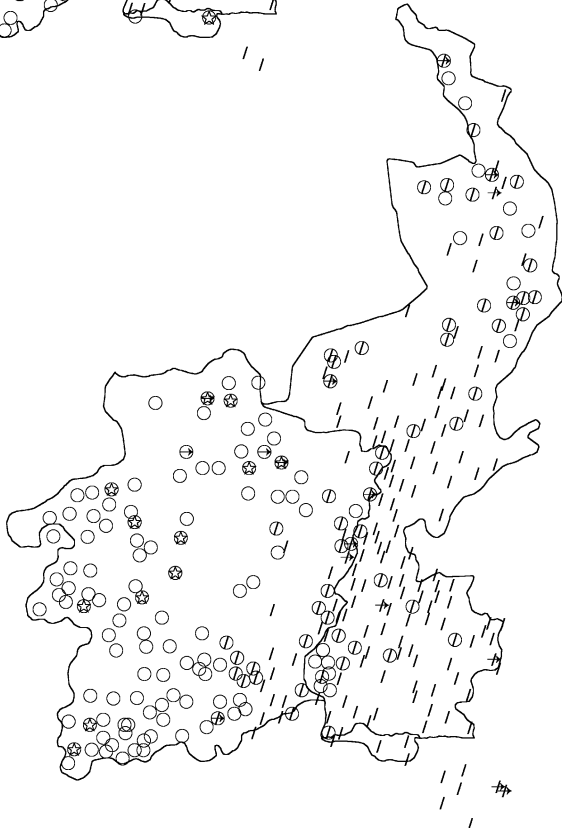
- / stevel (125)
- bot (107)
- laars (22)
- ☆ gamasche (9)
- get (5)

Kous

Kaart 118

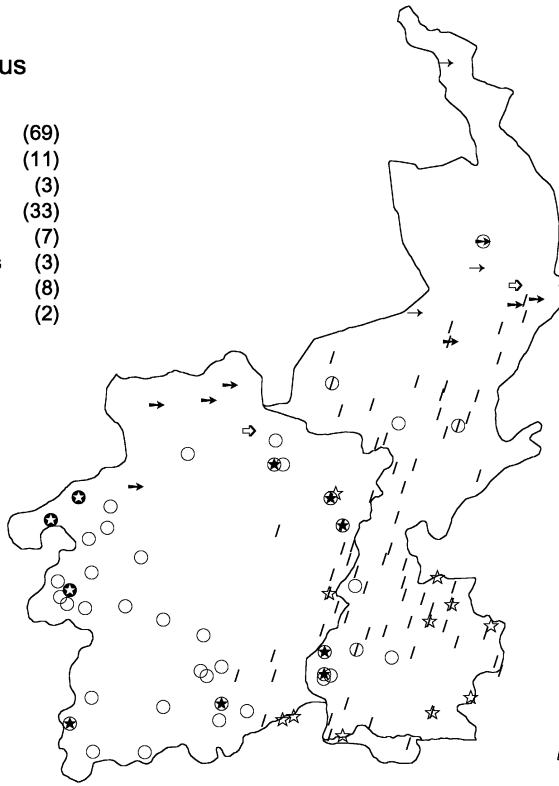
- / hoos (204)
- kous (173)
- strump (<du.) (17)
- ☆ sportkous (12)

Gebreide kous

Kaart 119

/ strikhoos	(69)
☆ gestrikte hoos	(11)
→ breihoos	(3)
○ strikkous	(33)
⊗ gestrikte kous	(7)
⊕ gestrokken kous	(3)
→ breikous	(8)
⇒ gebreide kous	(2)

Sok

Kaart 120

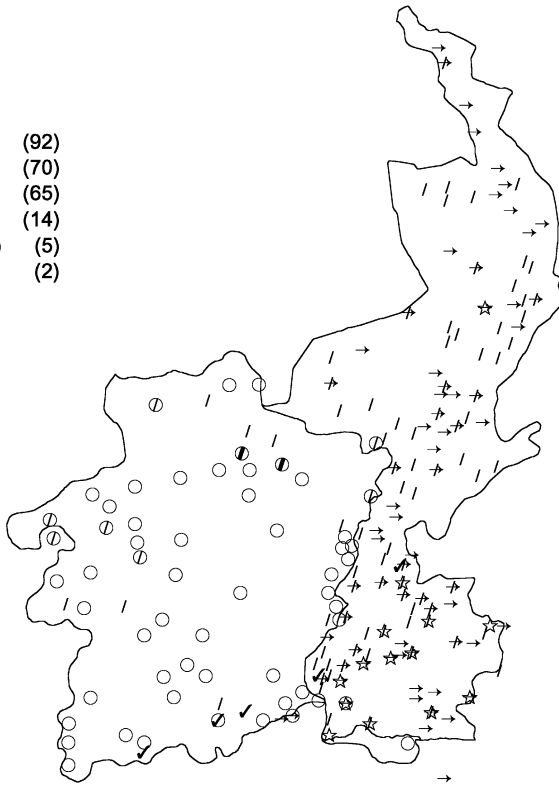
/ sok	(241)
□ voetsel	(12)
→ strump (<du.)	(8)

Slobkous

Kaart 121

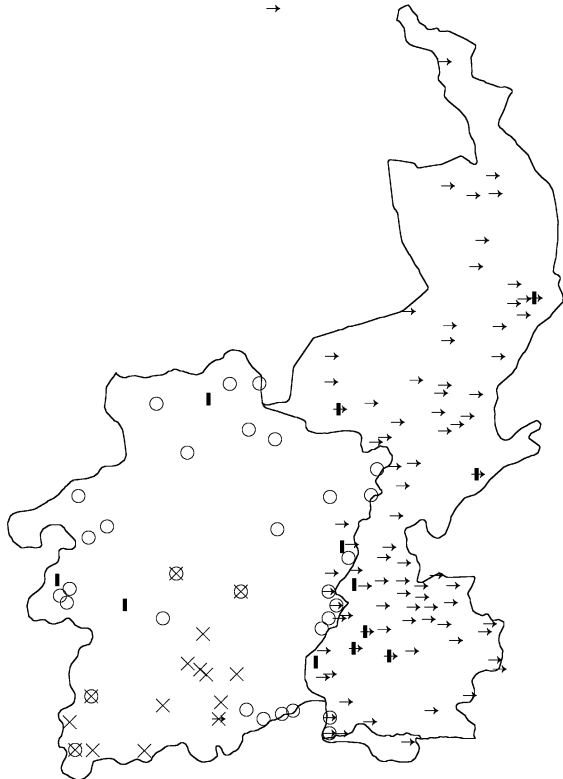
- / slobkous (92)
- gamasche (70)
- get(je) (65)
- ☆ slobhoos (14)
- ✓ souspied (<fr.) (5)
- ▮ slofkous (2)

Leren beenkap

Kaart 122

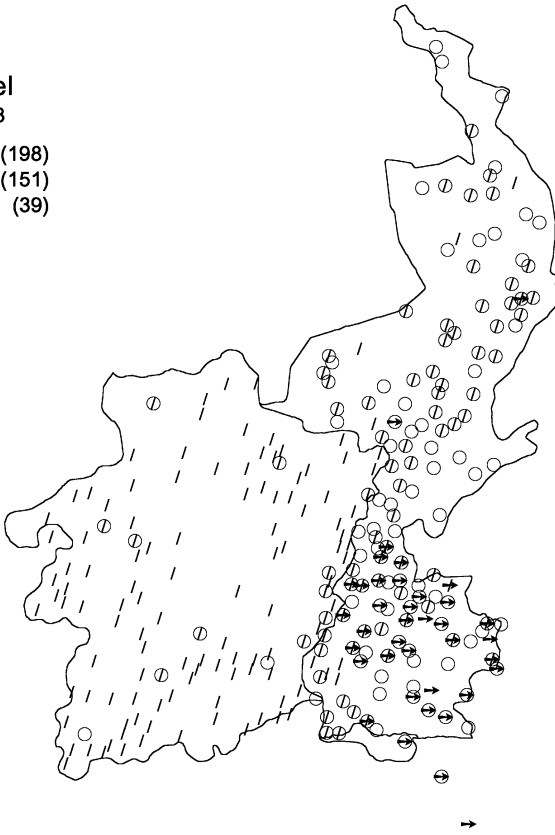
- gamasche (86)
- get (32)
- × stramp (15)
- ▮ beenkap (12)

Pantoffel

Kaart 123

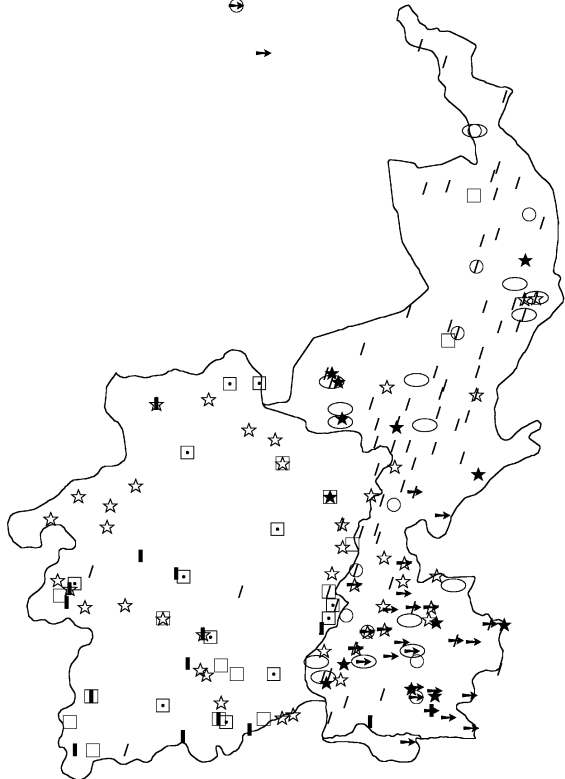
- / slof (198)
- pantoffel (151)
- slob (39)

Muiltje

Kaart 124

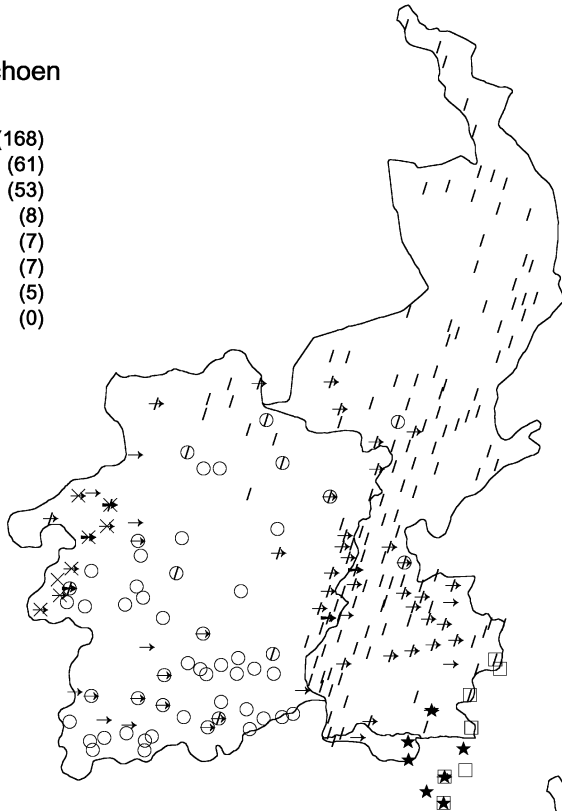
- ☆ muiltje (43)
- ★ muil (13)
- / slof (79)
- slob (27)
- slipper (15)
- ▬ slets (15)
- insteker (15)
- ◻ aansteker (12)
- pantoffel (10)

Hak van een schoen

Kaart 125

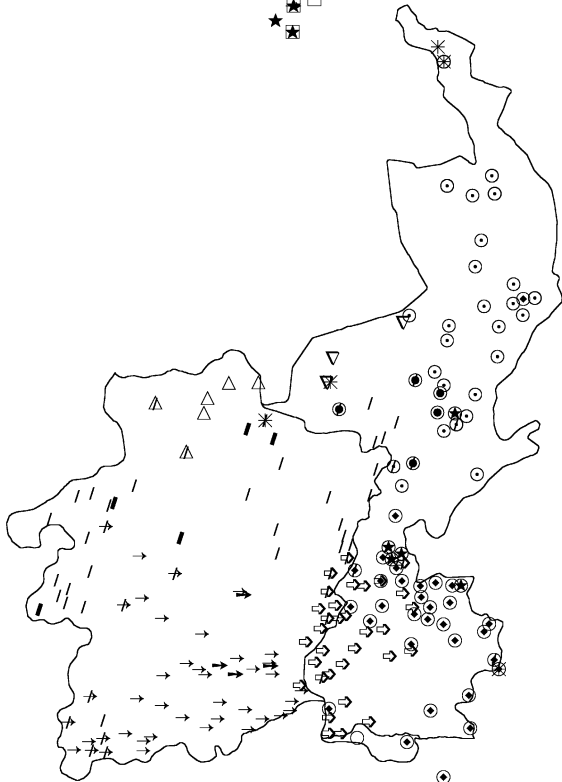
- / hak (168)
- vers (61)
- pollevie (53)
- × hiel (8)
- absatz (du.) (7)
- ★ knuppel (7)
- vessem (5)
- || talon (fr.) (0)

Schoenveter

Kaart 126

- / nestel (53)
- || schoennestel (5)
- △ nastel (6)
- ▽ rijgnastel (3)
- staartel (42)
- schoenstaartel (4)
- ⇒ rijgstaartel (33)
- riem (12)
- schoeriem (5)
- schoenriem (26)
- ⊙ schoensriem (31)
- ⊗ rijgriem (5)
- * veter (5)

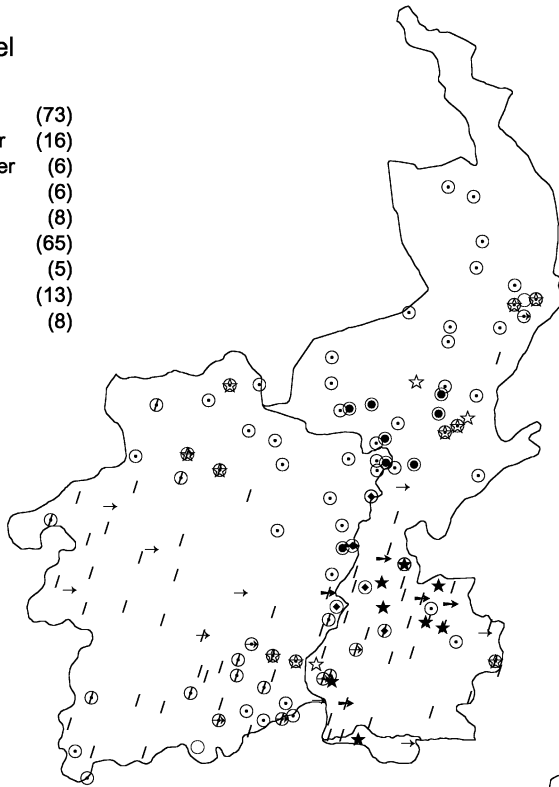

Schoenlepel

Kaart 127

- / aantrekker (73)
- schoenaantrekker (16)
- ➔ schoensaantrekker (6)
- trekker (6)
- schoetrekker (8)
- ⊙ schoentrekker (65)
- ⊕ schoenstrekker (5)
- ☆ schoenlepel (13)
- ★ schoenslepel (8)

Laarzenschacht

Kaart 128

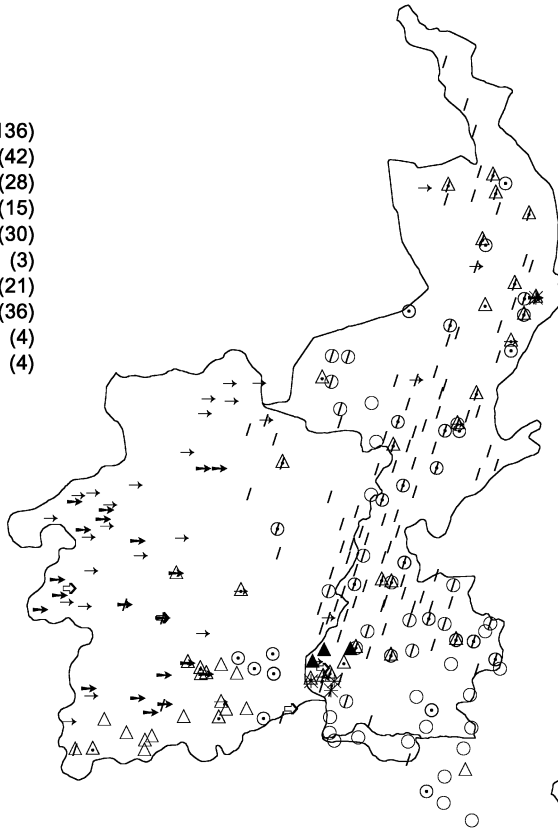
- / schacht (55)
- ☆ stevelschacht (19)
- tige (fr.) (9)
- been (7)

Kousenband

Kaart 129

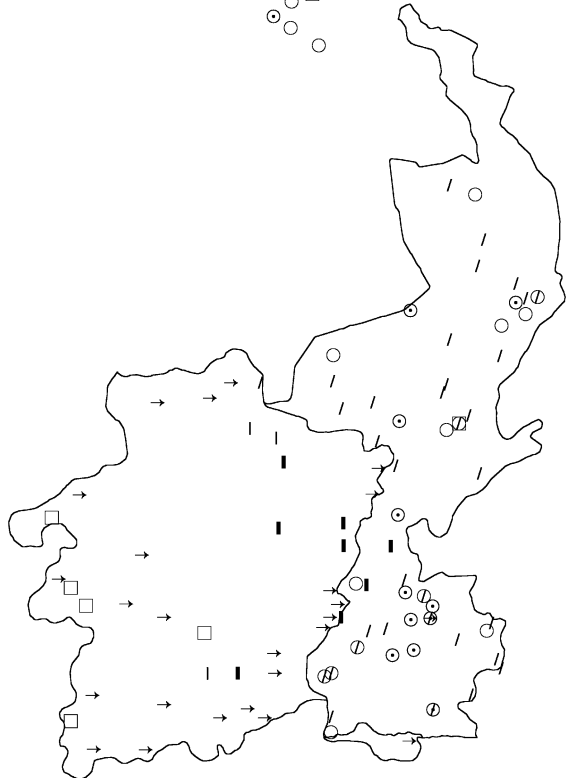
- / bindel (136)
- hoosbindel (42)
- ⊙ hozenbindel (28)
- △ kousbindel (15)
- △ kousenbindel (30)
- ▲ kousenbinder (3)
- kousband (21)
- kousenband (36)
- ⇒ hozenband (4)
- * elastiek (4)

Sokophouder

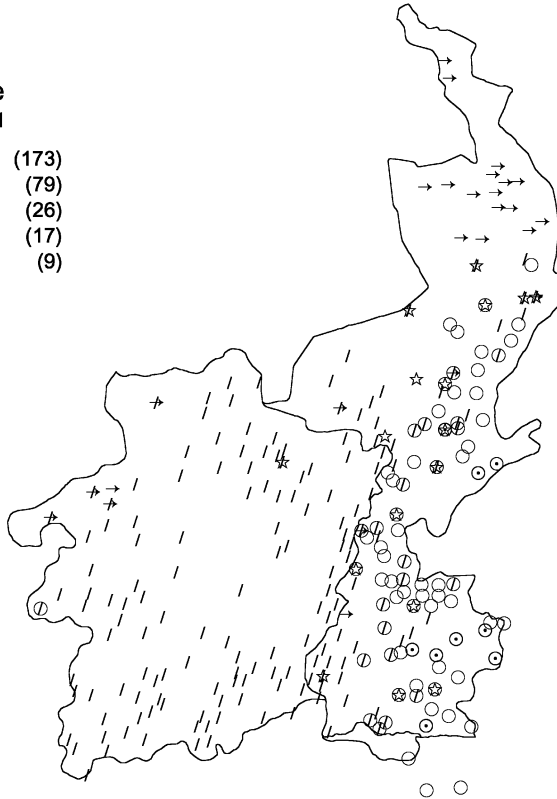
Kaart 130

- / sokkenhouder (34)
- ⊙ sokkenophouder (11)
- sokophouder (14)
- jarretelle (fr.) (26)
- ▮ bindel (8)
- ┆ kousenbindel (3)
- kousenband (6)

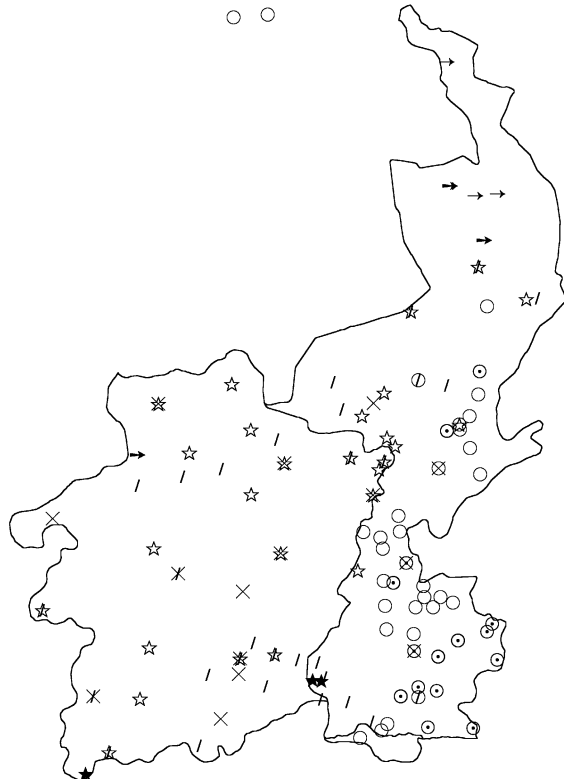
Horloge Kaart 131

/ horloge	(173)
○ uur	(79)
→ loge	(26)
☆ polshorloge	(17)
⊙ armbanduur	(9)

Zakhorloge Kaart 132

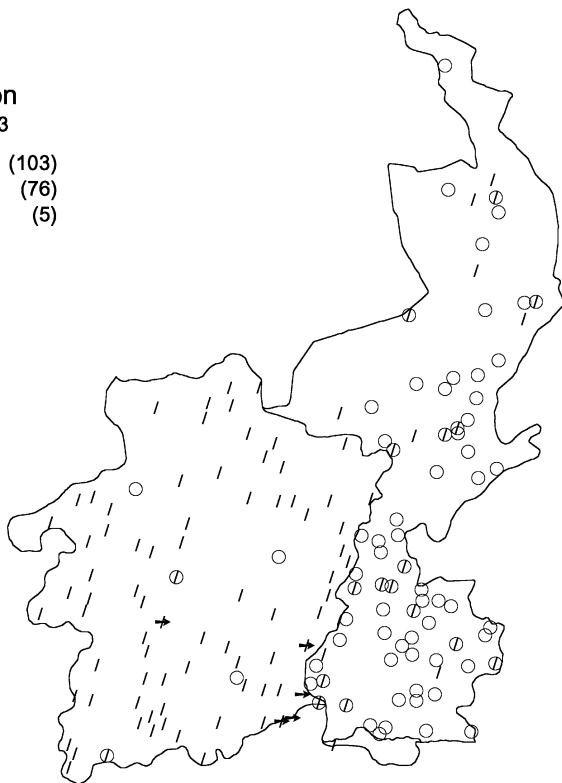
/ horloge	(30)
☆ zakhorloge	(27)
★ tashorloge	(3)
○ uur	(33)
⊙ tassenuur	(15)
→ loge	(4)
→ zakloge	(3)
× raap	(15)

Medaillon

Kaart 133

- / medaille (103)
- medaillon (76)
- medaingel (5)

Halsketting

Kaart 134

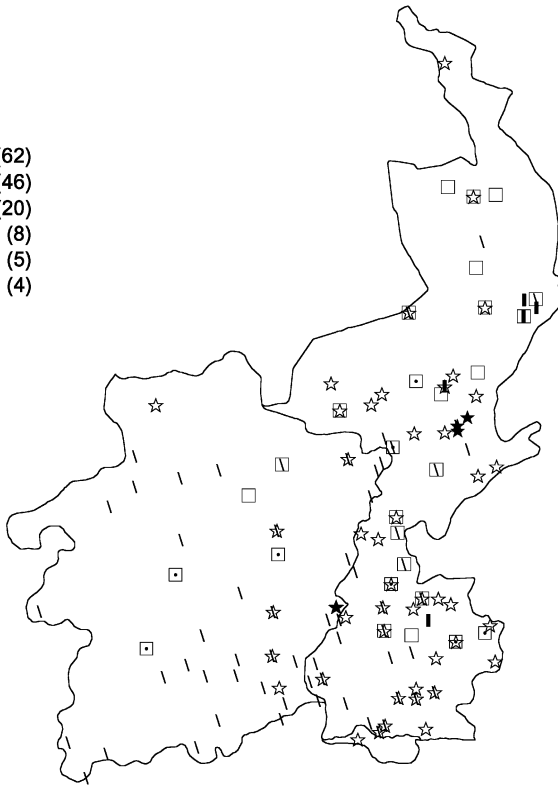
- / ketting (138)
- kettel (46)
- kette (du.) (16)

Halssnoer

Kaart 135

- \ collier (fr.) (62)
- ☆ kraal (46)
- snoer (20)
- ▣ halssnoer (8)
- ▩ kralentoer (5)
- ★ krallier (4)

Ooring

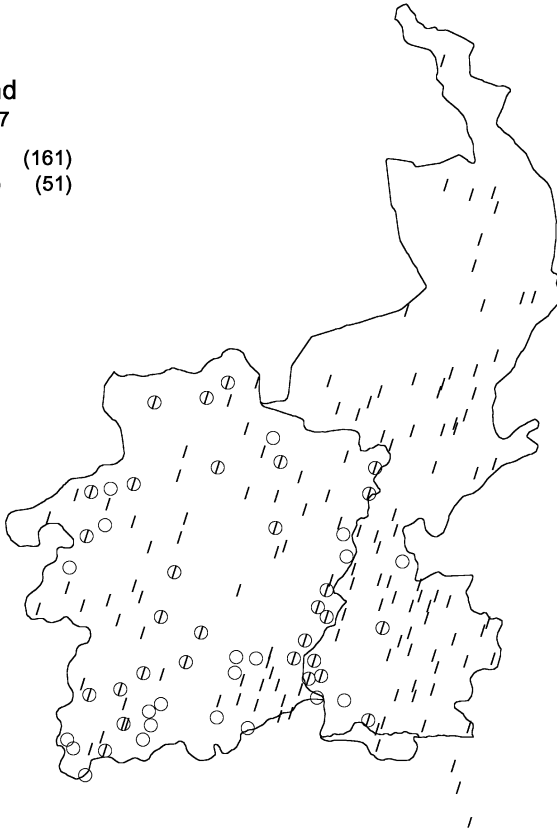
Kaart 136

- / oorbel (173)
- ☆ ooring (31)
- orenbel (11)

Armband
Kaart 137

- / armband (161)
- bracelet (fr.) (51)

Haarbandje
Kaart 138

- / band(je), haarband(je) (39)
- lint(je), haarlint (18)
- strik(je), haarstrik (10)
- ▬ veloursje (<fr.) (6)
- * diadeem (<fr.) (3)

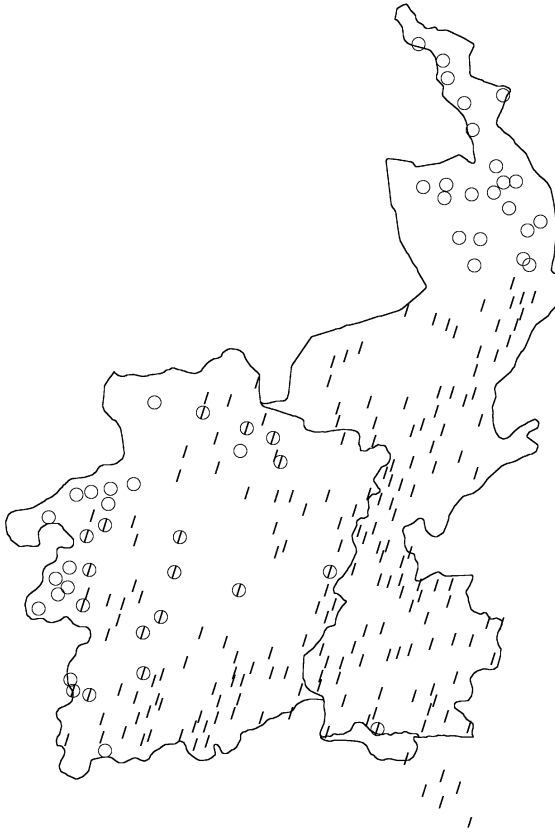

Kam

Kaart 139

/ kamp (201)

○ kam (55)

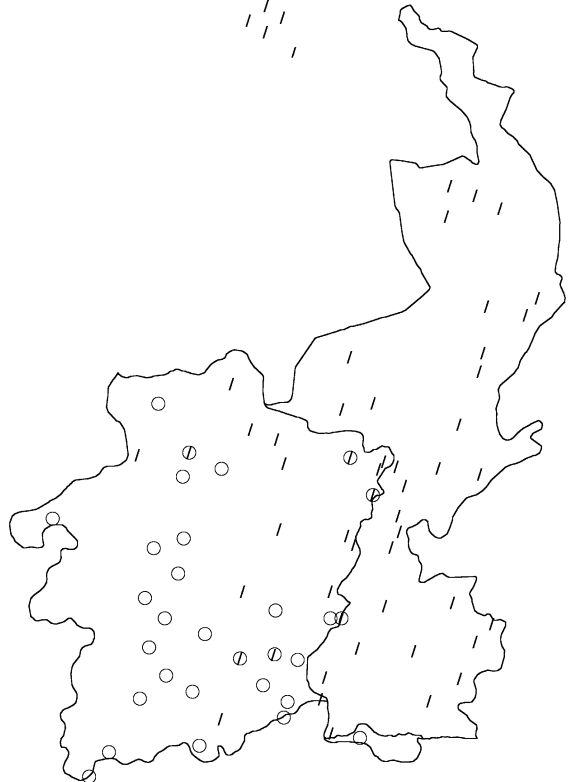

Tanden poetsen

Kaart 140

/ tanden poetsen (50)

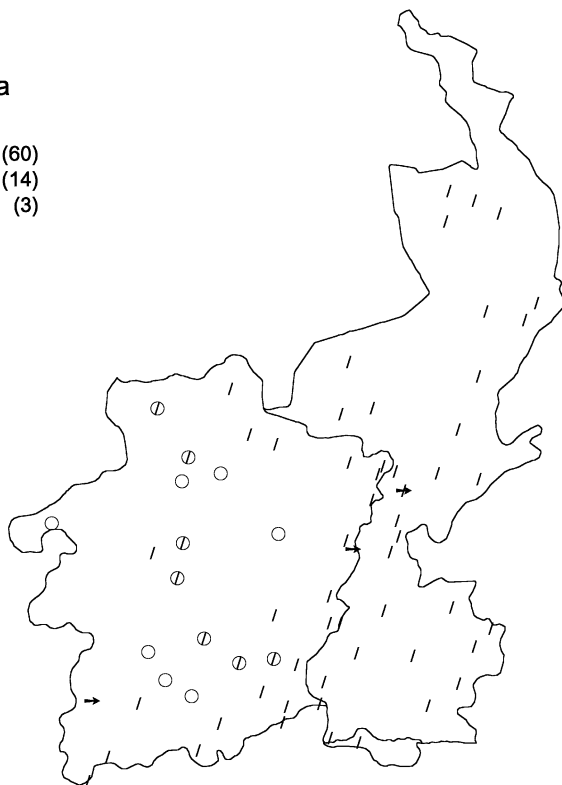
○ tanden wassen (30)

Tandpasta

Kaart 141

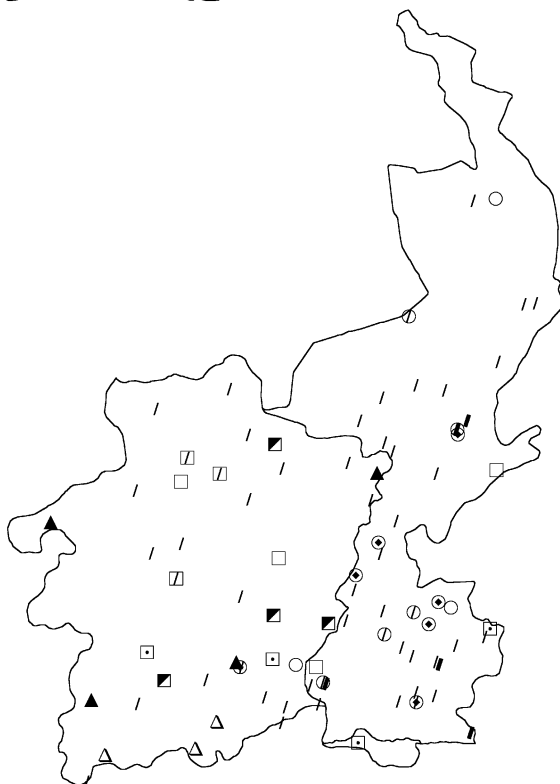
- / tandpasta (60)
- tandzeep (14)
- tandcrème (3)

Tandenstoker

Kaart 142

- / tandenstoker (52)
- ▨ tandstoker (5)
- tandensteker (8)
- ⊙ tandsteker (7)
- stekje (7)
- ▣ tandstekje (4)
- ▨ koterstekje (4)
- △ koteraar (3)
- ▲ tandenkoter (4)

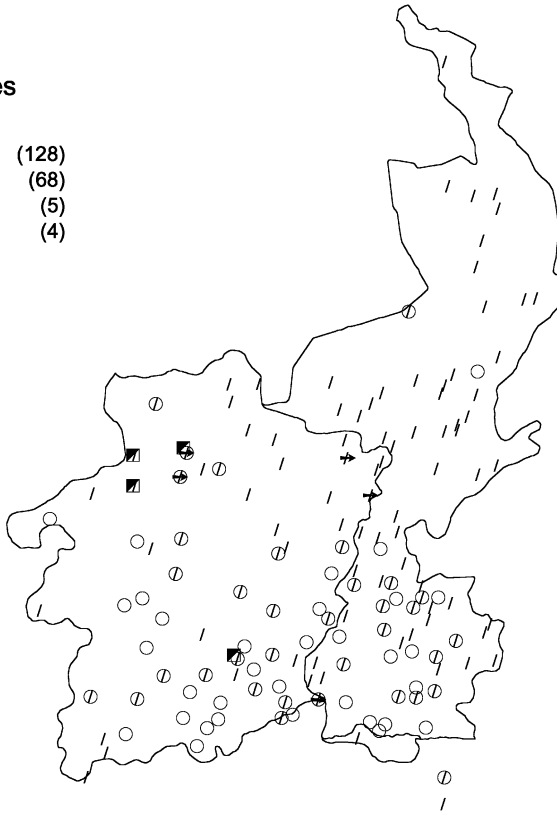

Scheermes

Kaart 143

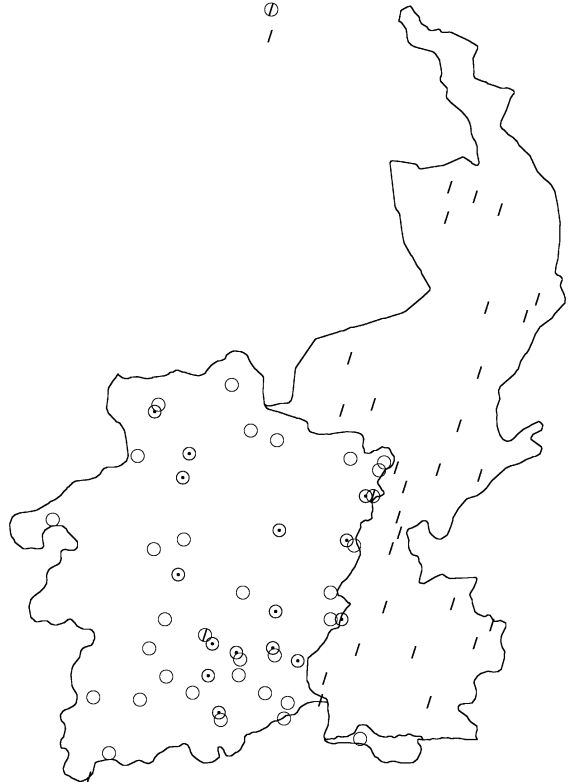
- / scheermes(je) (128)
- schaars (68)
- giletje (5)
- ▣ krabber(tje) (4)

Scheerapparaat

Kaart 144

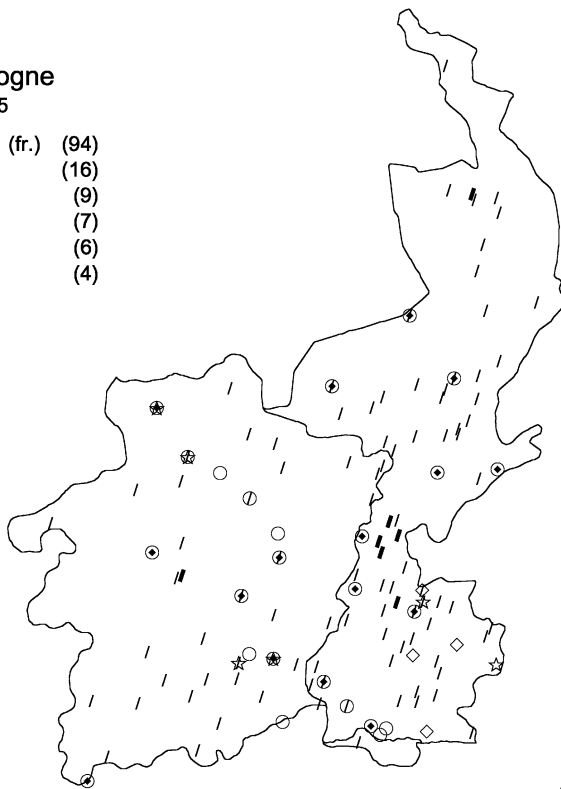
- / scheerapparaat (31)
- scheermachine (32)
- ⊙ scheermachinetje (15)

Eau de cologne

Kaart 145

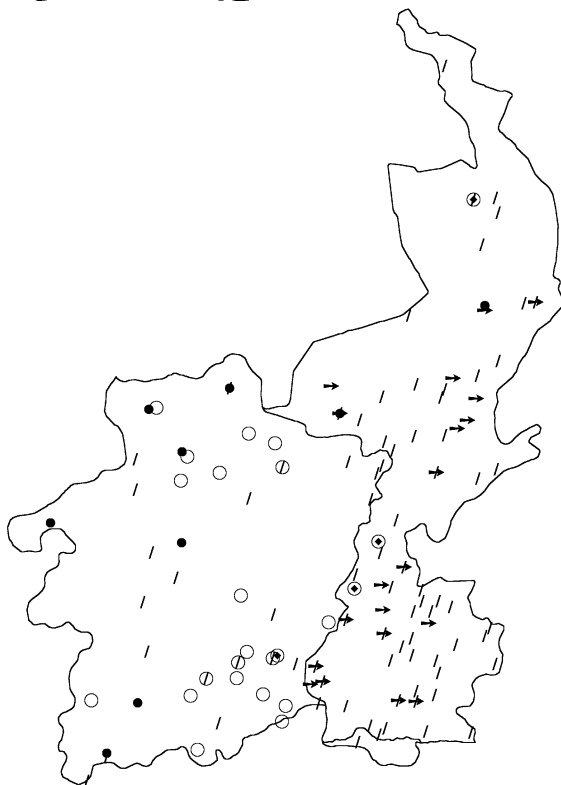
- / eau de cologne (fr.) (94)
- ⊙ reukwater (16)
- reuksel (9)
- /// cologne (fr.) (7)
- ☆ Keuls water (6)
- ◇ slagwater (4)

Parfum

Kaart 146

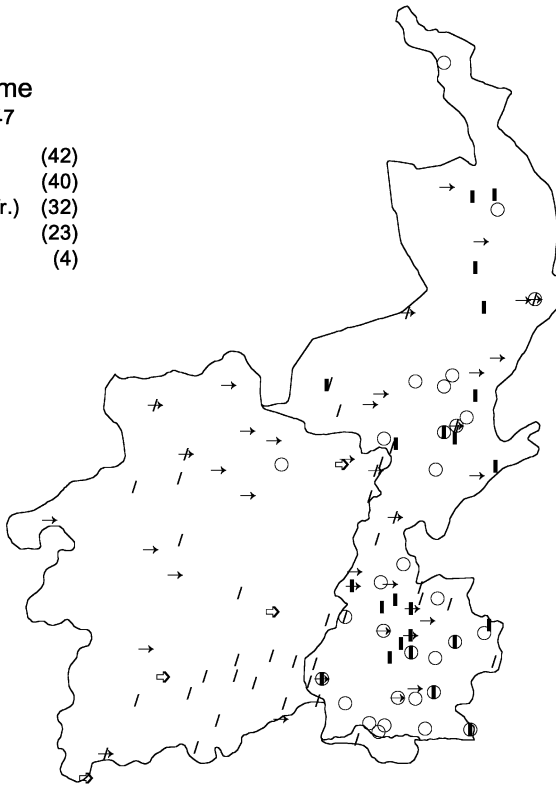
- / parfum (82)
- odeur (fr.) (20)
- reuksel (20)
- reuk (9)
- ⊙ reukwater (4)

Haarcrème

Kaart 147

/	brillantine	(42)
→	(haar)crème	(40)
○	pommade (fr.)	(32)
	haarvet	(23)
⇒	brilcrème	(4)

Alfabetisch register

van trefwoorden, lexicale varianten (cursief) en lemmatitels (kleine hoofdletters)

In het register wordt naar de lemma's verwezen in KLEIN KAPITAAL. De begrippen die niet in de woordenboektekst zijn opgenomen omdat ze onvoldoende variatie opleveren of in een andere aflevering aan bod komen, zijn in *CURSIEF KLEIN KAPITAAL* weergegeven. In de paragraafinleidingen wordt voor deze begrippen doorgaans naar de materiaalbasis op internet verwezen (www.ru.nl/dialect/wld). De trefwoorden, die in de woordenboektekst in het vet staan, zijn hier in gewoon lettertype opgenomen. De lexicale varianten ten slotte staan net als in de woordenboektekst *cursief*.

A

- aa hoed* 160
- aa kevee* 160
- aadoeë, goed* ~ 7
- aadoen, dik* ~ 7
- aadoen, warm* ~ 7
- aaje hoed* 160
- aan de mindering zijn 154
- aan de zak hebben, niks ~ 19
- AAN EEN HALSKETTING, KWASTJE ~ 233
- aan een ketstel, horloge ~ 232
- aan een ketting, horloge ~ 232
- aan het gat, bot tot ~ 206
- aan het lijf hebben, niks ~ 19
- aan, boks met kant ~ 93
- aan, broek met kant ~ 93
- aan, lompen ~ 19
- aan, met lommelen ~ 19
- aan, niks om of ~ 20
- aan, plag met grote of kleine lappen ~ 140
- aanbochelen 8
- aandoen, andere kleren ~ 8
- aandoen, anders ~ 8
- aandoen, dik ~ 7
- aandoen, get anders ~ 8
- aandoen, get warm ~ 7
- aandoen, goed ~ 7
- aandoen, iet anders ~ 8
- aandoen, iet warm ~ 7
- aandoen, iets anders ~ 8
- aandoen, warm ~ 7
- aandoen, warme kleren ~ 7
- aandoen, wat anders ~ 8
- aandoenersplag 138
- aandossen 8
- aanduffelen 7
- aangeklede jas 29
- aangemeten 9
- aangestoten 19
- aanhangerke* 100
- aanhangertje 100
- aanhebben, lommelen ~ 19
- aanhebben, todden ~ 19
- aanhebben, vodden ~ 19
- aanhemmen, lommelen* ~ 19
- aanhemmen, vodden* ~ 19
- aankleden, warm ~ 7
- AANKLEDEN, ZICH* ~ 7
- AANKLEDEN, ZICH WARM* ~ 7
- aankleien, warm* ~ 7
- AANNAAIEN, MOUWVOERING* ~ 124
- aanpatroneren 8
- aanplag 138
- aanpochelen* 8
- aanpongelen 8
- aanponnieën 8
- aanpreugen* 8
- aanpriege 8
- aanschieren 8
- aanschuiver 217
- aansmeerborsteltje 188
- aansteker 194, 215, 217, 225
- aanstekerke* 217
- aanstekertje 217
- aantoddelen 8
- aantossen* 8
- aantrekken, andere kleren ~ 8
- aantrekken, dik ~ 7
- aantrekken, get warm ~ 7
- aantrekken, iet anders ~ 8
- aantrekken, iets anders ~ 8
- aantrekken, warm ~ 7
- aantrekker 225
- aantrondelen, warm ~ 7
- aantuielen 8
- aantuieren, warm ~ 7
- aardappel 16
- aardappelen, bij die vrouw bloeien de ~ 16
- aardappelen, de ~ komen uit 16
- aardappelen, die heeft zijn ~ nog niet uit 16

aardappelenzak 55
aatrekker 225
 absatz 220
 ACHTER, BROEKZAK ~ 108
 achterbuidel 109
achterbuil 109
achterkuske 119
 achterkussentje 119
 achtermaal 108
 achterste buidel 109
 achterste buideltje 109
 achterste maal 108
 achterste tas 108
 achtertas 108
 achtertasje 108
achtertes 108
achterteske 108
 achterzak 109
adret 9
 adroit 9
 afdoen, de baard ~ 239
 afengem 154
 afgedragen 17
 afgedragen hoed 160
 afgeleefd 17
 afgezaagde buis 158
 afhalen 154
 AFHANGEND KUIFJE 237
 AFHANGEND STROOKJE,
 WITTE MUTS MET FIJNE
 PLOOIEN OM HET
 VOORHOOFD EN EEN ~
 178
 AFHANGENDE LINTEN, WITTE
 MUTS MET SIERKRANS EN
 ~ 176
 AFHANGENDE STROOK,
 MEISJESMUTS MET ~
 178
 afkampen 154
 afkanten 154
 afkappen 154
 afkorten 154
 afminderen 154
 afnemen 154
afsatz 220
 afsteken 154
 aftands 17
 afzetten 154
 afzetter 192
 aigrette 183
 air de cologne 241
 akkerschoen 197
akkerstek 152
 akkerstok 152
 aldaagse kleren 4
 aldaagse lommelen 68
 aldaagse spullen 4
 aldaagskleren 4
alde kleren 6
alde ploeten 68

alle, van ~ kanten knijpen
 11
 alledaagse kleren 4
 alledaagse montering 68
 alledaagse muts 175
alledagse kleren 4
 allerkwaadste kleren 68
 alpenmuts 171, 173
 alpenmuts met kwispel
 171
 alpenmutsje 173
alpenmutske 173
 alpen 173
alpieneke 173
 alpienenpats 173
 alpienenpatsje 173
alpienke 173
 alpienpatsje 173
alpienpatske 173
alpiensje 173
 alpietje 173
 alpin 173
 alpin, béret ~ 173
 alpinkapje 174
alpinkapke 174
alpinke 173
 alpinmuts 173
 alpinmutsje 173
alpinmutske 173
 alpino 173
 ALPINOMUTS 173
 alpinomuts 173
 alpinomutsje 173
alpinomutske 173
 alpinopats 173
 alpinopatsje 173
alpinopatske 173
 alpinopetje 174
 alpietje 173
 als een kramer erbij lopen
 19
 als een zak, hangen ~ 10
 als gegoten, passen ~ 9
 als gegoten, zitten ~ 9
alt dingen 68
alt gerei 68
 andere kleren aandoen 8
 andere kleren aantrekken 8
 anders aandoen 8
 anders aandoen, get ~ 8
 anders aandoen, iet ~ 8
 anders aandoen, iets ~ 8
 anders aandoen, wat ~ 8
 anders aantrekken, iet ~ 8
 anders aantrekken, iets ~ 8
 anders om 12
 anorak 26
 anzug 29, 64
 anzug, zwarte ~ 64
 APART KLEDINGSTUK, BONT
 ALS ~ 149

aparte col 128
 aparte manchet 125
 apenmuts 171, 172
 apenpakje 65
apenpakske 65
 apparaat, elektrisch ~ 240
 appel 238
apperaat, elektrisch ~ 240
 arm 18
 armband 125, 231, 235
 ARMBAND 235
 armbandhorloge 231
arbandhorlozie 231
 armbandje 235
arbandsje 235
 armbanduur 231
 ärmel 124
 armelijk gekleed 18
 ärmelschortsel 76
ärmelschotsel 76
 armhaas 148
 armmof 148
 armmofje 148
armmofke 148
 armoedetig 18
 armoedig 18
 armoedspengel 19
armoedig 18
armoetig 18
armoëtig 18
armoetig 18
 armring 235
 armslag 125
 armstuk 148
 armzalig 18
 astrakan mutsje 175
 autowant 144
 avanceerder 192
 avanceerschoen 192
 avantje 117
 avapeur 110
 avapeur, boks met ~ 53
 averechts 11

B

baai, een ~ 90
 baaien onderjupe 90
 BAAIEN ONDERROK 89
 baaien onderrok 90
 baaien onderrok, dikke ~
 90
 baaien onderschorts 90
 baaien rok 61, 89
 baaien schoot 61, 90
 baaien schors 61
 baaien schort 61, 90
 baaien voorschoot 90
 baal 72
 baalkatoen, onderrok van ~
 90

- baalkatoenen rok 90
 baalkatoenen scholk 73
 baalscholk 72
 BAALSCHORT 72
 baalschort 72
 baalschortel 72
 baalschortsel 72
baalschotsel 72
baalschottel 72
 baalslip 72
baalveuring 72
baalveurk 72
 baalvoordek 72
 baalzak 72
 baard afdoen, de ~ 239
 baars 186
 baarsbarvoets 186
 baarse voeten, op ~ 186
baarvoessig 186
babetsje 130
 babymuts 177
 bad, een ~ nemen 237
 bad, in ~ gaan 237
 bad, in het ~ gaan 237
 badfries 24
 badklomp 200
baf 129
 bagage 2
baidsolei 6
 bain de soleil 6
 bajesrok 90
 bakfietsmuts 172
 BALEIN 151
 balein 152
baleineke 152
 baleinen, rok bet ~ 62
baleinke 152
 baleintje 152
 balenscholk 72
 balenstof, voordeek van ~ 72
balenveurk 72
 balenvoordeek 72
ballenscholk 72
 ballonmouw 124
 ballonrok 62
 band 114, 122, 136, 236
 band, elastieken ~ 227
 band, zijden ~ 136
bandeke 125, 128, 236
bandekesknoopke 127
bandekesknoopke 127
 bander 122
 bandje 114, 117, 122, 125, 128, 130, 132, 133, 236
 bandje, linnen ~ 128
 bandje, los ~ 128
 bandje, met het ~ om 5
 bandje, slap ~ 128
 bandjes, schoen met ~ 200
 bandjesklomp 199
 bandjesknoop 127
 bandjesknoopje 127
bandjesknoopke 127
 bandjesknopje 127
 bandlint 136
 bandlus 114
 bandscholk 78
 BANDSCHORT MET
     BORSTSTUK 77
bandsje 114, 128, 133, 236
bandsje, los ~ 128
bandsje, slap ~ 128
bandsjesknoop 127
bandsjesknoopke 127
banke 128
bankesknoopke 127
 bäomert 162
 barboteuse 53
 BARET 170
 baret 170, 174
 baretmuts 170
 baretmuts, wollen ~ 179
 barkaan 61
barremes 186
barreves 186
 barrevoetig 186
 BARREVOETS 185
 barvoets 186
 barrevoetse voeten, op ~ 186
 barrevoetse voeten, op de ~ 186
 barrevoetse voeten, op zijn ~ 186
 barrière 110
barsberves 186
 barvoetig 186
 barvoets 186
 barvoetse voeten 186
 barvoetse voeten, hij loopt ~ 185
 barvoetse voeten, op ~ 186
basderoen 70
basdroen 70
baskientsje 46
 basquine 45, 46, 116
 basquinetje 46
basroen 70
basroes 70
 bassernel 71
 bassin, de ~ in gaan 237
 batsenhouwer 31
 batsenklatser 31
 batsenkletser 31
 batsenklopper 31
 batsenklotser 31
 batsenkous 209
 batsenslager 31
 batsentas 108
 batsentasje 108
 batsenterger 31
batsentes 108
batsenteske 108
 batsenvitser 31
 batsenwritser 31
 batsenzwitser 31
 batslaars 206
 bavetje 117, 130
bavetsje 117, 130
 bavette 121, 129
bavetteke 130
bazaroentje 87
bazeloen 70
bazeroel 70
bazeroen 42, 44, 70
bazeroenke 70
bazeroentje 70
bazervel 71
be baleinen, rok ~ 62
be blaffetuurke, broek ~ 53
be col marin, kostummeke ~ 66
be een duim, haas ~ 145
be een hoge hak, schoen ~ 196
be een kleine hak, schoen ~ 196
be een klep, broek ~ 52
be een platstuk, veurk ~ 78
be een riemke, bot ~ 204
be een valdeur, broek ~ 52
be een vas, schoen ~ 196
be frangels, gestrikte sjaal ~ 142
be frangels, neusdoek ~ 140
be fronjels, doek ~ 140
be gaar, broek ~ 53
be hoge vas, schoen ~ 196
be hoog vas, schoen ~ 196
be kant, korneke ~ 179
be klep, klak ~ 166
be kwepsel, muts ~ 170
be linten, muts ~ 177
be mouwen, kinderveuring ~ 77
be mouwen, veurk ~ 76
be oorkleppen, leren muts ~ 172
be oorlappen, muts ~ 172
be pelerien, palto ~ 34
be seplat, broek ~ 53
be vas, schoen ~ 196
be weffelkes, pakei ~ 179
bedailge 232
bedalie 232
 beddenjak 80
 beddenjasje 80
 bedelaar 19
 bedelaar, wie een ~ lopen 19
 bedelaar, wie een ~ te bij lopen 19

bedellof 68
bedellölke 68
 bedelschoen 192
 bedjak 80, 81, 82
 bedjakje 82
bedjakske 82
 bedmuts 83
 been 225
 beenbinder 213
 beenkap 205, 213, 214
 BEENKAP, LEREN ~ 202,
 207, 213
 beenlap 213, 214
 beenpijpen 57
 beenslet 213
 beenstuk 206, 225
 beenwindel 213
 BEENWINDSEL, GROFLINNEN ~
 207, 213
 beerstukken 57
beestuk 206
 BEF 129
 bef 39, 44, 116, 129
 befje 44, 116, 129
befke 44, 116, 129
 befrommelen 13
 befronselen 13
 begijnenmutsje 179
begijnenmutske 179
begijnke 174
 begijntje 174
 beginnen, de mindering ~
 154
 beha 87
 beitel 184
 BEJAARDE MANNEN,
 BINNENSHUISMUTSJE
 VOOR ~ 174
 bek 218
 bekronkelen 13
 bel 234
 Belgisch koetsje 174
 Belgisch mutsje 174
 Belgische klomp 199
 Belgische muts 174
belke 234, 235
 bellen, versleten ~ 15
 belletje 233, 234, 235
belsj mutske 174
belsje klomp 199
belsje muts 174
bemel 94
bemmel 183
bemmelke 233
 bengeltje 233
benke 132
bensje 128
bensje, met het ~ om 5
bente 132
berbes 186

berbese veut (mv.) 186
berdel 113
bere 170
béreke 170
 berenmuts 171, 172, 173
 berenmuts, leren ~ 173
beres 186
beret 170
béret 170
béret alpin 173
béretje 170
 berinselen 13
berkai 61
berlein 152
berlieng 152
bermes 186
berrebes 186
berremes 186
berremvoets 186
berrevers 186
berreves 186
berrevese veut (mv.), op ~
 186
berrevoessig 186
berrevoets 186
bertel 113
berunselen 13
bervels 186
bervers 186
berves 186
bervese veut (mv.), op ~
 186
bervoessig 186
bervoets 186
 beschaafd 9
 beslag 221
best grei 6
 beste gerei 6
 beste kleren 5, 6
 beste pak 65
 beste scholk 74
 bet baleinen, rok ~ 62
 bet blaffetuurtje, broek ~
 53
 bet col marin, kostuumpje ~
 66
 bet een duim, haas ~ 145
 bet een hoge hak, schoen ~
 196
 bet een kleine hak, schoen ~
 196
 bet een klep, broek ~ 52
 bet een platstuk, voordoek ~
 78
 bet een riempje, bot ~ 204
 bet een valdeur, broek ~ 52
 bet een vers, schoen ~ 196
 bet franjels, gestrikte sjaal ~
 142
 bet franjels, neusdoek ~
 140

bet fronjels, doek ~ 140
 bet gaar, broek ~ 53
 bet hoge vers, schoen ~
 196
 bet kant, kornetje ~ 179
 bet klep, klak ~ 166
 bet kwispel, muts ~ 170
 bet linten, muts ~ 177
 bet mouwen, voordoek ~
 76
 bet oorkleppen, leren muts
 ~ 172
 bet oorlappen, muts ~ 172
 bet pelerine, paletot ~ 34
 bet sous patte, broek ~ 53
 bet vers, schoen ~ 196
 bet wafeltjes, pakket ~ 179
 betaald, niet ~ 193
 betaald, nog niet ~ 193
 betaald, schoen die niet ~ is
 193
 betaald, schoen die nog niet
 ~ is 193
 betaalde schoen, niet ~
 193
 betaalde schoen, nog niet ~
 193
beter kleren 6
 betere kleren 6
 beugel 151
 beugelmaal 151
 BEUGELTAS 150
 beugeltas 150
 beugeltasje 150
beugeltes 150
beugelteske 150
 beurs 118, 119, 151
 beursje 119, 151
beuzeke 119, 151
beves 186
 biberrok 90
 biberschorts 90
biberschots 90
biegel 151
biegelen 13
 bies 15
 biezel 15
 bij die vrouw bloeien de
 aardappelen 16
 bijenkaar 159
 bijenkorf 176
 bijkorf, oude ~ 160
 bijou 230
 bijouterie 230
 bikken, bot voor ~ te vegem
 206
 biljettentasje 102
biljettenteske 102
 billenklatser 31
 billenkletser 31
 billenkussen 119

- billentikker 31
bimmel 226
 bind 122, 132
 bindbindel 122
bindbindelke 122
 bindbindeltje 122
binde 122, 132
 bindel 114, 122, 132, 226, 227
 bindel, korte ~ 122
 bindenspang 133
 binder 122, 132
binderke 122
 bindertje 122
 bindhoos 212
 bindlint 121
 bindmouw 148
 bindsel 122
 bindsnoer 122
bindveurk 73, 74
 bindvoordoek 73, 74
bingel 226
binjel 226
binnel 226
binnelstebuiten 11
 binnenbuidel 104
 binnenbuideltje 104
binnenbuil 104
binnenbuilke 104
 binnenmaal 104
 binnenmaal, grote ~ 104
 BINNENSHUISMUTSJE VOOR
     BEJAARDE MANNEN 174
 binnenste maal 104
 binnenste tas, grote ~ 104
 binnenste tas, losse ~ 104
 BINNENSTEBUITEN 11
 binnenstebuiten 11
 binnentas 104, 108
 binnentasje 104
binnenteske 104, 118
binnenteske 104
 BINNENZAK 103
 binnenzak 104
 binnenzak voor zaken-
     papieren, lange ~ 104
 BINNENZAK, GROTE ~ 104
 binnenzak, lange ~ 104
binnersterbuiten 11
 bivak 172
 bivakmuts 171, 172, 173
 BIVAKMUTS 172
 bivakmuts, leren ~ 173
 bivakpots 172
blaaf 124
blaafmuts 170
 blaasbloes 45
 blaasteren 13
blaffetuurke, broek be ~ 53
 blaffetuurtje, broek bet ~
     53
blakei 221
blakkettage 230
 blankettage 230
blauw 124
blauw boks 55
blauw doekenscholk 73
 blauw hemd 70
 blauw jasje 70
 blauw kapje 174
 blauw kielkje 69
 blauw overhemd 71
 blauw pakje 67
 blauw pitje 70
blauw pots 173
blauw scholk 73
blauw veurk 73
 blauw werkmanshemd 70
 blauwe boks 55
 blauwe doekenscholk 73
 blauwe jurk 74
 blauwe kiel 69, 70
 blauwe muts 170
 blauwe pots 173
 blauwe scholk 73
 blauwe scholk, 's zondagse
     ~ 74
 blauwe schommelaar 74
 blauwe schoot 74
 blauwe schortel 74
 blauwe schortsel 74
 blauwe voordoek 73
 blauwe voorschoot 74, 75
 blauwe werkscholk 73
 blauwe werkvoordoek 73
blauwjurk 74
 blauwlint scholk 73, 74
blave schommelaar 74
blave schoot 74
 blazen 13
 blazer 42, 45, 47
 bleek 44, 129
blein 152
 bliksemzwart 189
 blink 189
 blinkborstel 188
 blinkdoos 231
 blinken 188
 bloeien, bij die vrouw ~
     de aardappelen 16
 BLOEMEN, ZWARTE MEISJES-
     MUTS MET INGEWERKTE
     ~ 179
 bloemenkleed 60
 bloempot 159
 bloes 39, 40, 42, 45, 46,
     70, 71, 116
 bloes, gestrikte ~ 39
 bloes, losse ~ 42, 45
 bloes, zondagse ~ 47
 bloesboks 55, 56
 bloesje 39, 45, 46
bloeske 39, 45, 46
 bloesmouw 124
 blok 199, 201
 blokhakschoen 196
 blokje 201
 blokje, houteren ~ 200
 blokkenschoen 199
 blokschoen 199, 201
blokske 201
blokske, houteren ~ 200
bloos 20
 bloot 20
 bloots 20
 blootse voeten, op ~ 186
 blootsvoets 186
 blootvoets 186
 blote flikker 20
 blote voeten, op ~ 186
 blote voeten, op de ~ 186
 blote voeten, op zijn ~ 186
 blote voetjes, op zijn ~
     186
 blouson 45
 bluts 181
 blutshoed 161
 boa 137
 bobbelen 10, 13
 bobijn 153
bobijnsje 153
 bobijntje 153
boddelen 10
boddequin 194
 bodem 111
 bodemkletser 31
 bodemmaaltje 109
 bodemstuk 111
 boel 3
 boel, wat is dat voor een
     losse ~ 10
 boemelaar 51
 boerenhof 177
 boerenkap 167
 boerenkiel 69, 70
 boerenmuts 167, 175, 177,
     178
 boerenpats 167
 boerenpetje 167
boerenveurk 73
 boerenvoordoek 73
 boerinnenhoed 164
 boertoer 177
boesderoen 70
boesderoes 70
 boets 203
 boezel 121
 boezelaar 70, 121
boezeloen 70
 boezem 44, 71, 85, 88,
     116, 121, 129
 boezem, stijve ~ 44, 129
 boezemhouder 88

boezemhouwer 88
boezemke 85
boezemlap 44
boezemlapje 121
boezemlapke 121
boezempje 85
boezemscholk 78
boezemstuk 121
boezemveurk 71, 78
boezemvoordock 71, 78
boezeroel 70
boezeroen 42, 44, 70, 121
 BOEZEROEN 70
boezeroentje 70, 87
boezervel 71
bofmouw 124
boimstuk 111
bojem 111
bojemaalke 109
 boks 49, 51
 boks die veel te breed is 50
 boks die veel te wijd is 50
 boks met avapeur 53
 boks met een gulp 53
 boks met een kantje 93
 boks met een klep 52
 boks met een lok 53
 boks met een paan 52
 boks met een piskot 53
 boks met een schrijdersgat 53
 boks met een snal 53
 boks met een spleet 53
 boks met flatspijpen 51
 boks met kant 93
 boks met kant aan 93
 boks met klep 52
 boks met presenteerblad 53
 boks met schrijdersgat 53
 boks met snoeren 92
 boks met spleet 53
 boks met valdeur 52
 boks met voor een slag 53
 boks voor dikbuiken 50
 boks voor dikke lui 50
 boks voor een corpulente heer 50
 boks voor een dikke 50
 boks voor een dikke mens 50
 boks, blauwe ~ 55
 boks, brede ~ 50
 boks, geklede ~ 54
 boks, gestreepte ~ 54
 boks, jacquet met strepen ~ 65
 boks, jas met een gestreepte ~ 64
 boks, kanten ~ 93

boks, kleine ~ 56
 boks, korte ~ 52, 56
 boks, lange ~ 51, 54
 boks, losse ~ 51
 boks, open ~ 92
 boks, strepen ~ 54
 boks, te wijde ~ 50
 boks, veel te wijde ~ 50
 boks, vollige ~ 51
 boks, wijde ~ 50
 boks, zomerse ~ 53
 boks, zondagse ~ 93
 boksband 114
boksband 114
boksboom 111
bokssembuil 107
 boksenband 114
boksenbee 112
 boksenbeen 112
 boksenbodem 111
boksenbojem 111
boksboom 111
 boksenbuidel 107
boksenbuiel 107
bokssembuil 107
 boksenaar 110
 boksengesp 115
 boksenklep 110
 boksenlok 111
 boksenmaal 107
 boksenpijp 112
 boksenriem 113
 boksenschede 109
 boksenschedetje 109
boksenschei 109
boksenscheike 109
 boksenslag 111
 boksenstuik 112
 boksenstuur 112
 boksentas 107
boksentes 107
 boksenwan 112
boksenwanne 112
 boksenzolder 112
 boksje 91
 boksje, kort ~ 52
bokske 91
bokske, kort ~ 52
 bokspijp 112
 boksriem 113
 bokstas 107
bokstentes 107
bokstes 107
 bokszolder 112
 bol 153, 159, 162
 bolderen 10
 bolero 36, 46
boleroke 36, 46
 boleroetje 36, 46
 BOLHOED 162
 bolhoed 162

BOLHOED: SPOTNAMEN 162
 bolhoedje 162
bolhoedsje 162
bolhoeke 162
bolke 162
bolkeskleed 60
bolleke 153, 162
bolletje 153, 162
 bolletjeskleed 60
 bom 159
bombijnske 153
bomekletser 31
 bomgat 117
 bommel 15, 94, 183
bommelke 15, 233
bommelkes, dun ~ 7
 bommeltje 15, 233
 bommeltjes, dunne ~ 7
 bonker van duffelse stof 24
 bonnet 174
 bonnet grec 175
 bonnet grecje 175
bonnet greske 175
 bonnetje 175
 bont 149
 BONT ALS APART KLEDING-STUK 149
 BONT GERUITE LANGWERPIGE OMSLAGDOEK 141
 bont hemd 70
 bonte doek 141
 bonte kraag 98
 bonte neusdoek 140, 141
 bonte omslagdoek 141
 bonte plag 141
 bonte sjaal 141
 bonte snurk 142
 bontjas 33
 BONTKRAAG 98
 bontkraag 98
 BONTMANTEL 33
 bontmantel 33
 bontmoffel 147
 bontskraag 98
boom 111
 boord 125, 128, 182
 boord van de mouw 125
 boord, losse ~ 128
 BOORD, VASTE ~ 127
 boord, vaste ~ 128
boordeke 128
 BOORDENKNOOPJE 126
 boordenknoopje 127
boordenknoopke 127
 boordhoed 162
 boordje 125, 128
 boordje, linnen ~ 128
 boordje, los ~ 128
 boordjesknoop 127
 boordjesknoopje 127

- boordknoop 127
 boordknoopje 127
 boordknoopke 127
 boordknoopje 127
 boordknoopke 127
 boordsje 125, 128
 boordsjesknoopke 127
 boot 191, 192
 bootje 191, 192
 bootsje 191, 192
 BORDUREN 155
 borduren 155
 boren 154
 borske 44, 116
 borst 44, 85, 116, 121, 129
 borst, gestijfde ~ 129
 borst, tas op de ~ 103
 borstdoek 41
 borstel 237, 238
 borstel voor de tanden te poetsen 238
 borstelen 238
 borstenhemd 129
 borstenhemme 129
 borstenhouder 88
 borstenhouwer 88
 borsthart 44, 129
 borsthem 43
 borsthemd 43, 44
 borsthemme 44
 borsthouders 88
 borsthumme 44
 borstje 44, 116, 129
 borstje, klein ~ 116
 borstke 44
 borstlap 41, 44, 85, 88, 116, 121, 129, 130
 borstlapje 41
 borstlapke 41
 borstlijf 85
 borstlijfje 85, 88
 borstlijfke 85, 88
 borstmaal 103
 borstmaalke 103
 borstmaaltje 103
 borstpartij 130
 borstrok 39, 44, 61, 71, 84, 86
 BORSTROK 84
 borstrokje 85
 borstroske 85
 borstschol 78
 borststoep 85, 86
 borststuk 44, 121, 129
 BORSTSTUK VAN EEN SCHORT 121
 BORSTSTUK, BANDSCHORT MET ~ 77
 BORSTSTUK, SCHORT ZONDER ~ 78
 borsttas 102
 borsttasje 102
 borsttes 102
 borstteske 102
 borstzak 103
 BORSTZAK(JE) 102
 borstzakje 103
 borstzakske 103
 boske 116
 bostelen 238
 bot 194, 195, 198, 199, 202, 203, 204, 205
 bot bet een riempje 204
 bot met een riempje 204
 bot tot aan het gat 206
 bot voor bikken te vege 206
 bot, geknoopte ~ 195
 bot, geregen ~ 204
 bot, gerijgde ~ 204
 bot, halfhoge ~ 204
 bot, halve ~ 204
 bot, hoge ~ 205, 206
 bot, korte ~ 204
 bot, lage ~ 204
 bot, lange ~ 205, 206
 bot, stoffen ~ 216
 bot, waterdichte ~ 206
 boterboks 51
 boterkommeke 162
 boterkommetje 162
 botje 194, 195, 199, 203, 204
 botje, half ~ 204
 botje, kort ~ 205
 botje, laag ~ 195
 bots 50, 51
 bots, korte ~ 52
 bots, lange ~ 51
 botsje 194, 195, 203, 204
 botsje, hauf ~ 204
 botsje, kort ~ 205
 botteke 194, 195, 204
 botteke, laag ~ 195
 bottequin 194, 196
 bottientje 194
 bottillon 193, 194, 195
 bottine 194, 195, 203, 204, 205
 bottine, elastieken ~ 194
 bottine, geknoopte ~ 196
 bottine, hoge ~ 194, 196
 bottine, lange ~ 196
 bottineke 194, 196
 bottinetje 194, 196
 botting 194
 bouffant 134, 136
 bouwschoen 197
 BOVEN DE BUITENZAK, ZAKJE NET ~ 102
 BOVEN DE KNIE, LAARS TOT OF ~ 205
 bovenbuideltje 103
 bovenbuike 103
 bovenhemd 44
 bovenhumme 44
 BOVENKLEDINGSTUK, ROK ALS ~ 58, 61
 BOVENKRAAG 98
 bovenlijf 116
 bovenlijfje 116
 bovenlijfke 116
 bovenmaal 103
 bovenmaalke 103
 bovenmaaltje 103
 bovenmuts 166, 176
 bovenrok 61
 bovenschort 61
 bovenste buideltje 103
 bovenste knoopje 127
 bovenste maaltje 103
 bovenste platstuk 116
 bovenste stuk van de voordoek 121
 bovenste, het ~ 116, 121
 bovenstuk 116, 121, 225
 BOVENSTUK VAN EEN JURK 116
 BOVENSTUK, HALFHOGHE PET MET OPSTAAND ~ 167
 BOVENSTUK, HOGE PET MET OPSTAAND ~ 167
 BOVENSTUK, PET MET OPSTAAND ~ 166
 boventas 103, 105
 boventasje 103, 105
 boventes 103, 105
 boventeske 103, 105
 boverstuk 121
 Brabantse muts 176, 177, 178
 bracelet 235
 brajelet 235
 branselet 235
 branzelet 235
 brassiëretje 85
 brassiërke 85
 brastramp 206
 bravoets 186
 brazelet 235
 bre 170
 Bredase muts 177
 brede boks 50
 brede broek 50
 BREDE KLEP, PET MET ~ 166
 brede kraag 99
 brede luif, hoed met een ~ 162
 bredel 113
 breed, boks die veel te ~ is 50
 breed, veel te ~ zijn 10
 breedzeiker 92

- breedzeikesj* 92
brei boks 50
brei broek 50
breie kraag 99
 BREIEN 154
 breien 154
 breigaren 153
 breihoos 208
 breikous 208
 breimuts 171
 breiwol 153
 BRETTEL 112
 broetel 113, 227, 228
BREUKLIJN 98
breves 186
brevetsje 130
brier 110
 brilcrème 242
 briljant 230
brillantien 241
 brillantine 241
 brits 50
brochelet 235
 brodequin 194, 196
 BROEK 49
 broek 49, 51, 91, 92
 broek bet blaffetuurtje 53
 broek bet een klep 52
 broek bet een valdeur 52
 broek bet gaar 53
 broek bet sous patte 53
 broek met een gaar 53
 broek met een gulp 53
 broek met een gulp vanvoor 53
 broek met een klep 52
 broek met een klep vanvoor 52
 broek met een kot vanvoor 53
 broek met een plooitje vanvoor 53
 broek met een roetsj 53
 broek met een valdeur 52
 broek met elastiek 92
 broek met gulp 53
 broek met kant aan 93
 broek met linten 92
 BROEK MET LINTEN, OPEN ~ 92
 broek met roetsj 53
 broek met slagbomen 92
 broek met slipjas 65
 BROEK MET SPLIT 53
 broek met strepen 54
 broek met valdeur 52
 broek tot onder de knie 56
 broek voor een dikbuik 50
 broek voor een dikke 50
 broek voor een dikke mens 50
 broek voor een gezette 50
 broek voor een mens met een dikke buik 50
 broek wat te hol is 50
 broek wat vanvoor overeen gaat 53
 broek, brede ~ 50
 broek, driekwartse ~ 56
 broek, enkel ~ 92
 BROEK, GESP VAN EEN ~ 115
 BROEK, GESTREEPTE ~ 54
 broek, gestreepte ~ 54
 broek, goede ~ 93
 BROEK, GULP VAN EEN ~ 110
 broek, halflange ~ 51
 broek, jeansse ~ 55
 broek, kanten ~ 93
 BROEK, KLEP VAN EEN ~ 110
 BROEK, KORTE ~ 51
 broek, korte ~ 51, 56
 broek, kwade ~ 55
 BROEK, LANGE ~ 51
 broek, lange ~ 51
 broek, lange kanten ~ 93
 broek, losse ~ 51
 broek, open ~ 92, 93
 broek, strepen ~ 54
 broek, te grote ~ 50
 broek, te holle ~ 50
 broek, te kale ~ 50
 broek, te wijde ~ 50
 broek, turksleren ~ 54, 55
 BROEK, VEEL TE WIJDE ~ 50
 broek, veel te wijde ~ 50
 broek, Welshe ~ 52
 broek, wijde ~ 50
 BROEK, ZITVLAK VAN EEN ~ 111
 broek, zwart kostuum en strepen ~ 64
 broek, zwart pak en strepen ~ 64
 broek, zwart pak met strepen ~ 64
 broekband 114
 broeken 13
 broekenband 114
 broekenbandje 114
broekenbandsje 114
 broekenbodem 111
broekenbojem 111
broekenboom 111
broekengasp 115
 broekengesp 115
 broekenklep 110
 broekenmaal 107
 broekenmaal opzij 107
 broekenpijp 112
 broekenriem 113
 broekenschede 109
broekenschei 109
 broekenslag 111
 broekentas 107
broekentes 107
 broekesbodem 111
broekesboom 111
 broekespijp 112
 broekgesp 115
 broekje 51, 91
 broekje met een valdeur 52
 broekje, gestreept ~ 54
 broekje, kort ~ 51
 broekmaal 107
 broekmaal opzij 107
 broekriem 113
 broeksband 114
 broeksbodem 111
broeksbojem 111
broeksboom 111
 broeksbuidel 107
broeksbuil 107
 broekschede 109
broekschei 109
 broeksband 114
 broeksbuidel 107
broeksbuil 107
 broeksmael 107
 broeksmael opzij 107
 broeksmael 107
 broeksmael opzij 112
 broeksriem 113
 broeksentas 107
broeksentes 107
 broeksgat 112
 broekgesp 115
broekske 51, 91
broekske met een valdeur 52
broekske, gestreept ~ 54
broekske, kort ~ 51
 broesklep 110
 broesmaal 107
 BROESPIJP 112
 broespijp 112
 BROESRIEM 113
 broesriem 113
 broekstas 107
broekstes 107
 broektas 107
broektes 107
broekvesje 213
 broekvestje 213
 broekwindel 213
 broekzak 107
 BROEKZAK ACHTER 108
 BROEKZAK OPZIJ 107
 BROEKZAK VOOR 107
 BROEKZAK, LANGE SMALLE ~ 109

- bronjelet* 235
brontes 151
 bros 179
bros, gestijfde ~ 129
brosje 44, 129
brost 121
brost, tes op de ~ 103
brostenhemme 129
brostlap 88, 121
brostrok 84
 bruidsjas 24
 bruidsmuts 179
 bruidspak 64, 65
buffelke 200
 buffeltje 200
bugel 119
 buidel 97, 102, 118, 119, 123, 151
 buidel op de kont 109
 buidel, achterste ~ 109
 buidel, voorste ~ 109
 buidelen 10, 13
 buidelneusdoek 150
 buideltas 119
 buideltje 103, 118, 119
 buideltje, achterste ~ 109
 buideltje, bovenste ~ 103
 buideltje, klein ~ 103
buïel 119
buïeltes 119
 buik, broek voor een mens met een dikke ~ 50
 buik, tasje onder de ~ 108
 buikband 114
 buikboks 50
 buikbroek 50
 buikenscholkje 79
buikenscholkske 79
 buikhulp 114
 buikmaat 50
 buikriem 114
 buikscholk 79
 buiksriem 114
buil 97, 102, 118, 119, 123
buil op de kont 109
buil, achterste ~ 109
buil, voorste ~ 109
builen 10
 builenboks 56
 builenbroek 56
builke 103, 118, 119
builke, bovenste ~ 103
builneusdoek 150
builtje, achterste ~ 109
builtje, klein ~ 103
buineusdoek 150
 buis, afgezaagde ~ 158
 buis¹ 22, 42, 71, 99
 buis² 158
 buisje¹ 42
 buisje² 224
- buiske* 42
 buitenmaal 102
 buitenste maal 102
 buitentas 102
buitentes 102
 BUITENZAK OP EEN JAS 101
 BUITENZAK, ZAKJE NET BOVEN DE ~ 102
 burgemeestersjaar 136
 burgemeestersjerp 136
bustehaai 87
bustehalder 87
 BUSTEHOUDER 87
 bustehouder 87
 BUSTEHOUDER: SPOTNAMEN 88
bustehouwer 87
 buts 181
buul 119, 151
- C
- caban 26, 27, 33, 34, 35, 36, 99, 100
 caban, dikke ~ 33
 cache-coeur 42, 45
cache-corseke 85
 cache-corset 85, 88
 cache-corsetje 85
 cache-misère 35, 85
 cache-nez 135
 cache-poussière 75
 cagoule 172
 caisse d'épargne 159, 162
 caleçon 91
 calecontje 91
 canadienne 26
 candiertje 164
 canotier 164
 cape 27, 35, 36, 37, 99, 100
 CAPE 36
 cape met capuchon 35
 cape met kap 35
 capeline 34, 35, 36, 37, 92, 172, 176, 178, 180
 capelinetje 36, 178
 capemantel 35
 capitula 52
 CAPUCHON 100
 capuchon 26, 35, 37, 99, 100
 capuchon, cape met ~ 35
 capuchon, mantel met ~ 35
 caroline 62
carreaukeskleed 60
 carreaukleed 59
 carreaukleedje 59
carreaukletje 59
carreaukletsje 59
- carreauskleed 59
 carreautjeskleed 60
 carrick 34
 cas, en tout ~ 151
 casaquin 42, 47, 85
 casquette 165
 cavaleriebot 205
 CEINTUUR 114
 ceintuur 87, 114, 137
 CEINTUUR, LUSJE VAN DE ~ 114
ceintuurke 114
 ceintuurlus 114
 ceintuurtas 150
ceintuurtes 150
 ceintuurtje 114
 cementzakje 212
cementzakske 212
centenbugel 119
 centenbuidel 119
centenmaalke 102
 centenmaaltje 102
 cententasje 102, 105
cententeske 102, 105
 centimetertas 109
centimetertes 109
 ceremoniebroek 54
 ceremoniejas 30
 ceremoniekleding 64
 ceremoniekostuum 64, 65
 ceremoniesjerp 136
 chalon 138, 141
 chamberlain 151
 chapeau 157, 158
 chapeau-buse 158
chapeauke 160
 chapeau-klak 163
 chapeautje 160
 charlie chaplin 162
 chauffe-coeur 139
 chemisetje 44, 117, 130
 chemisier 45, 47
 chic 9
 chique kleren 6
 chique maken, weiniger ~ 154
 cilinder 159
 claquette 201
 clarisjesschoen 201
clariskesschoen 201
 cloche 34, 35, 37
 clochemantel 35
 clown 6, 69
 clowntje 69
 col 44, 98, 99, 117, 128, 132
 col marin 66
 col marin, kostuumpje bet ~ 66
 col marin, kostuumpje met een ~ 66

col marinke 66
col marinkostumke 66
col marinkostummeke 66
 col marintje 66
 col, aparte ~ 128
 col, eau de ~ 241
 col, knoopje van de ~ 127
 col, losse ~ 128
 col, pelsen ~ 99
 col, slappe ~ 128
colberke 28
 colbert 28, 64
 colbert, zwarte ~ 29
 colbertjas 28
 COLBERTJASJE 28
 colbertjasje 28
colbertjaske 28
 colbertje 28
 colbertpak 64
colke 132
 colknoop 127
 colknoopje 127
colknoopke 127
 colknopje 127
colknopke 127
colleke 128, 132
colleke, los ~ 129
 collenknoopje 127
collenknoopke 127
 collet 98
 colletje 117, 128, 132
 colletje, los ~ 129
 collier 233
 col-marinkostuumpje 66
 cologne 241
 cologne, air de ~ 241
 COLOGNE, EAU DE ~ 240
 cologne, eau de ~ 240, 241
 cologne, rode ~ 241
 combinaison 85, 87, 89
 combiné 89
 communicantenkostuum
     67
 communicatiepakje 67
communicatiepakske 67
compleke 66
 complet 47, 66
 completjas 37
 completjasje 37
completjaske 37
 completje 66
 congékleren 4
 contrefort 220
 contre-sous patte 110
 contre-vers 220
 corniche 159, 162
 corpulente heer, boks voor
     een ~ 50
 corsage 88
corsageke 116
 corsagetje 116

corselet 85, 87
 costume marin 66
 cottonnaads scholk 74
 cottonnade scholk 73, 74,
     77
 cottonnade scholkje 74
 cottonnade voorboek 74
 coureurshaas 144
coverco 24
 covercoat 24, 31
 cowboyhoed 163
 cowboymaal 108
crochieren 155
cravatespangske 133
 crème 242
 creoline 62
 crinoline 62
cristeren 155
 crochieren 155
 crocheteren 155
crochieren 155
crosteren 155
 culotte 51, 52, 55, 56, 57
 culotteboks 52, 55, 56, 57
 culottebroek 51, 55, 56, 57
 culottesboks 57
 culottesbroek 51

D

d'écosse, fil ~ 210
 d'épargne, caisse ~ 159,
     162
 daags kleed 74
 daagse kleren 4
 daar komen plooiën in 13
 daar ligt geen snee in 13
dabbelbroek 57
 dagenscholk 73
 dak, strooien ~ 163
 damesbloes 45
 DAMESBLOUSE 45
 damesbot 203
 DAMESHOED, STROOÏEN ~
     164
 damesjas 32
 damesjasje 37
damesjaske 37
 DAMESKOUS, DUNNE ZIJDEN ~
     210
 DAMESLAARS 203
 dameslaars 203
 dameslaarsje 203
dameslaarske 203
 DAMESMANTEL 21, 32
 damesmantel 32
 damesschoen 196
 DAMESSCHOEN MET HOGE OF
     HALFHOGE HAK 196
 DAMESSCHOEN MET KNOPEN
     OPZIJ, HALFHOGE ~ 195

damesstevel 203
 dansplag 141
dansplak 141
 darmen 210
 das 132, 134, 135, 136,
     138, 139, 140
 das, dikke ~ 136
 das, dikke wollen ~ 136
 das, dunne ~ 135
 das, gebreide ~ 136
 das, korte ~ 132
 das, lange ~ 137
 DAS, SJAAL 131, 134
 das, wollen ~ 136
 das, zijden ~ 135
 dasje 132, 133, 134, 135,
     140
 dasje, dun ~ 135
 dasje, zijden ~ 135
daske 132, 133, 134, 135,
     140
daske, dun ~ 135
daske, zije ~ 135
 dassenspang 133
 dasspang 133
dasspel 133
 DASSPELD 133
 dasspeld 133
 dasspengel 134
 dauwtrapper 191
 de aardappelen komen uit
     16
 de baard afdoen 239
 de bassin in gaan 237
 de col, eau ~ 241
 de cologne, air ~ 241
 DE COLOGNE, EAU ~ 240
 de cologne, eau ~ 240, 241
 de kuip in gaan 237
 de mindering beginnen
     154
 de mindering, aan ~ zijn
     154
 de Paris, queue ~ 119
 de wolken hangen laag 50
 débardeur 40
 deegtrapper 191
 deksel 159
 demi 25
 demi-jas 25
 demi-saison 25
 demi-seizoensjas 25
 dentifrice 238
 DERBYBOTTINE 190
 derde maal 102
derm (mv.) 210
 deuk 181
 DEUK IN EEN HOED 181
 DEUK, SLAPPE VILTEN HOED
     MET ~ 160
 deukhoed 161

- deux-pièces 66
 deux-pièces mantelpak 66
 deux-piècesje 66
deux-pièske 66
devanke 44, 117
devansje 117
 devant 44, 85, 116, 130
 devantje 44, 117, 130
devantke 130
 diadeem 236
 diamant 230
diemetboks 92
 diemitboks 92
 diemitten onderjupe 90
 diemitten onderrok 90
 diemitten rok 90
 dienblaadje 111
 dienstpats 167
 diepe maal 104
 dijbot 206
 dijlaars 206
 dik aandoen 7
 dik aantrekken 7
 dik dingen, het ~ 7
dik sjerp 136
 dikbuik, broek voor een ~
     50
 dikbuikbroek 50
 dikbuiken, boks voor ~ 50
 dikke baaien onderrok 90
 dikke caban 33
 dikke das 136
 dikke duffel 33
 dikke haas 146
 dikke jas 33
 dikke mantel 32
 dikke onderrok 90
 dikke overjas 33
 dikke overrok, lange ~ 33
 dikke paletot 33
 dikke pardessus 33
 dikke pardessus, lange ~ 33
 dikke pit 33
 dikke rok 61, 90
 dikke schoen 197
 dikke schorts 61
 dikke sjaal 136
 dikke sjerp 136
 DIKKE WANT 145
 dikke want 146
 dikke winterhaas 146
 dikke winterjas 33
 dikke wintermantel 32
 dikke wollen das 136
 DIKKE WOLLEN SJAAL 131,
     135
 dikke wollen want 146
 dikke, boks voor ~ lui 50
 dikke, boks voor een ~ 50
 dikke, boks voor een ~
     mens 50
 dikke, broek voor een ~ 50
 dikke, broek voor een ~
     mens 50
 dikke, broek voor een mens
     met een ~ buik 50
 DIKKE, WARME MANTEL 32
 ding 101
dinge 101
 dingen 2
 dingen voor de nacht 80
 dingen, 's werkendaagse ~
     4
 dingen, 's zondagse ~ 5
 dingen, goede ~ 5, 6
 dingen, het dik ~ 7
 dingen, het kwaad ~ 68
 dingen, het oud ~ 68
 dingen, kwade ~ 4
 dingetje 233
dingske 233
 DIRECTOIRE 91
 directoire 91
 directoirebroek 91
 dobbelbroek 57
 doek 18, 134, 138, 139,
     140, 141, 176
 doek bet fronjels 140
 doek met franjels 140
 doek, bonte ~ 141
 doek, geprinte ~ 140
 doek, gestopte ~ 140
 doek, wollen ~ 139
 doek, zijden ~ 140
 doekenkiel 69
 doekenscholk 73
 doekenscholk, blauwe ~ 73
 doekje 140, 238
 doekje, zijden ~ 140
doekske 140, 238
doekske, zije ~ 140
doets 159, 160
 dominie 35
 donderhoed 159
donehaas 146
doonhaas 146
doonwant 146
 door 17
 doordeweek, kleren voor ~
     3
 doordeweeks, kleren voor ~
     3
 DOORDEWEEKSE
     (WERK)SCHORT 72
 DOORDEWEEKSE KLEREN 3
 doordeweekse kleren 3
 doordeweekse scholk 73
doorhaas 146
doornhaas 146
 doornpij 146
 doornwant 146
doorpij 146
 doortrapper 191
 doorwerkte sjaal 141
 dop 159, 162
 dopdeksel 159
 dophoed 162
 dopje 159
dopke 159
 doppes 159
dorehaas 146
 dots 159, 160
 douche, een ~ nemen 237
 douche, een ~ pakken 237
 douche, onder de ~ gaan
     237
 douche, zich onder de ~
     wassen 237
 DOUCHEN 237
 douchen 237
dra, onderboks met spits ~
     93
 draad 15
DRAAD 153
 draad, losse ~ 15
 draad, versleten tot op de ~
     17
 draagmat 184
 draagtas 151
draagtasje 151
draagteske 151
 draaien, warm erin ~ 8
 dragerschortsel 78
 drel 18
 dressé 191
 dreumel 14
 driedelig pak 64
 driekwart 56
 driekwartboks 56, 93
 driekwartjas 24, 48
 driekwartsbroek 56
 driekwartse broek 56
 drievierde hak, schoen met
     ~ 196
drin draaien, warm ~ 8
drin, plakken ~ 16
 droge schoen, hoge ~ 198
 drollenvanger 55
 drukken 187
 duf 23
 duffel 23, 24, 33, 34
 duffel, dikke ~ 33
 duffelen 7
 duffeljas 33
duffelke 33
 duffelse stof, bonker van ~
     24
 duffeltje 33
 duikboot 192
 duim 148
 duim, haas bet een ~ 145
 duim, haas met een ~ 145
 duimelaar 148

DUIMELING 148
 duimeling 148
 duimelingetje 148
duimelingske 148
 duimelot 148
 duimerik 148
duimerling 148
 duimhaas 145, 146
 duimhandschoen 145
duimkes 145
duimkshaas 145
duimlaar 148
duimling 148
duimlingske 148
 duimpjes 145
 duimpjeshaa 145
 duimstok, tas voor de ~
     109
 duimstokkentas 109
duimstokkentes 109
 duimstokschede 109
duimstokschei 109
 duimstoktas 109
duimstoktes 109
 duimverbandje 148
duimverbandsje 148
 duimwant 146
 duivelsterke schommelaar
     75
 duivenslag 82, 111
dujen 187
 dumpel 181
 dun 17
dun bommelkes 7
 dun dasje 135
dun sjaal 135
 dun sjaaltje 135
dun sjerp 135
 dun sjerpje 135
 dun wie een rozenblaadje,
     zo ~ 16
dun zijen hoos 210
dun zwarte hoos 211
dun zwatse hoos 211
 dunne bommeltes 7
 dunne das 135
 dunne overjas 25
 dunne rok 25
 DUNNE SJAAL 135
 dunne sjaal 135
 dunne sjerp 135
 dunne stoep 45
 DUNNE ZIJDEN DAMESKOUS
     210
 dunne zijden hoos 210
 dunne zijden kous 210
 dunne zwarte hoos 211
 DUNNE ZWARTE ROUKOUS
     211
dup 159
duppe 159

durch 17
 durchdeweek, kleren voor ~
     3
 durchdeweekse kleren 3
 duster 83
 duw 181
 duwen 187

E

eau de col 241
 EAU DE COLOGNE 240
 eau de cologne 240, 241
 echte steen 230
 écosse, fil d'~ 210
edelstee 230
 edelsteen 230
 een bad nemen 237
 een douche nemen 237
 een douche pakken 237
 een kar te groot 192
 een kar te wijd 192
 een koppel schoenen 190
 EEN PAAR SCHOENEN 190
 een paar schoenen 190
eerappel 16
 eierschoen 193
 elastiek 226, 227
 elastiek, broek met ~ 92
 elastiek, vrouwluibroek met
     ~ 92
 elastiekbottine 194
 elastieken band 227
 elastieken bottine 194
 elastieken schoen 194
 ELASTIEKEN TUSSENSTUKKEN,
     HOGE SCHOEN MET ~
     194
 elastieken, schoen met ~
     194
 elastiekje 227
elastiekske 227
 elektriëk, zich scheren met
     de ~ 240
 elektrisch apparaat 240
 elektrisch scheer 240
 elektrisch scheermes 240
 elektrisch schere-apparaat
     240
 elektrisch scheren, zich ~
     240
 emballage 213
 en tout cas 151
 eng zijn, te ~ 11
 eng zitten, te ~ 11
 Engels hemd 43
 engen 154
 enkel broek 92
 ensemble 66
 épargne, caisse d' ~ 159,
     162

eraan, onderboks met spits
     ~ 93
 erbij lopen, als een kramer
     ~ 19
 erbij lopen, wie een
     lommelenman ~ 19
 eresjerp 136
 erfdeel 159
 erin draaien, warm ~ 8
 erin verloren lopen 10
 erin, plekken ~ 16
 erop, kraag met pels ~ 98
erpel 16
erpelenzak 55
este maal 108
evenskapke 179
 eweg 17

F

faalje 138
 faggel 15
 faggelachtig 19
fakkelachtig 19
 fakker 192
 falcon 25
 falie 35, 138, 140, 141
fanneke 47
 fannetje 47
 fantasie 64
 fantasieboks 54
 fantasieboks, jas met ~ 64
 fantasieboks, zwart pak met
     ~ 64
 fantasiebroek 54
 fantasiebroek, pak met ~
     64
 fantasiebroek, pak met de ~
     64
 fantasiejas 28, 29
 fantasiekostuum 64, 65
 fantasiepak 64, 65
 fantasierok 29
fantasieveurk 78
 fantasievoordok 78
 fantasievoorschoot 78
fantasiovooschoot 78
 faux queue 119
 faux vot 120
 feestkledij 6
feggel 15
 feitel 139
felaar 132, 139
 femmel 15
 festonneren 155
fetsel 14
fetsemen 15
feuter 161
feuterenhoed 161
 feuterenhoed 161
feuterhoed 161

- feutre 161
 feutrehoed 161
 fezel 14
 fichu 140
 fietsenpijpen 57
 fietswants 144
 fijn passen 9
fijn sjerp 135
fijn zwarte kous 211
 FIJNE PLOOIEN OM HET
   VOORHOOFD EN EEN
   AFHANGEND STROOKJE,
   WITTE MUTS MET ~ 178
 fijne sjaal 135
 fijne sjerp 135
 fijne zwarte kous 211
 fil d'écosse 210
 firlefangel 230
 firlefanz 230
flaar 134, 135, 139, 141,
   142
flaar, zije ~ 139
flaarke 139
 flabie 159, 161
 flabiehoed 161
 fladderboks 50
 fladderjas 25
 flambard 161
 flanel 85, 87
flanelke 85, 87
flanelleke 85
 flanelletje 85, 87
 flankgaard 24, 30
flanker 24, 30
 flaphoed 160, 161
 FLAPHOED 161
 flapper 161
flarke 135, 139
flastron 131
 flat 166, 170
 flatje 217
 flats 217
flats, schoen die ~ 192
 flatsen 10
 flatser 192, 201
 flatspijpen, boks met ~ 51
 flatsschoen 192
 flatst, schoen die ~ 192
flederke 135
 flemp 184
flender 15
 flenter 15
 fles 161
flet 166, 170
fleukske 132
flieske 151
 flik 222
 flikker 20, 31
 flikker, blote ~ 20
 flikstuk 222
 flitsbodem 92
flitsboom 92
 floche 15, 95, 183
 floche, puntmuts met ~
   170
 floche, soldatentietzje met ~
   163
 flochemuts 170
 flochetje 95, 183, 233
flochke 95, 183, 233
 flodder 51
 flodderboks 50
 flodderbroek 50, 55, 56
 flodderen 10
 flodderhoed 162
 flodderig zijn 10
 floddermuts 175
 floddertje 135
floer 236
floere muts 171
floerke 236
floes 15, 170, 183
floeske 233
floesmuts 170
 floets 159, 160, 161, 165,
   170
floetsbroek 50, 55
 floetsklak 165
floezemuts 170
 flok 38
flok 132
flos 95, 183
floske 95, 233
flots 170
 flots 192
 flotsboks 50
 flotsbroek 50, 52, 55, 56
 flotserd 192
flous 183
flouske 183, 233
fluikesbroek 53
 fluitboks 53
 fluitbroek 53
fluitekesbroek 53
 fluithoed 163
 fluitje 110
 fluitjebroek 53
 fluitjesboks 53
 fluitjesbroek 52, 53, 55
fluitsje 110
fluitsjebroek 53
fluitsjesbroek 53
 fluithoed 161
fod 17
foddel 17
foddel, zitten wie een ~ 10
foddeltig zijn 10
foemel 18
 foezel 15
 foezelen 16
 fommel 12, 18
 fommelen 13
 fortunatesbeurs 119
 foulard 132, 134, 135,
   137, 139, 141, 142
 foulard, zijden ~ 139
 foulardje 135, 139
 foulardje, wollen ~ 138
 foulardje, zijden ~ 135,
   139
foularde 139
foularde, zije ~ 135
 fourrurementel 33
frajel 14, 95
 frak 22, 23, 29, 30, 32, 58,
   60
 frak, lange ~ 25
 frak, pelsen ~ 34
 fralie 14, 95
 fraling 95
frallekesneuzing 140
 frandel 14, 95
frandelke 233
franel 95
frangel 14, 95
frangeldoek 140
frangelplak 141
frangels, gestrikte sjaal be
   ~ 142
frangels, neusdoek be ~
   140
frangels, neuzing me ~
   140
frangie 14
 franie 14, 95
 franje 14, 95
 FRANJE 94
 franje, neusdoek met ~
   140
 franjedoek 140
 franjekleed 141
 franjel 14, 95
 franjedoek 140
 franjedoekje 140
franjedoekske 140
franjelen, doek met ~ 140
 franjelendoek 140
 franjelenplag 141
franjelenplak 141
franjelke 95
 franjelkleed 141
 franjelplag 141
franjelplak 141
 franjels, doek met ~ 140
 franjels, gestrikte sjaal bet ~
   142
 franjels, neusdoek bet ~
   140
 franjels, neusdoek met ~
   140
 franjels, plag met ~ 141
 franjeltje 95, 233
 franjesdoek 140

frannel 14, 95
frannelen, plag met ~ 141
 Franse klomp 199
 Franse merinosrok 62
 Franse muts 170
 fransel 95
 franseldoek 140
franzel 95
 fratselschoen 192
frengel 14, 95
frengelke 95
frenjel 95
frennel 95
 freutel 12
 freutelen 13
 fringel 14, 95
 fringeltje 95
frinkelen 14
 froezelmuts 176, 177
 frommel 12
 frommelen 13
 fromselen 13
frongel 95
frongeldoek 140
frongelke 95
frongelneusdoek 140
 fronjel 15, 95, 117, 233
 fronjeldoek 140
 fronjelneusdoek 140
 fronjels, doek bet ~ 140
 fronjeltje 95
fronnel 95
 frons 12
 fronsel 12
 fronselen 13
fronselke 15
 fronseltje 15
 fronsen 13
 fronsen maken 13
 fronsenrok 62
 fronsje 125
fronsjel 95
fronsjelke 95
fronske 125
 fronsmouw 125
 front 44, 116, 129, 130
 frontenhemd 116
frontenhemme 116
 fronthemd 44
fronthum 44
 frontje 44, 116, 129
 FRONTJE, UITNEEMBAAR ~ 116
frontsje 44, 116, 129
fronzjel 15, 95, 117, 233
fronzjeldoek 140
fronzjelke 95
fronsel 12
 frotselen 13
 frulbroek 93
frullekensmouw 125

frullekesmouw 125
frullekesmuts 176
 frullenmuts 176
 frullenrok 90
 frulletjesmouw 125
 frulletjesmuts 176
 frulletjesneusdoek 140
 frullingdoek 140
 frulmouw 125
 frulmuts 176, 177
 frutsel 95
frutselkesmuts 176
 frutseltjesmuts 176
 fuik 35, 160, 181
 fuikenmuts 175

G

gaan 153
 gaan, de bassin in ~ 237
 gaan, de kuip in ~ 237
 gaan, in bad ~ 237
 gaan, in het bad ~ 237
 gaan, kleren om uit te ~ 6
 gaan, naar het stortbad ~ 237
 gaan, niet ~ 10
 gaan, onder de douche ~ 237
gaan, wollen ~ 153
gaanstek 152
 gaanstok 152
 gaar 110, 111
 gaar, broek bet ~ 53
 gaar, broek met een ~ 53
 gaarbroek 53
 gaatje 16, 223
 GAATJE VOOR EEN
     SCHOENVETER 223
gaatsje 223
 gabardine 25, 26
 gaine 87
 gais 236
 galapak 65
galdroop 2
 galg 113
 galgenscholk 78
 galoche 195, 198, 200, 201, 213
 galoche, hoge ~ 195
 galocheschoen 213
 galon 236
galongske 232
 galontje 232
 gamasche 191, 202, 204, 205, 206, 212, 213, 214
 gamasche, halve ~ 205
 gamasche, kleine ~ 205, 213
 gamasche, linnen ~ 213
 gamascheschoen 206
 gamaschetje 205, 212
gamat 212
gamatje 212
 ga-mutsje 177
ga-mutske 177
gangstek 152
 gangstok 152
 gapen 13
 gapen-bouetje 212
 garderobe 2
 gareel 113
 GAREN 153
 garen 153
 garen, wollen ~ 153
 garenbroek 53
 garnering 230
gasp 115
gaspbroek 56
gaspel 115
 gat 16, 112, 223
 GAT IN EEN KLEDINGSTUK 16
 gat, bot tot aan het ~ 206
 gat, vals ~ 120
 gatbindel 122
 gatbindsel 122
 gateau, hoed wie een ~ 159
 gatkussen 119
 gatlint 122
 gatlintje 122
 gatslint 122
 gatsluiser 122
 gatsnoer 122
 gatstuk 120
 gattas 108
 gattenkletser 31
gattes 108
 gatzak 109
 gazet, ge kunt er de ~ door lezen 16
gebleeerde mouf 125
 gebreide das 136
 gebreide jumper 42
 GEBREIDE KOUS 208
 gebreide kous 208
 gebreide muts 171
 gebreide sjaal 136
 gebreide sok 208
 GEBREIDE WOLLEN MUTS 171
 gebroederd kapje 178
 gecarreaud kleed 59
 gecarreaud kleedje 59
 gecarreaud neusdoek 141
 gecarreaud rok 59, 60
 gedentreerd jasje 47
 gedraaid, links ~ 11
 gedraaid, van links ~ 11
 geer 94
 gegarneerde mouw 125

- geglaceerde haas 144
 geglaceerde want 144
 gegoten 9
 gegoten zitten 9
 gegoten, in iemand ~ zijn 9
 gegoten, passen als ~ 9
 gegoten, passen wie ~ 9
 gegoten, zitten als ~ 9
 gekeerd 12
 geklede boks 54
 geklede jas 23, 29, 30
 geklede overjas 23
 geklede schoen 196
 GEKLEED (ZIJN), IN LOMPEN ~ 18
 gekleed kostuum 64
 gekleed pak 63, 64, 65
 gekleed, armelijk ~ 18
 gekleed, in lommelen ~ 19
 gekleed, in todden ~ 19
 gekleed, in vodden ~ 19
 gekleed, slecht ~ 19
 GEKLEED, SLECHT ~ PERSOON 19
 GEKNIPT HAAR, KORT ~ 237
 geknootte bot 195
 geknootte bottine 196
 gekochte schoen, op de was ~ 192
 gekroezelde muts 176
 gel 241
gelaceerde haas 144
 gelakkeerd schoentje 197
 gelakkeerde schoen 197
 gelakte schoen 197
 geldbeurs 151
 geldbeursje 151
geldbeuzeke 151
geldbugel 119
 geldbuidel 119
geldbuul 119
geldderobe 2
 geldhaas 144
 geldmaal 119
geldmaalke 102
 geldmaaltje 102
 geldtas 119
geldtes 119
 gele, schoenen van de lange ~ 192
gelegenhedsmontoer 64
 gelegenhedsjas 23
 gelegenhedsmontuur 64
gelijf, niks aa ~ haan 19
gem 117
gemke 117
 gemoltoneerde onderrok 90
gemp 117
 generen 11, 187
 gepinde schoen 193
 geplisseerde mouw 125
 geplisseerde mouw, kanten ~ 125
 geplooid mouw 125
 gepofte mouw 124
 geprinte doek 140
geps 115
 geregen bot 204
 geregen schoen 195
 geregen schoen, hoge ~ 195
 gerei 2, 110, 112
 gerei, beste ~ 6
 gerei, oud ~ 68
gerijde schoen, hoge ~ 195
 gerijgde bot 204
 gerijgde schoen, hoge ~ 195
gerloge 231
gerloge aan een ketting 232
gerlozie 231
gerlozie aan een kettel 232
gerloziemaalke 106
 geruit kleed 59
geruit stof 59
 GERUITE JURK 59
 geruite kleed 59
 GERUITE LANGWERPIGE OMSLAGDOEK, BONT ~ 141
 geruite rok 59, 60
 geruite scholk 59
 geruite stof 59
 geruite stof, kleed van ~ 60
geruitekles kleed 59
 geruiterd kleed 59
 geruiterd kleedje 59
 geruitjes kleed 59
 geslepen steen 230
 gesleten 17
 gesneden, op het lijf ~ 9
 gesp 115
 GESP VAN EEN BROEK 115
 gespannen muts 175
 gespbroek 56
 gespel 115
GESPENBOTTINE 190
 gespje 236
gespke 236
 gespsteveld 204
gesteken neusdoek 141
 GESTEVEN VOORSTUK VAN EEN OVERHEMD 129
 gestijfd overhemd 129
 gestijfd voorste 129
 gestijfde borst 129
 gestijfde kraag 128
 gestijfde manchete 125
 gestikken neusdoek 141
 gestikte neusdoek 141
 gestopte doek 140
 gestreept broekje 54
 gestreepte boks 54
 gestreepte boks, jas met een ~ 64
 GESTREEPTE BROEK 54
 gestreepte broek 54
 gestreepte scholk 54
 gestrikt jasje 42
 gestrikt lijf 39
 gestrikt lijfje 85
 gestrikt mutsje 171
 gestrikt ondergoed 85
 gestrikt vest 40, 47
 gestrikte bloes 39
 gestrikte hoos 208
 gestrikte kamizool 40
 gestrikte kous 208
 gestrikte met 171
 gestrikte mof 148
 gestrikte muts 171
 gestrikte sjaal 136
 gestrikte sjaal bet franjels 142
 gestrikte sok 209
 gestrokken jasje 42
 gestrokken kous 208
 gestrokken mofje 148
 gestrokken muts 171
 get 195, 202, 204, 205, 206, 211, 212, 213, 214
 get anders aandoen 8
 get ouds 68
 get volledig zijn 10
 get warm aandoen 7
 get warm aantrekken 7
 get, halve ~ 212
 get, korte ~ 212
 get, lange ~ 212, 213
 getailleerd jasje 47, 48
 gethoos 211
 getijgerd rokje 59
 getje 206, 211, 212, 213
 getschoen, lichte ~ 194
getsje 211, 212, 213
getteke 206, 211, 212
gettelsje 211, 212, 213
 getten 57
 gettenboks 57
 gettenbroek 56
 gettuig 37
 getuigsmal 109
 geul 110
 geur, goede ~ 241
 gevaak 159
 GEVEDERDE MUTS MET KINBANDEN, ZWARTE ~ 179
 gewerkte slat 141

- gewone kleren 4
gewone laars 205
gewoon kleren 4
gewoon laars 205
gezette, broek voor een ~ 50
gezondheidssandaal 201
gezondheidsschoen 201
gileke 40, 41, 85, 117
gilekestes 105
gilekesteske 105
gilet 40, 41, 42
giletbuideltje 106
giletbuilke 106
giletje 40, 41, 85, 117
giletjestas 105
giletjestasje 105
giletmaalke 106
giletmaaltje 106
giletas 105
giletasje 105
gilettes 105
giletteske 105
giletzakje 106
giletzakske 106
gilletje 240
gilletsje 240
gilletteke 240
gimfkoordje 96
gimp 117
gimpje 117
gimpkoordje 96
gīt 235
gitje 235
gītsje 235
gitzwart 189
GLACÉ 143
glacé 143, 197
glacéhaas 143
glacéhaus 143
glacéheis 143
glacéheus 143
glacétje 143
glacéwant 144
glazen kous 210
gleuf 110, 181
gleufhoed 161
glinster 236
glinsterke 236
glinstertje 236
glitter 236
glitterke 236
glittertje 236
glitser 236
glozie 231
godet 12, 62
goed 2
goed aandoen 7
goed induffelen 7
goed inpakken 7
goed kostuum 5, 6
goed mikken 9
goed pak 5, 63
goed pak met korte jas 64
goed passen 9
goed passen, niet ~ 9
goed sluitend 9
goed staan 9
goed staan, niet ~ 10
goed zitten 9
goed zitten, niet ~ 10
goede broek 93
goede dingen 5, 6
goede geur 241
goede jas 23, 29
goede klederen 6
goede kleren 5, 6
goede klomp 199
goede monturing 5
goede muts 180
goede plag 141
goede scholk 74
goede schortel 75
goede vodden 5, 6
goede voordoek 74
goede voorschoot 75
goei broek 93
goei dingen 5, 6
goei kleder 6
goei kleren 5, 6
goei kostuum 6
goei muts 180
goei vodden 5, 6
goeie geur 241
goeie jas 23
goeie klomp 199
goeie plak 141
goeie scholk 74
goeie schottel 75
goeie veuring 74
goeie veurk 74
goeie voorschoot 75
goewe jas 29
golé 98
golf 42, 47
golfbroek 52, 55, 56
golfje 42, 47
golfke 42, 47
gomelastiek 194
gooien, plooiën ~ 13
gooien, valse plooiën ~ 13
gordel 114
gordellus 114
gordijnen, plooiënmet met ~ 178
gordijnenmuts 178
goudgalon 236
gouw montoering 5
govercoat 31
graaientas 109
grande tenue 5
grasbottine 198
grec, bonnet ~ 175
grecje, bonnet ~ 175
grecske, bonnet ~ 175
grei 110, 112
grei, best ~ 6
grejjetes 109
grette 183
grijze scholk 73
grijze voordoek 73
GROFLINNEN BEENWINDSEL 207, 213
GROOT ZIJN, TE ~ 10
groot zijn, te ~ 10
groot, een kar te ~ 192
grote binnenmaal 104
grote binnenste tas 104
GROTE BINNENZAK 104
grote broek, te ~ 50
grote hoed 162
grote klak 166
grote klep, klak met een ~ 166
grote klep, pats met een ~ 166
grote kraag 99
grote kraag, mantel met een ~ 34
grote muts 177
grote of kleine lappen aan, plag met ~ 140
grote plag 138
grote schoen, te ~ 192
GROTE SCHOEN, VEEL TE ~ 191
grote schoen, veel te ~ 192
grote scholk 78
grote schuif 192
grote sjerp 136
grote tas 104
grove mantel 32
grove rok 61
GROVE STOF, ROK VAN ~ 61
guanovoerdoek 73
guimke 117
gulp 110
GULP VAN EEN BROEK 110
gulp, boks met een ~ 53
gulp, broek met ~ 53
gulp, broek met een ~ 53
gulp, broek met een ~ vanvoor 53
gulpboks 53
gulpenboks 53
gutalin 189
gwos 208
H
haagmoffel 146
haagpij 146
haak 101, 115, 224

- haak en oog 115
 haak, oog en ~ 115
 haakje 101, 115, 224
haakske 101, 115, 224
 haam 88, 113, 122
haan, niks aa gelijf ~ 19
haar (mv.), valse ~ 242
 haar voor op een kletskep,
     nieuw ~ 242
HAAR, KORT GEKNIPT ~ 237
 haarband 236
 HAARBANDJE 236
 haarbandje 236
haarbandsje 236
haarbanke 236
haarborsel 237
HAARBORSTEL 237
 haarborstel 237
haarbossel 237
haarbostel 237
 HAARCRÈME 241
 haarcrème 241
 haarlak 241
 haarlint 236
 haarnetje 175
HAARSCHIEDING 237
HAARSTAART 237
 haarstrik 236
 haarstukje 242
haarstukske 242
 haarvet 242
HAARVLECHT 237
HAARWRONG 237
 haas 143, 145
 haas bet een duim 145
 haas met een duim 145
 haas zonder vingers 144,
     145
 haas, dikke ~ 146
 haas, geglaceerde ~ 144
 haas, halve ~ 144
 haas, hoge ~ 146
 haas, leren ~ 144, 146
 haas, open ~ 144, 145
 haas, stoffen ~ 146
 haas, vaste ~ 146
 haas, wollen ~ 146
 haasje 143, 148
 haasje, kort ~ 144
 haasje, leren ~ 144
 haasje, wollen ~ 146
haaske 143, 148
haaske, kort ~ 144
haaske, wollen ~ 146
 habijt 64
hais 143
 hak 219, 220
 HAK VAN EEN SCHOEN 219
 HAK, DAMESSCHOEN MET
     HOGE OF HALFHOGE ~
     196
 hak, schoen bet een hoge ~
     196
 hak, schoen bet een kleine ~
     196
 hak, schoen met ~ 196
 hak, schoen met drievierde
     ~ 196
 hak, schoen met hoge ~
     196
 hakelen 154
 HAKEN 154
 haken 154
 hakjizer 221
 hakje 219
 hakje, schoen met ~ 196
 hakje, schoen met hoog ~
     196
 hakkenschoen 196
 hakkenschoen, platte ~
     196
 hakschoen 196
hakschoenke 196
hakschoentje 196
hakske 219
hakske, schoen met ~ 196
hakske, schoen met hoog ~
     196
 hakstuk 220
 hakstuk, pantoffel zonder ~
     217
 hakstukje 220
hakstukske 220
 hakverhoging 220
half bot 204
 half botje 204
half get 212
half stavel 205
 half steveltje 205
 half voorboekje 79
half zijen 167
 halfhaas 144, 145, 148
 halfhaasje 144
 halfhakschoen 196
 HALFHEMD 44
 halfhemd 44
halfhemme 44
 halfhoge bot 204
 HALFHOGE DAMESSCHOEN
     MET KNOPEN OPZIJ 195
 HALFHOGE HAK, DAMESS-
     SCHOEN MET HOGE OF ~
     196
 HALFHOGE PET MET
     OPSTAAND BOVENSTUK
     167
 halfhoge schoen 196
 halfhoge toons 196
halflang broek 51
 halflange broek 51
 halflange jas 24
 halflange laars 205
 halfscholkje 78
 halfvingerhaas 144
 halfwant 144
 hals 117
 halsband, kralen ~ 234
 halsbandje 117
halsbandsje 117
 halsboord 128
 HALSBOORD, LOSSE LINNEN ~
     128
 halsboordje 128
halsboordknoofje 127
 halsboordknoopje 127
 halsdoek 134, 149
 halsje 117
halskedding 234
 halskettel 234
 HALSKETTING 232
 halsketting 234
 HALSKETTING, KWASTJE AAN
     EEN ~ 233
 halsneusdoek 35, 134,
     135, 138, 139
halsneuzek 35
halsneuzik 134
halsneuzing 134, 135
 halsplag 134, 139, 141
halsplak 134, 139, 141
 halssjaal 134
 halsslat 134
 HALSSNOER 233
 halssnoer 234
halteren schoen 200
 halve bot 204
 halve gamasche 205
 halve get 212
 halve haas 144
 halve jas 24, 47, 48
 halve knuppel, schoen met
     ~ 196
 halve lange rok 24
 halve lange, een ~ 24
 halve onderrok 60, 89, 90
 halve overjas 24
 halve rok 90
 halve schoe 193
 halve schoen 193, 195
 halve scholk 60, 78
 halve schortsel 79
 halve stavel 205
 halve voorboek 79
 halve want 144
 halve werkvoorboek 79
 halve zijden 167
 halve zijden pats 167
 halve, een ~ 24
 handband 125
 handelskiel 70
 handje 148
 handjemof 147
 handmof 147

- handmofje 144, 147
handmofke 144, 147
 hands 143
 HANDSCHOEN 143
 handschoen 143
 HANDSCHOEN ZONDER
   VINGERS 144
 handschoen, leren ~ 144
 handschoen, pijn ~ 145
handsop 82
 handtas 151
handtes 151
 hangen 10
 hangen als een zak 10
 hangen wie een hoddel 10
 hangen wie een lommel 10
 hangen wie een zak 10
 hanger 100, 233
hangerke 100, 232, 233
 hangertje 100, 232, 233
 hanglintje 101
 hangsel 88, 101
hangselke 101
 hangselkje 101
 hangsoer 101
hanneke 148
hans 143
hansjoep 82
hansjop 82
 hansop 82
hansop 82
haos 143, 145
haos, leren ~ 144
haosketting 234
haossoer 234
 haren, valse ~ 242
 harenpaletot 34
harenpalto 34
 haring 132
 hart 85, 121, 129
 hartje 121
 hartjesscholk 78
 hartje-zoutje 232
 hartlapje 121
hartlapke 121
 hartmaal 103
 Hasseltse klonk 199
hatteke 121
hauf bot 204
hauf botsje 204
hauf kamasche 205
hauf kermasche 205
hauf knuppel, met ~ 196
hauf stevel 205
hauf stevelke 205
hauf zijen pats 167
haufhaas 144
haufhaisje 144
haufhemp 44
haufhesje 144
haufheusje 144
haufhoge schoen 196
haufhuis 145
haufscholkske 78
haufvingerhaas 144
haufwant 144
haus, leren ~ 144
*haus*¹ 117
*haus*² 143, 145
hausdoek 134
hauske 117
hausplak 134, 139
haue bot 204
haue jas 24
haue lange rok 24
haue lange, een ~ 24
haue onderrok 60, 89, 90
haue rok 90
haue schoen 193, 195
haue scholk 60, 78
haue schotsel 79
haue zijen 167
 haveloos 19
 hectoliter 159
 heer, boks voor een
   corpulente ~ 50
 heer, nergens ~ passen 9
hees 143, 145
hees, leren ~ 144
heis 143
heis, leren ~ 144
 helm, leren ~ 173
 help 113, 122, 227, 228
 helpen, scholk met ~ 78
 helpenboks 78
 helpenscholk 78
 helpenschortel 71
 helpenschortsel 78
helpenschotsel 78
 helpje 113, 228
helpke 113, 228
hem 43, 86
hembroek 38
 hemd 39, 42, 43, 70, 81,
   85, 86
 hemd, blauw ~ 70
 hemd, bont ~ 70
 hemd, Engels ~ 43
 hemd, katoenen ~ 70
 hemd, klein ~ 44
 hemd, kort ~ 70
 hemd, lijnwaden ~ 70
 hemd, open ~ 44
 hemdbloes 47
 hemdbroek 38
hemde 43
 hemdenknoopje 126
hemdenknoopke 126
 hemdenrok 85
hemdesknoopke 126
 hemdje 39, 41, 81, 86, 121
hemdknoopje 126
 hemdknoop 126
 hemdknoopje 126
 hemdrok 71, 85
 hemdsband 126, 128
 hemdsbandje 128
 hemdschortsel 76
 hemdsknoop 126
 hemdsknoopje 126
hemdsknoopke 126
 hemdsknopje 127
 hemdskraag 128
 hemdslip 86
 hemdskrok 85
hemke 41, 86
hemme 42, 43, 84
hemme, blauw ~ 70
hemme, bont ~ 70
hemme, kort ~ 70
hemmeke 86
hemmeknoop 126
hemmeknoopke 126
hemmeschotsel 76
hemmesknoopke 126
hemmesknopke 127
hemp 43, 81, 86
hemp, Engels ~ 43
hemp, katoenen ~ 70
hempbloes 47
hempenrok 85
hemprok 85
hempsrok 85
hempt 86
hemsknoop 126
hemsknoopke 126, 127
hemsknopke 127
 heraandoen 8
 herenboks 53
 herenhorloge 231
 herenkostuum 63, 64
 HERENKOUS, LANGE
   KLEURIGE ~ 209
 herenoverjas 25
 herenoverjas, lochte ~ 25
 herenpak 63
 HERENSCHOEN, HOGE ~ 193
 herenschoen, hoge ~ 194
 HERENSCHOEN, LAGE ~ 193
 herenschoen, lage ~ 193
 herenslof 216
 herfstjas 26
 herschaddelen 8
hertsje 121
hes 143, 145
hes 70
hes, leren ~ 144
 hesenkletser 31
 het heeft zijn tijd gedaan
   16
 het stof blinkt 16
hetteke 121
 heupbinder 122

- heupenbroek 92
 heupkussen 119
 heuprok 60
 heuprokje 90
heuprokske 90
heus 143, 145
heus, leren ~ 144
heuske, leren ~ 144
 hever 30
 hiel 220
 hielkap 220
 HIELSTUK VAN EEN SCHOEN 220
 hielstukje 220
hielstukske 220
 hielvoering 220
hies 143
 hij heeft de hond verkocht 158
 hij heeft zeker in het paard zijn kont gezeten 12
 hij loopt barvoetse voeten 185
himme 43
hingertes 108
 hintertas 108
 hobbeltzak 51
 hoddel 18
 hoddel, hangen wie een ~ 10
 hoddelachtig 19
 hoddelen, in ~ rondlopen 19
 hoddelig 19
hoddelke 18
 hoddeltje 18
 HOED 157
 HOED MET DEUK, SLAPPE VILTEN ~ 160
 hoed met een brede luif 162
 hoed met vouw 161
 hoed wie een gateau 159
 hoed wie een karrenrad 159
 hoed, afgedragen ~ 160
 HOED, DEUK IN EEN ~ 181
 hoed, grote ~ 162
 hoed, karrenrad van een ~ 159
 hoed, loesje ~ 161
 hoed, oude ~ 160
 HOED, OUDE VERSLETEN ~ 160
 HOED, PRONKVEER OP EEN ~ 182
 HOED, RAND VAN EEN ~ 181
 hoed, slampe ~ 161
 hoed, slappe ~ 159, 160, 161
 hoed, stijve ~ 159, 162
 HOED, STROOIEN ~ 163
 hoed, strooien ~ 163, 164
 hoed, Transvaalse ~ 162
 hoed, versleten ~ 160
 hoed, vilten ~ 161
 hoed, weerdaagse ~ 160
 HOED: SPOTNAMEN 158
 hoedennaald 182
 hoedenpin 182
 hoedenpluim 183
 hoedenspang 182
hoedenspel 182
 HOEDENSPELD 182
 hoedenspeld 182
 hoedenveer 183
hoedenveerke 183
 hoedenveertje 183
 hoedje 159, 164, 174
 hoedje, strooien ~ 164
 hoedjesspang 182
 hoednaald 182
hoedsje 159, 164
hoedsjesspang 182
 hoedspang 182
hoedspel 182
 hoedspeld 182
 hoedspengel 182
 hoef, ijzeren ~ 221
 hoefijzer 221
hoefijzerke 221
 hoefijzertje 221
hoienpin 182
hoeienspang 182
hoeienspel 182
hoeienspeld 182
hoeienvaar 183
hoeipluim 183
hoeisapang 182
hoeispl 182
hoeispl 182
hoeke 159
hoeke, strooien ~ 164
 hoendervotje 120
 hoepeljupe 62
 HOEPELROK 62
 hoepelrok 62
 hoerenstola 137
 hoer 148
 hoesje 148
hoeske 148
hoeteke 159
hoetske 174
 hofhaas 146
 hoge bot 205, 206
 hoge bottine 194, 196
 hoge droge schoen 198
 hoge galoche 195
 hoge geregen schoen 195
 hoge gerijgde schoen 195
 hoge haas 146
 hoge hak, schoen bet een ~ 196
 hoge hak, schoen met ~ 196
 HOGE HERENSCHOEN 193
 hoge herenschoen 194
 hoge kepie 167
 hoge klak 168
 hoge klomp 199
 hoge laars 206
 hoge mansluischoen 193
 hoge mansschoen 193
 hoge moffel 146
 hoge muts 168, 171
 HOGE OF HALFHOGE HAK, DAMESSCHOEN MET ~ 196
 hoge pet 168
 HOGE PET MET OPSTAAND BOVENSTUK 167
 HOGE RIJGSCHOEN 194
 hoge rijgschoen 195
 hoge schoen 193, 195, 196, 198
 HOGE SCHOEN MET ELASTIEKEN TUSSENSTUKKEN 194
 hoge schoen voor mannen 193
 hoge scholk 76, 78
 hoge stevel 205, 206
 hoge toons 196
 hoge vers, schoen bet ~ 196
 hoge vers, schoen met ~ 196
 hoge vessem, schoen met ~ 196
 hoge voorschoot 76, 78
 hoge vrouwluischoen 195
 HOGE WATERDICHTSCHOEN 198
 hoge zijden 159, 167
 hoge zijden klak 168
 hoge zijden muts 168
 hoge zijden pats 168
 hoge zondagsschoen 194
 hol zijn, te ~ 10
 hol, broek wat te ~ is 50
 holbroek 50
 Hollands mutsje 177
 Hollandse hul 177
 Hollandse klak 166
 Hollandse muts 177
 holle broek, te ~ 50
 holle mantel 35
 holleblok 199
 holmouw 124
 holsblok 199
 holschoen 192
 hond, op de ~ 17
 hondenkot 162
 hondjesterger 31

hondsgetuig 92, 121, 191
 hondshok 159, 162
 hondshut 159
 hondskaar 159
 hondskoes 159, 162
 hondskooi 158, 162
 hondskot 159, 162
hondsneske 162
 hondsnest 159, 162
 hondsnestje 162
 hondsstal 159, 162
hondsstalleke 162
 hondsstalletje 162
honk, op der ~ 17
hoodneusdoek 138
hoodplag 139
hoodslat 138
hoodsplak 137
 HOOFD, KUSSENTJE OP HET ~
 184
 hoofdneusdoek 138
 hoofdplag 139
 hoofdslat 138
 hoofdsplag 137
 hoog hakje, schoen met ~
 196
hoog kepie 167
hoog klak 168
hoog muts 168, 171
hoog pet 168
 hoog schoentje 201
hoog vas, schoen be ~ 196
hoog zije 167
 hoogtescholk 78
 hool 191, 199
hoolbroek 50
hoolmouw 124
hoolschoen 192
hoos 143, 145
 hoos 207, 208, 209, 210,
 211
 hoos, dunne zijden ~ 210
 hoos, dunne zwarte ~ 211
 hoos, fijne zwarte ~ 211
 hoos, gestrikte ~ 208
 hoos, lange ~ 208, 209
 hoos, satinette ~ 211
 hoos, zijden ~ 210
 hoos, zwarte ~ 210, 211
 hoos, zwarte zijden ~ 211
 hoosbindel 226, 227
 hoosje 208
hooske 208
 hoosophouder 228
hoosophouwer 228
 hoosstiek 226
 HORLOGE 230
 horloge 231
 horloge aan een ketel 232
 horloge aan een ketting
 232

horloge voor in de maal
 231
 horlogebuideltje 106
horlogebuilke 106
horlogemaalke 102
 horlogemaaltje 102, 106
 horlogetas 105
 horlogetasje 105, 108
horlogetes 105
horlonie 231
horlozie 231
horlozieteske 105, 108
 hosenbindel 113
 houder 227
 houdsel 88
 houten klomp 199
 houten klonk 200
 houten klonkje 200
 HOUTEN SANDAAL 200
 houten schoen 200
 houteren blokje 200
 houteren schoen 200
 houtklos 201
 houtschoen 200
houwer 227
 houwmof 148
 hozenband 226
 hozenbindel 226, 227
hozenophaaier 228
 hozenophouder 228
 huid 162, 222
 huidje 222
 huidkar 177
huidke 222
 huidstuk 222
 huik 35
 huikje 148
 huikmantel 35
huikske 148
huis 143
huis, leren ~ 144
 huisjas 83
 huisklak 175
 huisscholk 76
 huivenkar 177
 huivenmuts 177
 hul 140
 hul, Hollandse ~ 177
hulp 113, 122
hulpenscholk 78
hulpenschottel 71
hulster 24
hum 43, 86
hum, blauw ~ 70
humd 86
humke 86
humme 42, 43, 70, 81, 85,
 86
humme, bont ~ 70
humme, Engels ~ 43
humme, lijvede ~ 70

hummeke 39, 81, 86
hummeknoopke 126
hummeseband 126
hummesebandje 128
hummesebandsje 128
hummeseknoopke 127
hummeseknoopske 127
hummeseknoopke 127
hummeseclip 86
hump 43, 86
humpenrok 85
humpke 86, 121
humprok 85
humpskeknopke 127
humpskeclip 86
humskeknopke 127
humskraag 128

I

iet anders aandoen 8
 iet anders aantrekken 8
 iet warm aandoen 7
 iets anders aandoen 8
 iets anders aantrekken 8
 ijsberenmuts 172
 IJSMUTS 171
 ijsmuts 171, 172
 ijsspots 171
 ijzer 221
 ijzeren hoef 221
 ijzeren plaatje 221
 ijzeren punt 224
 ijzeren tipje 224
ijzerke 221, 224
 ijzerplaatje 221
 ijzertje 221, 224
 IJZERTJE ONDER EEN SCHOEN
 221
 imper 26
 imperméable 26
 in bad gaan 237
 in de maal, horloge voor ~
 231
 in de naad, tas ~ 107
 IN DE ONDERROK, ZAK ~
 118
 in de onderschorts, tas ~
 118
 IN DE OVERROK, ZIJSPLEET ~
 117
 in de schoen hebben, voor
 een knobje kraak ~ 192
 IN EEN HOED, DEUK ~ 181
 IN EEN KLEDINGSTUK, GAT ~
 16
 IN EEN KLEDINGSTUK, ZAK ~
 97
 in het bad gaan 237
 in het kamizooltje, maaltje
 ~ 105

- in hoddelen rondlopen 19
 in iemand gegoten zijn 9
 in jeans 65
 in lommelen gekleed 19
 in lommelen lopen 19
 in lompen 19
 IN LOMPEN GEKLEED (ZIJN)
   18
 in lompen lopen 19
 in plooiën 13
 in prottellen zitten 14
 in todden gekleed 19
 in vodden gekleed 19
 in vodden lopen 19
 in, de bassin ~ gaan 237
 in, de kuip ~ gaan 237
 in, schoen met kraak ~
   193
 in, schoen waar men ~
   verzuipt 192
 in, stokje voor ~ de tanden
   te peuten 239
indoffelen 7
 indoffen 8
 indraaien 8
 induffelen 7
 induffelen, goed ~ 7
 induffelen, warm ~ 7
 INGEWERKTE BLOEMEN,
   ZWARTE MEISJESMUTS
   MET ~ 179
 inmoffelen 8
 inpakken 7
 inpakken, goed ~ 7
 inpakken, warm ~ 7
 inpoemelen 8
 insatz 117
 inschieter 217
 insmeerborstel 188
 instapper 217
 insteker 201, 215, 217,
   224
instekerke 217
 instekertje 217
 interlock 84, 85
 intrekken 154
 inzetje 117
inzetselke 117
 inzetseltje 117
ipakke, warm ~ 7
ipakken 7
izestke 117
izetselke 117
 J
jaboke 117, 130
 jabot 117, 130
 jabotje 117, 130
 jachtschoen 198, 204
 jachtstevl 206
 jack 45
 jacque 25, 46
 jacquelet 47
 jacquet 30, 37, 42, 46, 47,
   65
 jacquet met loden 65
 jacquet met strepen boks 65
 JACQUETJAK 47
 jacquetjak 47
 jacquetjas 30
 jacquetjasje 47
jacquetjaske 47
 jacquetje 30, 37, 47
 jacquetkiel 47
 jacquetkleed 66
 jacquetkostuum 65
 JACQUETPAK 64
 jacquetpak 65
 jacquetpit 30
jacquetsje 30, 47
 jager 24, 25, 29, 110
 jagerrok 31
 jagersbot 204, 206
 jagerschoen 198, 204
 jagershaas 144
 jagersjas 24, 25, 31
 JAGERSJAS 31
 jagerspit 31
 jagersveer 183
 jak 25, 27, 37, 45, 46, 47,
   81, 85, 116
 JAK 45
 JAK, OMSLAGDOEK ONDER
   MANTEL OF ~ 138
 JAK, OMSLAGDOEK OVER
   MANTEL OF ~ 138
 jakje 27, 37, 45, 46, 47,
   82, 116
 jakkenkleed 66
jaksje 37
jakske 27, 37, 45, 46, 47,
   82
jal 191, 192
 jankpluim 183
 janmakershoed 159
janneke 82
 jannetje 82
 japon 59, 82, 89
 jarretelle 113, 227
 JARRETELLE 227
 jarretièrre 227
 jas 21, 22, 23, 25, 28, 29,
   32, 33, 37, 47, 58, 60,
   70
 jas 22, 58
 jas met een gestreepte boks
   64
 jas met een knoop 28
 jas met fantasieboks 64
 jas met fantasiebroek,
   zwarte ~ 64
 jas met twee knopen 28
 jas, aangeklede ~ 29
 JAS, BUITENZAK OP EEN ~
   101
 jas, dikke ~ 33
 jas, geklede ~ 23, 29, 30
 jas, goed pak met korte ~
   64
 jas, goede ~ 23, 29
 jas, halflange ~ 24
 jas, halve ~ 24, 47, 48
 jas, korte ~ 24, 28, 29
 jas, korte zwarte ~ 29
 jas, lange ~ 23, 33
 jas, lichte ~ 25
 jas, loden ~ 25, 31
 jas, pelsen ~ 34
 jas, stoffen ~ 75
 jas, vellen ~ 34
 jas, warme ~ 33
 jas, zwarte ~ 29
 jasje 22, 23, 25, 28, 29,
   36, 37, 42, 47, 48, 70,
   71
 JASJE VAN HET MANTELPAK
   37
 JASJE VAN HET ZWARTE PAK
   29
 jasje van staven 28
 jasje, blauw ~ 70
 jasje, gecentreerd ~ 47
 jasje, gestrikt ~ 42
 jasje, gestrokken ~ 42
 jasje, getailleerd ~ 47, 48
 jasje, kort ~ 24, 28, 29, 37,
   47
 jasje, wollen ~ 42
 jasje, zwart ~ 29
jaske 22, 23, 25, 28, 29,
   36, 37, 42, 47, 48, 70,
   71
jaske van staven 28
jaske, blauw ~ 70
jaske, gecentreerd ~ 47
jaske, gestrikt ~ 42
jaske, gestrokken ~ 42
jaske, getailleerd ~ 47, 48
jaske, kort ~ 24, 28, 29,
   37, 47
jaske, wollen ~ 42
jaske, zwart ~ 29
 jasmaal 102
 jasophanger 100
 jasscholk 75, 76
 jasscholkje 77
jasscholkske 77
 JASSCHORT 75
 jasschortel 75
jasschottel 75
 jassenbuidel 102
jassenbuil 102

jassenkraag 98
 jassenmaal 102
 jassenscholk 75, 76
 jassentas 101
 jassentasje 103
jassentes 101
jassenteske 103
 jassenvoorschoot 75
jassenvoorschoot 75
 jastas 101
jastes 101
jasveuring 75, 76
jasveurk 75
 jasvoordoeck 75, 76
 jasvoorschoot 75, 76
 jasvoorschort 75
jasvooschoot 75, 76
jasvooschort 75
 jeans 1, 54
 jeansboks 55
 jeansbroek 55
 jeansse broek 55
 jeansfrak 27
 jeansjak 27
 jeansjas 27
 jeansjasje 27
jeansjaske 27
jeansjek 27
 jeansjekker 27
 jeanskostuum 65
 jeanspak 65
 jeanspakje 65
jeanspakske 65
 jeanspaletot 27
jeanspalto 27
 jeanspit 27
 jeanspitje 28
jeanspitsje 28
 jeansvest 27
jek 25, 27, 46, 85
 jekker 23, 24, 27, 33, 47
jekkerke 24
 jekkertje 24
 jekkes 24
jekske 46, 116
 jersey 45
 jersey kous 210
job 25
 jockeymuts 166
 jodenkiel 70
 jodensmoking 64
joep 25
 joep 82
joepejas 25
joepjas 24, 25
 jol 191, 192
 jongenbloes 45
 jongenbroek 51
 jongensbloes 45
 jongensbloesje 45
jongensbloeske 45

JONGENSBOULOUSE 44
 jongensboks 52, 53
 jongensboksje 52
jongensbokske 52
 jongenshemd 45
jongenshum 45
 jongensvareusetje 45
jongesvreuske 45
jongveuring 77
 jongvoordoeck 77
jop 25
 jopjas 24, 25
 joppe 25
 joppejas 25
 jopper 25
 juist mikken 9
 juist passen 9
 juist zijn, te ~ 11
 jumper 39, 41
 JUMPER 41
 jumper, gebreide ~ 42
jumperke 42
 jumpertje 42
 jupe 47, 59, 60, 61, 89
 jupe, jute ~ 61
 jupe-portefeuille 92
 jupetje 89, 91
jupke 89
 jupon 59, 62, 85, 89, 90
juponke 89, 90
 juponnetje 89, 90
 jurk 58, 59
 JURK 58, 60
 JURK, BOVENSTUK VAN EEN ~ 116
 JURK, GERUITE ~ 59
 jüsjer 26
 jute jupe 61
 jute onderrok 90
 jute rok 61
juupke 89, 91
 JUWHEEL 230
 juweel 230

K

kaa vuut 211
 kaal 17, 20
kaal broek, te ~ 50
 kaal uitereenvallen, wie ~ 15
 kaalgevreten 17
kaamp 237
 kaar 159
 kaartjestasje 102
kaartjesteske 102
 kaas 162
 kaasboks 51
 kaaslap 79
kabaai 35
kabang 27, 33, 35
kaboets 27, 35, 99, 100, 171
 kaboutermuts 170
 kaboutermutsje 170
kaboutermutske 170
kabouw 35
 kachelpijp 158
 kachelspijp 158
kajevek 46
kajevekske, loshangend ~ 116
 kakkoks 53
 kakkbroek 53
kakel 15
kalbas 151
kalbaske 151
kalboets 34, 37, 99, 100
 kale broek, te ~ 50
 kalebas 151, 200
 kalebasje 151
kalebaske 151
kalleboets 100
kallemasche 214
kalmasche 212, 214
kaloche 200, 201
 kalot 166, 169, 175, 242
 kalotje 166, 170, 174, 175, 242
kalotsje 170, 175, 242
kalotske 175
kalotteke 175
kalsonneke 91
 KAM 237
 kam 237
kamarsche 205, 212, 214
kamas 212
kamasche 191, 202, 204, 205, 206, 212, 213, 214
kamasche, hauf ~ 205
kamasche, klein ~ 205
kamasche, kleine ~ 213
kamasche, linnen ~ 213
kamascheschoen 206
 KAMERJAS 82
 kamerjas 83
 kamermantel 83
 kamerpot 162
 kamin 159
 kamizolenmaal 105
 kamizolentasje 105
kamizolenteske 105
kamizolleke 41
 kamizool 29, 39, 40, 41, 42, 71, 85, 87
 kamizool, gestrikte ~ 40
 kamizool, maal van de ~ 105
kamizoolke 40, 41, 42, 85, 87, 105
kamizoolkesmaaltje 105
kamizoolkesteske 105

- kamizoolmaal 105
kamizoolmaalke 105
 kamizoolmaaltje 105
 kamizoolsmal 105
kamizoolsmalke 105
 kamizoolsmaltee 105
 kamizoolstas 105
 kamizoolstasje 105
kamizoolstes 105
kamizoolstesje 105
kamizoolsteske 105
 kamizooltas 105
 kamizooltasje 105
kamizooltes 105
kamizoolteske 105
 kamizooltee 40, 41, 42, 85,
 87, 105
 kamizooltee, maaltje in het
 ~ 105
 kamizoolteesmaaltje 105
 kamizoolteesstasje 105
 KAMMEN 237
kammerzool 41
kammezolleke, maalke in
het ~ 105
kamp 237
kamzool 41
 kanaalsteevel 206
kandieke 164
 kanjel 15
kanke, mouw met een ~
 124
 kano 192
 kant 182
 kant, boks met ~ 93
 kant, boks met ~ aan 93
 kant, broek met ~ aan 93
 kant, kornetje bet ~ 179
 kanten boks 93
 kanten broek 93
 kanten broek, lange ~ 93
 kanten geplisseerde mouw
 125
 kanten kapje 179
 kanten mouw 124
 kanten muts 176
 KANTEN MUTS WAAROP
 EEN SIERKRANS WERD
 GEDRAGEN, WITTE ~
 176
 KANTEN MUTS ZONDER
 SIERKRANS, WITTE ~
 175
 kanten mutsje 176, 177,
 179
 kanten pelerine 37
 KANTEN PIJPEN, MEISJES-
 PANTALON MET ~ 93
 kanten plissé 125
 kanten plooi, mouw met ~
 124
 KANTEN PLOOISEL, MOUW
 MET ~ 124
 kanten ruche, mouw met ~
 124
 kanten, van alle ~ knippen
 11
 kanten, van geen ~ passen
 9
kantie, boks me een ~ 93
 kantje 176
 kantje, boks met een ~ 93
 kantje, mouw met een ~
 124
 kantjesboks 93
 kantjesbroek 93
 kantomouw 124
kantsjesbroek 93
kaonel 15
 kap 27, 35, 36, 37, 99,
 100, 166, 167, 169, 171,
 172, 174, 176, 178, 205,
 220, 222
 KAP VAN EEN LANGE
 SCHOUDERMANTEL 99
 kap, cape met ~ 35
 kap, leren ~ 173
 kap, zijden ~ 167
 kapbot 205
kapelieneke 36
 kaper 178
kaperke 164
 kapertje 164, 178
 kaphaas 146
 kapjas 35
 kapje 36, 99, 100, 164,
 174, 178, 179
 kapje voor te knopen 179
 kapje, blauw ~ 174
 kapje, gebroedeerd ~ 178
 kapje, kanten ~ 179
 kapje, zijden ~ 167
kapke 36, 99, 100, 164,
 174, 178, 179
kapke voor te knopen 179
kapke, gebroedeerd ~ 178
kapke, kanten ~ 179
kapke, zije ~ 167
 kapklomp 199
 kaplaars 206
 kaplaarsje 206
kaplaarske 206
kaplieneke 178
kapmangel 35
 kapmantel 27, 34, 35
 KAPMANTEL 34
 kapmantel met mouwen
 34
 kapmantel, oudertijdse ~
 35
kapmantelke 35
 kapmanteltje 35
 kapmuts 171, 175, 176,
 178, 180
 kapoel 35
 kapoets 27, 34, 35, 37, 99,
 100, 171, 172, 180
 kapot 17, 31, 34, 46, 180
 kapothoed 159
 kapothoedje 179
 kapotjak 46
 KAPOTJAS 31
 kapotjas 31
 kapotje 46, 176, 179
 kapotmuts 171
kapots 171
kapotsje 46, 176
 kappen, schoen met ~ 200
 kappenklomp 199
kaproe 35
 kaproen 35, 172, 176
kapruin 176
 kapsteevel 205
 kapstokkleed 141
 kar, een ~ te groot 192
 kar, een ~ te wijd 192
karbang 35
kardinate scholk 73
karmarsche 214
karmarschke 205
karmasche 202, 206, 214
 karrad 159
 karreerd kleed 60
 karreerde rok 59
 karrel 14, 18
 karrenrad 159
 karrenrad van een hoed
 159
 karrenrad, hoed wie een ~
 159
 karrenwiel 159
kartenate scholk 74
karvat 131
karvatje 131
karvatspang 133
karvattenspang 133
 kasjmieren sjaal 139
 kasserol 162
kastrol 162
kataanse veurk 73
katename scholk 73, 74
katename scholk 73, 74, 77
 katoenen hemd 70
 katoenen sjaal 135
 katoenen sjerp 135
 katoense voordoek 73
kattenaads scholk 74
kattenaat scholkske 74
 kavekje 41
kavekske 41
 kazak 100
 kazakje 47
kazakske 47

- kazavek 41, 42, 45, 46, 48, 116
 kazavekje 36, 46, 70, 116, 117
 kazavekje, loshangend ~ 116
kazavik 46, 48
kazevak 46
kazevekske 36, 46, 70, 116, 117
keddel 14
kedding 233
keddingske 234
 keep 166
 kegel 69, 71
kegelke 69
 kegeltje 69
keike 221
 keitje 221
 keizermantel 35
kemasche 214
 kemasker 206, 214
 kemaster 206, 214
 Kempense muts 177
 keper 62
 keperrok 62
 kepie 27, 100, 166, 167
 kepie, hoge ~ 167
 kepie, lage ~ 167
 kepie, platte ~ 167
kercheren 155
 kerelshoos 209
 kerkmantel 35
 Kerkom, voeten van ~ 192
kermasche, hauf ~ 205
 kermismuts 176
kernis 159
kerrel 14, 18
kersteren 155
kervat 44, 131
kervatspang 133
kervatspel 133
kervattenspang 133
 keskedie 83
 ket 233
 ketel 159
 ketelpak 69
 ketser 191
ketspeng 159, 162
 kette 233, 234
 kettel, horloge aan een ~ 232
 kettel¹ 14, 18
 kettel² 233, 234
 kettelen 15
 kettelhorloge 232
kettelke 95, 101, 234
 ketteltje 95, 101, 234
 ketting 233, 234
 ketting, horloge aan een ~ 232
 kettinghorloge 231
kettinghorlozie 231
 kettingsteek 96
 kettinguur 232
 kettinkje 234
keuke 119
 Keuls water 241
 keurslijf 85, 87
 keurslijfje 87
keurslijfke 87
keuske 119
 keutelvanger 31
 keutelvanger 55
keuteraar 239
keuteren, stekske voor te ~ 239
keuteren, stokske voor te ~ 239
keuterstekske 239
 keuvel 99
 kevie, oude ~ 160
kiegel 69
 kiel 34, 42, 45, 47, 59, 69, 70, 74, 75, 82
 KIEL 69
 kiel, blauwe ~ 69, 70
 kiel, korte ~ 69
 kiel, lange ~ 69
kielke 25, 41, 42, 69, 70, 74, 77, 89
kielke, blauw ~ 69
kielke, kort ~ 70
 kieltje 25, 41, 42, 69, 70, 74, 77, 89
 kieltje, blauw ~ 69
 kieltje, kort ~ 70
 kiep 166, 169
 kiesklere 5
 KIN, LEREN MUTS DIE ONDER DE ~ WORDT GESLOTEN 172
 KIN, WITTE MUTS MET EEN STRIK ONDER DE ~ 177
 KINBANDEN, NEVELSLINNEN MUTSJE MET PLOOIEN-RAND EN ~ 178
 KINBANDEN, ZWARTE GEVEDERDE MUTS MET ~ 179
 kinderbroek 51
 kinderhoedje 164
 kindermouwscholk 77
 kindermuts 170
 kindermutsje 164
kindermutske 164
 kinderscholk 77
 kinderscholkje 77
 kinderscholkje met mouwen 77
kinderscholkske 77
kinderscholkske met mouwen 77
kinderschollekske 77
 kinderschort 77
 KINDERSCHORT MET MOUWEN 76
 kinderschortel 77
 kinderschorteltje 77
kinderschottel 77
kinderschottelke 77
 kindertjesvoorschoot 77
kinderveuring 77
kinderveuring be mouwen 77
kinderveuringke 77
kinderveuringske 77
kinderveurk 77
kinderveurkje 77
kinderveurkske 77
 kindervoordoeck 77
 kindervoordoeck bet mouwen 77
 kindervoordoeckje 77
 kindervoorschoot 77
kindervooschoot 77
kinnekesvooschoot 77
 kips 166, 169
 kips, kleine zijden ~ 167
 kips, zijden ~ 167
 kipsenklep 184
 kipsje, zijden ~ 167
kisje 191, 192
kiskandie 83
kiske 191, 198
 kissenkletser 31
 kistje 191, 192, 198
klabas 200
 klabatter 199
klabbroek 82
klaboets 99, 172
 kladder 15
 klak 159, 165, 170
 klak bet klep 166
 klak met een grote klep 166
 klak met oorlappen, leren ~ 173
 klak met stijve klep 166
 klak met zonneklep 166
 klak, grote ~ 166
 klak, hoge ~ 168
 klak, hoge zijden ~ 168
 klak, Hollandse ~ 166
 klak, lage ~ 167
 klak, lage zijden ~ 167
 klak, leren ~ 173
 klak, stijve ~ 166
 klak, zijden ~ 166, 167, 168
 klakje 165, 175
 klakje, zijden ~ 166

- klakken, klikken en ~ 3
 klakkerd 159
klakske 165, 175
klakske, zije ~ 166
klamasche 212
 klamp 115
klap 52, 110, 184
klapbroek 52, 93
klapmuts 172
klappenmuts 165
klat 47
klats 170
klatser 200
 kledage 2
 kleden, warm ~ 7
kleder; 's werkendaagse ~ 3
kleder; goei ~ 6
kleder; slechte ~ 68
 klederen, 's werkendaagse ~ 3
 klederen, goede ~ 6
 klederen, slechte ~ 68
 kledergoed 2
 kledერი 2
 klederschortsel 76
 kledij 2
 KLEDIJ, KLEREN 2
 KLEDIJ, KLEREN: SPOTNAMEN 3
 kleding 2
 kleding, zondagse ~ 5
 KLEDINGSTUK, BONT ALS APART ~ 149
 KLEDINGSTUK, GAT IN EEN ~ 16
 KLEDINGSTUK, ZAK IN EEN ~ 97
kledje 59
klee 59
klee, geruit ~ 59
 kleed 47, 59, 60
 kleed met ruiten 60
 kleed van geruite stof 60
 kleed, daags ~ 74
 kleed, gecarreaud ~ 59
 kleed, geruit ~ 59
 kleed, geruite ~ 59
 kleed, geruiterd ~ 59
 kleed, geruitjes ~ 59
 kleed, karreerd ~ 60
 kleedje 59, 77
 kleedje, gecarreaud ~ 59
 kleedje, geruiterd ~ 59
 kleedsel 2
kleedveuring 75, 76
 kleedvoardoek 75, 76
kleeke 77
kleeke, geruiterd ~ 59
kleer 2
kleergoed 2
 kleersel 2
kleffer 200
klefferke 200
klei maalke 103
klei rokske 90
klei teske 102, 103
klei voorschooke 78
kleiaasj 2
 kleiade 2
kleiage 2
kleiazie 2
kleien, warm ~ 7
kleier 2
kleieraai 2
kleieren 2
kleiergoed 2
kleierschotsel 76
kleigeldmaalke 102
kleiing 2
 klein borstje 116
 klein buideltje 103
 klein hemd 44
klein kamasche 205
 klein maaltje 103
 klein rokje 90
 klein tasje 102, 103, 105
 klein voorschootje 78
 KLEIN ZIJN, TE ~ 10
 klein zijn, te ~ 11
 kleine boks 56
 kleine gamasche 205, 213
 kleine hak, schoen bet een ~ 196
 kleine lappen, plag met grote of ~ aan 140
 kleine scholk 79
 kleine steval 205
 kleine voorboek 78
 kleine zijden kips 167
 kleingeldmaal 102
 kleingeldmaaltje 102
 klemmen 187
 klep 52, 110, 165, 184
 KLEP VAN EEN BROEK 110
 KLEP VAN EEN PET 184
 klep, boks met ~ 52
 klep, boks met een ~ 52
 klep, broek bet een ~ 52
 klep, broek met een ~ 52
 klep, broek met een ~ vanvoor 52
 klep, klak bet ~ 166
 klep, klak met een grote ~ 166
 klep, klak met stijve ~ 166
 klep, meidjesbroek met een ~ 93
 klep, pats met ~ 166
 klep, pats met een grote ~ 166
 KLEP, PET MET BREDE ~ 166
 klepboks 52, 82
 KLEPBROEK 52
 klepbroek 52, 82, 92, 93
 klepjesbroek 52
klepkesbroek 52
 klepklak 166, 173
 klepmuts 165, 166, 167, 172
 kleppats 166, 175
 kleppen, muts met ~ 172
 kleppenboks 52
 kleppenbroek 52
 kleppenmuts 165
 kleppenpats 166
 klepper 200
klepperke 200
 kleppertje 200
 klepstuk 110
 kleraadjes 2
 klerade 2
 klerage 2
kleraje 2
klerazie 2
 kleren 2
 kleren aandoen, andere ~ 8
 kleren aandoen, warme ~ 7
 kleren aantrekken, andere ~ 8
 kleren om uit te gaan 6
 kleren voor 's werkdaags 3
 kleren voor de zomer 7
 kleren voor doordeweek 3
 kleren voor doordeweeks 3
 kleren voor durchdeweek 3
 kleren, 's merredaagse ~ 68
 kleren, 's weekdaagse ~ 4
 kleren, 's weekse ~ 4
 kleren, 's weldaagse ~ 4
 kleren, 's werkdaagse ~ 3, 68
 kleren, 's werkeldaagse ~ 4, 68
 kleren, 's werkelijkse ~ 4
 kleren, 's werkendaagse ~ 3, 68
 kleren, 's werkerdaagse ~ 3
 kleren, 's zondagse ~ 5, 6
 kleren, aldaagse ~ 4
 kleren, alledaagse ~ 4
 kleren, allerkwaadste ~ 68
 kleren, beste ~ 5, 6
 kleren, betere ~ 6
 kleren, chique ~ 6
 kleren, daagse ~ 4
 KLEREN, DOORDEWEEKSE 3
 kleren, doordeweekse ~ 3

- kleren, durchdeweekse ~ 3
 kleren, gewone ~ 4
 kleren, goede ~ 5, 6
 KLEREN, KLEDIJ ~ 2
 KLEREN, KLEDIJ: SPOTNAMEN
 3
 kleren, kwade ~ 4, 6, 68
 kleren, nette ~ 6
 kleren, oude ~ 4, 6, 68
 kleren, pongelige ~ 4
 kleren, staatsse ~ 6
 kleren, vuile ~ 68
 kleren, warme ~ 7
 kleren, weekdaagse ~ 4
 kleren, weekse ~ 4
 kleren, wekelijkse ~ 4
 kleren, wekendaagse ~ 4
 kleren, werkdaagse ~ 3
 kleren, werkeldaagse ~ 4,
 68
 kleren, werkendaagse ~ 4,
 68
 kleren, werkensdaagse ~
 68
 kleren, winterse ~ 7
 kleren, zomerse ~ 6
 KLEREN, ZONDAGSE 4
 kleren, zondagse ~ 5, 6
 klet 47
 klets 170
 kletsers 200
 kletsje 200
kletsje 59
kletsje, gecarreaud ~ 59
kletske 200
 kletskep, nieuw haar voor
 op een ~ 242
kleufhoed 161
 KLEURIGE HERENKOUS,
 LANGE ~ 209
 kleverd 30
klier 2
klieren 2
 klikken en klakken 3
 kling 240
klip 110, 165, 184
klip, klak me een grote ~
 166
klipbroek 52
klipklak 166
kloche 200
 kloef 192
 kloefers 191, 192, 200
 kloefertje 200, 217
kloet 169
kloffer 191
klofferke 217
 klok 231, 232
 klok, passen wie een ~ 9
 klokkenkast 35
klomke 200, 201
- klommel 18
 klommelen 3
 klommelen van schoenen
 191
 klommelig 19
 KLOMP 198
 klomp 198, 199
 klomp met riemen 199
 klomp met riempjes 199
 klomp, 's zondagse ~ 199
 klomp, Belgische ~ 199
 klomp, Franse ~ 199
 klomp, goede ~ 199
 klomp, hoge ~ 199
 klomp, houten ~ 199
 klomp, lage ~ 199
 klomp, leren ~ 191, 199
 klompenkap 200
 klompenschoen 199, 201
 klompje 200, 201
klompke 201
 KLOMPSCOEN 199
 klompschoen 199, 201
klon, roeie ~ 241
 klonk 199, 200
 klonk, Hasseltse ~ 199
 klonk, houten ~ 200
klonke, houten ~ 200
 klonkenscholen 199
 klonkgaloche, leren ~ 200
 klonkje 201
 klonkje, houten ~ 200
 klonkschoen 199, 201
klonkske 201
kloob 181
 kloof 181
 klooi 18
 kloon 199
klos 34, 35, 37
 klos¹ 199
 klos² 153
 klosje 153
kloske 153
klosmantel 35
 klot 199
*klot*¹ 55
*klot*² 166
klotboks 52, 55, 56, 57
klotbroek 51, 55, 56, 57
klotje 170, 174, 175
 klots¹ 170
 klots² 200
klotsboks 57
klotsbroek 51
klotske 166, 174, 175
klotteboks 57
 klovement 2
 kloven 2
 klover 206
klujen 153
klungelke 233
- klungeltje 233
 kluw 153
 KLUWEN 153
 kluwen 153
kluwke 153
 kluwte 153
 knabje, voor een ~ kraak in
 de schoen hebben 192
 knalpot 162
 knammel 15
 knap 220
 knap passen 9
 kneep 181
 knellen 187
 KNELLEN, GEZEGD VAN
 SCHOENEN 187
*knepke, voor een ~ krak in
 de schoen hemme* 192
 knickerbocker 56
 knickerboks 56
 knie, broek tot onder de ~
 56
 KNIE, LAARS TOT OF BOVEN
 DE ~ 205
 knieboks 52, 56, 92, 93
 kniebot 205
 kniebroek 51, 56, 93
 knieënboeks 56
 knieënlap 213
 kniehoos 209
 kniekous 209
 knielap 214
 knielapje 214
knielapke 214
 kniestevel 205
 knijpen 187
 knipbeurs 151
 knipmuts 176, 177
 knipmuts met een toer 177
 kniptas 151
 kniptasje 151
knipteske 151
 knirps 151
 knobbelsnagel 221
knoebelsnaal 221
knoefel 12
knoefelen 13
knoep 96
knoevelen 13
knofenboks 53
 knol 16, 231, 232
 knommel 18
knoo 96
knoof 96
knoofboks 82
 KNOOP 95
 knoop 96
 knoop, jas met een ~ 28
 knoopboks 82
knoopbottine 190
 knoopbottine 196

- knoopje 126, 127
 knoopje van de col 127
 knoopje, bovenste ~ 127
 KNOOPJES, KOUS MET ~ 211
 knoopjesgulp 110
 knoopjeskous 211
 knoopjesschoen 194, 195
knoopke 126, 127
knoopke, bovenste ~ 127
knoopkesgulp 110
knoopkeskous 211
knoopkesschoen 195
 knooplaarsje 195
knooplaarske 195
 knooplijfje 85
knooplijfke 85
 knoopschoen 195
 KNOOPSGAT 96
 knoopsgat 96
 KNOOPSGAT, KOORDJE I.P.V. ~ 96
 knoopsgat, loos ~ 96
 knoopsgat, vals ~ 96
 knoopsgatenband 228
 knoopsgatenzij 96
knoopsgaterband 228
 knoopsgatlint 122
knoopsje 127
 knoopskot 96
 knoopskot, vals ~ 96
 knoopslok 96
 knoopslok, nep ~ 96
 knoopslok, vals ~ 96
 knoopsspengel 182
 knop 96, 235
 KNOPEN, HALFHOGE
     DAMESSCHOEN MET ~
     OPZIJ 195
 knopen, jas met twee ~ 28
 knopen, kapje voor te ~ 179
 knopenboks 53
 knopenschoen 195
 knopenscholk 75
 knopenstuk 110
 knopget 212
 knopje 224, 235
 knopjesschoen 195
knopke 127, 224, 235
knopkesschoen 195
 knopoorbel 235
 knoppen, voorschoot met ~ 75
 knopschoen 195
 knopsgat 96
 knopskot 96
 knopslok 96
knopspel 182
 knopspeld 182
 knuffel 12
 knuffelen 13
knuipscholk 75
 knuppel 220
 knuppel, schoen met halve ~ 196
kobelke 133
 kobeltje 133
 koelik 241
 koeshoer 198
 koetbremsen 132
 koetenbremser 132
 koetendoek 149
 koeteneter 150
 koetenplag 150
koetenplak 150
 koetentrekkerd 150
 koetenvanger 150
koetereter 150
koeterstekske 239
 koets 99, 100, 159, 166, 170
 koets, leren ~ 173
 koetsiersjas 24
 koetsje, Belgisch ~ 174
koetsje, belsj ~ 174
 kogel 162
koinder 21
 kokardetje 132
 kolf 50, 112
kolleke 117
komasche 206, 212, 214
 kombarvoets 186
komberves 186
kommeke 167
 kommetje 167
konkarke 132
 konkelvers 220
 kont 111
 kont, buidel op de ~ 109
 kont, hij heeft zeker in het paard zijn ~ gezeten 12
 kont, maal op de ~ 108
 kont, tas op de ~ 108
 kontbindel 122
kontefoor 220
 kontenjas 24
 kontenklatser 24, 31
 kontenkletser 31
 kontenmaal 108
 kontentas 108
 kontentasje 108
kontentes 108
kontenteske 108
 kontentikker 31
konterefoor 220
konterfoor 220
konterfort 220
konterves 220
kontervoor 220
kontevoort 220
 kontje 111, 120
kontkuske 120
 kontkussen 119
 kontkussentje 120
 kontlap 111, 120
 kontlapbroek 53
 kontlint 122
 kontlintje 122
kontlintsje 122
 kontmaal 108
kontmaalke 108
 kontmaaltje 108
 kontrolkje 90
kontrokske 90
kontsje 120
 kontstuk 111
 konttas 108
 konttasje 108
konttes 108
kontteske 108
 koof 83, 169, 177, 178, 179
 koof, witte ~ 178
 koofje 175, 177, 179
koofke 175, 177, 179
 kooi 158
kookveuring 73
 kookvoordek 73
 kookvoorschoot 73
 koopman 25
 koordje 96
 KOORDJE I.P.V. KNOOPSGAT 96
koordsje 96
 kopdoek 138, 140
 kopdoekje 100
kopdoekske 100
 kopje 224
kopke 224
 kopklomp 199
kopkusseke 184
 kopkussen 184
 kopkussentje 184
 kopmuts 99
 kopneusdoek 140
kopneuzig 140
 koppel schoenen, een ~ 190
 koppelknoopje 127
koppelknoopke 127
 kopplag 137, 139
kopplak 137, 139
 kopveloursje 236
kopvloerke 236
 kopwis 184
kopwusj 184
 korfje 151
korfke 151
 korfkussen 184
 korfwis 184
korneke 177, 178
korneke be kant 179

- kornet 169, 171, 175, 176,
 177, 178, 179
 kornet, zwarte ~ 179
 kornetje 171, 175, 176,
 177, 178
 kornetje bet kant 179
 kornetje, zwart ~ 180
 kornetmuts 177, 180
 kornetmuts, zwarte ~ 180
kornetsje 177, 178
kornetsje, zwart ~ 180
kornetteke 171, 177, 178
korsee 47
 korset 47, 87
 KORSET 87
 korsetlijfje 87, 88
korsetlijfke 87, 88
 korsettenlijfje 88
korsettenlijfke 88
 korsettenstang 152
korslee 85, 87
 kort boksje 52
 kort botje 205
 kort broekje 51
KORT GEKNIPT HAAR 237
 kort haasje 144
 kort hemd 70
 kort jasje 24, 28, 29, 37,
 47
 kort kieltje 70
 kort lint 122
 kort mofje 144
 kort onderjupetje 90
KORT ONDERROKJE 90
 kort onderrokje 90
 kort onderschortsje 90
 kort rokje 90
 kort schortje 90
KORT SCHORTLINT 122
 kort snoer 122
 kort steveltje 205
 kortbroek 51
 korte bindel 122
 korte boks 52, 56
 korte bot 204
 korte bots 52
KORTE BROEK 51
 korte broek 51, 56
 korte das 132
 korte get 212
 korte jas 24, 28, 29
 korte jas, goed pak met ~
 64
 korte kiel 69
KORTE LAARS 204
 korte laars 205
 korte mouwen, pullover met
 ~ 40
 korte onderschorts 90
KORTE OVERJAS 24
 korte overjas 24
 korte paletot 24, 42
 korte pardessus 24
 korte pij 30
 korte pit 24, 28
 korte pompboks 56
 korte rok 28
 korte scholk 79
 korte stevel 205
 korte trui 40
 korte voordoek 79
 korte voorscholk 78
 korte zwarte jas 29
kortenade veurk 74
kortnate veuring 74
 kosmetiek 242
 kostersmuts 175
kostumeke 65
kostumke 65
kostumke met een col marin
 66
kostummeke be col marin
 66
 kostuum 6, 63, 65
 kostuum en strepen broek,
 zwart ~ 64
 kostuum, gekleed ~ 64
 kostuum, goed ~ 5, 6
KOSTUUM, PAK ~ 63
 kostuum, schoon ~ 6
 kostuum, zwart ~ 64
 kostuumjasje 37
kostuumjaske 37
kostumke 65
 kostuumpje 65
 kostuumpje bet col marin
 66
 kostuumpje met een col
 marin 66
 kot 16, 110, 162, 223
 kot, broek met een ~
 vanvoor 53
kotenate scholk 74
 koteraar 239
 koteren, stekje voor te ~
 239
 koteren, stekje voor tussen
 de tanden te ~ 239
 koterstekje 239
 kotje 223
kotsje 223
lotte onderschots 90
lotteke 223
 koude voeten 211, 212
 KOUS 207
 kous 207, 208, 209, 210
 KOUS MET KNOOPJES 211
 kous, dunne zijden ~ 210
 KOUS, GEBREIDE ~ 208
 kous, gebreide ~ 208
 kous, gestrikte ~ 208
 kous, gestrokken ~ 208
 kous, glazen ~ 210
 kous, lange ~ 208, 209
 kous, merceriséen ~ 210
 kous, mysteriezijden ~ 211
 kous, zijden ~ 210
 kous, zwarte ~ 211
 kous, zwarte zijden ~ 211
 kousband 226, 227
 kousbindel 226
 kouselenbindel 226
KOUSENBAND 226
 kousenband 226, 227
 kousenbindel 226, 227
 kousenbinder 226
 kousenboks 210
 kousengaren 153
 kousenmuts 172
KOUSENWOL 153
 kousje 208
kouske 208
 kousophouder 227
kousophouwer 227
kovel 99
KRAAG 98
 kraag 98, 99, 117, 127,
 128
 kraag met pels erop 98
KRAAG VAN EEN KRAAG-
MANTEL 99
 kraag van poes 98
 kraag, bonte ~ 98
 kraag, brede ~ 99
 kraag, gestijfde ~ 128
 kraag, grote ~ 99
 kraag, loeteren ~ 98
 kraag, losse ~ 128
 kraag, mantel met een grote
 ~ 34
 kraag, pelsen ~ 98
 kraag, slappe ~ 128
KRAAG, STAANDE ~ 98
 kraag, vaste ~ 128
 kraag, vellen ~ 98
 kraagjas 34
 kraagje 117, 128
 kraagje, pelsen ~ 98
 kraagje, slap ~ 128
 kraagknoopje 127
kraagknoopke 127
KRAAGMANTEL 34
 kraagmantel 34
KRAAGMANTEL, KRAAG VAN
EEN ~ 99
KRAAGPUNT 98
kraagske 117, 128
kraagske, pelsen ~ 98
kraagske, slap ~ 128
 kraagsknoopje 127
kraagsknoopke 127
 kraak, schoen met ~ in
 193

- kraak, voor een knabje ~
   in de schoen hebben
   192
 kraakschoen 193
 kraal 233
kraalke 234
 kraals 234
 kraaltje 234
 krabber 240
krabberke 240
 krabbertje 240
kragenkettingske 101
 kragenkettinkje 101
kragenknoofje 127
 kragenknoop 127
 kragenknoopje 127
kragenknoopke 127
 KRAKENDE SCHOEN 192
 krakende schoen 193
 krakenschoen 193
 kraker 193
kral 233
 kralen halsband 234
 kralen, snoer van ~ 234
 kralencollier 233
 kralenketting 234
 kralensnoer 234
 kralentoer 234
krallencollier 233
krallenketting 234
krallensnoer 234
krallentoer 234
 krallier 233
 kram 115, 221
kramasche 202, 214
 kramer 19
 kramer, als een ~ erbij
   lopen 19
 kramijzer 221
kramke 221
 krammetje 221
kramp 115
krams 11
 krang 11
kranges 11
 krangs 11
 krangt 11
krank 11
kranks 11
krans 11
 krans 234
 KRANSBOTTINE 190
 krantentas 104
krantentes 104
 krap zijn, te ~ 11
 krauw 152
 kravats 44, 131
 kravats, pelsen ~ 136
 kravats, wollen ~ 136
 kratvatje 131
 kravatspang 133
kravatspel 133
 kravatspeld 133
 kravatspengel 134
 kravattennaald 134
 kravattenspang 133
 kravattenspangetje 133
 kravattenspeld 133
 kravattenspengel 134
 krek het omgekeerde 12
 kremp 182
krenet 177
 kreuk 12, 181
 kreuk, valse ~ 12
 KREUKEL 12
 kreukel 12
 KREUKELLEN 12
 kreukelen 13
 kreuken 13
 kreukt 12
kreunkel 12
kreunkelen 13
kravat 131
kravat, wollen ~ 136
kravatspang 133
kravatspel 133
kravattenspang 133
kravattenspeld 133
kravattenspengel 134
 krijgershoed 162
 krikkrak, schoen met ~
   193
 krimpen 154
krinkel 12
 kriskoek 159, 162
croezelkesmouw 125
 croezelmuts 176
 croezeltjesmouw 125
كرون 13
krollenmuts 176, 177, 178
krolmuts 176
krom 237
kromp 237
 kronkel 12
 kronkelen 13
 KROON 157
 kruinmuts 176
 kruis 111
kruits 111
 krul 15
 krullenmuts 176, 177, 178
 krulmuts 176
krunkel 12
krunkelen 13
 KUIF 237
 kuifbandje 236
 KUIFJE, AFHANGEND ~ 237
 kuikelboks 51
 kuil 16
kuile 16
 kuip, de ~ in gaan 237
 kuisen 188
 kuisen, tanden ~ 238
 kuitboks 56
 KUITBROEK 56
 kuitbroek 56
 kuitband 227
 kuitboks 56
 kuitbroek 56
 kuitentikker 31
 kuitwindel 213
 kuitlaars 205
 kuitstevel 205
 kuittas 109
kuittes 109
kuske 119, 184
kusseke 119, 184
 kussen 119, 184
 kussentje 119, 184
 KUSSENTJE OP HET HOOFD
   184
 kuubel 162
 kwaad dingen, het ~ 68
kwaai broek 55
kwaai dingen 4
kwaai kleren 4, 6, 68
kwaai muts 175
kwaai scholk 73
 kwade broek 55
 kwade dingen 4
 kwade kleren 4, 6, 68
 kwade muts 175
 kwade scholk 73
 kwakel 15, 18, 233
kwakelen 15
 kwakels (uitsl.mv.) 15
 kwartiermuts 170
kwasje 233
kwaske 95, 183, 233
 kwaspel 183
kwaspel 233
 kwast 95, 183
 kwastje 95, 183, 233
 KWASTJE AAN EEN HALS-
   KETING 233
 kwastmuts 170
kwepsel 183, 233
kwepsel, muts be ~ 170
kwepselmuts 170
 kwip 25
 kwispel 183, 233
 kwispel, alpenmuts met ~
   171
 kwispel, muts bet ~ 170
kwispelke 95, 233
 kwispelmuts 170
 kwispeltje 95, 233
 L
 laag botje 195
laag klak 167
 laag laarsje 195

- laag pet* 167
laag zijde klak 167
laag zijde muts 167
laag zijde pats 167
laag zijden 167
 laars 194, 195, 198, 202, 203, 205
 LAARS 202
 LAARS MET SLUITRIEMPIE 204
 LAARS TOT OF BOVEN DE KNIE 205
 laars, gewone ~ 205
 laars, halflange ~ 205
 laars, hoge ~ 206
 LAARS, KORTE ~ 204
 laars, korte ~ 205
 laars, lage ~ 205
 laars, lange ~ 206
 LAARS, WATERDICHT ~ 206
laarseke 206
 laarsje 195, 203, 205, 206
 laarsje, laag ~ 195
laarske 195, 203, 205
laarske, laag ~ 195
 LAARZENSCHACHT 225
 laarzenschacht 225
 labberloesj 160
labberloetsj 160
 labeurschoen 197
lacé 143
 lacet 223
 lage bot 204
 LAGE HERENSCHOEN 193
 lage herenschoen 193
 lage kepie 167
 lage klak 167
 lage klomp 199
 lage laars 205
 lage mansluischoen 193
 lage mansschoen 193
 lage pet 167
 lage schoen 193, 195
 lage scholk 79
 lage slob 216
 lage stevel 205
 lage voorschoot 78
 lage zijden 167
 lage zijden klak 167
 lage zijden muts 167
 lage zijden pats 167
 lage zondagsschoen 193
lakei 221
lakeien schoen 197
lakeischoen 197
 lakenkapmantel 35
 lakenmantel 35
 lakenrok 62
 lakenstof, rok van ~ 62
 lakkerenschoen 197
 LAKSCHOEN 196
 lakschoen 197
lakschoenke 197
 lakschoentje 197
 lakscholk 73
 landmeter 192
 landschoen 197, 198
lang boks 51, 54
lang bots 51
lang broek 51
lang hoos 208, 209
lang kous 208, 209
lang schort 89
 LANG SCHORTLINT 121
 lang snoer 122
lang stiebel 205
lang wos 208
 lange binnenzak 104
 lange binnenzak voor zakenpapieren 104
 lange boks 51, 54
 lange bot 205, 206
 lange bots 51
 lange bottine 196
 LANGE BROEK 51
 lange broek 51
 lange das 137
 lange dikke overrok 33
 lange dikke pardessus 33
 lange frak 25
 lange gele, schoenen van de ~ 192
 lange get 212, 213
 lange hoos 208, 209
 lange jas 23, 33
 lange kanten broek 93
 lange kiel 69
 LANGE KLEURIGE HERENKOUS 209
 lange kous 208, 209
 lange laars 206
 lange manshoos 209
 lange mantel 32, 34
 lange mouwen, lijf met ~ 39
 lange onderrok 88
 LANGE OVERJAS 23
 lange overjas 23
 lange overrok 24
 lange paletot 24
 lange pels 137
 lange pit 23, 24, 33
 lange rok 23, 24
 lange rok, halve ~ 24
 lange scholk 78
 lange schort 89
 LANGE SCHOUDERMANTEL, KAP VAN EEN ~ 99
 lange sok 209
 lange stevel 205
 lange voordoeck 76, 78
 lange, een halve ~ 24
 LANGE, SMALLE BROEKZAK 109
 LANGWERPIGE OMSLAGDOEK, BONT GERUITE ~ 141
lankschoen 197
laaien, jacquet met ~ 65
 lap 15, 18, 44, 111, 213, 219, 222
 lap leer 222
 LAP OP EEN SCHOEN 222
 lap, witte ~ 44
 laphoed 161, 162
 lapje 44, 79, 121, 222
 lapje leer 222
lapke 44, 222
lapke leer 222
 lappen, plag met grote of kleine ~ aan 140
 lappenschoen 194
lappenstek 151
 lappenstok 151
 lapstuk 222
 laqué 197
 laquéen schoen 197
laquéke 197
 laquéschoen 197
 laquéetje 197
 las 94
 laten vallen, steken ~ 154
 latsch 191, 192, 217
 lee 47, 116
 leer 187, 222
 leer, lap ~ 222
 leer, lapje ~ 222
 leer, stuk ~ 222
 leergerei 187
 leerhaas 144
leerheis 144
 leerklomp 199
 leerokje 90
leerokske 90
 leerschortel 79
leerschottel 79
 leervet 189
 leerwerk 187
 leftasje 103
lefteske 103
 lefzakje 103
lefzakske 103
 LEGGER 98
lei 47, 116
lelleke 234
 lelletje 234
 lemp 30, 94
 lempje 47
lempke 47
 lepel 225
 leper 225
lepke 79, 121
 LEREN BEENKAP 202, 207, 213

- leren berenmuts 173
 leren bivakmuts 173
 leren haas 144, 146
 leren haasje 144
 leren handschoen 144
 leren helm 173
 leren kap 173
 leren klak 173
 leren klak met oorlappen 173
 leren klomp 191, 199
 leren klonkgaloche 200
 leren koets 173
 leren motormuts 172
 leren motorpats 173
 leren muts 172
 leren muts bet oorkleppen 172
 LEREN MUTS DIE ONDER DE KIN WORDT GESLOTEN 172
 leren muts, toe ~ 172
 LEREN PANTOFFEL 216
 leren pantoffel 216
 leren pats 173
 leren pijenhaas 146
 leren pots 173
 leren rok 79
 leren schoen 195, 196, 197
 leren scholk 79
 leren schootsvel 79
 leren schortel 79
 leren schortsel 79
 leren slob 216
 leren slof 216
 leren slofje 216
 leren tram 191
 leren trapper 191
 leren voordoek 79
 leren voorschoot 79
 leren want 144, 146
 leren werkhaas 146
lesj 94
lessche 94
levede veurk 73
levede werkveurk 73
 lezen, ge kunt er de gazet door ~ 16
 lchette 114
licht neusdoek 135
 lichte getschoen 194
 lichte jas 25
 lichte neusdoek 135
 LICHTE OVERJAS 25
 lichte overjas 25
 lichte overrok 25
 lichte schoen 193
 lichte sjerp 135
 lichte surtout 25
 liesbot 206
 lieslaars 206
 liesstevel 206
 lijf 39, 85, 116, 121
 lijf met lange mouwen 39
 lijf, gestrikt ~ 39
 lijf, met vodden om het ~ 19
 lijf, niks aan het ~ hebben 19
 lijf, op het ~ gesneden 9
 lijf, rok met ~ 89
 lijf, wollen ~ 85
 lijfgoed 84
 lijfje 47, 85, 86, 88, 116, 117, 121
 lijfje, gestrikt ~ 85
 lijfje, vast ~ 88
lijfke 47, 85, 86, 88, 116, 117, 121
lijfke, gestrikt ~ 85
lijfke, vast ~ 88
 lijfwas 84
 lijnwaad 2, 84
 lijnwaden hemd 70
 lijnwaden stramp 213
 lijnwaden voordoek 73
 lijnwaden werkvoordoek 73
lijvede humme 70
lijvede stramp 213
lijvend 2, 84
 lijves 84
lijvet 2, 84
 lindberghkap 172
 lindberghmuts 172, 173
linergie 84
linger, broek met ~ 92
 lingerie 84
linke 101
 links 11
 links gedraaid 11
 links gedraaid, van ~ 11
 links om 11
 links, van ~ 11
 linnen bandje 128
 linnen boordje 128
 linnen gamasche 213
 LINNEN HALSBOORD, LOSSE ~ 128
 linnen scholk 73, 74
linsje 101, 121
 lint 101, 121, 122, 136, 236
 lint, kort ~ 122
 lint, onderste ~ 122
 lint, tas met ~ 119
 lint, witte muts met ~ 177
 linta 137
linteke 101
 linten, broek met ~ 92
 linten, muts bet ~ 177
 LINTEN, OPEN BROEK MET ~ 92
 LINTEN, WITTE MUTS MET ~ 177
 LINTEN, WITTE MUTS MET SIERKRANS EN AFHANGENDE ~ 176
 lintenboks 92
 lintenmuts 177
lintermuts 177
 lintje 101, 121, 122, 236
 lintjesboks 92
 lintjesmaal 119
 lintjesmuts 177
lintsj 136
lintsje 101, 121, 122, 236
lintsjesmaal 119
lintsjesmuts 177
 lip 221
 lipje 221
lipke 221
 liseuse 82
liske 101, 114
 lits 101, 113, 114, 115, 119, 122, 213, 215, 236
 litsenschoen 200
 litsenscholk 78
 litsje 96, 101, 114, 122
litske 96, 101, 114
 livrei 64
 lob 125
lobbe 125
 lobbig zijn, te ~ 10
 lobmouw 125
 lochte herenoverjas 25
 lodder 15
 lodderbroek 51
 lodderen 10
 loden 23, 24, 31
 loden jas 25, 31
 loden mantel 31
 loden, jacquet met ~ 65
 loeder 18
 loef 165
loemel 17
 loerklak 166
 loermuts 166
 loerpats 166
 loesj 158, 160, 161, 162
 loesj, oude ~ 158, 160
 loesje hoed 161
 loesjhoed 158, 160, 161
 loesjhoedje 160
 loeteren kraag 98
loetsj 160
loetsjhoed 160
 loge 231, 232
logie 231
 lok 16, 52, 111, 112, 224
 lok, boks met een ~ 53
 lokboks 52, 82
 lokje 224
 lокkertjestasje 103

- lokkertjesteske* 103
lokske 224
 lommel 17
 lommel, hangen wie een ~ 10
 lommelachtig 19
 lommelen 3, 10
 lommelen aanhebben 19
 lommelen, aldaagse ~ 68
 lommelen, in ~ gekleed 19
 lommelen, in ~ lopen 19
 lommelen, met ~ aan 19
 lommelen, oude ~ 68
 lommelenkerel 19
 lommelenkramer 19
 lommelenkramer, wie een ~ gekleed 19
lommelenkriemer 19
lommelenkriemer, wie een ~ gekleed 19
 lommelenman 19
 lommelenman, wie een ~ erbij lopen 19
 lommelig 18
lommelisch 18
lommelmaalke 109
 lommelmaaltje 109
 lommeltig zijn 10
 lommeltje 148
 lomp 18
 lompe schoen 191
 lompen aan 19
 lompen, in ~ 19
 LOMPEN, IN ~ GEKLEED (ZIJN) 18
 lompen, in ~ lopen 19
 lompenkramer 19
lompkremmer 19
 lonkklak 166
 looin 160
 loophoed 161
 loophoedje 164
 loopt, hij ~ barvoetse voeten 185
 loos knoopsgat 96
 lopen, als een kramer erbij ~ 19
 lopen, erin verloren ~ 10
 lopen, in lommelen ~ 19
 lopen, in lompen ~ 19
 lopen, in vodden ~ 19
 lopen, wie een bedelaar ~ 19
 lopen, wie een bedelaar te bij ~ 19
 lopen, wie een lommelenman erbij ~ 19
 lorche 12
 los bandje 128
los boord 128
 los boordje 128
 los colletje 129
 los zijn, te ~ 10
 loshangend kazavekje 116
losj 158, 160
losjhoed 160, 161
 loslaten 16
 losse binnenste tas 104
 losse bloes 42, 45
 losse boel, wat is dat voor een ~ 10
 losse boks 51
 losse boord 128
 losse broek 51
 losse col 128
 losse draad 15
 losse kraag 128
 LOSSE LINNEN HALSBOORD 128
 losse maal 117
 LOSSE MANCHET 125
 losse manchet 125
 losse mantel, wijde ~ 35
 losse schlips 132
 losse tas 104, 118
 LOSSE ZAK ONDER DE ROK 118
lotsj, ouw ~ 160
lotsjhoed 160, 161
 loup 159
loverke 236
 lovertje 236
 loze 231
lozie 231, 232
 lubberen 10
 luchtlok 16
 lui, boks voor dikke ~ 50
 luif 181, 184
 luif, hoed met een brede ~ 162
 luifel 182
 luifelhoedje 164
 luifhoed 160, 161, 162
 lumpen 16
 lunet 175
 lus 96, 101, 114, 223
 lusje 96, 101, 114
 LUSJE VAN DE CEINTUUR 114
luske 96, 101, 114
 lustre 62
 lustre scholk 74
luts 119
 luxe pelerine 37
 M
 maagdjesmuts 179
maai 224
maaike 224
maaje 224
 maal 97, 102, 107, 117, 118, 119, 123, 224
 maal op de kont 108
 maal opzij 107
 maal van de kamizool 105
 maal, achterste ~ 108
 maal, binnenste ~ 104
 maal, buitenste ~ 102
 maal, derde ~ 102
 maal, diepe ~ 104
 maal, horloge voor in de ~ 231
 maal, losse ~ 117
 maalhorloge 231
maalje 224
maalke 102, 103, 105, 109, 118, 224
maalke in het kammezolleke 105
maalke voor de meter 109
maalke, bovenste ~ 103
maalke, klei ~ 103
maalke, klein ~ 103
 maalneusdoek 150
maalneuzing 150
 maalplag 150
maalplak 150
 maalsdoek 149
 maalskot 117
 maalslat 150
 maalster 224
 maaltje 102, 103, 105, 109, 118, 224
 maaltje in het kamizooltje 105
 maaltje voor de meter 109
 maaltje, bovenste ~ 103
 maaltje, klein ~ 103
 maalzak 119
maaneusdoek 150
maanke 222
 maantje 222
maaplak 150
maaslat 150
 maat vijftig met pijn 192
 maatkostuum 63
 maattas 109
maattes 109
machet 125
machet, aparte ~ 125
machet, losse ~ 125
machetknoop 126
machetknoopke 126
machetknop 126
machetknopke 126
machettenknoop 126
machettenknoopke 126
machettenknoop 126
 mädchensbroek 93
 maillot 39
 maken, fronsen ~ 13

- maken, weiniger chique ~ 154
malesdoek 150
 malie 224
malieke 224
 malietje 224
 manchesterboks 56
 MANCHET 125
 manchet 125
 manchet, aparte ~ 125
 manchet, gestijfde ~ 125
 MANCHET, LOSSE ~ 125
 manchet, losse ~ 125
 manchet, vaste ~ 125
 manchetboord 125
 MANCHETKNOOP 126
 manchetknoop 126
 manchetknoopje 126
manchetknoopke 126
 manchetknop 126
 manchetknopje 126
manchetknopke 126
 manchetsknoop 126
manchettenknoofsje 126
 manchettenknoop 126
 manchettenknoopje 126
manchettenknoopke 126
 manchettenknop 126
 manchettenknopje 126
manchettenknopke 126
 manchon 147
mandelet 36
mannekekostuum 63
 MANNEN, BINNENSHUIS-
     MUTSJE VOOR BEJAARDE
     ~ 174
 mannen, hoge schoen voor
     ~ 193
 mannenkous 209
 mannetjekostuum 63
 mansboks 53
 mansbot 194
 mansbroek 51, 53
 mansgetje 212
mansgetsje 212
 manshemd 44
 manshoos 209
 manshoos, lange ~ 209
 manshoos, ruiten ~ 209
manshumme 44
 mansjarretelle 227
 manskostuum 63
 manskous 209
manslieschoen, hoge ~
     193
manslieschoen, lage ~ 193
 mansluibroek 53
 mansluipak 63
 mansluischoen, hoge ~
     193
 mansluischoen, lage ~ 193
 mansluischoen, nere ~ 193
 mansschoen 194
 mansschoen, hoge ~ 193
 mansschoen, lage ~ 193
 manssok 209
 manssportkous 209
manszok 209
manteer 63
 mantel 22, 23, 26, 27, 32,
     35, 37, 46, 48
 mantel met capuchon 35
 mantel met een grote kraag
     34
 mantel met een muts 35
 mantel met een sjaalkraag
     34
 mantel met pelerine 34
 mantel, dikke ~ 32
 MANTEL, DIKKE WARME ~
     32
 mantel, grove ~ 32
 mantel, holle ~ 35
 mantel, lange ~ 32, 34
 mantel, loden ~ 31
 MANTEL, OMSLAGDOEK
     ONDER ~ OF JAK 138
 MANTEL, OMSLAGDOEK OVER
     ~ OF JAK 138
 mantel, pelsen ~ 33
 mantel, vellen ~ 33
 mantel, warme ~ 32
 mantel, wijde losse ~ 35
 mantel, zware ~ 32
mantelet 35, 36
mantelie 35
 manteljas 37
 manteljasje 37
manteljaske 37
 mantelkap 99
mantelke 32, 37, 46
 mantelkleed 65
 mantelkostuum 65
mantelkostuumke 65
 mantelkostuumpje 65
 mantelmutsje 174
mantelmutske 174
 MANTELPAK 65
 mantelpak 65
 mantelpak, deux-pièces ~
     66
 MANTELPAK, JASJE VAN HET ~
     37
 mantelpakjasje 37
mantelpakjaske 37
 mantelpakje 65
mantelpaksje 65
mantelpakske 65
 mantelrok 62
 mantelscholk 75, 76
 mantelschoot 75
 mantelschortel 75
 mantelschortsel 75
mantelschotsel 75
mantelschottel 75
 mantelsjaal 138
 manteltje 32, 37, 46
mantelgeving 75, 76
mantelgevingk 75
 mantelvoordoeck 75, 76
 mantelvoorschoot 75
mantering 63
mantielie 35
mantielke 35
 mantille 35, 37, 141
 mantilletje 35
mantoer 63
mantoer, zwarte ~ 64
mantoering 2, 63
 marcheerot 205
 mariarok 62
 marin 90, 163
 marin, col ~ 66
 marin, costume ~ 66
 marin, kostuumpje bet col ~
     66
 marin, kostuumpje met een
     col ~ 66
 marine-anzugje 66
marinekostumke 66
marinekostummeke 66
 marinekostuum 66
 marinekostuumpje 66
 marinepak 66
 marinepakje 66
marinepakske 66
 marinerok 62
 marinière 45, 67
marinkostumke 66
 marinkostuum 66
 marinkostuumpje 66
 marinkostuumpje, col- ~
     66
 marintje, col ~ 66
 marktwis 184
marnosrok, Franse ~ 62
 matrozenanzug 66
 matrozenbroek 53
matrozenkostumke 66
matrozenkostummeke 66
 matrozenkostuum 66
 matrozenkostuumpje 66
 matrozenpak 66
 MATROZENPAKJE 66
 matrozenpakje 66
matrozenpaksje 66
matrozenpakske 66
 matscholk 72
 matten slof 216
matgeving 73
 matvoor 73
 matvoordoeck 73
 matzak 72

matzakje 72
matzakske 72
me een grote klip, klak ~ 166
me een gulp, boks ~ 53
me een kantie, boks ~ 93
me een kot vavoor, broek ~ 53
me een vallingske, muts ~ 179
me frangels, neuzing ~ 140
me hoge hak, schoen ~ 196
me hoge vessem, schoen ~ 196
me lint, tes ~ 119
meda 232
medaal 232
medaille 232
 MEDAILLON 232
medaillon 232
medaillongske 232
medaillonneke 232
medaillonnetje 232
medailzje 232
medalie 232
medanjel 232
medanzjel 232
medonzjel 232
meet 181
megjesmuts 179
meidjesboks 93
meidjesbroek 93
meidjesbroek met een klep 93
meidjesbroek, ouderwetse ~ 93
meidsjesbroek 93
meisjesboks 93
 MEISJESMUTS MET
 AFHANGENDE STROOK 178
 MEISJESMUTS MET
 INGWERKTE BLOEMEN, ZWARTE ~ 179
 MEISJESPANTALON MET
 KANTEN PIJPEN 93
mellebloot 20
memmenstieper 88
memmenstieper 88
memmenstieperd 88
memmenstiepje 88
memmenstiepje 88
memmenstiepke 88
mens met een dikke buik, broek voor een ~ 50
mens, boks voor een dikke ~ 50
mens, broek voor een dikke ~ 50
mentoer, zwarte ~ 64

merceriséen kous 210
mercerisékous 210
merinosrok, Franse ~ 62
merredaagse kleren, 's ~ 68
mertwusj 184
mesmaal 109
mestas 109
mestem, open ~ 92
mestes 109
met 83, 175, 177, 178, 179
 MET AFHANGENDE STROOK, MEISJESMUTS ~ 178
met avapeur, boks ~ 53
met bandjes, schoen ~ 200
 MET BORSTSTUK, BANDSCHORT ~ 77
 MET BREDE KLEP, PET ~ 166
met capuchon, cape ~ 35
met capuchon, mantel ~ 35
met de elektriek, zich scheren ~ 240
met de fantasiebroek, pak ~ 64
 MET DEUK, SLAPPE VILTEN HOED ~ 160
met drievierde hak, schoen ~ 196
met een brede luif, hoed ~ 162
met een col marin, kostuumpje ~ 66
met een dikke buik, broek voor een mens ~ 50
met een duim, haas ~ 145
met een gaar, broek ~ 53
met een gestreepte boks, jas ~ 64
met een grote klep, klak ~ 166
met een grote klep, pats ~ 166
met een grote kraag, mantel ~ 34
met een gulp, boks ~ 53
met een gulp, broek ~ 53
met een gulp, broek ~ 53
vanvoor 53
met een kantje, boks ~ 93
met een kantje, mouw ~ 124
met een klep, boks ~ 52
met een klep, broek ~ 52
met een klep, broek ~ 52
vanvoor 52
met een klep, meidjesbroek ~ 93
met een knoop, jas ~ 28
met een kot, broek ~ 53
vanvoor 53

met een lok, boks ~ 53
met een muts, mantel ~ 35
met een paan, boks ~ 52
met een piskot, boks ~ 53
met een plooitje, broek ~ 53
vanvoor 53
met een pluim, muts ~ 179
met een riempje, bot ~ 204
met een roetsj, broek ~ 53
met een schrijdersgat, boks ~ 53
met een sjaalkraag, mantel ~ 34
met een snal, boks ~ 53
met een spleet, boks ~ 53
 MET EEN STRIK ONDER DE KIN, WITTE MUTS ~ 177
met een toer, knipmuts ~ 177
met een valdeur, broek ~ 52
met een valdeur, broekje ~ 52
met een vallinkje, muts ~ 179
met elastiek, broek ~ 92
met elastiek, vrouwluibroek ~ 92
 MET ELASTIEKEN TUSSENSTUKKEN, HOGE SCHOEN ~ 194
met elastieken, schoen ~ 194
met fantasieboks, jas ~ 64
met fantasieboks, zwart pak ~ 64
met fantasiebroek, pak ~ 64
met fantasiebroek, zwarte jas ~ 64
 MET FIJNE PLOOIEN OM HET VOORHOOFD EN EEN AFHANGEND STROOKJE, WITTE MUTS ~ 178
met flatspijpen, boks ~ 51
met floche, puntmuts ~ 170
met floche, soldatentietzje ~ 163
met franje, neusdoek ~ 140
met franjels, doek ~ 140
met franjels, neusdoek ~ 140
met franjels, plag ~ 141
met gordijnen, plooiennuts ~ 178
met grote of kleine lappen aan, plag ~ 140
met gulp, broek ~ 53
met hak, schoen ~ 196

- met hakje, schoen ~ 196
 met halve knuppel, schoen ~ 196
 met helpen, scholk ~ 78
 met het bandje om 5
 met hoge hak, schoen ~ 196
 MET HOGE OF HALFHOGE HAK, DAMESSCHOEN ~ 196
 met hoge vers, schoen ~ 196
 met hoge vessem, schoen ~ 196
 met hoog hakje, schoen ~ 196
 MET INGEWERKTE BLOEMEN, ZWARTE MEISJESMUTS ~ 179
 met kant aan, boks ~ 93
 met kant aan, broek ~ 93
 met kant, boks ~ 93
 MET KANTEN PIJPEN, MEISJES-PANTALON ~ 93
 met kanten plooi, mouw ~ 124
 MET KANTEN PLOOISEL, MOUW ~ 124
 met kanten ruche, mouw ~ 124
 met kap, cape ~ 35
 met kappen, schoen ~ 200
 MET KINBANDEN, ZWARTE GEVEDERDE MUTS ~ 179
 met klep, boks ~ 52
 met klep, pats ~ 166
 met kleppen, muts ~ 172
 MET KNOOPJES, KOUS ~ 211
 MET KNOPEN OPZIJ, HALF-HOGE DAMESSCHOEN ~ 195
 met knoppen, voorschoot ~ 75
 met korte jas, goed pak ~ 64
 met korte mouwen, pullover ~ 40
 met kraak in, schoen ~ 193
 met krikkrak, schoen ~ 193
 met kwispel, alpenmuts ~ 171
 met lange mouwen, lijf ~ 39
 met lijf, rok ~ 89
 met lint, tas ~ 119
 met lint, witte muts ~ 177
 met linten, broek ~ 92
 MET LINTEN, OPEN BROEK ~ 92
 MET LINTEN, WITTE MUTS ~ 177
 met loden, jacquet ~ 65
 met lommelen aan 19
 met mouwen, kapmantel ~ 34
 met mouwen, kinderscholkje ~ 77
 MET MOUWEN, KINDER-SCHORT ~ 76
 met mouwen, kindervoordoek ~ 77
 met mouwen, scholk ~ 76
 met mouwen, trui ~ 39
 met mouwen, voorboek ~ 76
 met mouwen, voorrok ~ 76
 met mouwen, voorschoot ~ 76
 met oorlappen, leren klak ~ 173
 MET OPSTAAND BOVENSTUK, HALFHOGE PET ~ 167
 MET OPSTAAND BOVENSTUK, HOGE PET ~ 167
 MET OPSTAAND BOVENSTUK, PET ~ 166
 met pelerine, mantel ~ 34
 met pels erop, kraag ~ 98
 met pijn, maat vijftig ~ 192
 met plissé, mouw ~ 124
 MET PLOOIENRAND EN KINBANDEN, NEVELS-LINNEN MUTSJE ~ 178
 met poes, pots ~ 171
 MET POMPON, MUTS ~ 170
 met presenteerblad, boks ~ 53
 met riemen, klomp ~ 199
 met riempjes, klomp ~ 199
 met rijgriem, schoen ~ 195
 met roetsj, broek ~ 53
 met ruiten, kleed ~ 60
 met schrijdersgat, boks ~ 53
 MET SIERKRANS EN AFHANGENDE LINTEN, WITTE MUTS ~ 176
 met slagbomen, broek ~ 92
 met slipjas, broek ~ 65
 met slippen, paletot ~ 30
 met slippenjas, pak ~ 65
 MET SLUITRIEMPJE, LAARS ~ 204
 met snoeren, boks ~ 92
 met snoeren, scholk ~ 77
 met spits eraan, onderboks ~ 93
 met spitse punt, muts ~ 174
 met spleet, boks ~ 53
 MET SPLIT, BROEK ~ 53
 met stijve klep, klak ~ 166
 met strepen boks, jacquet ~ 65
 met strepen broek, zwart pak ~ 64
 met strepen, broek ~ 54
 met toe tongen, schoen ~ 198
 met twee knopen, jas ~ 28
 met valdeur, boks ~ 52
 met valdeur, broek ~ 52
 met versje, schoen ~ 196
 met vodden om het lijf 19
 met voor een slag, boks ~ 53
 met vouw, hoed ~ 161
 met watertong, schoen ~ 198
 met zonneklep, klak ~ 166
 met, gestrikte ~ 171
 met, wollen ~ 171
 METALEN UITEINDE VAN EEN SCHOENVETER 224
 meter, maaltje voor de ~ 109
 meterbuidel 109
 meterbuideltje 109
 meterbuil 109
 meterbuilje 109
 metermaal 109
 metermaalkje 109
 metermaaltje 109
 metersmaal 109
 metersstas 109
 meterstes 109
 metertas 109
 metertasje 109
 metertes 109
 metertesje 109
 meterteske 109
 meterzak 109
 meterzakje 109
 meterzakske 109
 metje 175, 179
 metskesbroek 93
 metteke 175, 179
 miem 149
 miemenkraag 98
 miemenmantel 33
 miemke 99
 miempje 99
 miepmop 133
 mies 99, 137, 149
 mietmop 133
 mikken 9
 mikken, goed ~ 9
 mikken, juist ~ 9

- mikken, niet ~ 10
 mikken, schoon ~ 9
 milanees 96
 militairenmaal 104
 MINDEREN 154
 minderen 154
 minderen 154
 mindering, aan de ~ zijn 154
 mindering, de ~ beginnen 154
minereren 154
minoeke 149
 minoetje 149
 mis werk 11
 mi-saison 25
misteriezijen kous 211
 mitaine 144
mitaineke 144
 mitainetje 144
mitainke 144
mitaintje 144
mitaintsje 144
 mocassin 194
 modern vrouwluisbroek 92
modestieke 121
 modestietje 121
 moeder 83, 178, 179
moederke 87, 177
moederkenschak 119
moederkesmaal 119
moederkesmuts 176
moederkesrok 119
moederkestes 118, 119
moederkeszak 118, 119
 moedernaaks 20
 moedernaakt 20
 moedertas 119
 moedertje 87, 177
 moedertjenaaks 20
 moedertjesmaal 118, 119
 moedertjesmuts 176
 moedertjesnaaks 20
 moedertjesrok 119
 moedertjestas 118, 119
 moedertjeszak 118, 119
moeierkenaaks 20
moeierkesmaal 118, 119
moeierkesnaaks 20
moeierkeszak 118
moeiernaaks 20
moeiernaakt 20
moeiertes 119
moel 217, 218
moernaaks 20
 mof 144, 145, 147
 MOF 146
 mof, gestrikte ~ 148
 moffel 90, 145, 146, 147, 148
 moffel, hoge ~ 146
 moffelhaas 145
moffelke 144, 145, 147, 148
 moffeltje 144, 145, 147, 148
 mofje 144, 147
 mofje, gestrokken ~ 148
 mofje, kort ~ 144
mofke 144, 147
mofke, gestrokken ~ 148
mofke, kort ~ 144
 moflijf 85
 molhoop 162
 MOLIÈRE 190
 molière 193, 195, 196
 moliëretje 193
moliërke 193
 Mon, schoenen van ~ 192
 monicamaal 104
 monicastas 104
monicastes 104
 monicasas 104
 monicasasje 104
monicates 104
monicateske 104
 MONICAZAK 104
 monicazak 104
monikaatstas 104
 montering 63
 montering, alledaagse ~ 68
montoer 63
montoer, zwarte ~ 64
montoering 63
montoering, alledaagse ~ 68
montoering, gouv ~ 5
 monturing 2
 monturing, goede ~ 5
 montuur 63
 montuur, zwarte ~ 64
montuurke 67
 montuurtje 67
 mooshaas 145
 moospijpen 57
 mop 183
 mopje 183
mopke 183
 moenschijf 231, 232
 morgenrok 83
 moskwa 62
 motobroek 57
 motorkap 173
 motorklep 173
 motormuts 172
 motormuts, leren ~ 172
 motorpats, leren ~ 173
 mottig 19
mouf 124
mouf, gebleseerde ~ 125
 MOUW 124
 mouw 124, 148
 mouw met een kantje 124
 mouw met kanten plooi 124
 MOUW MET KANTEN PLOOISEL 124
 mouw met kanten ruche 124
 mouw met plissé 124
 mouw, boord van de ~ 125
 mouw, gegarneerde ~ 125
 mouw, geplisseerde ~ 125
 mouw, geplooid ~ 125
 mouw, gepofte ~ 124
 mouw, kanten ~ 124
 mouw, kanten geplisseerde ~ 125
 mouwbandje 126
 mouwboord 125
 mouwboordje 125
 mouwen, kapmantel met ~ 34
 mouwen, kinderscholkje met ~ 77
 MOUWEN, KINDERSCHORT MET ~ 76
 mouwen, kindervoordoeck met ~ 77
 mouwen, lijf met lange ~ 39
 mouwen, pullover met korte ~ 40
 mouwen, pullover zonder ~ 40
 mouwen, scholk met ~ 76
 mouwen, tricot zonder ~ 40
 mouwen, trui met ~ 39
 mouwen, trui zonder ~ 40
 mouwen, vareuse zonder ~ 40
 mouwen, vareusetje zonder ~ 40
 mouwen, vest zonder ~ 40
 mouwen, voordoeck bet ~ 76
 mouwen, voordoeck met ~ 76
 mouwen, voorrok met ~ 76
 mouwen, voorschoot met ~ 76
 MOUWEN, WIJDE REGEN-MANTEL ZONDER ~ 27
 mouwen, wollen vest zonder ~ 40
 mouwenkinderscholkje 77
mouwenkinderscholkske 77
 mouwenscholk 76, 77
 mouwenscholkje 77
mouwenscholkske 77

mouwenschollekske 77
mouwenschort 76
mouwenschortel 76
mouwenschortsel 76, 77
mouwenschotsel 76, 77
mouwenschottel 76
mouwenstoep 39
mouwenvuring 76
mouwenveurk 76
mouwenvoordoeck 76
mouwenvoorschoot 76
mouwenvooschoot 76
mouwke 148
MOUWKOP 124
mouwomslag 125
mouwscholk 76
mouwscholkje 76
mouwscholkske 76
mouwschollekske 76
MOUWSCHORT 76
MOUWSPLITJE 124
mouwtje 148
mouwveuring 76
mouwveuringske 77
mouwveurk 76
MOUWVOERING AANNAAIEN
 124
mouwvoordoeck 76
mouwvoordoeckje 77
mouwvoorschoot 76
mouwvooschoot 76
muil 215, 217, 218
muilke 217
muilsje 218
MULTJE 215, 216
muiltje 215, 217, 218
muiltsje 217
musk 241
mussenschrik 159, 160
mussenschrikhoed 160
MUTS 169
muts 99, 100, 159, 165,
 169, 170, 173, 175, 176,
 222
muts bet kwispel 170
muts bet linten 177
muts bet oorkleppen, leren
 ~ 172
muts bet oorlappen 172
MUTS DIE ONDER DE KIN
WORDT GESLOTEN, LEREN
 ~ 172
muts met een pluim 179
MUTS MET EEN STRIK ONDER
DE KIN, WITTE ~ 177
muts met een vallinkje
 179
MUTS MET FIJNE PLOOIEN OM
HET VOORHOOFD EN EEN
AFHANGEND STROOKJE,
WITTE ~ 178

MUTS MET KINBANDEN,
ZWARTE GEVEDERDE ~
 179
muts met kleppen 172
muts met lint, witte ~ 177
MUTS MET LINTEN, WITTE ~
 177
MUTS MET POMPON 170
MUTS MET SIERKRANS EN
AFHANGENDE LINTEN,
WITTE ~ 176
muts met spitse punt 174
MUTS WAAROP EEN SIER-
KRANS WERD GEDRAGEN,
WITTE KANTEN ~ 176
MUTS ZONDER SIERKRANS,
WITTE KANTEN ~ 175
muts, 's zondagse ~ 179,
 180
muts, alledaagse ~ 175
muts, Belgische ~ 174
muts, blauwe ~ 170
muts, Brabantse ~ 176,
 177, 178
muts, Bredase ~ 177
muts, Franse ~ 170
muts, gebreide ~ 171
MUTS, GEBREIDE WOLLEN ~
 171
muts, gekroezelde ~ 176
muts, gespannen ~ 175
muts, gestrikte ~ 171
muts, gestrokken ~ 171
muts, goede ~ 180
muts, grote ~ 177
muts, hoge ~ 168
muts, hoge zijden ~ 168
muts, Hollandse ~ 177
muts, kanten ~ 176
muts, Kempense ~ 177
muts, kwade ~ 175
muts, lage zijden ~ 167
muts, leren ~ 172
muts, mantel met een ~ 35
muts, neveldoeksen ~ 179
MUTS, POMPON VAN EEN ~
 183
muts, ronde ~ 175
muts, toe leren ~ 172
muts, toe wollen ~ 172
muts, Turkse ~ 179
muts, Veghelse ~ 176
muts, velours ~ 171
muts, warme ~ 173
muts, weekse ~ 175
muts, werkdaagse ~ 175
muts, witte ~ 176
muts, wollen ~ 171, 180
muts, zijden ~ 166, 167,
 168
mutsenspang 182

mutsenspel 182
mutsenspeld 182
mutsje 164, 169, 170, 175,
 176, 222
MUTSJE MET PLOOIENRAND
EN KINBANDEN, NEVELS-
LINNEN ~ 178
mutsje, astrakan ~ 175
mutsje, Belgisch ~ 174
mutsje, gestrikt ~ 171
mutsje, Hollands ~ 177
mutsje, kanten ~ 176, 177,
 179
mutsje, wollen ~ 171
mutsje, zijden ~ 167, 175
mutsjesmuts 178
mutske 164, 169, 170, 175,
 176, 222
mutske, astrakan ~ 175
mutske, belsj ~ 174
mutske, gestrikt ~ 171
mutske, kanten ~ 176, 177,
 179
mutske, wollen ~ 171
mutske, zije ~ 167, 175
mutskesmuts 178
mutspluim 183
mysteriezijden kous 211

N

naad, tas in de ~ 107
naak 20
naaks 20
naakse poten, op ~ 186
naakse poten, op de ~ 186
naakse voeten, op ~ 186
naakse voeten, op de ~
 186
naakse voeten, op zijn ~
 186
naakse voetjes, op zijn ~
 186
naakst 20
NAAKT 19
naakt 20
naar het stortbad gaan 237
naas 218
naasstuk 218
naats 20
naatshemme 81
naats hemp 81
naatskleed 82
naatskleren 80
naatspom 81
naatspon 81
naatspong 81
nachlivets 80
nacht, dingen voor de ~ 80
nachtboks 82
nachtbroek 80

nachtdingen 80
 nachtgerai 80
 nachtgetuig 80
 nachtgoed 80
nachthem 81
 NACHTHEMD 81
 nachthemd 81
nachthemme 81
nachthemp 81
nachthempt 81
nachthum 81
nachthumme 81
 nachtjacque 82
 nachtjak 81, 82
 NACHTJAPON 81
 nachtjapon 82
 nachtjas 82, 83
 nachtjasje 82
nachtjasje 82
 nachtkiel 81, 82
 nachtkledage 80
 nachtkleding 80
 nachtkleed 81, 82, 83
nachtkleiage 80
 NACHTKLEREN 80
 nachtkleren 80
 nachtlijnwaad 80
 NACHTPAK 82
 nachtpon 80, 81
 nachtsgoed 80
 nachtshemd 81
nachtshumme 81
nachtskielke 82
 nachtskieltje 82
 nachtskleed 81, 82
 nachtskleren 80
nachtspom 81
 nachtspon 81
 nachtspullen 80
nake 20
 napoleonhoed 163
nassel 223
 nastel 223
 nat, zwart ~ 189
naze 218
nebeldookse muts 179
 neepjesmuts 178, 179
neepkesmuts 178, 179
 neepmuts 178
 neepmutsje 175
neepmutske 175
 nemen, een bad ~ 237
 nemen, een douche ~ 237
 nep knoopslok 96
 nepenmutsje 177
nepenmutske 177
 nere mansluischoen 193
 nere schoen 193
 nere stavel 205
 nergens heer passen 9
 nestel 96, 223

nestelbot 204
 nestelgaatje 223
 nestelgat 223
 nestelkopje 224
nestelkopke 224
 nestelkotje 224
nestelkotteke 224
 nestellok 224
 nestelstavel 203
 nesteltje 223
 NET BOVEN DE BUITENZAK,
 ZAKJE ~ 102
 netje 175
netsje 175
 nette kleren 6
 neus 218, 222
 NEUS VAN EEN SCHOEN 218
 neusdoek 37, 131, 134,
 136, 138, 139, 140, 141,
 149
 neusdoek bet franjels 140
 neusdoek met franje 140
 neusdoek met franjels 140
 neusdoek, bonte ~ 140, 141
 neusdoek, gearreude ~
 141
 neusdoek, gestikken ~ 141
 neusdoek, gestikte ~ 141
 neusdoek, lichte ~ 135
 neusdoek, opgestikken ~
 141
 neusdoek, oude ~ 141
 neusdoek, ruiten ~ 141
 neusdoek, zijden ~ 140
 neusdoekje 138
neusdoekske 138
 neusplag 150
neusplak 150
neuzek 138, 140, 141, 149
neuzek, bonte ~ 140, 141
neuzek, gestikte ~ 141
neuzek, opgesteken ~ 141
neuzek, zije ~ 140
neuzik 37, 134, 138, 140,
 141, 149
neuzik, bonte ~ 140, 141
neuzik, ouwe ~ 141
neuzik, zije ~ 140
neuzing 138, 140, 141
neuzing me frangels 140
neuzing, bonte ~ 141
neuzing, zije ~ 140
neuzink 138, 141
 neveldoeksen muts 179
 nevelkapje 179
nevelkapke 179
 nevellapje 179
nevellapke 179
 nevelskap 179
 nevelskapje 175, 179
nevelskapke 175, 179

NEVELSLINNEN MUTSJE
 MET PLOOIENRAND EN
 KINBANDEN 178
 nevelslip 179
nie betaald 193
nie goed passen 9
nie mikken 10
nie passen 9
nie schoon passen 9
nie staan 10
nie vallen 10
 niet betaald 193
 niet betaald, nog ~ 193
 niet betaald, schoen die ~ is
 193
 niet betaald, schoen die nog
 ~ is 193
 niet betaalde schoen 193
 niet betaalde schoen, nog ~
 193
 niet gaan 10
 niet goed passen 9
 niet goed staan 10
 niet goed zitten 10
 niet mikken 10
 NIET PASSEN 9
 niet passen 9
 niet schoon passen 9
 niet staan 10
 niet vallen 10
 niet zitten 10
 nieuw haar voor op een
 kletskep 242
 nijpen 187
 niks aan de zak hebben 19
 niks aan het lijf hebben 19
 niks om of aan 20
 nippel 224
nistel 96, 223
nistelke 223
noekenhouwer 88
 noed 123, 133, 236
 noeudje 123, 133, 184
noeuke 123, 133, 184
 nog niet betaald 193
 nog niet betaald, schoen die
 ~ is 193
 nog niet betaalde schoen
 193
 nokkenhouder 88
nondedju 132
nondedjuka 132
 nondeju 132
nondejuka 132
nondezjuka 132
 nonhaas 144
 notarismaal 104
 notaristas 104
notaristes 104
 notariszak 104
 notenslager 44

- nuts 181
 nylon 80, 210, 211
 nylonhoos 210
nylonke 210
 NYLONKOUS 210
 nylonkous 210
 nylonnetje 210
- O
- ochtendjas 83
 ochtendpaletot 83
ochtendpalto 83
 odeur 241
 oeuf 181
 officierspats 167
OKSELSTUK 124
 oliepijpen 57
olleklonj 240
 om het lijf, met vodden ~ 19
 om of aan, niks ~ 20
 om uit te gaan, kleren ~ 6
 om, anders ~ 12
 om, links ~ 11
 om, verkeerd ~ 11
 omgedraaid 11
 omgekeerde, krek het ~ 12
 omhangen 10
 omhanger 37
 omkleden 8
 omslag 37, 125, 138, 140
 omslag, wollen ~ 136
 OMSLAGDOEK 137
 omslagdoek 138, 140, 141
 OMSLAGDOEK ONDER
   MANTEL OF JAK 138
 OMSLAGDOEK OVER MANTEL
   OF JAK 138
 omslagdoek van wol 136
 OMSLAGDOEK, BONT GERUIE
   LANGWERPIGE ~ 141
 omslagdoek, bonte ~ 141
 OMSLAGDOEK, SIERLIJKE ~ 140
 OMSLAGDOEK, ZIJDEN ~ 139
 omslagsdoek 138
 omtrekken 8
 onbetaalde schoen 193
 onder de buik, tasje ~ 108
 onder de douche gaan 237
 onder de douche wassen,
   zich ~ 237
 ONDER DE KIN, WITTE MUTS
   MET EEN STRIK ~ 177
 onder de knie, broek tot ~ 56
 ONDER DE ROK, LOSSE ZAK ~ 118
 ONDER EEN SCHOEN, IJZERTJE
   ~ 221
- ONDER MANTEL OF JAK,
   OMSLAGDOEK ~ 138
 onderbinde 226
 onderbindel 226
 onderbloes 85
 onderboks 82, 91
 onderboks met spits eraan
   93
 ONDERBROEK 91
 onderbroek 91, 92
 onderdingen 84
 onderdinges 84
 ondergerei 84
ondergoe 84
 ONDERGOED 84
 ondergoed 84
 ondergoed, gestrikt ~ 85
 ondergoedje 84
onderhem 86
 onderhemd 43, 86
 ONDERHEMD 86
 onderhemdje 86
onderhemke 86
onderhemme 86
onderhemmeke 86
onderhemp 86
onderhempt 86
onderhumme 86
 onderjakje 85
onderjakske 85
 onderjupe 89, 90
 onderjupe, baaien ~ 90
 onderjupe, diemitten ~ 90
 onderjupetje 90
 onderjupetje, kort ~ 90
 ONDERJURK 88
 onderjurk 89
onderjuupke 90
onderjuupke, kort ~ 90
 onderkiel 89
 onderkleed 85, 88, 89
 onderkleren 84
ONDERKRAAG 98
 onderlijf 85, 86
 onderlijfje 85, 86
onderlijfke 85, 84
 onderlijnwaad 84
onderlijvend 84
 onderlosser 53
 ondermaal 118
ONDERMOUW 124
 ONDERMUTS 175
 ondermuts 175, 176
 ondermutsje 175
ondermutske 175
 onderneusdoek 139
onderneuzing 139
 onderplag 139
onderplak 139
 onderpots 175
 onderrok 60, 88
- ONDERROK 89
 onderrok van baalkatoen
   90
 ONDERROK, BAAIEN ~ 89
 onderrok, baaien ~ 90
 onderrok, diemitten ~ 90
 onderrok, dikke ~ 90
 onderrok, dikke baaien ~ 90
 onderrok, gemoltoneerde ~ 90
 onderrok, halve ~ 60, 89,
   90
 onderrok, jute ~ 90
 onderrok, lange ~ 88
 onderrok, tiereteien ~ 90
 ONDERROK, ZAK IN DE ~ 118
 onderrokje 88, 90
 ONDERROKJE, KORT ~ 90
 onderrokje, kort ~ 90
 onderrokkentas 118
onderrokkentas 118
onderrokske 88, 90
onderrokske, kort ~ 90
 onderschors 89
 onderschort 89
 onderschorts 89
 onderschorts, baaien ~ 90
 onderschorts, korte ~ 90
 onderschorts, tas in de ~ 118
 onderschortsje, kort ~ 90
onderschots 89
onderschots, baaien ~ 90
onderschots, kotte ~ 90
onderschots, tes in de ~ 118
onderschotske, kort ~ 90
 onderslip 86
 onderslipje 86
onderslipke 86
 ondersporten 84
 onderste lint 122
 onderste rokje 90
 onderstel 86
 onderstelsel 85
onderstelserke 86
 onderstelsertje 86
 onderstoep 71, 85, 86
 onderstoepje 85
onderstoepke 85
 ondertaille 47
ondertalie 47
 ondertas 119
ondertes 119
 onderwambuis 40, 85
onderwames 40, 85
onderwammes 85
 onderwas 84
 onderwerk 219
onjeklonj 240

- onjeklonje* 240
 onnuttig 19
 oog 101, 224
 oog en haak 115
 oog, haak en ~ 115
 oogje 101, 224
 oogjesteke 224
oogske 101, 224
oogskesteke 224
 oorbel 234, 235
oorbelke 234
oorbelleke 234, 235
 oorbelletje 234, 235
 oord 220
 oorklak 173
 oorkleppen, leren muts bet ~ 172
 oorklip 234, 235
 OORKNOP 234
 oorknop 235
 oorknopje 235
oorknopke 235
 oorlappen, leren klak met ~ 173
 oorlappen, muts bet ~ 172
 oorlogsboot 192
 oorlogschip 192
 oormuts 172
 OORRING 234
 oorring 234
oorringeke 234
 oorringetje 234
oorringeske 234
 oorwarmer 172
ooske 224
 oow 224
 op 17
 op baarse voeten 186
 op barrevoetse voeten 186
 op barvoetse voeten 186
 op blootse voeten 186
 op blote voeten 186
 op de barrevoetse voeten 186
 op de blote voeten 186
 op de borst, tas ~ 103
 op de draad, versleten tot ~ 17
 op de hond 17
 op de kont, buidel ~ 109
 op de kont, maal ~ 108
 op de kont, tas ~ 108
 op de naakse poten 186
 op de naakse voeten 186
 op de vot, tas ~ 108
 op de was gekochte schoen 192
 OP EEN HOED, PRONKVEER ~ 182
 OP EEN JAS, BUITENZAK ~ 101
 op een kletskep, nieuw haar voor ~ 242
 OP EEN SCHOEN, LAP ~ 222
 OP EEN SCHORT, ZAK ~ 123
 OP HET HOOFD, KUSSENTJE ~ 184
 op het lijf gesneden 9
 op naakse poten 186
 op naakse voeten 186
 op zijn 's zondags 5
 op zijn barrevoetse voeten 186
 op zijn blote voeten 186
 op zijn blote voetjes 186
 op zijn naakse voeten 186
 op zijn naakse voetjes 186
 opdos 230
 open boks 92
 open broek 92, 93
 OPEN BROEK MET LINTEN 92
 open haas 144, 145
 open hemd 44
 open mestem 92
 open schoen 200
 open slof 217
 opgeslobberd 17
opgesteken neuzek 141
 opgestikken neusdoek 141
 ophaalbrug 111
ophalder 227
 OPHANGER 100
 ophanger 100
ophangerke 100
 ophangertje 100
 ophanglus 101
 ophangsel 101
 ophouder 227
 opkorten 154
 opmaak 230
 opschepper 159
 opschik 230
 opslag 125
 opsmuk 230
 OPSTAAND BOVENSTUK,
 HALFHOGHE PET MET ~ 167
 OPSTAAND BOVENSTUK, HOGHE
 PET MET ~ 167
 OPSTAAND BOVENSTUK, PET
 MET ~ 166
opzetlapje 222
opzetlapke 222
 opzij, broekenmaal ~ 107
 opzij, broekmaal ~ 107
 OPZIJ, BROEKZAK ~ 107
 OPZIJ, HALFHOGHE DAMES-
 SCHOEN MET KNOPEN ~ 195
 opzij, maal ~ 107
 opzij, tas ~ 107
 opzijmaal 107
 orenbel 234
 orenboks 57
 orenknop 235
 orenknopje 235
orenknopke 235
 orenring 234
 ornament 230
 oud dingen, het ~ 68
 oud gerei 68
 oude bijkorf 160
 oude hoed 160
 oude kevie 160
 oude kleren 4, 6, 68
 oude loesj 158, 160
 oude lommelen 68
 oude neusdoek 141
 oude ploeten 68
 oude prullen 3, 68
 oude tuiers 16
 OUDE VERSLETEN HOED 160
 oudertijdse kapmantel 35
 oudertijdse sjaal 141
 ouderwetse meidjesbroek 93
 ouderwetse plag 141
 ouds, get ~ 68
ouw kleren 4, 68
ouw lommelen 68
ouw lotsj 160
ouw prullen 3, 68
ouw tuieren 16
ouwe hoed 160
ouwe loesj 158, 160
ouwe neuzik 141
ouwertijdse kapmantel 35
ouwertijdse sjaal 141
ouwerwetse meidjesbroek 93
ouwerwetse plak 141
 OVER MANTEL OF JAK,
 OMSLAGDOEK ~ 138
 overall 23, 33, 69, 83
 OVERALL 69
 overbloes 45
 overeen, broek wat vanvoor ~ gaat 53
 overfrak 23
 overgooier 27, 37, 40, 61, 86, 117, 138
overhem 43, 70
 OVERHEMD 43
 overhemd 43, 44, 70, 129, 130
 overhemd, blauw ~ 71
 OVERHEMD, GESTEVEN
 VOORSTUK VAN EEN ~ 129
 overhemd, gestijfd ~ 129
 overhemd, wit ~ 44
 overhemdje 44, 130
 overhemdsboord 128

overhemdsknoopje 127
overhemme 43, 44
overhemme, wit ~ 44
overhemp 43, 70, 129
overhempt 43
 overhoos 211
overhum 129
overhumme 43, 44, 70, 130
overhumme, blauw ~ 71
overhumme, gestijfd ~ 129
overhummesknoopke 127
overhump 43
overhumpke 44
overhumpsknoopke 127
overhumsboord 128
 OVERJAS 22
 overjas 22, 25, 33
 overjas, dikke ~ 33
 overjas, dunne ~ 25
 overjas, geklede ~ 23
 overjas, halve ~ 24
 OVERJAS, KORTE ~ 24
 overjas, korte ~ 24
 OVERJAS, LANGE ~ 23
 overjas, lange ~ 23
 OVERJAS, LICHTTE ~ 25
 overjas, lichte ~ 25
 overjasje 23, 25
overjaske 23, 25
 overkleed 61, 78
 overlap 130
 overleer 219
 overmantel 23
 overpaletot 23
overpalto 23
 overpit 23
 overrok 23, 61
 overrok, lange ~ 24
 overrok, lange dikke ~ 33
 overrok, lichte ~ 25
 OVERROK, ZIJSPLEET IN DE ~ 117
 overschoen 198, 212
 overschorts 61
overschots 61
oversier 23
 oversok 212
 overtrekker 40
 overwerpkiel 86
 overzetter 192
 overzieher 23

P

paasdingen 6
 paddenbloot 20
 paddernaaks 20
 pailletje 235
 PAILLETTE 235
 paillette 235
 pak 63
 pak en strepen broek, zwart ~ 64
 pak met de fantasiebroek 64
 pak met fantasieboks, zwart ~ 64
 pak met fantasiebroek 64
 pak met korte jas, goed ~ 64
 pak met slippenjas 65
 pak met strepen broek, zwart ~ 64
 pak, beste ~ 65
 pak, drielidig ~ 64
 pak, gekleed ~ 63, 64, 65
 pak, goed ~ 5, 63
 PAK, JASJE VAN HET ZWARTE ~ 29
 PAK, KOSTUUM 63
 pak, strepen ~ 64
 PAK, ZWART ~ 64
 pak, zwart ~ 64
pakei be weffelkes 179
 pakje 63
 pakje, blauw ~ 67
 pakje, zwart ~ 64
 pakken, een douche ~ 237
 pakken, stortbad ~ 237
 pakkenjasje 28
pakkenjaske 28
 pakket bet wafeltjes 179
pakske 63
pakske, blauw ~ 67
pakske, zwart ~ 64
palderien 36
paldermuts 171
paldrin 36
palerien 36
 paletot 22, 23, 28, 29, 32, 33, 46
 paletot bet pelerine 34
 paletot met slippers 30
 paletot, dikke ~ 33
 paletot, korte ~ 24, 42
 paletot, lange ~ 24
 paletot, pelsen ~ 34
 paletotje 29, 37, 46
 paletotmaal 106
 paletotskleed 66
 paletotsvoordoeck 75, 76
 paletotvoordoeck 75
 paletotvoorschoot 75
palletong 23
 palmhaas 144
palteksveurk 75
palto 22, 23, 28, 29, 32, 33, 46
palto be pelerien 34
palto met slippers 30
palto, dikke ~ 33
palto, korte ~ 24, 42
palto, lange ~ 24
palto, pelsen ~ 34
paltoke 29, 37, 46
paltong 22, 33
paltoskleed 66
paltosveurk 75, 6
paltoveurk 75
paltovoorschoot 75
 pan 111
 panama 164
 panamahoed 164
panboks 52
 pand 94
 pandjas 30
pansbroek 51
 panserbroek 51
 pantalon 51
pantalong 51
pantoefel 215, 216, 217
pantoefel zonder hakstuk 217
pantoefel, leren ~ 216
pantoefel, stoffen ~ 216
pantoeffel 215
 PANTOFFEL 215
 pantoffel 215, 216, 217
 pantoffel zonder hakstuk 217
 PANTOFFEL, LEREN ~ 216
 pantoffel, leren ~ 216
 PANTOFFEL, STOFFEN ~ 216
 pantoffel, stoffen ~ 216
pantoffelke 215
 pantoffeltje 215
 pantomijn 217
 panty 210
paraplie 151
 PARAPLU 151
 paraplu 151
 parasol 151
parblu 151
 pardessus 22, 23, 25, 33
 pardessus, dikke ~ 33
 pardessus, korte ~ 24
 pardessus, lange dikke ~ 33
 pardezich 23
 parel 234
parelien 35
 pareling 234
 parent 125, 148
 PARFUM 241
 parfum 241
 Paris, queue de ~ 119

parkje 164
 parlavie 191
parlieren 36
parment 125, 148
parplie 151
parplu 151
parressus 23
partezieh 23
pasmontang 171, 172
 passantje 114
 passe-montagne 171, 172
 PASSEN 8
 passen 9
 passen als gegoten 9
 passen wie een klok 9
 passen wie gegoten 9
 passen, fijn ~ 9
 passen, goed ~ 9
 passen, juist ~ 9
 passen, knap ~ 9
 passen, nergens heer ~ 9
 PASSEN, NIET ~ 9
 passen, niet ~ 9
 passen, niet goed ~ 9
 passen, niet schoon ~ 9
 passen, perfect ~ 9
 passen, precies ~ 9
 passen, schoon ~ 9
 passen, slecht ~ 10
 passen, van geen kanten ~ 9
 passend 9
 pasta 238
 pastoorschoen 194
 pat 111
 patat 16
 patattenjas 33
 paterschoen 200, 201
 paterskapje 100
paterskapke 100
 patersmuts 100
 paterstas 104
paterstes 104
patrijzenveerke 183
patrijzenveertje 183
 pats 100, 159, 165, 169, 170, 173
 pats met een grote klep 166
 pats met klep 166
 pats, halve zijden ~ 167
 pats, hoge zijden ~ 168
 pats, lage zijden ~ 167
 pats, leren ~ 173
 pats, ronde ~ 169
 pats, zijden ~ 167
 patsenklep 184
 patsje 167, 170, 173
 patsje, zijden ~ 167
patske 167, 170, 173
patske, zije ~ 167

patte, broek bet sous ~ 53
 patte, contre-sous ~ 110
 patte, sous ~ 110, 111
 paver 200
pedrienke 36
peekespotske 175
 peel 236
peerling 234
 peetjespotsje 175
 peg 145, 146
 peignoir 83
pelderiem 36
pelderien 27, 34, 35, 36, 99
pelderienke 36, 99
pelderineke 36, 37
peldrien 35, 36
peldrienke 36
peleriem 35, 36, 99
pelerien 27, 34, 35, 36, 83, 99, 100, 138
pelerien, kanten ~ 37
pelerien, mantel met ~ 34
pelerien, palto be ~ 34
pelerieneng 34, 36, 99
pelerienkap 34
pelerienke 34, 36, 37, 99
pelerienkesjas 34
pelerienkje 36
pelerienkraag 99
pelerienmantel 34
peleriensje 36, 99
pelerientje 36
pelerine 27, 34, 35, 36, 83, 99, 100, 138
pelerine, kanten ~ 37
pelerine, luxe ~ 37
pelerine, mantel met ~ 34
pelerine, paletot bet ~ 34
pelerinekap 34, 99
pelerineke 35, 36, 37, 99
pelerinekraag 99
pelerinemantel 34
pelerinetje 34, 35, 36, 37, 99
pelerinetjesjas 34
pelevrineke 36
 pelisse 34
pelrien 36
 pels 34, 62, 98, 137, 147, 149
 pels erop, kraag met ~ 98
 pels, lange ~ 137
 pelsboord 99
 pelsen col 99
 pelsen frak 34
 pelsen jas 34
 pelsen kraag 98
 pelsen kraagje 98
 pelsen kravats 136
 pelsen mantel 33

pelsen moffel 147
 pelsen paletot 34
 pelsen pit 34
 pelsen rok 34
 pelsen sjaal 137
 pelsjas 34
 pelsje 99, 137, 149, 236
pelske 99, 137, 149, 236
 pelskraag 98
 pelsmantel 33
 pelsmof 147
 pelssjaal 137
 pelssjerp 137
 pelsstool 137
 pensbroek 51
 pensenterger 87
 pensentergerd 87
 pensknijper 87
pentoeffel 215, 216
pentoeffel, leren ~ 216
pentoeffel 215, 216, 217
pentoeffel, stoffen ~ 216
 peper-en-zoutvoorschoot 75
perblie 151
perdel 113
perelien 36
perelienke 36
 perenmuts 83, 171, 174
 perfect passen 9
perfum 241
perkske 164
perlien 27, 34, 36
perlieng 100
 perméable 26
perplie 151
perplu 151
perreplie 151
perreplu 151
persessiesjerp 136
 PERSOON, SLECHT GEKLEED ~ 19
pertel 113, 227, 228
peruik 242
 PET 165
 pet 165
 PET MET BREDE KLEP 166
 PET MET OPSTAAND BOVENSTUK 166
 PET MET OPSTAAND BOVENSTUK, HALFHOGHE ~ 167
 PET MET OPSTAAND BOVENSTUK, HOGHE ~ 167
 pet, hoge ~ 168
 PET, KLEP VAN EEN ~ 184
 pet, lage ~ 167
 pet, zijden ~ 167
petinne 194
 petje 174

- petje, zijden ~ 167
petoefel 215, 216, 217
petoffel 215, 216
petrel 113
 petticoat 62
 peuteraar 239
 peuteren 239
 peuteren, stokje voor in de tanden te ~ 239
piejama 80
piejema 80
pielekenaks 20
 pielemuts 174
 pielemutsje 174
pielemutske 174
 pieletjenaaks 20
 pielschuit 192
piemelke 130
piemelkeneks 20
 piemeltje 130
 piemeltjenaaks 20
 piepel 133
piepelke 133
 piepelstrikje 133
piepelstrikske 133
 piepeltje 133
 pieper 193
 piepschoen 193
 pietenmuts 83
 pietermuts 83
 piezel 95
piezjama 69, 80
piezjema 80
 pij 145, 146, 147, 148
 pij, korte ~ 30
 pijen handschoen 145
 pijenhaas 145, 146
 pijenhaas, leren ~ 146
 pijhaas 145, 146
pijke 145
pijke, wollen ~ 145
pijkeshaas 145, 146
 pijn doen 187
 pijn, maat vijftig met ~ 192
 pijp 112, 158, 213, 225
 pijpbroek 57, 92
 pijpen 57
 PIJPEN, MEISJESPANTALON
     MET KANTEN ~ 93
 pijpenboks 93
 pijpenbroek 92, 93
 pijpenbuideltje 109
pijpenbuitje 109
PIJPENKRUL 237
 pijpenmuts 177, 178
 pijpenmutsje 178
pijpenmutske 178
 pijpenvouw 12
 pijpje 93
 pijpjeskoof 178
 pijpjesmuts 176, 177, 178
pijpkje 93
pijpkeskoof 178
pijpkesmuts 178
 pijtje 145
 pijtje, wollen ~ 145
 pijtjeshaas 145, 146
 pijwant 146
pikkelke 89
 pikkeltje 89
 pilhoed 160
 pin 30, 65, 224
 pinjas 28, 30
pinke 224
 pinmuts 100, 174
pinneke 224
pinnekenaks 20
pinnekesmuts 174
 pinnenmuts 174
 pinnenmutsje 174
pinnekmutske 174
 pinnetje 224
 pinnetjenaaks 20
 pinnetjesmuts 174
 pinomuts 174
 pisgat 110
 piskot 110
 piskot, boks met een ~ 53
 piskotje 110
 pispoort 110
 pispot 159, 162
 pispotje 159
 pisrokje 90
pisrokske 90
piszielke 86, 89, 91
 piszieltje 86, 89, 91
 pit 22, 23, 28, 29, 30, 75
 pit, dikke ~ 33
 pit, korte ~ 24
 pit, lange ~ 23, 24, 33
 pit, pelsen ~ 34
 pit, zwarte ~ 29
 pitjas 30
 pitje 25, 28, 37, 47, 48
 pitje van staven 28
 pitje, blauw ~ 70
 pitsblaas 162
 pitsen 187
 pitsenmaal 102
pitsje 25, 28, 37, 47, 48
pitsje van staven 28
pitsje, blauw ~ 70
 pitsmaal 102
 pitteleer 30, 65
pitteleerke 30
 pitteleertje 30
 pittenkraag 98
pittenmaalke 106
 pittenmaaltje 106
plaake 221
 plaat 129, 221
 plaatje 221
 plaatje, ijzeren ~ 221
plaaftsje 221
plaaftsje, ijzeren ~ 221
 plag 18, 37, 134, 135, 137, 138, 139, 141, 150, 178
 plag met franjels 141
 plag met grote of kleine lappen aan 140
 plag, 's zondagse ~ 139
 plag, bonte ~ 141
 plag, goede ~ 141
 plag, grote ~ 138
 plag, ouderwetse ~ 141
 plag, wollen ~ 137, 138
 plag, zijden ~ 135, 139, 141
 plag, zondagse ~ 141
 plaggetje 135, 137, 139, 141
 plaggetje, zijden ~ 139
plagske 139
plak 18, 134, 135, 137, 138, 139, 141, 150, 178
plak met grote of kleine lappen aan 140
plak, 's zondigse ~ 139
plak, bonte ~ 141
plak, goeie ~ 141
plak, grote ~ 138
plak, ouwerwetse ~ 141
plak, wollen ~ 137, 138
plak, zije ~ 135, 139, 141
plak, zondagse ~ 141
 plakjet 221
 plakjestas 103
plakker 73
 plakker 73
plakske 135, 137, 139, 141
plakske, zije ~ 139
 plakspaan 192
plamade 242
 plaque 221
 plasje 116
plaske 116
 plastiek 26
 plastron 44, 116, 129, 130, 131, 135
plastrong 129, 131
plastrongspel 133
plastronneke 116
 plastronnetje 116
plastrongspel 133
 plastronspeld 133
plastrontje 116
plateke 221
 platenmuts 179
 platijn 192
 platser 191
 platspoot 191
 platstuk 117, 121, 129

- platstuk, bovenste ~ 116
 platstuk, voordoek bet een ~ 78
 platstukje 121
 platte hakkenschoen 196
 platte kepje 167
 platte schoen 193
 platvoet 191
plavie 219
 plavuis 191, 192
 plekken erin 16
plekskestes 103
plerien 34
pleuteren 14
plevie 219
plevieënhak 219
 plissé, kanten ~ 125
 plissé, mouw met ~ 124
 plissémouw 125
 plissémuts 177
 ploegschoen 197
 ploet 191
 ploeten 3
 ploeten, oude ~ 68
 plooi 12, 181
 plooi, mouw met kanten ~ 124
 plooi, valse ~ 12
 plooiën 13
 plooiën gooien 13
 plooiën gooien, valse ~ 13
 PLOOIEN OM HET VOORHOOFD EN EEN AFHANGEND STROOKJE, WITTE MUTS MET FIJNE ~ 178
 plooiën smijten 13
 plooiën werpen 13
 plooiën zetten 13
 plooiën, daar komen ~ in 13
 plooiën, in ~ 13
 plooiënjupe 62
 plooiënrouw 125
 plooiënmutts 177
 plooiënmutts met gordijnen 178
 plooiënmuttsje 179
 PLOOIËNRAND EN KINBANDEN, NEVELSLINNEN MUTSJE MET ~ 178
plooike 110
plooikesbroek 93
 plooiemouw 125
 plooiemutts 177, 178
 PLOOISEL, MOUW MET KANTEN ~ 124
 plooiëje 110
 plooiëje, broek met een ~ vanvoor 53
 plooiëjesbroek 93
 ploteren 14
plover 38, 39, 40
plover zonder mouwen 40
 pluim 183
 pluim, muts met een ~ 179
 pluimenmuts 179
pluinke 183
 pluimpje 183
 pluis 15, 95, 221
 pluisje 15, 95
pluiske 15, 95
 pluizel 15
 pluizen 15
 plusfour 55
 poche revolver 109
 pochet 103, 151
 pochetje 103
pochetmaalke 103
 pochetmaaltje 103
pochetsje 103
 pochettas 103
 pochettasje 103
pochettes 103
pochetteske 103
 pochetzak 103
 pochetzakje 103
pochetzakske 103
pochke 103
 poedel 20
 poedelen 237
poedelkenaaaks 20
poedelkesnaaaks 20
 poedelnaaaks 20
 poedelrauw 20
 poedeltjenaaks 20
 poedeltjesnaaaks 20
 poeder 241
 poedernaaks 20
poef 184
poelier 241
poeliernaaks 20
poelekesnaaks 20
 poeletjesnaaaks 20
 poelnaaaks 20
poemel 18
 poepboks 55
 poepbroek 55
 poepenrok 90
 poepenrokje 90
poepenrokske 90
 poepjupetje 91
poepjuupke 91
 poeprokje 90
poeprokske 90
 poes 137, 149, 183
 poes, kraag van ~ 98
 poes, pots met ~ 171
 poesje 95, 99, 149, 183, 233
poeske 95, 99, 149, 183, 233
 poesmutts 170
 poethoed 161
poetie 213
poetje 212, 213
 poets 189
 poetsen 188
 poetsen, borstel voor de tanden te ~ 238
 POETSEN, SCHOENEN ~ 187
 POETSEN, TANDEN ~ 238
 poetsen, tanden ~ 238
 poetskieren 68
 poetslap 18
 poezel 149, 183
 poezelkraag 98
 poezenmuts 170
 pof 176, 184
 pofboks 55, 56, 92
 POFBROEK 55
 pofbroek 55, 56
 pofbroekje 55
pofbroekske 55
 poffen 14
 poffer 176
 poffermuts 176
pofmouf 124
 POFMOUW 124
 pofmouw 124, 148
pofmouwke 124, 148
 pofmouwteje 124, 148
 pofmuts 176
 polder 112
 polderbroek 50, 53, 55, 56, 92
 poldermuts 171, 176
polgernaaks 20
 polkaboks 92
 polkamuts 174
 polkernaaks 20
poller 112
pollerbroek 53
pollermuts 171
 pollevers 219
polleves 219
 pollevie 219
 pollevieënhak 219
pollevief 219
pollevieke 220
 pollevietje 220
pollevij 219
 pols 148
 polsbandje 125
polbandsje 125
polsgerloge 231
polsgerlozie 231
 polshorloge 231
polshorlozie 231
 POLSMOF 147
 polsmof 147
 polsmoffel 148
 polsmofje 147
polsmofke 147

- polsreloge* 231
polsrelozie 231
 polsuur 231
 polswarmer 148
pom 81
pom 241
pomboks 55
pomboks, korte ~ 56
pommaad 242
pommade 242
pommel 18
pompboks 55
pompboks, korte ~ 56
pompon 183
 POMPON VAN EEN MUTS 183
 POMPON, MUTS MET ~ 170
pompong 183
pomponke 183
pomponmuts 170
pomponnetje 183
pon 59, 81
ponder 231
pong 81
pong 183
pongel 18
pongelen 3, 4
pongelen, 's zondagse ~ 5
pongelen, weekse ~ 4
pongelige kleren 4
ponke 82
ponnetje 82
poort 110
poortbroek 53
pootmachtet 212
pootmanchet 212
pop 232
poppenlap 18
porchet 103
porchetteske 103
porchetzakske 103
porkelnaaks 20
portefeuillemaal 108
portemonneetas 108
portemonneetes 108
pot 159
poten, op de naakse ~ 186
poten, op naakse ~ 186
pothof 177
pots 159, 166, 169, 170, 171, 173, 175
pots met poes 171
pots, blauwe ~ 173
pots, leren ~ 173
pots, wollen ~ 171
potsje 169, 173, 175
potske 169, 173, 175
potsmuts 180
pouffant 134
pramen 187
pranen 187
prangen 187
pratserd 191
pratsprij 192
precies 9
precies passen 9
pregeerjas 31
prelien 35
prelienkap 99
prelietjje 36
presenteerblad 111
presenteerblad, boks met ~ 53
preut 110
preutbroek 53
processiesjerp 136
proemen 11
pronk 230
pronktas 151
pronkveer 183
 PRONKVEER OP EEN HOED 182
pronselen 10
pronsen 10
prosjen 10
prottelen, in ~ zitten 14
 PRUIK 242
pruijk 242
pruikje 242
pruikske 242
Pruisenpats 167
prul 18
prullen 3
prullen, oude ~ 3, 68
pull 38, 39
pullover 38, 39, 40
 PULLOVER 39
pullover met korte mouwen 40
pullover zonder mouwen 40
pulver 170
pulvermuts 172
pumps 196
punaisebroek 55
punt 218, 224
punt, ijzeren ~ 224
punt, muts met spitse ~ 174
punthoos 212
puntje 224
 PUNTMUTS 174
puntmuts 174
puntmuts met floche 170
puntmutsje 174
puntmutske 174
purgeerjas 31
purgeerkiel 31
putbottine 198
putschoen 198
puttee 212, 213
putter 99, 100, 159
puttersbroek 55
pyjama 69, 80
PYJAMA 80
- Q**
quarts, trois ~ 48
queen 196
queue 119
queue de Paris 119
queue, faux ~ 119
queuetje 119
- R**
raap 231, 232
rabattenbot 204
rabauw 16
RAFEL 14
rafel 14
rafeldraad 14
RAFELEN 15
rafelen 15
rafeling 14
rafelke 14, 236
rafeltje 14, 236
raglan 27
RAGLANMOUW 124
raglaokabang 27
rand 182
RAND VAN EEN HOED 181
rasieren 239
rasiermes 240
rasiermets 240
ratiné 24, 25
rattenpotsje 173
rattenpotske 173
rauw 20
reaal, te ~ zijn 10
reddel 15
redingote 24, 29, 64
redingotekostuum 64
reenboks 57
reencape 27
reenjas 26
reenmantel 26
reenpijpen 57
reenrok 26
reenscherm 151
reeprok 62
regeljas 26
regelpalto 26
regelpijpen 57
regelpit 26
regenboks 57
regenbroek 57
regencaban 27
regencape 27
regenfrak 26
regengetten 57
regenjacket 26
regenjak 26

- regenjas 25, 26
 REGENJAS 26
 regenjasje 26
regenjaske 26
regenjek 26
regenkabars 27
 regenkap 100
 regenkapje 100
regenkapke 100
 regenmantel 26, 27
 REGENMANTEL ZONDER
     MOUWEN, WIJDE ~ 27
 regenpaletot 26
 REGENPIJPEN 57
 regenpijpen 57
 regenpit 26
 regenrok 26
 regenscherm 151
regerbroek 57
regerjas 25, 26
regerpijpen 57
regnejas 26
regnemantel 26
regnepijpen 57
 reissverschluss 97
 rek 226
 rekjes voor de sokken 227
 rekkenschoen 194
 rekschoen 194
rekskes voor de zokken
     227
reloge 231
relozie 231
relozieteske 105
rengejas 26
rengeljas 26
 ringelkap 100
ringelmantel 26, 27
ringelpalto 26
ringelpijpen 57
ringelpit 26
ringemantel 26
ringepijpen 57
rengerbroek 57
rengerjas 26
rengermantel 26
rengerpalto 26
rengerpijpen 57
rengerpit 26
rengerrok 26
 repenrok 62
 repenschorts 62
repenschots 62
réticule 119, 151
 rettel 15
 rettelen 15
 rettem 15
 reuk 241
 reukje 241
 reuksel 241
reukske 241
 reukwater 241
 reukwerk 241
 reuzenschoen 192
 REVERS 98
 reversjas 23
 revolver, poche ~ 109
 revolvermaal 108
 revolvertas 108
revolvertes 108
riekwater 241
 riem 113, 114, 223
 riembot 204
 riembotje 204
riembotsje 204
 riemen, klomp met ~ 199
 riemengaatje 223
 riemgat 223
riemke 101
riemke, bot be een ~ 204
riemke, bot met een ~ 204
riemkes, klomp met ~ 199
 riempje 101
 riempje, bot bet een ~ 204
 riempje, bot met een ~ 204
 riempjes, klomp met ~ 199
rietstek 152
 rietstok 152
 rijboks 56, 57
rijbot 204
 rijbot 204, 205
 RIJBROEK 56
rijbroek 56, 57
rijgaatje 223
rijgaatsje 223
rijgat 223
 rijgbot 204
 rijgbotje 204
rijgbotsje 204
 RIJGBOTTINE 190
rijgbroek 56
 rijgen, stavel voor toe te ~
     203
 rijger 195
 rijget 204
 rijggaatje 223
 rijggamasche 204
 rijggat 223
rijggateke 223
 rijgkorset 87
 rijgkot 224
 rijgkotje 224
rijgkotsje 224
rijgkotteke 224
 RIJGLAARS 203
 rijglaars 203, 206
 rijglaarsje 195
rijglaarske 195
 rijglijf 87
 rijglijfe 87
rijglijke 87
 rijglok 224
 rijglokje 224
rijglökske 224
 rijgnastel 223
 rijgoog 224
 rijgpunt 224
 rijgriem 223
 rijgriem, schoen met ~ 195
 rijgschoen 194, 195
 RIJGSCHOEN, HOGE ~ 194
 rijgschoen, hoge ~ 195
 rijgschoenbottine 194
 rijgstaart 223
 rijgstaartel 223
 rijgstaartelgat 223
rijgstartel 223
rijgstert 223
 rijgsteval 203, 204
 rijgstemp 204
rijkamasche 204
rijkot 224
rijlaars 203, 204, 206
rijlaars 204
rijlijf 87
rijlijfke 87
rijlok 224
rijluik 224
rijnassel 223
rijriem 223
rijriem, schoen met ~ 195
rijshoer 194, 195
 rijshoer 204
rijshoer, hoge ~ 195
rijstartel 223
rijstartelgat 223
rijstattel 223
 rijstenhoed 164
 rijsteval 203, 204
 rijsteval 204, 205
rijstiebel 204
 rijtjesscholk 74
rijtjesscholk 74
 rimpelen 13
 rimpel 12
 rimpelen 13, 15
rimsele 15
 RING 229
 ringetje 224
ringk 229
ringske 224
 rinsel 12
 riolenjupe 62
 rits 97, 110
 RITSSLUITING 96
 ritssluiting 97
 robe 81, 82
 rode cologne 241
 roefkiel 42, 69, 70
 roeibootje 192
roeie klon 241
 roetsj 110
 roetsj, broek met ~ 53

- roetsj, broek met een ~ 53
 roetsjboks 53
 roetsjbroek 53
 rok 22, 28, 30, 47, 58, 60, 61, 65
 ROK 58, 60
 ROK ALS BOVENKLEDINGSTUK 58, 61
 rok bet baleinen 62
 rok met lijf 89
 ROK VAN GROVE STOF 61
 rok van lakenstof 62
 rok, baaien ~ 61, 89
 rok, baalkatoenen ~ 90
 rok, diemitten ~ 90
 rok, dikke ~ 61, 90
 rok, dunne ~ 25
 rok, gearreaude ~ 59, 60
 rok, geruite ~ 59, 60
 rok, grove ~ 61
 rok, halve ~ 90
 rok, halve lange ~ 24
 rok, jute ~ 61
 rok, karreerde ~ 59
 rok, korte ~ 28
 rok, lange ~ 23, 24
 rok, leren ~ 79
 ROK, LOSSE ZAK ONDER DE ~ 118
 rok, pelsen ~ 34
 rok, savioten ~ 61
 rok, teerterse ~ 61
 rok, tiereteien ~ 61
 rok, tiereteieren ~ 61
 rokbloes 45
 rokbroek 51
 rokbuidel 118, 119
rokbuiel 119
rokbuil 118
 rokje 28, 29, 37, 60, 90
 rokje, getijgerd ~ 59
 rokje, klein ~ 90
 rokje, kort ~ 90
 rokje, onderste ~ 90
 rokkenbuidel 119
rokkenbuiel 119
 rokkenkraag 98
 rokkenmaal 118
 rokkenspleet 118
 rokkentas 118
rokkentes 118
 ROKKUSSENTJE 119
 rokmaal 118
 rokonderrok 89
 rokscholk 60
 rokschommelaar 73
roksje 28, 29
rokske 37, 60, 90
rokske, getijgerd ~ 59
rokske, klei ~ 90
rokske, kort ~ 90
rokske, onderste ~ 90
 rokemaal 118
 ROKSPLIT 116
 rokstas 118
rokstes 118
 roktas 118
roktes 118
 rokzak 118
rölf 87
 rolget 213
rolke 153
rolleke 153
 rolletje 153
romke 41
 rompje 41
 rompjestasje 105
rompke 41
rompkesteske 105
ron muts 175
ron pats 169
 ronde muts 175
 ronde pats 169
 rondlopen, in hoddelen ~ 19
 roompot 159
 roskop 232
 rouwhoos 211
 rouwhoos, zwarte ~ 211
 rouwjas 23
 rouwkostuum 64
 rouwkous 211
 ROUWKOUS, DUNNE ZWARTE ~ 211
 rouwkous, zijden ~ 211
 rouwnylon 211
 rouwsok 211
rouwzok 211
 royaal zijn, te ~ 10
 rozenblaadje, zo dun wie een ~ 16
 rozenkranstasje 102
rozenkransteske 102
 ruban 236
 rubberlaars 206
rubberstevetke 206
 rubbersteveltje 206
 ruche, mouw met kanten ~ 124
 ruchebroek 92
 ruchemouw 125
 ruchtjesmouw 125
ruchkesmouw 125
ruffelen 15
ruik 241
 ruikes 241
ruikeskleed 59
ruikwater 241
 ruim zijn 10
 ruim zijn, te ~ 10
ruitekeskleed 59
ruitelkeskleed 59
 ruiten manshoos 209
 ruiten neusdoek 141
 ruiten sjerp 142
 ruitenkiel 59
 ruitenkleed 59
 ruitersbot 204
 ruitersmuts 168
 ruiteskleeed 59
ruitjeklee 59
 ruitjeskleed 59
 ruitjeskleedje 59
ruitjeskleedsje 59
ruitsjeskleed 59
 ruls 87
rummelen 13
rumpelen 13
rumpsel 12
rumpselen 13
rumselen 13
runsel 12
 rupsje 96
rupske 96
 rusjer 26
 S
 's merredaagse kleren 68
 's weekdaagse kleren 4
 's weekse kleren 4
 's weekse scholk 73
 's weldaagse kleren 4
 's weldigse kleren 4
 's werdaagse kleren 3
 's werdagse kleren 3
 's werdegsgoed 4
 's werdes, kleren voor ~ 3
 's werdesdingen 4
 's werdese kleren 3, 68
 's werdeskleren 3
 's werdigse kleren 3
 's werkdaags, kleren voor ~ 3
 's werkdaagsdingen 4
 's werkdaagse kleren 3, 68
 's werkdaagsgoed 4
 's werkdaagskleren 3, 68
 's werkdaagse kleren 4, 68
 's werkeldigse kleren 4
 's werkelijkse kleren 4
 's werkendaagsdingen 4, 68
 's werkendaagse dingen 4
 's werkendaagse klederen 3
 's werkendaagse kleren 3, 68
 's werkendaagse voordoek 74
 's werkendaagse voorschoot 74

- 's werkendaagsgerei 4
 's werkendaagskleedsel 4
 's werkendaase kleren 3
 's werkendagsdingen 4
 's werkendagse kleren 3
 's werkendagsgri 4
 's werkendagskleedsel 4
 's werkendigse dingen 4
 's werkendigse kleren 3
 's werkerdaagse kleren 3
 's werresdingen 4
 's werreskleer 68
 's zondaagsdingen 5
 's zondaagse kleren 5, 6
 's zondaagse pongelen 5
 's zondaagse scholk 74
 's zondaagse veuring 74
 's zondaase kleren 5
 's zondags, op zijn ~ 5
 's zondagsdingen 5
 's zondagse blauwe scholk 74
 's zondagse dingen 5
 's zondagse kleren 5, 6
 's zondagse klomp 199
 's zondagse muts 179, 180
 's zondagse plag 139
 's zondagse pongelen 5
 's zondagse scholk 74
 's zondagse schortel 75
 's zondagse voordoek 74
 's zondagse voorschoot 75
 's zondagsgerei 5
 's zondagsgoed 5
 's zondagskleedsel 5
 's zondagskleren 5, 6
 's zondagskostuum 5
 's zondagsmuts 177, 179, 180
 's zondagspak 5
 's zondagspaksje 5
 's zondagsscholk 74
 's zondagsscholkje 74
 's zondagsscholkske 74
 's zondagsschortel 75
 's zondagsvoordoek 74
 's zondasse veurk 74
 's zondesdingen 5
 's zondese blauwe scholk 74
 's zondese kleren 5, 6
 's zondese klomp 199
 's zondese muts 180
 's zondese scholk 74
 's zondese schottel 75
 's zondese veurk 74
 's zondeskleren 5, 6
 's zondeskostuum 5
 's zondesmuts 177, 179, 180
 's zondespak 5
 's zondesschottel 75
 's zondesveurk 74
 's zondigse dingen 5
 's zondigse kleren 5, 6
 's zondigse plak 139
 's zondigse scholk 74
 's zondigskleren 5, 6
 's zondigspakske 5
 's zonnegse kleren 5, 6
 's zonnesdingen 5
 's zonnese kleren 5
 's zonneskleren 5
 saai 153
 sabot 199
 sacoch 151
 sajat 153
 salopette 57, 69
 samenbreien 154
 samenpakken 154
 sammezetje 117, 130
 SANDAAL 200
 sandaal 200, 201
 SANDAAL, HOUTEN ~ 200
 sandaalke 200
 sandaaltje 200
 sandaleke 200
 santema 232
 satinette hoos 211
 saviot 61
 savioten rok 61
 saviotrok 61
 savonnet 231
 schaapsgaren 153
 schaar 240
 schaars 239, 240
 schaas 240
 schaatser 191
 schaatsmuts 171
 schaatspots 171
 schabachtig 18
 schabbenhoed 160
 schabbetig 17, 18
 schabbig 17, 18
 schabhoed 160
 schacht 214, 225
 schaft 225
 chalk 71
 schamel 18
 schandaal 192, 200, 201
 schansje 162
 schanske 162
 schansloper 23
 schaors 240
 schaos 240
 schappetig 18
 schappig 18
 schars 240
 schart 72
 schavouw 159
 schavuitje 160
 schavuitsje 160
 schede 109
 schedetas 109
 scheenlap 214
 scheepje 163, 191, 192
 scheepke 163, 191, 192
 scheepsklomp 199
 scheer, elektrisch ~ 240
 SCHEERAPPARAAT 240
 scheerapparaat 240
 scheerapperaat 240
 scheergetuwel 240
 scheermachien 240
 scheermachieneke 240
 scheermachienke 240
 scheermachiensje 240
 scheermachine 240
 scheermachinetje 240
 scheermechien 240
 scheermechieneke 240
 scheermechienke 240
 scheermechiensje 240
 scheermechienske 240
 SCHEERMES 239
 scheermes 240
 scheermes, elektrisch ~ 240
 scheermesje 240
 scheermeske 240
 scheermets 240
 scheermetske 240
 scheertmets 240
 scheetteske 103
 schei 109
 scheites 109
 schenkenzakje 92
 schenkenzakskje 92
 schenkmouw 124
 schepen, schoenen wie ~ 191
scheper, schoen (mv.) wie ~ 191
 schepper 191
 schere-apparaat, elektrisch ~ 240
 SCHEREN 239
 scheren 239
 scheren met de elektrick, zich ~ 240
 scheren, zich elektrisch ~ 240
 scherm 151
 scheur 30, 110, 118
 scheurgat 117
 scheurhoed 161
 scheuring 118
 scheurjas 30
 scheursgat 117
 scheurskot 117
 scheurslok 117
 schevaak 159
 schijttasje 103

- schild 184
 schillerkraag 128
 schip 191, 192
schipke 191, 192
schipperke 25, 39
 schipperklomper 199
 schipperschoen 200
 schippershoed 163
 schippersklak 166, 167
 schippersklomp 199
 schipperstricot 39
 schippertje 25, 39
 schipschoen 192
 schlafitt 44
 schlafittchen 94
schleif 137
 schleife 137
 schlip 132
 schlips 132
 schlips, losse ~ 132
 schlipsenspang 133
 schlipsenspangetje 133
schlipsenspangse 133
schlipsenspel 133
 schlipsenspeld 133
 schlipsje 130
schlipske 130
 schlipsnaald 134
 schlipsspang 133
schlipsspel 133
 schlipsspeld 133
 schmink 230
 schobbejak 19
 schoe 190
 schoe, halve ~ 193
 schoeborstel 188
 SCHOEISEL 186
 schoeisel 186
 SCHOEN 190
 schoen 190
schoen (mv.) 186
schoen (mv.) wie scheper
 191
schoen (mv.), een koppel ~
 190
schoen (mv.), een paar ~
 190
 schoen bet een hoge hak
 196
 schoen bet een kleine hak
 196
 schoen bet een vers 196
 schoen bet hoge vers 196
 schoen bet vers 196
 schoen die flatst 192
 schoen die niet betaald is
 193
 schoen die nog niet betaald
 is 193
 schoen die sloft 192
 schoen met bandjes 200
 schoen met drievierde hak
 196
 schoen met elastieken 194
 SCHOEN MET ELASTIEKEN
 TUSSENSTUKKEN, HOGE ~
 194
 schoen met hak 196
 schoen met hakje 196
 schoen met halve knuppel
 196
 schoen met hoge hak 196
 schoen met hoge vers 196
 schoen met hoge vessem
 196
 schoen met hoog hakje
 196
 schoen met kappen 200
 schoen met kraak in 193
 schoen met krikkrak 193
 schoen met rijgriem 195
 schoen met toe tongen 198
 schoen met versje 196
 schoen met watertong 198
 schoen voor mannen, hoge
 ~ 193
 schoen waar men in
 verzuipt 192
 schoen, dikke ~ 197
 schoen, elastieken ~ 194
 schoen, geklede ~ 196
 schoen, gelakkeerde ~ 197
 schoen, gelakte ~ 197
 schoen, gepinde ~ 193
 schoen, geregen ~ 195
 SCHOEN, HAK VAN EEN ~
 219
 schoen, halfhoge ~ 196
 schoen, halve ~ 193, 195
 SCHOEN, HIELSTUK VAN EEN
 ~ 220
 schoen, hoge ~ 193, 195,
 196, 198
 schoen, hoge droge ~ 198
 schoen, hoge geregen ~
 195
 schoen, hoge gerijgde ~
 195
 SCHOEN, HOGE WATERDICHTE
 ~ 198
 schoen, houten ~ 200
 schoen, houteren ~ 200
 SCHOEN, IZERTJE ONDER EEN
 ~ 221
 SCHOEN, KRAKENDE ~ 192
 schoen, krakende ~ 193
 schoen, lage ~ 193, 195
 SCHOEN, LAP OP EEN ~ 222
 schoen, laquéén ~ 197
 schoen, leren ~ 195, 196,
 197
 schoen, lichte ~ 193
 schoen, lompe ~ 191
 schoen, nere ~ 193
 SCHOEN, NEUS VAN EEN ~
 218
 schoen, niet betaalde ~
 193
 schoen, nog niet betaalde ~
 193
 schoen, onbetaalde ~ 193
 schoen, op de was gekochte
 ~ 192
 schoen, open ~ 200
 schoen, platte ~ 193
 schoen, te grote ~ 192
 SCHOEN, TONG VAN EEN ~
 220
 SCHOEN, VEEL TE GROTE ~
 191
 schoen, veel te grote ~ 192
 schoen, verlakte ~ 197
 schoen, vetleren ~ 198
 schoen, voor een knabje
 kraak in de ~ hebben
 192
 schoen, waterdichte ~ 198
 schoen, werkdaagse ~ 197
 SCHOEN, ZOOL VAN EEN ~
 219
 schoen, zware ~ 197, 198
 SCHOEN: SPOTNAMEN 190
 schoenaantrekker 225
 schoenbeslag 221
 schoenblik 189
 schoenblok 199
 SCHOENBORSTEL 188
 schoenborstel 188
 schoenen 186
 SCHOENEN POETSEN 187
 schoenen van de lange gele
 192
 schoenen van Mon 192
 schoenen wie schepen 191
 schoenen, een koppel ~ 190
 SCHOENEN, EEN PAAR ~ 190
 schoenen, een paar ~ 190
 schoenen, klommelen van ~
 191
 schoenentrekker 225
 schoengaatje 223
schoengaatsje 223
 schoengat 223
 schoengerief 187
 schoengent 212
 schoengetuig 187
 schoenhak 219
 schoenhoorn 225
 schoenijzer 221
schoenijzerke 221
 schoenijzertje 221
schoenke, gelakkeerd ~
 197

- schoenke, hoog* ~ 201
 schoenklomp 199
 schoenklonk 199
 schoenknap 220
 schoenlap 222
 SCHOENLEPEL 224
 schoenlepel 225
 schoenleper 225
 schoenlok 224
 schoenlokje 224
schoenlokske 224
 schoenmakersplag 79
schoenmakersplak 79
 schoenmuts 222
 schoennaas 218
 schoennastel 223
 schoennestel 223
 schoenpieper 224
 schoenplaatje 221
schoenplaatsje 221
 schoenpoets 189
 schoenriem 223
 schoensaantrekker 225
 schoensbindel 223
 schoensborstel 188
 schoensel 186
 schoensgat 223
 schoensgetuig 187
 schoenshak 219
 schoensklomp 199
 schoenslap 219
 schoenslepel 225
 schoenslok 224
 SCHOENSMEER 188
 schoensmeer 189
 schoensmeersel 189
 schoensnaas 218
 schoensriem 223
 schoenstaartel 223
schoenstartel 223
schoenstattel 223
 schoenstramp 203
 schoenstrekker 225
 schoenswerk 187
 schoenswiks 189
 schoentje, gelakkeerd ~ 197
 schoentje, hoog ~ 201
 schoentong 221
 schoentrekker 225
 SCHOENVETER 222
 SCHOENVETER, GAATJE VOOR EEN ~ 223
 SCHOENVETER, METALEN UITEINDE VAN EEN ~ 224
 schoenswerk 187
 schoenswiks 189
 schoeriem 223
 schoetrekker 225
 schoffig 17
- scholk 58, 60, 61, 71, 73, 77
 scholk met helpen 78
 scholk met mouwen 76
 scholk met snoeren 77
 scholk, 's weekse ~ 73
 scholk, 's zondagse ~ 74
 scholk, 's zondagse blauwe ~ 74
 scholk, baalkatoenen ~ 73
 scholk, beste ~ 74
 scholk, blauwe ~ 73
 scholk, blauwlint ~ 73, 74
 scholk, cotonnaads ~ 74
 scholk, cottonnade ~ 73, 74, 77
 scholk, doordeweekse ~ 73
 scholk, geruite ~ 59
 scholk, gestreepte ~ 54
 scholk, goede ~ 74
 scholk, grijze ~ 73
 scholk, grote ~ 78
 scholk, halve ~ 60, 78
 scholk, hoge ~ 76, 78
 scholk, kleine ~ 79
 scholk, korte ~ 79
 scholk, kwade ~ 73
 scholk, lage ~ 79
 scholk, lange ~ 78
 scholk, leren ~ 79
 scholk, linnen ~ 73, 74
 scholk, lustre ~ 74
 scholk, toeë ~ 75, 76
 scholk, weekdaagse ~ 73
 scholk, weekse ~ 73
 scholk, witte ~ 74
 scholk, zondagse ~ 74
 scholkenbindel 122
 scholkenjas 75
 scholkenlint 121
 scholkenmaal 123
 scholkennoer 122
 scholkentas 123
scholkentes 123
 scholkje 71, 77, 78, 121
 scholkje, cottonnade ~ 74
 scholksentas 123
scholksentes 123
 scholkshelp 122
scholkske 71, 77, 78, 121
scholkske, kattenaar ~ 74
 scholktas 123
scholktes 123
schollekske 71, 77, 78
 schommelaar 72, 74, 78
 schommelaar, blauwe ~ 74
 schommelaar, duivelsterke ~ 75
schommelare 72
 schommelscholk 79
- schommelgeving* 73, 79
 schommelvoordoeck 73, 79
 schone steen 230
 schonkenjas 30
 schooier 19
 schooierachtig 19
 schooltasje 102
schoolteske 102
 schoon kostuum 6
 schoon mikken 9
 schoon passen 9
 schoon passen, niet ~ 9
 schoonmaken, tanden ~ 238
 schoor 240
schoorkap 37
schoorplag 137
schoos 240
 schoot 60, 72, 89
 schoot, baaien ~ 61, 90
 schoot, blauwe ~ 74
 schootlok 117
 schootrok 30
 schootscholk 79
 schootschortel 79
 schootschorteltje 79
schootschottel 79
schootschottelke 79
 schootsjak 47
 schootslap 79
 SCHOOTSVEL 79
 schootsvel 79
 schootsvel, leren ~ 79
 schootvel 79
 schoppenaas 44
 schors 60, 61, 89
schors 240
 schors, baaien ~ 61
 schort 58, 60, 61, 62, 72, 89
 SCHORT ZONDER BORSTSTUK 78
 schort, baaien ~ 61, 90
 SCHORT, BORSTSTUK VAN EEN ~ 121
 SCHORT, DOORDEWEEKSE (WERK) ~ 72
 schort, lange ~ 89
 schort, tiereteien ~ 61
 SCHORT, VOORSCHOOT ~ 58, 71
 SCHORT, ZAK OP EEN ~ 123
 SCHORT, ZONDAGSE ~ 74
 schortel 47, 58, 61, 72, 78
 schortel, 's zondagse ~ 75
 schortel, blauwe ~ 74
 schortel, goede ~ 75
 schortel, leren ~ 79
 schortel, toeë ~ 76
 schorteldoek 71
schortelik 71

- schortelmaal 123
 schortelmaaltje 123
 schorteltje 78
 schortentas 118
schortentes 118
 schortje 89, 90
 schortje, kort ~ 90
 SCHORTLINT, KORT ~ 122
 SCHORTLINT, LANG ~ 121
 schorts 47, 60, 78
 schorts, dikke ~ 61
 schorts, zware ~ 61
 schortsel 60, 71, 72, 78
 schortsel, blauwe ~ 74
 schortsel, halve ~ 79
 schortsel, leren ~ 79
 schortsel, teren ~ 79
 schortsgat 117
schortske 90
 schortstas 118
 schotel, vliegende ~ 160
 schotelplag 18
schotelplak 18
 schotelsplag 18
schotelsplak 18
schotelvat 17
 schotelvod 17
schots 47, 60, 78
schots, dikke ~ 61
schots, zware ~ 61
schotsel 60, 71, 72, 78
schotsel, blauwe ~ 74
schotsel, hauve ~ 79
schotsel, leren ~ 79
schotsel, taren ~ 79
schotsgat 117
schotstes 118
schottel 47, 61, 72, 78
schottel, 's zondese ~ 75
schottel, blauwe ~ 74
schottel, goeie ~ 75
schottel, leren ~ 79
schottel, touwe ~ 76
schotteldoek 71
schottelke 78
schottelmaal 123
schottelmaalkje 123
 schouderdoek 138, 141
 schouderkap 37
 schoudermantel 34, 35
 SCHOUDERMANTEL, KAP VAN
 EEN LANGE ~ 99
 SCHOUDERMANTELTJE 36
 schoudermanteltje 36
 schouderplag 137
 schouderplag, zijden ~
 138, 139
 schoudersjerp 136
 schouderstuk 121
schouverstuk 121
 schouw 159
 schouwbuis 158
schouwerdoek 138, 141
schouwermantel 34, 35
schouwerplak 137
schouwerplak, zije ~ 138,
 139
schouwersjerp 136
schouwerstuk 121
 schraagtas 108
schraagtes 108
 schrede 112
schreeg 112
schreej 112
schrei 112
 schreursgat 110, 117
 schreurskot 117
 schreurslok 117
 schreurstas 118
schreurstes 118
 schrijdersgat, boks met ~
 53
 schrijdersgat, boks met een
 ~ 53
schrijersgat, boks met ~
 53
schrijersgat, boks met een ~
 53
 schrijnwerkerstas 109
schrijnwerkerstes 109
 schrikhoed 160
 schrinkelen 14
schrobveurk 73
 schrobvoordoeck 73
 schuif 191, 192
 schuif, grote ~ 192
 schuiten 199
 schuiftje 192
 schuren, tanden ~ 238
 schurket 47, 60, 61, 89
 schutsel 159
 schutterbot 205
 schutterssjerp 136
 schuurdeur 110
 schuurpoort 110, 111
schweisshemme 87
 seizoenjas 25
 seizoensjas 25
 seizoensjasje 25
 seizoensjaske 25
 selbstbinder 132
sepat 110, 111
seplat, broek be ~ 53
 serge 153
sertien 87
 shampoo 241
 shetland 62
 short 52, 91
 shortje 91
siebel 89
siemel 15
siepel 86, 89
 sier 229
 sieraad 229, 230
 sierdoek 140
 sierketting 234
 SIERKRANS EN AFHANGENDE
 LINTEN, WITTE MUTS MET
 ~ 176
 SIERKRANS, WITTE KANTEN
 MUTS WAAROP EEN ~
 WERD GEDRAGEN 176
 SIERKRANS, WITTE KANTEN
 MUTS ZONDER ~ 175
 SIERLIJKE OMSLAGDOEK
 140
 sierlint 137
 siermouw 125
 sierplag 139
sierplak 139
 sierpluim 183
 siersel 229
 sierspang 133, 182
sierspel 134, 182
 sierspeld 134, 182
 siersteen 230
 sierstuk 230
 siertas 151
 siertasje 102
siertes 151
sierteske 102
 sierzakje 151
sierzakske 151
 sigarentasje 103
sigarenteske 103
sigarettenmaalkje 104
sigarettenmaaltje 104
 sikbuideltje 102
sikbuilke 102
sikkenmaalkje 102
 sikkenmaaltje 102
 sikkenzakje 106
sikkenzakske 106
sivro 163
 sjaal 131, 132, 134, 135,
 136, 137, 138, 139, 141
 sjaal bet franjels, gestrikte ~
 142
 sjaal, bonte ~ 141
 SJAAL, DAS 131, 134
 sjaal, dikke ~ 136
 SJAAL, DIKKE WOLLEN ~
 131, 135
 sjaal, doorwerkte ~ 141
 SJAAL, DUNNE ~ 135
 sjaal, dunne ~ 135
 sjaal, fijne ~ 135
 sjaal, gebreide ~ 136
 sjaal, gestrikte ~ 136
 sjaal, kasjmieren ~ 139
 sjaal, katoenen ~ 135
 sjaal, oudertijdse ~ 141
 sjaal, pelsen ~ 137

sjaal, Vlaamse ~ 141
 sjaal, warme ~ 136
 sjaal, wollen ~ 136
 sjaal, zijden ~ 135, 138, 140
sjaalke 134, 135, 139, 140
sjaalke, dun ~ 135
sjaalke, zije ~ 135
 sjaalkraag 99
 sjaalkraag, mantel met een ~ 34
 sjaalmuts 178
 sjaalplag 139
sjaalplak 139
sjaalsje, dun ~ 135
sjaalsje, zije ~ 135
 sjaaltje 134, 135, 138, 139, 140
 sjaaltje, dun ~ 135
 sjaaltje, stoffen ~ 135
 sjaaltje, zijden ~ 135
 sjakiepetje 174
 sjako 163
sjaleke 135, 138, 139, 140
 sjamberloe 83
 sjamberloek 83
 sjansboks 91, 93
 sjansbroek 92
 sjanskous 210
sjaphoed 160
 sjapperik 159
 sjappiehoed 160
 sjarp 131, 134, 136, 137, 138, 140, 142
 sjarp, wollen ~ 136
 sjemieboks 92
 sjemiebroek 92
sjepeng 158
 sjerp 131, 132, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 142
 SJERP 131, 136
 sjerp, dikke ~ 136
 sjerp, dunne ~ 135
 sjerp, fijne ~ 135
 sjerp, grote ~ 136
 sjerp, katoenen ~ 135
 sjerp, lichte ~ 135
 sjerp, ruiten ~ 142
 sjerp, vellen ~ 137
 sjerp, wollen ~ 136
 sjerp, zijden ~ 135, 140
 sjerpje 135, 137, 142
 sjerpje, dun ~ 135
sjerpke 135, 137, 142
sjerpke, dun ~ 135
 sjimmie 193
 sjimmiemuts 174
 sjimmiemutsje 174
sjimmiemutske 174
 sjimmieschoen 191

sjlaviet 44
sjlavietsje 94
 sjofel 19
sjop 44
sjuu 190
sjuu (mv.), een paar ~ 190
 skischoen 198
 slaapbroek 80
 slaapdingen 80
 slaapgerei 80
 slaapgetuig 80
 slaapgewaad 81
 slaapgoed 81
 slaaphemd 81
slaaphemme 81
slaaphum 81
slaaphumme 81
slaaphump 81
 slaapjacque 82
 slaapjak 47, 80, 82
 slaapjas 83
 slaapkiel 81, 82
 slaapkielen 81
 slaapkleed 81, 82
 slaapkleren 80
 slaapkoof 83, 178
 slaaplijf 81, 85
 slaapmet 83, 178, 179
 slaapmoeder 83, 177, 178
 SLAAPMUTS 83
 slaapmuts 83, 171, 176, 177, 178, 179
 slaapmutsje 177, 178
slaapmutske 177, 178
 slaapprouk 83
 slaaprobe 82
 slaaprokje 90
slaaprokske 90
 slaapslip 81
 slaapspullen 81
 slab 44
 slag 111
 slag, boks met voor een ~ 53
 slagbomen, broek met ~ 92
 slagwater 241
 slakkensteker 31
 slampe hoed 161
 slap bandje 128
 slap kraagje 128
 slapes 81
 slaphoed 160, 161
 slappe col 128
 slappe hoed 159, 160, 161
 slappe kraag 128
 SLAPPE VILTEN HOED MET DEUK 160
 slappe vilthoed 161
slappen hoed 160, 161
 slat 18, 133, 134, 136, 138, 139, 142, 150

slat, gewerkte ~ 141
 slat, zijden ~ 140
 slatje 134, 139
 slats 200, 216, 217
 slavenband 235
 slecht 19
 slecht gekleed 19
 SLECHT GEKLEED PERSOON 19
 slecht passen 10
 slecht zitten 10
 slechte klederen 68
sledderke 200
 sleddertje 200
 sleep 94
 sleets 17
 sleffer 217
slefferke 217
 sleffertje 217
 slet 18
 sleten 17
 sletig 17
 slets 135, 192, 200, 215, 216, 217
 sletser 200, 216, 217
sletsje 134, 139
 sletsje 200, 215, 217
sletske 200, 217
 sleuf 181
 sleur 122
 sleursgat 117
 sleuteltas 119
sleuteltes 119
sliep 132
 sliert 15
 SLIJFER 190
 slijklap 213
 slijkschoen 191
 slijktrapper 191
 slijkwindel 213
 slijper 216
 slijtsel 15
 slip 30, 40, 81, 86, 91, 94, 110, 118, 181, 216, 217
 SLIP 94
 slipboks 92
 slipbroek 92
 sliphoed 161
 slipjak 47
 slipjas 24, 29
 SLIPJAS 29
 slipjas, broek met ~ 65
 SLIPJAS: SPOTNAMEN 30
 slipjasje 30
slipjaske 30
 slipje 44, 91, 94, 118
 slipjesjas 30
slipke 91, 94, 118
slipkesjas 30
 SLIP-OVER 40
 slip-over 40

- slippen, paletot met ~ 30
 slippenjas 24, 30, 47
 slippenjas, pak met ~ 65
 slippenjasje 30
slippenjaske 30
 slippenpak 65
 slippenrok 30
 slipper¹ 40
 slipper² 200, 216, 217
 slipperd 30
slipperke 217
 slippertje 217
 slipscholk 79
 slipsjas 30
slipske 44
 slob 191, 206, 208, 209,
     211, 212, 214, 215, 216,
     217
 slob 75, 79
 slob, leren ~ 216
 slob, stoffen ~ 216
slobbeke 209
 slobber¹ 73
 slobber² 211, 216
 slobberboks 92
 slobberd¹ 73
 slobberd² 212
 slobberen 10
 slobberhoos 212
 slobberschoen 192
 slobboks 51
 slobhoos 211, 212, 213
 slobje 209, 216, 217
slobke 217
 slobkous 211, 212, 213
 SLOBKOUS 212
 slobkousje 212
 slobscholk 79
 slobsok 211, 212, 213
slobzok 212
 slodder 19
 slodderboks 50
 slodderbroek 50
 slodderen 10
 slodderig 19
 sloeber 19
sloef 215, 216, 217
sloef, schoen die ~ 192
sloefer 192
sloefke 216, 217
sloefkous 212
sloets 192, 216, 217
sloetsje 217
 slof 215, 216, 217
 slof, lage ~ 216
 slof, leren ~ 216
 slof, matten ~ 216
 slof, open ~ 217
 slof, stoffen ~ 216
 slof, wollen ~ 216
 sloffer 192
 slofferd 212
 slofje 216, 217
 slofje, leren ~ 216
slofke 216, 217
slofke, leren ~ 216
 slofkous 211, 212
 slofschoen 192
 sloft, schoen die ~ 192
 sloof 79
 sloofje 79
sloofke 79
 sloop 79
slop 216, 217
slophoos 211, 212, 213
slopke 216
slopkous 211, 212, 213
slopkouske 212
slopscholk 79
slopszok 211, 212, 213
 slordig 19
 sluier 137
 sluif 148
 sluitend, goed ~ 9
 sluihoed 159, 161
 sluiting 110, 115
 sluitklep 110
 SLUITRIEMPJE, LAARS MET ~
     204
slup 30, 81, 86, 91, 94,
     118
 smal zijn, te ~ 11
 SMALLE BROEKZAK, LANGE ~
     109
 smalt 129
 smeek 91, 92
 smeer 189, 230
 smerik 230
 smidsevoordoeck 79
smidskielke 70
 smidskieltje 70
 smijten, plooiën ~ 13
smisveurk 79
 smoking 64, 65
 smoking, stoep van de ~
     29
 smokkelboks 55, 56
 smokkelbroek 55, 56, 92
 smokkelmaal 118
smokkelmaalke 102
 smokkelmaaltje 102
 smokkeltas 102, 119
 smokkeltasje 102
smokkeltes 102, 119
smokkelteske 102
 smokkelzak 104
 smuk 230
 snal 115
 snal, boks met een ~ 53
 snee, daar ligt geen ~ in
     13
 sneeuwbots 198
 sneeuwhoedje 171
sneeuwhoedsje 171
 sneeuwmuts 171
 sneeuwschoen 198
 snelpisser 92
 snelzeiker 52, 53, 92
 snelzeikerd 92
sniefschoen 198
 snijdergat 117
 snijdersgat 117
 snijderslok 117
snijergat 117
snijersgat 117
 snijgat 117
 snippel 30
 snithoed 161
snoefdoek 149
snoefelsplak 150
snoefplak 150
snoefsplak 150
 snoeihaas 146
 snoelik 138
snoelak 150
 snoer 101, 121, 122, 234
 snoer van kralen 234
 snoer vanachter 122
 snoer, kort ~ 122
 snoer, lang ~ 122
 snoeren, boks met ~ 92
 snoeren, scholk met ~ 77
 snoerenboks 92
 snoerenscholk 76
snoerke 101, 122
 snoerplag 141
snoerplak 141
 snoertje 101, 122
snoesplak 150
snoet 218
snoetelsplak 150
snoets 218
snoevenplak 150
 snotdoek 149
snotterlap 150
snotterplak 150
 snotsdoek 149
 snotsknuppel 150
 snotslap 150
 snotterlap 150
 snotterlapje 150
snotterlapke 150
 snotterplag 150
 snuffeldoek 135
snuffelke 133
 snuffeltje 133
 snuifdoek 149
 snuifelsplag 150
 snuifplag 150
snuifplak 150
 snuifsplag 150
 snuit 218
 snuitdoek 149

- snuitelsplag 150
snuitelsplak 150
 snuitenplag 150
snuitenplak 150
 snuitesplag 150
snuitesplak 150
 snuits 218
 snuitsplag 150
snuitsplak 150
 snuivenplag 150
 snurk 142
 snurk, bonte ~ 142
 snurkje 138, 141
snurkske 138, 141
snurrik, bonte ~ 142
soemel 15, 18
 soephoed 159
 soirée 6, 64
 soiréejas 29
 soiréekleed 6
 soiréekleren 6
 sok 207, 208, 209
 sok 207, 209
 sok, gebreide ~ 208
 sok, gestrikte ~ 209
 sok, lange ~ 209
 sok, zijden ~ 210
 sokband 227
 sokbindel 227
 sokbinder 227
 sokken, rekjes voor de ~
 227
 sokkenband 227
 sokkenbindel 227
 sokkengaren 153
sokkenhalder 227
sokkenhaojer 227
 sokkenhouder 227
sokkenhouwer 227
 sokkenjarretelle 227
 sokkenophouder 227
 sokkenvreter 198
 sokkenzomer 83
 sokkenzomerd 83
sokophaojer 227
 SOKOPHOUDER 227
 sokophouder 227
sokophouwer 227
 soldatenmuts 163
 soldatentietzje met floche
 163
 soleil, bain de ~ 6
 sommel 15, 18
 sommelen 16
 sop 44, 82
 sous patte 110, 111
 sous patte, broek bet ~ 53
SOUSBRAS 124
 souspied 212
 sous-pull 39
 soutien 87
 soutien-gorge 87
 spaanhoed 164
 spaartasje 102
sparteske 102
 spanenhoed 164
 spang 133, 182
 spangetje 182
spangske 182
 spannen 11, 13, 187
 spansriem 114
spatseerstek 152
 spazierstok 152
 spek 30
 speklemp 30
spel 133, 182
 speld 133, 182
 speldje 224, 235
spelleke 224
 spencer 47
 spengel 182
SPIEGEL 98
 spiegeltje 236
spiekske 239
 spiernaaks 20
 spijkerboks 54
 SPIJKERBROEK 1, 54
 spijkerbroek 54
 SPIJKERJAS 1, 27
 spijkerjas 27
 spijkerjasje 27
spijkerjaske 27
 SPIJKERPAK 1, 65
 spijkerpak 65
 spijkerpakje 65
spijkerpakske 65
 spikje 239
 spil 152
 spindeur 110
 spits 218
 spits, onderboks met ~
 eraan 93
 spitse punt, muts met ~
 174
 spitsmuts 174
 spleet 110, 118
 spleet, boks met ~ 53
 spleet, boks met een ~ 53
 spleetje 118
 split 110, 118
 SPLIT, BROEK MET ~ 53
 splitboks 93
 splitbroek 53
SPLITJE, VALS ~ 124
 spoes 183
 sportbloes 45
 sportboks 55
 sportbroekje 56
sportbroekske 56
 sporthemd 43, 44, 45
 sporthemdje 43
sporthemme 43, 44
sporthemp 43
sporthempt 43
 sporthoos 209
sporthum 43
sporthumme 43, 45
sporthummeke 43
 sportjas 28
 sportjasje 28
sportjaske 28
 sportkous 207, 208, 209
 spriet 110
 springboks 92
 spullen 3
 spullen, aldaagse ~ 4
 staaf 152
 staan 9
 staan, goed ~ 9
 staan, niet ~ 10
 staan, niet goed ~ 10
STAANDE KRAAG 98
STANDER 98
 staart 123
 staartel 223
 staartelgat 223
 staartelmalie 224
 staartje 233
 staartvulsel 120
 staatste kleren 6
 staatsienusdoek 141
 stalscholk 73
stansal 47
 stapper 191
startel 223
startelmaai 224
stattel 223
stattelgat 223
statvulsel 120
 staven, jasje van ~ 28
 staven, pitje van ~ 28
stee 230
 STEEK 163
 steek¹ 25
 steek² 163
 steekhoed 163
 steekmaal 107
 steektas 108
 steektasje 108
steektes 108
steektesje 108
 steekzak 107
 steen 230
 steen, echte ~ 230
 steen, geslepen ~ 230
 steen, schone ~ 230
 steentje 230
stek 152
 steken laten vallen 154
 steker 217
 stekerd 65, 163
 stekje 239
 stekje voor te koteren 239

- stekje voor tussen de tanden
 te koteren 239
stekske 239
stekske voor te keuteren
 239
 stel 47, 86
 stelsel 47, 71, 88
 stelsler 45, 47
 stensbroek 93
 stensel 47
stensveerke 183
stensveertje 183
stepjas 75
stertel 223
stet 123
stetje 233
 stevel 195, 198, 202, 203,
 205, 206
 stevel voor toe te rijden
 203
 stevel, halve ~ 205
 stevel, hoge ~ 205, 206
 stevel, kleine ~ 205
 stevel, korte ~ 205
 stevel, lage ~ 205
 stevel, lange ~ 205
 stevel, nere ~ 205
 stevelbot 205
 stevelenschacht 225
 stevelet 203
 stevelkap 225
stevélke 195, 203
stevélke, hauf ~ 205
stevélke, kort ~ 205
 stevelpijp 225
 stevelschacht 225
 stevelstuk 225
 steveltje 195, 202, 203,
 205
 steveltje, half ~ 205
 steveltje, kort ~ 205
steveltsje 203
stiebel 202, 205
stiebel voor toe te rijden
 204
stiebel, korte ~ 205
stiebel, lang ~ 205
stiebelschacht 225
stieberke 202
stiefel 202, 203, 205
stiepel 202, 205
stiepelke 202
stievel 195, 198, 202, 203,
 205, 206
stievelbot 205
stievelenschacht 225
stievelkap 225
stievelke 195, 203, 205
stievelschacht 225
stievelstuk 225
stijfklak 166
stijfklep, klak met ~ 166
stijf, een ~ 159
 stijfkap 220
 stijve boezem 44, 129
 stijve hoed 159, 162
 stijve klak 166
 stijve klep, klak met ~ 166
 stijve, een ~ 159, 162
stijven hoed 159, 162
 stikjas 30
 stikken 155
 stikkerd 30
 stikzakje 103
stikzakske 103
 stinkboel 240, 241
stoeb 22, 24, 29, 39, 40,
 42, 46, 71, 85, 93
stoebke 29, 39, 85, 86
stoeferke 103
stoefermaalke 103
 stoefermaaltje 103
 stoefertje 103
 stoeferzakje 103
stoeferzakske 103
 stoep 22, 24, 29, 37, 39,
 40, 42, 46, 70, 71, 75,
 85, 93
 stoep van de smoking 29
 stoep, dunne ~ 45
 stoep, tas van de ~ 101
 stoepjas 24, 29, 47
 stoepjasje 24
 stoepje 24, 29, 39, 71, 85,
 86, 91, 144
 stoepje, wollen ~ 39
stoepke 24, 39, 71, 85, 91,
 144
stoepke, wollen ~ 39
 stof, bonker van duffelse ~
 24
 stof, geruite ~ 59
 stof, het ~ blinkt 16
 stof, kleed van geruite ~
 60
 STOF, ROK VAN GROVE ~ 61
 stoffen bot 216
 stoffen haas 146
 stoffen jas 75
 STOFFEN PANTOFFEL 216
 stoffen pantoffel 216
 stoffen sjaaltje 135
 stoffen slob 216
 stoffen slof 216
 stoffen stramp 213
 stoffen want 146
 stofjas 77, 83
 stofjesjupe 62
 stofjesrok 62
stofkesjupe 62
stofkesrok 62
 stok 152
 stoker 239
 stokje voor in de tanden te
 peuteren 239
 STOLA 137
 stola 137, 138, 141, 142
 stomp 24, 112, 148
 stompijas 24
 stoofbuis 158
 stoofpijp 158
 stoel 137, 221
stootijzerke 221
 stootijzertje 221
 stootje 221
 stootplaat 221
 stootplaatje 221
stootsje 221
 stootstukje 221
stootstukske 221
 stop 159
 stopgaren 153
stopjasje 24
 stortbad pakken 237
 stortbad, naar het ~ gaan
 237
 stovenbuis 158
 stovenpijp 158
 strak zitten, te ~ 11
 stramp 203, 204, 206, 212,
 213, 214
 stramp, lijnwaden ~ 213
 stramp, stoffen ~ 213
 strampje 205
strampke 205
 strang zijn, te ~ 11
 strang zitten, tamelijk ~ 11
 strang zitten, te ~ 11
 streen 209
 streepboks 54
 streepbroek 54
 streepbuidel 109
streepbuil 109
 streepjesboks 54
 streepjesbroek 54
streepkesboks 54
streepkesbroek 54
 streifen 236
 stremmen 14, 187
 STRENG 153
 strepen boks 54
 strepen boks, jacquet met ~
 65
 strepen broek 54
 strepen broek, zwart kos-
 tuum en ~ 64
 strepen broek, zwart pak en
 ~ 64
 strepen broek, zwart pak
 met ~ 64
 strepen pak 64
 strepen, broek met ~ 54
 stretch 210

strik 101, 122, 123, 132,
 135, 137, 236
 STRIK ONDER DE KIN, WITTE
 MUTS MET EEN ~ 177
strikgaan 153
 strikgaren 153
 strikhoos 208
 strikje 132, 236
 strikken 154
 strikkenmuts 171, 178
 strikkenspang 133
 strikkous 208
 strikmuts 171, 177
striksje 132
strikske 132, 236
 strikspang 133
 strikwerk 209
 strikwol 153
 strohoed 163, 164
 strohoedje 164
strohoedsje 164
stromp 204, 206, 208, 209,
 212, 214
 strooien dak 163
 STROOIEN DAMESHOED 164
 STROOIEN HOED 163
 strooien hoed 164
 strooien hoedje 164
strooien hoeke 164
strooihoed 163, 164
 STROOK, MEISJESMUTS MET
 AFHANGENDE ~ 178
 STROOKJE, WITTE MUTS MET
 FIJNE PLOOIEN OM HET
 VOORHOOFD EN EEN
 AFHANGEND ~ 178
 strop 101
 stropbroek 56, 92
 STROPDAS 131
 stropdas 132, 138
 stropersklak 166
 stropje 101, 115
stropke 101, 115
 stroppen 14, 187
 stropselbroek 56
strouwen hoed 163
 strowis 184
strowusj 184
 struislok 117
 struisveer 183
 struisvogel 159
 strump 144, 204, 206, 208,
 209, 212, 214
 strumpbindel 226
strumpf 208
 strumpje 148
strumpke 148
 stuartkraag 99
 stubbeband 123
 stubjas 75
 stubmantel 75

stubpit 75
 studentenklak 166
 studentenpats 166
 stuif 144, 148
 stuik 112, 144, 145, 147,
 148
 stuikje 144, 148
stuikske 144, 148
 stuk 222
 stuk leer 222
 stuk van de voordoek,
 bovenste ~ 121
 stukje 117, 222
stuksje 222
stukske 117, 222
 stumperd 91
 suberhoed 163
suifelke 133
 suikerwater 241
 suisse 163
 suissehoed 163
 suppe 86, 89
suppeke 89, 91
 suppetje 89, 91
 surtout 23, 25, 33
 surtout, lichte ~ 25
 suvarov 163
 sweater 39
 swingel 15

T

taanborstel 238
taandborstel 238
taankeuter 239
taanstekeske 239
taanstoker 239
taarpot 159
 tabbaard 82, 83, 86, 89
tabber 83
tabberd 82, 86, 89
 taille 47
 tailleband 114
 taillebloes 47
 tailleur 48, 66
 tailleurbloes 47
 tailleurpakje 66
tailleurpakske 66
 talon 220
 talonbot 196
talonneke 196, 220
 talonnetje 196, 220
 talonschoen 196
 tamelijk strang zitten 11
tampasta 238
tampoes 151
tampoeske 151
 tandborstel 238
tandborstelke 238
 tandborsteltje 238
 tandcrème 238
 tanden kuisen 238
 TANDEN POETSEN 238
 tanden poetsen 238
 tanden schoonmaken 238
 tanden schuren 238
 tanden wassen 238
 tanden zuiveren 238
 tanden, borstel voor de ~ te
 poetsen 238
 tanden, stekje voor tussen
 de ~ te koteren 239
 tanden, stokje voor in de ~
 te peuten 239
 TANDENBORSTEL 238
 tandenborstel 238
 tandenborsteltje 238
 tandenkoter 239
 tandenpeuter 239
 tandenpeuteraar 239
 tandenpoets 238
 tandenpurker 239
 tandensteker 239
 tandenstekje 239
 TANDENSTOKER 238
 tandenstoker 239
tandkeuterke 239
 tandkotertje 239
 TANDPASTA 238
 tandpasta 238
 tandpeuteraar 239
 tandsteker 239
 tandstekje 239
tandstekeske 239
 tandstoker 239
 tandzeep 238
taneborstel 238
taren schotsel 79
tarketel 162
tarpot 159
 tas 97, 101, 107, 118, 123,
 150
 tas in de naad 107
 tas in de onderschorts 118
 tas met lint 119
 tas op de borst 103
 tas op de kont 108
 tas op de vot 108
 tas opzij 107
 tas van de stoep 101
 tas voor de duimstok 109
 tas, achterste ~ 108
 tas, grote ~ 104
 tas, grote binnenste ~ 104
 tas, losse ~ 104, 118
 tas, losse binnenste ~ 104
 tasdoek 149
 tasgat 117
 tashorloge 231
 tasje 103, 105, 150
 tasje onder de buik 108
 tasje, klein ~ 102, 103

- tasneusdoek 150
 tasneuze 150
 tasplag 150
 tassendoek 149
 tassengat 117
 tassenlok 117
 tassenneusdoek 150
 tassenplag 137, 150
 tassenuur 232
 tassnurk 150
 taupé 94, 159
 te bij lopen, wie een
   bedelaar ~ 19
 te breed zijn, veel ~ 10
 te breed, boks die veel ~ is
   50
 te eng zijn 11
 te eng zitten 11
 TE GROOT ZIJN 10
 te groot zijn 10
 te groot, een kar ~ 192
 te grote broek 50
 te grote schoen 192
 TE GROTE SCHOEN, VEEL ~
   191
 te grote schoen, veel ~ 192
 te hol zijn 10
 te hol, broek wat ~ is 50
 te holle broek 50
 te juist zijn 11
 te kale broek 50
 TE KLEIN ZIJN 10
 te klein zijn 11
 te krap zijn 11
 te lobbijg zijn 10
 te los zijn 10
 te royaal zijn 10
 te ruim zijn 10
 te smal zijn 11
 te strak zitten 11
 te strang zijn 11
 te strang zitten 11
 te volledig zijn 10
 te volledig zitten 10
 te wijd zijn 10
 te wijd, boks die veel ~ is
   50
 te wijd, een kar ~ 192
 te wijde boks 50
 te wijde boks, veel ~ 50
 te wijde broek 50
 TE WIDE BROEK, VEEL ~ 50
 te wijde broek, veel ~ 50
 teen 219
 teerketel 162
 teerpot 159
 teertaie rok 61
 teerteie 61
 teerteie onderrok 90
 teerteie rok 61
 teerteie schort 61
 teerterok 61
 teerterse rok 61
 teertesrok 61
 teirteie 61
 tekenen 155
 tenjborstel 238
 tenjborstelke 238
 tenjsteker 239
 tenjstekske 239
 tenjstoker 239
 tennishemd 71
 tennishemme 71
 tentmuts 100
 tenue 2, 5, 63, 64
 tenue, grande ~ 5
 teren schortsel 79
 tertieie 61
 terwars 12
 terwiës 12
 terwjaas 12
 tes 97, 101, 107, 117, 118,
   123, 150
 tes in de naad 107
 tes in de onderschots 118
 tes me lint 119
 tes op de brost 103
 tes op de kont 108
 tes op de vot 108
 tes opzij 107
 tes van der stoep 101
 tes voor de duimstok 109
 tes, achterste ~ 108
 tes, grote ~ 104
 tes, grote binnenste ~ 104
 tes, losse ~ 104, 118
 tes, losse binnenste ~ 104
 tes, uide ~ 102
 tesdoek 149
 tesgat 117
 tesgerloge 231
 tesje onder de buik 108
 teske 103, 105, 150
 teske, klei ~ 102, 103
 teske, klein ~ 102, 103,
   105
 tesneusdoek 150
 tesneuze 150
 tesneuzek 150
 tesneuzik 150
 tesneuzing 150
 tesneuzink 150
 tesplak 150
 tessendoek 149
 tessendoor 149
 tessengat 117
 tesselok 117
 tessenneuzik 150
 tessensplak 137, 150
 tessenuur 232
 tesse-uur 232
 tessnurk 150
 tettengeer 88
 tettenkorf 88
 tettenmandje 88
 tettenmandsje 88
 tettenmezjeer 88
 tettenriem 88
 tettenstieper 88
 teut 99, 100, 163, 174, 218
 teutel 160
 teuthoed 163
 teutmuts 174
 texasboks 55
 texasjasje 28
 texasjaske 28
 texaskostuum 65
 tickettasje 102
 ticketteske 102
 ticketzakje 102
 tiedenjupe 61
 tierieie rok 61
 tiereteien onderrok 90
 tiereteien rok 61
 tiereteien schort 61
 tiereteien, een ~ 61
 tiereteier 61
 tiereteieren rok 61
 tierteie rok 61
 tierteier 61
 tierteiere rok 61
 tietske 164
 tietz 158, 162, 164, 219
 tietzje 164
 tietz-op 162
 tige 225
 tik 163
 tikker 160
 tik-tak 231
 timp 94, 218
 timps 160
 tip 160, 218, 224
 tipijzer 221
 tipje 222, 224
 tipje, ijzeren ~ 224
 tipmantel 141
 tipmuts 174
 tipsjaal 138, 140, 141
 tirecte 97
 tirectejupe 62
 tirolerhoedje 174
 tirolerhoedsje 174
 tirolerjas 31
 tirts 159
 tist 158
 tod 17, 160
 toddel 17
 todden aanhebben 19
 todden, in ~ gekleed 19
 toe leren muts 172
 toe tongen, schoen met ~
   198
 toe wollen muts 172

- toe, stevel voor ~ te rijgen 203
 toeboks 92
 toebroek 92
 toeë scholk 75, 76
 toeë schortel 76
toeë veuring 77
 toeë voorboek 76, 77
 toehaas 145
toep 218
 toer 169, 176, 177, 234
 toer, knipmuts met een ~ 177
 toeschoen 198
 toescholkje 77
toeschollekske 77
 toets 99, 100
toevouringske 77
 toevoordoeke 77
tokhoedje 161
tokske 179
 tomp 94
tompoes 151
 tompouce 151
 tompoucetje 151
 ton 160
 rondel 12, 18, 160
tondsel 18
 tong 221
 TONG VAN EEN SCHOEN 220
 tongen, schoen met toe ~ 198
 tongschoen 198
tonsel 12
tontel 18
 tooi 230
 tooisel 230
 toons, halfhoge ~ 196
 toons, hoge ~ 196
 toot 94
toot 163
 top 218
 topmuts 174
 toque 170
 toquehoedje 161
 toquetje 179
 tot aan het gat, bot ~ 206
 TOT OF BOVEN DE KNIE, LAARS ~ 205
 tot onder de knie, broek ~ 56
 tot op de draad versleten 17
 totaal versleten 17
 touche 160, 242
 toupet 242
 toupetje 242
toupetsje 242
 tourette 100
 tout cas, en ~ 151
touwe schottel 76
touwe veuring 76
touwke 96
 touwtje 96
trägerschotsel 78
 trakeldraad 15
 tralala 230
 tram, leren ~ 191
 trampelaar 191
 trampelschoen 192
 Transvaal 162
 Transvaalse hoed 162
 Transvaler 162
 trapper 191, 192
 trapper, leren ~ 191
 trapperik 191
 trats 191
 tratserd 191
 tredler 191
 tredstuk 219
trejer 191
 trekken 11, 13
 trekken, zich ~ 13
 trekker 115, 191, 225
 trekmutts 171, 176, 177
 trekslot 97
 treksluiting 97
 trens 26, 101
 trengat 223
 trengsje 96, 115
trenske 96, 115
 tres 117, 236
 tresknoopslok 96
 treurhoos 211
 treurhoos, zwarte ~ 211
 treursok 211
treurzok 211
tricolor 38
 tricolor 137
 tricot 38, 39, 40, 42, 86
 tricot zonder mouwen 40
 tricotje 38
 triek 38
 trip 199, 200, 217
 tripje 200
tripke 200
 trippenklomp 199
 trippenklompje 199
 tripper 200
trittstuk 219
 troddelen 8
 trois quarts 48
 trosje 233
troske 233
 trousseau 2
 trouwbroek 54
 trouwkostuum 64
 trouwpak 64, 65
 TRUI 38
 trui 38, 39, 40, 42
 trui met mouwen 39
 trui zonder mouwen 40
 trui, korte ~ 40
truike 38
 truitje 38
truppenklompke 199
trut 100
tsankstorger 239
tsiemel 15
tsoemel 15
tsoemelen 16
 tuffersmuts 172
tuieren, ouw ~ 16
 tuiers, oude ~ 16
 tuinhaas 146
 TUINWANT 146
 tuit 99, 100, 126, 163, 174, 218
 tuitel 160, 174, 224
 tuitenmutsje 179
tuitenmutske 179
 tuihoed 163
 tuitje 224
 tuitmuts 174
 tulbandje 236
 tulp 127
tump 94, 218
tumps 160
tup 160, 218, 224
tupke 222, 224
tupke, ijzeren ~ 224
tupmuts 174
tuppe 160
tupsjaal 138
 tufrapper 191
 turkmuts 171
 Turkse mutts 179
 turksleren broek 54, 55
 TUSSENSTUKKEN, HOGE SCHOEN MET ELASTIEKEN ~ 194
tuts 99, 100
 twee knopen, jas met ~ 28
 tweestuks 66
 tweetimp 163
tweetump 163
 twijfelaar 56
 U
 überzieh 23
 überzieher 23
uide tes 102
 uit de vouw 12
 uit, de aardappelen komen ~ 16
 uit, die heeft zijn aardappelen nog niet ~ 16
 uit, kleren om ~ te gaan 6
 uit, vesseem ~ 217
 UITEINDE VAN EEN SCHOEN-VETER, METALEN ~ 224

- uitentas 102
 uitereenvallen, wie kaal ~
     15
 UITGAANSKLEREN 5
 uitgaansklere 6
 uitgangskleding 6
 uitgedeind 17
 uitgelodderd 17
 uitgerafeld 14
 UITNEEMBAAR FRONTJE 116
 uitpluizen 15
 uitpoetsborstel 188
 uitpoetsinkt 189
 uitrafelen 15
uitreddel 15
uitreddelen 15
 uitrettel 15
 uitrettelen 15
 uitrettemen 15
 uitrimpselen 15
uitrumsele 15
uite vaag 12
 uitwrijver 188
 ulster 24
 uniformklak 166
 uni-schoen 198
 urenketting 232
 urentasje 105
urenteske 105
 uur 231, 232
uurke 231
 uurtje 231
- V
- va links* 11
va links gedriënt 11
vaa 181
vaaf 181
vaag 12
vaag, uite ~ 12
vaai 12
vaai, valse ~ 12
vaam 14
vaan 94
vaanke 94
vaantje 94
vaarboot 192
vaarschoen 191, 197, 198
vaas 219
vaasstuk 220
vadem 14
valangmouw 125
 valboks 52
 valbrevier 52
 valbroek 52, 92
 valdeur 52, 82, 111
 valdeur, boks met ~ 52
 valdeur, broek bet een ~
     52
 valdeur, broek met ~ 52
- valdeur, broek met een ~
     52
 valdeur, broekje met een ~
     52
 valdeurbroek 52, 82
valdeurke 111
 valdeurtje 111
 valgaar 82, 111
 valhelm 160
 valhoed 164
 VALHOEDJE 164
 valhoedje 164
valhoedsje 164
valhoeke 164
valhoeteke 164
 valiesje 151
 vallen 14
 vallen, niet ~ 10
 vallen, steken laten ~ 154
vallingske, muts me een ~
     179
 vallinkje, muts met een ~
     179
 valmutsje 164
valmutske 164
 vals gat 120
 vals knoopsgat 96
 vals knoopskot 96
 vals knoopslok 96
VALS SPLITJE 124
 vals votje 120
 valse haren 242
 valse kreuk 12
 valse plooi 12
 valse plooiën gooien 13
 valse vouw 12
 van achteren open en
     vanvoor niet toe 92
 van alle kanten knippen 11
 van geen kanten passen 9
 van links 11
 van links gedraaid 11
 vanachter, snoer ~ 122
 vanvoor, broek met een
     gulp ~ 53
 vanvoor, broek met een klep
     ~ 52
 vanvoor, broek met een kot
     ~ 53
 vanvoor, broek met een
     plooitje ~ 53
 vanvoor, broek wat ~
     overeen gaat 53
 vanvoor, voorboek wat ~
     toegaat 76
 vareuse 39, 40, 42, 47
 vareuse zonder mouwen
     40
 vareusetje 40
 vareusetje zonder mouwen
     40
- varkensstalletje 110
vars 219, 220
vas 219, 220
vas, schoen be ~ 196
vas, schoen be een ~ 196
vas, schoen be hoge ~ 196
vas, schoen be hoog ~ 196
vas, schoen met hoge ~
     196
vast 219
 vast lijfje 88
 VASTE BOORD 127
 vaste boord 128
 vaste haas 146
 vaste kraag 128
 vaste manchet 125
vavor, broek me een kot ~
     53
 vazel 15, 19
vazzel 15
 vechtjasje 45
vechtjaske 45
 veel te breed zijn 10
 veel te breed, boks die ~ is
     50
 VEEL TE GROTE SCHOEN 191
 veel te grote schoen 192
 veel te wijd, boks die ~ is
     50
 veel te wijde boks 50
 VEEL TE WIJDE BROEK 50
 veel te wijde broek 50
veelste breed, boks die ~ is
     50
veelste wijde boks 50
veelste wijde broek 50
 veensel 14
 veenselen 16
 veer 183
veerke 183
 veertje 183
 vegen, bot voor bikken te ~
     206
veggel 15
 Veggelse muts 176
 vel 79
velaar 132, 134, 139
 veldschoen 197
velke 149
 vellen jas 34
 vellen kraag 98
 vellen mantel 33
 vellen sjerp 137
 velletje 149
 velours 236
 velours muts 171
 veloursje 236
 velswant 146
 verdraaid 11
 verenmuts 179
 verformfaaien 14

- verfrinkelen* 14
verfroddele 14
verfrommelen 13
verfronselen 13
verfronsen 13
verfrontselen 13
verhandvold 17
verhoeieren 8
verkeddelen 15
verkeerd 11
verkeerd om 11
verkeerde vrouw 12
verkestelke 110
verkettelen 15
verklede 8
 VERKLEDEN, ZICH ~ 8
verknoevelen 13
verknuffelen 13
verkreukelen 13
verkreuken 13
verkreunkelen 13
verkronkelen 13
verkrunkelen 13
verlakte schoen 197
verloren lopen, erin ~ 10
vermamfelt 17
verminderen 154
vermindereren 154
verminereren 154
verpleegstersscholk 74, 78
verrafelen 14
verratsbatst 17
verrimpelen 13
verrimpselen 13
verrumselen 13
vers 219, 220
vers, schoen bet ~ 196
vers, schoen bet een ~ 196
vers, schoen bet hoge ~ 196
vers, schoen met hoge ~ 196
versieren 155
versiering 229
 VERSIERSEL 229
versiersel 229
versje, schoen met ~ 196
versjesschoen 196
verskesschoen 196
 VERSLETEN 16
versleten 17
versleten bellen (mv.) 15
versleten hoed 160
 VERSLETEN HOED, OUDE ~ 160
versleten, tot op de draad ~ 17
versleten, totaal ~ 17
versstuk 220
verwrinkelen 14
verzuipt, schoen waar men in ~ 192
- ves*¹ 39, 40, 41, 42
*ves*² 219, 220
vesje 41, 42, 117
vesjestes 105
vesjesteske 105
veske 41, 42, 45, 117
veske, schoen met ~ 196
veskesschoen 196
vespabot 205
vessem 220
vessem uit 217
vessem, schoen met hoge ~ 196
vest 39, 40, 41, 42, 45
 VEST 40
vest zonder mouwen 40
vest zonder mouwen, wollen ~ 40
vest, gestrikt ~ 40, 47
vestbuideltje 106
vestbuike 106
vestenbuideltje 106
vestentas 105
vestentasje 105
vestentes 105
vestenteske 105
vestje 41, 42, 45, 117
vestjestas 105
vestjestasje 105
vestjestes 105
vestjesteske 105
vestjeszak 106
vestjetasje 105
vestjeteske 105
veston 26, 29
vesttasje 105
vestteske 105
vestzak 106
 VESTZAKJE 104
vestzakje 106
vestzaksje 106
vestzakske 106
vestzakuur 232
vet 189, 242
veter 223
vetkommeke 174
vetkommetje 174
vetleren schoen 198
vets 14
vetsel 14
vetsel 209
vetselen 15
vetsem 14
vetsemen 15
vetsen 15
veurik 71
veurikske 77
veuring 60, 71, 73, 77, 78
veuring met mouwen 76
veuring van balenstof 72
- veuring, 's werkendaagse* ~ 74
veuring, 's zondaagse ~ 74
veuring, 's zondagse ~ 74
veuring, blauwe ~ 73
veuring, bovenste stuk van de ~ 121
veuring, goeie ~ 74
veuring, halve ~ 79
veuring, kleine ~ 78
veuring, kortnate ~ 74
veuring, leren ~ 77
veuring, toeë ~ 79
veuring, touwe ~ 76
veuring, zondaagse ~ 74
veurink 71
veurk 60, 71, 73, 78
veurk be e platstuk 78
veurk be mouwen 76
veurk met mouwen 76
veurk wa vanvoor toegaat 76
veurk, 's zondasse ~ 74
veurk, 's zondese ~ 74
veurk, blauw ~ 73
veurk, cottonnade ~ 74
veurk, goeie ~ 74
veurk, grijze ~ 73
veurk, kataanse ~ 73
veurk, korte ~ 79
veurk, kortenade ~ 74
veurk, lange ~ 76, 78
veurk, leren ~ 79
veurk, levede ~ 73
veurk, zondagse ~ 74
veurkenlint 122
veurkesmaal 123
veurkje, half ~ 79
veurkske 77
veurkske, half ~ 79
veut (mv.), berbese ~ 186
veut (mv.), op berrevese ~ 186
veut (mv.), op berveve ~ 186
veut (mv.), op de berveve ~ 186
veut (mv.), op zijn berrevese ~ 186
vezel 14
vezelen 16
vichyveuring 74
vichyvoordoeck 74
vierik 71
viering 71
vijf 16
vijftig, maat ~ met pijn 192
vijgenmand 160
vijgenmat 164
vilten hoed 161

- VILTEN HOED MET DEUK,
SLAPPE ~ 160
vilthoed 161
vilthoed, slappe ~ 161
viltje 161
vingeling 148
vinger 148
vinger (mv.), haas zonder ~
144, 145
vingerdoekje 148
vingerdoekske 148
vingeren, haas zonder ~
144, 145
vingerhaas 143
vingerhandschoen 143
vingerhaos 143
vingerhaus 143
vingerhees 143
vingerhoos 143
vingerling 148
vingers, haas zonder ~
144, 145
VINGERS, HANDSCHOEN
ZONDER ~ 144
vingerswant 143
vingerwant 143
visbot 206
visietje 36
visietmantelke 36
visite 36, 37
visitementeltje 36
visitetje 36
vissersbot 206
vissersschoen 200
vlaaischotel 160, 170
Vlaamse sjaal 141
VLECHTEN 237
vleesbuideltje 88
vleesbultje 88
vleeskous 210
vleugelmutsje 178
vleugelmutske 178
vleugermuts 176
vliegende schotel 160
vliegeniersmuts 172
vliegerbot 204
vliegermuts 172
vliegersmuts 172
vlinder 133
VLINDERDASJE 132
vlinderdasje 133
vlinderdaske 133
vlinderke 133
vlinderstrikje 133
vlinderstriksje 133
vlinderstrikske 133
vlindertje 133
vloek 132
vloekje 132
vlotteren 10
vlugzeiker 92
VOD 17
vod 17, 213
voddel 17
voddel, zitten wie een ~
10
voddelen 10
voddeltig 19
voddeltig zijn 10
vodden 3, 15
vodden aanhebben 19
vodden, goede ~ 5, 6
vodden, in ~ gekleed 19
vodden, in ~ lopen 19
vodden, met ~ om het lijf
19
voddenkramer 160
voddenman 19
voddenstok 151
voddenstokje 151
voddenstokske 151
voeten van Kerkom 192
voeten, barvoetse ~ 186
voeten, hij loopt barvoetse
~ 185
voeten, koude ~ 211, 212
voeten, op baarse ~ 186
voeten, op barrevoetse ~
186
voeten, op barvoetse ~ 186
voeten, op blootse ~ 186
voeten, op blote ~ 186
voeten, op de barrevoetse ~
186
voeten, op de blote ~ 186
voeten, op de naakse ~
186
voeten, op naakse ~ 186
voeten, op zijn barrevoetse
~ 186
voeten, op zijn blote ~ 186
voeten, op zijn naakse ~
186
voetengetreed 187
voetgerei 187
voetgeschier 187
voetgetouw 187
voetgetreed 187
voetgetuig 187, 213
voetgrei 187
voetjes, op zijn blote ~
186
voetjes, op zijn naakse ~
186
voetlap 213
voetsel 209
voetsjes, op zijn blote ~
186
voetsjes, op zijn naakse ~
186
voetwerk 187
vogelschrikker 160
vogelverschrik 160
voile 34
voiletje 142
voilke 142
volaar 137
volant 130
volantmouw 125
volarke 139
volendammer 50
vollarke, wollen ~ 138
vollarke, zije ~ 139
vollig zijn, get ~ 10
vollig zijn, te ~ 10
vollig zitten, te ~ 10
vollige boks 51
voor 181
voor 's werkdaags, kleren ~
3
VOOR BEJAARDE MANNEN,
BINNENSHUISMUTSJE ~
174
voor bikken te veggen, bot ~
206
voor de duimstok, tas ~
109
voor de meter, maaltje ~
109
voor de nacht, dingen ~ 80
voor de sokken, rekjes ~
227
voor de tanden te poetsen,
borstel ~ 238
voor de zomer, kleren ~ 7
voor dikbuiken, boks ~ 50
voor dikke lui, boks ~ 50
voor doordeweek, kleren ~
3
voor doordeweeks, kleren ~
3
voor durchdeweek, kleren ~
3
voor een corpulente heer,
boks ~ 50
voor een dikbuik, broek ~
50
voor een dikke mens, broek
~ 50
voor een dikke, boks ~ 50
voor een dikke, broek ~ 50
voor een gezette, broek ~
50
voor een knabje kraak in de
schoen hebben 192
voor een mens met een
dikke buik, broek ~ 50
voor in de maal, horloge ~
231
voor in de tanden te
peuteren, stokje ~ 239
voor mannen, hoge schoen
~ 193

voor op een kletskep, nieuw
 haar ~ 242
 voor te knopen, kapje ~
 179
 voor te koteren, stekje ~
 239
 voor toe te rijgen, stavel ~
 203
 voor tussen de tanden te
 koteren, stekje ~ 239
 voor zakenpapieren, lange
 binnenzak ~ 104
 voor, boks met ~ een slag
 53
 VOOR, BROEKZAK ~ 107
 voorbinder 73
 voorbindseltje 78
voorbinselke 78
 voordoek 60, 71, 73, 77,
 78
 voordoek bet een platstuk
 78
 voordoek bet mouwen 76
 voordoek met mouwen 76
 voordoek van balenstof 72
 voordoek wat vanvoor
 toegaat 76
 voordoek, 's werkendaagse
 ~ 74
 voordoek, 's zondagse ~
 74
 voordoek, blauwe ~ 73
 voordoek, bovenste stuk
 van de ~ 121
 voordoek, cottonnade ~ 74
 voordoek, goede ~ 74
 voordoek, grijze ~ 73
 voordoek, halve ~ 79
 voordoek, katoense ~ 73
 voordoek, kleine ~ 78
 voordoek, korte ~ 79
 voordoek, lange ~ 76, 78
 voordoek, leren ~ 79
 voordoek, lijnwaden ~ 73
 voordoek, toeë ~ 76, 77
 voordoek, zondagse ~ 74
 voordoekenlint 122
 voordoekje 77
 voordoekje, half ~ 79
 voordoeksmaal 123
 voorfront 44, 129
 voorfrontje 129
 voorhang 79
 voorhanger 79
 voorhemd 44, 129
 voorhemdje 117
voorhemp 44, 129
voorhemsje 117
 voorlap 71
 voorlijfje 86
voorlijfske 86

voorpand 129
 voorrok 76, 78
 voorrok met mouwen 76
 voors 132
 voorscholk 78
 voorscholk, korte ~ 78
 voorscholkje 78
voorschollekske 78
voorschooke, klei ~ 78
 voorschoot 72, 77, 78, 79
 voorschoot met knoppen
 75
 voorschoot met mouwen
 76
 voorschoot van de week
 74
 voorschoot, 's werken-
 daagse ~ 74
 voorschoot, 's zondagse ~
 75
 voorschoot, baaien ~ 90
 voorschoot, blauwe ~ 74,
 75
 voorschoot, goede ~ 75
 voorschoot, hoge ~ 76, 78
 voorschoot, lage ~ 78
 voorschoot, leren ~ 79
 VOORSCHOOT, SCHORT 58,
 71
 voorschoot, zondagse ~ 75
 voorschootbuidel 123
 voorschootje 77
 voorschootje, klein ~ 78
 voorschoottas 123
voorschoottes 123
 voorschort 72, 77, 78
 voorschortel 72
 voorsing 72
 voorslag 111
 voorste buidel 109
 voorste, gestijfd ~ 129
 voorste, het ~ 44, 117,
 129, 130, 218
 voorstuk 117, 129
 VOORSTUK VAN EEN
 OVERHEMD, GESTEVEN ~
 129
 voortasje 108
voortesje 108
 voorvel 71, 79
 voorzetsel 44, 129
vooschoot 72, 77, 78
vooschoot, 's zondagse ~
 75
vooschoot, hoge ~ 76, 78
vooschoot, lage ~ 78
vooschoot, leren ~ 79
vooschootbui 123
vooschoottes 123
vooschort 77, 78
vooschoteke 77

vos 149
 vosje 149
voske 149
 vot 112
 vot, faux ~ 120
 vot, tas op de ~ 108
 votbodem 111
votboom 111
 votje, vals ~ 120
 votkussen 119
 votmaal 108
votsje, vals ~ 120
 votsnoer 122
 votstasje 108
votsteske 108
 vottas 108
 vottasje 108
 vottenklater 31
 vottenkletser 31
 vottenkussen 119
 vottenlint 122
 vottenmaal 108
 vottensnoer 122
 vottentas 108
 vottentasje 108
vottentes 108
vottenteske 108
vottes 108
votteske 108
 votzak 109
 vouw 12, 181
 vouw, hoed met ~ 161
 vouw, uit de ~ 12
 vouw, valse ~ 12
 vouw, verkeerde ~ 12
 vrouwen zetten 13
vrak 30, 60
vreus 39, 40, 42
vreuske 40
vreuske zonder mouwen 40
 vriesmuts 171, 172
 vriespots 171, 172
vrijschijterke 24, 91
vrijschijtertje 24, 91
 vrouwbot 203
 vrouwenbloes 47
 vrouwenbot 203
 vrouwenjacket 47
 vrouwenjak 47
 vrouwenjas 32
 vrouwenluisstavel 203
vrouwenluitsstavel 203
 vrouwenmantel 32
 vrouwenstavel 203
 vrouwenrooster 162
vrouwliebot 203
vrouwliebottine 203
vrouwliejak 47
vrouwliejas 32
vrouwliekostuum 66
vrouwliemantel 32, 34

- vrouwlielpalto* 32
vrouwlijeschoen 196
vrouwliestevel 203
vrouwliestiebel 203
vrouwluibot 203
vrouwluibottine 203
vrouwluibroek met elastiek
     92
vrouwluibroek, modern ~
     92
vrouwluicomplet 66
vrouwluigetje 211
vrouwluigetsje 211
vrouwluihoes 210
vrouwluijacquet 66
vrouwluijak 47
vrouwluijas 32
vrouwluikostuum 66
vrouwluikostuumke 66
vrouwluikostuumpje 66
vrouwluimantel 32, 34
vrouwluipaletot 32
vrouwluipit 47
vrouwluirok 32
vrouwluischoen 196
vrouwluischoen, hoge ~
     195
vrouwluishoes, zijden ~
     210
vrouwluisjas 32
vrouwluistevel 203
vrouwluitsjas 32
vuil kleren 68
vuile kleren 68
vuist 181
vuisthaas 145
vuisthaasje 144
vuistheusje 144
vuistwant 145
vuut (mv.), berbese ~ 186
vuut, kaa ~ 211, 212
- W
- wa vanvoor toegaat, veurk*
     ~ 76
waabot 205, 206
 WAAROP EEN SIERKRANS
     WERD GEDRAGEN, WITTE
     KANTEN MUTS ~ 176
wabbel 79, 112
wabel 79
wafeltjes, pakket bet ~ 179
wag 213, 214
wagbottien 195
wagbottine 195
wagenman 19
wagschoen 194
wambuis 39, 40, 41, 42,
     71, 85, 112
 WAMBUIS 42
wambuis, wollen ~ 39
wambuisbroek 51
wambuisbuideltje 106
wambuisje 40, 41, 42, 85,
     105
wambuisjestas 105
wambuisjestasje 105
wambuismaal 105
wambuismaaltje 106
wambuistas 105
wambuistasje 105
wambuiszakje 106
wames 39, 40, 41, 42, 71,
     85, 112
wames, wollen ~ 39
wamesbroek 51
wamesbuilke 106
wameske 40, 41, 42, 85,
     105
wameskestes 105
wameskesteske 105
wamesmaal 105
wamesmaalke 106
wamestes 105
wamesteske 105
wameszakske 106
wammes 39, 41, 42, 85
wammeske 41, 42
wammesteske 105
wams 42
wan 51, 112
wandelkul 152
wandelschoen 196
wandelstek 152
 WANDELSTOK 152
wandelstok 152
wanoowveuring 72, 73
wans 145
wans, halve ~ 144
want 143, 145, 146
 WANT 144
 WANT, DIKKE ~ 145
want, dikke ~ 146
want, dikke wollen ~ 146
want, geglaceerde ~ 144
want, halve ~ 144
want, leren ~ 144, 146
want, stoffen ~ 146
want, wollen ~ 146
woop 42
warm aandoen 7
warm aandoen, iet ~ 7
warm aankleden 7
 WARM AANKLEDEN, ZICH ~
     7
warm aantrekken 7
warm aantrondelen 7
warm aantuiieren 7
warm erin draaien 8
warm induffelen 7
warm inpakken 7
warm kleden 7
warm muts 173
warme jas 33
warme kleren 7
warme kleren aandoen 7
warme mantel 32
 WARME MANTEL, DIKKE ~
     32
warme muts 173
warme sjaal 136
warms, get ~ aandoen 7
warms, get ~ aantrekken 7
was 189
was, op de ~ gekochte
     schoen 192
was, zwarte ~ 189
wasinkt 189
wasplank 44
wassen 237
wassen, tanden ~ 238
wassen, zich onder de
     douche ~ 237
wat anders aandoen 8
wat is dat voor een losse
     boel 10
wat vanvoor overeen gaat,
     broek ~ 53
wat vanvoor toegaat,
     voordoeck ~ 76
water, Keuls ~ 241
water, zout ~ 238
waterbot 206
waterbotje 206
waterbotsje 206
waterdichte bot 206
 WATERDICHTHE LAARS 206
waterdichte schoen 198
 WATERDICHTHE SCHOEN, HOGE
     ~ 198
waterlaars 206
waterschoen 198
waterstevel 205, 206
watersteveltje 206
waterstiebel 206
waterstiefel 206
waterstiepel 205, 206
waterstievel 205, 206
waterstievelke 206
watertong 221
watertong, schoen met ~
     198
waterwerk 206
week, voorschoot van de ~
     74
weekdaagse kleren 4
weekdaagse kleren, 's ~ 4
weekdaagse scholk 73
weekkleren 4
weekse kleren 4
weekse kleren, 's ~ 4
weekse muts 175

weekse pongelen 4
 weekse scholk 73
 weekse scholk, 's ~ 73
 weekskleren 4
 weekstenuue 4
 weerdaagse hoed 160
 weerhaan 159
 weerhoed 159, 160
 weerhoedje 160
weffelkes, pakei be ~ 179
 weiniger chique maken 154
 wekelijkse kleren 4
 wekendaagse kleren 4
 weldaagse kleren, 's ~ 4
 weldigse kleren, 's ~ 4
 Welshe broek 52
werdaagse kleren 3
werdaagse kleren, 's ~ 3
werdaagse muts 175
werdagse kleren, 's ~ 3
werdegsgoed, 's ~ 4
werdes, kleren voor 's ~ 3
werdesdingen, 's ~ 4
werdese kleren 3
werdese kleren, 's ~ 3, 68
werdeshemme 70
werdesklere 3
werdesklere, 's ~ 3
werdesschoen 197
werdigse kleren 3
werdigse kleren, 's ~ 3
wèrvriuske 24
 werk, mis ~ 11
 werkanzug 68
 werkbroek 55
 werkdaags, kleren voor 's ~ 3
 werkdaagsdingen, 's ~ 4
 werkdaagse kleren 3
 werkdaagse kleren, 's ~ 3, 68
 werkdaagse muts 175
 werkdaagse schoen 197
 werkdaagsgoed, 's ~ 4
 werkdaagshemd 70
 werkdaagsklere 3
 werkdaagsklere, 's ~ 3, 68
 werkdingen 4
 werkeldaagsanzug 68
 werkeldaagse kleren 4, 68
 werkeldaagse kleren, 's ~ 4, 68
 werkeldaagsklere 4
werkeldaarse kleren 4
werkeldaarsklere 4
werkeldaase kleren 4
werkeldaasklere 4
 werkeldag, de ~ 68
werkeldagse kleren 4

werkeldigse kleren 4
werkeldigse kleren, 's ~ 4
 werkelijkse kleren, 's ~ 4
 werkendaagsdingen, 's ~ 4, 68
 werkendaagse dingen, 's ~ 4
 werkendaagse klederen, 's ~ 3
 werkendaagse kleren 4, 68
 werkendaagse kleren, 's ~ 3, 68
 werkendaagse voordoeck, 's ~ 74
 werkendaagse voorschoot, 's ~ 74
 werkendaagsgerei 4, 68
 werkendaagsgerei, 's ~ 4
 werkendaagskleedsel, 's ~ 4
 werkendaagsklere 4
werkendaase kleren, 's ~ 3
 werkendag, de ~ 68
werkendagsdingen, 's ~ 4
werkendagse kleren 4
werkendagse kleren, 's ~ 3
werkendagsgrei 4, 68
werkendagsgrei, 's ~ 4
werkendagskleedsel, 's ~ 4
werkendagsklere 4
werkendigse dingen, 's ~ 4
werkendigse kleren, 's ~ 3
 werkenscholk 73
 werkensdaagse kleren 68
 werkerdaagse kleren, 's ~ 3
 werkershaas 145
 werkhaas 144, 46
 werkhaas, lere ~ 146
 werkhandschoen 146
 werkhemd 44, 70
werkhemp 70
werkhum 70
werkhumme 44, 70
 werkjasje 70
werkjaske 70
 werkkiel 69, 70
 werkkielke 69
 werkkieltje 69
 werkkleed 74
 werkkleren 4, 68
 WERKKLEREN 68
 werkmanshemd, blauw ~ 70
werkmanshumme, blauw ~ 70
 werkmansklere 68
 werkmuts 175
 werkpak 69
 werkpij 146
 werkpitje 70

werpitsje 70
 werkpyjama 69
 WERKSCHOEN 197
 werkschoen 197, 198
 werkscholk 73, 79
 werkscholk, blauwe ~ 73
 WERKSCHORT, DOORDE-
 WEEKSE ~ 72
 werkschortel 74
 werkschortsel 74
werkschotsel 74
werkschottel 74
 werkstoep 70, 71
 werktenue 4, 68
werkveuring 73
werkveuring, halve ~ 79
werkveurk 73, 76
werkveurk, blauwe ~ 73
werkveurk, levede ~ 73
 werkvoordoeck 73, 76
 werkvoordoeck, blauwe ~ 73
 werkvoordoeck, halve ~ 79
 werkvoordoeck, lijnwaden ~ 73
 werkwant 144, 146
 werpen, plooiën ~ 13
werresdingen, 's ~ 4
werreskleer, 's ~ 68
 west 41, 42
 westetes 105
westetesje 105
westeteske 105
 Westfaler 161
 wichterscholkje 77
wichterscholkske 77
 wie een bedelaar lopen 19
 wie een bedelaar te bij lopen 19
 wie een gateau, hoed ~ 159
 wie een hoddel, hangen ~ 10
 wie een karrenrad, hoed ~ 159
 wie een klok, passen ~ 9
 wie een lommel, hangen ~ 10
 wie een lommelenkramer gekleed 19
 wie een lommelenman te bij lopen 19
 wie een rozenblaadje, zo dun ~ 16
 wie een voddel, zitten ~ 10
 wie een zak, hangen ~ 10
 wie gegoten, passen ~ 9
 wie kaal uitereenvallen 15
 wie schepen, schoenen ~ 191

- wij boks* 50
wij broek 50
 wijd zijn, te ~ 10
 wijd, boks die veel te ~ is 50
 wijd, een kar te ~ 192
 wijde boks 50
 wijde boks, te ~ 50
 wijde boks, veel te ~ 50
 wijde broek 50
 wijde broek, te ~ 50
 WIJDE BROEK, VEEL TE ~ 50
 wijde broek, veel te ~ 50
 WIJDE REGENMANTEL ZONDER MOUWEN 27
 wijde, losse mantel 35
wije boks, veelste ~ 50
wije broek, te ~ 50
wije broek, veelste ~ 50
wije losse mantel 35
 wijm 184
 wijverbotje 203
wijverbotsje 203
 wijverjas 32
 wijversbot 203
 wijversjerp 136
 wikkलगamaschetje 213
wikkelkomakske 213
 wiks 189
 wiksborstel 188
wiksborstelke 188
 wiksborsteltje 188
wiksbostel 188
 wiksen 188
 wimpelmuts 83
 windbloes 42, 45
 windbroek 51
 windel 213, 226
 windjak 42
 windmuts 172
 windsel 213
 windvang 23
 windvanger 33
 winterdas 136
 winterdingen 7
 winterfrak 23
 wintergerei 7
 wintergoed 7
wintergrei 7
 winterhaas, dikke ~ 146
 winterjas 23, 26, 33
 winterjas, dikke ~ 33
 winterkalot 172
 winterkazak 24
winterkleder 7
 winterklederen 7
 winterkleedjes 7
 winterkleedsel 7
 WINTERKLEREN 7
 winterkleren 7
 wintermantel 32
 wintermantel, dikke ~ 32
 wintermuts 171, 172
 winterpaletot 33
winterpalto 33
 winterpit 33
 winterpots 171
 winterrok 90
 winterse kleren 7
 wintersjaal 136
 wintersjerp 136
 winterwant 146
 wis 184
 wisje 184
wiske 184
 wit overhemd 44
 WITTE KANTEN MUTS
   WAAROP EEN SIERKRANS
   WERD GEDRAGEN 176
 WITTE KANTEN MUTS ZONDER SIERKRANS 175
 witte koof 178
 witte lap 44
 witte muts 176
 WITTE MUTS MET EEN STRIK ONDER DE KIN 177
 WITTE MUTS MET FIJNE PLOOIEN OM HET VOORHOOFD EN EEN AFHANGEND STROOKJE 178
 witte muts met lint 177
 WITTE MUTS MET LINTEN 177
 WITTE MUTS MET SIERKRANS EN AFHANGENDE LINTEN 176
 witte scholk 74
 wol 153
 wol, omslagdoek van ~ 136
wolle, omslagdoek van ~ 136
 wollen baretmuts 179
 wollen das 136
 wollen das, dikke ~ 136
 wollen doek 139
 wollen foulardje 138
 wollen garen 153
 wollen haas 146
 wollen haasje 146
 wollen jasje 42
 wollen kravat 136
 wollen lijf 85
 wollen met 171
 wollen muts 171, 180
 WOLLEN MUTS, GEBREIDE ~ 171
 wollen muts, toe ~ 172
 wollen mutsje 171
 wollen omslag 136
 wollen pijtje 145
 wollen plag 137, 138
 wollen pots 171
 wollen sjaal 136
 WOLLEN SJAAL, DIKKE ~ 131, 135
 wollen sjarp 136
 wollen sjerp 136
 wollen slof 216
 wollen stoepje 39
 wollen vest zonder mouwen 40
 wollen wambuis 39
 wollen want 146
 wollen want, dikke ~ 146
 wormdoek 140
wos 208
wos, lang ~ 208
wösj 184
 wrevel 184
 wrijven 187
 wringen 11, 14, 187
 wrinkelen 14
 wrijsel 184
 wrong 119, 184
wronk 119, 184
wus 208
wusj 184
 Z
zachdoek 138, 149
zaddoek 149
 zak 51, 72, 97, 102, 118
 ZAK IN DE ONDERROK 118
 ZAK IN EEN KLEDINGSTUK 97
 ZAK ONDER DE ROK, LOSSE ~ 118
 ZAK OP EEN SCHORT 123
 zak, hangen als een ~ 10
 zak, hangen wie een ~ 10
 zak, niks aan de ~ hebben 19
 zakdoek 138, 149
 ZAKDOEK 149
 zakdoekentasje 103
zakdoekenteske 103
 zakenpapieren, lange binnenzak voor ~ 104
zakgerloge 231
zakgerlozie 231
 ZAKHORLOGE 231
 zakhorloge 231
zakhorlozie 231
 zakje 103, 119
 ZAKJE NET BOVEN DE BUITENZAK 102
 zakkenscholk 72
 zakkentas 123
zakkentes 123
zakkenveuring 72

zakkenvoordoek 72
 zakloge 232
 zaklozie 232
 zakneusdoek 150
 zakneuzerik 150
 zakneuzik 150
 zakscholk 72
 zakschommelaar 72
 zakschortsel 72
 zakschotsel 72
 zakske 103
 zakuur 232
 zakveuring 72
 zakveurk 72
 zakvoordoek 72
 zeemansklak 166
 zeikschepper 159
 zelfbinder 132
 zelfpisser 92
 zelfsbinder 132
 zemel 15
 zemmél 15
 zerkje 191
 zerksje 191
 zetten, plooiën ~ 13
 zetten, vouwen ~ 13
 zevenenveertiger 192
 zevenmijlenschoen 192
 zeverlap 44, 129, 130
 zeverlapje 130
 zeverlapke 130
 ZICH AANKLEDEN 7
 zich elektrisch scheren
     240
 zich onder de douche
     wassen 237
 zich scheren met de
     elektriek 240
 zich trekken 13
 ZICH VERKLEDEN 8
 ZICH WARM AANKLEDEN 7
 zielenwarmer 47
 zielwarmer 139
 ziep 41
 ziepel 86, 89
 zijbuidel 107
 zijbuil 107
 zijden band 136
 ZIJDEN DAMESKOUS, DUNNE ~
     210
 zijden das 135
 zijden dasje 135
 zijden doek 140
 zijden doekje 140
 zijden foulard 139
 zijden foulardje 135, 139
 zijden hoos 210
 zijden hoos, dunne ~ 210
 zijden hoos, zwarte ~ 211
 zijden kap 167
 zijden kapje 167

zijden kips 167
 zijden kips, kleine ~ 167
 zijden kipsje 167
 zijden klak 166, 167, 168
 zijden klak, hoge ~ 168
 zijden klak, lage ~ 167
 zijden klakje 166
 zijden kous 210
 zijden kous, dunne ~ 210
 zijden kous, zwarte ~ 211
 zijden muts 166, 167, 168
 zijden muts, hoge ~ 168
 zijden muts, lage ~ 167
 zijden mutsje 167, 175
 zijden neusdoek 140
 ZIJDEN OMSLAGDOEK 139
 zijden pats 167
 zijden pats, halve ~ 167
 zijden pats, hoge ~ 168
 zijden pats, lage ~ 167
 zijden patsje 167
 zijden pet 167
 zijden petje 167
 zijden plag 135, 139, 141
 zijden plaggetje 139
 zijden rouwkous 211
 zijden schouderplag 138,
     139
 zijden sjaal 135, 138, 140
 zijden sjaaltje 135
 zijden sjerp 135, 140
 zijden slat 140
 zijden sok 210
 zijden vrouwluishoos 210
 zijden, een ~ 29, 167
 zijden, halve ~ 167
 zijden, hoge ~ 159, 167
 zijden, lage ~ 167
 zijde 29
 zijde band 136
 zijde das 135
 zijde daske 135
 zijde doek 140
 zijde doekske 140
 zijde flaar 139
 zijde foularke 135
 zijde hoos 210
 zijde hoos, zwarte ~ 211
 zijde kap 167
 zijde kapke 167
 zijde kips 167
 zijde kipsje 167
 zijde klak 166, 167, 168
 zijde klak, laag ~ 167
 zijde klak, lage ~ 167
 zijde klakske 166
 zijde kous 210
 zijde kous, zwarte ~ 211
 zijde muts 166, 167, 168
 zijde muts, laag ~ 167
 zijde mutske 167, 175

zijde neusdoek 140
 zijde neuzek 140
 zijde neuzik 140
 zijde neuzing 140
 zijde pats 167
 zijde pats, laag ~ 167
 zijde patske 167
 zijde pet 167
 zijde plag 139
 zijde plak 135, 139, 141
 zijde plakske 139
 zijde rouwkous 211
 zijde schouwerplak 138,
     139
 zijde sjaal 135, 138, 140
 zijde sjerp 135, 140
 zijde slat 140
 zijde vrouwluishoos 210
 zijde zok 210
 zijde, een ~ 29, 167
 zijde, hoge ~ 159, 167
 zijde, hoog ~ 167
 zijden hoos, dun ~ 210
 zijden hoos, dunne ~ 210
 zijden klak, hoge ~ 168
 zijden kous, dunne ~ 210
 zijden muts, hoge ~ 168
 zijden pats, hauf ~ 167
 zijden pats, hoge ~ 168
 zijden pet 167
 zijden petje 167
 zijden, half ~ 167
 zijden, halve ~ 167
 zijden, hauve ~ 167
 zijden, laag ~ 167
 zijden, lage ~ 167
 zijmaal 107, 117
 zijschede 109
 zijschei 109
 zijspleet 118
 ZIJSPLEET IN DE OVERROK
     117
 zijstuk 222
 zijtas 102, 107, 118
 zijtasje 107
 zijtes 102, 107, 118
 zijteske 107
 zijzak 107
 zitbroekje 53
 zitbroekske 53
 zitten 9
 zitten als gegoten 9
 zitten wie een voddel 10
 zitten, gegoten ~ 9
 zitten, goed ~ 9
 zitten, in prottellen ~ 14
 zitten, niet ~ 10
 zitten, niet goed ~ 10
 zitten, slecht ~ 10
 zitten, tamelijk strang ~ 11
 zitten, te eng ~ 11

- zitten, te strak ~ 11
 zitten, te strang ~ 11
 zitten, te vollig ~ 10
 zitvlak 112
 ZITVLAK VAN EEN BROEK 111
zjapon 82, 89
 zo dun wie een rozen-
   blaadje 16
 zogschoen 194, 198
 zok 208, 209
zok, gebreide ~ 208
zok, lange ~ 209
zok, zije ~ 210
zokband 227
zokbindel 227
zokbinder 227
zökhalder 227
zökhaoyer 227
zökhouwer 227
zokken, rekskes voor de ~
   227
zokkenband 227
zokkenbindel 227
zokkengaren 153
zokkenhalder 227
zokkenhaoyer 227
zokkenhouder 227
zokkenhouwer 227
zokkenjarretelle 227
zokkenophouwer 227
zokkenvreter 198
zokkenzomer 83
zökkenzuimert 83
zokophalder 227
zokophaojer 227
zökophaojer 227
zokophouder 227
zökophouder 227
zokophouwer 227
zökophouwer 227
zolder 111, 112
zoller 112
 zomer, kleren voor de ~ 7
 zomerdingen 6
 zomergerei 6
 zomergoed 6
 zomergrei 6
 zomerhoed 163, 164
 zomerjas 23, 26
 zomerjasje 83
 zomerjaske 83
 ZOMERKAPMANTELTJE 36
 zomerkledage 6
zomerkleder 6
 zomerklederen 6
 zomerkleed 6
 zomerkleedjes 6
 zomerkleedsel 7
zomerkleedsjes 6
zomerkleiazie 6
 ZOMERKLEREN 6
 zomerkleren 6
 zomerpit 26
 zomerplag 135
 zomerschoen 200
 zomerse boks 53
 zomerse kleren 6
 zomersjaal 135
zondaagsdingen, 's ~ 5
zondaagse kleren 5
zondaagse kleren, 's ~ 5, 6
zondaagse pongelen, 's ~ 5
zondaagse scholk 74
zondaagse scholk, 's ~ 74
zondaagse veuring 74
zondaagse veuring, 's ~ 74
zondaagskleren 5, 6
zondaase kleren, 's ~ 5
 zondag, de ~ 5, 6
 zondags, op zijn 's ~ 5
 zondagsdingen, 's ~ 5
 zondagse blauwe scholk, 's
   ~ 74
 zondagse bloes 47
 zondagse boks 93
 zondagse dingen, 's ~ 5
 zondagse kleding 5
 ZONDAGSE KLEREN 4
 zondagse kleren 5, 6
 zondagse kleren, 's ~ 5, 6
 zondagse klomp, 's ~ 199
 zondagse muts, 's ~ 179,
   180
 zondagse plag 141
 zondagse plag, 's ~ 139
 zondagse pongelen, 's ~ 5
 zondagse scholk 74
 zondagse scholk, 's ~ 74
 ZONDAGSE SCHORT 74
 zondagse schortel, 's ~ 75
 zondagse voorboek 74
 zondagse voorboek, 's ~
   74
 zondagse voorschoot 75
 zondagse voorschoot, 's ~
   75
 zondagsgerei 5
 zondagsgerei, 's ~ 5
 zondagsgoed, 's ~ 5
zondagsgrei 5
 zondagshemd 44
 zondagskleed 75
 zondagskleedsel, 's ~ 5
 zondagskleren 5, 6
 zondagskleren, 's ~ 5, 6
 zondagskostuum, 's ~ 5
 zondagsmuts, 's ~ 177,
   179, 180
 zondagspak 5, 64
 zondagspak, 's ~ 5
 zondagspakje, 's ~ 5
 zondagsschoen, hoge ~
   194
 zondagsschoen, lage ~ 193
 zondagsscholk 74
 zondagsscholk, 's ~ 74
 zondagsscholkje, 's ~ 74
zondagsscholkske, 's ~ 74
 zondagsschortel 75
 zondagsschortel, 's ~ 75
 zondagsschottel 75
 zondagsstaat 5
 zondagsvoordeok, 's ~ 74
 zondagtas 151
zondagtes 151
zondasse veurk, 's ~ 74
 ZONDER BORSTSTUK, SCHORT
   ~ 78
 zonder hakstuk, pantoffel ~
   217
 zonder mouwen, pullover ~
   40
 zonder mouwen, tricot ~
   40
 zonder mouwen, trui ~ 40
 zonder mouwen, vareuse ~
   40
 zonder mouwen, vareusetje
   ~ 40
 zonder mouwen, vest ~ 40
 ZONDER MOUWEN, WIJDE
   REGENMANTEL ~ 27
 zonder mouwen, wollen
   vest ~ 40
 ZONDER SIERKRANS, WITTE
   KANTEN MUTS ~ 175
 zonder vingers, haas ~
   144, 145
 ZONDER VINGERS, HAND-
   SCHOEN ~ 144
zondesdingen, 's ~ 5
zondese blauwe scholk, 's ~
   74
zondese kleren 5, 6
zondese kleren, 's ~ 5, 6
zondese klomp, 's ~ 199
zondese muts, 's ~ 180
zondese scholk 74
zondese scholk, 's ~ 74
zondese schottel, 's ~ 75
zondese veurk, 's ~ 74
zondeshumme 44
zondeskleren 5, 6
zondeskleren, 's ~ 5, 6
zondeskostuum, 's ~ 5
zondesmuts, 's ~ 177, 179,
   180
zondespak, 's ~ 5
zondesschoen, hoge ~ 194
zondesschoen, lage ~ 193
zondesscholk 74
zondesschottel, 's ~ 75

- zondesveurk*, *s* ~ 74
zondigse dingen, *s* ~ 5
zondigse kleren 5, 6
zondigse kleren, *s* ~ 5, 6
zondigse plak, *s* ~ 139
zondigse scholk 74
zondigse scholk, *s* ~ 74
zondigskleren 5, 6
zondigskleren, *s* ~ 5, 6
zondigspakske, *s* ~ 5
zondigsstaat 5
zondisse kleren 5
zonhoed 162, 163, 164
zonnegse kleren, *s* ~ 5, 6
zonnehoed 157, 163, 164
zonneklak 166
zonneklakje 166
zonneklakske 166
zonneklep, *klak met* ~ 166
zonnedingen, *s* ~ 5
zonnese kleren, *s* ~ 5
zonneskleren, *s* ~ 5
zool 219
ZOOL VAN EEN SCHOEN 219
zoom 125, 128
zotskap 173
zout water 238
zouten 188
zuidwester 160, 162
zuifeltje 133
zuiphoedje 160
zuiveren, tanden ~ 238
zwalberstaart 30
zwalberstats 30
zwalberstoets 30
zwaleftenstaart 30
zwalgenstaart 30
zwalgerstaart 30
zwallemstots 30
zwalmerstaart 30
zwaluw 30
zwaluwenstaart 30
zwaluwstaart 30
zwaluwstots 30
zwalvenstaart 30
zwalverstaart 30
zwarbelenstaart 30
zware mantel 32
zware schoen 197, 198
zware schorts 61
zwart jasje 29
zwart kornetje 180
zwart kostuum 64
zwart kostuum en strepen broek 64
zwart nat 189
ZWART PAK 64
zwart pak 64
zwart pak en strepen broek 64
zwart pak met fantasieboks 64
zwart pak met strepen broek 64
zwart pakje 64
zwarte anzug 64
zwarte colbert 29
ZWARTE GEVEDERDE MUTS MET KINBANDEN 179
zwarte hoos 210, 211
zwarte hoos, dunne ~ 211
zwarte hoos, fijne ~ 211
zwarte jas 29
zwarte jas met fantasiebroek 64
zwarte jas, korte ~ 29
zwarte kornet 179
zwarte kornetmuts 180
zwarte kous 211
ZWARTE MEISJESMUTS MET INGEWERKTE BLOEMEN 179
zwarte montuur 64
ZWARTE PAK, JASJE VAN HET ~ 29
zwarte pit 29
zwarte rouwhoos 211
ZWARTE ROUWKOUS, DUNNE ~ 211
zwarte treurhoos 211
zwarte was 189
zwarte zijden hoos 211
zwarte zijden kous 211
zwarts 189
zwartsel 189
zwatse hoos, dun ~ 211
zwaatsenstaart 30
zweethemd 86, 87
zweetskiel 70
zwegel 239
zwengel 239

Verschenen afleveringen

Van het *Woordenboek van de Limburgse Dialecten* verschenen tot nu toe de volgende afleveringen:

Deel I. Agrarische terminologie

- WLD, Inl. en I.1: dr. A. Weijnen, dr. J. Goossens, drs. P. Goossens, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Inleiding en Agrarische terminologie, afl. 1 (Bemesten en ploegen)*, Assen 1983 (78 en 166 p.). ISBN 90 232 1820 5.
- WLD, I.2 dr. A. Weijnen, dr. J. Goossens, drs. P. Goossens, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 2 (Eggen en slepen)*, Assen 1984 (80 p.). ISBN 90 232 1819 1.
- WLD, I.3 drs. J. Kruijssen, dr. J. Goossens, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 3 (Weidebouw)*, Assen/Maastricht 1991 (136 p.). ISBN 90 232 2634 8.
- WLD, I.4 drs. J. Kruijssen, dr. J. Goossens, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 4 (Verbouw van graangewassen)*, Assen/Maastricht 1992 (202 p.). ISBN 90 232 2751 4.
- WLD, I.5 drs. J. Kruijssen, dr. J. Goossens, dr. H. Brok, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 5 (Verbouw van knol- en andere gewassen)*, Assen 1994 (210 p.). ISBN 90 232 2890 1.
- WLD, I.6 dr. J. Kruijssen, drs. J. Kokkelmans, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 6 (Boerderij, bedrijfsgebouwen)*, Assen 1995 (176 p.). ISBN 90 232 3009 4.
- WLD, I.8 dr. H. Cromptvoets, m.m.v. drs. J. van Schijndel, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 8 (Landerijen)*, Assen 2004 (106 p.). ISBN 90 232 3018 9.
- WLD, I.9 dr. J. Molemans, dr. J. Goossens, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 9 (Het paard)*, Assen 1994 (168 p.). ISBN 90 232 2920 7.
- WLD, I.10 dr. J. Molemans, lic. J. Verbeek, dr. J. Goossens, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 10 (Paardentuig)*, Assen 1996 (116 p.). ISBN 90 232 3145 7.
- WLD, I.11 dr. H. Cromptvoets, m.m.v. drs. J. van Schijndel, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 11 (Rundvee, melk en boter, veeteelt algemeen)*, Assen 2001 (226 p.). ISBN 90 232 3653 X.
- WLD, I.12 dr. H. Cromptvoets, dr. J. Goossens, m.m.v. drs. J. van Schijndel, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 12 (Kleinvee en pluimvee)*, Assen 1998 (150 p.). ISBN 90 232 3356 5.

- WLD, I.13 Lic. M. Ooms, dr. J. Goossens, Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 13 (*Landbouwvoertuigen*), Assen 1999 (140 p.). ISBN 90 232 3490 1.

Deel II. Niet-agrarische vakterminologieën

- WLD, II.1 dr. H. Cromptvoets, m.m.v. J. van Schijndel, Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 1 (*Huisslachter en bakker*), Assen/Maastricht 1986 (214 p.). ISBN 90 232 2242 3.
- WLD, II.2 drs. H. van de Wijngaard, dr. H. Cromptvoets, Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 2 (*Bierbrouwer en stroopstoker*), Assen/Maastricht 1988 (70 p.). ISBN 90 232 2410 8.
- WLD, II.3 drs. H. van de Wijngaard, dr. H. Cromptvoets, Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 3 (*Molenaar*), Assen/Maastricht 1991 (242 p.). ISBN 90 232 2669 0.
- WLD, II.4 dr. H. Cromptvoets, drs. H. van de Wijngaard, Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 4 (*Turfsteker en ertsontginner*), Assen/Maastricht 1987 (132 p.). ISBN 90 232 2306 3.
- WLD, II.5 dr. H. Cromptvoets, drs. H. van de Wijngaard, m.m.v. drs. J. Busch, Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 5 (*Mijnwerker*), Assen/Maastricht 1989 (294 p.). ISBN 90 232 2469 8.
- WLD, II.6 dr. H. Cromptvoets, drs. H. van de Wijngaard, Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 6 (*Imker, stroofbuntgrasvlechter*), Assen/Maastricht 1991 (128 p.). ISBN 90 232 2616 X.
- WLD, II.7 dr. H. Cromptvoets, drs. H. van de Wijngaard, Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 7 (*Kleermaker, naaister, handspinner, handwever, touwslager, mutsenmaakster*), Assen 1993 (208 p.). ISBN 90 232 2821 9.
- WLD, II.8 drs. H. van de Wijngaard, dr. H. Cromptvoets, Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 8 (*Pottenbakker, steenbakker, pannembakker, gresbuizenindustrie*), Assen 1994 (136 p.). ISBN 90 232 2872 3.
- WLD, II.9 drs. H. van de Wijngaard, Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 9 (*Metselaar, timmerman, dakdekker, loodgieter, stucadoor, huisschilder*), Assen 1995 (324 p.). ISBN 90 232 3034 5.
- WLD, II.10 dr. H. Cromptvoets, Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 10 (*Schoenmaker, zadelmaker/gareelmaker*), Assen 1994 (108 p.). ISBN 90 232 2953 3.
- WLD, II.11 drs. H. van de Wijngaard, Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 11 (*Smid, loodgieter, koperlager*), Assen 1998 (222 p.). ISBN 90 232 3370 0.
- WLD, II.12 drs. H. van de Wijngaard, Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 12 (*Houtzager, timmerman, meubelmaker, rad- en wagenmaker, kuiper, klompenmaker, mandenmaker*), Assen 2001 (278 p.). ISBN 90 232 3732 3.

Deel III, Algemene Woordenschat

- WLD III, 1.1 lic. R. Keulen, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Algemene Woordenschat, Sectie 1, De mens als individu, afl. 1 (Het menselijk lichaam)*, Groningen 2004 (302 p.). ISBN 90 5179 203 4.
- WLD III, 1.2 lic. R. Keulen, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Algemene Woordenschat, Sectie 1, De mens als individu, afl. 2 (Beweging en gezondheid)*, Groningen 2004 (454 p.). ISBN 90 5179 207 7.
- WLD III, 1.3 lic. R. Keulen, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Algemene Woordenschat, Sectie 1, De mens als individu, afl. 3 (Kleding en lichamelijke verzorging)*, Groningen 2004 (© p.). ISBN 90 5179 ©©.
- WLD III, 2.1 drs. H. van de Wijngaard, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Algemene Woordenschat, Sectie 2, Het huiselijk leven, afl. 1 (De woning)*, Assen 2003 (442 p.). ISBN 90 232 3934 2.
- WLD III, 2.3 drs. H. van de Wijngaard, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Algemene Woordenschat, Sectie 2, Het huiselijk leven, afl. 3 (Eten en drinken)*, Groningen 2004 (444 p.). ISBN 90 5179 201 8.
- WLD III, 4.1 dr. J. Kruijssen, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Algemene Woordenschat, Inleiding en Sectie 4, De wereld tegenover de mens, Fauna, afl. 1 (Vogels)*, Assen 2001 (50 en 270 p.). ISBN 90 232 3753 6.
- WLD III, 4.2 dr. J. Kruijssen, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Algemene Woordenschat, Sectie 4, De wereld tegenover de mens, Fauna, afl. 2 (Overige dieren)*, Assen 2001 (260 p.). ISBN 90 232 3754 4.
- WLD III, 4.3 dr. J. Kruijssen, m.m.v. dr. H. Brok, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Algemene Woordenschat, Sectie 4, De wereld tegenover de mens, afl. 3 (Flora)*, Assen 2002 (416 p.). ISBN 90 232 3754 4.
- WLD III, 4.4 dr. J. Kruijssen, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Algemene Woordenschat, Sectie 4, De wereld tegenover de mens, afl. 4 (De stoffelijke en abstracte wereld)*, Groningen 2004 (450 p.). ISBN 90 5179 192 5.

De materiaalbases van de Algemene Woordenschat zijn te raadplegen op de website van het WLD: <http://www.ru.nl/dialect/wld>

